

SEN DE, BARBİE BEBEKLERİNE ANLAT YAZDIKLARIMI

Üç yıl... üç yıl... ötesi bir hastaya refakat eder gibi edilecek, fani zemine oturtulacak hayatı; simsiyah, yıldızsız gecelere boyayacak bir haberin gelişi... alınışı... bir insanın öldüğünü duymak... öğrenmek; olmayan, şeytaniyken niyeyle inatla olduğuna inanılan, belki de sanılan büyü, çekici, kışkırtıcı hayatın parlaklığını solduran, o tatlı uykuları... o hiç gerçekleşmeyeceği belli, oyalanılan hayalleri... geleceğe umudu; saat gece yarısını vurmadan bitiren, kırdığı parçalarıyla bütünü dağıtan, ‘ben’i geride, ölenle yaşanan geçmişte bırakacağından bugünü, şimdiyi zora sokan... sokacak; ölümün, kaybın anılığı. Bu vahşi... bu çirkin... bu nefret edilesi... bu geride yalnızca ceset bırakan, “ben”deki en ücra hücreyi dahi es geçmeyip, lime lime edecek hoyratlıkta, kimsenin kimseye riyakarsız, içten yoldaş, yaren, sevgili olmadığı, olmayacağı, olunmayacağı fesatlığı bilinmesine rağmen kalbi, “ben”i hançerleyen, ruhu, iyiliği zehirleyen deneyimleri tadarak, enkaza dönmekte ısrar edildiğinden, belki de zihinde varlığından gerçekliği sorgulanacak kadar karanlık, yalnızca kavramlarda yaşayan erdemli, dostça, kardeşçe ilişkiler yaşanabilirmişçesine, varmışçasına davranmaktan vazgeçmeyen milyonlarla dolu, üstüne meşakkati de kendinden menkul bu dünyada; kırıklarını kimsenin toplama zahmetine kalkışmayacağı acı... ölüm... ihanetle parçalanmış kalbin, “ben”in; insani değerlerin, hakların kutsadığının iddia edildiği modern toplumun, “voyeur “luğunda; yanı başındaki kimse ona; ebeveyn, evlada, kardeşe dahi uzak, yabancılığın nirvanasında; duymak istenmediğinden kimselerin duymadığı, duymayacağı nafile, biçare cümlelerin isyanındaki acıya... demek, anda acı var; günde... ayda... yılda da. Yaşam dediğinde; azıcık neşe, bol hüznün, keder, mutluluğa, iyiliğe, aşka yani imkansız erişme çabasının beyhudeliğinde, hiçlikte sonlanacak “ben”i, ruhu yetmezmişçesine, başkalarını eğlendirme için de, biteviye çırpınmanın; zihin niyesini anlayıp, olmayacağını kavrayana kadar da hayal edilene... istenene kavuşamamanın, iyi yaşayamamanın, yıllar geçtikçe anlaşılan kaderi, tercihleri, hayatı belirleyen; doğulan aile, coğrafya, hazır bulunan köken, mezhep, din vesaire olgularla, yetiştirilme koşullarını değiştirme gücüne sahipsizliğin; altında boğulacakmış hissinden, çalkantılarından, hezeyanlarından yorgun düşmüş; kopuşlarla... kaybetmelerle sarmalanmış “ben”i baştan çıkarıp, yolunu saptırtan, eninde sonunda varılacak gözyaşlarının sığınağı “yalnızlığa” henüz ulaşmamışken, alınan inanılmaz... ani... yıkıcı... toprakla kavuşacak yakınlıktaki puslu bulutların getirdiği ölüm haberiyle, öldüğünü öğrendiğinle birlikte, kaybedilecek, yitirilecek “ben”; içindeki ölmüş parça sana aittir de kimse bilmez; kimsenin bilmesi de “gerekmez” varoluşsal çıkmazda; üç yıl meğer sen (!) yaşadığında hayat onca felaketine ne kadar da tam; ne kadar da keyifliymiş, şimdi bir parçanın zamansız kesilip koparıldığından hep eksik... hep yarım... bir boşluk; o kadar uzun süredir orda ki tek kırıntı bile bırakmadı içimde... Sensiz bu dünyada sanki hiç kimseyim... hiçim... kimim ben? Bulamıyorum. Zaten adı, konumu, temsiliyeti fark etmez, başkaları gibi, hayatın lüzumsuz efendilerine dönüşecek anne, baba, kardeş, eş, evlat, sevgili, arkadaş, yoldaş, patron, siyasetçi, lider vesaire, vesaire, tanıdık tanımadık kim var kim yoksa, istisnasız, hakları varmışçasına illaki çekiştireceklerin, nefesini kestikleri; elinde kalmış, öğretilen bir hayattı seninki de, benimki gibi; yaşanmışlıklarla öğrendiğimi, bildiğimi sandığım, inandığım her şeye bulaştırdıklarından; yaşananlar, belki ben de, senin gibi koca bir yalandım... yalanmışım... dövünmeleriyle geçen üç yıl... üç yıl... Daha ölüm haberini almadan önce öylesine de azken, hayata dair keyif alınan ne varsa hepsinin sonunu; son baharı... son yazı... son kışı... son güzünü... son hazanı... son kahkahayı... son neşeyi... son heyecanı, hevesi... son yürek çırpıntısını... yaşadığımı bilmeden geçirdiğin günden sonra, yokluğundaki beşinci mevsimde değil, henüz sen yaşıyorken; hani bir elinde sigara, diğerinde bir şişe bira, denize bakan kayalıkların üzerinde Cüneyt; Munzur’un kıyısında gerilla günlüklerine dalmış Lorina’yla, Bejna; deli deli esen poyraza vurmuşlarken kendilerini, beyaz çalışma masasındaki yazıcıdan, gözümün içine baka baka arakladığım, arkasını düzeltmelerimle karaladığım

müsvedde A4 kağıda resim yaparken “sen”; belki bir gün yayınlarım diye fırsat bulabildikçe yazdığım, bilgisayarda “sen9.doc” uzantılı dosyada saklı, roman taslağım vardı ya, işte onu ben; seni kaybettikten üç yıl sonra ancak... bugün açabildim.

Bugün; düşünce dostun otuz yedi aydının yürekleri; egemen etnik kökene, mezhebe, dine mensup olmayan azınlıktaki, can güvenliklerinden sorumlu vatandaşlarının katlini gelenekselleştirmiş devlet yetkililerinin, dünyanın gözü önünde canlı canlı kül eylenecekken, yanık kokusuna karışan göğsüne yükselmiş ateşin etrafında toplanmış vahşi kabile üyesi yamyamların az sonra bir insan ölecekken... az sonra bir insan öldürülecekken, öldürmenin... ölümün hazzıyla alkışlar, ısıklar eşliğinde atıkları sloganlardaki coşkuda gizli, insanın insana gaddarlığını, sevgisizliğini, vicdansızlığını da lanetle andıracak sevmeyeceğin tarihlerin arasında yerini alacak “Sivas Madımak Katliamı”nın yapıldığı Temmuz ayının ikisinin ertesi gününde, onlarca katliam, vahşetle kabarıp taşıdığından tarihi; ölümlere, vahşete, acımasızlığa methiyeler döşemeye alışkın Türkiyelilerden ziyade, Orta Çağ’ı anımsatan insan yakma barbarlığının bugünkü görüntüleri karşısında donakalmış insanların gözünde, Türkiye’nin sarsılan imajını koruma telaşıyla “İnönü’ye Büyük Öfke” manşetiyle çıkacak gazetelerde “Sivas katliamı kurbanı 36 kişiden 20’si için Ankara’da düzenlenen cenaze töreni siyasi mitinge dönüştü...” ibareleriyle yer alan, paylaşmak istemedikleri sonsuz egemenlik, güç için katliamlar planlayan, örgütleyen, lojistik destek sağlayan, gerekliliğine inandığında sol, demokrat, sosyalist kisvesine bürünerek, alanlarda, programında kendisini yıkacağını haykıran en marjinal parti de dahil, hangi parti, hangi lider iktidara gelirse gelsin, kulluk edeceği, darbe müptelası militarist, ırkçı devletin; tutuklandığın on iki Eylül öncesinde de kullanıma koyduğu “Komünistler Moskova’ya”, “Bozkurtlar burada, çakallar nerede?”, “Biz, biz, biz; Mustafa Kemal’in askerleriyiz”, “Allahü Ekber, tekbir” yanına eklediği; dört yıl sonra bin dokuz yüz doksan yedinin yirmi sekiz Şubat’ında, hep olageldiği üzere yine laiklere destekleteceği darbe öncesi “Türkiye İran olmayacak”, “Mollalar İran’a” sloganlarıyla budayacakları kesimi ifşa ettirdiklerini yıllar yıllar sonra fark ettiğin, içine dumandan boğulmuş, yer yer yanmış bedenlerinin konduğu, üzerine bayrak örtülü tabutların arkasından Dikmen Caddesi’nden , Meclis’e doğru binlerle yürüdüğü Temmuz’un altısındaki cenaze töreninde; iyiliğin, vicdanın, iyi niyetin, naifliğin, zeka ve estetiğin dışı vurumunu edebiyat, resim, müzik, sinemayı kullanarak, etrafındakilere yardım ederek, saygılı davranarak, yaşlı birini ziyaret ederek gösterme imkânını bulursun ya, susarsın... susarsın da hani, sonra bir gün beraberinde toplumda, iş yerinde, ailede, evde, mensubu olduğun grupta, cemiyette, kökende, mezhepte ve dünyada; katlanmak zorunda bırakıldığın dışlanmışlığa, uğradığın haksızlıklara, küçümseyiciliklere, hor görmelere duyduğun tiksinti; emeğine el koymasına, sayende zenginleşmesine rağmen kölesinden sürekli minnet bekleyen efendilere, patronlara kinini “yeter artık, dayanamıyorum, ne olacaksa olsun” ruh halinde, yüzlerine haykırmayı, başkaldırmayı sağlayan bir olayın, bir sebebin o güne değin söylemek isteyip söylemediklerini söyletecek cesareti buldurması gibi, acıdan inip kalkan, öfkeyle kabaran ciğerlerin, maruz kaldığın ötekileştirmelerin birikimi hıncını, gözyaşlarını; havaya kaldırdığın sol yumrukta somutlaştırıp, nihayet ortalara saçmanın şaşkınlığında, şahsında katliamın üzerine atılan sorumluluğunun simgeleştirildiği, törene katılan Başbakan yardımcısı İnönü’yü; siyasiler, liderler, yazarlar çizerler, düşünürler ve ideologlarca ve... ve yaratılmış, desteklenmiş her sistemin, yönetimin; aydınlanmasını tamamlamadığı gelişmemiş bir ülkede, toplulukta yer edindirilen “bizim için devlet ... bayrak... din .., köken... kutsal kitap... Peygamber... ata ... aile kırmızı çizgidir” anlayışının kesinliğinde, asla aşılması istenmeyen hassasiyetler... gelenekler... ön yargılar eliyle çoğaltılmış –milyonlarca insanın ölümünün, Nazi kamplarının, işkencelerin, savaşların sonunda dünyaya, insanlığa zararı görüldüğünden yerilecek olgu haline getirilmiş nefret, kin, intikam, ihanet, kötülük duygularının dışı vurumu– içinden çıkılmaz, keskin ırkçılıklarını; gizleme gereği duymayan; bin dokuz yüzlü yıllarda, seksenlerin darbeci çizmesiyle içi dışına çıkarılarak ezilmiş Türkiyelilerce ve belki Madımak Oteli önünde toplanmış gruhça, demokrasiyi getirip, o güne dek Evren, Özal döneminde yapılan yolsuzlukların, kayırmacılığın hesabını

soracağına inandırıldıklarından, iktidara taşıdıkları liderlerin, partilerin icraatlarıyla, yine ve illaki kıracakları büyük umutlar, büyük coşkuyla desteklenmiş Başbakanlığını, **ikiyüzlülüğün** mabedi taşranın “**nereden, kimden** ne koparsam **kar**” kurnazlarından Demirel’in yaptığı DYP– SODEP (SHP) koalisyonu zamanında, 1991’li yıllarda, daha **yeni yeni** kullanılmaya başlanan internette, **messenger’daki** kısa mesajlaşmalarda “yeter ki insan olsun, din, mezhep, etnik köken önemli değil” paylaşımlarının altına yazılan “kaçak **elektrik** kullanımı **Doğu’da, Güneydoğu’da** had safhada, bu Kürtler yok mu ? her şey bedava olsun isterler”, “Ermeni piçi”, “Türklüğünle, atanla, dininle öğün”, “dünyanın başına bela Yahudiler” **yorumlarıyla** da besleyenleri –şimdiye, yarına faydasını da atlamadan – ifşa ettiğine **inanılacak saflıkta**; ergenlerin elindeyken birden altmış beş yaşındakilerin istilasına uğramış; kimin söylediği, yazdığı muamma kalacağından, yapılan hata, yanlışlık da düzeltilmeyeceğinden, genellikle de söylemeyen, yazmayan birinin söylediği, yazdığınımışçasına ona mal edilerek şöhret kazandırılacak ve “neden ve kim için ve kim görsün diye yapıyorlar” anlamı verilemeyen “sen benimkine, ben seninkine like atalım, o hımbıl x’inkini de dislike’layalım” danışıklı , dövüşte Twitter, Facebook piyasasına sürülen sadece beğenilen bir söz öbeği kalmış, kalacak aforizmaların en bilineni; her ne kadar hoşgörülü çağrı görünse de farklıları bir yerde toplama çabasında, farklının farklılığını gül dokunuşuyla vurguladığından , incittiğinin ayırımına varılmasa da derin ayrımcılık, ötekileştirme taşıdığı hissedilen **Mevlana’nın** “ne olursan ol gel yine gel”**inin** dolaşıma sokulmasının manasızlığını; dünyanın en tehlikeli silahı **haline** gelebileceğini dört gün önce kanıtlanmış, aynı havayı soluduğunuza, aynı toprakta yaşadığınıza lanet edip, utandığınız; en derinlerine ekilmiş , faşizm odaklı varlığını hep sürdüren, sürdürecektir cahilliğini kutsamaktan da geri kalmayan yamyamcı, vahşi kalabalığın karşısında , medeniliği anda tartışılmaz kalabalıkla **birlikte yuhalayıp**, çocukluktan itibaren hayatın bir anında, **illaki** bir katliama şahitlik edildiğinden; asırdır tek farkı ismi değişmiş Başbakanlarına, liderlerine göre öznesi değişen defalarca atılmış “katil İktidar, katil; ..., Erim ..., ..., Evren, ..., Demirel...” sloganını “katil İnönü”yle tekrarlar; dünyanın herhangi bir yerinde bombalı saldırılarda, katliamlarda, faili meçhul cinayetlerde, savaşlarda, polis, erkek şiddetinde öldürülen tanımadığınız, karşılıklı bir bardak çay içip sohbet etmediğiniz, genellikle de yaşadığı memleketin azınlığının, göçmenlerinin (Martin Luther King, George Floyd) başlarına getirilenlere duyulan üzüntünün, düzenlenecek gösterilerle verilen tepkilerinin nedeni; olayın mağduru azınlıktan, düşünceden, gruptan, mezhepten, kökenden olunmasından kaynaklı, maruz kalınan öldürülmeli vahşetin o aidiyet yüzünden gelip sizi bulmasıyla; ecel vakti denen yaşlılığa varmadan hayatını kaybetme ihtimalinin varlığını, hep korumasının gerçekliğinde, katılan tören, gösteri sonrasında o katliam, o mağduriyet için sokaklara dökülen, gözyaşı döken kişi değilmişçesine; mağdurların neler yaşadıklarını, mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik neler yapıldığını, hangi yasaların çıkarıldığını merak etmeyip, takipçiliğini de miting, gösteri, panel, oturum alanında bırakarak, içindeki öfkeyi, nefreti kusmanın rahatlatığı benlikleriyle evine dönen protestocular, muhalifler gibi **sen de** akşam **‘daha** kalabalık olur sanmıştım ama **nerede**, oysa şöyle bir milyon insan toplansaydı, hep bir ağızdan haykırısalardı gericiliğe, barbarlığa, şeriata hayır, eşit yurttaşlık diye, bak bakalım bir daha insan öldürmeye, yakmaya kalkışılır mıydı? İnönü’ye ne demeli, hiç sorumluluğu yokmuşçasına, utanmadan kalkmış gelmiş törene, suç mahalline dönen katiller gibi, iyi oldu yuhalanması, az bile yapıldı... yahu sen başbakan yardımcısıysın nasıl emir veremezsin valiye, jandarma komutanına... nasıl emrini dinlemezler, sözün, emrin geçmiyorsa o koltukta niye oturuyorsun, ne işin var? Ama biz Aleviler, hep yalnızdık değil mi? Kaç siyasi katıldı, neredeydi Demirel? Niye katılınsınlar ki cenaze törenimize. Onlara göre bir şey yok bu memlekette, canları yanmıyor nasılsa... Öldürülüyorlar.’; ‘Sosyal demokratlar ne zaman iktidara gelse hep böyle olur, Aleviler, Kürtler tırpanlanır, katliama uğrar da ne olur? **Katiline aşıklar**, yine onlara oy verirler. İşte bu yüzden, hep çantada keklikliklerinden, hep böyle de ölecek, öldürülecekler.’; ‘Kızım, kızım Sivas, koca Pir Sultan’ı astı, ne beklenir onlardan’ konuşmalarıyla, ana haber bülteninde katıldıkları cenaze törenini ya da mitingi seyrettiklerinde televizyon ekranında, katledilmiş evlatlarının fotoğrafını

taşıyan anneyi görünce ‘Vah, vah, vah, ananız öleydi sizin, bir değil iki yavrusu birden gitmiş. Yasemin, Asuman; ne yandım ben ne yandım bu iki kız kardeşe. Allah’ım kimselere verme bu acıyı’yla gözyaşlarını tutamayan, **dün de** devrim, sosyalizm, özgürlük, eşitlik, komünizm uğruna mücadele edenlerle, karşıtı devlet, beka, milliyetçilik mücadelesine girenlerin gözünde; ölüm yoldaş, ülküdaş kılındığından kavga, çatışma, savaş ve mitinglerde; bir yoldaşın, bir ülküdaşın öldürülerek hayatından edilmesi “ölen ölür, kalan sağlarla kavgaya devam”la normalleştirildiğinden; o mücadelelerin dışında akrabalarının, tanıdıklarının ya da adını sanını bilmediklerinin, tanımadıklarının, hayatın **rutinini** bozan deprem, sel, çığ, trafik, iş, tren, uçak kazasında, ölümcül bir hastalıkta, operasyonda, **savaştaki** trajik ölümünü, intiharını gazetelerde, şimdiki zamanın gözdesi sosyal **medyada** okuduklarında, duyduklarında, TV’de izlediklerinde ‘nasıl üzüldüm anlatamam, yüzü gözümün önünden gitmiyor, ne kadar da genç, güzelmış, çok ağladım’ ; ‘koca bir aile yok oldu gitti; emniyet kemeri tak be adam, bu ne hız, kaç kişinin hayatına mal oldu sarhoş araba kullanman’; ‘insanın başına ne geleceği, ne olacağı belli değil, dün malı, mülkü, ailesi vardı, bugün deprem, sel, evsiz, kimsesiz, mülksüz bıraktı’; ‘kim bilir ne derdi vardı da intihar etti...’; ‘ Bu gece hiç uyuyamadım, üzüntüden kahroldum, annesi babası...’ hissiyatında, anlık olmasa da ki, genellikle anlıktır, haftalık, aylık matem, üzüntü; bir iki saat, bilemedin bir, iki gün çoğu zaman ölenin toprağa verilışinden sonra yerini hayatın akışı da gerektirdiğinden, rutinine, dinginliğe terk ettiğinde; yaşadığı **mekanda** kullandığı her şey; elbiseleri, ayakkabıları, kitapları, cep telefonu, tableti, yatağı, su içtiği bardağı, açtığı buzdolabı, radyo, televizyon, dolap yerli yerinde duruyorken, hayatını paylaşanları geçmişe kelepçeleyerek müebbetle **mahkûm**layacak, en ufak bir şeyin, bir su sesinin, bir kahvenin, bir çiçeğin, bir parfümün kokusunun çağrışımıyla saldırıya geçecek anıların; dünde yaşananları, geçmiş bugüne taşınmasıyla hissedilen özlemin, çaresizliğin; her gün duyulan ‘haydi ama çık banyodan, geç kaldım okula, işe, servise’; ‘kahvaltı yapmayacağım, yolda bir simit alırım’; ‘çıkıyorum ben, geç kaldım’; ‘bugün börek yapsan’; ‘akşama bir şey istiyor musun’; ‘çörek yapsan’ sesini **bugün de** duyamamanın; ömür boyu kullanılan öldürmeyip sürdüren kortizonlu ilaçların tek çare olduğu iflah olmaz otoimmün, kronik bir hastalığa dönüştüreceği; yerine getirilmesi **imkansız**, akli delirtecek sıfır ihtimalli sarılma, saçını okşama, konuşma, görme, dokunma isteğinin “böyle yaşamaktansa insan ölse daha iyi” dedirtecek, bir insanın varlığının yok oluşu, ölümüyle, bedende hep kanayacak açık bir yaranın dinmeyen ağrısı, acısıyla ömrü tüketmenin **ne demek olduğunu**; rahatlarının bozulmasını da geciktireceğinden ‘gelmek istemediyse zorlamayalım, daha acısı çok taze, elbet geçecek, koca **Nazım** bile “en fazla bir yıl sürer yirminci yüzyılda ölüm acısı” dememiş miydi ? şimdilik ellemeyelim’ telkinleriyle, yaşanan faciayı, trajediyi bulunduğu yerde hapsederek, dışarıya yansımaları engelleme alışkanlığıyla , belki öyle görüldüğünden, öğretildiğinden, yaşandığından, tahmin edemeyecek, etmeye de kalkışmayacak; o kahrolası ölüm evlerini ziyaret etmediğinden , bilmeyecek herkes gibi sen, belki **ben de** “katiller bulunsun, hesap sorulsun” , “unutmayacağız” sloganlarını attırtan yaşananın, olanın sonrasını silmiş hafızaya sahiplikte, hiçbir şey olmamışçasına; belki bir gün bir yerde bahsedildiğinde, paya düştüğüne inanılan görevi yerine getirmenin huzuruyla ‘aaa evet, nasıl unuturum o katliamı, cenaze törenine, protesto mitingine **ben de** katılmıştım’la; yaşla, **genetikle ilintisiz** hayatların kaybedildiği –savaş çıkararak, darbeler, faili meçhul cinayetler düzenleyerek, işkencelerden geçirerek, kadına ve çocuğa şiddette, iş, trafik, tren kazalarına, afetlere göz yumarak– önlenecek ölümlere geçit, meydan vererek; düşürdükleri ateşin yaktığı sıradan evleri , bir anda cenaze evine dönüştürenlerin bulunarak cezalandırılmasının peşini bırakıp unutuşa terk etmeye de meyilli... **hazır** ve de nazır olunduğundan; cenaze evlerindeki; orada öylece acılarıyla, anılarıyla baş başa bırakmayı yadsımayan kabullenmeyle; cenaze töreni dönüşünde okuduğun; yeniden, yeniden okunacak kendisi ve eserleri hakkında başta Samuel Beckett “Proust Yaşamınızı Nasıl Değiştirebilir”le de Alain de Botton, düzinelerce yazının, incelemenin, araştırmanın kaleme alınmasının nedenlerinden biri; yaşadığı dönemde, 1800’lerde hayatında yer edinmiş Fransa burjuvazisine, **aristokrasisine** mensup dedikoduyu seven, eşcinselliklerini gizleyen, Dreyfus davasındaki

tutumları, arzuları, hazları farklı onlarca kişiden ya da bir kaçının karmasından yarattığı yüzlerce sayfalık romanlarının kahramanlarından her birinin – iki bin on altı yılının Mart ayında modacı Fortuny’nin tasarladığı, 50’ye yakın elbisesi, Paris’te Palais Galleria’da sergilenen ince belli, zarif Greffulhe Kontesi Elizabeth’i Guermentes Düşesi Mme Oriane’ de yaşatması gibi – yaşayan bir karşılığının bulunması kadar, uykuya geçişi otuz sekiz, uyanma sırasında düşündüklerini, yaptıklarını üç **sayfada** tanımladığı; belleği yönlendiren; gündelik hayatta pek çok insanın fark edemediği, dikkate almadığı sonsuz sayıda ayrıntıyı yakalayıp; hatıraya indirgenmiş geçmiş; şimdi ve yarının iç içeliğinde bilinç akışıyla; her an...her hisle ilgili duygusal, gerçekçi tespitlerini kelimelere döken, bugünkü yazarların yazmayı kolaylaştıran teknolojik olanaklarına bakıldığında, o koşullardaki çabasına, **zekasına**, yeteneğine müteşekkir kalınarak hayranlık duymamanın **imkansızlığında Marcel Proust’un** –takipçi sayısı kendisini **katbekat** geçmiş kültür, turizm elçisi Şeyma Subaşı’nda aşkı bulacak bir Orhan Pamuk nasıl herkesi demeyelim de , pek çok insanı hayal kırıklığına uğrattı pek çok kişi o ilişkiyi **anlamlandıramayacaksa**, aynı şekilde hayatındaki kadın, erkek sevgililerden biri olan, fotoğrafına uzun uzun bakanın sadece seyretmek için yanında bulunmasını isteyeceği yetenek ve yakışıklıktaki besteci Reynaldo Hanhn dururken – romanında “Ayrıca, entelektüel ve duyarlı erkeklerin daima duyarsız ve düzeysiz kadınlara teslim olmaları, onlara bağlanmaları, sevilmedikleri...” ifadeleriyle bahsettiği, hayret uyandıracak, belki de hayıflandıracak tutkulu ve takıntılı ve uyutmayan kıskançlıklarla dolu; aşk denen **duygunun**, insanın kendi kendine yarattığı genellikle kültüre, aklına, tahsiline, **mesleğindeki** başarısına, güzelliğine gıpta edilen birinin de, kendinden her konuda farklı özelliklerde, boyuna **bosuna** yakıştırmadığında **vücut bulmasının** sayısız örneklerinden, kremasız, sade kahve kıvamındaki sevgilisi (hediye edilen attan düşerek aniden ölen romanın kahramanı Albertine gibi) **Alfred Agostinelli’ye sevdasının**; hediye ettiği uçağın Akdeniz’e düşmesi yüzünden aniden sonlanmasıyla kimi zaman Marcel diye adlandırdığı anlatıcının ağzından “ıstırap, insan psikolojisine, psikoloji biliminden çok daha derinlemesine nüfuz eder... Teselli bulmam için bir değil, sayısız Albertine’i unutmam gerekirdi. Aralarından birini kaybetmiş olmanın üzüntüsüne tahammül edebilir hale geldiğimde, bir başkasıyla, onlarcasıyla aynı üzüntüyü baştan yaşamak durumundaydım” **la**, hüznü satırlara özlemine, **acısını damlatmasına**; görmek için can atılan ama başta ekonomik nedenlerden dolayı gidilemediğinden sanal gezinme **imkanı** sunan teknoloji sayesinde Google’da, web sitelerinde, gezi bloglarında **tarihi**, turistik yerlerin fotoğraflarına bakmanız; saçlarınızda, yüzünüzde **rüzgarın** okşayışını, sokaklarındaki havayı duyumsayamadığınızdan, konuşmalarını anlamadığınız insanların el kol hareketlerindeki canlılığı göremediğinizden , sanki **varolan** ekranda **görünen, romanlarda okunan ama yaşanılmayan** Paris’e, Karadağlar’a, Floransa’ya dair duygular kadar uzak... **soğuk kayıtsızlığının**; anneanneni, dayını, amcanı, onca akrabanı, yol arkadaşını, Aytül’ü, Metin’i, Fevzi’yi, Haldun’u, Can’ı, hayatı paylaştığın birilerini kaybettikten sonra herkesin yaşadığının “peşinde koştuğum şey ise, Albertine’di, birlikte yaşadığımız zamandı, bilmeden izini sürdüğüm geçmişti, hatıra böyle acımasızdı işte”lerle ortaya koymasına, duyarsızlığının; “**amma** abartmış” **hadsizliğinin**, hafızanın neredeyse her gün dönüp dönüp geçmişe bakışının... O günleri arayışının nesnelerinden ola(cak)n Marcel’in de , Albertine’in ölümü sonrası çamaşırcı kızlarla ilişkisini öğrendiği ‘ahhh o sırlar’ öyle değil mi Haldun? **Gerek**; ‘O mu? Benden hiçbir şeyini saklamaz.’ yemini edilecek **eminlikte**, mezarına da götürse bir gün ‘kimden çekiniyorsun, öldü o, bilsem ne olur, bilmesem, seni duymaz bile haydi’ üstelemesiyle anlatıldığında; vefatının sonrası da öğrendiğim, nasıl saklayabildiğine inanmadığım ‘yok artık bilmiyorum deme, tüm Türkiye biliyor gay olduğunu, Nişantaşı’nın, Nevizade’nin, Tunalı’nın, yetmedi Sakarya’nın barları anlatsın kaldırdıklarını, şu ünlü etçi de sevgilisiymiş...’ ; ‘yetenek yoksunluğundan, parayı verene güzelliğini, vücudunu pazarlamaktan çekinmeyenlerdendi **o’da**, herkesin yemek yiyip, yatağını paylaştığı, Kanal D’nin... yatağından geçtiği için o dizide rol aldı da adı artist, sanatçıya çıktı’; ‘başkası söylese inanmazdım ama meşhur ... restoranın sahibi arkadaşım anlattı, o “Söylesem Olur”daki S... var ya , onunla bildiğin para karşılığında otel

odasında birlikte olmuş'; 'boşanacaktı, bıkmıştı ya terk edecekti, gidecekti buralardan, ne kadar acı, biletini bile almıştı...'; 'ne yeteneği, abileri, ablaları olmasa kim gazeteci, müdür, bakan yapardı ki onu, haa şans da var tabii, bir de...'; 'o makama nasıl gelindi, nasıl zenginleşildi **biliriz**'li, gerekse de, **illaki** bir gün **gerçekleşecek**; herkesin herkesle **bozuşmamasının**, **küsmemesinin vaki olmayacağı ilişkiler yumağında**; aile üyeleri, akrabalar, dostlar arasına kara kediler, dedikodular, nifak girdiğinde , ittifak yapılıp iki üç kişiyle **çeteleşenlerden birinin** – ki, o **biri(leri) de**; içten içe sinirlendiği tavırlarının intikamını alma, duyduğu ama açık edemediği sinsi nefretini haykırma fırsatını kaçırmayan; ilişkilerin koptuğu güne değin hakkınızda söylenenleri, dedikoduları diğerleriyle **tasdikleyendir de– kapattığı şemsiye** yüzünden, her tarafınızı ıslatan yağmur damlalarını peş peşe dökmeden, akıtmadan öncenin ritüelli 'senin için söylediklerini bir bilsen'; 'aaaa ne diyebilir ki benim için, anlatsana, korkma söyle, zaten konuşmuyorum...'; 'belli mi olur kardeşsiniz... akrabasınız... eski dost düşman olmaz derler, bir gün konuşursunuz, o zaman yine ben kötü olurum, yemin et öyle'yle de tamamlandığında 'gerçi söylediklerine inanmadım ama benden hiç hoşlanmazmışsın, çağırma onu gelmesin dermişsin, çok çıkarıcı bulurmuşsun. **Başkana** da bütün yazışmaları ben hazırlıyorum, o oturuyor diye **şikayet etmişsin,,**'; **ay** güya sen, Leyla'yla her gece barlara, çoğu zamanda Tunalı'daki Cafe Bien'e takılıyor, bildiğin koca arıyormuşsunuz, hatta olan da olmuş...'; 'kocan aldatmış seni , hem de kiminle biliyor musun ? hani evli bir arkadaşın vardı ya adınız bile aynıydı...'; 'var ya, senin için öyle kurnaz, öyle kurnaz ki numaralarıyla baş edilemez dedi, haydi bugün dışarıda yemek yiyelim teklifini yapıp canın ne istiyorsa yiyor, hesabı da ona kilitliyormuşsun'; 'sen ne sanıyordun, değer verip seni sevdiğini mi ? arkandan idare ediyorum, maddi olarak yardımına ihtiyacım var, yoksa ne diye çekeyim o manyağı derdi senin için'; 'biliyor musun kendisi onca erkekle yattı **kalktı** , kimselerin ruhu duymadı , ben de tersine önüme gelene anlattım, **o** tiyatrocu, çocuğu bile, ne oldu ? adım orospuya çıktı benim...' sırlarını **önemsememenin**; ölmeden önce en son nerelere gittiği, ne yaptığı, ne yediği, içtiği, ne giyindiği, son sözünün ne olduğu ? zihni sürekli meşgul ederken, ölümün müsebbibi de şayet bir kulsa şimdi ne yaptığına, **nerede** yaşadığına, akıbetinin ne olduğuna , dair soruların cevabını duymayı istemeyenlerin **Orta Doğu'su** Türkiye'de; neredeyse bütün diktatörlerin, katliam planlayanların, yapanların cezalandırılmasını geciktirmiş, engellemiş –17 yaşında Erdal Eren'i astırtan Evren'i elleri yağda, balda, kaymakta 90 yaşına kadar yaşatan– adaletin ilahiliği; adaletsizliği beklenirken, hayatının en kötü günü olacağından habersiz, her yıl öldüğü tarih yaklaştığında geçmişti; o günü sanki aynı günmüşçesine, aynı tazelikte yeniden başlatan makineli tüfekten atılıyormuşçasına acıtan hatıraların söndürdüğü **"ben" in; iyileşmeyeceğini, iyileşmediğini; "iyileşen" in** sadece "zaman" lığını, 'acıyı yaşayan ancak böyle bir şiir yazabilir' sığıntın Birhan Keskin'in;

"Ben hangi kelimeyi nereye koysam
Bir sonbahar konaklar sesimde.
Ben hangi kelimeyle girsem akşama
Ben hangi kelimeyle nereye gitsem

Yokluğunun renginde depremler düşer boynuma..." mısralarının yalınlığını **algılayamamanın**, hayatın bir döneminde tanık olunan (1977'nin 1 Mayıs, Çorum, Kahramanmaraş, Malatya, Madımak, Roboski) onlarca katliam, cinayet, tehcir, sürgün benzeri sebeplerle evlatlarını, eşlerini, babalarını, annelerini, sevdiklerini kaybedenlerin, derinliklerinde **tutuşan alevi**; kökenine, mezhebine, dinine **bakılmaksızın** , bir insanın hayatını söndürdüğünden yaşanacak kedere, çöküşe rağmen ölümün **keskin bıçaklılığını**; Madımak katliamında hayatını kaybedenlerin cenaze törenine katıldığın o günlerde değil de, çok **sonraları** Albertine Kayıp'ı **okuduğunda kavramanın nedeni**, gün gelecek de ailen **dahil** , insanlardan uzaklaşmayı istetecek duygu patlaması yaratacak 'kanser olacaksın, kız kardeşin evlenecek, bir çocuk dünyaya getirecek, o çocuk senin dünyanın olacak, sonra Madımak katliamının gerçekleştirildiği gün hayatını **kaybedeceğini**' , **yaşanacakları** bilmeden, katıldığın cenaze töreninde , yirmi birinci yüzyılda

bedenleri “tekbir!” temposuyla yakılmış gençlerin, sanatçıların isimleri tek tek anons edildiğinde “burada” diye bağırdığında, bir gün aynı günün, ölüm günün olacağı, daha doğmadığından aklının ucundan geçmesinin **imkansızlığında**, meğer o lanet...o zalim... o **ihanetçi Temmuz’un ikisinde**; Can... Can! Seni, öncesinde Haldun’u, **onu kaybetmediğindenmiş**. Onca kitap alışverişine, yazarlarıyla ilgili konuşmana karşın Haldun’la Proust hakkında hiç sohbet etmediğinin ayırımına da vardırarak kaybedişten... **kaybedişlerden** sonra; **Arkadaş dahil**, mahalledeki D&R’da, Kızılay Konur **Sokak’taki** Dost, İmge **kitabevlerinde** bulamayınca mecburen “kadere razı” tiplemede boş verip, Swann’ların Tarafı’yla başlayan, Yakalanan Zaman’la biten yedi ciltlik Kayıp Zamanın İzinde serisinin **beşinci sırasındaki** “Mahpus” hariç tamamladıktan epeyce sonra bir gün yine Dost **Kitabevi’nde** bulduğunda ‘aaa Royale Sokağı kulübünün balkonunu gösteren Tissot tablosunda ayakta duran kişi (anında her detayını inceleyeceğin tabloyu Google’da aratıp, uzun uzun baktığın) Swann’mış, Bergotte ölmüş... düşes Mme Guermantes’ın giysilerine hayran Albertine metresi olmuş...’ nidalarıyla bitirip, yeniden gözden geçirdiğin Albertine Kayıp’ta “Ah! Bir daha asla bir ormana adım atmayacak, ağaçların arasında gezinmeyecektim...” satırını okuduğumda Can! ölümün sonrası, gittiğimiz parklara, gezindiğimiz sokaklara, alışveriş yaptığımız **dükkanlara** sensiz gidemediğimi söylememi anormal karşılamakla kalmayıp “aklı gitti” bakışıyla deli hissettiren tuhaflıklar silsilesinde, yirmi bir yaşındaki oğlunu kaybetmiş, **iş yerindeki** Elmas için, üzüntüsü arşa varanlar için, bir zamanlar katıldığım ‘yazık, ağır geldi ölümü, kafayı yedi sonunda’ tespitini benim için yapacak aile efradımında, arkadaşlarımda **varlığını bildiğim baskın düşünce**; evinde bir elde kahve, şarap, viski, diğerinde kumanda, maç, Survivor, Yasak Elma, Bay Yanlış izlemek, Facebook, Twitter, Instagram’da like için yatağını, şortunu, göğsünü, saçını, kalçasını, kaslarını, sevgilisini sergilemek varken, depresyona düşürüp, moral, **konfor** bozacağına inandıklarından acısı, sorunu, derdi, tasası olanlardan uzak durma, bir araya gelmeme istemi **olduğundan**; ‘şimdi işin yoksa uğraş dur, yanlış anlamayın insan ister istemez etkileniyor, odasını, eşyalarını gördükçe üzüyor, başına ağırlar saplanıyor, migrenim azıyor’la cenaze evlerinde geçirilen saatleri vaktinden, ömründen **çalınan** boşa geçirilmiş an sayan , **öte yandan** ahiret, öbür dünyaya hazırlanmak için dünyaya getirildiğine de inandırılmış Müslüman **Orta Doğulu** toplumlarda varılmak istenen hedef, “cennet” için yapılması gerekenlerle bağdaşması olanaksız “sen dünya mülkündesin, öyle!” yergisinin abes kaçmayacağı ortamda; özü; acıyla, kasvetle iç içe **hayatın** sonu; sadece kavramlarda yaşatılan (idrak ettirecek olayları daha yaşamamışken sen,) insanlığın varlığını; **sahtekar**, aldatıcı “dostluğun”, “kardeşliğin”, “evladın” vicdandan, merhametten yoksunluğunu, kendilerini ayakta tutacak tek şeyin paranın gücü, mevki, makama sahiplik olduğunu anladıklarından ‘çok şükür, **a**, o birkaç kuruş var bankada’ **sevincinde**, eğer gidemeyecek kadar hastalarsa ‘bak, hepsini çekme, **brak** birazını’ talimatını verdikleri eşlerinden, evlatlarından daha çok düşkün olduklarından bankamatik, banka gişeleri önünde saatlerce kuyrukta beklemeyi göze alarak çektikleri maaşlarını, paralarını avuçlarında **pinçik pinçik** saymaları, yastık, çarşaf altına, **gardıroptaki** giysilerin, kütüphanedeki kitapların arasına saklayıp ‘sende bozuk var mı? bir kuruş lazım, ekmek alacağım, ben emekli bir memurum biraz indirim yap’ dilenmeleri; ‘**ay başına** kadar bir tek bu yüz lira var, ona göre **harca’yla**, canlarının istediği meyveyi, sebzeyi, gıdayı almayıp ŞOK, BİM, A101, Yunus gibi ucuz marketlerin indirimlerini, kampanyalarını kovalayarak; seksen, doksan yaşında ne işlerine yarayacaksa ‘**Cuma** günü üç çelik tencere 200 TL’den satılacakmış, matkap gelecekmış bana ayırsan ha kızım ! be oğlum’; ‘krediler ucuzlamış çekip bir ev alsak’; ‘yazlığa **pergola** yaptırsak’la **hala** ev, eşya almaya, para biriktirmeye çalışırken ‘elden ayaktan düşsek kim bakar, biraz harcamaları kısıalım’ planlamalarından geri kalmayacakları; bükülmüş bel, kataraktlı göz, titreyen, yamuk el, bacaklarıyla vücuda “ben”e ihanet ederek , on sekizlik delikanlı saydıran belleğin yönetiminde, **günbegün** yaklaştıkları **ölümle yüzleşmeyi yaşlılıkta dahi** reddederek “sonsuz kadar yaşayacak, ölüm hiç yokmuş”lu bir yaşam güdüsünde , kendini var etmesi değil miydi **Can!** **seni** kaybettığım o sancılı günlerde, çoğu kez cenaze evlerinde suratlarına sahtelik akan üzgün emoji yerleştirmiş

otururlarken, akıllarından “Allah’ım çok şükür yaşıyor”u geçirerek , yakınlarının ölmediğine sevindiklerine inandığından “gerçek acıyı çekmeyenler tarafından yazılan makaleleri okumaya tahammülü olmayan” Marcel gibi, acıyı yaşamadıklarından, **yıkıklığı**, anıların gün boyu **resmigeçit** yaptığı kederli **dünyayı** anlamaya çabalamaktansa ‘ahh mahvoldular ailece, onu öyle fotoğraflarına bakar, okuduğu kitapları seyreder, atletine, oyuncaklarına sarılır görmek beni çok üzüyor, bu kadar üzülmek iyi değil, bir yerime bir şey olacak, yarından sonra bir süreliğine gitmeyeceğim, hem bu gidişle zaten akıl sağlığını yitirir’ kategorisine terfi **ettireceklerinin** onlarla zaman geçirmek istemediğimi, onlara katlanamadığımı düşünememelerine dayanamazken hem! **yanımdakilerden** kim, ölüm sonrasının unutuşa da varabilecek aşamalarını, düşündürtüklerini, hissettirdiklerini betimleme güçlüğü çekmeden somutlaştırdığı nesneler, eşyalar, kokular, tatlar ve yemeklerin çağrışımını, anıları Vinteuil sonatı eşliğinde; ‘öylesine içten; acının tek karesini atlamadan anlayabilir... **anlatabilir... yazabilirdi**’kiyle ayrıntıların efendiliğine, büyük yazarlığına toz kondur(t)mayacağın Proust’un **satırlarındaki** “... Albertine’in hatırasıyla ayrılmaz bir bütün oluşturdukları için, sırf ilk ve sonbaharları, kışlarıyla zaten yeterince hazin olan... **hayatta** olsaydı bu benzer havada, şüphesiz gezintiye çıkardı... Son olarak **da** bu mevsim **değişiklikleri** ve farklı günlerin her birinin, bana başka bir Albertine’i geri getirmesi...” **izdüşümler**, ‘Can’ı ve Haldun’u kaybettiğimde aynı şeyleri yaşamış, aynen böyle düşünmüştüm. Marcel’in her kadında Albertine’i görmesi gibi ben de parktaki çocuklarda seni görmüş, hatta sen bile sanmış, ardından seslenmişim “Can!” Etrafında hiçbir apartman bulunmayan evin salonunun, odalarının baktığı parkı, pencerelerden sürekli gözetlediğinden ‘görüyorsun değil mi parkta tek bir çocuk yok, çünkü hava soğuk, kar yağıyor, az güneş **çüksün**’la zor zapt ettiğin Can’ın, bir çocuk görür görmez ‘haydi, çabuk çabuk, biz de gidelim, işte çocuklar çıktılar dışarıya’ mızmızlanmasına fırsat **tanımadan** “haydi bakalım”**la** üşütmesin diye ağzını burnunu atkıyla sarıp, başına **geçirdiğin** yeşil montu, yeşil, mavimsi çizgili beresiyle gidilen parkta, ilk iş yapımına başlanan kardan adamın gözlerine koymak için siyahımsı küçük taşlar bulunamayınca, diz boyu karın ortasında ‘icat edeni elime geçirsem (!) bıktım ya rahat yok, nereye gidersen git, tuvalette bile rahat, huzur yok, hayır, bakmasan ya önemli bir şey olduysa diye yanından ayıramıyorsun da bu nasıl görülmemiş zulümdür’ siteminin **başrolü**, o günü, o anları fotoğrafladığından bugün minnet duyduğun cep telefonunla arayıp, verdiği talimata uygun anne(nin)annenin, mutfağın penceresinden fırlattığı siyah zeytin konmuş buzdolabı poşetini havada yakalamak için gerisin geriye **gidildiğinden** düşüp içine gömüldüğünüz **karlı her kış gününü**; pencere pervazına çıkarak caddeyi seyrederken düşmeyesin diye **arkana** geçerek kollarımla sarmış ‘Can! Şuna bak, sel bu, su nasıl güldür güldür akıyor, cadde göle döndü’ derken yeni öğrendiğin, hoşuna giden bir kelimeyi ya da cümleyi konuşmanın ardından tekrarlamayı huy edindiğinden ‘bak, güldür güldür akıyor’una gülümseyip “yağmur yağıyor, seller akıyor”u söylediğimiz, **Nisan yağmurlarını**; ‘seviyor, sevmiyor, aaa sevmiyor çıktı **işte**’ kederini ‘ama yavrum, oyun bu, seviyor çıkana kadar yapılır’ falına baktığımız papatyaların **ilkbaharlarını**; kulağımıza küpe yaptığımız kirazların, alır almaz sokakta yediğimiz dutların **tezgahlarda** görüldüğü **yazları**; videoya çektiğim birbirlerinin üzerine yığılı sonbahar renkli yaprakları avuçlayıp bana doğru attığın **Kasım aylarını** Can ! sende, **Haldun’da bulduran**, ölüm sonrası yaşanacak sanrılarının olmazsa olmazlığındayken, gizli gizli mutfakta, balkonda, banyoda ‘bir **psikoloğa** mı götürsek acaba ? **Dur**, dur, şuralarda bir yerlerde antidepresan, verelim de azıcık uyusun’ kör konuşmalardaki tanıdıklar; bir bardak suyla ‘aç bakalım ağzını’ komutunu verdiklerinde ‘ne bu, içmem ben bunu’ itirazına ‘iç, rahatlarsın’ kolaycılığını **öne sürerek**; ‘akşamları uyamıyorum, başım da çok ağrıyor’ diyen evladına; kendindeki migren semptomlarını yükleyecek **bilgiçlikte** ‘kızım, ben sana dememiş miydin uykusuzluğuna **çare** bulacağım, bugün Güven Hastanesi nörologlarından, **üstelik de** Profesör Çiğdem **Hanım**’la konuştum, sende de, benim gibi strese bağlı migren varmış, Laroxyl yazdı 10 Mg’ müjdesini verdikten sonra yalnız kalındığında ‘Böyle şey olur mu? Muayene etmeden, MR çekmeden **nereden** biliyor çocukta migren olduğunu da ilaç yazıyor? Ne o görüşme yapıldı, ne de reçete yazdı Çiğdem

Hanım. Bariz yalan söyledin çocuğuna, teşhis de tedavi de senden, ama yapma! 22 yaşında antidepresana alıştıрма, yazık ediyorsun. ‘ dediğinde; aldatmayı ortadan kaldırmadığı **halde** niyeyse affedileceğine kesin gözüyle bakılan, belki de **İslam’da** takiyenin günah sayılmayacağı yer bulduğundan “kimsenin canını yakmayan pembe yalan” bahanesine sığınan; her yalancı gibi yalancılığının bilinmesini utanma vesilesi görmeyip, yüzüne vurulmasına aldırmayan pişkinlikte ‘Ne var bunda? Kız, her akşam, her akşam, başım çok ağrıyor diyor, öyle görmeye dayanamıyorum ne yapayım? ‘; ‘ Madem kararlısın antidepresan vermeye bari Pasiflora içir. Hiç olmasa bitkisel, bağımlılık yapmaz. Hem niye bu kadar abartıyorsun baş ağrısını, uykusuzluğunu, çocuğun? Hepimizin bunaldığı zamanlar oluyor. Çocuk yeni döndü Fransa’dan, zorlukla iş buldu, evde **hala** el bebek gül bebek, dışarıda herkes gibiliğe alışmadı. Baş ağrısı sorun mu? Ya, ben kanser oldum, göğsüm alındı, bağırsaklarımın yarısı yok... Kanser olduğumu öğrendiğimde doktorum Semih bey, biliyorsun alanında çok iyi bir cerrahdır, ‘bir süreliğine kullan, şimdi anlamazsınız ama sonraları sorgularsın niye ben dersin, o süreci atlatmana yardım eder’ dediğinde bildiği bir şey var, başlayayım dedim. Üç ay zor dayandım lanet Cipralex’e ! Güya akşamları uyutacaktı beni **mışıl mışıl**... Tersine etki, cin gibi ayaktaydım her gece, mahvoldum uykusuzluktan. Bunlara **sen de** şahittin, şu yaptığın iş mi? Bu ilaçların yan etkisini de düşün! ‘ itirazlarını, sigarasının dumanını gözleriyle takip ederek, **dinleyen**, öğretilmiş abartılı anneliğin gereğini yerine getirip kıcına saymayacağını **anlatan** kimyasına müdahalenin mutsuzluk iletilerini azaltarak uyuşturacağı benlik ehlileştirildiğinden, karşı çıkışı iteleyip her şeyi “evet”leyerek, istediğini yaptırarak sorunsuz bir yaşamın kapısını açtığını bildiğinden, bağımlılık yaptığını bile bile sırf rahatsız edilmemek, “veletlerle” uğraşmamak için; hayatın evrelerinden ergenliğe adımda sorumluluklarının, ilişkilerin komplikeliliğinin yeni yeni farkına varan, içini dolduracağı kavramlar; dedikodu, ihanet, aldatma, yalan, iftira, torpil, katliam, ölümle, aşkla tanışan; karşılaşacağı sorunlarla (ders çalışma, sınavlara girme, gönül koyma, arkadaşlarla gezip tozma, arayı bozma, küsme, ebeveyne karşı çıkma, kimseyi beğenmeme vs.) başa çıkmakta zorlanan evlatlarına, güçsüz **görülen** tanıdıklarına; yarattığı bir nevi alkol etkisiyle vücudu pelte **haline** getirip , bebekler gibi uyutan tatlı pembe “hap”lar; yasal eroınman, esrar ve uyuşturucular; Lustral, Prozac, Efexor, Cipram, Selectra, Seoxat, Lyrica’ları; avuç avuç kullandırmaktan **çekinmeyen kız kardeşin gibi**; iyi, kaliteli bir hayat sürmenin yanında **toplumda** değerli kılınmanın servetinle doğru orantılı olduğu gelişmemiş ülkelerde; Türkiye’de, ilaç firmalarıyla aralarındaki maddiyatçı, ahlaksız ilişkiler nedeniyle doktorlar tarafından kullanım alanı dışında “kız arkadaşım beni terk etti”, “annem öldü”, “kardeşim beni çok üzüyor, cep telefonumu bile karıştırıyor”, “babam dışarı çıkmama izin vermiyor”, “annem **WhatsApp** mesajlarımı okuyor”, “prostatom var”, “kocamı kıskanıyorum”, “karım mini etek giyiyor” temalı, rutin problemlere dahi deva diye reçetelendirilen antidepresanların etkisinde, dünya yansa ‘bana, yakınlarıma bir şey olmadı’ umursamazlığında, ecelini bekleyene bile sevinç çılgınlıkları attırarak, dans ettirecek sanal mutlulukta etrafında, toplumda var olan yalanı, iftirayı, yolsuzluğu, adaletsizliği, eşitsizliği ‘sen mi düzelteceksin, etin ne budun ne, tek akıllı sen misin otur oturduğun yerde, keyfine bak’ adam sendeciliğinde, bireyi kendisi olmaktan çıkarıp apayrı bir karaktere dönüştüren, öyle ki çocuğunu hayatından eden katilin yargılanmasını istemeyecek **boşvermişlikte**, en anormal olguyu, olmayacağı normal, normali anormal saydırtacak uyuşmalı, allak bullak – pek çok olumsuzluğu tetikleyeceğinden, kullananlardan uzaklaşmak, ilişki kurmamak, yaşam ve akıl sağlığınız için elzemdir uyarısını yapmayı zorunlu kılan– antidepresan mantıkta, detayların labirentinde kaybolan zihnin yeni şeyler keşfettiğini sanıp ‘diğer insanlardan farklıyım, meğer ben ne kadar da mükemmel biriymişim, bu ilaç iyi geldi bana, almaya devam’ **düşüncelerine batıp çıkan zamane ebeveynlerinin; anne ve babaların çoğu kez** isteklerini, arzularını, yaptıklarını yerdikleri, hoşlanmadıkları karakterlere bürünmelerini seyrettikleri çocuklarının giderek kendilerine benzediğini gördüklerinde, niye o denli **şaşırdıklarını da manalandıramadığından** yanlış anlaşılmasın demeyeceğim, yanlış anlayan da anlasın hocam! herhangi kötü bir olayda, özellikle de birinin kaybında, ölümünde, acıyı yaşayanlara içirilmek için acilen –kafayı kazan yapmaktan başka bir işe yaramayan iki

binli yılların popüler çerezi; patlatılmış **mısır misali** çevrede neredeyse kullanmayan insanın kalmadığı, **bir zamanlar mide ülseri için doktorların** verdiği diazemden başkasını bilmezken şimdilerde ‘ay şekerim sen ne kullanıyorsun, yaa yapma onu bırak bunu kullan, hem bu sersemletmiyor, baş ağrısı da yapmıyor, acayip rahatlıyorsun, sabah müdürle tartıştım attım iki tane Lustral, pamuk oldum pamuk’ sohbetlerinin konu başlığı – **antidepresan** aranması o **kişi, kişiler** için endişelendiklerinden, gerçekten daha iyi **olmasını/olmalarını/olmanızı** istediklerinden falan değildir, iyi vakit geçirip **tat** alma peşindeyken, karşılaşılan acı duruma ait kendilerinin de tutmak zorunda kalacakları matemini uzun sürmesi depresif anne, baba, evlat, kardeş, kanka, arkadaş, amca, yeğen ve sevgiliye müsamahada son nokta ‘elimden geleni yaptım... geldim, gittim, sarıldım, ağladım, hizmet ettim, benden bu kadar’ tahammülsüzlüğü ucunu gösterdiğinde, göz önünde yaşanan yeisin büyüklüğünü gidermesinden **dolayı** gayet insani, anlaşılır biçimde ellerindeki – ki acıyı, keşmekeşini dindirdiği sanılıp bir gün dindirmediği de anlaşılacak – antidepresanı Can’ın, Haldun’un vefatını öğrendiğin gün “aç” komutuyla ağzına dayayanlarda mideni bulandıran şey, duymanı istedikleri için artık gizli değil açık açık bıkkınlıklarını dillendirdikleri ‘tamam, acısını bölüşelim de kardeşim, nereye kadar ? O da biraz gayret etsin canım, kaç gün oldu, **nihayetinde** bizim de işimiz gücümüz, çoluğumuz çocuğumuz var’ konuşmaları değildi; madende grizu patlaması, kalp krizi geçirme gibi sonu ölümlü olayları “hayat bu ne yapalım”, “madenciliğin, yaşlılığın kaderinde, fitratında vardır”a sığdıran şefkatsiz, bencil kişilikler dışında pek çok kişi kendini olayın mağduruyla eşleştiren bir şey bulduğundan evet ! gerçekten de üzgündür **amma velakin** ‘acımın kalbimi acıtan kısmı bu, al sana, ciğeri deleni de bu, bu da sana’ üleştirmesinin **imkansızlığında** , nasıl paylaşılacağının **muammasında** safsatadan başka bir şey olmayan; neden böyle söyledikleri, hissettikleri, ilk kimin bu işi başlattığı da bilinmediğinden , cidden merak ettiğim kendilerini mecbur bıraktıkları ‘bir süre yalnız kalmasın, acı bu, paylaşılmalı, sıraya koyalım, bugün sen uğra, giderken bir **şeyler de** götür, patatesli börek sever, kete de yarın da sen, baştan söyleyeyim, ben pide yaptıracağım, kimse yapmasın’ dan önce; üstelik de keder içindekinden uzaklıklarının farkındasızlığında; kullandıkları “acını paylaşıyorum” ağdalı **söz öbeği yok mu!** **kaybedilenle** belki hiçbir hatıraya sahip değilsin, neyi ve niye **paylaşsın?** Ölmediğine inandıran onlarca nesnenin ortasında, gevezeliklere katlanmasını engelleyip acısını yaşamasına, yasını tutmasına izin verip tek başına bırakmak **varken** acıyı paylaşmak, **tersine cenaze evinde;** sanki herkes aynı şeyi düşünmek zorundaymış ve düşündükleri doğruymuşçasına ve de savaş çıkarmış, katliamlar yapmış, bir başkasının hayatını karartanlardanmışçasına hayatı yitene dair ‘**her** gün onca genç şehit oluyor, ne güzel bir ölüm, Allah herkese nasip etsin, yaşını başını almıştı, bakalım biz o kadar yaşayacak mıyız?’ ; ‘ahh düşünsene ya sakatlanıp, yıllarca komada kalsaydı. Şimdi diyebilirsin de ömür boyu bakardım ama insan yükü ağırdır.’; ‘çektığı acılar dindi, kurtuldu.’; ‘yaşasa yaşasa kaç yıl yaşayacaktı ki’**yle** belirlenen sınırın kaç olduğu söylenmeden genç saydıklarının ölmesinden , birlikte yaşlanıldığından gözünüze nasıl gözüküyorsa yaş alsın dahi hep o yaşta göreceğiniz yaşlı, sakat ya da hastaların yaşam haklarını önemsemeyerek , ölmelerinin hayırlı, sevinilecek bir durum olduğunun tebliğindeki insanlıktan nasip almamış **acımasızlık;** şüphe barındıran ‘sen ölseydin acaba rahmetli bu kadar üzülecek miydi **sen de** biliyorsun ki’ nifak barındıran varsayımların sıralanmasına **ses çıkar(a)mamak var ya** Haldun! **düşündüğünü,** hissettiğini gizlemeden beyan ettiğinden, keşke diyorum keşke, ne vardı benim de, ağabeyinin cenaze yemeğinde ‘defolun gidin, yalnız bırakın beni, bir boka yaramayan tesellileriniz, acıyı paylaşma saçmalıklarınızı da alın yanınıza, hepsi sizin olsun’ **tepkini** koyacak cesaretim olsaydı. Ama hep olageldiği üzere; iş işten geçtikten, güzele dair ne varsa ona geç kaldıktan, kalındıktan sonra başa gelen akılla, o gün tepkimi gösteremediğim mülayimliğim **miydi?** Hayır, edepsizlik sayılacağına eminliğimden, ha varsın edepsiz denseydi ama işte o an... **öyle** kızgınlım ki yanında olmasa da varlığı hayatı dayanılır kılan, başına bir şey geldiğinde ‘keşke senin yerine bana olaydı’ **diyecek dostlukta ki** Haldun, bugün o davranışın yüzünden sana çıkışmamın gözüne nasıl aptalca, nasıl anlamaktan, derinlikten yoksun gözüküğünü düşününce, kendimi nasıl suçladığımı, kötü hissettiğimi sana

açıklayamadan; küçücük dünyamı anda durduran ölüm haberini **almanın şokunda, sıklıldınız değil mi?** **Bu kadar uzatacak ne var, alt üstü biri ölmüş düşüncesindesiniz,** az müsaade edin! Biz bilmiyor muyuz? Elbette hayat devam edecek, elbette yemek yenecek, su içilecek, işe gidilecek, yemek yapılacak, yaşlanacakken sanki bunlar bilinmiyormuşçasına, ölenin varlığını, hatıralarını anda silme teklifi “hayat devam ediyor”da saklı “ölen öldü, olan oldu, ya ölen sen olsaydın, ne şanslısın sen yaşıyorsun” merhametsizliğinin itirafı **“başın sağ olsun”lar** sağnağının sıkıştırdığı kalbin, krizle tanışmasına ramak kalmışken avaz avaz ‘hayır ya, neyi anlatmaya çalışıyorsunuz, başıma yıkılmışken dünya, demeyin başın sağ olsun, deyin ki başını vur taşlara, duvarlara; demeyin ağlama, deyin ki **gidenle gülüşünü**, ömrünü kaybettin, ağla ağlayabildiğin kadar‘ haykırışından beni neyin alıkoyduğunu hiç ama hiç bilmiyorum... **hiçç bilemedim... bildiğim** teselli sanılan ama acıyı hafifletmeyip katmerleştirdiğinden, dileyenlere öfkelenilirken, anlamsızlıkların, boşlukların bakışlara yerleştirdiği anlık parıldamanın nedeni hemen, **hemen her gün** “sanki, tıpkı hayattayken olduğu gibi, zihnimizi meşgul etmeyi sürdürür. Seyahate çıkmıştır **adeta..**”yı yaşayan Marcelmişçesine; daha ilkokula başlamamıştın , sabahları baban bıraktığında ya da ben gelip seni aldığımda eve girer, ayakkabılarını çıkarır çıkarmaz , annenin yedek giysilerini bazen de aldığı organik meyveleri, hastaysan ilaçlarını **koyduğunu** bana göstermek **için**; yap– boz, oyuncak, kitap, resim, bazen yiyecek ve de tabletini getirmişsen, önce onları göstereceğinden anneannenin odasına (onlarca çocuk kanalına sahip Tele Dünya dedektörü sadece yatak odamdaki televizyona bağlı olduğundan , son aylarında gelir gelmez hemen yatak odasına giderdin) taşıdığımız (getirmemişsen antredeki beyaz, kare sepete bırakacağımız) küçük koyu mavi renkli sırt çantanın fermuarını açıp içindekileri yatak örtüsünün üzerine döktükten, ev giysilerini giydirdikten; iki üç yastıkla sırtını destekleyip yarı uzanır vaziyete yalnızca TRT çocuk kanalının çıktığı anneannenin televizyonunu açıp mutfığa sana kahvaltı hazırlamaya gittiğim günlerde, Pavlov’un köpeği alışkanlığında sütlü kakao, bazen de her sabah içtiğinden ‘seni gören Varto Kasman köylü değil de İngiliz kraliyet ailesi mensubu sanır’ taşlamasına girişmeyenini de görmediğim anneannene sütlü çay, kendime sade Türk kahvesi hazırladığımda, saat onu gösterdiğinde “haydi gelIII” **sesini duyduğumu** , henüz birlikte onlarca şeyi paylaştıkları birini kaybetmediklerinden delirdiğime işaret sayacaklarından söylemediğim; ‘yazık, düzeleceğine, günler geçtikçe daha kötü bu gidişle... oluyor ’; ‘tamam da yas tutma altı ayı geçti mi profesyonel yardım alınmalı deniyor’ yorumlarını tekrarlayan yanı başımdakilerin değil de , **benden** yüz kırk beş yıl önce doğmuş bir yazarın, duygularını, yalnızlığını, acını bulduğun asır öncesi satırlarında yaşadığın **gelgitleri**, ruhunun kargaşasını anlatmakla kalmayıp aynı duygularda, aynı düşüncelerde, buluşmanın, aynı fırtınaların, durulmaların sebebi acıyı hissetmenin yaralayıcılığında; sonraları zihni epeyce meşgul ettiğinden; birinin kaybı, ölümü ya da herhangi bir facia karşısında takınılan tavırda, matemde; verilen tepkilerdeki naiflik, duyarlılık; olaydan etkilenme, empati kurma, **üzülme derecesinin** yaşanan ülkede insana verilen değer, saygı, bilinç, gelenek ve göreneklerdeki incelik, eğitim, kültür düzeyinin kalitesiyle orantılı...ilişkili olduğu kadar, kanıksatacak derecede ölümle haşır **neşirliğin** payının bulunduğunu da düşündürecek onlarca olay, afet; onlarca **hikaye**, roman, sözlü tarih, film şeridi gibi gözlerin önünde **canlanınca**; haksızlık, adaletsizlik barındıran bir mevzu, hak kaybı getirecek bir yasal düzenlemede kendiliğinden sokağa dökülme, protestolarda bulunma refleksi gelişmiş ülke vatandaşlarının, insanı rahatlatacak o naif, o duyarlı, o içinde asla ve asla “kader, başın **sağ olsun**” sözcüğünün geçmediği filozofvari teselli sözcüklerine, içten sarılmalarına, kaybedileni birlikte anma isteklerine, öylesine zarif davranışları, düşünceleri sen **nasıl beklersin**; senin deyimle bir baştan bir başa memleketi sarmış yetiştirildikleri naiflik yoksunu; evlerin, okulların, ülkenin, toplumun kabalığı, nobranlığı, cahilliği duygularına, davranışlarına sirayet etmiş, **kanaatkar** taşralığını bir türlü aşamayan daha doğrusu siyasilerin, düşünürlerin, yönetenlerin işlerine geldiğinden aşırtılmayan, kentli olması istenmeyen **Türkiyelilerden**; durakta bekler, pazar yerinde alışveriş eder, okula giderken, bombalı bir saldırıda, katliamda; balkonda oturur, parkta oynar, sokakta yürür, asker uğurlarken bir maganda kurşunuyla; trafikte yol verdin vermedin kavgasında; madende, fabrikada bir patlamada, savaşta,

çatışmada, iş kazasında; selde, depremde, çığda, bir afette, bir başka ülkeye göçte, bulaşıcı bir hastalıkta; onlarca insanın, çocuğun, gencin, askerin, gerillanın ölmesi, öldürülmesiyle göz önünde hayatların bozuk para kolaylığında harcandığı, daha da harcanacağı ölümün de “kaderiydi”yle olağanlaştırıldığı; Manakis kardeşlere ait filmin kayıtlı olduğu üç bobini arayıp bulmak üzere, savaş ortasında **Balkanlar’ı** boydan boya geçecek yolculuğun bir noktasında, ellerinde kadehleri yarı karanlık sokakta, iki arkadaşa “hadi içelim, Françoise’ya, Helga’ya, Michelle’e, Monique’e. Yok olup giden bütün umutlara, kurduğumuz tüm hayallere rağmen hiç değişmeyen dünyaya” gerçeğini haykırtan bir tanecik **yönetmenlerden** Théo Angelopoulos’un Ulysses’ Gaze (Ulis’in Bakışı) benzeri yüzleşmeli bir dönem filminin çekilmediği **–hoş** çekilseydi de gışede büyük hüsrana uğrayacak kadar az izleneceği **kesin** – ‘aklın almayacağı her şey olur, hiçbir şey değişmez’in **Orta Doğu’sunda yaşayanlardan....**

....nezaketten, duyarlılıktan muaf Orta Doğu’da hayatı abluka altına alan her an karşılaşılabilinen çoğu önlenebilir ölümlerin “şehit oldu”, “kader”, “ne yapalım” sıradanlaştırılmasının yüzyıllara dayandığına dair düşüncelerini iyice pekiştirense annenin, biteviye karın yağdığı bir kış günü anlattıklarıydı. O kış yine kar yağıyordu Ankara’da, **yatağına** uzanmış; hayvanlara, özellikle de aslanlara ait belgesellerin her gün , her kanalda **yayınlandığı** yıllardan biriydi; seninle birlikte Can, Discovery Channel kanalında seyredirken aslanları ‘aaa rengi değişmiş’le leylak rengi kumaşla **döşettiğini** fark **ettiği** Tunalı Buğday Sokak’ta bir antikacıdan **aldığın** koltukta oturan **annenin**, hani hiç ortamla, konuşulan konuyla ilgisiz (Freud’a göre de açığa çıkan illaki bilinç altında gizlenmiş) bir şey hakkında birden , nereden akla estiyse bir merak hasıl olur, sorulur ya işte onun gibi, televizyonun sesini kısıp annene: ‘Teyzem Sare’nin kaç çocuğu öldü?’ diyorsun. ‘Ben iki tane biliyorum, hele bir Hasan vardı; çok güzel bir çocuktı, dedesine benziyordu, saçları sapsarıydı, gözleri mavi. Biz Van’dayken her sene köye gidiyorduk ya depremden önce, valla yalan olmasın belki sonra da olabilir, görmüştüm, ondan bu kadar net hatırlıyorum yüzünü.’

‘**depremde** ölmediğine göre sonradır ölümü, kaç yaşındaydı?’

‘**kocamandı...**’ (eliyle boy gösteriyor) **bu** kadardı, tabii ya, yedi sekiz yaşlarındaydı. Sene 1965, yol yok bizim oralarda, her taraf dağ, taş orman. Babam, ben doğduktan dört yıl sonra bir şiir kitabı **yayımlamış, hakim** dayının sana fotokopilerini gönderdiği işte o kitabında dağlarla ilgili en az altı yedi şiiri var, o kadar çok severdi dağları. Çünkü sabah kalkınca pencereden ilk gördüğümüz yüksek dağlar, tepelerdi.’

‘**o** şiir kitabını hatırladım. “Bingöllerin Sesi”, **alıp geleyim.**’ Kitaplıktan fotokopi halindeki kitabı getiriyor, ‘bak, bu işte’ **diyerek sayfalarını çeviriyorsun** ‘gerçekten dağlara **aşıkmiş; şiirin adı** Dağlar;

Burcu burcu kokar gider yaz faslı.

Sizden mi geçmiştir Kerem’le Aslı,

Ağlamıştır sizde **aşıklar** nesli,

Öter bülbülleri kafeste besli,

Yollarda yolcuyla ağlatan dağlar,

Garip bülbülleri ağlatan dağlar...

Bu da **“Bingöl Dağları şiiri”**

“Yüce Bingöl şirin yurdum.

Yaylasına çadır kurdum.

Suyunu içene yok ölüm

Cennet gibisin **Bingölüm**

Aras **çayı** senden akar,

Murat **nehri** senden çıkar,

Yüce başın göğe bakar,

Sevdim seni doya doya,

...

Hangi dağdır senin eşin...”

Susuyorsun, ‘okusana’ diyor annen, fotokopileri yatağın üzerine bırakıyor ‘anne, teyzem Sare’yi anlatıyordun, sonra okursun, günlerdir orada duruyor, okumadın da şimdi ben getirince mi?...’

‘şimdi taksiyle yirmi dakikada gidilen Gımgım’a, Varto’ya o şartlarda ya yürüyerek ya atla ya da öküz arabasıyla gitmenin dışında başka çare yok. Tek tük, araba demezdik biz, taksi derdik, o vardı ortalarda. O da kırk yılda bir köye gelen hükümette, jandarmada. Neyse, hani bir hastalık vardı boğazla alakalı, kuşun bir şeyi deniyordu...’ Gülüyorsun, “kuşpalazı, boğmaca.”

‘hah işte o, boğmaca, o yıl köydeki çocukları tuttu.’

‘salgın?’

‘eniştem de Hasan’ı sırtına vurup, kara bata çıka, yaya, Varto’ya götürüyor. ‘

‘yayan! Öyle mi?’

‘gördün sen de eniştem çam yarması gibi uzun, babayığit, hastaneye yetiştiriyor ama kurtarılamıyor, geç kalmış.’

‘yavrum! Kim bilir kaç çocuk gitti öyle sahipsizlikten... ‘

‘sırf bizim evde , bir ay içinde beş çocuk öldü kızamıktan. Beş kardeş mezarlığı derdik, hepsini bir mezara yan yana gömdüler. Sene 1953’tü Mengi Cele, Ocak ayıydı net hatırlıyorum, çünkü bir yıl sonra 1954 yılında babaannem öldü. ‘

‘hani şu... ‘

‘evet, o! Kız! Öyle zalimdi, yıllarca babamın öldürülmesinden ‘başını sen yedin’ diye diye annemi suçladı, ölüm döşğinde ‘Eeemine, sen güldün ama gübrede yetiştin, ne yazık ki değerini bilmedik’ dedi. O sene Piro’nun karısı Amojın Hanesli’de bizdeydi, ben hep derim ya lojının, adircanın, ateşin önünde oturur parmaklarını böyle koparırdı, ben de onun önünde oturur ‘daye’ derdim, senin bu parmakların niye kopuyor?’

‘nasıl yani? Nasıl kopuyordu?’

‘böyle... ’ diyor gösteriyor parmağın boğum yerini ’böyle bu kemik buradan tak diye kopuyordu, oraları sanki ateşe düşmüş yanmış gibi simsiyahtı... Simsiyah. ‘

‘morarmış, eğilmiş desene anne! Belli romatizmal bir hastalığı varmış. ‘

‘doğru diyorsun, ama o bana demişti ki: Seys Sılıman (Seyit Süleyman) bana beddua etti. Seys Sılıman pek çok anekdotu çağırıştırırdı: “Kimdi o?”

‘sana çok defa demiştim, benim babam, deden çok seviyormuş bu Piri. ‘ derken işaret parmağını dudağına götürüp öpüyor ‘her işini ona danışmış, her davaya girmeden önce ona sorarmış. Çok büyük inancı, büyük itikadı varmış ona. O ne derse onu yaparmış. Ölünce çok üzülmüş. Şiir yazmış arkasından.” Fotokopilere uzanıp dedenin, Seys Sılıman için yazdığı şiire, sohbeti bölmek istemediğinden bakmıyorsun, sonrasında:

“Bahar bağlarında bülbüller öter.

Dostumun hasreti içimde tüter

Mezarın üstünde sümbüller biter

Gitti bu illeri viran eyledi

Yaktı ciğerimi püryan eyledi

...

Mezarında nice günler inledim.

Sesini duyarım diye dinledim.

Gece gündüz ona niyaz eyledim.

Dostum bu illeri viran eyledi...” mısralı “Ameranlı Süleyman Uluyol, “Sayın Dost” başlıklı şiiri okuyorsun. ‘İşte bu Seys Sılıman, Hanesli’nin kocası, annem gibi, Bingöl’ün bir köyündenmiş. O köydeki tekyadan (**dergahtan**) ayrılan dedelerden biriymiş o da. Gelip bizim Onpınar’a, Ameran’a yerleşmiş. Erkek kardeşi ölünce de karısının adı Şerife’ymiş, Seys Sılıman onunla evlenmiş, Hanesli karşı çıkmış evlenmesine. O bana öyle anlattı ‘niye evleniyorsun’ demiş.’

‘**elinden** öpmek lazım’ Hanesli’nin, o berbat, o saçmalığın dibi, ensest geleneğe karşı çıkmak o devirde, ne kadar cesurmuş. Belki o evlilik olmasa, anneannem de zorla evlendirilmeyecekti amcanla, peki, nasıl bir bedduaymış?’

‘**demiş ki** Seys Sılıman; ‘dilerim kendi ceddinden parmaklarının hepsi kopar, tek tek **düşer de** insanlara muhtaç olursun, sakat kalırsın, Hanesli, o bana, öyle dedi.’ Tanrı’ya bak sen! Üzerine kuma getirmekle kalmayıp duasını da kabul eyliyor, suçlu zavallı Hanesli’**ymişçesine**. O an, yıllar sonra o günde ayrımına varıyorsun annenin ‘o bana öyle dedi, hiç unutmam’ cümlelerini **çok sık kullandığını**. ‘Neyse, Hanesli’nin bizde kaldığı o yıl, altı çocuk... Ben, sekiz yaşındaydım, okula başladık. Okul dediğim, bir öğretmen geldi köye, adı Remzi, çeşmenin yanında bir ev verildi, biz çocuklar okul diye o eve giderdik; ben, teyzen Hanım, Fazıla, Süleyman, Abbas... Okul tam gün, sabah gidip akşama doğru eve dönüyoruz, civar köylerden de çocuklar geliyor. Amcam kızı Fazıla çok da güzel bir kızdı, annem de çok severdi onu. O kadar sessizdi ki tabii annesi döve döve... Öyle sessiz, öğretmen onu alır getirir böyle koltuğunun yanında oturturdu.’

‘**niye**, çok mu severdi öğretmen, onu?’

‘**demek** ki... Hepimiz çok yaramazdık, bir çeşit ödöldü öğretmenin yanında oturmak, akşam dönüyoruz, diz boyu kar, çeşmenin **orada** baktım ki...’

‘**üzerinde** dedemin adının yazılı **olduğu o çeşme değil mi?** suyu, buz gibiydi...’

‘o su Çepanik **yaylası**’nı çevreleyen dağlardan gelir de ondan o kadar soğuktur. **O çeşme, sonra yapıldı**’

‘**bu** bahsettiğin eski çeşme **nereydeydi?**’ **Sonrasında**, dedenin şiir kitabına göz gezdirdiğinde, annenin bahsettiği **çeşmeye** ait:

“Asırlarca akıp akıp **da coşmuş**,
Derinden derine çağlayan çeşme.
Su yüreklere su vermiş koşmuş,
Derinden derine çağlayan çeşme

...

Bir fasıl koşmuştur şairle saze,
Bir dem varmış hakka nazu— niyaza.
Ermiş Hak sırrına ezelki raze.
Kaç bin kervan geçti yoldan saydın mı?
Kocamışsın, bilmem gözler aydın mı?
Kaynak mısın yoksa dağdan kaydın mı?” **şiirini** görecektin.

‘**bizim** eve, çe **Talu’ya** 200 metre uzaklıkta yeni çeşmenin az ötesindeydi, beton borularla şimdiki yerine çekildi. Neyse, eski çeşmenin **orda** baktım ki Fazıla çok ağladı, dedim ki ‘Niye ağlıyorsun?’ Dedi ‘başım çok ağrıyor.’ Eve geldik, kapıdan içeri girer girmez ‘Daye!’ dedi, ağlamaya başladı, amojın (yengem) Zehra kalktı, bir tane attı... **bir** tokat attı, beni gösterip ‘Seni Turna mı dövdü?’ dedi. Şimdi düşünüyorum da o kadar nefret edermiş ki annemden, bizden de. Hep suçlayacak bir şey bulmak umuduyla dolaşmış etrafımızda. Yazık, amcam kızı Fazıla ‘daye, daye, o beni dövmeydi, benim başım çok ağrıyor’ dedi. Yengem aldı onu odasına götürdü. O zaman üç erkek kardeş, üç aile bir evde birlikte

kalıyordu. Herkese avluya açılan bir oda düşüyordu. Sabahleyin kalktık, biz çocuklar hepimiz hastayız. Kızamık tutmuşuz.’

‘Kızamık olduğunuzu nasıl anladınız?’

‘**başımız** ağrıyor, vücudumuz dışarı atmıştı kırmızı lekeler. İlk gün amcam kızı Fazıla, ikinci gün kardeşim Leyla, ben, diğerleri, sonra Fazıla’nın kardeşi Süleyman, memedeki altı aylık amcam oğulları Hüsnü Cemal, Abbas. Şimdi diyorum ki hep cahillikten öldü bütün o **çoluk** çocuk. Bizim orası, dört bir yanı dağ, orman, dağlardan esiyor buz gibi **rüzgar**, tipi, kış ki ne kış. Babamın Kış **şiiirin de yazdığı gibi;**

‘Şu orman ağaçları
Soyulmuş kuşa benzer.
Dumanlı yamaçları
Korkulu düşe benzer
Her tarafı **bem beyaz**
Bütün ovalar dağlar
Gök ayazdır, yer ayaz
Altı aydır halk ağlar.’
Soğuk buz kesiyordu.
‘Bağırdıkça karlı kışın

Senden bezdim doya doya’ denecek kış . Bunlar sobaya mazgal, kalın meşeler koyuyorlar, sobalar kızıyor, kızgın, kırmızı alevler gözüktüyor tenekelerinden, saclarından, demirlerinden... Ateşimiz var yanıyoruz, odaların içi hamam, su vermiyorlar. Soğuk su üşütür diye sıcak çay veriyorlar. Ateşimiz daha da çıkıyor. Benim annemin odasının bir masası var, böyle (kollarını iki yana açıyor, elinde metre varmışçasına gösteriyor) tutuyorlar bir metre, adamın birisi yapmış anneme, tahtadan. Ali Usta diye biri. Bizim köyde bir tane de kirve var, kirve Hüseyin. Baktım kapı açıldı, odaya girdi kirve Hüseyin, elinde Amerikan bezi, böyle tuttu ölçtü.”

‘**anladığım**, anneannemin masası köyün metresiymiş.’ Gülüyor.

‘**meğer** Fazıla ölmüş, ben bilmiyorum. Babası amcam Hüseyin de o zaman bu pisliklerle uğraşıyormuş, Varto’ya gitmiş, 19**53**’te araziye almış diyorlar ya, işte o zamana denk geliyor. Sordum dedim ki ‘kirve, ne ölçüyorsun?’ Dedi; bir şey yok. Fazıla da ölmeden önce Hanesli’ye ‘daye, dakılaman bana klam, ninni söyle’ demiş. Hanesli’nin öyle güzel sesi vardı... Öyle yumuşak... Öyle içli... Yavaş yavaş söylerdi, hep de dert yüklüydü kلامları. Fazıla’yı, odanın iki duvara çakılmış çivilere, mıhlara asılı halatlardan yapılmış beşiğe koymuşlar, bizim **orada** o beşiklere bir de kalın ip bağlarlardı; böyle oturuyorsun, o iple çekiyorsun beşiği kendine, sonra bırakıyorsun, öyle sallayarak ninni söylemiş Fazıla’ya, belki de öyle beşikte sallanırken öldü, bilmiyorum. Şimdi benim annemin odası evin arka, amcam İbrahim’in odası ön **tarafa** bakardı, kızı Hanım görmüş... ’

‘**neyi** görmüş, Fazıla’nın öldüğünü mü?’

‘**yok**, yıkarlarken görüyor. Cenazesini kapıya koyup yıkıyorlar ya, onu görmüş. ’ **Dört bir yan kar;**

‘Altı aydır şu kargalar
Dağdan kopan kasırgalar
Önünde yere serili
Karlara gömülür kalır
Altı aydır bu illerde
Karlı dumanlı bellerde
Nasıl yaşarlar şaşarım

Ben olsam dağlar aşarım
Uçar giderim sahile
Karda çekilmez bu çile’

dediği gibi babamın altı ay çekerdik bu çileyi. Dedi ki amcam kızı Hanım; karların üzerine uzun tahta bir masa koydular, yanında kara bir kazan içindeki sudan buharlar çıkıyordu. Siz bilmezsiniz bizde kilerlerde, ambar derdik biz, koca kepçeler vardı, sütü, haşlanan buğdayı karıştırmak için. Baktım Fazıla’yı kucakta getirip o tahtanın üzerine serdiler, gözleri kapalı, elbiselerini çıkardı amojm Zehra ‘daye, daye’ ağlıyor, işte o zaman ölmüş dedim Fazıla, korktum **ben de** öleceğim. Hanım öyle dedi ama ben hiç bilmiyorum, neyse, akşam oldu, ikinci günü...

‘**bir** dakika, bir dakika, dur! Hiç merak etmedin, sormadın mı nerede bu Fazıla diye. Aklım almıyor çünkü her sabah birlikte yediğin içtiğin, okula gittiğin arkadaşın aniden ortada yok, sormuyorsun kimseye! Kimseler de bir şey demiyor, bir açıklama yapmıyor mu? Ölümünü niye gizliyorlar, ne faydası var? Sanki ölen bir tavuk, bir inekmiş gibi davranmışlar. Eminim o yıllarda süt, et verdiğinden ölen bir inek, manda, koyun, keçi için daha çok üzölmüş, daha çok ah **vah edilmiştir.**’

‘aynen öyle, soruyorum tabii; anneme sordum, bir şey yok, diyor, herkes, bir şey yok, diyor. İki üç gün sonra ben ve Hanım, yavaş yavaş ayağa kalktık ama nasıl **halsiziz**, Fazıla’nın kardeşi **Süleyman da** ‘beni baba odasına götürün’ demiş. Annemin odasına demeyeyim zira erkek çocuklardan kim evlenirse, ev damında ona bir oda verilir, o ailesiyle birlikte o odada (öyle çocuklara ayrı; **büyükölere** ayrı oda **nerede**) kaldıklarından, bizim tek odalık evimize **çe Talu’da** ‘baba odası’ diyorlardı, babamdan dolayı, evin büyüğü, **reisi** ya. Getirdiler, arkada böyle bir sedir vardı, Süleyman’ı sedire yatırdı amojm Zehra, ama kadın çok kötü, Fazıla’yı kaybetmiş ağlıyor. Benim kız kardeşim de beşik diyoruz ama bu kadar, karyola kadar büyük...

ne önemi varsa, yine de soruyorum;

‘tahta mıydı **beşiğı?** ‘

‘**tahtaydı** evet, çok büyüktü. Leyla 48 doğumluydu, **53’te** öldü, kaç yaşın **oluyor** , altı yaşında mı?’

‘beş... ’

‘**beş yaşında, değil mi?** Kocaman kızdı, çok güzeldi berrad. Öyle uzun kirpikleri vardı ki buraya kadar.” Elmacık kemiklerinin yerini gösteriyor: ‘**inan** buraya kadar uzundu kirpikleri, sarışındı... O zaman **Leyla da orada** karyolada yatıyor, **ikide** bir anneme ‘ben çok hastayım daye, sen beni ne yapıyorsun’ diyordu. Annem de ‘ben seni ne yapayım yavrum, yavrum’ diyordu. Leyla orada, o da burada, ikisi aynı anda, aynı o odada öldü. İkisi de aynı dakikada öldü. ’

‘Süleyman kaç yaşındaydı? ’

‘Süleyman da 46’lıydı, benden bir yaş küçük. ’

‘**yedi** yaşındaymış. ’

‘**böyle** parmağını (işaret parmağını ağzına götürüyor) ağzına koyardı, emerdi, demek ki onda tik varmış, yazık... Biz de ona ‘Sılı Musi dın’ der, kızdırırdık, o da arkamıza verip bizi kovalardı. Sılı Musi diye yaşlı bir adam vardı, hep parmağını ağzının içine sokar dolandırırdı. Süleyman da onun gibi yapıyordu, canım benim, nasıl güzeldi nasıl... Hiç unutmam gece öldü ikisi de bizim yanımızda, benim yanımda öldü ikisi de. ’

‘**öldüklerini** nasıl fark ettin sen?’

‘**hiç** unutmam, Süleyman, annesine ‘daye, bak’ dedi, ‘pencerede bir tane adam var, bana elma uzattı.’ Leyla bir şey demedi. Leyla o kadar dedi ‘ben ölüyorum daye, onu öyle duydum.” derken aktı akacak gözyaşlarını engellemeye çalıştığı o anda neden kalkıp annene sarılıp da onunla ağlamadığına anlam veremiyorsun, gözleri televizyon ekranında, görmediğin teyzenin ölümünü anlatırken, anlık dönüp

“ne kadar da yaşlanmış” **diye düşündüren**, çizgileri artmış yüzüne bakıyorsun. Niyeysen; annesini, babasını hep anne baba doğmuş sanarak; evlenmeden, çocukları olmadan önce başka, bambaşka hayatlar yaşadıklarına akla getirmeden yıllar, yıllar **geçiriyorsun; evladın illaki agresif davranıp eleştirilere boğacağı** annenin, babanın şüpheci, sevgisiz, açgözlü ya da tersi duygusal, verici, **fedakar** davranışlarının **nedenini** anlayarak ona göre davranmanın artık hiçbir yararının olmayacağı; anne babanın yaşlandığı, evlatlarının da orta yaşa eriştiği vakitte, yani yine iş işten geçtiğinde birden peydahlanmış bir merak sarıyor insanı, soruyor da soruyor, bilmek istiyor geçmiş. O an belki de yaşanan trajedinin etkisinde kalkıp gözyaşlarını içine akıtan annene sarılmasan da birlikte teyzen Leyla’ya ağlamasan da küçücük bir çocuğun “ben ölüyorum anne” demesindeki o titreyiş... o korku... Nasıl bir şey olduğunu bilmediği ölümden kurtulamamamın çaresizliğindeki o masumiyet iç parçaladığından , kendiliğinden akan gözyaşlarını göstermeden, geceliğinle silerken; ekranda ceylana saldıran **aslanın** görüntüsünde takılı... titreyen sesiyle ‘kızım, kızım niye açtın bu mevzuyu, bırak öyle kalsın bu dertler burada’yla elini kalbine bastırıyor ‘Leyla öldü, annem o güzel sarı saçlarını ördü, bir tutam kesti bir beze sardı, teyzen Sare’ye uzattı ‘çene, bunu sakla, ben ölünce gözlerimin üstüne koy.’ Ağladığını görmesin diye **sesini çıkarmadığından** ‘teyzem Sare öldüğünde anneannemin vasiyetini yerine getirip, Leyla’nın saçlarını...’ sorusunu itelerken geriye “öyle de oldu” diyor. Kaç yıl sakladı; elli, elli beş yıl... Annem öldüğünde çıkarmış, o günkü gibi duran saçlarını, gözlerinin üzerine koymuş. ’

‘Leyla’ya kim benziyor? ’

‘**kimse**, başka bir güzeldi o. Hiçbirimiz de ona benzemedik, çocuklarımız arasından da benzeyen yok. Ben orada, baba odasında, ayakta öyle bakıyorum, yani **ben de** şaşırdım birden öldü iki çocuk. Feryat figan kucağına aldı annem, Leyla’yı, amojin Zehra, babasının adını koyduğu Süleyman’ı, odanın ortasına bir döşek attılar, ikisini yan yana uzattılar, ahhh çok küçüklerdi. Hiç unutmam, şey geldi, bu Vaide’nin annesi, senin halan Elif geldi. O iki çocuk o gece... o halan Elif yanımızda sabaha kadar oturduk. Tabii ağlıyorum **ben de**. Aynı ev damının çocuklarıydık, beraber oynuyorduk. Bir de karınlarının üzerine büyük tepsiler koydular hiç unutmam, şişmesin diye evet. Sabahleyin onları da götürdüler, etti üç ölü. ’

‘**anne!** Tepsinin içine bir şey, ağır bir taş falan koydular mı’

‘**yok**, hayır... Hayır, tepsi bakır ya ağırdı zaten. Sabahleyin onları götürünce yıkamaya, o zaman ben de dışarıya çıktım. Bildim artık, dediler Fazıl’a da ölmüş. Leyla’yı gile Kurmanj yıkadı annemle. Leyla’nın boynu böyleydi (yana eğiyor) şöyle olmuş, gile Kurmanj’ın kocası, apo **Hasané İbrahimé** Talo geldi, cenazeye baktı ‘neden Leyla’nın boynu büküktür, niye düzeltmedin’ dedi karısına. İkisini götürdüler o yukarıda, tepede beş kardeş mezarı var ya, Fazıl’a’nın yanına gömdüler. Bu sefer de hasta Abbas ağırlaştı. Amojin Zehra doğum yapmıştı altı ay önce, Hüsnü Cemal diye bir kız, memedeydi... **meme** emmiyordu, o da öldü, ama Abbas ondan önce öldü. ’

‘**bu** amojin Zehra, kaç çocuğunu verdi kızamığa? ’

‘**üç** tane, bir ayda üç tane; Fazıla, Hüsnü Cemal, kendi babasının adını koyduğu Süleyman. Çok güzeldi, hiç unutmam, bu babayığit ya, maddi mirasını değil, ailesini iş birlikçi hain ilan edip soyadını değiştiren, **kardeşi Almanya’daki amca oğluna** benziyordu. Benden bir yaş ufaktı, yedi yaşındaydı. Bunlar, ev damındakiler dedeyi, bizim Pir’i çağırıyorlar. ’

‘**niye?** ’

‘**dediler** gel, Abbas’ı Şehidi Mergé götürelim. Amca oğlu Abbas’la, Hanım kardeş, aynı **odada** hasta yatıyorlar. Hanım bir gün dedi ki ben babaannemi sevmiyorum, Abbas’la hasta yatıyoruz, babaanne girdi odaya, elinde bijiki d(t)orak (peynirli gözleme) Abbas’a verdi, benim de canım çekti, istedim vermedi. Kızlar insan değildi onun gözünde, oğlan torunlarını severdi, onun için sevmedim babaannemi. Neyse, Abbas’ı kızağa koydular tamam mı? Abbas’a bir şey olmasın diye biz de dua ediyoruz, üç tane çocuk ölmüş, biz de çocuğuz, tabii üzülüyoruz. Ondan sonra kızakla götürdüler Seyid’in üzerine, niyaz da pişirip yanlarında götürdüler... Karı yara yara, geri dönüp getirdiler Abbas’ı, Piro’nun sırtına verdiler.

Piro sırtına aldı, ahırda etrafında öküz çevirdiler, dediler ki: Ne kadar senin hastalığın, kadan belan varsa hepsi bu öküzün üzerine, sırtına gelsin. ’

‘**öküzü** kurban mı ettiler? ’

‘**bilmiyorum**, Abbas’ı içeriye aldılar, uzattılar... Abbas öldü. Hiç unutmam; benim annem de Bingöl’den yirmi gün önce yeni gelmişti, babasıgil şey vermiş, böyle güzel, renk renk yemeni, elbiselik kumaş falan, annem, ölünce Fazıla’nın başını o yemenilerle süslemiş. ’

‘**şimdi** ben sana yoksa biz **Hristiyan** mıyız desem kızarsın, iyi de anne, öleni böyle süslemek **Hristiyanlarda da** var. ’

‘**her** kılığa, her dine koydun bizi, bu da üstüne olsun. Annem, Fazıla’nın başını yemeniyle sarmıştı ya, amcam Hüseyin Varto’dan geldiğinde gömülmüştü Fazıla, düşün, bir geliyor, çocuğu ölmüş. Yan yana gömdüklerinden mezar açılınca tekrar Fazıla’yı çıkarmış, ağzını, yüzünü açmış. ’

‘**çocuklarının** öldüğünden, sonra mı haberi oldu? ’

‘**yok**, Fazıla o yokken ölmüştü, diğerleri öldüğünde evdeydi. O zaman Fazıla’nın yüzünü açmış babası, görmemiş ya. Annem diyordu ki sanki yeni uykudaydı. Sanki ağzını burnunu kapattığımız o yemeniye, o leçeğe buhar vermişti. ’

‘**yani** nefes mi almış, belki de ölmemişti, kim bilir ki? ’

‘**annem** hep anlatırdı, derdi, burnunu kapattığım yemeni ıslaktı. Çok güzel kızdı, hakikaten güzeldi, sessiz sedasız bir kızdı. İşte hepsini gömdüler orada... Biz diğer hasta çocuklar ayaklandık, ben, Hanım, ablam Hatun, Selvi, hepimiz hastalanmıştık. Amojın Zehra, o kadar hasetti, o hep benim derdime düşmüştü. ’

‘**düşse** ne olur, evladını kaybettikten sonra. İyi, kadın delirmemiş. ’

‘**çok** fena oldu, hep benle Selvi’yle uğraştı, ilgilendi. Nasıl sen yeğenlerini seviyordun, öyle. Allah var kadının bizim üzerimizde emeği çoktu, oğlu Selvi’nin, kızı benim yaşımdaydı. O bizi var ya... Her hafta, çocukları öldükten sonra her hafta; o kadın bizi yıkadı... Saçımızı yıkıyor, iki örük yapıyordu. Nasıl sen düşkündün Can’a, Bella’ya, kadın da bize düşkündü. Bir yıl bizimle uğraştı, en sonunda partiyi (yolunu) şaşırdı. ’

‘**kolay** değil, üç çocuğu bir anda kaybetmek. ’

‘**ne** zaman amcam İbrahim, annemi aldı, kadın zehir oldu, anneme yapıştı, bize de... ama emeği bizde çok. ’

‘**kadın** korkmuştur, benim kocamı da elimden alır diye. ’

‘**kızım**, annemin kaynıyla zorla evlendirildiğini en iyi o biliyordu. Sonra hamile kaldı ama bu defa da sıtma geldi köye. Kinin içti. Sağlık memuru gelip köylerde geziyordu, bulaşıcıdır diyor kinin dağıtıyordu herkese, içsin diye. İşte o zaman 1954 yılıydı, yok, yok, yani 53’ün kışında onlar öldü, o çocuklar, 53’ün ilkbaharıydı. Tamam, bu kinin içti, hamileydi ya, meğer ikizmiş çocuklar, ikisi de erkek, kinin yüzünden düşük yaptı. Böyle resmen... O düşmüş çocukları **ben de** gördüm, böyle her şeyleri belliydi, ondan sonra da bu Leyla oldu. ’

‘**şimdi** anladım, teyzem Leyla farklıydı demek, kinin iz bırakmış. **Zekasında** gerilik vardı sanki, eee onca kinine **dahi** olacak değildi ya. ’

‘**zavallı** amcam kızı Leyla! Amojın Zehra, dünyaya gelince, kız kardeşim Leyla’nın adını koydu.”

‘**Allah Allah!** Amcan Hüseyin ne biliyordu ki Leyla’yı ne kadar tanıyordu ne kadar ilgiliydi ki kızına adını veriyor, laf olsun işte. ’

‘**amcam** Hüseyin pislik yapmasaydı... O zamanlar tabii yaptıklarını bilmiyorduk, çocuktuk, babamız yoktu. Ben onun kucağında büyüdüm... Ben var ya, öyle sanıyordum babamdır, anladın? ’

‘**anladım tabii, o yüzden yıllarca öz dedemiz bildik. Fakat** amcan Hüseyin, her şeyiyle yüzü, bıyıkları, görüntüsüyle Hulusi Kentmen’in ikizi gibiydi. ’

‘gerçekten de çok benziyordu Hulusi Kentmen’e. Akşam olunca çe **Talu’da**, ev damında misafir odasında toplanırlardı, böyle sedirler vardı, sobanın arkasında her zaman amcam Hüseyin otururdu, ben de her zaman onun kucağında uyurdum. Mesela, çağırırmış annemi, ‘gel’ dermiş, ‘götür kızı’, amcam **İbrahim de** Selvi’yi çok seviyordu. Selvi, amca olarak ona düşküncü, **ben de** buna. Amcam Hüseyin öldüğünde ben **çoluk** çocuk sahibiyim, daha haberim yok babamın arsasını üzerine geçirdiğinden, hoş o arsa da Ermeniler yollanınca Varto’dan hazineye intikal edilmiş, **oradan** da ihaleye çıkarılmış. **Sen de** gördün tapuyu, ne yazıyordu...” Gördüğünde kahrolmuştun; hiç yere ...hiç yere evinden, yerinden, yurdundan sürülüyorsun; **binbir** emekle aldığın, içine ağaçlar diktiğin, duvarını ördüğün, özen gösterdiğin evine başkalarının **kendilerininmişçesine el koyuşunu da...** “11295 metre... Tarla, **Ermeni** milletinden Simo Korki Veladanı hovikten hazineye intikalı hasebile tapu 24,5, 1959 tarihi ve sıra No.da hazine maliye namına kayıtlı iken bu kere mezkur tarla hududu asliyesi işbu hudutaamahdud 11295 metre murabbain mahalli bilifraz Varto ilçesi Kasıman köyünden Ali oğulları M... F’ye sekiz yüz lira bedelleri satıldığından ve parası tamamen teslim vezne edildiğinden namına tescilli mal müdürlüğü ifadesiyle Varto kaymakam 6.4.1949 günü ve 59458 sayılı müzekkerisi ve tarafından.....” **ibareleriyle** yasallaştırıp devletin **resmi** evrakına tapuya yazmaktan çekinilmediğinden, onlarca mazlumun ahı alındığından işte lanetlendi bu topraklar... **bu** yüzden huzur yok... **hep** kavga, hep savaş, sadece mallarına mülklerine mi? Kadınlara da göz koyuyorlar, tehcirde kırma uğratıldıkları uçsuz bucaksız göç yollarında saldırıp altınlarını, paralarını çalıyorlar. Sonra da savaşta başarısızlıklarının sorumluluğunu Ermeni milletinin üstüne yıkıp tehcire zorlayan, Hitler’in, Mussolini’nin örnek aldığı Padişah **Mehmed** Reşat, Enver, Talat, Cemal Paşalar, atalarımız **pirüpakmış** gibi, neymiş; Hitler, Yahudilere **neler neler** etmişmiş, soykırım uygulamışmış da... **geçişini** yapan zihnin anneni “çok ağlamış çok üzölmüşüm”de yakalıyor...

‘**amcam** Hüseyin öldüğünde, annem de İstanbul’dan gelmişti, bizdeydi. Ben çok ağlayınca ‘Eree çok mu seviyordun?’ **Ben de** ‘evet, anne, ben amcamı çok seviyordum’ dedim, baktım o da başladı ağlamaya. Bu son zamanlarda bu pislikler... Demek ki ben şimdi düşünüyorum, **53’te** o kış zamanı, babamın hazineden aldığı arsayı üzerine tapu etmeye, geçirmeye gitti, öyle olmasa karda kışta Varto’da ne işi vardı? Sonra amcamla karısı, yaptıkları iyiliklerin içine **ettikleri kaşığı** koyup önümüze bıraktılar. Oyyy amojın Zehra, az yapmadı hepimize; beter kadındı! Ben hep derdim ki ‘bokuyla oynasın’, hakikaten bokuyla oynadı. Kız, kız... (Bu yapılır mı şaşkınlığındaki yüz **ifadesiyle...**) Zehra’nın annesiyle benim annem, çene Küçükağa amca çocuklarıydı, annem onun teyzesi gelirdi, ayrıca babaanne Fidan’ın abisi Süleymané **Alibeg’in** kızıydı.’

‘**anne! Hala– yeğen** desen daha kolay anlayacağım. ’

‘**kızım** ben, ben onlar kadar birbirine düşman iki insan görmedim, güya hala– yeğendiler. Aynı, kızı hala Rukoş’la ablam Ceylan gibi. Babaannem senin gibi vericiydi, her şeyi verirdi; köylülere bal, ekmek, un. Amojın **Zehra da** o verince çok kızardı. Yani ne bileyim ben, aman! Her şey **geldi ... geçti**, ama çok güzeldi babaannem, Allah için. ’

‘**anne!** Teyzem Sare’nin oğlu **Hasan, ne oldu** sonra? ’

‘**işte** Hasan ölüyor hastanede, enişte, ölü çocuğunu sırtına vuruyor, karı yara yara getiriyor köye, dewa ma Kasman’a. ’

‘**yuh! Hükümet** verseymiş ya bir taksi! ’

‘**Hükümetin** gemi değil, derdi bitti de ölü Hasan’ı taksiyle yollayalım mı diyecekti, öyle mi kızım? Kızım... Kızım, kim kime o zaman, her gün o köylerde onlarca çocuk ölüyordu, her gün. Neyse, ablam Sare’nin kocası İbrahim’in annesi **gile** Kurmanj’ı sen hatırlıyor musun? ’

‘**hatırlıyorum**, kapısının önünde otururdu, etekliğinin içine koyduğu ekmekle yoğurdu, mastı yerdı. Ama çok yaşlıydı, yüzündeki, elindeki çizgiler kalemle çizilmiş gibi kalındı, bir de alınmadığından, gözlerini kapatan kalın siyah kaşları vardı. Adı niye Kurmanj’dı? ’

‘dewa ma Kasman’a gelen ilk Kürt gelindi, adı Gulé ’ymış de Kurmanj kaldı. Eniştenin babası **Hasané İbrahimé** Talo köye getirdiğinde hiç Zazaca bilmiyormuş ama kolay öğrenmiş. ’

‘öğrenir tabii, Kürtçenin bir lehçesi Zazaca. ’

‘alakası yok, biz Türk’üz. Zazalar Türk’tür. ’ Odayı terk etmesiyle sonuçlanacak teyze oğlu Hasan’ın başına gelenleri öğrenmemene sebep olacak bam teline bastığını, cümleleri tamamladığında fark ettiğinde, annenle tartışmanın kıyısından atlamayı tercih edip **’Tamam, anne! Sen Türk ol, ben Kürt. Sonra?.. ’**

‘Gile Kurmanj, çok sevdiği torunu Hasan’ın öldüğünü görünce...’

‘hep dram, hep trajedi, ölü oğlunun kaskatı kesilmiş bedenini taşımak saatlerce, karda kışta. İyi, karşısına ayı, kurt falan çıkmamış. ’

‘**çıkardı** da, öyle çok olay oldu, a o İbi Rısk’ın oğlunun burnunu kopardı ayı, ormanda odun keserken.” Hep rastlanılacak, rastlanılmış olaylardanmışçasına ayının, insan burnunu koparmasını hızla geçip devam ediyor: ‘Gile Kurmanj, çok ağlamış. Teyzen Sare önüne çökmüş, demiş ki: Niye ağlıyorsun daye, dakıla, bu kadar ağlama, bak geride dokuz torunun var, yetmiyor mu sana? ’ Aynı evde bir ayda ölen beş çocuğun, burnu ayı tarafından koparılmış kan revan bir yüzün dehşetini hazmedememişken “yetmiyor mu sana dokuz çocuk”la **hançerleniyorsun**: “Bunu benim teyzem Xale(m) Sare **mi** söylemiş? Yapma anne! ’ İlkokul iki ya da üçüncü sınıftayız, yaz tatilinde ‘baba odası’nda üzerine kilim serili yüksek tahta sedirde yatıyorum, hastayım, yanımda annem; titriyorum, baş ağrısından gözlerimi de açamıyorum, **üstü** midemi kaldıran süt kokan biri yaklaşıyor, elini alnıma koyuyor ‘kalk’ diyor anneme; ‘waye(m), wardı pay; yanıyor, kalk!’ Kucakladığı gibi deré **Mengel’in** kenarındaki otların üzerine bırakıyor, elbiselerimi çıkarmaya çalışıyor, debeleniyorum, ‘anne kurtar, yapmasın.’ Bakıyor ki bırakmayacağım, vazgeçiyor, kucakladığı gibi çırpınan beni, elbiselerimle suyun içine daldırıyor, donuyorum. ‘**kêna(m)... çenik** eza vana, vındı; kızım, kıpırdama dur, vındı!’ Söylediklerini anlamıyorum ama çocuklara karşı kullandıklarından en çok duyduğum kelime ‘vındı’nın ‘dur’ demek olduğunu biliyorum, suya her batırılıp çıkarılışında bacaklarımı birbirine vuruyorum. Gözlerimi açmaya kalkıştığımda güneşle parıldayan sular süzülüyor saçlarımdan, elbiselerimden dereye, teyzem Sare, kurtulmama fırsat tanımadan tekrar daldırıyor ‘eree vındı, vındı, şimdi geçecek, iyileşeceksin.’ Dudaklarımın morardığını görünce dayanamayan annem: ‘ **waye**, abla, a o Hz. Ali’yi seversen bırak kızı, nefesi kesildi, boğulacak.’ Alıyor ellerinden, kucaklıyor, yer süpürecek uzunluktaki elbisesinin eteğiyle sarıyor, **sırılsıklamlığa** anne kucağı rahatlatmışken sanki bir mucize olmuş, ağrıdan açamadığım gözlerim, saçlarımdan damlayan dere sularının ıslıtsıyla açılmış, başımın ağrısı da geçmişti. Beni deré **Mengel’in** serin sularına daldırmakla hastalıktan kurtaran, alnıma koyduğu elde anne şefkatini hissettiğim teyzem Sare’nin vicdanını, anneliğini, merhametini sorgulatan oğlu Hasan’ın ölümündeki tavrının şaşkınlığında yataktan doğruluyor, yüzüne bakıyorum annemin ‘Bir anne, nasıl der bunu? Canavarlık bu.’ Burnu ayı tarafından koparılmış yüzü görmüş, çocuk ölümlerine alışkın **birine göre** basit, **sıradan** mevzuyu, konuşmayı abartmama şaşırın bakışlarına bakakalıyorum, tabii ya diye düşünüyorsun, bu, teyzem Sare’yle ilgili duyduğum ilk vaka değil ki. Annem de teyzeme dair ilginç olayları bildiğimden tepkime şaşıyor **otomatikman**. **Ortaokulu** bitirinceye kadar yaz tatillerini geçirdiğin, sonrasında çok uzun yıllar sonra iki binli yılların ortasında gittiğinde Kasman’da, odanın bir duvarını kaplayan uzun tahta sedirin üzerinde yan yana otururken ‘bu annem var ya bu annem, senin teyzen’ kızgınlığında “öyle vicdansızmış ki.”; ‘Niye, ne yapmış ki’nin sonrası, bir tek isminin geçtiği kısımları anladığından ‘ne anlatıyor’ bakışıyla teyzen kızı Nade’nin Zazaca– Türkçe karışımı, hızlı ‘İki buçuk yaşında kız kardeşim varmış benim, adı Saime. Çok hastaymış çokk... Öyle inliyormuş ki artık neresi ağrıyorsa, öyle de ateşi varmış, babam gece kucağına almış, odanın içinde gezdirmiş, çocuk ağlıyor, yanıyormuş. Bu da (teyzem Sare’yi gösteriyor) uyuyormuş. Babam kucağında Saime eğilmiş ‘Eree Sare, uyan, kalk, haydi uyan! Çenek, kız, çok hasta, ölüyor.’ Gözlerini aralamış ‘çok uykum var’ demiş, uyumaya devam etmiş gile Sare. O uyurken ölmüş kardeşim Saime. ’ **konuşmasını** kulakları da az

işittiğinden tepkisiz dinleyen, **az** biraz Türkçe bilen teyzene, Nade'nin söylediklerini **Zazacayı** tam konuşamadığından elinden geldiğince bağırarak **tane tane** anlatma **çabanı** ‘teyze, maye mı dayé kızın ölüyorken, nasıl yatabildin?’ sorusuyla nihayetlendiriyor, söyleyeceklerini anlamam için kelimelerine **tam vakıf** olmadığı Türkçe konuşması gerektiğinden, yardımınla tamamladığı ‘**çene** ma, o, o zaman ev damında, **ç** **Hasan'da** en az 300 koyun, keçi, yirmi inek; mal vardı. A o Allah seni inandırırın, sabah gün ıştırken kalkardım, yazın ata atlar malları sağmaya giderdim, dönerdim dokuz çocuk, dünya kadar iş, çocuklara, tarlada çalışan marabalara yemek hazırla. Öğlen ata atlar tekrar yaylaya, süt sağmaya.’

‘**doğru**, seni hep at üzerinde hatırlıyorum, bir keresinde beni de önüne almıştın, korkmuştum, indirmiştin hemen. **Rüzgar** gibi giderdin atla, bir bakardım pencereden yaylaya giden yol üzerindeki tepeyi çoktan aşmışsın, yoksun, öyle hızlıydın.’

‘**severdim** ata binmeyi, babam, **deden de** severdi. Yayla dönüşü süt kaynat, ayran çal, yoğurt, çökelek, peynir, yağ yap, ekmek için hamur yoğur, lojını yak, ekmek yap. Akşam tekrar malları sağlamak için düş yollara... Kızım, kızım, sen bunlara, bu çocuklara ne bakıyorsun? **Hal mi** kalır **insanda**? Köpek, a o babamın kapısındaki Bozo bile, benim kadar koşmazdı... **yorulmuştum**, uykum vardı, gözlerimi açıp kalkacak **halim** yoktu ama bunu şimdi, bu devirde kimse anlamaz.” savunması, hayal kırıklığı yaşatsa da kalbini sızlatan, dehşete düşüren, çocuğu ölürken yorgunluktan, uykusuzluktan ayağa kalkamayacak kadar iş yapmak zorunda bırakılan bir kadının payına düşürülen şefkatsizlik, sevgisizlik niyeysen bu kış gecesi, annenden duydukların kadar canını yakmamıştı. Bir filmde seyretmiş, biri anlatmış olsaydı belki “yok canım, bu kadarı olmaz”la gerçekliğini sorgulayacağın senaryonun hayal **ötesiliğini**, vahşi **Batı'yı** bile geride bırakan arkaik dönem yaşanmışlıklarıyla büyüdüğünden, kardeşi ölürken annesinin uyuduğuna şahitlik ettiğinden miydi gördüğünü tekrarlayıp sonrasında da ‘Arkama bakmadım, dönmedim. Nasıl döneyim? Nereye götürecektim? Evim mi işim mi vardı? İlkokul mezunu değildim. Gel yanımıza, iş bulalım, ev tutalım, oğlunla seni yerleştirelim diye kim el uzattı bana? **Ben de** babamın, annemin, abimin yanına sığınacaktım, onlara muhtaçtım. Her gün küfür, hakaret, dayak, ya, bildiğin dayak, canıma tak etmişti, boşanıyordum, Ankara’dan köye dönüyordum, abim dedi ki ‘eğer arkanı dönersen, çocuğu almak zorunda kalırsın, ben de seni bırakır giderim, haberin olsun, babamgil ancak sana bakabilir, senin yanında **sersefil** olacağına, babasının işi gücü var, devletin memuru, daha ne olsun, hem çocuk onun, baksın. İstemediler oğlumu, ne yapacaktım? ‘İnsan çocuğunu bırakmaz, hizmetçilik yapar, tek göz bir oda tutar’ akıllarını verenler acaba hiç hizmetçilik yaptılar mı? Acaba çaresizlik ne bildiler mi?’ Avukat hitabetinde müdafaasını veren teyzen kızı Nade'nin; Dikmen'deki beş katlı asansörsüz apartmanın dördüncü katındaki evinden elinde bavuluyla çıktığında, ardından koşan, kapı önünde babası tarafından zapt edilmeye çalışılan altı yaşındaki oğlunun “anne, beni bırakma, beni de götür” feryadına **kulak** tıkayıp, merdivenlerden inmeyi sürdürmesine ‘zalımın kızı, nasıl ya, nasıl ciğerin parçalanmadı o figana, nasıl geri dönüp de almadın o çocuğu’ sitemin büyük bir haksızlık. Yaşananları yazarken, kalbinin, anlatıldığını andan daha çok sızlaması nedendir biliyor musun? **Aile içinde yaşananları çok sonraları öğrendiğinde daha bir çocuğu**, Can’ı kaybetmemiştin; masal, çizgi film kahramanı hayvanların en asili, en masumu; çocuklar sevdiğinden seveceğini düşünüp okuduğun, tepkilerinden hoşlanmadığını görüp vefatı sonrası bile nedenini hala anlayamadığın badem gözlerini çevreleyen uzun kirpiklerini kırıştıran “ahh ne kadar nazik, ne kadar zarif, ne kadar kırılgan” övgülü “Bambi”leri; aç karınlarını doyurmak için saldırıp parçaladıktan sonra afiyetle mideye indiren hayvan belgesellerini “doğanın kanunu, yaşamak için öldürmek zorundalar” umarsızlığında seyredenlerin (belki de doğrusunu yapan onlardır) “aman Allah’ım bu nasıl merhametsiz bir anne” eleştirisine tutacakları teyzen Sare’den bin kat daha acımasızların cirit attığı diyarda; bir araya gelmek istenmeyecek düşünce, tavır ve kişiliktekilerle mecburen çalışılan devlet kurumlarında, **kendine de en az iki üç teröristi öldürdüğünden methiyeler döşeyerek**, tanık olduğu gaddarlığı ‘Kuzey Irak’ta operasyundaydık. Bu bacağı (protezli sol bacağı kaldırıyor) kaybettiğim çatışmada gördüklerim, yaşadıklarım insana inancımı yıktı geçti, niye biliyor musun? Ölüm kalım

çizgisinde kader birliği yaptıkların eğer öyle davranıyorsa artık kimseye güvenemezsin. Yanı başında ölen arkadaşlarının kolundaki saatini, parmağındaki yüzüğünü, cüzdanındaki parasını cebe indireni görmek, bir insanın daha soğumamış cesedinin başında, arkadaşının bunu düşünebilmesi, yapabilmesi akıl yitirtir insana. Diyelim ki öldürdüğün düşmanın malı ganimetin, al koy cebine ama birlikte yarım saat önce siperde sigara içtiğin, aynı şey uğruna savaştığın, kaygılandığın arkadaşına, düşmana yaptığının aynısını yapmak. Sanma sadece bizimkiler yapıyor, karşımızdaki gerilla dedikleri o **teröristler de** yapıyor bunu. Ölülerini olduğu yerde bırakıp kaçarken üzerinde ne var ne yok alıyor, **soyuyorlar'la** dile döken Görkem'le, onlarca konuda uzlaşmaz farklılığına rağmen 'tiksinıyorum insanlardan, uzak durmak lazım bu yaratıklardan' ortaklığında **buluşturan** biçimi değişse de gördüğünün, yaşadığının **aynısını** yapma, **aynısını** yaşatma, aynısını düşünme peşinde; belki görmediklerinden **hazzetmedikleri** felsefe, bilim, sanatla uğraşma yerine kavgayı, gaddarlığı miras bırakırken, neler döndüğü az çok tahmin edilen kapıların ardında yaşananları da gizleme yarışında, kardeşi Leyla'yı, dört amca çocuğunu gömdükten sonra sanki hiç var olmamışlar gibi geride kalan çocuklarla oyun oynamaya devam eden annene de kanıksatılmış ölümü hayata katık yaptıran **toplumda asırlardır devam eden** açgözlülüğün, **gasbın**, şiddetin, öldürme, iftira, yalan ve acımasızlık dürtüsünün içselleştirilme yaygınlığına sebep; bir hata... bir yanlışlık...**bir** şeyler var ortada bilmediğimiz, yoksa nasıl **olur da** aynı acı, kaybediş karşısında onlarca değişik tutum kol gezabiliyor, **böylesi bir ortamda etrafındakilerden** anlayış **beklemek de; Mars'a** seyahat uzaklığında bir hayale dönüşebiliyor. Duyulan acıyı, bunalımı antidepresanla uyuşturmayı iyilik algılayan, **algılatan tanıdıkların yerine** 'ahhh Marcel Albertine (Alfred) öldüğünde, yanında bir tek hizmetini yapan uşağın Francoise'nin bulunmasının, uşağını göndererek evde olup olmadığını kontrolden sonra saat kaçta geleceklerini ya da eve kadar gelip müsaitsen görüşmek istediklerini bir notla ileterek rahatsız etmeyecek saygı ve anlayıştaki sosyal çevreye sahipliğin ne kadar büyük bir şans olduğunun farkında mıydın acaba' iç geçirmeleriyle okuyup teselli bulduğun Proust amcadan, minnacık **feyzalmış** birileri bulunsaydı yanında, 'daha mı katlanır kılınırdı hayat' diye **düşündüğünü düşünüyordum** ki okumayı, gözlemeyi, araştırmayı "boşa geçirilen zaman" sayan tembellikte; görgüsüzlük addedilecek viskiyle lahmacun yeme, atlele dolanma, sosyal **medyada** bedenini sergileme, aptal tik- toklar; kopyala, yapıştır, photoshop'lar başka ülkelerde yayımlanan ilginç trend videoları bulup taklit eden Youtube, Instagram fenomenlerinin peşinde koşma faaliyetini çalışkanlık gören, çırpındığı bir üst seviyeye ulaşma sevdasında önüne geleni harcayan Tanpınar'ın deyimiyle "oturup beklemenin yeri" **taşrahlıklarını bağdaştırdıkları** kentleri, kasabaları ele geçirmiş köy kökenli küçük... pöti burjuvazinin, kentli olma uğraşında, o hiç bitmeyen iç çalkantıları...bunalımları, yersiz korkuları, her an ortaya çıkaracakları törpüleyemedikleri çığlıklarıyla "ben'i , başkalarını **delik deşik eden;** enteresanı, üniversite bitirmeyi költürlülük tanımlayıp entelektüel payesi vererek kendilerini , barizce halktan üstün yerde konumlandıran senin... benim **sosyal çevremizdeki,** itiraf et, senin de rutinliğinden önlenebilirliği kesin ölümlerde yakınlarını kaybedenlere söylediğin; Haldun'u, Can'ı ve "o"nu kaybettikten sonra olandan... **yaşanandan** kopuk sanallık içerdiğinden nefret ettiğin; "kader, zaman her şeyin ilacı, sabır, sabır" telkinli ve de Thomas Bernhard'ın "zamanımızın gerçek iblisleri" dediği psikiyatrılarla, kişisel gelişim kitaplarının uydurması, **nevrotik belleklerin safrası** niyesi belirsiz "hayata tutunmak lazım"la fırtınalar yarattıklarından habersiz **seviyeli, kaliteli insanlardan** fersah fersah uzakta, bir dağ köyünde, bir deniz kenarında nehre, denize daldırdığın çıplak ayaklarının üstünden, minik dalgalı serin sular akarken ya da alabildiğine ağaç, çimen, gelincik kaplı tarlalara bakacağın bir tepede, Palaka'da **rüzgar** tozu dumana katmışken öyle tek başına, kaybettiklerine hıçkırı hıçkırı ağlamak... ağlamak istedim hep, o samimiyetsiz kalabalığı gördükçe, kendime de acıyarak. Hiç kendime ağlamadım ben, kanser olduğumu öğrendiğimde bile, ki gaptan bir ses değil, bir falcı, onca doktordan önce söylemişti; DSP- MHP koalisyonu döneminde hep olageldiği **üzere liyakati** bir kenara atacak MHP'li bakan da; maddi manevi ranttan, partilisi, adamı faydalansın diye olup olmadığı tartışılacak sosyal demokrat daire başkanını görevden almasına,

Danıştay’ın da sürekli göreve iade kararı vermesine kızıp kamuda her zaman başvurulmuş ‘bezdirelim de şu cadı kadını emekliliğini versin, çeksın gitsin’i devreye sokup koca Başkanlığı, çalışanlarıyla Etlik’te kullanılmayan eğitim tesisine (sürgün edince) taşıtınca, her an koridorda denk gelinen üst düzey bürokratlardan, gözlerden, baskıdan uzak kamp hayatını iş yerinde yaşama mutluluğunda, bir gün mesai arkadaşlarından birini **ziyarete** gelenin – kısa boy, göbekli beden, turunculu sarıya çalan boyası akmış kabarık saç, sürekli etrafındakilerin yüzlerini tarayan çipil gözleriyle, belki tuhaf görüntüsü yüzünden, bazen şahsınıza **hiçbir** şey yapmadığı, kötülüğü dokunmadığı **halde**, birinden durduk yere huzursuzluk duyar “ne diye geldi şimdi bu, bir an önce gitse” denir ya, işte öylesine bir his uyandırdığından– konuşmalarına katılmayıp işinle meşgulken lafın lafı açtığı, her zamanki gibi nerelisin muhabbetiyle de **Aleviliği** de öğrenildikten sonra; için gitse de devrimciliğinle bağdaştırılmadığından salakça nitelendirip, yurtta kızlar birbirlerine baktıklarında bak bakalım, bugün faşistler saldıracak mı? İzmir’e mitinge gidebilecek miyim? 1 Mayıs’ı kutlayabilecek miyiz? Ha! Bir de acaba Cansu bugün altında Mercedes, yakışıklı bir ‘boy’a rastlayacak mı’ alaylıgındayken, ileride niyeyse **???** müptelası olunan; ‘haydi, bir kahve söyleyin de size fal bakayım, ben çok iyi bakarım’ önerisine balıklama atlamama isteksizliğini geleceğe merakını alevlendiren “iyi bakarım” kırıdığından ‘madem öyle, **ben de** alayım...’

...ellerini yanaklarına dayamış ‘acaba dediği kadar mı iyi mi bakıyor, şimdi anlarız’la önündeki sandalyede oturduğu masadaki ters döndürülmüş kahve fincanına parmağıyla dokunup “soğumuş bu” diyerek fincanını açmasını beklerken “tamam, soğumuş, haydi bakalım”la fincanı eline alıp “ben gördüğüm her şeyi söylerim, korkmaca yok, sen ciddi hastasın, kanser bile olabilirsin, bir doktora git” anında ölümcül “kanser” kelimesinin irkintisiyle ellerini masaya koyup ‘aaa daha yeni tahlil yaptırdım, bir şey çıkmadı, doktor, tahlillerin normal, aksi bir durum **yok...**’ itirazını ‘sen bilirsin, ben öyle görüyorum’la iteleyeni, adını hemen o gün unuttuğundan, üç yıl sonra kanser teşhisi konduğunda, aramana rağmen bulamadığın –bir gün, iki Temmuz’da, çok sevdiğinin birini kaybedeceksin, deseydi sinirlenip, “bu kadar abeslik, bu kadar saçmalık olmaz”la kahve fincanını, tarot kartlarını, suyu, taşları yüzüne fırlatacağın kesinliğinde – bazen iyi ki de bulamadın diye sevindiğin **o falcının dediğini** yapıp doktora gitseydin kanseri başlangıç noktasında yakalayacağından sol göğsün **alınmayacak; halini** göreceğinden çok korkacağı kansere yakalanma ihtimalini sıfırlamak için kim demişse artık ‘çocuk yapanlar yakalanmıyor’a inanıp bir an önce çocuk doğurma peşinde kırk yaşında ‘ayrılmak istiyorum evden, ama kemoterapin bitmedi, sana ayıp olmaz mı” dillendirmesiyle evden ayrılmak isteyen kız kardeşin Leyla’yı “git, hakkındır, kendine bir hayat kur, benim gibi olma, düşünme sen, beni’yle cesaretlendirmeseydin, İsmet’le tanışmayacak, Can doğmayacak, vefatı sonrasında ailede yıkıcı olaylar gelişmeyeceğinden, hayatın bugün çok farklı bir yerde olacaktı. ‘Falcı bana böyle dedi doktor bey, bir baksanız’ diyemeyecek mantıklılıkta, doktora gitmek bir yana, iş dönüşü sigara içerken mutfakta annene ‘karar verdim, bizim bu Alevilerin dillerinin kemiği yok, çoğu da deli, insan, aklına geleni tartıp ölçmeden niye söyler? Hiç mi düşünmez söyleyeceğim karşımdakini ne **hale** getirir diye? Bugün Hülya’nın arkadaşı kadın, iş yerine geldi, bana da fal baktı, tak diye, sen kansersin...’

‘**ayy** sus, Allah korusun, a o **nereden** çıktı? **Deliymiş, olmasa** öyle şey der mi? Ne kanseri olacak sende, inanma sakın, her gün doktordasın, **hiçbiri** görmedi, falcı mı gördü? Gülerler adama. Asabını **boşuna** bozma. ‘

‘**yok** canım, niye bozayım, her fala inansaydık...’ **öyle değil mi Can! yaşasaydım** belki şiirlerini elinden düşürmeyeceğin, belki “harflere cambazlık yaptırıyor” küçümsemesinde ‘hayata, yaşanmışlıklara dair ayrıntılara sevdalıymış Proust gibi’ hakkını da teslimleyecek vicdanda, aynı cinsel tercihtekiler ABD’de, Avrupa’da orduya alınır, evlenirken, “sapkın”, “hastalık” ithamıyla suçlayacak marjinal, despot Türkiye’nin;

“zaman ki sana hasta olmuş,

incelikli haytasın”ın; sıska, narin bedeninin, kırık duygularının üstüne toprak atılacak vefatını okuduğumda Twitter’da; ‘ahhh ahhh dedirtmiş’, açık yaralarla dolu yüreğimde ‘ahhh ince sözlü şair ahhhh’ sızılı bir yara daha yerini alırken; bulunmayacak olsa da ki, biliyordun bulamayacaklarını,

“en derin yaralarımıza gizleyeceğiz onu

rüzgar güllerimizin kokusunu duyacaklar sadece... anlamayacaklar”la doldurduğun “kara kutunun” yokluğunda; **gözyaşlarıyla** mahremiyetlerinde, mahremiyetini saklamanın belki de öfkesiyle hayatına aldıklarının ‘kimseye tuz bastırmadığı açık yaraları vardı, zaten kimsede de tuz yoktu’ düşüncesinde; naif, ince bünyelerin cehennemi bu dünyada; bir an önce bir av yakalayıp parçalamak için sürekli tetiktelğin huzursuzluğundan bıkmayan, her “leşe” üşüşen “akbaba”lıkta; doy(urula)mayan iştahtakilerin “hiç”liğini göstermek için dahi, ‘kara kutularını ortalara saçmak lazım’la taslak romanının yatağı “Sen9.word” dosyasını açtığın; ölümünün üçüncü yılının ertesi günü, üç Temmuz’da, bugün; “rakı şişesinde balıklığı” unutacak kadar içesim var; benim şairim öldü diye... Çok mu? Benim kendini, bile isteye tüketmiş şairim; diyorlar ki Orhan Veli, **aslında** Ahmet Haşim’in;

“akşam, yine akşam, yine akşam

göllerde bu dem bir kamış olsam” dizelerine gönderme yapmış “rakı şişesinde balık olsam”la. Bir diğer rivayete göre de yaşadığı dönemde, bir devlet adamı –1950 yılında öldüğüne göre muhtemeldir ki İnönü ya da Hasan **Ali** Yücel olabilir – belirli aralıklarla önemli sanat adamlarını **sofrasında** toplayıp, rakı eşliğinde sohbet eder, yemek yermiş. Bu sofraya **hiçbir** zaman **çağrılmamış** Orhan **Veli de** bayağı içerlemiş. “Sokak Kedisi”nden sofranın “ciğercilerine” veryansın etmiş “bir de rakı şişesinde balık olsam...”**la**. O masada içilen rakı şişesinin üstünde “balık” figürü mü **basılmış ne? Burada** koptun işte, herkes gibi oku geç değil mi? Ama **nerede?** Balık figürlü rakı şişesi hangi **markanındı** acep? Google hazretleri ahanda **orada!** Haydi date çıkalım, tara da tara, nihayet Cumhuriyet’in ilk yıllarından 6 rakı markası ve **hikayeleri** Demitreopula rakısı, Bilecik rakısı, Aliyül Ala Arakı Türki Hususi (Al– ül– al Arakı Türki Hususi), Üzüm Kızı Rakısı, Dayıbey Rakısı, Bahçe Rakısı, Zibib Türki; balık figürlü şişe **Hak getire**. Hayır, ne işine yarayacaksa, çöp bak, hap değil, çöp bir bilgi için, bu kadar uğraşmaya, saatler heba etmeye, sonunda “Kulüp Rakı”nın şişesiymiş....

...bugün, hayatının da didikleneceği öldüğün gün, ister bir apartman katı, villa, köşk, gecekondur ister ofis, okul, **karargah**, mağaza, hastane, bakanlıklar ister bar, sinema salonu ister AVM, işlevi aynı duvarlar arasında... **kuytular**da ömürlerini tüketenler, algısızlığı tavan, ötekileştirdiği kim var kim yok herkesi canından bezdirmiş, sapmış Türkiye’nin **çiğliğine**; açığa çıkması istenmeyen korkuları, sıradanlıkları, cinsel tercihleri, gizli kapaklı sevimleri “sözcük aralarına, sözcük oyunlarına, **gizleme** ve oradan çemkirirken” çürüdüğünü, çürüttüklerin göremedikleri yaşamlarına batıracağın **kılıcınla**; düşündüklerini, duygularını yazıya dökme, istediğini söyleme özgürlüğünde; bir zamanlar lanetlendiğin, horlandığın Beyoğlu’nda, kendine siper ettiğin “gay”liğinin, deyimle ibneliğinin ‘O mu? **rahat** bırakın, ne yaparsa yapsın, marjinalin (ki oysa ne çok da işine yaramıştır bu yafta), ayyaşın, otçunun tekidir’ kalkanını eline tutuşturanların; yaptıklarına, yapacaklarına sınırsızlık tanıdıklarının farkına varmadıklarını bilmenin keyfinde, derin uykudayken mahalleli ‘uyanın salaklar, hayat kaçıyor’ şamatana ‘terbiyesizlik etme gecenin bu vakti’ karşılığını verdikten sonra yatağına uzanırken ‘doğru söylüyor’ onaylı, **ahhh benim kışkırtıcı şairim ahhh!** Şiirlerine taşıırken yaşamını, bazen ‘yaptım oldu, yaptımsa doğrudur’ tavrın sinirlendirse de amme hizmeti “uyarılarından” geri durmadığın bu hayat, cidden de arabeskmış be! Tanışıklığımızda; bakışlarında bir şeyleri, her şeyleri unutmak, başka şeyler hatırlamak istemenin sıkıntısı; bir coğrafyanın işkenceden geçmiş, tecavüze uğramış, nafile çırpınılı bir **mahkumun** boncuktan kuş yapması gibi yerimize tükürdüğün, tutunmak, belki de tutunmamak için sövdüğün, saydırdığın, dövdüğün, dövdüğün “sonunda sürprizlerine yenildiğin” arabesk hayattan; kazandığımızı sandığımız anda kaybettiğimizi; üstelik kaybederken de hep kazanmanın kirlenmekle eşliğini bilmeyenlerin vicdansız merhametinden kaçmanın, uzaklaşmanın uçarı güzelliğini bilmemizdendi. “Sarhoş olun” haykırışıyla

hayatı en güzel yerinden yakalamış Flaneur Baudairer, Rimbaud, Neruda, Lorca... Borges, Bukowski, **Nazım**, Orhan Veli... Cemal Süreya, Ece Ayhan, **Attila** İlhan, Yılmaz Odabaşı mısralarında dolanırken; sabahın kör vaktinde, ezan okuyan müezzinlerle birlikte şiir yazmak için ayağa kalkan “gezegende bir şair daha öldü salak, o nedenle bu masal kahramanı uysallığım, yoksa ben de bilirdim bir Peugeot’ya binip ters istikamete gitmeyi” sitemli, bugün vefat eden şairin Erotika kitabını “ben ölürsem...küçük ömrüm hep **rüzgar gülleri** kokacak...küçük kabrim bir çocuk gibi haylaz olacak...” mısralarını okuyacak, duyacak yaşa gelmediğinden, hiç şiir karalamamış ama masal yazmışken, top oynadığın, yürüyüş halısında koşturduğun, papatyalar topladığın Lozan **Park** dönüşü, Kahire **Caddesi’ndeki**, şimdi yerine ŞOK’un açıldığı Hasanoğlu **bakkalının** önünde sergilenen, ilk defa gördüğün **kağıttan**, plastikten **rüzgar gülleri** dönerken ‘aaa ne kadar güzel’ dediğin o an kim **bilebilirdi** ki gün gelecek vefat edeceksin ve ben de sana... ‘**rüzgar gülü** bunlar’; ‘ne garip, bir çiçek’ hayranlığının satın aldırıldığı, önce balkon demirine monteleyip sonra bir saksıya iliştirdiğimiz, “dönmesi” için esmeyince gazeteyi savurarak sanal rüzgar yarattığımız, tuttuğun takım Galatasaray’ın renklerinin bulunduğu her biri farklı renk, şekil, desendeki küçük kabrinin dört bir yanına yerleştirdiğim, her gelişimde mezar çalışanlarının bazen hepsini, bazen insafa gelip bir ikisini bırakıp diğerlerini çaldıkları, **rüzgar**, yağmur, güneş ya da karla bozulduğundan yenisiyle değiştirdiğim **rüzgar güllerinden** illaki biri, ikisi çocuk sevinciyle döndüğünde ‘Can, bildin mi yavrum, sen, bildin mi kuzum geldiğimi’ ağıtlarını Karşıyaka tepesinden şehre savuracak **rüzgar güllerine** sadece içimdekileri değil, **kendimi bıraktım, rüzgar gülüne** tutundurulmuş bir hayatı da. Can! Ahhh, yavrum... **ahhh**... yedi yıl, ne **kadar da** kısaydı ömrün; yıllar, yıllar sonra karşılaştığımda adının; yüzünün, kumu küreğinle kovaşına boşalttığın, kaydırakta kaydığın, salıncakta sallandığın arkadaşlarının hafızasında yer edinmediğini göreceğimi bildiğinden, seni bilen, tanıyan etrafındaki üç, beş, yaş kemale ermiş yakınların da göçtüğünde dünyadan, adının anılmayacak, hatırlanmayacak olması, her giden... **her** ölen... **her** terk eden için değil, senin gibi ömrü kısa çocuklar, gençler için söylendiğine inandığım, “bir insan, onu hatırlayan son insan öldüğünde gerçekten ölür” gerçekliğinin ortasında; Proust’un “ölüm kelimesini kolaylık olsun diye kullanırız, oysa ne kadar çok insan varsa, yaklaşık o kadar da ... vardır”la tanımladığı; sorgulamayla geldiğinden illaki suç hissettirecek bir şey buldurup “keşke...” yükleteceğinden, masumiyetin celladı ölümün kiracılığını yapan hayat **nereden... nereye** kadar beyaz, mavi, turuncu? **Nereden** sonrası siyah, griydi? Ve ‘yağmur **nerede** başlıyor, **nerede** bitiyor’un kaybettireniydi de. Ölüm nedir, ne değildir bilmediğinden, ardında bir vasiyet bırakmayacak miniklikteyken, yaşlıların geri dönüşüm kutusunda beklettikleri çocukluklarındaki, gençliklerindeki kaçınılıklarını, canlarını acıtsa da karşı çıkma, istediğini yapma huylarını, zihinlerine **geri yükledikleri** görmediğin; her defasında değişik, farklı bir şekilde ama neredeyse aynı olaylar eşliğinde tekrar eden hayata dair her şeyin; ölümün, öfkenin, benciliğin, yalnızlığın, aptallığın, aşkın, kırbacın, martının, marketin, futbolun, Galileo’nun Pergel’inin Teğet’in, sigaranın, esrarın, Porche keşkül ve narkozun, iyninin kötünün yerleşik algılarını, bilindik **mekanlarını** darmadağın eden, sarsan, **benim zehir kusan şairim**; her yıl utancından kızaran sıcaklığıyla dünyayı yakan, kahrolası Temmuz’un üçünde vefat etmeden aylar, aylar önce bıraktığın vasiyete uymak içinden gelmediğinden, eğlenmedim, gitmedim dansa, partiye, “simsiyah bir gece giydim yüzüme” iyi ki böyle bir şair yaşadı... **geçti**, bu yaşayanını bedbaht eden Türkiye’den, dünyadan; senin gibi bir çocuk da dedim, Can....

....neden diye düşündün sonra, neden on yedi yaşındayken “ilk kez ailemden ayrı olarak arkadaşlarımla tatile çıkmıştık, birinci durağımız Datça’ydı, bir tahta iskeleden denize bakarak ‘söz’ diye mırıldanmıştım, bir gün, öleceğimi hissedecek olursam buraya geleceğim” sözünü yerine getiremedi benim çılgın şairim? Tutamazdı... **tutturamazlardı da; nasıl ki** sen, Can’ı, Haldun’u ve “o”nu kaybettikten sonra seni, duygularını, düşüncelerini anlamadıklarını fark ettiğinde, vazgeçtiysen anlamalarını beklemekten; gerçeği tabutlayan radikal yandaşlıktan, **dogmalardan**, özgürlüğün hiçleyen herhangi bir şeye biattan uzak “kimse, kimsenin olmasın” boşaltımını algılayamadıkları **şairin** ölümünden sonra belki ‘şiirlerimi beğenirdi, çok

yakın dostumdu’ faydacılığıyla, ölü bedenlerden nemalanmaktan geri **kalmayanlardandı; sosyal medyada** hakkında “Bir de Flu’es romanının kapağındaki onca fotoğraf karesinden birinde Galatasaray formasıyla poz vermişliği vardı. Bunu niye giydi hiçbir fikrim yok. Zerre sevmiyordu Galatasaray’ı. Bir gün bana ‘gel Fener’in maçını izleyelim’ dediğinde ‘Galatasaraylıyım ben, sıkılırım **orada**’ dediğimde, üç dört saniye yüzüme baktı, sonra da ‘nasıl yani ya’ dedi” entrysini girmiş birlikte maç izleyecek kadar yakınının “nasıl yani ya” tepkine şaşırmasına şaşıracağı **etrafını kuşatmış** benzer bir olayı yaşamamışlarsa, duygularının, tavırlarının, hislerinin farklılığını anlamadığı **halde** duyar kasan, kent kültürünü ayak altında ezdirdikleri **taşralılıklarını** entelektüel kibirle kapatan **dostları**, peşini de bırakmadıklarından, öleceğini tahmin ettiği **halde** Datça’ya gidemedi diye mi düşündün? Ah be! **benim** dağınık sözlü, serseri özlü şairim, ahhh! **hani** hayatını şekillendirecek kararı yerine verdiklerine bir kez olsun, bir kez olsun “sen ne düşünüyor... ne istiyorsun ne yapalım” **diye sormayan**; karşı çıkışlarını umursamadıkları çocukları, kendilerinden yaşça ufak aile bireyleri, iş yerlerinde astları adına neyin doğru olacağının kararını vermiş büyükler; ebeveynler, üst makamdakiler gibi ölüm, kilitsiz kapından elini kolunu sallaya sallaya kanserle evine arz— ı endam ettiğinde ‘İstanbul’un kirli havasından, bu çat kapı herkesin postu serdiği, girenin çıkanın belli olmadığı, hijyenden yoksun evinden, sağlığın için bir an önce uzaklaşmalısın, pek çok İngiliz, Avrupalı, akciğer **dahil** her kansere havası iyi geldiğinden Bodrum’a yerleşmiş...miş, miş’ telkinleriyle, o dakikadan itibaren nasıl yaşamın gerektiğini de planlayan, daha uzun yaşatacaklarına, keyifli, mutlu bir son hazırlayacaklarına inanan o entelektüel hoppalar, sözünü tutmana izin vermeyeceklerdi; olmamak için dirensen de sonunda, olunan kimsenin... **olduğun** kimselerin **avuçlarına** bırakacaktın **sen de** kansere yakalanan herkes gibi, iplerini elinden kaçırdığın **hayatını**. Meçhul de hep yanına kattığı merakla geldiğinden “Rimbaud’ya Akıl Notları”yla seslenmiş sen, benim şairim! Aynı hazlar peşinde koştuğunuzdan, aynı tutkularla kavrulduğunuzdan yazdıklarında kendini bulacağın Proust’a dair tek kelime yazmamanın nedenini artık öğrenmeyecek olsak da **bugün de...yarın da** herkesin, yaşadığın günlerdeki düşüncen, yazmasaydı, yazılmasaydı belki senin yazacağın “Hayatta daima **sevmediklerimizle**, bir kadına, bir memlekete veya bir memleketi içinde barındıran bir kadına olan dayanılmaz aşkımızı öldürmek için —bu satırlarda bahse konu, yaşamını paylaştığı kişiler Reynaldo Hanhn, Alfred Agostinelli, Albert Nahmias, Albert Le Cuziat, Henri Rochat ve belki Marie de Chevilly ve Marie Finaly’dır. **Yazdıklarını okudu** diye okuyucuna çektiirdiğin azaba **bak !** şimdi işi gücü bırakıp kim bunlar, onu mu araştırsın? **Relaks**, telaşa mahal **yok.Yaşadığın** toplumu bilmezmişsin gibi, inan ki araştırmaya girişecekler bir elin parmaklarından azdır— bizimle birlikte yaşamaya mecbur ettiklerimizle; **bir arada yaşarız**” geçip giderken dönüp de bakmadığımız gerçekliklerden sadece birisi değil midir? “Elbette bir gün “Açık Waliz”i bulacaktır evime girenler; tamamlanıp kapatılamamış olan son Waliz” yazan sen, **“hangi ağaç büyüyünce ormana katılacağım diye boy atar ki”**yle ters köşelerinden birini yapıp, hepimizde, sende, bende barınan; sergilesek dünyayı yerinden oynatmayacak, kimsenin **umurunda olmayacak**, niyeyse hep de saklama gayretinde, büyük efor sarf ettirip, akan saniyeleri boşa harcatan, güçsüz gösterdiğine inanılan korkular, arzular, sırlar —**ahhh**, o sırlar değil mi Haldun ?—endişeler, söylemek isteyip söylenemeyen “kendini bir bok sananlarla aynı kanalizasyonda olmak zor”, “en basit yalanları gözümün içine bakarak söyleyen aptallar tanıdım” düşünceleri “bi s.k gidin”li küfürler, kırılğanlıklar ‘aynı evde yaşıyoruz madem, hayatı birbirimize mutlak surette **zehretmeliyiz**’ mantalitesinde —keşke yalnızca sevmek zorunda kalınsaydı— gökten leyleklerin getirdiği kan bağı olanları korumak, üstüne hep **fedakarlık**, biat beklemenin dışında **hiçbir** paylaşımın olmadığı insan topluluğu; ailenin, sistemin, çevrenin, başkalarının dayatmalarına boyun eğmekle dolu kara kutuları; kendininmiş ... seninmiş gibi ulu orta, bağıra çağıra açarken, kim bilir ne çok eğlendin ne de çok dalga geçtin sen ! hayatla, biz okuyucularınla. Seni kışkırtan hayata, yazdıklarına ihanetin, açmadığın kara kutunu, evine gireceklerin bulmayacağı **“Açık Waliz”ini...** “ilk aşkıma döndüm ben, on yedi yaşındayken burada sahilde bir gece tek başıma oturmuş, denize ‘sana aşık oldum, bir gün geleceğim sana, bekle beni’

demıştim, sözümü tuttum sonunda” bahanesiyle **kapatıp**; sözüm ona kalabalıktan kaçan –eğitimli, gelir düzeyi yüksek **geneli** beş yıldızlı asker, **iş adamı**, doktor, dişçi, avukat, bürokrat, sanatçı, ..., ..., – büyükşehirliğin yaşadıkları yere rahmet okutan kalabalıklar yaratmak uğruna; bir zamanların ormanı, tarlası, zeytinliği, yeşil alanları yakarak, doğayı katlederek meltem esintisinin, **rüzgarın**, yağmur damlasının yüzlerini okşamasına engel betondan evlerini, otellerini övdükleri; yaz ekranlarının değişmez magazin **mekanı**, her beş kişiden dördünün “tatile nereye gideceksiniz”inin adresi; bir gece konaklamaya burun kıvıran, en az iki, üç gece konaklama şartı koyan, göt kadar otellerin geceliğine on beş bin, yirmi beş bin, lahmacuna iki bin beş yüz, yarım litrelik bir şişe suya iki yüz Türk lirası ödenen uçuk fiyatlı, hijyen yoksunu işletmelerin, müşterilere köpek muamelesi çektiği; barlar sokağında on ikiden sonra laf atmakla yetinmeyip her an üzerinize atlayacak kız, oğlan avına çıkan “ardıma bakmadan kaçtım onlardan, şimdi onları unutmak için terapi gören kuşlarla bir olup menfaatlerine tükürüyorum ! ölseler cesetlerine yok, yaşasalar manasızlar” mısralarının muhatapları; teşhircilikte dipsiz, yalancılıkları, **ikiyüzlülükleri** ile o beyaz çatılı saflığı bir şekilde kirletip, duygunun “d”sini dahi bırakmadıklarından ruhsuzluğa, “leş gibi”liğe **mahkumladıkları**; “her yeri boyamışsın, çok güzel, ama burada biraz kan kalmış, zincir kalmış, kırbaç kalmış” paçoz **Bodrum’unda**, yaşayanın bileceği, mecalsiz bıraktığı bedenine söz geçiremeyeceğin kanserli zamanlarında; başlarını mineli, gümüş kumlara sokan deve kuşu vizyonlu “olduğun kimseler” yüzünden **bekledin ölümü... beklemek zorunda bırakıldın**, kimsenin duymadığı sessizliğinde, dilinde “mutlular, ölüleriyle mutlular”; belki bundan sonra hayat böyle olacaksa, salak sersem kanser; ciğerimi, her uzvumu; sırtımı, kollarımı, bacaklarımı dermansız bırakacak ağırlara boğacaksa, böyle ulan İstanbulsuz, pezevenk Beyoğlusuz kalacaksam, neye yarar ki yaşamak? İyisi mi bitsin artık şu yaşam dersinde kaldığım hayatla beraber kışına kına yakacaklar da yaksın, ben Zozi’nin, Uzay’ın yanındayken diyerek, o s.ktiri boktan **kasabada**, Bodrum’da **‘nerde** kaldın ey sevgili ölüm’ü istedin, aklından “sonrasında ne yazılabilir” dedirtmiş aylaklığın, küstahlığın elebaşı Rimbaud, sadece altı yıl şiir yazdığı ömrüne otuz yedisinde ‘veda etmedi mi’yi geçirirken, ömürleri hep kısadır ya serserilerin, aylakların, dalgacı şairlerin, sen; **benim kışkırtıcı şairim**, o hastane odasındaki hasta yatağında illaki bir gün “hayatımın sonuna yaklaştım işte”yle “sessiz sessiz ağlar gibisin, vay aman, zaman geldi gideceksin, vay aman” mırıldandığında kalk, haydi ! in Beyoğlu’na, ver elini İstiklal; duvarlarında asırlık geçmiş izi, hep tütsü kokan eskiden ucuz, güzeldir imajını şimdilerde Terkos Pasajı’ndan üç katı fiyatına sattığı mallarına karşın bir kere uğranılmışsa, hep uğranılan her çeşit **dükkanın** bulunduğu, evim hissettiğin “Çalınır”ya uğradım. Suat kapının önüne posterler yığmıştı, fakat diğer posterler Kurt’un ismini örtmüştü. Sadece sarışın, onlu yaşlardaki bir delikanlının resmi. Ben resme baktım, baktım, çocuğun gülümsemesini, gözlerini, saçlarının rengini çok beğendim. Ne bileyim, çocuğum olsun gibi mi hissettim? Bir yandan da tuhaf geldi. Çocuk resmini niye duvara asayım? İki, üç tur attım, sonra geldim, önündeki poster düştü ve altından Kurt Cobain ismi çıktı. O anı hiç unutmuyorum. Kaldım. Üstümde para yoktu. **Dükkanın** sahibi Suat’a “üstümde para yok, sonra veririm” dedim. O gün bugündür duvarımda asılıdır anılarının da **mekanı** Atlas Pasajı’nda giriş katının sonunda çok güzel **tişörtler**, figürler satan mağazaya da bak bakalım! Cırtlak sarı, yeşil ya da gri, beyaz çizgili renkli bir tişört, bordo, sarı, mavi bir pantolon var mı dört yüz liraya? Sonra belki, Atlas **Sineması’na** da uğrar, hangi film oynuyor diye bakar, kafana eser, bir bilet alır, film de seyrederdin belki. Kalk haydi! Kalk! Vazgeçemediği haşarı çocuğunu, seni bekliyor Beyoğlu; beklemesin mi diyorsun? Bu beni horlamış, ötekileştirmeyi hep sevmiş devletin hastanesinin yatağında pencereye kadar zar zor adım atan bedenimi taşıyamıyor titreyen bacaklarım; **halsiz**, yorgun... **çokkk** yorgunum, iki cümle kuracak, iki cümle yazacak takatim yok, artık ne içki ne de sigara çekiyor canım, tam istedikleri uysallıkta; isteklerim yerine istenenleri yapacak durumdayken gelemem sana puşt Beyoğlu... Gelemeyeceğimi biliyorsun, boşuna bekleme beni mi diyorsun? Nihayet şimdi, bitik...**geçmiş**i yitikken anladın mı beni Beyoğlu mu diyorsun? Bak! **yatak** odanın kapısı, sevişmek isteyen delikanlılara açık koynun gibiydi, karşında yine el değmemiş gencecik bir beden, keşfet haydi, sevişsene, her **zamanki**

fütursuzluğunla ama... **ölüyorsun** çünkü. Çok zor, en zor işmiş, hiçbir nesneyle tarif edemediğin, **hiçbir** duygu, olguyla da imgeleyemeyeceğin ölümü yaşamak, **anlatmaya**, yazmaya hiç benzemiyormuş değil mi? Zormuş be **hacı!!! son** dakikalarını yaşadığını bilenlerin gizlediklerini sandıkları acıyan bakışları altında bir o **kadar da** yorucuymuş öleceğini bilmek... **ölümü** beklemek. Oysa muhtemelen artık tükenmiş bedenim, çarpmayacak kalbim, süzmeyecek böbreklerim, sindirmeyecek midem, bağırsaklarım makinelere bağlı yoğun bakımda kapanacak bilincim sayesinde, öldüğümü bilmeyeceğim ki diye düşünmüş müydün o hastane odasında; “ulan **olm blym**” ben de kalbimi bıçakladıklarımı unutup, her ölenin arkasından ilk gün yaptıkları gibi adımın önüne ölünce Beat kuşağının, underground edebiyatın, alt kültürün Türkiye temsilcisi, **postmodern** hayatın ağzı, Türk şiirinin Rimbaud’u vesaire vesaire onlarca övücü, çok az da yerici sıfat koyacak sonra çekilecek **belgesellerde** şiir okuduğum videoların yanı sıra “huzurluydu” sanki başka bir yol varmışçasına “olgunlukla karşıladı ölümü, bir gün dedi ki”yle anlatacaksın sen de son anlarımı, yanımda olmanın belki de ilk defa yararını görerek. **Halbuki**, farkında bile değildiniz **hiçbiriniz**, hasta yatağımda, **başucumdaki** ‘bebek gibi niye öyle yapıyor, ne demek istiyor acaba, niye elini açıp kapıyor’ konuşmalarını algılamaya çalışarak manasızca, yabancıymışçasına bakıyordum puştluk etmiş hayata; yazacağımı yazdım, otuz bir yılda altmış dokuz kitap; deliler gibi içerek, çalışarak, sevişerek, bağırarak el atılmadık ne bir nesne ne bir duygu ne bir kavram ne alfabede bir **harf**, ne de bir sözcük bıraktım, söylemek istediklerimi söylemek için. Evet... **evet**, sen! Benim anlaşılmamak için her şeyi yapmış şairim, madem Proust gibi; el atmadık, yazmadık bir şey bırakmadın, yazacak **bir şeyinin** de kalmadığı gösterin , bitti işte, şimdi artık perde zamanı. Nedense hep bu boktan hayata katlanmak zorundalığına son verip, finalini intiharla süsleyeceğini düşündüğünü düşünürken, yapmanı engelleyen kanserin ibneliği yok mu? Geç kalmışsın **oğlum**, hem de çok geç... Geç kaldın; Tanrı’nın elinden hayatı tehdit ettiği ölümü alan Nilgün Marmara gibi, James Dean gibi, Uzay gibi, Junkie Can gibi, gibi, gibi... **evinin duvarındaki** “benim o yaşlarda öyle tebessüm eden fotoğrafım hiç yok, evdeki en temiz poster odur, çerçevesidir, sürekli temizlenir...” sürekli silinen, Kurt Cobain’in asılı fotoğrafına bakıp “...**Avrupa Yakası**’nda Burhan abi gibi o duvardaki ağlayan çocukla konuşuyor, ben de bazen onunla konuşuyorum. Kurt Cobain’in resmi bana her zaman hüzünlü bir umut verir. Hem zekiyim diye bakıyor hem gülümsüyor ve sonra da intihar edecek. Filmin sonunu biliyorum ama yine de seyrediyorum. O bakışlarda, ‘ben her an çekip gidebilirim’ var. Bu adamın “ben öleceğim” dediği zaman koluna yapışmamak lazım. O zaman sinirlenir...” gezintisinde, belleğinin bir yerinde, sırasının gelmesini beklettiğin “intihar” değil miydi? Bu kadar acı, acı çekmeden sen vurmalyydın hayata; sen vurmazsan balyozunla işte böyle başlangıcını belirleyemediğin, ömrünün sonunu belirleme hakkını da elinden alıverir; indiriverir tek yumrukla, nakavtının farkına vardığında da zaten ya her şey bitmek üzeredir ya da bitmiştir. Olmadı işte, olmazdı da... **belki sen de bin dokuz yüz** doksandört yılının sekiz Nisan’ında yirmi yedi yaşında “sönüp gitmektense yanıp kül olmak daha iyidir” mottosuyla, kanında üç tane iğneyi peş peşe vurmaya denk yaklaşık 1,52 mg eroin bulunan; kotunu, gömleğini, ayakkabılarını giymiş, **sırtüstü** uzanmış durumda, göğsünün üzerindeki yirmi kalibrelik tüfekten attığı tek kurşunla suratını dağıtan **Kurt**; dokuz yüz doksandört yılının yedi Mayıs’ında on yedi yaşında, otopsi raporunda düşme sonucu öldüğü yazdığından; rivayete göre de öldüreceğini bile bile aldığı overdose uyuşturucuyla fenalaşınca, öldüğünü düşünen arkadaşlarınca uçurumdan atılan, Rumelihisarı’nda boş bir arsada cesedi bulunan, pek çok insanın, hatta Kurt Cobain’in “inandığım hiçbir ideoloji yok, değerlerin hepsi yapay, gerçek değerlerin hepsi yok olmuş, inanacağım insanlar yok, **riyakar** ilişkiler, düzenbazlıklar ... bunlardan hangisinin içine girip beraber olabileceğimi bilemiyorum, hiçbirine ait değilim...” düşüncelerini savunan annesinin “yanlış bir dönemde, yanlış bir dünyada doğurdum ben onu”, seninse “olmayan kurdun ayağıyız biz seninle” dediğin **Junkie Can**; dokuz yüz doksandört yılının dört Nisan’ında “İstanbul kötü ya, tek istediğim sevgiydi” haykırışının yankılandığı Beyoğlu Sineması’nda cesedi bulunan **Kanat** gibi, lanetli **dokuz yüz** doksandört yıllarda intihar edenlerin en güzel, en uygun zaman saydıkları **aşık** bahar mevsiminin üç

ayından **birinde**; eğer kanserle kalleslik etmeseydi hayat; “Sen de biliyordun, bu **hikaye** böyle bitecekti; istesen de istemesen de!” yazman gibi **sen de** biliyordun hayatının; diğer insanlar gibi öyle dümdüz... **öyle** kavgasız, gürültüsüz... **öyle** acısız, hüzensüz... **öyle** fırtinasız... **öyle** huzur içinde seksen, doksan yaşında sonlanmayacağını; **hikayene** son noktayı koyarak bitirenlerden olacak sana kalsaydı; **benim senfonik yaşamış şairim** zaten kanserden ölmektense, asırlarca **yapılageldiği** gibi; bir zamanlar adını ağza almanın işkence, hapiste çürüme sebebi Che Guevara şapkası, tişörtü, kupası..., ..., **nasıl** ulu orta satılır **hale** getirildiyse, vitrine koyduklarının ideolojik duruş sergilediğini bildikleri **halde**, politik tavır işlerine gelmediğinden imaj kısmından etkilendiğini bilen **uyanık iş adamları**, mağazalarını pahalı postallar, **haki** renk çanta, yırtık kotlar, salaş hırkalarla doldurduklarında; yağlı saç, hafif ter kokusu, omuz düşük yürüyüş, ölü balık bakışıyla kombinlenirse optimum yarar sağlar, mutlu mesut depresyona gireriz **haletiruhiyesine** nail, maddi manevi doyunluktaki gençlerden mütevellit Türkiye’deki temsilcileriyle, hiç karşılaşmadığından; dokuz yüzlü yılların Seattle **menşeli** bunalım takılmayı meşgale edinmiş, dağınıklıklarının dezavantajları; düzensiz sakal, **darmaduman** saçlar, bileklikler, bol, lekeli; kot pantolonlu, kazaklı, oduncu gömlekli giyim kuşamlarını avantaja çevirip, “kime ne” ideolojili bir tavır da üstüne yükleyip , tarza çeviren “Grunge”ların simgelerinden; The Manhattan markalı iki cepli, düğmeli yün, likra karışımı yıllarca giyinilen hırkanın benzeri değil, neredeyse aynısı Kurt Cobain’in üzerinde **görüldüğünde**; içeri sızan soğuk **rüzgarları** kesmek için pencereleri kalın, şeffaf naylonla kapatılan, duvarları sıvasız gecekonduarda annelerin, çocukları üşümesin diye, mahalledeki tuhafiyecilerden aldıkları ucuz yeşil, **haki** renkte yumaklar, dört, dört buçuk numaralı şişlerle ördükleri, içinde kaybolunacak geniş (large) dökümlü, her sonbahar kışlıklar **çıkartılınca “aaa canım”**la sarıldığımız, sonraları apartman katlarında kışın elde kahve, çay ya da bir kadeh şarap; battaniye altında saatlerce kitap okur, film, dizi izler, ağlarken yakalarına, kenarlarına tutunarak **gelgitleri, gözyaşlarını**, kahkahaları ilmeklerine iliştiğimiz **‘bazen** yüzüne bakmadığımız bu eski püskü, kırk yıllık hırkalarımız **biz** yerimizde sayarken, meğer meşhur olmuş, bir isim de verilmiş ; depresyon hırkası’ **hayretimize**, evine gelen gençlerden birinin uyarmasıyla “üzerimdeki hırkaya Cobain hırkası” dendiğini öğrendiğinden, belki sen de bizim hayretimize katılmış, belki de asıl “Grunge”lardan habersizliğe şaşırmışken bile üzerinde “depresyon hırkası”, Nevermind’i dinlediğin anda aklını, vücudunu uyuşturacak, Nirvana’ya yükseltecek ne varsa elinin altında kullanarak, kendi elinle sonlandırmak isteyeceğin, emeğimin kadrini, kıymetini bilmeyip **önüne** kanseri koyan **nankör hayatına ‘ulan puştun da puştusun’** deme hakkını kullandığında, her şey buraya kadarmış...**buraya** kadar da biraz tekrar, biraz dağınıktım ben, şimdi içimdeki beni **ordan** oraya savuran fırtınalar, öldüğümü bildiğinden duruldu sanki dalgalar da...**yaşadıklarım**, hoyratlığım, kırdıklarım, dert saydığım, saymadığım onca şey nasıl da manasızlıklara, anlamsızlıklara büründü **Nazım** gibi, Can Baba gibi, Ece gibi, onlarca yazar, şair öldüğünde benim de yaptığım gibi ardımdan yazılar, yüz kırk karakterli Twitler, Facebook, Instagram mesajları... **mesajlar... mesajlar**; sık gittiğim bir barda, meyhanede, **kafede** bir masada beni anmak üzere toplanıp dibine vurana dek içip “rahmetli, rakıyı sevdiği kadar sevmedi hiçbir şeyi, haydi onun şerefine” seslerini bastıramayan ekranda şiir okuyan ölmüş ben. Haydi kalk! Bak! **vazgeçemediğin** “terbiyenin sadece çorbada bulunduğu” arenasından beslendiğin, şiir gecelerinde haykırıışlarınla yerini göğünü inlettiğin uçarı sevgilin Beyoğlu bekliyor seni, lakin hani iş için, gezmek için, bir akraba ziyareti ya da bir cenaze için ayrılmak zorunda kalırsın da birkaç gün geçtikten sonra sanki sevgilinmişçesine, hatta sevgiliyi sollayan özlemde kavuşmak istediğin; yokuşlu, loş koridorlu, ufak pencereli, yerde müzik seti, masada kitaplar; buzdolabında, sandalye, koltuk üstlerinde, kenarlarında her yerde bira, rakı şişleri, kadehler; memleketin sanatçılarında, yazarlarında, şairlerinde eskiden çayken yurt dışına özellikle de Paris’e gide gele filizlenmiş, sonrasında alıp başını gitmiş; nedeni rutine kayıtlı kahve içme modası ki günde 40 fincan içen Balzac kadar olmasa da hizmetçisi Céleste **Albaret’in** “**Bu** bir ritüeldi. İlk olarak, sadece Corcellet kahvesi kullanılabilir ve taze olduğundan ve aromasının hiçbirini kaybetmediğinden emin olmak için kavrulduğu on yedinci bölgede Rue De Lévis'teki

bir **dükkan**dan satın alınması gerekiyordu. Filtre de Corcellet olmalıydı. Küçük tepsi bile Corcellet'teydi.” anlatımına konu Proust gibi, kahvesiz (rakını da atlamadan) yapamayanlardan olduğundan bardakta koyu nescafe; Pulp Fiction, Sürü film posterlerinin, ara sıra konuştuğun Kurt Cobain’in fotoğrafının, gitarının asıldığı duvarlar; yirmi dört saat açık TV, salonda Fenerbahçe forması, **nerede**yse Türkiye’deki bütün şehir takımlarının atkıları; köşe bucakta küçük notlar, karalanmış şiir parçacıkları, senaryo, sergi, konser tasarımlarınla tıka basa dolu; öpüşen, sevişen, canı sıkılan, muhabbet, etmek, geceleme için yer arayan evsizler, düşkünler, parası olmayanlar, dışlanmışlar; gay, lezbiyen, Kürt, Türk, Çerkez, **Arap**, ..., **...la** kaynayan; ara, arka sokaklı canlı, parlak, bir o **kadar da** kirli, küfürbaz Beyoğlu’nu, **mekanlarını** taşıdığın **evinden**; ayrıldığın kısıtıldığın Bodrum’da, ilk günlerde durgun da değil, karmakarışıkken sen! İstanbul’un kalbinin atışını duyduğun kaldırımlarında; sabahların erkencisi çöpçülerin, fırıncıların, polislerin, simitçilerin, otobüs, dolmuş şoförlerinin, apartman görevlileri kapıcıların; gecenin müdavimi evdeki eşini, lokantadaki Ayşe’yi, **caddedeki** Nurgül’ü de kapsama alanına **dahil** ederek “sokakta hanımefendi, mutfakta **aşçı**, yatakta orospuluğunu” isteyen **ikiyüzlü** erkek egemen toplumun abazan erkeklerinin, işin acınası o erkeklere istediği hizmeti vermek için çırpınan kadınların ayıplanarak dışlandığı; para karşılığı seks mesleğini icra edenleri tanımlamasına karşın daha terbiyeli, kıbar, sanki bir kadının gelebileceği en üst merteye imajlı **1950’lerde**, **60’larda** köyden kente göçün hızlanmasıyla, dönem romanlarında çalışan kadın için kullanılan, sonrasında 80’lerde 90’larda; bilmem neredeki, bilmem **ne ? fuhuş** baskınında yakalandı haberlerinin çocuk, genç akılda; kısa kollu **dantelli**, abiye elbiseler giyen, şapka takan, makyajlı bakımlı, zengin algısını bıraktığı “hayat kadını” tabirli orospuların, sarhoşların, hayatın sillesini yemişlerin; hayallerin gezindiği; otuz dakikada beş bira devirip kayışını kırdıktan sonra “**hapşırdığın**”da “çok yaşa” diyene, burnunu silip kırmızı gözleriyle “baş başa”, birinin kız arkadaşına “bu çocuğu bu gece yalnız bırakma, alırım elinden”le cinsel tercihi açık etmekten çekinmediğin, aksine açık etmek için el kaldırdığın; gündüz, gece fark etmez Chelsea **kaşkollarıyla** ellerini bağlayıp evini soyacak hırsızların, her an çantanı **gasbedecek** kalpazanların cirit attığı; mikropları öldürecek sıcaklıkta kaynatıldığından çorbadan başka bir şeye ki çorbasına da el sürülemeyecek ufaktan pis mutfaklı, gecelik avunmaların peşinde koşulan; kafaların sigara, içki, ot, esrar, hapla tütsülendiği; şarkıların söylendiği, sevdaların tazelendiği; arayışların, doyumsuzlukların gizlenmediği arka sokak meyhanelerini kutsadığın; **Pazartesi**, **Salı**, hafta sonu şiirlerini okuduğun Deli, Veli, Redrock, Meis... Lovel, Taksim Roxy barlı; Leman Kültür Merkezli, annenin de doğduğu, yaşadığı, sana şiirler yazdırtan katedralin **Beyoğlu’ydun**; biraz Gümüşsuyu, Taksim, Cihangir, çokça İstiklal’in ara, te arka sokaklarıydın; Küçükparmakkapı, Nizam Pide’nin karşısındaki köhne birahane, St. Antoine’ın az ötesindeki muhallebici, melek resimli Emek Sineması, Beyoğlu, Pera gettosuydun. O paçoz...**o** hoppa aydınların aldatma, ihanet kürsüsü, her şeye aç kasabasının Bodrum’unda; annesinden ayrılmak zorunda bırakılan, yatılı okula gönderilen bir çocuğu nasıl eritmişse hasret...gurbet, yalnızlık **günbegün**; içine itildiğin “kanser” yüzünden yaşamın istenen temkinli “hayat” öyle...**öyle** hızla erittiğinde; estin, gürledin, ihanete uğradın, ihanet ettin, aldattın, aldatıldın, harfleri, sözcükleri ters yüz ettin, oynayabilirmişsin sandığın hayatla oynuyormuşçasına oynadın, ölsün diye yapmadık tek bir şey bırakmayıp “ölmüşüm, kendime gelmişim” güzellemelerine ek “İskender’i ben öldürmedim” yazdığında, biliyordun ki insan, doğduğu coğrafyaya, ait olduğu neresiyse oraya az biraz **mı ?** bayağı benzer ya Türkiye gibi... Orta Doğu gibi... Türkiyeliler gibi altından kalkamadığın hırçınlığının, hoyratlığının yarattığı fırtınalara; bedeninden geçirdiğin karasal, ılıman, step, Akdeniz, Karadeniz, Okyanus, Ekvator, Muson, Çöl iklimlere; dört, beş mevsime; yaza, kışa, bahara, sonbahara, hüzne, aşka boğdurup, en **çok da** anneni öldürdüğün şiirlerinle öldürmüştün, senden başkası da zaten öldüremezdi hiç benim olmayan şairimin;

“pencerelerden sarkıtılan

kaçık erkek çorapları... aaah! **oğlum!**

içeğim anasını satayım

kusacağım da! her yere bakan gözlerimle...

tut elimden İstanbul!

tut elimden pis orospu”larına tutkun Haldun da ‘aslında vermeye dünden razılığı bilinmesin triplerindeki kadınlar gibi ‘vermem de vermem’ nazında ‘ne derler sonra, sonra ne olacak, ne yaparım, mesela hamile kalırsam, ailemin yüzüne nasıl bakarım’la bin dereden su getirmezler, çünkü orospuyla sevdiğim tabirle yosmayla ilişkide, biz erkekleri ürküten sonra yoktur. Bakma sen, **orda** burada hayat kadınlarını ayıplamalarına. Mahalledeki en mutaassıp kadının bile, içinde o aşağıladığı yosmalara on basan fettanlık kaynar.’**gölüyor ‘tabii** sen **nerden bilecen ki**, hem niye mesleği, işi başkasının değil kendi bedenini kiralamak olan, hayatını yaşayan kadın niye kötü olsun? Hayat verir, rahatlatır, çeker gider işte, güzel değil mi? Gidince ardından bir sigara yakmam, tek kadeh atmam, düşünmem, “ne olacak şimdi” diye memnuniyetini gizlemediği kadın, erkek ilişkilerinin günümüzde yalanla, dolanla, maddi çıkar gözeterek yürüdüğü, ekranlarda kelli felli adamların, kadınların “üstüme ev yapacak mısın?”, “kaç tane evin var?”, “ne kadar paran var?”, “söyle evleneyim **senin”leyle** birbirine bağırıldığı; takıldığı, flört ettiği kişiyle sevişmeyi evliliğe kapaklanma yöntemi görerek seksi trajediye, duygu sömürüsüne alet eden kadınların; önüne geleni becerme, evlenmek içinse bakire kadın isteme saplantısında milletin, tanıdıklarının bedenini sahiplenmiş erkek devletin yönetenleri, politikacılar, aileler kadar kimseye zarar vermediklerinden , kim oldukları, ne yaptıkları açık seçik, fazlaca yalana dolana girişmeyecekleri kadın , erkek ilişkisinde takdiri hak ettiklerinden **bir gün** ‘sonuçta ben de geçinmek için işe gittiğim plazaların, towerların, devlet kurumlarının, AVM’lerin, bir dairenin, ofisin , büronun, mağazanın, ev damının emrine verdiğim bedenimi haftanın 6 günü, günde 8 saat kiraladığımdan sırtım, dizlerim ağrıyor, kollarım uyuşuyor, çoğu zaman bilgisayar önünde gözlerim yanıyor, **uyuyakalmıyor** muyum yorgunluktan? Vücudun neresini feda ettiğinin önemi var mı? Hayat kadınları da , biz de , ikimiz de bedenlerimizi kullanıp cebinde parası olana, başkasına hizmet vermiyor muyuz? Tek fark belki, onların gece, benim gibilerin gündüz çalışmasıyken üniversite bitirme, meslek edinme toplum açısından fark tanımlansa da yok öyle bir şey, üstelik, hiç **olmazsa** onlara “nasıl düştün buralara” diye soran var, bize kimse sormuyor da “niye, düştün ki buraya?” Şayet mesleği de beden üzerinde yarattığı tahribata göre değerlendiriyorsak yıprandığının, kullanılmış hissettiğimin apaçıklığında; ben, diğer kadınlar aynı yolun yolcusu “hayat kadınının” üzerinden erkekler, benim üzerimdense hayat denen “pezevenk” geçiyor, **akıl yürütmelerinden kendimi alamayıp nasılsa geldim, gidiyorum dünyadan ama** her şairin, yazarın yazılarının, şiirlerinin iham perileri – tek istisna Thomas **Bernhard mıdır?** belki – **orospulara** düşkünlüklerinin nedenini hala çözemedim diye az hayıflanmadım da değil. İyi de aklın ‘o kadarına bassaydı ne işin vardı burada’ tıka basa dolu bu otobüste, terlerine karışan işportadan alınmış ucuz parfüm kokusuyla ağırlaşan havada nefes almaya çabalarırken yanında oturan da kulaklığını çıkarıyor; bol diptisli şarkısını açıp kafayı geriye yaslıyor. “Sesi **kısabilir** misin?” diyorsun, **üfleyip püfleyerek** kısıyor. Tam çok şükür atlattım gerginlik çıkmadan derken, canları sıkılmasın diye bindikleri duraktan, indikleri durağa kadar; ayda elli bin dakika konuşma süresi veren ! mobil operatörlerine küfrettirecek cep telefonlarıyla abartısız yarım saat sevgili, kanka, iş arkadaşları, patron ve akrabalarıyla yaptıkları, bazen tartışmaya dönüşen boş muhabbetlerini, özel sorunlarını herkese duyurmaktan hoşlanan nomofobiklerle mecburiyetten birlikte olunulan ortak yaşam alanlarında; nasıl davranılması gerektiğini bilmeyen yahut da bildiği halde “bu **yaşlıların** da bu saatte, orada ... **burada** ne işi var, ondan bin kat daha yorgunum, dikildi başıma gitmiyor, yer vermemi bekliyor, pencereden bakıyormuş gibi yapayım”; “kıro bir amca, kibarlıktan anlamaz, üzülme, yerini vermedin diye, inan ayıp ettiğinin farkında bile değildir”; “bundan böyle adamına göre muamele” kulpları taksalar da ‘**bir** toplu **taşım**a aracında bir hanımefendi ayakta, siz de bir genç olarak oturuyor, yerinizi vermiyorsanız, bir centilmen değil, **nobransınız**’ dense onu da umursamayacakların eğitimin, kültürün, aile terbiyesinin, **nezaketin** göstergesi, **adabımuaşeretten** yoksun magandavari jestlerin, mimiklerin kol gezdiği, istedikleri manada “kent”lilerle rastlaşmadıkları; kimse

incinmesin, kimseyi yaralamayayım diye temkinli davranmaya çabalamayacakları ortamlardan uzak, yaranmak için birilerine kendilerini paralamadan, ruh ve bedenın karşılıklı ve kisvesiz çırılçıplaklığı; her şeye, ota boka kullanıldığından anlamını yitirmiş aşk oyunlarının Chanel parfümlü, acı Truff soslu “canım, cicim, aşkım, bir tanem, sevgilim”lerinden; darılmaya, gücenmeye de yol açmayacak “sen nasıl da işveli bir kaltaksın öyle”, “**sen de** iyi pezevenkmişsin ha”yla birbirlerini tahrik eden “haydi bakalım ..k beni”li, “kaçma a..mına koyayım”lı açık saçık cümlelerle seks ihtiyaçlarını karşılayıp, partnerlerinden istemeyecekleri, içlerinde ukde kalacakken sayelerinden denemek istedikleri her türlü cinsel fantezilerle hazzın dibine vurdurma karşılığında vizite ücreti, iki kadeh içki dışında ne mücevher... **ne** çiçek... **ne** de başka bir hediye, hiçbir şey beklemeyip rahatsızlık vermediklerinden, canları istediği anda da ulaşacak el altındalıklarından **olsa gerek** diye düşündüm sonra, **yazarların, şairlerin, orospulara düşkünlüklerini,** belki yanıliyorumdur da ama **senin de** içinde;

“Tut elimden pis orospu!

Tut ki elim sana bir mektup gibi kanasın”

“Siz Orospular!

Aşk! seks sandığınız için, erkeklerin adı piçe çıktı...”

“Sağanak **halinde** seviyorum bütün orospuları” geçen onlarca mısraya imza attığın, bazılarının içki ve seksten aldığı zevk sonrası aklından geçirdiği, **bazılarının** gizli homoseksüelliğinin “erkekçe” itirafını sağlayan ama istisnasız tüm erkeklerin; bir gün ağzından dökülen(müş), dökülürken de dünyanın en ilginç şeyini ilk kez o söylüyormuş havasına girdikleri, oysa pis moruk Bukowski, Kadınlar’ında bahsetmeden önce de yazılmış, kullanılmış dünya kadar eski; içinde kesinlikle ‘**ah** keşke tüm kadınlar doğruluğunu kavrasa da alayı bize **verse’ fikrinde** “cin”liklerini yatırdıkları klasikleşmiş erkek incisi “kadın olsaydım orospu olurum”u; “orospu olsam eline su dökemezdim belki de”yle **revize ettiğinde;** istediğini, cinselliği kendisine, orospu kadınlara hak gören erkek mantalitesine kadınların da “erkek olsaydım çok çapkın olurum” tepkisi ‘kızım, kızım, dil orospularından kork sen, asıl’ uyarılı anneannene rahmet **okuyup ‘asıl** işin orospuluğu, işin orospu yanıliğı’ budur ki nasıl bir psikolojiyse artık, hem orospu olmanızı istemezler hem kadın olsalar orospu olurlarmış...**hem** çapkın olmanızı istemezler, hem erkek olsalar çok çapkın olurlarmış; arzularına bakıp da kapitalizmin “kazan kazan (win– win)”, pazarlanan arzu her şeydir” kültüne harfiyen uygun, cüzdanlardaki paraya el koyma peşindeki şimdinin V, Y, Z, Alfa kuşağı orospularını, fahişelerini, eskortlarını, tele kızları gördükçe; **18., 19. yüzyıllarda “Kötülük Çiçekleri”nin,** “Kayıp Zamanın İzinde”lerin ilham perilerinden Odette karakterini şekillendiren Léonie Closmesnil ile romanı okuduğunda kendini tanıyınca – bırakın okumayı Sabahattin Ali’nin adını duymamış yurdum fahişelerinin yurt dışı versiyonu, **muaddileri** Proust, Baudalaire, Balzac, Kant okuyor – Proust’a öfkeli mektup yollayan Laure Hayman’lı; Fransız **İhtilali’nden** sonra giyotin ve kanın ve frenginin başkenti Paris’in birbirini kesen dik sokaklarında, sisli geceye şiirsellik katsın diye öylesine konmuş ürkek, titrek, kendini bile aydınlatmayan bir sokak lambası altında, yırtık jartiyeri, beyaz baldırı arasında sıkıştırdığı, kedi çevikliğiyle çıkardığı bıçağıyla hakkını arayan; Baudalaire’ı Baudalaire; Proust’u Proust yapan Fransız yosmalara, fahişelere duyulacak minneti pas geçmeden bunları yazıyorum, **benim bağı hep açık şairim,** sen ! Baudalaire’in “Durmamacasına sarhoş olmalısınız, ama neyle? Şarapla, şiirle ya da erdemle, nasıl isterseniz ama sarhoş olun” anlayışına canla başla riayet etmekle kalmayıp, yeşil peri absent, afyonu da menüye ekleyen gueer Arthur Rimbaud, Paul Verlaine, Bukowski gibi “alkolle bağım sabittir, ancak narkotik maddelerle ilişkim süreli ve zaaf çerçevesinde olmadı, insanoğlu, ona sunulan bütün tabiatı kullandıkça mutlu olur”la merkezine koyduğun, süngermişçesine çektiğin, ömrünün sonuna kadar sadık kaldığın tek sevgilin... **eşin** içkiyle “sigara çok içerim, tok içimli sigaralardan hoşlanıyorum, her zaman içerim ben, yalnız çalışırken falan değil, uyurken bile içerim mesela, bırakmayacağım, her sabah

uyandığımda bağdaş kurup, yakarım, bıraktım diyen insanların karşısında bir (tane) yakıyorum hemen, sırf içleri geçsin diye” övündüğün, rakı bardağını dudaklarına götürdüğünde parmaklarının arasında her daim tütecek kadar bütünleştiğin sigaranla, yine de iyi dayandı say ciğerlerin; çalkantılı, aldatmalı, aldanmalı marjinal Türkiye’ye, **eşeleye eşeleye** kendini öldürmene; rakıyı, birayı da bırakmamış gibiydin o Allah’ın cezasının **Bodrum’unda**; Halikarnas Balıkcısı’nın, Zeki Müren’in şerefine bir kadeh kaldırmasaydın olmazdı ki. Proust’un “Albertine’in içimde taşıdığım sureti, her yerde karşıma onu çıkardığı için, kızların hepsi bana birer Albertine gibi görünüyordu” **illüzyonunu** yaşatan Haldun’u, Can’ı kaybetme acısı nasıl içinde bir **şeyler...** çok şeyleri öldürüp gömdüyse ta derinlere; etrafındakilerin edepsizliğini, ihanetini fark ettirerek hayal dünyandan çıkarıp, yeni bir benlik doğurduysa; ortaya saçmadığın karakalem çalışmaların vardı ya tükenmez kalemle çizdiğin yıldızlı göklere “Uzaaaay!” diye bağırarak adam **silüetinde** karaladığın Uzay, Kazancı Yokuşu’ndaki evinin perdelerini kapatıp üç gün yas ilan ettiğin Zozi vefat ettiğinde belki senin de içinde ölmüştü çok şeyler; sevmek ve kaybetmek nasıl da değiştiriveriyor her şeyi, bir kere sevmezsen birini, **allameicihan da** olsa o kişi, değil kırk, yüz yıl da geçse sevmezsin düşüncesinde, Şark’a, zihniyetine, **orada** yaşananlara dair izlenimleri Binbir Gece **Masalları’yla** sınırlı sevgili amcacığım Proust, izinle buraya bir mim koyuyorum “aynı olayın farklı insanlarda farklı izlenimler uyandırması, zihinlerin arasındaki farkla, bizi sevmeyen birini ikna etmenin **imkansızlığında** duyguların farklılığıyla açıklanabilir” tespitine katılmama engel olmamakla birlikte, çoğunlukla kayıplarından sonra anlaşılır; aynı olay karşısında etrafındakilerin, kişilerin farklı yorumları yalnızca zihinlerin, duyguların çeşitliliğiyle ilişkilendirilse bile yetişilen, yaşanılan ülkenin, toplumun, ailenin medeniliğinin, ıllıklığının; geleneklerinin, dininin, kitabının akli paravanlayan buyrukların etkisi de **yadsınmayacağından**, her seferinde, sanki insanlar daha daha vursun, kan revan içinde bıraksınlar diye sere serpelediğin açık yaralarından akan irinlerinin vücudunu zehirlemesini, izlediğin hayatının son demlerinde belki de belleğin bir şey algılayamaz, ruhun da yavaş yavaş uyuşurken; özelini yaşamana izin vermeyen, paçalarından taşralık akanlar ziyaretine geldiklerinde, hasta yatağında sana, karalamalarını gösterme, şiirlerini okuma pejmürdeliğine katlanıp, **giderayak** hoşuna gitmiş gibi yapma sahteliğine soyunmaman, **vazgeçemediğin** alışkanlığın sürekli saate bakman da , her günün insanın son günü olabileceğini bildiğinden miydi? Zaten kimsenin sevmediği “vedaları” da sevmediğin zamanlarında **daha**, adın Derman; **daha**, seni şair k.İ. yapacak, epigraf dizeli “her Rimbaud büyüyünce Verlaine olur” patirtısında şiirler yazdırtacak Baudelaire, Rimbaud, Verlaine, **Nazım** Hikmet, Edip Cansever, Foucault, Spinoza, Bataille, Allen Ginsberg , ..., ...,yazarı okumamış; **daha**, beğendiğin şairlerin şiir kalıplarını aklında tutup, onlara benzer şiirler yazarak şairliğe adım atıp kendi üslubunu yaratmamış; **daha**, yaşamını idame ettirme kapısı, geçim kaynağın olacağından periyodik **halde** çıkarmak, satmak, söylemek zorunda değilken şiir kitaplarını, dinletilerini; **daha**, **hakkında sosyal medyada, sözlüklerde** ergenlik çağında erkeklere düşkünlüğünü sezeceğin cinsel dürtülerini ifşa etmekten imtina etmediğinden “**gizli** bahçede otururken garsonun gelip “bu **kağıdı** size vermemi söylediler” demesinden sonra benim, **kağıdı** açıp içinde yazanı okumam, arkadaşşıma “ohaa **oğlum** kim bilir hangi hatun yazdı bunu” demem, garsonu çağırıp, kim verdi bunu acaba, diye sormamın ardından “**şuradaki** bey verdi” cevabıyla camdan atlamaya çalışırken arkadaşşımanın kurtarması...**yazları** her gün **Nevizade’de** rastladığım bahçıvan içine cırtlak turuncu, cırtlak yeşil, sarı gömlekler, bordo pantolonlar giyen, masamızda erkekler varken hoşsohbet olabilen, erkekler yokken kafasını çevirip bakmayan kişilik “entryleri girilmemiş, hoşlanmayacağı anılara, yazılara muhatap olmamış; **daha**, sen ve ben, biz; yağmur damlalarından, sabahın “sağır vaktinde” yapraklara düşen çiylerden gökdelenler yapmamış, çizmemiş; kimseleri de baharlarda, **Temmuzlarda** toprağa gömmemişken, vefatınla başkalarının rakı, benim de kederle dibe vurma **hikayemi** de kaybedeceğim bugün, **Temmuz’un üçünde**, üç yıl sonra açtığım “sen9.word” dosyasındaki, şimdi konusunu, kurgusunu, ne yazdığımı dahi hatırlayamadığım, bildiğin unuttuğum taslak romanıma ait satırları, paragrafları sanki ben değil de bir başkası **yazmışçasına** okuyorum....

....“Oysaki” diye başlamışım romana; **daha** karşılaştığın, karşılaşıcağın ‘bu kadar olmaz, bu da yapılmaz ki hep kötüler kazanır’ teyitli, alçaklık karşısında; darbe yapan, gençleri astıran generallerden, yargıçlardan “ah”ların, “ah”ın **çıktığı** şu güne kadar hiç görülmediğinden zaten sonrasında da görülmeyeceğinden yaşanan “yapanın yanına da hep **kar** kalmış” kötülüklerin, haksızlığın, ahlaksızlığın, keskin bıçak; ötekileştirmenin arkasında sadece insanların değil, **Tanrı’nın !! Allah’ın !** olduğuna inanıp, şayet yazmasaydı; **MÖ** 341’de bol tanrılı Antik Yunan’da Epikür “Tanrı kötülüğü engellemek istiyor da gücü mü yetmiyor? Öyleyse o güçsüzdür, gücü yetiyor da kötülüğü önlemek mi istemiyor, öyleyse o iyi niyetli değildir; hem güçlü hem de iyi ise bu kadar kötülük nasıl oldu da var oldu?”; 1800’lerde “yarattığınız ‘Tanrı’ öldü, buyruklarını dayattığınız kitapları da” yazmasaydı Nietzsche, belki de senin, onun **yazacağı**; ailede, okulda, **iş yerinde**, partide, sivil toplum örgütlerinde her yerde; illaki herkese ne yapması, nasıl davranması gerektiğini söyleyen alfa kişiliklerin, başta kendileri ‘kime güveneceksin ondan başka’ dokunulmazlığını bahsettikleri kötüler, başatlayıp, bireyi körelttikleri algılanamayan kimi zaman devleti yöneten liderler, siyasetçiler, başkanından müdürüne, şefine; bürokratlar, generaller, yargıçlar, **hakimler**, öğretmenler; kimi zaman da babadan anneye, kardeşe, arkadaşlara uzanan geniş bir yelpazede Tanrı’nın **yeryüzü temsilciliğine soyunan**; kurdukları sistem, kural ve beğenilerine göre programlayıp bir biat ... bir adanmışlık...bir hizmet beklediklerinin ilğini emerek, bireyselliklerini ezerek özgürlüğe ulaşmalarını da engelleyen pompalıkta, hasta ruhlu **lüzumsuz efendilerin** başkası söylese belki üzerinde durulmayacakken, söyleyen, o günlerde büyük sansasyon yaratan Prens Charles’ın elinden ödül alan olunca, bugün sorsan iş peşindeki senin için önemi büyük ama o görüşmeyi yoğunluklu ilişkiler arasında anında çöp tenekesine atacak önemsizliğinden hatırlamayacak “herkes beni bu devasa **kooperatifin** imparatoru sanıyor ama yanımda 99 imparator var” söylemiyle her olumsuzlukta, her yanlışta suçu başkasına devreden, bulundukları yerde kendi mikro iktidarını kuran cevval tosunların, samimiyet kisvesi altında çürümüş dişlerini bileyleyen iblislerin diyarı, buram buram taşralı **toplumsal yapıda**; ‘daha iyi’ si gelmiyor, ‘daha güzeliyle de karşılaşamıyor’ günleri, yılları ardı ardına akıp götürürken; ağzınızla kuş tutsanız ilk önce ailenin, sonra ilişki kurulanların sizi ta başında konumlandığı yerden kıpırdıyamadığınızı fark edip Camus’a “dünyanın derin anlamını duyar gibi olduğum her seferde, onun basitliği şaşırttı hep beni” selamını gönderten sıradanlığını keşfettiğiniz ‘olmamalıydı, yapılmamalıydı, yapmamalıydım’ın arka cephesi “aman sen de” kanıksanacak; filozofların, yazarların, şairlerin üzerine tonlarca yazılar, şiirler döşediği, olağanüstü, büyüleyici anlamlar yüklediği; **sonuna yaklaşılan yaşta ‘ne kadar da gereksizmişsin, değmezmişsin’ denen hayatta; daha kiraz**, ayva ağaçlarının hangi renk çiçek açtığını bilmeden; **daha**, ihanetini yaşamadan yoldaşlığın, kardeşliğin; **daha**, Proust’u okumamışken “... siyasal **tutkular da** tıpkı diğer tutkular gibi kalıcı değildir”ini, kucağına atlanan devrimci isyanın gölgesinde, sırf bu şehirde dinlediğinden şarkıların, **dillendiremediğinden** muhatabının haberinin olmayacağı platonik, **imkansız** sevdaların bir anlamı varken **daha**, **Osmanlı’dan** bugüne, her **mekanda biatin** “nedir o sokakta kıkır kıkır kıkırdamalar, gülmeler”, “seni orospu, ibne sanırlar” dendiğinde bile kapalı gişe oynatıldığının ayırımına varmadığından ‘öyle içimize işlemiş ki boyun eğdirme, sokaktakilere dikkat et ! memlekette herkes boynu eğik, kambur, gülmeden, çatık kaşla yürüyor’ **denilmeyen**; işin garip yanı zavallılığın, çaresizliğine bakmadan ahlak polisi kesilmişleri de kapsayan; dayatılmış, dayatılan, dayatılacak bir hayatı başkası için yaşamının kimselere faydasının olmadığını, olmayacağını sonuçta herkesin yalnızlığında kendi sınavını verdiğini; hafızanın, kalbin bir yerlerinde unutulduğundan gün ışığına çıkmayı **bekleyen**; “Annem birini gönderip, küçük madlen denen, bir tarak midyesinin oluklu çenetleri arasında biçimlendirilmiş gibi görünen o kısa, tombul keklerden aldırdı. Az sonra, o kasvetli günün ve iç karartıcı bir yarının beklentisiyle bunalmış bir **halde**, yaptığım şeye dikkat etmeden, yumuşasın diye içine bir parça madlen attığım çaydan bir kaşık alıp ağzıma götürdüm... Sonra ansızın o hatıra karşımda beliriverdi. Bu tat, Combray’de pazar sabahları Leonie halamın günaydın demeye odasına gittiğimde, çayına ya da ıhlamuruna batırıp bana verdiği bir parça...” **hatıralar silsilesindeki** madlen

“tadı”nın Combarry’i, **sayfiye** kasabası; Balbec’i, akdiken, bir çiçeği; nergisi, anımsatmakla kalmayıp Proust’u ‘Kayıp **Zamanlar**”ının ardına düşürmesinin nedenini de henüz kavrayamadığın; annenin, babanın, aile üyelerinin, arkadaşların hep bildiğin, tanıdığın kişilik ve yaşta kalacağını sandığın, ummaktan yorgun düşmediğin **vakitlerde, zamanda** olduğundandı belki de; her şey ama her şey anne, baba, kardeş kucağıymışçasına öylesine sınımsıktı ki henüz içinde döndüğün, döndürüldüğün bir film, bir dizi; Bülbulü Öldürmek, Kramer Kramer’e Karşı, İstanbullu Gelin, The Is Us, Bir Aile **Hikayesi**; izlendikten sonra bulunmadığını bildiğinden diğerleri gibi ‘ahhh öyle Meryl Streep gibi bir annem, Ted gibi bir babam, Yağmur **Adam’daki** Tom Cruise gibi bir kardeşim olsaydı keşke, hayat çok daha kolay olurdu’ temennisinde özlenen, istenen, hayal edilen, aramaya kalkışamadığın “aile”nin karşılığı bende yok, çünkü bize rehberlik eden anne, baba, aile, öğretmenler, arkadaşlar, yoldaşlar, hevaler, yöneticiler, sanatçılar, hep **eğri büğrü**, çürük çarıktı. Ondandı işte ölmeden önce yapılacaklar, Bucket List’in kabarıklığı, “to do list”in bomboşluğu. Elde maus, kalem, doldur evde ne varsa, kahve, viski, şarap, votka, Baileys, Amarula; bir **sigara da** yak, iyi gider... **kesmedi** mi? **Bir** tane daha yak... **bir** daha, haydi bakalım, yap bir liste de **sen**; içine sığdırılmadığından, gün gelecek nefretini kazanacak aile, ülke, toplum, sahip olamadığın evlat ya da öyle olmadığını, olamayacağını kafanı vura vura, kalbini kanata kanata öğreneceğin evlat yerine koydukların... **söylemek** istediğin söyleyemediğin sözler; kalp **kırıklıkların**... **kapatılması**, açılması gereken hesaplar, hesaplaşmalar... **yarım** kalanlar... **yamaların**... **öncelik** vermen gerekirken ancak listenin sonuna yazacağın, fırsatını bulabilseydin yapacakların; okuyamadığın kitaplar, seyredemediğin filmler, gidemediğin konserler, tiyatrolar, sevdiğin yazarların, ressamların yaşadığı yerler... **tatmadığın** yemekler... **ilişki** kurmak, dinlemek, katlanmak zorunda kaldığın aptal, bireyi anlamaktan Everest uzaklığında dar görüşlülükte milyonlar; kocaman bir boşluk, ne yaparsan yap doldurulamayan. **“An”dan** kopuveriyor, söylenenleri anlamıyorum, eksik olan ne? Aradıkça üşüyorum. Belki de eksik kendimim, bilmiyorum, yoruldum; ortamlarda dışlanmamak için herkes gibi, onlar gibi olmaya çalışırken, yüzeysel konuşmalar, davranışlarla tatmin olmadan günleri bitirmekten yorgun, ‘bitik’im. Bütün sorunları, etrafımdakileri yok sayıp kimseyle konuşmak, görüşmek istemiyorum ya, tam da bu aralar, yok saydıkça inadına o sorunların... **o** kişilerin gelip, **tekrar tekrar** buldukları ben , olmaktan uzaklaşan ben, meğer yıllardır ‘o ben’ değilmişim. Evet, **buldum!!!!** **eksik** benmişim; içimdeki zavallı, mutsuz ‘ben’e acıyor, sarılmak, teselli etmek istiyorum. İnsan, hepimiz hep, bir farklılığımız olduğuna inanmıyor muyuz? Kaç kez beni başkalarından ayıran, farklı kılan yönlerim bu kadar çok ve ortadayken değerimi nasıl anlamıyor, görmüyorlar ‘bu siktiri boktan herifler, kadınlar’ iç sayıklamalarıyla sitem etmedik mi? Acaba, bizi farklı yapan yönlerimiz gerçekten bizi farklı kılıyordu muydu? Yoksa kendimizi, kendi gözümüzde biz mi büyüttük, farklı kıldık? Sonuçta; hiçbir şey değiliz, statümüz, paramız, işimiz, başarılarımız, başarısızlıklarımız, ismimiz, kavgamız, sevdamız, yazdıklarımız, hayallerimiz bizi **hiçbir** şey olmaktan alıkoymadı düşüncelerini, içselliğini birine, birilerine açarak **yüzleşmediğin – ne** kadar da zavallı, acınası bir **haldir**; her insan, nefret ettikleri de **dahil** sevmek, övülmek istese de , her zaman da çokook, çokkk sevmek istediği o tek kişiye her geçen gün daha çok bağlanmasına, sevgisinin büyüklüğüne sinirlenirken daha çok, daha çok sevdikçe, sevdiceğince de daha, daha, daha çok sevidiğini, önemsendiğini bilmek ister ama zamanın hışmına uğrayıp illaki yıpranacak, belki bitecek sevginin kalıcısızlığını göremediğinden, değersiz, boşlukta sallanıyor hissettiği kendine “neden?” diye sorup “buradayım” demek için attığı taşları isabet ettiremediği hayatın(ın) o noktasında, geriye dönüp baktığında başlangıçtaki; yuvasından, ailesinden, o zamandaki duygularından, düşüncelerinden uzaklığını görüp içinin sızlamasına, ürpermesine neden – **kimse** evlenip yuvadan uçmamış, tanıdık herkes de bazen hasta ama sağlıklıyken, şairin “kimse bilmez be canım, bir yara bir ömrü nasıl kanatır”ını yaşatacak ‘**meğer** girdiği her yeri, ocağı dağıtıyormuş’ dedirten hayatı, aileyi, kendini ters yüz eden ölümle, asıl evin **olan** bir mezarla tanıştıran kimsenin ölmediği, yere kapaklandığında sıyrılan, bazen kanayan dizleri, bacakları görünce çığlığı basıp ağlamanın ardından “tamam, geçti, geçecek”le yaraya kapanmış bir daha kimselerde de bulamayacağın hesapsız, saf,

şefkat yüklü sevgiyi duyumsatan dudaktaki ıslaklıkla avutulabilinen her şeyi, sınırsız kucaklayan o vakitlerdeydi işte, gidenlerin geri döneceğini sanıp da **kurdun**, midesine indirebileceği **Kırmızı Başlıklı Kız'a** yanmamak; arayanın her engeli aşıp bizi bulacağına; kötülerin illaki cezalandırılacağına **Külkedisi**; burnu uzayacağından kimsenin yalan söylemeyeceğine **Pinokyo** sayesinde inanmanın da miraslığı yüzündendi işte, terk edinceye kadar nasıl bir ceninin dünyası, yuvasıysa ana rahmi, yedi, on yaşlarına kadar; dünya diye bilinen ev, mahalle, köy, kasaba ve şehrin ve ailenin ve hayatın; sadece on yaşına kadar kurulabilecek bir hayal olabilecek olması da....

....**şu an**; sen9.word **dosyasına** yazdıklarımı, üç yıl sonra okuduğum şu an, ne kadar inanılmaz, ne kadar garip geliyor daha yaşıyorken sen; vefat edenin arkasında bıraktıklarının hayatını allak bulak edeceğine “kesin” gözüyle bakarak, **ölüme** dair satırlar yazmış olmam. Şimdi beni şaşırtan bu satırlar; yaşasaydın bir gün sana da anlatacağım, sen doğmadan yirmi beş, belki otuz, belki daha önceki yıllarda okulda, **iş yerinde**, kışlada, partide, dernekte, örgüte, cemaatte aileden daha çok vakit geçirdiğin; **mekanları**, güncel, ailevi, sevdasal sevinçlerini, dertlerini paylaştığın, teneffüste koşturduğun, ders notlarını değiş tokuş ettiğin, şakalaştığın, tartıştığın, sunum hazırladığın, yemek yediğin, elini **tuttuğun**, sarıldığın, müzik dinlediğin, benimsediğin ideolojinin “faşizme karşı omuz omuza”, “bağımsız Türkiye”, “kahrolsun faşizm” sloganlarını attığın, ırkçılığa, HES'lere karşı eylem yaptığın, sinemaya, tiyatroya, konsere gittiğin, mektuplaştığın, sonrasında mesajlaştığın, WhatsApp'laştığın onlarca yoldaşın, hevalin arasında; ilk karşılaşılın her şeydeki gibi aylarca etkisinde kalacağın ismini, hatıralarını ölene dek unutmayacağını sanırken **ilerleyen yaş –Haldun'dan** sonra kimi kaybedersen edeyim canımı bu denli yakmaz diye düşündüğün acının, çaresizliğin **katbekat** fazlasını **yaşadığın** Can'ı, babanı **kaybettiğin** o günlerde hiç unutmayacağım dediğin Haldun'u dahi aklına getirmeyecek – sıklıkta karşılaştığından; her defasında sanki o güne değin hiç bu kadar yakın birini kaybetmemişsin hissini yaşatan; ilk adını hatırlamadığın bir çocuğu, amcan kızı Leyla'yı, sonrasında onca Aytül'ü..., ..., Haldun'u, Can'ı... babanı toprağa verme; vefatını kabullenme süresiyle duyduğun acının derecesinin; kan bağı yakınlığına, kimliğine bakmaksızın ilişkideki emeğin, paylaşımlılığının azlığına, çokluğuna göre farklılaştığını algılatmıştı; yaşarken vefat edenle sonsuza dek beraber yaşayacakmışın gibi geldiğinden sonrasında yaşanacaklardan haberi olamayacağından, sanki onu terk, ihanet etmiş, incitmişçesine **sızlayan kalbinle bir başına** “Germantes tarafını tekrar görme arzusuna kapıldığında, Vivonne Nehri'ndekiler kadar, hatta onlardan daha güzel nilüferlerin olduğu bir nehir kenarına giderek... Bana bir akdiken çalışını...” okumasında, gelmiş geçmiş en bilgili, en kültürlü üstelik bilgilerini hizmete sunarken ücret talep etmeyen ve başa kakmayan **mütevazılıktaki** baş öğreticinin, danışmanın Google'da, **sayfalarında gezinip**, doğasına hayran kaldığın Combray'ın Illiers köyü, Vivonne Nehri'nin Le Loir ve çok merak ettiğin acaba hiç gördüm mü diye akıl yokladığın akdiken çalışılığı, ağacıyla da hiç rastlaşmadığını gördüğünde, her ülkenin kendine özgü, hayran bırakan doğal **güzelliğe** sahipliğini, hiç yurt dışı görmeyenlerle yurt dışına **çokça** seyahat edenlerin belki de vatan hainliğine eş sayılacağı korkusuyla bile bile “tamam, memleketimiz **güzel de** dünyada daha da güzel yerler var efendim, gördüm ben, Edinburg mesela, uçsuz bucaksız kırlar... Keza Karadağlar, Kotor, Viyana, Paris” demekten kaçınıp “her yeri gördüm, memleketimizden güzeli yok” böbürlenmelerine tok karnıyla, Germantes tarafında Le Loir Nehri üzerindeki köprüden geçerek, iki yanı ağaçlı Proust yolunda yürüseydin de, attığın her adımdan birinin boşluğa geleceğini... **neyle** uğraşırsan da uğraş; ister dünya kadar kitap oku, ister yaz, ister şirketin bütçesini, yatırım planını çıkar, ister arkadaşlarınla otur bir **kafede**; ne kadar meşgul ve nerede olursan ol, derinlerde tam olması gereken yerde, kaybettiğinin bıraktığı **boşluk**, eksiklik olmasa, hayat nasıl da “tam olacaktı”yla **oradan** oraya savrularak yaşayacağın, bir daha dönmeyecek yola, “miş”li geçmiş zamana uğurladığının; ne bir umut ne yaşam sevinci ne gelecek... **ne** devrim... **ne** özgürlük, hiçbir şey bırakmayıp, bugüne, yarına dair de ne varsa hepsini, hayatı katlanılır kılan gerekçelerini de yanına katıp götürmesiyle, herhangi bir ölüm... **bir** felaket karşısında **hiçbir** Jung, Freud analizinin açıklayamayacağı; görülme olasılığı yüzde %50'den fazla “ben gencecik oğlumu ...

kardeşimi yitirdim, bana **ne ...** derdim, tasam bana yetiyor, ben kendime ne yaptım ki sana, ona yapayım, daha yeni kaybettim hayat arkadaşımı, babamı, annemi, kardeşimi, evladımı, ölmüşse ölmüş ne yapayım'; 'her şeyim, evim, eşyalarım, , ailem bir gecede yok oldu gitti, o beğenmediğim hayatım meğer nasıl da güzelmiş, anlamlıymış' duyarsızlıklarıyla dolu tavırda, eskisinden farklı belirsizliklere, tahmin edilememeye gebe bir kişilik... **bir** "ben" armağan ettiğini, bunu da yalnızca **o boşluğu** dolduramayanların bildiğini, bildiğindendi belki de **daha** Arapça "gece" anlamına geldiğini bilmediğin; üç aydır hiç eve uğramadığından 'nerede?'; 'çalışıyor, çarşıda arkadaşıyla ortak otel aldı. Sevin kız, babanın oteli var, Kartal Palas, zenginsiniz artık' açgözlülüğündeki amcanla, evin ihtiyaçları karşılansın diye para yollayan babanın, durumuna ilişkin 'ne yapabilirim ki nereye giderim ki bu **çoluk** çocukla' naçarlığında, elinden hiçbir şey gelmeyeceğinden 'iki, üç aya kalmaz doğum yapacağım, bu herif gece gündüz hiç gelmiyor ki eve, bir şey var, ne var söyle bana diyorum kardeşine, hep, bir şey yok, otelde iş çok diyordu, sonunda dayanamadı anlattı, bir kadın varmış, Leyla'yımış adı, Ankara'dan gelmiş bir dansöz, odasında onunla yaşıyormuş' dertleşmesinin 'komşum üzülme, öyle kadınlar önünde sonunda bir gün çeker giderler, o da geri döner, ne demişler, tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer yuvasıdır, sabret, erkek değil mi hepsi yapıyor' karşılanmasıyla, aldatmayı 'kabullenme zorunlu' yol yordam gösteren komşu kadınlara, çocukları duymasın diye yavaş sesle anlatan anneni kederiyle **Mahzuni** Şerif, Ali Ekber Çiçek, Mahmut Erdal, Feyzullah Çınar, Muhlis Akarsu'lara sığındıran pikapta, çalmak için, sadece adını duyacağın Kartal Palas'tan üç ay sonra yıkık ruh **halinde**, elinde bir plakla eve dönen babanın, defalarca çaldırdığı, "bas bas paraları Leyla'ya" öncesinin şimdi kimin söylediğini hatırlamadığın "su ver Leyla'm yanıyorum", "Mecnun'um Leyla'yı gördüm", "dertliyim Leyla" şarkılarından, türkülerinden, yaşlılardan, amca çocuklarından dinlediğin masallar, **hikayeler** yüzünden mavi gözlü olması mantığına ters, etrafındaki siyah, yeşil gözlü, uzun saçlı, esmer tenli, mahcup bakışlı kız çocuklarının çoğuna; annelerinin dışındakilere mecnunluğundan babaların koyduğu isimlerden (daha küçükken vefat etmiş sarışın teyzenin adının da öyle olduğunu bilmiyorken) Leyla'yı her duyduğunda; öncesinde ebeveyn, sonra **haki** postala tekmesiyle yokuş aşağı yuvarlanılan yaşadığın coğrafyada ölümsüz tamamlanmayacak bir çocukluk, bir gençlik de bahşedilmediğinden kayıp bir Özge Can olarak, uzaklarda kerpiç bir evin pencere pervazında oturmuş, sessiz sedasız gözyaşı döken, gitmek için gelmişler de bu diyara, kalsalar sanki 'Leyla olmayacaklar'ı ruhuna kazıtan eksik kalma duygusunu yaşattığından, **belleğinde** niye silinmeyen iz bıraktı demeyeceğin oyun arkadaşın, amca kızın Leyla'nın kaybıyla altı yaşında tanışacağın ölümün sıradanlığı **içselleştirilmiş**; dünyada dijital devrim tavana vursa, Mars'ta yeni keşif Europa'da koloni kurulsun da kötülüğün Master Chef'liğinde kalpleri pas tutmuş; başkasının, komşularının evlerini, iş yerlerini yağmalama, talan etme suçunu işlediklerinden taltiflendirilen pek bir "masum çocukların" 6/7 Eylül'ün, ..., ..., ..., Maraş, Çorum, Madımak, Roboski katliamlarının planlayıcısı "katiller"e dönüştüren sistemin ürünü **Türkiyelilerin**, asırlardır neden değişmediklerinin, her nefretin, her öfkenin nasıl linçle zincirlendiğinin, hüküm süren... **sürecek** karanlığın kanıtıydı da.

II. BÖLÜM

Amcan oğlu Talo'nun, bahçedeki evin çatısını kapatmış kocamanlıktaki asırlık çınar ağacının kalın dallarına halat bağlayarak kurduğu salıncakta, önce beyaz yaka siyah okul önlüklü kız kardeşini, sonra seni salladığını **anımsadığın**; annesinin akrabası, anneannenin 'ismini ben koyuyorum Bad- ı Saba olsun' isteğinin bir şey ifade etmediği, babanın anlatımıyla Gımgım'da; **ileride** sırf '**hrboydu**, kiminle ilişkisi

vardı da bu kız **doğdu**’ densin, başına bela olsun diye bilerek nüfusuna kaydettiği ancak iki binli yıllarda vukuatlı nüfus örneğinde fark ettiği, biri 1956 (annenle evli bile değilken), diğeri 1965 tarihli aynı isimli, farklı doğum tarihli iki kız çocuğundan sanal olanının – ölümü **halinde** miras işlemlerinde sorun çıkaracağından – yokluğunu ispat için tüm aileyi, iki de şahidi mahkemeye **hakim** karşısına çıkaran; Cumhuriyet’in ilk yıllarında 1930’larda, 40’larda, **50’lerde**, hatta 60’larda, önceleri iki, üç, sonrasında yılda bir kez; baban **dahil** onlarca köylü çocuğun doğum tarihinin 31 Aralık olmasından yola çıkarak muhtemelen baharda; doğanları, ölenleri kaydetmek için köydeki evleri gezen; taşrada, özellikle de **resmi** ideolojinin Doğu ve Güneydoğu Anadolu adlandırdığı Kürdistan’da devlette, **hükümette** çalıştığından yaptığı işe bakılmadan **Başbakanmışçasına** hürmet gösterilmekle kalınmayıp kendilerinden akıllı gördükleri annenin amcasının kızı Zozan’la evli bacanağı **Kadim** gibi, nüfus müdürlüğünde çalışan memurların ‘giderse tarlada kim çalışacak, çocuğu askere almasınlar, sorarlarsa ölen var mı diye ağzınızı sıkı tutun, Abbas’ın öldüğünü söylemeyin, yerine bunu saydıralım, **nereden** bilecekler’ kurnazı köylülerin;

‘**bunu** yazmış mıydık? Yazmışsınız, peki, bu ne zaman **doğdu**?’

‘**beyim**, dere taşmıştı, sel önüne ne geldiyse katmış götürmüştü, zanimca **bahardı**.’

‘**bizim** amcalardan apo Sofi hastaydı, köy başına toplanmıştı, ot biçme zamanı **Hazirandı**.’

‘**deprem** olmuştu apo Rıza, ev damının altında kalmıştı, sıcak çoktu, **Ağustostu**.’

‘**en** tavlı inekti, baktık bir gün ahırda ölmüş, kar kıştı; o esnada, bizim kız; çenek de doğum yaptı, bunu **doğurdu**.’ beyanlarını dikkate almayıp boyuna posuna bakıp akıllarından geçirdiklerine, ideolojilerine göre genellikle de kendi ailesindekilere, çocuklarına, kardeşlerine ait isimleri köydeki çocuklara yazmalarına, doğum tarihlerini belirlemelerine ses çıkarılmadığından, Bad– 1 Saba yerine adı Leyla yazılan üç yaş büyüğün **amca kızından**; babasını mahpusa düşüren başlı başına bir film **hikayesi** kadınlara zaafına dair vukuatı sonrası aynı mahallede oturduğunuz **Van’dan** bir ayağı sallanan iki sandalye, döşek, yorgan, iki, üç **kap kacaktan** ibaret eşyalarını kamyon arkasına yükleyip, Zazaca (Gümgüm) Gımgım’ın yerini, Ermenice “Vart=Gül”den türetilmiş Varto’nun alması gibi Türkçeleştirildiğinden Badan (Bada) yerine Teknedüzü demek zorunda kalınan köydeki büyükbabanın **evine; çe Resul’e** geri dönmeleri yüzünden ayrılacaktın. Aynı topraklarda, coğrafyada asırlardır yan yana yaşadıklarından olmamasının mümkün olmadığını düşünemeyecek **çapsızlıkta**; çok uzaklarda, Kürdistan’ın dağ köylerinde İstanbul’dakilerden daha önemli kıldıklarından **okuryazarlığı**, çocuklarını yatılı okullara gönderdiklerinden evlerinde klasik romanların bulunmasına şaşırılmayacak **zanaatkarlıklarından**; örfünden **adetlerinden**; dillerinden, **dini** ritüellerinden; dik kenarlı, yuvarlak tepeli, içi astarlı, fesi andıran, ortasından kenarlara doğru siyah püskülün sallandığı bir nevi şapka “keçe”yi başlarına takan kadınlarının yöresel giyimlerinden; küplerde pancar, kışın donmamaları için tepeleri açıkta kalacak şekilde toprağa gömülmüş lahanalardan turşu, sarma, dolma, kavurma, yoğurtlu bulgur, buğday çorbası, kurut, sulu köfte, sir, şir, siron, belki onların belki de değil babuko (zerfet)...., ..., **..., onlarca** yemeğin yapıldığı mutfak kültürlerinden **etkilenmemiş**; **bugün de** otların altında kaldığından üzerinde çocuklarının oyun oynadıkları kalıntıları, güç bela fark edilen viran eylenmiş kiliselerde ilahiler okuyanların kederli **yakarışlarını duymamış**, **tehcir sonrası ilk sahibini** kendileri saydıkları, üzerlerine tapuladıkları, üstüne evlerini yaptıkları arsalarda, tarlalarda birlikte ekin biçmemiş, bostanlarda lahana, pancar, patates yetiştirmemiş, kavak ağaçları dikmemiş; çoğuna el koydukları içerisine girildiğinde bazen kapılı bazen kapısız holün mutfaka, misafir, yatak odalarına, mahzene, üst kata çıkan merdivenlere açıldığı, yemek pişirilecek ocağın da içinde bulunduğu geniş mutfakta çocukların, etrafında dolanmayı, koşmayı, **birbirlerini** yakalamayı sevdikleri ev damını taşıyan, destekleyen kalın tahta sütun “danik”lerin kullanıldığı, genellikle iki katlı, üst katında derenin, ormanların, dağların, tepelerin, yakın köylerin seyredildiği balkonlu mimarisini beğendiklerinden annenin çocukluğunu geçirdiği, depremde yıkılan konak **dahil** benzerini yaptıkları **evlerde**; sacda, bazen de depo kullanıldığından odunların da istif edildiği, ekmek, balık, bijkı dorak, güveçte et pişirilen tandır evinde lavaş, yufka ekmeği **pişirmemiş**, ayran içerek

‘baoo bu sene zor geçecek, ekin az tarlada, vergi boyun bükcek’ muhabbetini **etmemiş**, deré **Mengel** de **yıkanmamış**, dedenin evindeki gibi bahçe duvarının üzerine yatay biçimde yerleştirecekleri hasır, çalı söğüt dallarından örülmüş kül, toprak, saman ya da tezek, kül karışımı çamurlu harçla sıvanan arıların gireceği kadar delik bırakılan **sepetler**, oyma kütüklerle bal **ticaretine girişilmemiş**; Gımgım’ın sokaklarında dolaşmamış, çarşıdaki kahvede oturup **kağıt**, tavla oynayarak çay **içilmemiş**, şarapla **demlenmemişçesine**; **hala kullandıkları (E)**Amaran, **Badan**, Dodan, Gümgüm köylerine, kasabalarına adlarını veren, yabancılar da, filmlerde, dizilerde, kitaplarda rastladığından ‘nasıl oluyor da köydekiler asır öncesi yabancıların kullandıkları Sare, Benevşa, Hanese isimlerini çocuklarına koymuş’ merakına ‘ne bileyim’ kaçamaklı cevapların da nedeni; her Dudu, Diran, Nazgül, Gülizar, Rozin, Azad, Elli seslenmelerinde bilmeden andıkları, geride bıraktıkları kimsenin ziyarete gitmediği mezar taşlarının barındırdığı hüznü geçmişin izlerini silmek için düşmanlaştırılmalarına **göz yumup katkı sundukları**, **halbuki 1915’li** yıllarda Rus işgalinden yaşlıları, kadınları, çoluğu **çocuğu** kurtarmak adına Karir Dağları’na, **oradan** 1916’da Malatya Engüzek köyüne ulaşmak için çoğunluğu yaya, hastaları, yaşlıları yatırdıkları kızaklar, kağı arabası, at, eşek üstünde sarp geçitleri, tepeleri aştıkları o kuş uçmaz, kervan geçmez taşlı topraklı yollarda, ayaklarda çarık, lastik ayakkabı; **rüzgar**, tipi, fırtınada sağ kalma mücadelesinde, açlıktan hiç yapmayacakları dilenciliği denedikleri, hayatını kaybedenleri, mezarını bulamayacaklarını bile bile öldüğü yerde, yol, dere kenarı **ya** da tepelere, dağlara gömecek, her an kadınlarına tecavüz edecek, hoşuna gideni alıp kaçırarak korkusunu hissedecekleri çetelerin, eşkıyaların tehdidi altında ‘bizi bu **hale** düşürenler hiç gün yüzü görmesin’ lanetinde, ocağını, malını mülkünü arkada bırakarak, bilinmedik diyarlara gitmek zorunda bırakılmanın facialığını, ‘düşmeden askerin, eşkıyanın, çapulcunun eline ölsek de kurtulsak şuracıkta’ yılgınlığını, nasıl bir zulüm olduğunu bilmelerine rağmen, empatiyi bir kenara fırlatıp ganimet için göç yolunda yanlarına altınlarını, paralarını, mücevherlerini almış Ermeni konvoylarına saldıran Türklerin, Kürtlerin, Çerkezlerin..., ..., ..., Sünnilerin, Alevilerin, **Hristiyanların** birlikte yaşamamış, bir bardak çay içmemişçesine kendilerini haklı çıkaracakları yarattıkları tonlarca bahaneli **Kafdağı’nın** ardına **sığınıp**; dilinden kimsenin anlamadığı acının biçareliğinin, kalp sızısının fotoğrafı kiliselerinden, evlerinden getirilmiş taşların, mozaiklerin; onlarca Lara’nın, Lena’nın, Angel’in yemek yaptığı kap kakak, kara kazanların, ellerini sürdükleri saatlerin, lambaların; David, Adom ve Nurhan’ın su taşıdığı bakraçların hatırlatacağı, oturdukları masalar, sandalyeler kadar yakın geçmişlerinden kurtulmak istediklerinden Ermeni komşularının kayboluşuna sanki büyük bir tufanda yer yarılmış, toprak yutmuş yaklaşımlı Alzheimer’lı **toplum, sülale ve aile bireylerince**; 93 Harbi’nde olduğu gibi kaybedilen toprakları, Kars’ı alma, Ruslara darbe vurma amacıyla başlatılan; 90 bin Osmanlı askerinin donarak öldüğü Sarıkamış **harekatına !!** dair haber, bildiri, yayınlar Enver Paşa tarafından sansürlenip saklandığından, Osmanlı tebaasınca savaşla ilgili gerçeklerin uzun süre bilinmemesi misali, her devlette... her ailede... her kökende... her dinde, mezhepte... **her** örgütte olacağı, yaşanacağı üzere güzellemesi bol, resmi; devlet, din, köken, aile, ..., ..., tarihlerinde, kitaplarında yer aldırılmayacağından, kimse de dillendirmeyeceğinden, pek çok konuda aralarında ihtilaf bulunan köken, din, mezhep, sülale, aile üyeleri beraberce faydalandıklarından geçmişte, dünde ve yarında ganimete konma, yakma, yıkma, yerinden etme, taciz, tecavüz, hırsızlık, ötekileştirmeli aynı ortak suçlarını örtbas için “kol kırılır, yen içinde kalır” absürtlüğünde aralarındaki **defacto** sözleşmeler, anlaşmalarla gizlenen gençliğin devrimci başkaldırısının büyüleyiciliğinde, Marx’ın “Kapital”inin, Lenin’in “Ulusların Kendi Kaderlerini Kendilerinin Tayin Hakkı”nın altında bıraktığın, bu kadimliği menkul vahşi coğrafyanın geçmişinden, tarihinden; ötekileştirilenlerin acılarından, kayıplarından; hayal meyal hatırladıkları belki de gaddarlığın utancından **belleklerinin bir köşesine ittikleri**; **‘bizde** bir kazan vardı beş teneke su alırdı, beş teneke... onda çorba yapar, yağ eritirlerdi. Onların, 40 kişiymiş bir evde, bizim evle bir dostluğu varmış, falan... **onlar** şey ederken, o kazanı bize verdiler, bu son senelere kadar da vardı o kazan. Beş teneke büyüklükteydi. Onlar gidince, arazisi olan da , olmayan da köylüler gitti, sahip çıktılar arsalarına, öyle

ellerinde kaldı. Sonunda, kadaastro gelince de tapu ettiler. Bizim köyde Ermeniler yok idi ama **Emeran** (Onpınar), o köy onların elindeydi.’; **bir** gün amcam bana dedi ki Ermenilerin köyü **Emeran’da** Çarbuhar’ın kollarından deré **Mengel** de bir kom, gome (ahır) vardı, belki **sen de** gördün köye gittiğinde. Sey (Sılıman) Süleyman’ın mezarına giden yolda, köprünün hemen altında, işte devlet bunlarla ilgili ferman çıkarmadan önce bizimkileri Malatya’ya göç ettiren Ruslar, Varto’yu, Gımgım’ı işgal etmişler, savaş var yani. Eeee bu Ermeniler de tabii Ruslardan yana olmuşlar hemen. Neyse, **Emeran’da** ağalardan; o zaman, bizim zamanımızda birini tanıttınca önce isim, sonra baba adı söylenirdi, Ali’nin oğlu Veli demezdik, **Veli é Ali** (Veliye Eli) derdik. Amcam İbrahim, **Velié Ali’nin** başkanlığında **Emeranlılar** kırka yakın Ermeni erkeğini esir alıp kom’a hapsediyorlar’ demişti ‘Sonra kom’un kapısı önünde bir camışın (manda) üzerine gaz yağı döküyor, yakıp içeriye gönderiyorlar, tabii içerisi dolu saman, camışla birlikte komda ne var ne yok yanıyor... ‘ **donmuştum dinlerken, yüzüne baka kaldım; bu** nasıl bir canavarlık, gaddarlıktır, Allah’ım, bir hayvanı canlı canlı yakanların yapmayacakları zulüm yoktur, her şey beklenir... Kimse kusura bakmasın, hiç kimse benim kaşığım ak demesin, bu toprakların mayası gaddarlık, vahşet düşündürün; yıllar, yıllar sonra çok geç dile gelen aile büyüklerinin su yüzüne çıkardıkları yaşanmışlıklardan, **anılardan** “bizim yoldaşlar, iyi **iş** becerdi” heyecanını yaratacağından, uluslararası öneme haiz proletarya diktatörlüğünü kurma, devrim yapma peşinde, hiç arkana dahi bakmadan **doludizgin** koştuğundan, doğduğun köyde bir zamanlar Ermenilerin **evleri, kiliseleri** bulunduğu; annen **dahil** pek çok akrabanın da miras davası sırasında “Ermen milletinden Simo Korki Veladanı Hovik’ten hazineye intikal” yazılı tapuyla tehcirden sonra dedenin aldığı arsanın Ermeni bir vatandaşa aitliğinden , çok çok sonraları iki binli yıllarda **haberdar olunan** koşulların varlığında, ne hazindir ölümü sonrası istemeyerek ağzından kaçırın , annenden öğrendiğine göre amca kızım Leyla’dan seni ayıran, amcanın mahpusluk vukuatı da...**‘baban, Karayolları’nda tabldot** memuru, Nuri Bey diye birini göndermişler Ankara’dan, Van’da, İskele köyünde TRT’nin **radyoevini** açacak. Baban rica **ediyor** **‘köyde** bir abim var, işsiz, odacı olarak alsan’, adam tamam, diyor. Tamam deyince baban haber yolladı, amcanı köyden getirtti, işe başladı, sonra gitti yengeni, üç çocuğunu da aldı, geldi. Yanımızda ev kiraladık. Yazın yengen, okullar tatil olduğunda çocuklarıyla köye gitti, kışlık yiyecekler hazırlamaya; peynir, kavurma, çökelek, yağ. Gitmeden de iki üç tane böyle eldiven...’

‘eldiven?.. Aaa, yaz günü? ’

‘şehirli ya artık, fors atacak köylü kadınlara, akrabalara; iki tane jarse, pamuklu, siyah beyaz renkte eldiven, bir de manto aldı. O sıcakta köyde eldivenli, mantolu dolaşüyor, başörtüsünü de köylü kadınlardan farklı, boynunun altından bağlıyor, şehirli gibi. Bizim kadınlar fes takıyordu daha, bir de başlarını beyaz leçekle bağlıyorlardı. Yalan olmasın Yoğurtçuoğlu Mahallesi’nde oturuyorduk, evlerin yanında ahır, bağ bahçeler vardı, komşu kadınlardan biri, adı Makbule’ydi, sütçüydü, mahalleli sütünü ondan alırdı. Amcanlarla yan yanaydı evi Makbule’nin. Yengen, kadına ‘ben köye gidiyorum, kocam burada tekdir, sana zahmet her sabah bir bardak süt kaynatıp versen’ demiş. ’

‘yok artık, olacak şey mi? ’

‘aptal Makbule de yengen gidince köye, sütü kaynatıyor, amcan öyle diyor, günahı onun boynuna, dedi ki; Sütü kaynatmış, içine de şeker atmış, getirmiş, ben zannettim gönlü bendedir. ’

‘amcama bak sen! Süte atılan bir şeker neye kadırmış. ’

‘neyse, amcan gece vardiyasında çalışıyordu. Akşam radyoevine gidiyor, gece yarısı araba getiriyor bırakıyordu eve. Bu sinyal almış ya, her gün arabadan inince kadının evinin kapısının, camının önünde bekliyor, duruyor, kadını gözlüyor. Hiç unutmuyorum, kocası da çok şerefsizdi Makbule’nin. Adı Ali’ydi, kendi annesini kaç kere dövdü, yaşlıydı, yanlarında kalıyordu, yok yemek döktün, yok altına kaçırдын, yok bilmem ne yaptın, ölmedin gittin diye diye dövüyordu. **Ben de** kalktım... ’ **bir** olayı anlatırken birden bağlantıyı kaybeden annen, yine son söylediği cümleyi (niye kalktığını) havada

bırakarak anlatmaya devam ediyor ‘**ondan**’ sonra Ali, yeğenini çağırıyor, ‘gel, bu gece biz bu adamın hakkından gelelim’ diyor. ’

‘**anne**, dur! Dur... Adam mı fark ediyor, **Makbule mi** söylüyor, amcamın kendini gözetlediğini, **röntgenlediğini?** ’

‘**kadın** söylüyor. Kadın; bir gün değil, iki gün değil, bir hafta gözetledi beni, diyor. Artık kadının burasına (boğazını gösteriyor) tak ediyor, söylüyor kocasına. Ondan sonra **ben de... tövbe, tövbe...** Amcan, yengen gittikten sonra baktım bir hafta bize gelmiyor, **ben de** diyorum ki niye gelmiyor bu, meğer adam meşgulmüş. Ali’yle yeğeni bir plan yapıyorlar, kapının arkasında, amcanın, **radyoevinden** dönmesini bekliyorlar. Bu nasıl, kapının önüne gelir gelmez birden kapıyı açıyorlar, amcan içeri düşüyor. Vay ulan! **sen** misin namus, ırz düşmanı? Vur da vur. Eeee **amcan da** iri yarı, durur mu? O da adamları cırmalıyor, dövüyor. ’ **aniden** gözünün önünde hayal meyal bir görüntü beliriyor; yoksulluğun aktığı 60’lı yıllara ait, Van’a geldiklerinde bebekliğini geçirdiğin, annenle babanın ilk oturdukları tek göz odalı **evde çekilmiş;** çocukların sabaha kadar kaşınmalarının, faresiz, tahtakurusuz, sineksiz hayat yok sanmalarının, yatağa yatıldığında tavanda bir o yana bir bu yana patır patır koşturduklarından “oyun oynuyorlar” düşüncesinde ölesiye de korkulan farelerin gürültüsünü duymamak için başa yorgan çektiren tavanı, tabanı tahta, ahşap evlerde; bugünkü kadar yaygın olsaydı üç dört seansa bağlayıp Ümit köyde, Çay yolunda, Beykoz konaklarında, Mavi Şehir’de bir villa daha alsam çırpınmalarındaki paragöz – çok şükür bipolar bozukluk **beklerken**, bazı eksiklikleri olacak normallikte çocuklara muhataplıkta, bir Beat, X kuşağıyla karşılaşmamalarının izahı merak **edilen** – **psikiyatlara** götürüldüğünde gözlerini fal taşı gibi **açtırtacağından** ‘ **bildiğin** cehalet. İnsan hiç küçük bir çocuğa bunu der mi? Ne yaptınız siz biliyor musunuz? Hayat karşısında sağlam durduracak benliği dinamitleyip, ürkek çocukların varlığına neden oldunuz.’ çıkışmasına ‘ İyi de sanki mutlu sonla biten Yeşilçam filmleri Küçük Hanımefendi, Tatlı Meleğim, Vesikalı **Yarım, Şoför** Nebahat, Senede Bir Gün, Ah Nerede, Hababam Sınıfı izletilen, peri masalları öyküleriyle büyüttükleriniz psikopat çıkmadı mı? Hoş içinde bulunduğumuz koşullarda psikopat olmamak mümkün mü?’ **karşılığını** vermekten **aciz** ebeveynlerin ‘kapatın gözlerinizi yoksa şimdi gelip ısıtır, hart diye kopartırlar burnunuzu’ korkutmalarını **çoğaltan;** komşu evden diğerine seyahati de seven, arka sokak otellerin, hostellerin, evlerin sahiplerinden huylanıldığından yatağa girmek istenilmeyen, geceleri ışıklar söndüğünde fareymişçesine harekete geçen, yan yana çakılmış iki tahtanın arasına girecek yassılıkta, ezildiğinde vücutlardan emdiği kanın fişkırdığı, ısırdığı yeri kaşındırdığından ha bire yataktan kalkıp ışığı yakarak ortalığı kolaçanla kırım, katliam yapacakken, ışığı görür görmez hızlıca kaçan, kaldırılan yatakların altında tespih tanesi gibi dizildikleri de görülen, çocuk uykularının düşmanı hayvancıklardan kırmızı renkli **tahtakurularıyla**, mutfakta süt tenceresinden süt içen yılanlarla geçen çocukluğu aratacak, on basacak kötü olaylarla **yarın da** karşılaşılacağını öngördüğünden belki de , yer açmak için kapsama alanını daraltmış dimağlar(ımız), çocukluğa ait o ürperten günleri sildiğinden, hep eleştirilen ama değişmeyen, değiştirilemeyen gelişmemiş toplumların karakteristik özelliği “balık hafıza”nın çoğunluğu psikiyatlara düşürmemiş işe yaramışlığına şükran duyarak, her gece, masal kitabıymişçasına bakarak uykuya daldığın ve her defasında da farklı bir versiyonunu denediğin ‘şimdi o kırmızı elmaları bebeğe uzatacak’ kurgulu **hikayelerin**, masalların dayanağı; kireç boyalı duvarda asılı, ressam titizliğiyle hiçbir ayrıntının atlanmadığı; bir kadın, **kolunda** açık, beyaz örtüde çıplak, tombik bebeğin önünde diz çökmüş, beyaz bir kuzunun boynuna elini koymuş bir adam, yerde bir tabakta kırmızı elmalar, bir devenin yalnızca bacaklarının görüldüğü duvar halısının yer aldığı **siyah beyaz bir fotoğrafta**, annenin ayda bir mikroplar, **tahtakuruları** ölsün diye plastik kutuda jöle kıvamlı **arap sabunuyla** köpürttüğü leğendeki suya daldırdığı tahta kıl fırçayla sildiği halısız, kilimsiz tahta zeminin üstüne atılan örtü kısa geldiğinden demir ayaklardan birinin gözüktüğü somyada , kanaviçe işli yastık uzunluğunda kırlentlere yaslanmış, teknil verilmişçesine yan yana oturan, siyah saçları kısa kesilmiş yengenin, amcanın, Leyla’nın, Talo’nun yanında buluyorsun kendini. ‘**Ben** köydeydim amcan mahpusa

düştüğünde. Dişim ağrıyordu, önce doktora gittik, okul da tatil olunca aldım çocukları, doğru ev damına, çe Resul'e. Bu Makbule her sabah süt sağardı. O da benim gibi ufak tefekti.' diyecekti bir gün yengen – yanında mutsuz olduğu, davranışları, konuşmaları artık rahatsız ettiğinde, tahammülsüzlük had safhaya ulaştığında ya da zevk, keyf için aldatmaya kalkışan erkeklerin, eşini, sevgilisini, flörtünü; aynı fiziksel ruhsal özellikleri taşıyanlarla aldatmasının nedenini çözme görevini şimdilik siz okuyuculara devrederek –amcanın vukuatına geri dönelim 'Kırmızı mantosunu böyle (derken sırtını geriye yaslayarak vücudunu sağa sola çevirerek taklide yelteniyor) giyinir kuşanırdı. İçsin diye süt getirdiğinde amcana 'akşam Muazzez Türüng, hangi saatte türkü söyleyecek, radyoyu açayım' diye sorarmış. Bilmiyorum artık kim doğru söylüyordu, Makbule mi amcan mı?' Güneşin batarken gökyüzünü hafif kızılaştırmasına yakın radyodan yayılırken çağıldayan öylesine billur bir sesteki ki , geceler annenin dilindeki ninni "kışlalar doldu bugün", "geçti dost kervanı" çocuk yüreğini tarif edemediğin, nedenini bilmediğin hüznle dolduran Muazzez Türüng, bir gün ayağında sallarken Can'ı gayriihtiyari dudaklarından dökülendi de. Amcanın, Ankara Ulus'ta bir hanın alt katındaki kasetçinin "Amca, öyle bir sanatçı mı var?" gülüşmesine sebep Muazzez Türüng kasetini aramasını aklına getirdiğinden Makbule'ydi doğruyu söyleyen diye düşünmüştün yengen konuşurken. 'Makbule'nin kocası Ali şantiyede çalışıyordu; bir giderdi on, on beş gün, bazen bir ay yok. Zaide vardı, komşumuz. Bu olay olmadan önce bir gün bana dedi ki 'Makbule, kocanın yolunu gözlüyor, dikkatli ol, kocanı elinden alır ha.' Amcanın dediği , gece işten geldiğinde bu Makbule ekmek bırakmış bahçe duvarının üzerine, kocam evde yok manasına. Kocasının annesi de bunlarla kalıyordu, Eze. İşte bu Eze, oğluna diyor ki 'senin bu karın orospu, komşunla her akşam bahçede aşna fişne...' Sonra işte yeğeniyle amcanın gelmesini bekliyorlar, yakalıyorlar...' Kızım, yengen ne bilir? Köydeydi o sıra, olayı amcanın anlattığı kadarıyla biliyor. Ben, kocasına Makbule söyledi biliyorum, o annesi diyor. Sonuçta bunlar birbirlerini bir güzel dövüyorlar. Polis geliyor alıp götürüyor bunları, tecavüz. Dünyada herkes bana öyle kazık attı ki... ben o kadar onun çoluğunu çocuğunu yedirdim, içirdim... bir kopma anı daha 'Sabahleyin kahvaltı yapıyoruz, ben kapının önüne çıktım, bir baktım postacı Mehmet var, bak o adamın adını hatırlıyorum, Karayolları'nda çalışıyor 'yenge hanım, eşin evde mi' dedi, evet, dedim. Dedi ya yenge, ben yolda gelirken, onun abisini iki polis alıp götürüyordu. Ben de bilmiyorum ne oldu? Tek bir şey bana dedi 'git kardeşime haber ver.' Hallah hallah, dedim, bu ne yapmış, dedim, valla bilmiyorum dedi. Baban 'vey vey, kör olaydım, abim, abim, Uso , eree Uso ' dövüne dövüne giyindi, çıktı gitti. Gitti ki mahkemeye götürmüşler. Hiç karakola falan değil, direkt hemen cezaevine göndermişler. O zaman annemin akrabası Küçükağaoğulları'ndan avukat dayım laje Teyfiké Hasané Küçükağa Van'daydı. Mustafa diye bir hakim varmış, amcanın davasına bakıyormuş. Baban gitti, dayı Teyfik'le konuştu, tabii Teyfik dayı çok üzüldü. Neyse, amcan altı ay cezaevinde kaldı...yok, üç ay. Dayı Teyfik, babana demiş ki 'altı ay cezaevinde kalabilir abin, ama' demiş, benim tanıdığım arkadaşım hakim. Yıl 1965, tamam mı? Baban geldi amcanın evine, yataklarını götürdü; döşek, yorgan, yastık cezaevine. Ya biz diyoruz ne oldu? Baban gitmiş sormuş 'ula Usen, Uso eroo, eree sen ne yaptın' demiş böyle böyle, ama ben hiçbir şey yapmadım. Sen nasıl bir şey yapmadın, kadının gittin penceresinden, kapısından baktın, adamlar da seni yakaladılar, sen demiş ceza çok yiyeceksin. Sonunda dayı Teyfik, ben hakimle, Mustafa Bey'le görüşürüm, hele bir üç ay içerde kalsın diyor. Üç ay sonra bunu bıraktılar. Bize geldi, dedim amca, sen bir hafta nerdeydin? Sen, her akşam bize geliyordun, yemek yiyordun, Cumartesi, Pazar geliyordun, sen o hafta nerdeydin? Dedi eree, hiçç... ben böyle bir kuyunun içinde çamur, pislik vardı, dedi, ben o çamurun içine düştüm, nasıl kendimi kurtardım onu da bilmem. Çünkü dedi, kadın, her sabah sütü kaynatıyor, içine şeker atıyordu. Ben dedim, amca olacak şey mi? Kızım, zaten sen bilmiyor musun? Doğu'nun insanı saf. Hani yengen, çene Hüseyiné Alié Sormemedan Nace 'süt götür' öyle demiş ya, bu da hani karısına jet (jest) olsun diye. Sonra, bir gün yengen bana dedi ki ' waye, bacı, köye, dewa ma badana gittim ya Van'dan, gece bir rüya gördüm, oturuyorum, böyle arkamdan tak diye bir kurşun geldi omzuma saplandı, öyle bir fırladım yataktan, Talo, Leyla yanımda

yatıyorlar, **onlar da** kalktılar, o kadar korktum, sabah hemen a o veyvi Adile'ye gittim, daha gözünü açmamıştı, lojını yakıyordu anlattım 'bir ses gelir' dedi, roja (o gün) geldi haber, Usen, **Uso** hapse atılmış, böyle dizlerim kırıldı...' Saçlarına aklar düşmese , vaktin hep aynı yerde durduğuna inandıracak, bir akrabasına benzettiğinden resmini gösterip adını söylediğinden aşinalığını bildiğin için kendi kendime 'annem **herhalde** Sophia Loren'le ilgili bir şey duymuş, anlatmaya çalışıyor diye düşündüm 'oğlum Sofialora içsene' sesini duyunca. Bir baktım elinde Pasiflora şişesi, karşımda, yıkıldım ya o an, bir de 'tam bir Nazi' diyeceğine, ailece şifresini zor çözdüğümüz "Nazili, Nazili" deyişini unutamam'la yer edinmiş konuşma sırasında bazı kelimeleri telaffuz edişindeki komik harf hatalarının, torunu Duygu'ya banka ajandasında bir sayfasına alt alta yazdığı "Gergadan Gerdanger, meşhur peynirci meşuru peynirci, kokarca koparca, lazanya larzany, kipa kitama, McDonald's Mek Denisıl, Roksi Rosi, hamburger hamurger, MSN meser, radayatör radyosan, jest jet, Trump Tiborg, Macron Marko, English Home İngilizşov" kelimelere "Rukiye'nin rekorları" başlığını attırtırken dumura uğratan – yanıldın okuyucu demedim kaç kere içimden geçirsem de Associated Press'i, acaba nasıl telaffuz eder diye ama yapmadım – hiç kullanılmadığından mutfakta, bulunmayan 'sabahtan beri arıyorum, sehpanın üstüne koymuştum mayonezi, gördün mü nereye koydum' dört dolanmasını, sonunda ne çıkacak merakıyla izleyip 'Allah beni kahretsin, buradaymış gözümün önünde, buldum sonunda...' **elindeki** Magnezyum Plus tabletlerini görünce **'gel** sultanım, **gel anacığım**, çok şükür buldun mayonezi' sevecenliğiyle kucakladığın annenin 'Amcana dedim ki kadın sana sütün içine şeker atmış getirmiş, jet yapmış, dememiş ki gel benim kapımın, penceremin... Peki, senin yatakların **nerede**? Dedi ki cezaevinde bıraktım. Güzelim bir kat yün yatakta öyle gitti mi? Ondan sonra bu, çıktı gitti köye. Gitti gitmesine de yengen alıştı bir kere şehre, durmak ister mi köyde, sürekli çalışacağı, bir saniye dinlenemeyeceği kalabalık ev damında. O kış köyde durdular, ailenin büyüğü, Leyla'nın babası gibi babanın anne bir babaları **ayrı kardeşi** amcan (Hesene) Hasané **Halil** de istemiyordu ki bunları, erzakını, çe Resul'ü paylaşmak hoşuna gitmiyordu....

....**Orta Çağ** Avrupa'sında şortla gezecek bir kadının, bugünün Türkiye'sinde göreceği tepkinin, **lincin** aynısıyla karşılaşacağını dışlamayarak, sosyologların yasaklanan her neyse onun, kişiyi tahrik ve **cezbettiği** tespiti; yüzyıllar öncesinin Apollo Belvedere (Belvedere Apollo), Knidos Afrodit (MÖ 4. yüzyıl), 1500'lerde Michelangelo'nun Davut heykellerinde (Osmanlı'nın İstanbul'unda, sergilenseydi başta parçalamak heykelin başına nelerin getirileceğinin, nedeni de herkesçe tahmin edildiğinden kapatıyorum parantezi) tabloları, resimlerde giyinirken, soyunurken, otururken, kitap okurken, ata binerken resmedilen vücudun tamamlayıcı, ayrılmaz parçası (penis, vajina) her uzvun Rönesans, Aydınlanma çağının etkisiyle çıplak gösterimini, cinselliğin ayıpsız, günahsız doğallığını kabullenmiş Avrupa'da, eğer ruhsal hastalıktan muzdarip değilse, şortla gezen bir kadına en fazla bakılır, belki bakılmazken "kaldır da amcalar, ağabeyler görsün, göster oğlum" övücünün nesnesi **"çükün, pipi"**nin evde, parkta, sokakta değil de meydandaki heykellerde, tabloları sergilenmesinin "ayıp, günah" nitelendirildiği abes Orta Doğu'da **'süte** şeker atmıştı kaltak, gönlü olmasa niye atsın **'dedirten** beyinde kurguladığı olmayan, olmayacak sanmalar, basitlikler **geçerli kılındığından olayın faili** erkekler değil de kadınlar **suçlanacaktı**, öyle ki bugünde bile, yazın Avrupa'da, Küba'da ya da başka bir ülkede bazı kadınlar sadece şortla dolaşır, sutyen takmazken bunu vatani Türkiye'de yapmaya kalkışsa bir kadın, iki adım yürüyemeyeceği gibi hemcinsi kadınların da **"böyle dolaşırsa tabii"**yle her türlü tacizi, tecavüzü, laf atmayı, **hak görmeleri**, yalnızca rakamların değiştiği bir şeymiş de yıllar; zaman, coğrafya, toplum, ülke, bireyler hep aynı yerde kalakalmış hissini yaşatırken geceleri yatağa girmeye, yatmaya kokuyorduk, odalara serilen yer yatağında, kız çocuklarını, akraba diye aynı yaşta ya da kendinden üç, beş yaş büyük oğlanlarla yan yana yatıran **akıl**; başta **annelerimiz**, dayın, kuzenin, amcan böyle bir şey yapmaz **iftira atma** diyeceklerdi. Kime söyleseydik inanmayacaklardı. Kardeşini, amcasını, yeğenini, kısaca ailenin erkeklerini korumak adına, kendi kız çocuğunu kötüleyerek feda ettiren aşiretin, sülalenin, ailenin, toplumun **suç barındıran** "kol kırılır, yen içinde kalır" zihniyeti 'çocuk bu, ne söylediğini bilmiyor,

yalan söylüyor’ dedirttiğinden, vahimi yaşamın doğal parçası kabullendiklerinden olsa gerekti, yoksa niye bizleri erkeklerle yan yana yatırırsınlar. On bir, on iki yaşlarında başımıza gelenleri biz kızlar birbirimize bile itiraf edemezdik, sustuk hep...**iğrendiren** koca bir elin göbeğin üstünden külotunu aralayarak, mahrem yerini bulacağını **bildiğinden** geceleri yatağa girmemek için direnirdik, kızardı anneler ‘eee, uyumayacağın tuttu, uyu artık, lambayı söndüreceğim elektrik boşuna yanmasın’ baskısında, yatmış numarasında yer yatağında yanlarına yatırılmamızı bekleyen, yaşça büyük, iğrençler mahluklar... **hayır! şu** an yazarken ürperiyorum, düşün, çocuk ruhlara dehşet yaşatıldığından yetişkinliği de darmadağın eden – tesadüfen ortaya saçıldığından sanki **ülkede** ilk defa yaşanılıyormuşçasına hiç duymamışlar, karşılaşmamışlar rolünü kesen herkesin “kanının donduğu” Palu ailesi **hikayeli – ensest ilişkiler**, aile içi istismar karşısında, bilindik suskunluğa gömülerek **aşıkaretmediklerinden, edemediklerinden** süregidecek kadına yönelik her türlü ayrımcılığın, tacizin, cinayetin bin kat daha fazlasının yaşandığı – şimdi de cep telefonuna **kaydedilerek** kamuoyuna, gündeme yansıtılabilirken – “mülkün temeli” adalet mekanizmasında ‘**artık avukat değil hakim tutmak lazım**’ın geçerliliğinde tanıdık ya da rüşvetçi bir **hakimin**, yargıcın “iyi **hal**”e sığdırıp işlenen suçu yok saymasıyla dünün tacizcilerinden amcanın **da** cezalandırılmayıp, beraat ettirilmesi; her nerede olursan ol...**ne** kusur ne halt , ne suç işlersen işle, eğer yüksek mevkilerde bir tanıdığın, adamın varsa sırtın yere gelmemesinin, hayatın kolaylaşmasının her yılda, her devirde **devamı** medeniliğin, kültürün yana yana **durmasının** söz konusu olamayacağı yandaşlık ve tarafgirlikte kimselerin ellerine su dökemeyeceği sığılıkta; kültürlü tanımlanmaları için üniversiteyi bitirmeyi yeterli bulan; laik, dinci, **muhafazakar**, solcu, sağcı çığırtkanların, sırf destekledikleri liderlerin, **iktidarların zamanını**, dönemini ululaştırma, kutsama hedefli “bizim zamanımızda; adalet, özgürlük, eşitlik, saygı, sevgi vardı, düşün enflasyon dahi sıfırdı, yoktu böyle şeyler, kadına şiddet, taciz, yolsuzluk falan hiç duymadık” gerçekliği “**her** şey kısıtlıydı, fakirdik ama daha mutluyduk”un olabilirliği sanallıktan öteye geçmediğinden, ispatı için uğraşmaya değmezlikte; **hay Rabbim!** Az ya da çok ulaşma **imkanı** bulunacağından; başkasının yediğine içtiğine, **Marlboro** sigarasına, son model eşyalarına özenmenin rüya sayılacağı **yirmi birinci yüzyılda** “bir **tripoda**, bir kameraya yenilecek” koşullar sayesinde Emine Bulut, George Floyd cinayetlerinin “kim vurdu”ya gitmesini engelleyen – eğer o günlerde **keşfedilseydi** kameralar kaydedeceğinden Sinan Suner’in öldürülmesinin protesto edildiği Ayrancı Hoşdere Caddesi’ndeki eylem sırasında çıkan çatışmada er Zekeriya Önge’li vurmadığı ortaya çıkacağından Erdal Eren tutuklanmayacaktı – iletişim araçlarından kameralardan, telefonlardan, internetten, televizyonlardan, sosyal medyadan yoksun **kelle** koltukta gezilen, rüşveti, yolsuzluğu, haksızlıkları, hakareti, **linç**i, mahalle baskısını, yalanı, iftirayı anında kanıtlayacak bir kameranın, kendini, kimliğini ifade edeceği bir platformun bulunmadığı, darbenin ayak izlerinin görülemeyeceği karanlık bir kenara bırakılsa bile, tabak, çanak her dakika elde yıkadığından zıvanadan çıkılacak bulaşık makinesiz **dünün** “ahh nerede o eski günler” özlemiyle anılması acaba “yaratıcı beynin” Orta Doğulu versiyonunun sonucu muydu? Bir yaştan sonra **eninde** sonunda herkes, ebeveynlerindeki bir, iki, üç, beş kuşak öncesi akrabalarındaki huyların, duyguların, davranışların, hastalıkların kendilerinde zuhurunu ‘ annem gibi **ben de** bir şey atmaz, her şeyi biriktirir ... babam gibi aniden öfkelenir oldum, oğlan tıpkı büyük dayı, **özgürlüğüne** pek düşkün... anneannem de elini böyle sallar ‘heyvaho hey’ derdi, ayyy bir inatçı ... bir inatçı, tembel ya bıraksan hep yatar, demez ki kalkıp iki şey yapayım’ belirlemesinin ardından yürürlüğe konan ‘**kime** çekmiş bilmem **ki**’ hayreti, genleriyle bağlantıyı koparıp, kabahati bireye atan “gerçekten kaçış”ı rutine bindirenler gibi, dediğim dedik yeni yetmeliği, asırlardır üzerinden atamayan Türkiye’de “o güzelim eski günler nerede”yle **kastedilen İmparatorluk** dönemine hasret olduğundan söze “bizim **zamanımız da ...**”yla başlayanların aksine, hayatı çekilmez kıldığından, değiştirebilecek bugünkü müesses nizamın, statükonun tarumarlığına taraftarlığın **pekişirken** Avrupa, Amerika kıtasındaki ülkelerin; başka türlü rahata, refaha, kaliteli yaşama ulaşmaları **imkansız** olduğundan hayatın, evrenin mazotu, dinamiği **Sanayi Devrimi’yle** atağa kalkıp,

yeni icatlara odaklanarak her alanda **yaşadıkları** – **Jardin** des Tuileries’te ilk fuarı düzenlenen 1898 yılında Paris sokaklarında, otomobilin atlı arabaların yerini almasına, telefonun icadına, elektriğin, uçağın kullanımına tanık Proust’un “Françoise, telefonu kullanmayı öğrenmemekte (sanki aşı kadar tatsız ve uçak kadar tehlikeli bir şeymiş gibi ısrar ettiği...) Paris çevresinde, kısa bir süre içinde, gemiler için limanlar neyse uçaklar için aynı işlevi gören uçak hangarları inşa edilmişti ... Albertine sevinçten kabına sığamaz, uçak havalandıktan sonra geri dönen teknisyenlere sorular sorardı.... Aynı şekilde, bir zamanlar, yarattığı mucizelere şaşırıp hayran kaldığımız, doğaüstü bir aygıt olan telefonu da şimdi hiç düşünmeden, terzimizi çağırarak veya dondurma siparişi etmek için kullanıyoruz ...” **satırlarındaki** – **gelişmelerin** matbaanın icadındaki gibi Orta Doğu ülkelerine **arziendaminin** yönetimlerce geciktirilmesiyle önceki neslin; ebeveynlerin, gençliklerine, orta yaşlılıklarına denk geleceğinden ‘bizim zamanımızda yoktu ki böyle şeyler’ yakınmasını ciddiye almayan sanki öncesi yok hep varmış sanılan **şayet** tahta, çamurdan bebeklerin, konuşan Barbie’lere; elde dikili bez çantaların Sünger Bob, Örümcek Adam, araba baskılı okul çantalarına; radyoların televizyonlara, merdaneli çamaşır makinelerinin otomatik makinelere, ev telefonlarının internete, cep telefonlarına yerini bıraktığı **teknolojik değişime paralel** – eskiden kadının meziyeti, üstünlüğü kabullenilirken “bu yaşa kadar biriyle **birlikteliği** olmamış, ne bileyim, kesin bir şey vardır” şüphesinde bakireliğin **yerildiği** ‘**hamile** kalan banka mensubumuzun evlilik dışı **gayrimeşru** çocuk doğurması genel ahlaka, örf ve **adetlerimize** aykırıdır diye işine son verilmişti. Şimdi kimliğini bilmediğin erkeğin spermini alıyorsun sperm bankasından, hamile kalıyorsun. **Kimsede** çıt yok’la ahlaksızlık sayılanın ayıplanmadığı – düşünsel, zihinsel gelişimde uzunca bir süre, asır sonrası değil de bilgisayardan laptopa geçen hızla **ilerlenilseydi** ‘ay öyle sevindim ki anlatamam, Ermeni’ymiş biliyor musun pek **zanaatkardırlar**, o yüzden duyguları da pek bir incedir, zariftir, Dolmabahçe Sarayı’nı bir Ermeni yapmış, bu ülke çok şey borçlu onlara’ övgüsüyle; yıllar yıllar öncesinde ötekileştirilenlere hak ettikleri itibarları iade edildirdi düşüncelerinde, içinde yanında göturdükleri çocukluğun, gençliğin bulunduğundan çıkarsız “**nerede** o her şeyi sımsıcak kucakladığımız günler” üzüntüsünde, **ama ve lakin** “nerede bizim zamanımızdaki” okunu fırlatanların yaşadıkları toplumdan habersizliklerinin, ilgisizliklerinin “biz hiç bilmezdik kim Kürt ? kim Ermeni ? kim Rum ? kim Alevi ?” söylemiyle , çarpıklığıyla yaratılan; **resmi** ideolojinin kendisinden saymayıp, çizdiği sınırların dışına ittiği kökeni, dini, mezhebi farklıyı, muhalifi **mahkum** eden Türk müesses nizamına muktedir akılın önce başörtüsü yasağı, ardından “Türkiye İran olmayacak”, “Mollalar İran’a” sloganları eşliğinde 28 Şubat darbesiyle yaşatacağı mağduriyetle, budamayla köpürterek güçlendirdiği AKP eliyle iktidara taşıdığı siyasal İslamcı, **muhafazakar**, mütebedeyyin, milliyetçi, az biraz da liberal kesimin kendinden öncekilerin söylemlerini kendilerine uyarlayıp ‘biz eskiden kim Sünni, kim Alevi, ateist, kim deist bilmezdik, bizim de gayrimüslim arkadaşlarımız oldu ama saygılarından ramazanda yanımızda ağızlarına lokma koymadılar, din derslerinden muaflardı, yine de girerlerdi. Herkesin dini de dinsizliği de kendindeydi, saklıydı. Şimdi öyle mi? Yok inanç ayrılıkları, yok ben Alevi’yim, ateistim, oruç tutmam da vıy vıy da vıy’ adaptasyonunu öne sürmeleri yok mu tam evlere şenliğiymiş Türkiye’nin. Hayır, yaşamasan, tanık olmasan sanacaksın ki “kimsin”e, içinden geldiği, hissettiğin gibi her türlü aidiyetten uzak ‘ne, kim olmak istersem oyum, bugün Ermeni, yarın Türk’üm, **bir başka gün Kürt** ’ dendiğinde bireyin düşündüğüne, davranışına, eylemine hoşgörülü, yaftasız yaklaşan toplumsal olgunluğa asırlar öncesi eriştiğinden; tehcir, 6/7 Eylül, Maraş, Çorum, Madımak, Roboski katliamları, onlarca Taylan Özgür, Vedat Demircioğullarının öldürülmesi, Deniz Gezmişlerin, Erdal Erenlerin darağaçlarında asılması, faili meçhul cinayetlerin kol gezmesi Sierra Leone’de yaşanmış da işkencenin, şiddetin hiçlendiği, kadına saygının tavan yaptığı, darbenin “d”sinin, rüşvetin “e”sinin bilinmediği, demokratik, insan haklarına saygılı ‘ayyy eskiden de pek bir güzel, pek bir hoş memleketimiz vardı’ haklılığında bir Türkiye, bir memleket var ortada da o yüzdendir “bizim zamanınızda yoktu böyle şeyler, eskiden buralar bağ bahçe, tarla dutluktu” hasretli, gurbetlik. Heyhat! **yıllar** yıllar öncesi de özel, **resmi** bir kurumda işe girmek ya da hastaneden

randevu almak gibi herhangi kıytırık bir iş için bile gerekli torpili, adamı bularak, rüşvet vererek kayırarak hak yemeyi ‘ yapmasam, etmesem, bulmasam da o kadroyu, ihaleyi almak, o arsayı kapatmak için başkası uğraşacak, rüşvet verecek torpil ayarlayacak’ normalleştirilmesine herkes gibi babanın, amcanın, etrafındakilerin de yetenek, liyakat gerektirmediğinden **balıklama dalmaları**; uzağa gitmeye ne hacet güya güvenilmesi istenen FETÖ’cülere verildiği ispatlandığından mahkemeye taşınmış ÖSYM’den çalınan sorularla yapılmış KPSS, ÖSS, komiserlik, **askeri** okullara giriş, görevde yükselme sınavlarının binlerce mağduru **göstermiştir** (teknolojinin bu kadar gelişkin olmadığı yıllarda neler yapıldığını kimse bilmek istemez) ki “bizim **zamanımızda** her şey başkaydı” **dillerine pelesenk edenler**; değiştirilemeyen mevcut sisteme egemenlerine – **merkezi** ya da yerelde iktidar partisinin MYK üyesi, bakanı, milletvekili, belediye, il başkanı, meclis üyeleri ya da onları tanıyan partili biri ve de hala iş yaptırmada en etkili güvenlik güçleri ya da medya mensubu kişiler vasıtasıyla – sözünü geçiren birini bularak ucundan kıyısından kuracakları ilişki sayesinde akla gelen her türlü işlerini rahatça halledip, çoluk çocuklarıyla yaşadıkları “hayatın bayramlığını” sonlandıran bir iktidar değişikliğiyle karşılaştıklarında düşecekleri bunalımda kıvranacaklardır....

...heyvaho hey! **benden** söylemesi, üç yıldır elini sürmediğin sende9.doc Word dosyanda kurguladığın roman taslağının, taslaklıktan romana dönüşmesi, her satırda ardına düştüğün “istemsiz belleğin” belleksizliğinin hışmına uğramak üzere. Bak ! haberin olsun, seni ölümle tanıştıran amca kızı Leyla’nın açtığı yaranın peşindeyken, aniden konudan yan yollara sapıp, okuyucuya bir önceki paragrafta yazdıklarını unutturacak uzaklaşmalar, çağrışımlar romanı içinden çıkılmaz metin **haline** dönüştürmek üzere. Dur! **hemen** savunmaya geçme, ben söyleyeyim sen yine de bildiğini oku, tamam... **tamam... sustum**. Ahlaktan, kuraldan **bi haber**, kabile yaşamı cinselliklerin yaşandığı, erkek çocukların evlendirilmesiyle çoğalan hane halkının derebeyine çalışır gibi ev damına, ocağa çalıştığı feodal aşiret, sülale ilişkilerinde, çocuklar da aynı soydan, kandan geldiklerinden, **aşiretin** ortak malıymışçasına muamele görecektir her kadın, her erkek, ev damındaki çocukları kendi çocuğu; amca, teyze, dayı, hala çocuklarını da kardeş bellettiğinden, herkesin o kadar çok dedesi, nenesi, teyzesi, dayısı, halası, amcası, kardeşi olurdu ki ‘**aaaa** teyzen mi? Aynı yaştasınız, nasıl oluyor?’ şaşkınlığındakilere şaşırmanın sıradanlığında; tarlanın, tapanın, malın, mülkün, yeme, içme, giyinme gereksinimlerini karşılayamaz hale gelmesiyle, “çekirdek aile” kavramının duyulacağı köyden şehre göç günlerinde; bono ma’nın, çe Resul’ün aile **reisi amcan** Hasan, üç aylık mahpusluk sonrası dewa ma Badan’a geri dönen Leyla’nın babası Üseyin’e ‘**bi** sitar olmadın (duramadın, geçinemedin) Van’da. Laooo burada ne yapacaksın? Bu arazi, bu üç beş davar geçindirmez hepimizi. Almanya’ya işçi alıyorlar. Akile, çene **Haydar’da** gitti; kadınların şansı erkeklerden fazlaymış, hemen alıyorlarmış. Önce veyvi, Nace gider, iki üç ay sonra **sen de** gidersin yanına. Çocuklar, bizim çocuklarımızdır, gül gibi bakılır. Durumunuz düzelince alırsın yanınıza. Hem tırpan çekmekten, ot, buğday biçmekten kurtulursun’ **aklını vermesi**, şehirde yaşamaya dünden razı çene Hüseyin Alié Sormemedan Nace’nin de ‘**çe** Resul’ün kalabalığının hizmetini yapacağıma, giderim, çalışırım oralarda, paramı da atarım cebime. Hem çocuklar için de iyi olur, okurlar. Apo Haydaré Zeynelé’n çocukları okudu dava vekili oldu, Turna’nın abisi **hakim** çıktı ama yanı yaşıta olan çe Resul’dekiler ne oldu? Maraba...’ atılmasıyla Ankara’ya gidecek babasıyla, annesinin yeni doğmuş üç dört aylık kardeşi Burhan’ı emanet ettikleri amcan kızı Leyla, üzerinde **kalın (depresyon) hırka**, serin ilkbahar sabahında toprak köy yolundan ana caddeye kadar birlikte yürüdüğü ‘**çene** ma, kızım, çene dön, uzaklaşma köyden, köpek vardır’

‘**daye**, maye mı ne zaman gelirsin?’

‘**korkma**, ölmeden gelirim. ’ diyecek annesi Nace’nin ardından bütün gün, hava kararana dek ağlayacaktı. Onlarca başvuran arasında Almanya’ya güçlü kuvvetli, sağlıklı işçi götürmek istediklerinden, alacağı hayvanın incelenmedik yerini bırakmayan celepmişçesine, ağızlardaki 32 diştten birinin eksikliğini, bedenlerdeki **ufacık** bir çizdiği bahane eden Alman yetkililerin, sağlık raporuna baktıkları amcan kızı

Leyla'nın annesinin, 46'daki Varto depreminde, ev damında ortadaki kalın tahta kolonun (ustunun) altında kaldığından – gulamın, yazık başı böyle sallanırdı, elleri de titrerdi, şimdi benim de öyle sallanıyor ya çok üzülüyorum, babam, piyimi, Hüseyiné Alié Sormemedan çene 'hele bana bir kahve pişir.' dedi. Lojında közün üzerine koydum cezveyi, pişmesini bekliyorum, o kadar bildim altımdan yer kaydı, a o koca ustun (danik, direk) boynumun arkasından vurdu beni. Allah yardım etti de ateşin içine düşmedim. Enkaz altındayım, toz, toprak, abim Kadimé Hüseyiné Alié Sormemedan, sesimi duyuyor, o zaman evler böyle beton değildi, taş, tahta karışık "Nace, Nace" duydum, valla hatırlamam, ses verdim mi vermedim mi ama abim, geldi, ne yaptı etti bilmem, karnımın altına elini koydu, çekti taşın toprağın arasından, ustun arasından çekerken böyle kaşımın ortasından, başıma doğru yırtıldı derim, kan içinde kaldı yüzüm, gözüm. Acısını nasıl anlatsam, nasıl... A o kaşımın ortasından başlayan, alnımı geçip başımın arka tarafına kadar yol olmuş yara izini gördüklerinde 'uzaklarda, dilini bilmediğim bir yerde, tek başıma ne yaparım' diye sıkışıyordu göğsüm. O sarı kafa Alman'ın söylediği söz, onca yıl geçti hala aklımda "fan, fun"... Anladım, beni almayacaklar, sevincini açık edemediğinden hayalinde havaya uçan veyvi Nace, büyük amcan Hasan'ın Almanya hayalini söndürürken, yetkili birinin görür görmez direkt Almanya'ya yollayacağı güçte kuvvetryken, Almanya için niye müracaata yeltenmediğini sormadığını, 1.90 boyunda, iri cüssesiyle manda, at, öküz (camış, astorı, ga) yerine kendini koştuguı sabanla tarlayı süren, bir oturuşta su, bulgur, unla pişirildikten sonra üzerine sarımsaklı yoğurt, tereyağı koca bir tencere (haşılı) Xaşıla'ı 'Eroo Uso, bu yaptığın ne senin? Suyun başını tutuyorsun, önce benim tarlam sulansın diye, diğer köylülerin tarlası ne olacak? Suyu bırak da biz de tarlalarımız sulayalım' eften püften onlarca, bilhassa da 'buraya koyduğum taş benim arazinin sınırıydı, sen niye alıp bu tarafa koydun? Gör bakalım şimdi!' hıncıyla kucaklanan kaya büyüklüğündeki taşı az öteye bırakıp 'madem öyle arazimin sınırı işte buradır' tarla, arsa, yayla, mera anlaşmazlıklarının, kavgaların eksik olmadığı, bugün traktörle yapılan ağır fiziksel işlerin beden gücüyle yapıldığı, çoğunlukla da günde bir, iki kez yemek yenen dağ köylerinde; Batı'daki gibi yılda iki üç kez mahsul alınmasına, sebze, meyve yetiştirilmesine izin vermeyen iklim koşullarında, hem enerji veren hem besleyici hem lezzetli hem de her zaman evde bulunacak malzemelerden yapıldığından ucuza mal edilen, misafirlere de ikram edecek bir şey bulalım derdinin, fakirliğin keşfi 'öğlene, akşama hazır olur' dendiğinde akan suların, işin gücün durdurduğu utanmanın, düşmanlığın kenara itilerek, kanlı bıçaklı olunanın evine bile gidilecek mühimlikte bazı yörelerin Bafko, Babuko, kilora sir'i, bir tepsi Zervet'i (Zerfet'i) baş, işaret ve orta parmaklarını birleştirilip kaşıkmişçasına kullanarak yiyen amcan kızı Leyla'nın babası Üseyin'in ' eree bu Zerfet var ya, bir keresinde, biliyorsanız, anlatmayayım, büyük büyük dedelerden birisi bu Zerfet'le idare lambası sayesinde...' hey gidinin günleri heyyy ! sonrasında lüks (lüküs, löküs)'ün, elektriğin pabucunu dama attığı köylerdeki, gecekondu mahalleleri, gettolardaki yoksul, eziyetli yılları akla düşüren; küçük, titrek, yarı karanlık ışığında yazılanları görmek, kitabın içine düşülecek, bir neslin en son Kıbrıs Barış Harekatı'nda Ankara'da gece karatma uygulandığında mumla birlikte revaçtaliğundan haberdar oldukları, yazın sinek, böcek cinsi haşereleri anında ortamına teşrif ettiren, kış akşamlarında soba, kısa dalga çeken radyo eşliğinde, evin dedesi, ninesi yoksa anne, baba, amcası tarafından cinli, devli, dört başlı yılanlı masallar, hikayelerle mükafatlandırılan çocukları, geceleri dışarıya çıkamayacak, tuvalete gidemeyecek korkağa dönüştüren, hafif siyah dumanı, yaydığı buram buram gaz yağı kokusuyla solunum sistemine ince, ince zarar verdiğinden akciğer hastalığının yoldaşı, ev kadınlarının da onca iş arasında vakit bulup el işi, göz nuru örtü diktikleri, ördükleri; yakılmadan önce azlığı gecenin derdi, kızgınlık sebebi; azalmışsa gaz yağı tenekesinden huniyle gaz ikmalı sağlanan bakır, porselen, cam haznesindeki şayet kömürleşmiş, erimişse ucundan az kesilen, fazla yükseltirirse gereğinden çok ısı verip şişeyi çatlatacağından kibrit çıkılarak uygun ışığı yayması için fitilin ayarlandığı, yandığında çıkan duman kolayca is, kurum yaptığından her gün temizlenmeden büyük bir dikkatle yerinden çıkarılan kimi zaman küllü su, kimi zaman ince kum, sabun, deterjanla yıkanıp, yumuşak tülbent, bezle kurulanıp "hoh" nefesiyle parlatılan – kırılmadık

hanenin bulunmadığı – **uzun**, ince şişesinin (**şuşenin**) yerine oturtulup ya hemen yakılacağı odadaki duvara çakılı çiviye asılan ya da hava kararınca dek hep bekletildiği yere konulan, sayısının, ekonomik durumuna göre değiştiği ev damlarında; şöminevari ocağın; lo(c)jın’ın yer aldığı mutfakta, antrelerde, hollerde çıra; odalarda gaz yağı lambaları yanar, eğer geç kalınmışsa, erkeğin gür ‘ereee bir bakın hele! kimse, hiç kadın yok mudur **orda**, **zifiri** karanlıkta az kaldı kapıya, sedire, sobaya çarpıyordum, önümü göremedim düşüyordum, lamba **nerde** kaldı’ sesi, **korkulan** karanlığı yardığında, lambayı elinde taşıyan kimse onun eteğini tutarak, “gece karanlıkta bir şey yapılmaz, uyunur” öğütlü aile büyüklerinin oturduğu odaya giren, gündüz dağ, bayırda koyunların peşinde çobanlık yaptıklarından, yorgunluktan genellikle birinin – annenin amcası Hüseyin’in– kucağında ya da odasında uyuyakalan ya da odanın en uç kısmına çekilip varlığını unutan büyüklerin konuşmalarını dinlerken **ressammışçasına** duvara yansıyan ışığın gölgesinde elleriyle hayvan şekilleri çizen, avuçlarındaki kuru yufka, elma, salatalık, mısır, kavrulmuş buğday, çedeneli kuruyemişleri yiyen çocukların bazen birbirlerini de korkutmalarını sağlamış **şehirlilerin gaz yağı, köylülerin idare** lambasının ‘karanlık ışığı sayesinde’ derken Zerfet’ten koca bir lokmayı da ağzına atığında, dudaklarının kenarından akan tereyağlarına aldırmayan amcan kızı Leyla’nın babası ‘**öyle** akıllıymış ki büyük dedemiz’ diyordu altın şeklini vererek kestiği –**Zerfet’in** kızarmış sert, sarı kabuk parçaları – kırtıkları alta, üstüne büyük bir, iki Reşad altını yerleştirdiği bez bir kese hazırlıyor, komşusu, cirané piyimi **Seydalié Ali’ de** Zerfet yemeğe çağırıyor. O zaman ağızdan çıkan söz senet, çek tamam. ‘**Eree Seydali** bak ! Anlaştık değil? Kesede Reşad altınlar var, şahitlerin huzurunda sana veriyorum. Uskûl sen ve sen Piro Kamer, huzurunuzda tekrar soruyorum, **Seydali’ye**, Kortagul’daki tarlayı bana sattın değil mi?’ Şahitlerin önünde aldığı keseyi açınca en üstte yarı karanlık ışıktaki parıldayan altını görünce, bir de büyük dedenin en azından komşusuna bir numara çekmeyeceğini, kandırmayacağını düşündüğünden, güvendiğinden değil ha, zavallı Seydali, gözleri kamaştığından saymadan “sattım gitti” diyerek keseyi alıyor, evine gidiyor ki ne gitsin, duman Seydali’yi almasın, keseyi açıyor, döküyor örtüye... Vay ki ne vay... Soluğu çe Resul’de alıyor da ne fayda! İtirazını ‘**ereee baoo** iyi valla, şahitlerin hem de Piro’nun önünde el sıkış, altınları al git, sonra altın değilmiş, beni kandırdın, ortalığa düş, ne kadar akıllısın’**la çeviren**, civarın en iyi ekin veren tarlasını böyle almış, büyük dedenin; tarlaya çökme, konma **sahtekarlığını** ‘o kadar akıllıymış ki’ pazarlamasıyla sunan aile içinde ‘oyun bozandır, tüm dengeleri değiştir’ **deyimini eklettiren**; ayda en az bir kez ‘anne, hafta sonu yapsan, dayımları da çağırsak, güzel olmaz mı?’ siparişi verildiğinde, romatoid artritini eğri büğrüleştirdiği elleriyle zorlanarak piyasadaki tam buğday, çavdar, siyez, kara buğdaydan en az iki kilo unu tek başına ya da karıştırarak su, tuz ekleyerek yoğurduğunda her seferinde ‘**hiç** unutmam, bir gün Zerfet yoğuruyorum, abim Ali’nin eşi yenge Saadet, benim yaptığım Zerfet’i herkes çok beğeniyor, çok güzel olur, dedi. **Ben de** yenge, un, su, tuz başka bir şey koyulmuyor ki niye seninki bizim yaptığımızdan güzel olsun dedim. O da ‘ereee, ben sizin gibi değil, çok yoğuruyorum dedi.’ **anısını anlatan** annenin, yuvarlak ekmeğin şeklini verdiği hamur, en az iki, üç saat fırında – ki makbulü sac altında yavaş yavaş – **piştiğinde**, ellerini yıkayacak, kolları sıvayacak aile üyelerinin çevrelediği masaya tepsiyle konan Zerfet’i yemek için meşakkatli yolu **katetmek** için, büyüklerden birinin **eline bıçak almasıyla** ‘aklıma ne geldi, geçenlerde dairede ... **ofiste ... okulda** konuşuyorduk, herkes **yöresinin meşhur** yemeğini anlatıyordu, bana da sordular ‘**sizin oranın ki ne? ”yle** sofraya buyur edilen anekdotların **vardığı son**; hayatının her anında, her evresinde yaşadığından ayrımcılığa uğramışları yöresel yemeğini tarifinden alıkoyan, **çekindiren**; ülkenin neresine gidilirse gidilsin karşılaşılan bir Isaac Newton, Edison, Dostoyevski, Debussy, Faulkner, George Orwell, Maria Callas, Obama, Bill Gates, Mark Zuckerberg, Aziz Sancar, Oğuz Atay olsa bir nebze katlanılacak, tolerans tanınacak, olmadıkları halde Jane Austen deyimiyle “hiçbir şey olmamalarına rağmen kendilerini bir halt sanan” öyleymişçesine ortalarda racon kesen her şeye karşı çıkmakla yetinmeyip Fatih Portakal, Selçuk Tepeli’ymişçesine her şeyi dizayn etmek istediklerinden ağızdan çıkan her şeyi “aaa”yı bile yorumlamaktan da **usanmayan**; sağcı, solcu, demokrat, otoriter, laik, mütedeyyin, İslamcı, fark etmez

herkeste, her şeyde, her alanda, her yerde kökleştirilmiş, kökleşmediğini gördükleri nüvelere de kök hücre nakliyle enjekte edildiğinden düşüncesini, dinini –madem Tanrı tek ve hepimizindi; neden her biri, bir öncekini ötekileştirecek, buyruklarını, ayetlerini çöpe atan dört **Peygamber**, dört **Kutsal Kitap** yollayıp “hayatı tamamıyla kaydedilen tek peygamber Hz. Muhammed ve ne güzel dindir İslam ve onun kitabı **Kur'an**, gerisi...” kutsaması yapan kullarını birbirine düşürdü sorgusuzluğunda – mezhebini, inancını, ibadethanesini, kökenini, dilini, zevkini, giydiğini, yediğini, içtiğini, müziğini, sanatını, modasını, cinsel tercihini bir başkasına...diğerine dayatan tahammülsüzlüklerini tonca “Çankırı’dan, Yozgat’tan, Çorum’dan adam çıkmaz, senin yaptığını Çorumlu yapmaz” ; “bu kırolardan, Kürtlerden adam olmaz”; “bakma sen, onlar Müslüman değiller, **inkar** etseler de resmen başka bir din gibi Aleviler” vari kırıcı, aşağılayıcı yapıştırmalarla kimseleri geçtik, illeri, ilçeleri, köyleri, ülkeleri **beğenmemezlik** ‘genç kız dediğin dinç olur, sabahın köründe kalkar **ayağa’yla** uykusunun haram edildiği “boş bırakırsan orospu olur” izlemesinde “kadından **şoför** mü olur”, “kadın dediğin erkek işine karışmaz, evde oturur, çocuk bakar” cinsiyet ayrımcılığı **yüklü**; o güne değin işin düşmediğinden, öyle tek tip düşünen **prototiplerle** dolu ortamda bulunmadığından, bireylerin inanılmaz derecede kötü niyetli olabileceğini de öğretecek öyle bir soruyla da karşılaşmadığından, ortaokul sonundan itibaren **de** gitmediğinden gerçekten bilmediğin ‘sadece Varto’yu biliyorum ama akşam annelere sorarım’ masumluğunu delen ‘**sana, dosdoğru** Alevi misin, Sünni misin sormadığından, aklınca kibarca sormuş ama kimse o, boktan biri, belki **MİT’tendir**, uzak dur” açılımını getiren, ayrımcılığını akıttığı ‘nerelisin?Öyle mi? Peki, aşağı, Doğu Varto’dan mı? Yukarı, Batı Varto’dan mısın?’ cinliğindeki, daha sen ‘bizim oraların meşhur yemeği Zerfet’ der demez ‘dur, dur hele... adı ne dedin?’ mim’ini kondurup ‘Zerfet...’;’Ayy, o ne öyle ayol, nasıl bir isimdir o, zeret, zerved, zerd mi?’ On kafadan çıkan on değişik isimlendirmedeki küçümsemeyle kendini ele verdiren **faşist yaşam kültürüdür**. Şayet dünyada da popüler Ermenilerden, Rumlardan, Lazlardan esinli baklava, sarma, dolma, börek, döner gibi yemeklerden olsaydı Zerfet, üstüne atlayıp ‘şu Yunan’ın, Rum’un, Ermeni’nin, Gürcü’nün yaptığına bak ! tarih boyunca bizim olan her şeye sahip çıktıkları gibi buna da sahip çıktılar, kıcımızdaki donu sahiplenmediler ya ona dua edelim’ nefretini **kusacağın**; bir arada yaşayan toplulukların, halkların yemeğinden, dininden, dilinden, inanışlarından, geleneklerinden, müziğinden, kültüründen etkilenmemesi, kaynaşmaması doğanın matematiğine ters olduğundan “Türk, Kürt, Yunan, Ermeni, Rum mutfaklarının kıyısından, köşesinden katkı sunduğu baklava, lokum, börek, çörek, yufka, hepimizin ortak değeri, ne güzel, nam salmış dünyaya’ cümlesini kurmaktan **aciz mantığına** sonuçsuzluğundan usandığın ‘ yemeğin isminin Kürtçe olması mı faşist kulaklarınızı tırmaladı’ eleştirisi sonrası olacakları deneyimlediğinden dışlanmışlığını daha da artıracak tartışmalardan kaçınmak, o “**mim**”li safhayı bir an önce geçmek için ‘anlatıyorum, tekrarı yok, ona göre’ – o günde YouTube, internet yaygın olsa aç <https://youtu.be/hi8ZCq-XdNc?si=0SnodDvR62TMaKJs> sarımsaklı geleneksel zirfet, sir, babuko yemeği nasıl yapılır linkini kurtul – iyi de şimdi nasıl tarif edilir ‘bu yemek’ karalarını bağlarken, ortada pişmiş bir (hamur) ekmek, **ufak** ufak parçalanacak “kırtık” denen, pek değerli kızarmış üst kısmı kapak gibi kesilir, kenara bırakılır, içindeki pişmiş hamur, tabağa alınmak üzere yavaş hareketlerle kaşıkla, makbulü ağza girecek lokma büyüklüğünde çıkarılmasıdır, yoksa elle **ufak ufak** bölünür, bu işlem dikkat ister zira derine dalacak bir kaşık hamlesinin, tabak işlevi görecektir alt kabuğu parçalaması, pişmiş hamurla yama yapılmasını gerektirecek. Bu önemli görev ifa edilirken, ağzın, dilin yanacağı bilinmesine rağmen bir parça yenmeden durulamaz... **odadakilere** demedim tabii, geçtim orayı. Efendime söyleyeyim , sonra o altta tabak haline **getirilmiş** sert kabuklu kısım sarımsaklı yoğurtla sıvanır, ufaltılmış hamurlar üzerine de kırtıklar yerleştirilir ki ‘**yoksa** büyük büyük dedenin **hikayesini de mi** anlatın ?’

‘**daha** neler... **adımız** çıkmış dokuza, anlatsam sanki kendi ailelerinde yokmuş gibi ne düşünecekler ‘bunlar mangalda kül bırakmayan, dürüstlük abidesi geçinen **Aleviler**, şu yapılane bak!’” İster Alevi ister Sünni ol, bu toprağın adamı, kadınısın, söz **biter**. Herkesin hamuruna konmuş maya aynı,

bunu düşünmez bile. Sahi herkes anlatıyor da sülalenin akıllısı büyük dedenin ismini duyduğumuz yok, adı neymiş baba?’ Sofradakilerin şaşkın bakışları, sorunun babaya sorulmasının, kesinlikle bir anlık boş bulunmanın eserliğine inançtandı. Zira herkesin yaşadığı halde yapmaya devam ettiği, birini kaybettikten sonra illaki bir gün ardından söylenen ‘**oysa** ne kadar haklıymış, ne kadar da iyi tanıyormuş herkesi, şimdi **anlıyorum**’ itirafında gizli pişmanlık içinde, ilişkilerini hep asgaride tuttuğu, evine gidip gelmediği akrabalarının, yeğenlerinin ve daha pek çok yakınının isimlerini bilmeyen nerede yaşadığını, kiminle evlendiğini, kaç çocuğu olduğunu merak etmediği, görüşmediğinden çocuklarını tanımadığı üvey kız kardeşi, halan hakkında ‘**pek** fena bir kız değildi, evlenip göndermişler, ben Badan’da mıydım değil miydim ? **hatırlamıyorum**’ sonra da ... ‘ne merak edeceğim, evlenmiş işte’ izahını yapan; muayeneye götürdüğü daire doktorunun ‘nasıl bir babasın ya, çocuğunun doğum tarihini bilmiyorsun’ öfkesiyle, annene dönüp ‘bu kimin çocuğu’ **çıkışını umursamayacak** vurdumduymazlıkta, ne zaman doğduklarını, doğum tarihlerini bilmemesini ‘ne olmuş , bilsem ne olacak’ savunmasıyla çocuğuna, ‘**eree, kardeşin** Ayşe kaç doğumluydu?’ diyebilen, yaşadığını ‘öyle değil de böyle yapsaydım...yapmasaydım keşke’ geri dönüşsüz geçmişe uğurlayan, kimseye hesap vermeyip, hesap sormadığı başıboş çocukluğu yüzünden belki de, tek bir gün hayata dair ‘insanlara böyle davranmak lazım, şöyle yapmalı’ tavsiyesini duymadığını ama ‘**sırf** yemek, yemek yemek için yoksa beni sormak için gelmiyor. **A o** yok mu ? az mı kopardı benden para, paracı adam, gözü paradan başkasını görmez. Ha nedir gideyim de yanına, iki üç kuruş koparayım, atayım cebime. Ben bilmez miyim onu, bedava ya, kaçırmaz, **illaki** gelir buraya... **aman** ha...” yinelemeleriyle kimseye güvenmemek gerektiği ihtarını, akrabalarından, çevresindekilerden hep bir olumsuzluk, bir kötülük beklentili düşüncelerini aktarmayı unutmayan, 12 Eylül darbesinde Kastamonu’ya sürgün sonrası kırk altı yaşında resen emeklilik dilekçesi veren babanla tamamen zıt, çocukluğunda yaşadıklarını **hala** hafızasında canlı, capcanlı bekleten, sülalesine, tarihine meraklı annen, her zamanki gibi, babanın yerine geçmişe dair **konusacaktı** ‘babanın **tarafını** tam bilmem (babasının babasıyla, kocasının babasının kardeşliğini atlayarak) o yüzden büyük dedenin adını bilmiyorum. Ama çok önceleri olmuş bir olay. Bizim dedeler akıllarına eseni de yaparmış, **başını alıp giden bir dedeyi anlatılar. Belki de o’dur.** Bir daha ne gören olmuş onu , ne de akıbetini bilen var, gidiş o gidiş, ismi Selim’miş, galiba. Babanın dayısı Yusuf’un, Yusuf’u Naze’nin oğlu Alié Yusufé araştırmıştı, bana abla dedi dedemin izini bulamadım demişti...**ama**’ information’nu (bilgisini) yemeğe düşkünlüğü tartışılmaz babanın ‘**de** haydi, rahat bırakın dedeleri, adamlar ölmüş gitmiş, tereyağını getirin’ sesi tamamlatmayacaktı **hikayeyi.** Ve final, ‘**tümsek haline** getirilmiş pişmiş hamurların yan taraflarına sarımsaklı yoğurt, en tepeye de tereyağı dökülür, elde kaşık, yumulunur tepsideki **Zerfet’e**’ tarifini bitirdiğinde donuk bakışları altında, araya zorunlu kamu spotu girme gereksiniminde ‘**tepsiden,** tek bir tabaktan yemek belki şu an kötü gelebilir ama ne göze batar ne mide bulandırır, öylesine damak çatlatan bir lezzettir.’

‘**onu** boş ver, tarifi gözlerinde canlandırmamışlardır senin o iş yerindeki mal kafalılar, ertesi güne **anca,** kavrırlar. Bence uygulamalı anlatmak lazımdı.’

‘**anladılar** anlamasına da, o anda hepsinin kafasından geçen ‘**kirolar** ne olacak, yemeklerinde kullandıkları malzeme hep aynı; un, tuz, yağ, yoğurt. **Nerde** bizim zeytinyağlı tabaklarımızın, enginarımızın, şevketi bostanımızın, rezenemizin asaleti ... **nerde** bunların Zerdo mu, Zerdı mi daha isminde meymenet olmayan yemeği’ düşüncesinin sözcülüğüne de soyunan her dairenin, her ofisin, her **büronun, odanın** demek yetmez, her evin, her yerin olmazsa olmazı Alfalarından, tahrikçilerinden Emine söze ‘**bir** yemekte,’ diye başladı ‘sarımsaklı yoğurt ve tereyağı varsa bu ikili hangi yemeğe girerse, o yemek zaten şahanedir. Benim anlamadığım niye pişmiş hamurları çıkarıyorsunuz, sert kabuğundan başlayıp ekmek gibi ufak ufak parçalayın, açın herkese bir servis, koyun ayrı ayrı tabaklara, dökün üstüne tereyağını, sarımsaklı yoğurdu, mis gibi yesin herkes. .’ Tam isabet! **nihayet** varılacak son! Buyurun, buradan yakın. Haksız mıymışım Zerfet’i tarif etmek **istememekte?** ‘**Şimdi** Zerfet, ya aile bir araya

gelince ya da ağır misafir geldiğinde yapılan bir yemek olmasının yanında, kültürümüzde topluca yenirse tadı çıkan bir yemektir de. Yoksa bacım, bilmiyor muyuz biz, herkese servis açmayı. Ayrıca reytinglerde ilk ona giren ayıla bayıla seyrettiğin Hint dizilerinde, elle yemek yiyen Hintliler, İranlılar, Araplar, senin yediğin tarzda yemiyorlar ‘ayy pislikler ya elleri, gözleri yağ **içinde**’ dediğin için öldürülmeyi mi hak ediyorlar? Etçi avcı toplayıcı, göçebe toplumdan yerleşik topluma evrilerek gelen günümüzde; gelişmiş, gelişmekte olan ve bir kap yemek olsa da karın doysa gelirine haiz vatandaşlarının makarnalı, patatesli, bulgurlu karbonhidratlara, kuru bir ekmeğe talim ettiği yoksul ülkelerin; sanayi, tarımla ilişkisine, gelir düzeyine, iklimsel, kültürel durumuna, tükettikleri geleneksel gıdalara göre değişkenlik gösteren; yapımında, pişiminde kullanılan teknik, yöntem ve malzemeye bütünlük arz eden biyolojik ihtiyaç dışında; **bugün de** proteine dayalı sağlıklı, organik beslenmeyle alakalı tezlerin yazıldığı gelişmiş ülkelerde, güzellik müptelası erkek egemen küresel kapitalist sistemin yaratıp dayattığı 1.70– 75 arası boy, 90– 60– 90 beden ölçülerinde güzellik koordinatlarına uymak için çılgınlar gibi Paleo, Atkins , Dukan, Optavia, Ketojenik diyet listelerini ele tutuşturan diyetisyenlere koşan, yoktan var edilen “anne yemeklerinin” yapımcıları kadınları “akşama ne pişirsem” sendromunda öğüten, sunumu, yeme biçimleri farklı **yemek kültürleri** hem ülkelerin hem de insanlığın ayrılmazlarından, **hal** böyle olunca da daha hiç tatmamışken, denesen belki de seveceğin, hep yemek isteyeceğin bir yemeği “damak tadıma uymuyor”la sevmemek başka bir şey; **‘midesizler, ayyyığrenç, öyle yapılacağına falan filan’** yergisiyle b.k atmak, karşı çıkmak başka bir şey. **Yeme** usulüyle UNESCO’nun Dünya Mirasını Koruma listesine girseydi Zerfet, o **zaman da** böyle eleştirecek miydin haspam, yoksa denemek içi kalkıp taa Varto’ya mı giderdin merak ettim? Duyan da dünya mutfaklarını sallayan yemeklerin çıkış noktası bir ülkede yaşayıp, 80’lerden sonra küreselleşmenin etkisiyle Hint mutfağı baharatlarının Fransız yemeklerine entegrasyonu hayat bulan ‘bırakınız karıştırsınlar’ mottolu; tabloyu andıran sunumu bozmaya kıyılmazken , minik porsiyonları doyurmadığından aç bir karnın **haz etmediği** gastronomik akım ‘fusion cuisin’, ‘fine dining’ yaratan Michelin yıldızlı şeflere, restoranlara özgün, farklı yemeklere, tatlara aşinalığından diğer mutfakları, yemekleri beğenmiyorsun sanacak **Emine**’ diyebilirdim, demedim... **demedim**. Çünkü sadece Zerfet’i değil, **havaalanlarının** yurt dışı dönüş **kontuarlarında** **‘hiçbir** şey yiyemedim Barcelona’da, ne o öyle hep tapas, hep tapas, Allah’tan bir dönerci bulduk da...’

‘ne kaz ciğeriymiş be hocam, bi dünya da Euro.Bildiğin tereyağı kıvamında bir şey, midem kalktı, **sittinsene** yemem artık...’

‘ayyy İtalya dediler geldik, Rönesans falan iyi hoş da her yer pizza...’

‘domuz, çok pis hayvan ne balsa lüüp götürüyor, biz Müslümanlara boşuna günah yazılmamış domuz eti, jambonu, salamı hepsi kokuyor. Zaten ağzıma sürmem, aç kaldım oralarda, yanımızda birkaç paket bisküvi vardı da... Yok, onların kurabiyelerinde, bisküvilerinde de domuz yağı kullanılıyor...’

‘ya yemin ediyorum kahvaltı bilmiyor bu adamlar, bir kere çay yok, çay. Hep kahve... Hep kahve. Beyaz peynirle zeytin, mumla ara...’

‘aptal aptal çörekler, kuru Hasan bir de. Gülme, **kruvasan** dedikleri (zordur da yapımı; hazırlanan hamur buzlukta dinlendirilir, çıkarılır yağlanır, tekrar buzdolabına konur, bu işlem belli aralıklarla tekrarlanır ki en az iki, iki buçuk saat sürer) bizden çalınma ay çöreği, üstüne reçel. **Nerde** benim simidim, gevreğim, beyaz peynirim, zeytinim, domatesim, yumurtam...’

‘bizde tek kahvaltı da görülen yumurta , maşallah onlarda her yemeğin ana kahraman...’

‘ben yedim, Fransa 'da hangi restorana gitsen bulacağın, pek bir şeye benzemeyen bir tatlı Creme Brulee ’ **konuşmalarına** yansıyan, seyahatten döndükleri ülkelerin kültürlerinin parçası yöresel yemekleri yerin dibine batırmaktan kendini alamayan; sızlanmacılığı da bol mevcut **faşist yaşam kültürüne** ait bakış açısının altında; artık, ne söylersen söyle, ikna etmek bir yana, günümüz dünyasında her insanın istediği, merak ettiği her konuda bilgiye ulaşabileceği, fikir oluşturabileceği **başta** Google’ın yer aldığı mecra ve teknolojik olanakları yok sayan ‘ayyy maşallah her konunun da uzmanı, her şeyi de biliyor

mübarek, bir şeyi de bilme be adam...be kadın, ne **olur**’ dövmeli, psikolojik rahatsızlığın yattığına inandıran **delilerin yeterliliğinde**; Emine’yle hiçbir yere varmayacak tartışmaya girişmektense savunmasını yarıda kesen avukat edasında; aynı dayatmacı düşünce sistematığının ürünü **psikiyatrlar da** jüriymişçesine “tanık sizin” diyerek aradan sıyrılmak daha akıllıca geldi bana. Şöyle ki her gün **duyulan**;

‘Zerfet dedikleri bu muydu?’

‘**ay** o neydi öyle, damak tadımıza uymak bir yana...’

‘**ahhh**, ahhh, eskiden ne güzel bir hırka, bir tas çorbayla yetinirdik. Şimdi öyle mi ya, bildiğin tavuk sandviçin Chicken Royal, pişinin pankek olarak yutturulduğu garip garip Sushi Maki, yok Risotto, Paella, yok o, yok bu isimler konmuş yemekler her tarafta. ’

‘**çoluğun** çocuğun elinde hamburger paketleri, lezzette bizim Türk kahvesinin yanına yaklaşamayacak, **kağıt** bardakta, bir değil **binbir** çeşit filtre kahve; Latte, Espresso, Mocha, Cappuccin, Macchiato bir de cep telefonu... ’ muhabbetlerinde **asl** olan, olanakları el verdiği halde yaşadığı ilin, ülkenin dışına çıkmayı istemeyen, elindekiyle yetinmeyi istikrar, tutumlu, prensipli adlandırarak kendine bir paye de veren, **tutucu taşralılıkt**a; yeni bir fikre, düşünceye, davranışa, yemeğe, ürüne açık olup denemektense, alıştığı “kuru fasulye, pilav, turşu, soğan” kalıbının dışındaki gıdalar, sebze ve meyvelerle değişik; mantarlı, **zerdeçalı** kuru fasulye ya da çikolata soslu kadayıf sunma gafletinde bulunanı ‘**kırk** yıllık Kani olur mu yani, kaldır gözüm görmesin. Farklı, değişik bir şey yapmak istemiş. Ne yaratıcılık ama çikolata sos, kadayıf üzerine. Bir de yeni bir kahve **çıkarmışlar**, **Türk kahvesi** tiryakileri için **tadı** berbat. Türk kahvesine çikolata, zencefil, tarçın aromaları yakışmıyor, sallama çay nasıl demleme çayın yerini tutmuyorsa, makinede Türk kahvesi, cezvede – hemfikirim **amma velakin** onca iş, telaş, arasında kimin cezve başında on, on beş dakika geçirmeye zamanı **var?** – pişenin yerini tutmuyor.’ linçlemesiyle yemediğini, içmediğini yiyenleri içenleri “ığğğğ ığrenç, Taylandlılar çiğ balık yiyorlar, Çinlilere ne demeli, önlerine ne gelirse hoop mideye...” aşağılamalı Narsist söylenmeli **depresif kişilikler**; tavırlarında, düşüncelerinde **ufacıklık** bir gedik açılmasına izin vermeyeceklerinden Emine’yle girişilecek bir düelloda yaralanmaktansa ‘**bir** gün Zerfet yaparsan sen, herkese servis açarsın canım **benim**’ dileğiyle konuyu kapatmanın **mutluluğunda**;

‘Zerfet’i kahvaltıda yemeyi daha çok seviyorum, çelik tavada kuru kuru ısıtılınca tadı başka **oluyor.**’

‘**yani** bitirmeyin mi diyorsun? ’

‘**yok** canım! Geçenlerde benim de başıma seninkine benzer bir şey geldi. Öğretmenler toplantısına gittim, **Tuna’nın** öğretmeni Simay ‘Gilda **hanım**, bir şey soracağım, Zerfet nasıl bir yemek?’ demesin mi! Dünyanın en iyi mutfağına sahip Fransa’da Tartare de boeuf, Chateaubriand, Croque Monsieur, Makaron yemiş biri sorunca tabii, az daha küçük dilimi yutuyordum. Telaşla, bir şey mi oldu, dedim. Yok, anket yaptık okulda. Çocuklara, sevdiğiniz yemekleri yazın dedik. Herkes köfte, patates, tavuk, hamburger, nutella, dondurma, sizin oğlan Zerfet yazmış. Sordum, nasıl bir yemek bu **Tuna? anlatamadı.** Duymadığım yemek olduğu için de...’

‘Simay **hanım**, bizim yöresel yemeğimizdir, restoranlarda bulunmaz, evde yapılır. Nasıl desem, bir tür kıymasız mantı. Tarifini şimdi versem size açıklayıcı olmaz. İyisi, anneme yaptırayım, videoya çekerek, yollarım size. ’

‘**sevinirim**’ dedi Simay **hanım.** ’

‘**yaparsın** değil mi anne? ’ sohbeti **eşliğinde**, **taş** kadar sert kırtık çiğnendiğinde kırılan dişlerin hesabının tutulamadığı on beş günde bir, bir tepsi **Zerfet’i yiyen** gavur oğlu gavur, öyle de yerd, böyle eve gelip sofrada beş, on tane ekmek yerd, yemin ederim, çok çalışıyordu, yoruluyordu. Allah var tırmık, **ot biçme**, amcan Haydaré Resulé **Memilé’de** yardım ederdi. Haydar’ı ev damındaki yengeleri de seviyordu, kimseye karışmıyordu ya. Mesela onlara karşı çıkmıyordu, ne derlerse yapıyordu. ’

‘**evin** önündeki taşı kim atmıştı sana? ’

‘kim, hatırlamadım, ne diyorsun?’

‘amca Cemal?’

‘aaa ben böyle oturu... Ben hiçbir şey yapmadım ki niye gitmiyorsun... Rukoş gitsin. O da dedi ki Eree Rukoş niye gider? Gitmez, bırakmazlar çünkü Doğu’da öyle bir şey yok. Bir de benim annem beni vermiş, ben küçük yaştayım, onun için çok seviyorlardı tamam, yani kırmazlardı, annemi çene Küçükağa’yı seviyorlardı.’

‘hayır, onu sormuyorum ben, kuzuları çayıra mı götür dediler?’

‘eree, kuzuları, çayır önü var ya evin önünde bir çayır var, oraya götürecekler, otlasınlar. O şimdi o yeni ev var ya, eskiden ahırdı, gomeydi. Evet, bu amcan Hasané Halil’in kızı Cemile’nin bu sene tamirini yaptığı ev var ya, orada kümes vardı tamam, koyunların, kuzuların ahır ordaydı. Depremden önce.’

‘oraya kartal niye gelsin? Nasıl geliyordu? Oraya kadar gelip şey mi yapıyordu?’

‘bizim orada kargalar var.’

‘Karga oraya gelip...’

‘Karga değil ya, kartal diyorum, kartal. Kartalın nerede duracağı belli değil ki böyle uçardı, tamam, döne döne gelir koyunların arasından yavrularını alıp giderdi. Kartal dediğin, iri kartallar vardı. Böyle küçük kartallar yoktu. Öyle büyüktüler. Ne bileyim aman, öyle bir zamandı işte, insanlar da geldi geçti anılarını bırakıp gittiler. İşte öyle aklımda kalmış o olay. Amcan Hüseyin Van’a falan geliyordu, geldi ya işe girdi, o zaman ben her zaman derdim, her zaman. Derdim apo, amca, o Allah varsa derdim, o Cemal’in ahını senin burnundan getirir. Sen nasıl can verirsin derdim, ben merak ediyorum. O da gülerdi, derdi ‘eree, öyle güzel ölürüm, sen görürsün.’ Çok güzel öldü çok. Karısı Nace’yi de kıskanırdı, onun bir akrabası vardı Sabri diye. Şimdi köyün ortak çobanı vardı, benim 30 tane, 60 tane koyunum varsa ona göre 60 gün, bir hafta bakıyorum çobana. Az olan az bakıyor, çok olan çok, yani nasıl bakıyor? yemeğini falan veriyor. Veyvi Nace’nin o akrabası da bizim çoban, yani bizim değil, bütün köyün çobanı. O gün sıra bizdeydi, öğle zamanı yemek pişirip götürdü, biraz geç geldi. Vayyy sen onun dostusun diye, aahh..aman, o kadını aldı böyle urganla var ya, hiç unutmam o şeye bağladı, ustun’a, oyyy gavur, o kadına ne ızdırap yaptı, tamam. Biz korkudan yaklaşmıyorduk ki hepimizi döverdi. Manyağın tekiydi, ya onun oğlu Talo da öyle değil miydi? Şey de öyleymiş... pis bir temelin üzerine güzel bir şey inşa edilemez. Allah aşkına, benim çocuk, sanki Oğuz, normal mi? Elin kızının ağzına sıçtı. Normal miydi kızını dövdü. Baban ne yaptı, o da aynı şeyi yaptı. Dedim ya Oğuz’a, arkadaşı Özgür’ün yanında hem de, senin baban, senin yanında beni o kadar dövdü, erkek evlattın, bir kere hakkımı aramadın be! Arkadan söylüyorum dedi, sen dedim, arkadan niye söylüyorsun? Önden söyleseydin ben de duyaydım. Arkamdan babasına söylüyormuş, git Allah’ını seversen. Boş ver sen, Kemal amca diyordu ya geldi...geçti, boş ver Allasen, ne yapayım? Gün gelecek çe Resul’deki erkeklerin hepsi dayakçıydı yakınmasında büyüdükçe pek çok vukuatına tanıklık edeceğin amcan kızı Leyla’nın tacizci babası, yengen Nace Almanya’ya gidemeyince, onca yolu kara trenle gerisin geriye katederek köye dönmektense Ankara’da kalıp iş aramaya karar verecekti ‘huyulu huyundan vazgeçmiyor, amcan Hüseyin, iş ararken biliyor musun ne yapmış? Kendisi anlattı; bir gün Ulus’ta bir yerde, asansöre biniyor, bir kadın da biniyor. O yukarıya basıyor, çıkıyorlar, amcan aşağıya basıyor, iniyorlar. Böyle in çık, in çık bırakmıyor ki kadın insin. Sonunda kadın sinirleniyor, diyor ki ‘Senin paran var mı? Sen ne istiyorsun?’ O zaman, o, kendisi anlattı, onu da bilmem günah, yalan, ben görmedim. Diyor ki cebimde beş kuruş yoktu. Yakın akrabalarından derezası Enveré Haydaré, Ankara’da avukatlık yapıyordu, onun evine gidiyor. O zaman ayıptı, ağza alınmazdı, küs nedeniydi şimdiki gibi ‘müsait değiliz, kabul edemem’ denmezdi, kim gelmişse kapıya baş göz üstüneydi, çünkü hem otel azdı hem insanlar fakirdi, para yoktu, hem de misafiri, akrabayı evine kabul etmemek geleneğimize aykırı, utanç verici bir şeydi. Enveré Haydaré Zeynelé’in annesi yaşlı Mayk da Ankara’da. Karısı da hemşire, çalışıyor Hacettepe’de. Hızır gibi

imdatlarına yetişiyor yengen Nace; Mayk’a bakıyor, evin işlerini yapıyor. Allah’tan o günlerde memlekete azıcık **okuryazarlığı** bulunanların memur, ilkokul mezunlarının **müdür görevlendirildiği** devlette iş bulmak **kolaydı.İş** yapacak adama ihtiya ı had safhadaydı da bir süre sonra bir  imento fabrikasında işe giren amcan kızı Leyla’nın babası, bir göz oda kiralayınca, köye, Badan’a haber göndermiş ‘ ocukları hazırlayın, Hese Alık’a verin trenle Ankara’ya getirecek.’ Ge inemediği halde maaşını her çektiğinde ‘Allah razı olsun devletten, bu maaş iyidir ya olmasaydı’ duasının ‘yapma Allah aşkına, a , açık bırakan bir maaş bu’yla sinirleri hoplatmasına ‘olsun ben razıyım’ **tamahkarlığında** Karayolları’ndan emekli olduğu, başına onca şey getiren devletine ömrü boyunca sadıklığını hiç yitirmeden yaşayan baban, yıllık izninin bir kısmını – herkes erkenden tarla tapana gitmiş, yaylaya yollanmışken çok sevdiği uykuda yakalandığı depremde ölen büyükbabanın evinde – Badan’da, kalanını da annenin köyü (Köprücük) (Oasima, Xasima) Kasman’da geçirdiğinden; Türkçe bilmeyen Zazaca konuşan akrabalarıyla iletişimini sağlayan tercümanın amcan kızı Leyla’ya kavuşma heyecanını solduran, seni  ocuk dertlerine salan, yaptığın **tatili kabusa  eviren....**

....ağaçlık bir yerde, çubukla küçük bir kuyu kazılıp dışkı bırakıldıktan sonra üstünün toprakla kapatıldığı ya da dere kenarlarında,  ayırılarda dışkının yapıldığı günlerde , doğmadığına sevinse **de;** ev damına en az 50, 100 metre uzak, kuytu bir yere bazen sebze ekili bahçe, tarla içine kondurulmuş, ayağa kalkıldığında köy ahalisini görebilecek y kseklkte üstü açık manzaralı, başını eğerek tahta kapısından içine girdiğinde öyle ki Anadolu’nun sıcağında yukarıdan güneş vururken, dayanılmaz kokusunu bastırmak için tütün yakıp i ildiğinden Osmanlı **Devleti’nin** “günlük def– i hacet miktarı kadar tütün içmek caizdir” fetvasını çıkardığı pis, keskin bir kokunun derhal burun deliğini yaktığı, açılmış derin, geniş lağım çukurun üstünü kapatan direk, kalas ya da kalın odunlardan az yüksek iki kalın tahta, yassı taş, kerpiç, sonraları betondan yapılma ortasında bir g tl k delikten her an aşağıya düşüp bok içinde boğulup ölme, popoyu zıplayacak bir fare **mi,** kurbağa **mi,** yılan mı ısıracak endişelerinde; gerili ip üzerinde dengesini sağlamaya çalışan akrobatmış asına, ip cambazıymış asına ayaklarını g   bela yerleştirdiğin **hela taşına;** olma olasılığı yüz binde bir görülürken, bir keresinde o mahrem yerini soktuğunda canhıraş çığlığını duyan ‘**ne olduuu**’ paniğiyle koşan annenin “dereye, dereye **koş,**  amur s r” **talimatına uyarak,** acıdan ağlayarak, bacakların arasından aşağıya düştüğünden koşmanı engelleyen k lotu bir çırpıda çıkararak (Allah’tan yakındı da) yetiştiğin der  **Mengel’in** soğuk suyu, eğilerek içinden çıkarıp sürdüğün taşlı, kumlu çamur acısını alsa da , yumru şişkinliğinden yamuk yürüyüşüne kuzenlerinin ‘**valla** kaç yıldır sı arız, böylesi başımıza gelmedi, nasıl soktu anlat **hele**’ alaycılığının, g l şmelerinin **başrolü** arılar yüzünden korka **korka   meldiğinde;** rivayetten öte odur ki henüz ortada adabı yokken Güneş Kral XIV. Louis’in yaptırdığı Versailles Sarayı’nda, ortalığı kaplamış bok,  iş kokusunu gizlemek için parfümün kullanıldığı Avrupa’da, gündüz, gece demeden insanların dışkılarıyla dolu lazımlıklarını pencerelerden sokağa, bahçeye boşalttıkları, ancak 18’inci yüzyılın sonuna doğru yasaklanmış “oturak terörünün”, hijyensizliğin binlerce insanı öldüren veba, tifo, kolera, tifüs salgınlarını  nleme arayışları sonunda, 1855 yılında III. Napolyon’un Baron Haussman’ı yetkilendirmesiyle inşa edilen, 1871 yılında doğduğunda en azından **adabı yerleşmiş,** 1894’te gurur kaynağı görüldüğünden ziyarete açılmış kanalizasyonlu Paris’te, 23 yaşında “Hazlar ve Günleri”yle meşgul “O sırada, neredeyse mendireğin ta ucunda, şaşırtıcı bir lekenin hareket ettiğini gördüm; ilerlemekte olan beş veya altı genç kız... Karşımda, denizin önünde gördüğüm, Yunanistan’ın bir sahilinde, güneşin altında sergilenmiş heykellere benzeyen bu figürler, insan güzelliğinin soylu ve dingin örnekleri değil miydiler?  yleydiler...” **yazdığı koşullardan** yüz on bir yıl sonra 1966’da, canımın içi Proust’ uğ m, daha nerede, nasıl dışkılanacağı sorunsalını çözememiş Balbec yerine dewa ma Badan’da, mendirekte değil, der  **Mengel** de buluşan sadece çocuklukta değil, gençlikte, orta yaşlılıkta taş, toprak, tozu yollar; tahta, kerpiç, taş yapılı elektriksiz evler; karanlık **sokaklı;** etraflarındaki büyüklerin yaşamlarında i  içeliğine **hala** da haberdar olmadıklarından yerleşik “Roma hoyratlığı... Bizans **riyakarlığı**” deyimlerini kullanmadıkları ‘**ya** insan

hiç köy dolmuşunda kapıya yakın oturan daha önce görmediği birine elindeki erzak dolu **çuvalı ‘bra**, sen bir bak buna, ben şuradan şekir alıp geleyim diyerek teslim eder mi? İyi oldu sana, adam almış gitmiş işte beş kilo **pirinci** kızgınlığını ‘bu oğlan Lolij, ancak bir Lolij yapar bunu’; ‘eree sen Lolij mısın?’ Gestemerd (Çobandağı), Zaçek (Acarkent) köylerindeki **haz etmedikleri** Lolah aşiretine yakıştırdıkları saflığa, aptallığa bağlayacakları ötekileştirici; savaş ortamında karşılıklı yapılacak canavarlıkların hepsini yükleyecekleri , yıllarca aynı köyde yaşadıklarını söylemedikleri mallarına çöktüklerinden Ermenilerin tehcirini destekleyip devletin **resmi** söylemine paralel ‘Ermeniler, Ruslarla birlikte işgal ettiklerinde **Varto’da**, önlere kim gelmişse **zulmetmiş**, bizim köye kadar gelmişler, benim iki teyzemi öldürmüşler. Kara Ermeni çetesi dehşet salmış. Bu melun çete köye geliyor, iki teyzem evde yalnız, teyzemler bunları görünce birer sepi alıp dama çıkıyorlar, Kara Ermeniler de peşlerinden, sırt sırta çarpışıyorlar, direniyorlar, sonunda Kara Ermeniler silahlarıyla delik deşik ediyorlar. Silah seslerini duyup gelen köylüler ne görsün! Memilé Faki’nin kızı Elif kanlar içinde, son nefesini verirken ‘namusumu korudum, ağlama’ diyor kocasına. Bizimkiler çok güzel olan iki teyzemin intikamını alıyorlar, Bingöl dağlarında puslu kuruyorlar, Kara Ermeni çetesini paramparça ediyorlar.’ söylenceleriyle **düşmanlaştırıcı** ‘Kulan köyündekiler Sünni, kanımızı içseler doymazlar, bak! **onun** için sana bir bardak çay bile vermemişler, **Alevi’sin** diye’**li** öfke nöbetlerine alışık **çocuk dünyamızda**; görmediğimizden, duymadığımızdan, rastlamadığımızdan Yunan, Gotik mimariden esinli Antik Çağ, Roma, Rönesans dönemi heykellerine benzetemeyeceğimiz biz “çiçek açmamış” genç kızların birbirlerine ‘**sana** söyleyeyim dikkat et, oğlanlar tahta aralıklardan kızlara bakıyorlar’ **uyarısından** önce de ; elinde tırpanla tarlaya gideni, Monet’in At Les Petit Dalles tablosundaki toprak yolu andıran yayla yolunda, omuzlarında heybe, bazen de eşek üzerinde ilerleyen çocukları, indirim yapılan mağazalara girmek isteyenlerin birbirini ezmeleri gibi, sabahın ilk ışıklarıyla kapısı açılan kümeden çıkan tavukların didişmelerini seyrettiğin, özenle kimseye göstermemen istenen mahrem yerini ilk gören akrep, kertenkele, örümcek, hamam böceği, arılar ve sineklerin gezindikleri aralarında en az iki parmak boşluk bulunan tahta duvarların arasından kara, yeşil bir çift gözle karşılaşmaktan korkarak , doğal yaşam parkında dışkıladığın, küçük bir fırtınada uçacak, yıkılacak eğrilikte derme çatma tahta kulübe; adabı bilinmeyen **tuvaletin, varlığıydı....**

...hele de gece, hava karardığında belli bir yaşa kadar tek başına gidilmeyeceğinden çişin gelmesi bir çocuk için felaketlerin büyüklerindendi ki, bugün **hala** onca eziyeti çekmektense geceleri çocuklar, içine çişini yapsın diye bir plastik kovanın, leğenin ayrılmasına, lazımlığın alınmamasına akıl sır erdirmekte zorlanırken, idare lambalarının ancak kendisini, küçük bir odayı aydınlatan cılız ışığı pencereleri aşır dışarısını gündüze çevirmediğinden **zifiri** karanlıkta; her akşam değişen ev damdaki çocukları yatmadan tuvalete götürme sorumlusunun ‘çişin gelen, haydi bakalım’ komutuyla iki, üç, beş kişilik turların düzenlendiği tuvaletin kapısı açık iş görüldüğünden, piyano dersine yeni başlayan birinin ilk derslerinde tuşlara tek parmakla her basışında bir saniyelik es vererek çıkardığı do, re, mi, fa notalarına benzeyen; çişin tahtaya, taş çarpması, delikten kuyuya akarken çıkardığı tıp, tıp, şıp, şıp seslerinin resitallığında, ay ışığında sıranın kendisine gelmesini bekleyenler, gözcülük görevini ifa edeceklerdi, tabii eğer tuvalete yetişmeden yol üzerinde bir yerlere çiş yapılmadıysa. Eldeki gaz yağı lambasının fitilini bazen yakılan kibriti, çakmağı söndüren, ürperten kurt, ayı, köpek, domuz, at, **..., ..., gibi** hayvan seslerine karışan, dedenin yazdığı;

“Ta şafaktan gürlerdi,
Fırtına kopmuş yeller hızla eserdi.
Yaylalar yel altında titrer giderdi.
Bu yüce dağ başından,
Deniz gibi kudurmuş,

Ufuklarda dalgalanır gezerdi” şiirine ilham vermiş, birbirlerini tüketen, parçalayan bir aşka ev sahipliği de yapmış, İngiltere’nin soğuk bozkırları, uğuldayan tepeleriyle aşık atan;

“İnliyor uzaktan pek korkunçtur sesi,
Kızgın ağır hasta gibi çıkıyor nefesi,
Onu inleyen bu korkunç rüziğardır,

Dağların başında kuzgun yeller vardır.” esintili Bingöl dağlarının kaçık **rüzgarlarıyla** dalgalanan ağaç hışırtılarının, gizlemeye çalışsa da uykundan uyandıran, çişini yapman için tuvalete götüren on beş yaşında seni doğurmuş çocuk gelin anneni de korkuttuğunu gördüğünden, daha da artan kaygın, ev damından az biraz uzaklaşır uzaklaşmaz kimse var mı yok mu diye etrafı şöyle bir kolaçan ettikten sonra ‘çene, haydi, çabuk çişini yap buraya’ demesiyle azalsa da ‘ya biri gelirse, **görürse**’ huzursuzluğunu, çocuk olmaktan dolayı **kale almayıp** ‘çene, buradayım ya konuşmayı bırak, oyalanma, ta oraya gitmeyelim şimdi, de haydi çabuk, indir külotunu da yap çişini buraya, **ben de yapacağım**’ Annenin toprağa, yere bıraktığı idare lambasının söneyim mi sönmeyeyim mi kararsızlığında **rüzgarın** etkisiyle bir o yana bir bu yana devrilen, oynaşan ışığına ‘cici, güzel lamba, sakın **sönme**’ şefkatiyle bakarak çişini yaptığında, 1388 yılında İngiltere Kralı II. Richard’ın göllere, derelere def- i haceti yasaklamasından 572 yıl sonra, evlerde tuvalet bulunmadığından, gezdikleri yerlere dışkısını bırakan primitif topluluklar, hayvanlar gibi köylülerin de ihtiyaç duydukları anda deré **Mengel’in** kıyılarına, bulundukları yere çekinmeden, çömelerek yaptıkları dışkılarıyla, hayvan dışkılarından yayılan ‘**uggg** iğrenç, ne bu, her taraf çok pis kokuyor, midem bulandı, yemeyeceğim, süt de kokuyor, **ichmiyorum**’ kazanını kaldırdığın her **şeyin, köylülerin elbiselerine**, genzini yakan teneffüs ettiğin havaya bile sinmiş, gide gele oda **spreyiymişçesine** alıştığın (dewa ma ra boya tezekan éna); şehirde “bu nasıl bir sorumsuz yöneticilik, bu geri kalmışlık, başka bir şey değil, her yer hayvan boku” yaygaralı kurban pazarında ; **köy** yolunda çocuk geçmişinle yürürken bulduran; **gübreli köy kokusuna**; anneannenin sacda, tereyağında kızartırken ‘**bu** tadı şehirde bulamazsın’ övgüsünü eksik etmediği, günümüzün moda deyimiyile “gezen” hindi, tavuk ve yumurtadaki zengin **proteinin** otlandıkları, yemlendikleri tuvaletlerle; köyün her yerinden kürekle toplanıp el arabasıyla götürüldükleri açıklık alanda saman ve suyla karılıp çamur halindeyken koparılan bezeler, elle yassılaştırılıp güneşin altına serilip kuruyunca da o zaman görseydin resmini bir kitapta benzeteceğin Mısır piramitleri gibi üst üste yığılarak kışın sobada yakmak için bir kenarda bekletilen tezekten, tarlalara, bağ bahçelere atılan **gübreden karşılandığını bilmenin komediliğinde**, dayanılmaz kılan banyo yapmak, tuvalete gitmek sorunlarına rağmen seni pencereden dağlarını seyrettiğin **köye çeken**; Osmanlı öncesi, sonrası kurnazlık, dolandırıcılık akıllı olmayla eşitlendiğinden Zerfet’i altın yutturan büyük dedenden asır sonrası; sırf Motorola’yı dolandırdı diye “koca ABD’yi dolandırdı ya adam, helal olsun, işi biliyor” öykünmesinde neredeyse üstün hizmet madalyasıyla onurlandıracakları, 1992 genel **seçimlerinde** %7,25 oy alan Cem Uzan’ı başbakanlığına yakıştıran kitleye sahip toplumda, yetişkinliğe doğru adım adım ilerledikçe; bir dağ köyünde edindiği daktiloyla şiir yazdığı için büyük dedenden çok daha saygın bir yere oturttuğun annenin babası Efendi; Mehmeté Şerifé Alié’nin, keçileri gözlemleyip zehirsizliğine kanaat getirdiklerini toplatıp pişirttiği – **şükür** ki hala Vedat Milör’ün, MasterChef Mehmet Yalçınkaya, Somer Sivrioğlu’nun kapsama alanı dışında kaldıklarından kolayca **bulunan** – şehirde hiç rastlamadığın otlardan; rayihası, kokusu bilindik ebegümeci, ısırgan, madımak, **karahindibaya** on basacak, karların erimesiyle kopartılacaklarını bilmediklerinden, belki de bildiklerinden her yanı;

“Çayırında tatlı gözler akardı

her yanı yemyeşil birer lalezardı”lı bahara boğan hêlig (çiriş otu), kardun, so, jağ=jalik, kenger, wındık, mendik; lezzeti tartışılmaz mantarlar ve de Van’da Süphan Dağı eteklerinde “Poppies At Argenteuil” tablosunun canlı iz düşümü gelincikli tepelerin, dağların eteklerindeki kardelenler, ters laleler; yanı başlarından geçerken kokusunun baş döndürdüğü isimsiz çiçeklerle bezeli **doğasını özlemekten çok**;

acılarına, sevinçlerine bakmadan kaygısızca akıp gittikleri coğrafyalarda yaşayanların – Nil, Tuna, Seine, Murat – en güzel isimleri vermekle kalmayıp;

“Fırat’ın sevdiği ey nazlı dilber

Alem deli olmuş aşkınla inler

Fırat ulu bezirgandır

Gönlüm bir gevheri kandır

...

Fırat gibi deli deli söylersin

İnip deryalara umman boylarsın

...

Fırat der ki benim mülküm servetim

Fani dünyadaki pazara benzer.” mısralarını döktürdükleri; etrafındaki **karaçam**, meşe ağaçlarına tünemiş, suskun kuşların arkadaşlığında , **kıyısında** saatlerce oturup öylece bazen usul usul, bazen taşlara çarpıp köpürdüğü akışına baktığın, giderken birlikte götürdükleri kederleri, mutlulukları, kayıpları, sırları çağıldayarak okyanuslara açılan denizlere, göllere bıraktıklarını ‘**nereye** gidiyor böyle, sonu **nerde** bitiyor **ki**’ merakında, tatil süresince hemen hemen her gün ayaklarını, ellerini daldırdığın, çıkardığın kaygan, ufak beyaz, siyah, bazen parlak mavimsi, pembemsi taşları gerisin geriye attığın; çamaşırları, bez parçalarını, bulaşıkları kil, çamur ya da bugünkülerin yanında dev gibi görünecek kalınlıkta sabunla yıkamaya gittiğinde ‘**ben de’yle** peşine takılıp, çalışırken ‘susadım, açım, **bu ne?**’ mızımlılığıyla rahatsız ettiğin; ardından akan suların – **kenarında**, içinde görüp tiksindiğin bokları – alıp götürerek temizlediğini gördüğünden, tereddüdünü ‘**a bak**, ben de içiyorum, kirli değil, **bak !** gördün ne kadar temiz, iç, bir şey olmaz.**Çene** , bırak iş yapayım, eree haydi’yle boşa düşüren **annenin, teyzelerinin, amojların**; belki senin yaptığını yapıp, saatlerce akışını izleyip, her defasında üzerinde yaprak, çer çöp, bez, pamuk parçaları, **yıkarken kadınların** ellerinden kaçırdıkları yünlerin **önlerinden geçip gitmesini** “aynı nehirde, aynı suda iki kez yıkanamazsın” demiş **adından**, keşfinden habersiz Herakleitos’la aynı sonuca ulaştığını yıllar yıllar sonra fark ettiğinde , **nasıl** da rahatlamıştın, onları dinleyip buz suyunu avuçlayarak içtiğin **deré Mengel’in varlığıydı da....**

....niye’sini uzun yıllar sonra anlatmalarından çok önce algıladığın, telaffuzunda “Nerelisin? **Doğulusun** değil mi?” meali; “**Kürt’sün** değil mi?” diye sordurtmayacak derecede mükemmel Türkçe konuşan; Türkiye’deki asimilasyon lobisinin ailedeki iş birlikçisi, konumundalığın habersiz anneannen çene Küçükağa, annen, baban, akrabalar öğrenmesinler diye ev damında çocuklarla Zazaca yerine Türkçe konuştuklarından, ergenliğinde hala ana dilin olduğunu bilmediğin, iki farklı dille haşır **neşirliği** ‘şehirde başka, köyde başka dil konuşuluyor, biz de şehirdeyiz **ya köy** diliyle konuşmamızı istemiyorlar’ çerçevesine oturarak ya da çoğunluk gibi durumun olağan dışılığını normal sayarak , **az** biraz da konuşmaya başladığında **tutuk, kırık ve** kaba telaffuzunla alay edildiğinden, tam manasıyla öğrenmeye çabalayıp, konuşmaya yeltenmesen de , yine de köyde, şehirde **akrabalar, annen, baban** aralarında konuştuklarından, ne dendiğini anladığın bazen mecburen (nan, aw mı rê’) ekmek, su istemek, bazen büyükleri güldüreceğini bildiğinden “erooo, eree Memooo, ez şona Gımgım (ben Varto’ya gidiyorum)”, “namê şıma çiyo (adınız ne)” taklidini yaparak konuştuğun, asıl, **şehirde** kimsenin anlamadığını bilmemenin rahatlığında kızdıklarına Zazaca **küfretmekten keyif aldığı**; “orada bir köy var uzakta” kartpostallarının canlı **hali**; dört yanı dik dağlar, tepeler, ormanla çevrili, ortasından, üzerinde her geçişte sallanan tahta köprülü Bingöl dağından doğan deré **Mengel’in** geçtiği; yazın tatile girdiğinde okullar, şehre göçmüşlerin, dışarıda okuyanların da gelmesiyle bir araya toplanan... **offff** hiç benim olmayan şairim **offf ! herkesin** ailesi vardır ama geniş bir akraba ağı **olmayan**ın teyzenin kaynının, görümcesinin oğlunun, kızının ya da eşinin kardeşinin çocuğunun; yalnızca teyze bağlantısı yüzünden tonlarca neden –

okumak, işe girme, hastaneye, tapuya, bakanlığa, DSİ'ye, Karayolları'na gitme – ileri sürerek, evymişçesine, çat kapı **dalışı** olmaz ya yine **de** 'bıktım ya, ders çalışacak yer, başımızı dinleyecek an yok'**la şikayet** edenin, başta '**eree**, ma ne olmuş, ne olmuş, nereye gitsin, **akraba... akraba**, benim akrabam bana gelmeyecek **de**, kime gidecek' aklamalı **ve kızgın** ebeveynlerce yerin dibine konulduğunu, sadece **gelene, misafire** değil, ailesindekilere de hediyeler alınarak uğurlandığını **bilmeyeceği**; kocası öldüğünde dul kalan, ailesinin yanına gitmek isteyen kadınlara '**ev** damından tek çıkarsın, çocuklarımızı götüremezsın, onlar bu damın çocuklarıdır, kayınıla evlen, çocuklar ortada **kalmasın**' **dayatmasıyla**; şehirde çalışan, az çok durumu iyi olanın, ev geçindirdiğini akla getirmeyip maaşına, kazancına "1000 TL ayır, yolla", "altın al şu yengene", "borcum var öde", "bir ev al kardeşine ne olur ki" genişliğinde ortak çıkmanın garipsenmeyip **hak görüldüğü**; onlarca karmaşanın ortasında; sev sevme, sadece kan bağından dolayı katlanmak, görüşmek zorunda kalınan birinci, ikinci, üçüncü, yirminci dereceden değişken dinamikli, tiptlemeli, karakterli akrabalarla dolu, **hayallerin de dalgakıranı** – eğer aynı evi paylaştığı, hatta marazi bir ilişkisi olan annesi Jeanne Clemence Weil, 1905 yılında hatırı sayılır bir miras bırakarak ölünce, vefat edeceği elli bir yaşına dek yalnız yaşamış özgürlüğüne düşkün apo Proust'un da **olsaydı** kim bilir Kayıp Zamanın İzinde, bir nehirde, kaç bin sayfaıyla yol alırdı düşüncesinde – bir **sülale içinde bulunma** bireyin "özel"liğini darmadağın ederken geleceğinin sınırını da çizdiğinden; Osmanlı tokatlı ellere sahip, kız çocuklarının büyüdülerinde garip bir şey ama '**babam gibi biriyle evleneceğime**, yüz yıl **bekar** kalırım' iddiasındayken, benzeriyle evlendikleri, karakteriyle uyumlu evlere sahip babaların **reisliğinde**; **hırgürün**, şiddetin eksik olmadığı, ebeveynlerin birbirine bırak aşkla bakmayı, ufak bir mevzu '**çocuk okula gitmese bugün**' de bile ortak karar alınamadığı, hiç sonlanmayacak '**ay başı** gelse de et alsak, Erciyes bakkala veresiye yazdırmaya artık utanıyorum, ha adamcağız, yenge hanım bir şey olmaz, nasılsa abi devlette çalışıyor, maaşınız var, ödersiniz'' diyor ama' kaygısında, onlarca olumsuzluğun başlangıç yeri; **her evladın bir gün duyacağı** '18'ime geleyim bavulumu, pılımı pırtımı toplayıp gideceğim' dedirten "bunun gibi salak değil, o daha akıllı", "pek umudum yok bundan", "ölme eşeğim ölme, sen okuyacaksın da bana adam olacaksın öyle mi", "bıktım yaramazlığından, azıcık da şu abin/ablan gibi uslu dur be evladım", "bazen şüphe ediyorum, seni ben mi doğurdum", "bu da fena değil ama asıl sen bunun küçüğünü gör çokk güzel", "Allah'tan erkek, güzellik önemli değil yoksa", "bunu en aptal çocuk çözer ama **nerde sende** o akıl", "geri **zekalı** gibi durma karşımda, ne demek anlamadım", "ama sen tabletle oyuna devam, İsmail'in oğlu/kızı maşallah her sınavda ilk ona giriyor, ya benimkiler", "NATO kafa, NATO mermer; na to kefari, na to mermari," "dinle evladım dinle, sen bu rock mudur, tak mıdır onu, sakın çıkarma kulağından kulaklığı, çünkü yarın sınavda bu şarkıdan çıkacak sorular", "ayyy sen nasıl bir kardeşsin hep ben, hep ben, bir de sanki boyun varmış gibi aldığım güzellim elbiseyi giyip, içine etmişsin", "ucube, abla değil ucube", "Fatodur bu Fato, her şey bekle", "kim alır seni bu **halinle**, evde kaldın işte" tabirleriyle kişiliğinin, öz güveninin, karakterinin ezim ezim ezileceği **bireyin** ilk **ötekileştirilmeyle karşılaştığı** ister kabul ister reddedin, yaptığı iddia edilen dışı kuşun itilip kakıldığı, kendini üstün gören kibrini, baskısını fitratta var sunan ülkeye, topluma muktedirliğinden '**aman** çocuktur sümüğünü yese doyar, ama erkek öyle mi yemese güçsüz kalır, çalışamaz, eree para girmese bu haneye ne olur, o yüzden önce onun karnını doyuracaksın, yemeğin etli tarafını ona vereceksin, çay demeden çayını önüne koyacaksın' hizmetinde, leb demeden leblebilerin önlerine serildiği ayrıcalıklı, üstün erkekler sınıfı – dede, baba, amca, dayı, abi ve sonunda kocayla– tanışılan, **ilk sosyal çevresi**; barındırdığı olumsuzluklara "benim gibi olsan keşke" istemli ebeveynler, yakınları sevsin, takdir etsin diye onların istedikleri gibi davranıp, onlar gibi olmaya çalıştığını unutarak, uzaklaştıktan sonra '**kimsenin huyuna gitmek, gönlünü yapmak** zorunda kalmazsınız, neyseniz o'sunuzdur, kimse de sizden sızlanmaz, **şikayet** etmez... ah şimdi **orda** olsaydım' şablonlu yalanlarla kutsanan, başa kötü bir şey geldiğinde, can yandığında, iyi hissedilmediğinde sığınak; ilk görme, yaşama deneme yerliğinden sahip olunan her ilki eşsiz kılan '**gerçekte neydi, ne yaşadım ben orda ???**'**yi** kenara attırıp kulunç altı çocuklukta ömür boyu

taşınacak kişiliğin, karakterin yaratıldığı öyle olmasa, yaşanmasa da içinde bir sıcaklık, sevgi barındırdığı sanısında özlemediğinden, güzellemelere maruz ama ardında kurnazca gizlenmiş her türlü ayrımcılığın, bahtın, iyiliğin, kötülüğün, naif ya da kaba duyguların, faşist ya da demokrat mantığının mayasının atıldığı, “evimiz, yuvamız” yerine, çirkin, cinsiyet ayrımcısı erkek hegemonyasını, egosunu okşayan söz öbeği **“babanın evinden”** ayrı eve çıkma, başka şehre gitme, okuma, evlilik sebepleriyle **bir gün** gidilse de hep orada kalındığının geç **idrakında** ‘gittiğim yerde eminim her şey buradakinden kat kat güzel olacak’ değişikliğiyle gelecek sanılan özgürlüğün sarhoşluğunda, cidden de önceleri her şey istendiği, düşünüldüğü gibi yolunda giderken, yaşanan illüzyonda, huzuru bulduğuna inandığından, inanmak **istediğinden....**

...kendini halkından üstün sayan devletin kadir- i mutlaklığının hane içindeki temsilcisi; ev damındakilerden yukarıda konumlandırıldığından hesap vermek zorunda kalmadan, her şeyin doğrusunu da bildiğinden, sebebini açıklamadan dövmek, şiddet uygulamak, nasihat etmek ve de sevmek hakkını elinde tutan; birbirlerini besledikleri devleti gibi ne pahasına olursa olsun, ailenin varlığını, bekasını, namusunu her şeyin üzerinde tutma saplantısında; istediklerini yapma, davranma gücünü de eline geçirmiş yönetici, reis her kimse ona herhangi bir maliyeti olmayan; tüm zararın her zamanki gibi “devletin, ailenin bekası için”in ardına sığınp demokrasiyi katlettiklerinden özgürlükleri elinden alınan bireye yazıldığı, cahillik dağ olsaydı zirvesi; hem sevip hem dövme ritüeli olacak korkulan figür, mikro iktidarını kurmuş **“baba evinden”** bir üst level **“yuvamız”a**, **“yuvam”a** terfi edilen **mekanda**; can, gönül ne istenirse yapılır, istemezse yemek bile yapılmaz, kahvaltı akıllıca gelir mesela, kitap okunur, yatak toplanmaz, ev işi önemsenmez, keza yeme, içme de. Partiler düzenlenir, arkadaşlar çağırılır, çağrılmaz, hoşça vakit geçirilir. Bir süre sonra **“baba evi”ndeymişçesine** sıkılır, hem iç dünyasını hem de “yuvam”ın kapılarını açacağı özel birilerini katmak ister hayatına; işte o andan itibaren “yuvama” kafasını uzatanlardan biri şöyle bir bakar geçer, birileriye konuk olur bir süreliğine, yine gider... **bazılarının** gözünün içine bakılır bir an önce gitsin ya da biraz daha kalsın diye... **tüm** bu isabetsiz denemeler, atışlar, ne istediğini **bilememenin...bilmenin** yorgunluğunda; dili olsa da konuşmayacak duvarların, bir dünya kişinin ağdalı yüzleri, izleri arasında dönüp de kendine baktığında görürsün ki **sen de** artık umut yüklü ayrılığın meyvesi “yuvam”ın yavaş yavaş dönüştüğü **“baba evi”**ndekilerden herhangi birisin; hayat dedikleri de belki bu döngüde dönüp durmaktı değil mi benim kendine de hoyrat **Şairim!** Bunları niye yazdım ki şimdi**!?!? insanın** hayallerinin uçsuz bucaksızlığının, karakterinin, narinliğinin kaynağı içine doğulduğundan **orda** bulunup , bulunmamayı isteme, istememe hakkının olmadığı **“baba evinin”** az biraz olsa da taşralığından ödün vermemesine isyan yazdırdı belki de bu satırları Haldun, yanımızda, kıyımızda, köşemizde Proust’un ebeveynleri gibi; sanattan, edebiyattan zevk almanın ötesi geniş vizyonlukta daha çocukken Sarah Bernhardt’ı izlemeye tiyatroya, Debussy’nin, Reynaldo Hahn’nın, Beethoven’in eserlerini dinlemeye operaya, Monet’in, Tissot’un tablolarının seyretsin diye galerilere götüren, duvarları Raphael, Boticelli, Roselli, Signolli, tavanı Michelangelo’nun freskleriyle süslü Sistine şapelini görmesi için Vatikan’a, Rönesans şehri Floransa’ya, Venedik’e seyahate çıkaran, iyi bir gelire de sahip kimseler bulunmadığından; şu anda **nerden** aklına düştü diye kızma, ultrasonun keşfinden önce hamile kadınlar çocuklarının kız mı erkek mi olduğunu nasıl anlıyorlardı ki gerçi annem **‘cildin** güzelleşirse erkek, çirkinleşirse kızdır, benim yüzüm kızlarda hep lekeyle doldu, Fazıl çil kremi çok kullandım. **Bir de** erkek **bebekte** karın sivrileşir, kızlarda yanlara doğru genişlerdi. Bende erkek çocuklar yılan gibi alt **tarafa, kızlar da** tam tersi karnın her yerinde dolaşırdı, **yaramazdınız’ demişti –‘** Niye kızayım? Öbür dünyaya hazırlık, çok iyi yapmışsın annene sormakla. Eminim, Tanrı’nın sorgu listesinde **‘Hamile kadın erkek mi, kız mı doğuracağını nasıl anlar?’** sorusu da yer alıyordur. Öğrenmeden ölseydin maazallah... Tanrı katında cahil, kültürsüz bellenecektin. **’–‘yaaa** merak ettim ne var bunda? Kadın, erkek pek çok akrabanın **‘Allah’ım, heko, hego bu sefer oğlan olsun, olmalı yoksa a bu** gördüğün mal, mülk sahipsizdir. Tarlayı sürecek, ekecek, biçecek, evlenip soyumuzu devam ettirecek bir oğlan nasip eyle. Arada bir de tabii süt

sağacak, peynir, yağ yapacak, evlenilecek, çocuk doğuracak kızlar doğurtmayı da **unutmadan**’; ‘‘**bebek** sağlıklı doğsun da kız mı erkek mi önemli değil anlayışına varıncaya kadar kadınlar neler gördü ya. Son iki kardeşin doğumunu hatırlayacak yaşıyordum. Bakma yüzüme öyle, ilk üç kardeşimle aramızda birer, ikişer yaş farkı var, üç kız doğurduğundan babam, annem doğum yaptığında yine mi kız doğurdu diye sormuştu, ben evet deyince çekip gitmişti, annemin yanına uğramadan. Kadının o ağrısı çekerken sanki kız doğurmak elindeymişçesine kocanın suçlamasına maruz kalacağından kız doğarsa korkusunu düşünsene. Ne zalim şu erkekler. Hayır, Haldun! **öyle** bakma, bir gün gaddarlaşırsan, şaşırırmam, çünkü bu toplumun ürünüsen sen de. Hele de Mine Leyla **doğduğunda...**’ **ah** o sırlar değil mi Haldun? Mine Leyla’nın adı geçtiğinde gözlerini kaçırıp parmaklarını **çıtlatmaktan** o zaman dikkatimi çekmiş olsaydı... ‘Ne diyordum ha, Mine Leyla kız doğunca dört kız bir erkek babası olmak moralini bozmuştu babamın, son çocuk erkek doğdu da annemin yakası babamın elinden kurtuldu. Bir gün sabah kalktık, nasıl bir ağrı, kızlar hepimiz kabakulak, o zaman Oğuz tek erkekti, daha Mustafa doğmamıştı, tabii Oğuz’a da bulaştı. Van’dayız, kış, kar diz boyu. Oğlu hastalanınca evdeki hastalığı anladı, bir çuval portakal getirdi. Has arkadaşın Oğuz sayesinde alınan C vitamini ayağa kaldırdı hepimizi. Bu kadar düşküncü, ne oldu, Oğuz’un ne hayrı dokundu babama? Bir şey diyeyim mi ben, babamın gözünde kız çocuklarının değersizliğinin ispatı o bir çuval portakalı hiç ama hiç unutmadım.’ ; ‘Baban devlette memur, daha aydın olması beklenir değil mi? Demek köyde kalıp çiftçiliğe devam **etseydi**, annen gibi on iki yaşında başlık parası için satacağı kız çocuklarını. Tek vizyon, amaç aç kalınmayacak bir hayatı sürdürme olunca yufka ekmeği arası peynir, soğan, çökelek, yumurtayla karın doyurulan köylerden geldikleri şehirlerde, şayet iş de bulmuşlarsa bir anda gördüklerini, istediklerini **satin** alacak her ay ellerine geçen düzenli maaşla kendilerini; eline ancak buğday, yağ, peynir, bal, koyun sattığında para geçen, kıt kanat geçinen köylü akrabalarından üstünde görecektik, tanışmadıkları edebiyatın, sanatın, resmin, sinemanın eksikliğini önceki kuşaklar nasıl hissetmemiş, önemsememişlerse, ebeveynlerimizin derdi, sorun da olamayacaktı donanımlı, kültürlü, naif, duygulu, dürüst, nazik, ayakları yere basan çocuklar yetiştirmek? Bir iki kişinin otomobil sahibi olduğu zamanda, rant paylaşan, ihale kapan, alenen rüşvet alan **açgözlü** bürokratlarla, işverenlerle tanıştıkları; biriktirme aracı gördüklerinden harcamamak için parayı ticarete ilgisiz, onca kişiyle paylaşılan ev damlarından, kendine ait tek gözlü bir odayı; yufka değil beyaz fırın ekmeğini, ayran çorbası yerine – zengin değilseniz ölen hayvanın eti dışında kırk yılda bir önemli bir devlet memuru, yetkilisi, aile büyüğü geldiğinde ya da kışlık kavurma yapmak için hayvan kesildiğinde yedikleri ama kasaptan her an alabildikleri etle yapılan– patates, kuru fasulyeyi, lastik yerine kösele ayakkabıyı lütuf sayıp, bir arabaya, eve, buzdolabına kavuşma **sığılındaki** hayalleriyle, çocuklarına avukat, öğretmen, **devlet** memuru olmalarını aşıladıkları şehir yaşamına alıştıkça, yeni şeyler gördükçe, **ülkede** ulaşım, altyapı, gelir ve fikri düzey geliştikçe yavaş yavaş **hayalleri** de tek göz sobalı odadan gecekonduya, kaloriferli, merdaneli çamaşır makineli apartman katına, sinemayla da tanıştıracak mesai arkadaşlarının, Ediz Hun’un, Türkan Şoray’ın giyindiği elbiselerden, çanta ve ayakkabılardan edinmeye, modayı takibe, yılbaşında sofraya hindi koymaya, baloya katılmaya, kuaförde saç kesmeye, boyatmaya geçiş yapacak ebeveynlerimizin yetiştirdiği çocuklardan **senden... benden herhalde bir** Tolstoy, Oscar Wilde, Virginia Woolf, Rembrandt, Orhan Pamuk, Tezer Özlü, Gilles Deleuze çıkacak değildi. Dua et ellerinde kitap görmememize rağmen en azından okumayı sevdik ‘**öyle** ya rastlantıyla karşılaşılan bir insanın, bir peyzajın, elle tutulur bir nesnenin, bir koku, tını, tadın, müziğin irade dışında belleği, hayal gücünü devinime **geçirdiği** 19 yaşında oyun yazarı Rene Peter’in evinde Debussy; Paris’te seçkin sanatçıların, edebiyatçıların beş neslini bir araya getiren Dreyfus yandaşlarının merkezi de olan ünlü edebiyat salonları sahiplerinden arkadaşısı Gaston’un annesi – Proust’u yazı yazmaya iteleyen, ilk kitabı Hazlar ve **Günler’e** önsöz yazmasını sağladığı– Anatol France’ın sevgilisi Madam de Caillavet; Geneviève Halévy (Georges Bizet’in eşi) ile Robert de Montesquiou’nun güllerinin imparatoriçesi Madeleine Lemaire’in salı, çarşamba, perşembe (Les jeudis de Ludovic) günleri düzenledikleri onca yazar Emil Zola, Guy De

Maupassant, Ludovic Halévy, Paul Bourget, Robert de Flers'in onca ressam Alphonse Daudet'in oğlu Lucien Daudet, Whistler, Helleu, Turner'in; katıldığı edebiyat toplantılarında zaman, **mekan** konusundaki düşüncelerinden etkilendiği felsefeci Henri Bergson'la da tanıştığı **bir gençlikti belki de** Vatikan'da Sistine Şapeli'nde yer alan Boticelli'nin freskinde Jethro'nun kızı ve Musa'nın karısı Tsippora'nın çalışma masası üzerindeki reproduksiyonunda "Odette bu **haliyle**, ilkbahar tablosu ressamının kadın figürlerini her zamankinden çok hatırlatıyordu" betimlemesiyle Odette ile Tsippora'nın çehresine atıfta bulunacak M. Swann'ı, Odette'e **aşık** ettiği, Madam de Caillavet, Geneviève Halévy, Madeleine Lemaire'den çarşamba toplantıları düzenleyen Madam Verdurin'i; Robert de Montesquiou'den eşcinsel Baron de Charlus'ı; Kontes Élisabeth Greffulhe'den Guermantes Düşesi'ni; Sarah Bernhardt'tan Berma'yı, Anatole France'dan yazar Bergotte'ı, Whistler'le Helleu'n adlarının anagramından da Elstir'ı yaratıp; Tissot'un Le Cercle de la rue Royale'in de kapıya yakın kişi diye belirttiği (Charles Haas) M. Swann'ın arabacısı Rem'i Antonio Rizzo'nun Dük Loredan büstüne; bulaşıkçı kızı Giotto di Bondone'nin Mercy'i heykeline; arkadaşı Bloch'u Gentile Bellini'nin Fatih Sultan **Mehmed** portresine benzettiği sayısız tabloya, heykele, büste göndermelerle bezediğinden, yanlarında cep telefonu, laptop, tablet bulundurup her iki **sayfada** bir Google'da yazar, ressam, felsefeci, besteci, tablo, portre araması yaptırtacak Kayıp Zamanın İzinde romanı okuyucularının gözünde roman karakterlerini **kanlı canlı silüete büründüren, Proust'un yaşadığı** zamandan çok sonra; 1960'larda tek tük sinema salonunun bulunduğu, tuvalet sorunsalını çözememiş gecekond **mahallelerinde**; tiyatro, opera, bale, resim, heykel dimağlarda soyutluğunu aşamamışken, zaten de ismini duymadıkları herhangi bir ressamın tablosunu, heykellerini, gravürlerini görmek için müzelere, galerilere götürülme, gitme; operayı, baleyi, klasikleri merak etme, kültürünü, yaşayışlarını, geleneklerini, doğasını, yemeklerini **keşif** amaçlı farklı bir şehre, ülkeye, Van'dan İstanbul'a, İzmir'den Muş'a, Milano'ya, Atina'ya, Fas'a seyahat, onca çocuğa bakma, geçinme uğraşında baş sokacak bir ev edinme duasında; tek kanallı radyodan mecburen Müzeyyen Senar, Safiye Ayla şarkılarını öylesine dinleyen ama asıl bugün nostalji sayılan, onca yükü kamburlaşmış sırtın ağrısında 'yaşasan ne olur bu rezil dünyada' umutsuzluğunu katmerleştiren **baba evinde** her gün Kerbela'ya döndüren Ali Ekber Çiçek, Davut Sulari, **Aşık** Daimi'in plaklarından;

"Aslan yavrusu yiğitler,
Su içmeden öldüler
Deniz derya dolu iken
Su içmeden öldüler."

"İlla dostun bir tek gülü yareler beni, beni"; "bilmem şu feleğin bende nesi var" deyişlerini dinleyen ebeveynlerimiz, adını duymadıklarından, habersizliklerinden **akıllarının** ucundan geçmezdi Bach'lı, Mozart'lı klasik müzik, nasıl bir şey olduğunu bilmedikleri bale, opera, gotik heykeller, resimler, Jane Austen, William Shakespeare, Lev Tolstoy'lu klasik romanlar. Soyutluktan zihinde canlandırılmayan 'asırladır **etrafımızı** çeviren düşmanların tek **amacı...** **hamaset nutukları** 'tek başına daldı arasına, Allah Allah diyerek salladı kılıcını" kahramanlıklar, "uğruna ölmeli öldürmeli vatan, devlet, millet, din, mezhep...' yüklemeli şehit **hikayeleriyle** aşık atması, yarışması **imkansız** varlığının "ben"in, "töz"ün değersizliği, çöplüğü yanında, kaderini belirleme yetisini elinden alan bitmeyen fırsat eşitsizliğinin parçası, farelerden, **tahtakurularından** korkacağı; yaz kamplarına görevli gitmek için çırpınan devlet memuru; dansöz Leyla'nın ardına düşen 'bakma öyle durduğuna, dairedaki Yüksel; **hinoğludur**, aklınca beni yerimden edip kendi oturacak şef koltuğuna' kurgulu asılsız astarsız düşmanlıklarda kıvranan, **işini** kaybetmemek için üstlerine yağcılık yapmak zorunda hisseden belki de kalan bir **baba** da yoksa on beş değil, otuzlu yaşlarda denizi görecektir ancak kırk yaşlarında bir otelde tatil **imkanına** kavuşulacak **koşullarda** yoksul, köylü ozanların keder, dert akıtan türküleriyle **büyütülen** ister köyde ister şehirde nerede yaşarsa yaşasın en az üç, altı çocuğuna bakmakla görevli, yalnızca ailenin değil

sülalenin **bedava hizmetçisi...bedava aşçısı... bedava çamaşırcısı...bedava dadısı...bedava sucusu...kapı önüne** dökülen bir ton kömürü elde kürek, el arabasıyla kömürlüğe tek başına boşaltacak bedava hamallık da yetmediğinden, yatılı kalmaya gelmediğinden, hizmet etmekten mahrum kaldığı, dedesinin amcasının oğlunun oğlu dereza Rıza'ya **'ooyy** amca, apo, ben senin kızın değil miyim? Kızının evi burada dururken, sen kalk dereza Şükrüé Kamerié Sofué'nun evine git, çok üzuldüm" dargınlığını ileten, **'kokla** hele, mis gibi kokuyor, **bembeyaz'** çamaşırlarıyla övünen; bütün gün ayakta iş **yapmanın**, yorgunluğunda değil roman, gazete okumak **'bu ne, yeni mi ne zaman yapıldı'** merakı için dahi vakit bulamayan Türkiyeli bir annenin **himayesindeki** bir çocuğun; elle tutulur hayallerine ulaşabileceği fırsatların eşitliğinde kaderini kendisinin çizeceğine inandırılacağı... **inanacağı...** duyguların, düşüncelerin etkisindeki ailesel, toplumsal yapıda büyütülecek; kaygılarını, sevgisini Madame de Sévigné'den alıntı sözcüklerle anlatan bir büyükanneye; sadece ülkesinin yazarlarını değil, diğer ülke yazarlarını, Puşkin'i, Dostoyevski'yi okuyan bir anneye, babaya; avukatına 500 sterlin ödeyen Whistler'in resmine hakaret ettiği, itibarını zedelediği gerekçesiyle aleyhine açtığı davada sadece bir çeyrek peni tazminat ödeyen sanat eleştirmeni John Ruskin'in Susam ve Zambaklar'ını çevirecek kadar iyi derecede yabancı bir dile; kendisine Hz. İbrahim'i andıran Benozzo Gozzoli gravürünü hediye eden, Hz. İsa'ya ihanet edecek sakallı figür Yahuda'yla diğer havarilerin sadece ekmek ve şarap konulu dikdörtgen masada yedikleri Son Akşam Yemeği tablosunda tempera boya kullanıldığına ilişkin detaylara sahip sanat eleştirmeni aile dostlarına sahip **çocuklardan; Marcel Proust'unkinden** farklı hayallere, kurguya, vizyona, bakış açısına, düşünce sistemine ve **gelecek algısına sahipliğinden daha doğal** ne olabilirdi ki? Proust'un "uykusuz gecelerimde görüntüsünü kafamda en sık canlandırdığım odalar arasında Combray'nin odalarına en az benzeyeni, Balbec'te (betimlemesiyle tatillerini geçirdiği Normandiya kıyısındaki Cabourg'da) Grand-Hôtel de la plage'daki odamdı..." çağrışımını keskinleştiren, sonsuz kırları önüne serdiği **okuyucusunun** gözlerinden, zihninden geçerek benliğini yolculuğa çıkartan "tıpkı arzuladıkları bir şehri gözleriyle görmek için seyahate çıkan ve hayalin büyüsunü gerçeklikte tadabileceklerini zanneden insanlar gibi" sözcüklerinde, Cabourg'u, Floransa'yı, Venedik'i, Norman gotiği kiliseleri, Rönesans tablolarını, heykellerini çocukluğunda, gençliğinde görmenin etkisini görmemek mümkün değildir. Doğumundan 89 yıl sonra hala, 1960, 70, 80 ve 90'larda Orta Doğu'da doğmuş nesillerin her anlamda Proust'un olanaklarından mahrumluğu; İbn Haldun'un çağı aşan "doğduğun coğrafya kaderindir" saptamasının tecellisi miydi Rimbaud, Zola, Balzac okuyan, Claude Monet, Paul Cézanne, Edgar Degas tablolarına hayran, Bach, Debussy dinleyen Fransız yosmaları da olabilir miydi? Kendisinin değil ailesinin seçimi; dünyaya geldiği coğrafya **kaderi...şansı...şanssızlığı** mıydı bireyin? Genler de bir nevi kaderse eğer, şimdi bu ikisi birden hayatı mıydı bireyin? **IQ ? kaderle bağlantısı** ???? ya Kristof Kolomb'un keşifleri, coğrafyanın kader olmadığını, tersine kaderin coğrafya olduğunun **kanıtıysa ?** ya da coğrafyanın kaderin, hüznündür mü demeliydi İbn Haldun? Offf ya "her yeri boyamışsın çok güzel, ama burada biraz sonbahar kalmış"ın şairi, sence ne denmeli! İşin içinden çıkamadın, kader olan ne? **coğrafya...aile...ana dil...kültür...din...gelenekler...köken...gen... IQ mu? Ne...ne?** Doğduğun yer mi kötü, iyi kader yoksa benliği, akli geriletken körü körüne kabullenmişlikler; bağnazlık, **biati** kökleştiren yönetenlerin, egemenlerin yönetim tarzına yansıyan zihniyetleri mi? Hele bir dakika izin ver, bir dur! Bu arada **biatin**, İslam dininin, Orta Doğu'nun, Müslüman toplumların et, tırnak ayrılmazlığını da atlama, bir de Lucien Febvre'in "coğrafya imkandır" aforizması var, haydi bakalım şimdi ne diyeceksin sen! **eyyyy** bu romanı bitiremeyecek kadın! **söyle** bana kim haklı, Lucien **Febvre mi** İbn **Haldun mu?** Sıkıldın değil mi bu sonu gelmeyecek saptamalardan, üşendin de yazmaktan, kokusunun ruha sineceği doğulan toprağın kimyasal bileşimi, coğrafi (fay hatları üzerinde olma) ve iklimsel konumu, kültürel, **dini**, medeni, feodal yapısı, tükettikleri gıdalara, yaşayış tarzlarına, iyi ya da kötü, duyarlı ya da duyarsız psikolojiye kadar her şey belirlediğinden ey oğul, eğer yapıcı, yumuşak bir coğrafyada doğmuşsan olumlu bir seyirde pek çok şeyin gelişimine katkı sunma

üzerinedir eylemlerin, düşüncelerin yok, savaş, ihanet, şiddet, çalma çırpma yüklü her güzelliği yok etmeye yeminli bir zihniyetin kol gezdiği bir coğrafyada Orta Doğu'da doğmuşsan mesela, hiçbir şeye musallat olamamışsan, bu defa da uğraşacağın kendini, benliğini yerden yere vuracak eylemlerinin, düşüncelerinin hepsi yıkıcılık üzerinedir diye mi düşündün, tam da Kültür Bakanlığınca yapılan restorasyon çalışmasında 700 yıllık Osmanlı tuğrasının bulunduğu, duvarları **hitli ile** yıkılan Galata Kulesi'nin görüntüsünü izlerken haberlerde; Paris'te Arc de Triomphe (zafer takının) restorasyonunda böylesi bir yıkım vuku bulsaydı, Parislilerin 'tarihimize, değerlerimize yapılan bu saygısız saldırının sorumluları **derhal cezalandırılınsın'**la ayağa kalkacağı muamma değilken' çağrışımı; bir ülkede demokratik bir sistem söz konusuysa sorumluluk doğru iş yapmadığında beğenilmeyecek yönetimde ısrar eden toplumun üzerindedir. Onun **için de** İbn Haldun'un yaşadığı döneme, bölgeye bakarak, 14. yüzyılda "coğrafya kaderdir" tespitinin doğruluğuna kanaat getirip; buna, söylenecek sözüm yok ama alkışlayanlara sözüm var; 18 yaşında üniversiteye giden, kendisini diğerlerinden bir adım öne taşıyıp, donanımlı kılacağından Pursaklar'daki evinden yoğun trafiğe takılmadan İngilizce kursuna yetişmek için her gün saat 5.30'da uyanıp, saat 17'ye kadar kursta, okulda kaldıktan sonra uzunca bir yolculukla tekrar evine dönen birinden, beş adım öndeliğini sağlayacak olanakların önüne serildiği İsviçre'de doğan, aynı yaştaki bir genç de 5.30'da kalkacaktır ama spor yapmak, ata binmek belki de yüzmek için. Ana dili seviyesinde İngilizceyi konuşacak eğitimi daha kreşte aldığından Londra'ya gittiğinde isteklerini ifade edeceği dili konuşacağından yabancılik çekmeyecek, kültürel faaliyetlere girişecek elektronik müzik partilerine, müzelere, galerilere, operaya, baleye giderken, mesleği ile ilgili stajını da yapacaktır. Bu durumun farkına vardığından kendini geliştirmek, yeni bir dil öğrenmek için çabalamaktan, yorulmaktansa 'uluslararası piyasada yetkin İsviçreli bir gençle rekabet edebilir miyim? Ne yaparsam yapayım bir şey değişmeyecek, kaderim bu **coğrafyada**, bu kısır hayatı **yaşamak'** bahanesi işine gelen Pursaklı gencin havlu atması kolaycılığa, bedavacılığa tutkun toplumda garipsenmeyecek tersine onaylanacaktır. Oysa gözleme, deneye, yeni keşiflerin gücüne dayanan bilimin, akılın kaderci yaklaşımları reddini gerektirecek dünya tarihinde yerini almış onlarca olay göstermiştir ki bataklıkta bile güzel çiçekler açtığını; atılan tohumun GDO'suz olması gerektiğini de unutmadan; coğrafya sadece istenmeyen bir hayatın yaşanmasının mazerettir; Abraham Lincoln'un "köleliği kaldırma" kararı 'ne yaparsam yapayım köle öleceğim' umutsuzluğundaki Afrika kökenli bir siyahiye; Hitler'in **akıl dışı** yönetiminin ülkesini savaşa sürüklemesiyle oğlunu savaşta, komşusu Yahudileri Nazi kamplarında yitiren bir Alman'a; çizdikleri kaderin coğrafyayla ilgisizliğine bakıp... Almanya'ya, başka bir ülkeye göçenlerin, ülkelerinde edindikleri yaşayış tarzını, alışkanlıklarını, düşünce yapılarını devam ettirdiklerinden de yola çıkarak; tamam, belki doğrudur da doğulan coğrafyanın mevcut sisteminin, geleneklerinin, dininin; farkına varılmadan hayatı, mizacı şekillendirdiği kalıptan kurtulmak sanıldığı gibi kolay da değil ama bugün küçük bir ekrana sığan istediğinle ilişki kuracak **küçülmüşlükteki** küresel dünyada, refahını, güvenliğini, özgürlüğünü artıracak önlemleri alarak, Latince "quis custodiet ipsos custodes? Koruyuculardan kim koruyacak?" ekseninde, korunması gereken güçlü devlet değil, karşısındaki güçsüz bireyken; hukukun üstünlüğünün, yargı bağımsızlığının devre dışı kaldığı Orta Doğu'nun, iktidardaki ne hikmetse hepsi de otoriter, diktatör hevesli liderleri, siyasileri, yozlaşmış bürokratları, güç odakları, yönettikleri, iliğini sömürmekle kalmayıp "devletimiz var olsun, Allah zeval vermesin" kadir- i mutlaklığı zikrederek, içinde kendilerini gizledikleri kavram devlet için, aile için var olduklarını telkin ederek üstünlüklerini kabullendirdikleri halka, bireylere utanmadan kendilerine, yerinde olmaları **imkansız** baba, ana da dedirtirler. Tebaanın, halkın, bireyin kutsallığı temelken Osmanlı'dan, monarşiden kalma bu kadir- i mutlak hikmet- i devlet, **hükümet**, aile zihniyeti, alışkanlığı Cumhuriyet'i kuran kadrolar uzaydan gelmediklerinden, toplum düzenini sağladığından o dönem için gerekli bu söylemi sonradan ilelebet şiar edinip reforma, Rönesans'a, aydınlanmaya yönelmeyince her "demokrasi" talebi hem seven hem döven babanın ağır tokadıyla sersemletildiğinden- benzeri Avrupa ülkelerinde, Amerika'da yapılsa yer yerinden oynayacakken-

kimsenin çıkıp; bu adamlar neden vergilerimizi fabrika yerine bilmem kaçınıcı sarayını yapmak, mal kaçırmak için harcıyor, niçin bir arabaya geliş fiyatından çok daha fazla ÖTV ödüyoruz, acaba neden her şey, kur farkını hesaba katsak bile yurt dışında daha ucuz, diye sormadığı gibi aklına da gelmez, çünkü devlete, dolayısıyla o mekanizmayı çalıştıranlara taptığından, kaderlerini belirlemelerine suskun, ne veriliyorsa onunla yetinen bir kitlenin varlığında zaten de aynı coğrafyayı paylaşan Güney Kore, Kuzey Kore (Güney’de kişi başına **milli** gelir 30.000 \$, Kuzey’de 1,000 \$) Türkiye, Bulgaristan, Yunanistan, Rusya, Irak, İran, Suriye, Yemen’de kişi başına düşen gelir, refah düzeyi verileri, eşit yurttaşlık yaklaşımında gözlenen farklılıklar teyit ediyor ki ideolojisi, yaklaşımlarıyla hem döven hem seven “devlet baba”nın, yöneticilerin kaderleri belirleme yetileri İbn Haldun’un sözünün anlamını yitirtiyor. Tabii bir de Warren Buffett’ın geleceklerini garantileyen gelir düzeyinin, servetin sahibi olarak dünyaya teşrif eyleyen zengin çocuklarını **kastettiği** “şanslı sperm kulübü üyelerin”den biriyseniz, sığ Sierra Leone’de, Liberya’da doğulsa da çevresini yenileyecek, sosyalleşecek, yoksul ülkesinden gelişmiş bir ülkede okuma şansını yakaladığından kaderi kaderi de.... **‘mola’...’mola’ hocam ’mola’ ! rica ediyorum**, bir dakika ara ver yazmaya, söylemeyeyim, söylemeyeyim diyorum ama çığırından çıkarıp başlangıçtaki temasından uzaklaştırarak günlük bir gazetede, sosyal medyada bir internet sitesinde köşe yazarı tarafından yazılan izlenimler, görüşler, yorumlarla dolu makaleye döndürdün romanı, nasıl bir kurgudur bu? Bunları niye yazıyorsun? Bak! **yazmasan** sen, kimse bilmiyor zaten bunları, küçümseyici bakışınla, yazdıklarını, önemsedığını yine de ‘yazdığı bu muymuş’ eleştirisinin üzüntüsünü yaşamamı istemediğini hissettirerek yaptığın bu yorumla, herkesle aynı dayatmacı, faşist tavırda birleştiğini göstermediğini sanarak. Tamam, acemiyim, bilmiyorum işte roman yazmayı ama madem dostumsun neden herkesten önce sen kırıyorsun beni? Başkalarından farklı bir tavır takınıp eleştiri okunu ilk atarlardan olmayıp yazma coşkumu kırmasan... **azıcık** bekleseydin belki düşündüğünden çok daha iyi bir yola evrilecekti romanım. Her **zamanki** gibi yarardan çok zarar, hayır, araya girmekle, ne yazacağımı da unutturdun....

....**evet!** Elinin tersiyle **Sartre**’ın “var oluşumuza karışamayız ama ondan sonrasının sorumluluğu, kaderi oluşturmanın yükümlülüğü bize aittir”ini iten; daha daha iktidarda kalmak gelişimi, ilerlemeyi durdurmakla mümkün olduğundan din, mezhep, tarikat, cemaat, etnik köken temelli savaşlar, sanal düşmanlıklar yaratıp özgürlüğünün kısıtlanmasının, yoksulluklarının sorumluluğunun faturasını kesecekleri beceriksiz, iş bilmez damgalayacakları bireyi, kitleyi; yönetiminde her şey şahane yalanını yineleyerek daha iyisi gelmez, bulunmaz düşüncesinde oyalama, kullanma uyanıklığındaki o coğrafyanın... **o** toplumun egemeni, yönetenleri; isyansızlığı, mücadelenin faydasızlığını, kabullenışı yerleştirdiklerinden kaderi doğulan coğrafya kılan zihniyetin de baş destekçileridir. İşte sen! **şayet** var idiyse Tanrı’nın kırk yılda bir de olsa iyi bir şey yaptığına inanacağın **daha yeryüzüne...**, ..., Marx, Schopenhauer, Monet, Renoir, Rilke, Joyce gibi onlarca yazarı, sanatçıyı ve de kimi zaman bir çocuğun, annesinden “iyi geceler” öpücüğü alma arzusunu, kimi zaman uyku uyanıklık arasındaki muğlaklığı, kimi zaman etnobotanik dalına hizmet peyzaj, çiçek izlenimlerini Rönesans üslubunda yansıtan, sınır kapısını istediği zaman açan... **istediği** zaman kapatan apo Proust’u göndermesidir **demediğin**’ Orta Doğu’da doğmanın gözyaşı, keder, acı, savaş getirdiğini de **bilmediğin**, duyumsadığın kokuların, tattığın yiyeceklerin, gördüğün çiçeklerin, böceklerin, dokunduğun insanların, hayatının içinde **genelgeçer** sınırsızlıkta ilerlediği **zamanda**; günde, o da bazen tek bir taksinin, dolmuşun, cemsenin geçtiği hem geçim kaynağı hem karınları doyurduğundan; koyunlara, keçilere, ineklere, tavuklara, camışlara (manda), atlara, süte, yumurtaya, salatalığa, sebzeye, buğdaya; çocuklardan daha fazla değer verilen, itina gösterilen **dewa ma’larda**, **köylerde**; yaşamadıklarından şaplaklı, çimdikli, saç çekmeli kabalığı sevgi sanan; on, on iki yaşındaki kız çocuklarını ‘bu oğlanın eşekten yalnız iki kulağı eksiktir ama amcan oğludur, akrabandır, evlen **bununla**’ ilişkilerine zorlamalı, başkalarına göre **eflen püften ama oradakilerin hayatını etkilediğinden sonsuz öneme haiz** birbirini kıskanan eltilerin, yengelerin, kaynanaların, amcaların, yeğenlerin, gelinlerin ‘bütün gün çüce anam çüce... anca otursun, biz bu öküz gibi çalışalı neymiş, şehirde

çalışıyormuş , tatile gelmiş ama iş ot, kavak parası almaya gelince başta o **koşuyor**’;’a o mergê Seterij’de çayırı tek başıma tırpanladım, otları bağ yapacağına gitmiş uyuyor ’;’**su** münafiğa bak hele! eline çay bardağı, yanına pırık Hasena’yı almış, ma, a o lojinin önünde konuşup duruyor sabahtan bu yana, hamur kabarmış taşıyor tekmeden, çoluk çocuk aç, ekmek geç kaldı, sofraya kurulacak, ne **gam**’lı; bazen yanından su geçtiğinden ekini bol arazinin kendisine verilmesini isteyen, bazen sattığı 100 kavak ağacından aldığı parayı bölüşmeyi istemeyen ev damı erkeklerinin atışmasına **dahil** olacak oğlan çocuklarından Talo’nun, amcasına babana, gözünün önünde saldırdığını gören büyük amcan Hasané **Halil’in** kapı önünde bulduğu değnekle Talo’ya daldığı, yumak **halinde** birbirine girişmeli, yumruklu, saygısızlığın tavan yaptığı bitmeyen **kavgaların** sonrasında, hiçbir şey yaşanmamışçasına, olmamışçasına birbirlerinin yüzüne bakma, şakalaşma, sininin etrafında toplanıp yemek yeme **riyakarlığını** ‘ne olursa olsun akrabamız, aynı kandanız, düşmanlık **olmaz**’ yalanına ortak olmanın olağanlığında, en az yirmi kişiye ekmek, yemek yapan, sini indiren, kaldıran, dereden çektikleri suyla bulaşık, çamaşır yıkayan, onca kişinin oturması için sandalye, kürsü, minder ayarlayan, ev damı çocuklarını koğuştaymışçasına bitiştik nizam yatırmak için yer yatağı hazırlayan, sürekli sıcak su için ele ne geçerse ocağın üstüne koyup bir ordunun ihtiyacı kadar iki üç çaydanlıkta, semaverde – yeniden demlenmeyip ha bire üzerine sıcak su eklendiğinden çaylıktan çıkan– çay demleyen **annelerin, kadınların**; çocuklarının ‘**açım**’, ‘**su**’, ‘**ne giyineceğim**’, ‘**her tarafım kaşınıyor**’ **yakınmalarına**, ‘**karnım ağrıyor**’, ‘**İbo, beni dövdü**’ dertlerine kayıtsız kaldığı, yetiştirilmesi gerekli onca iş arasında istense, söylense ‘hele bak, çok önemli bir şey mi bu, neymiş iyi geceler öpmesi ! olmasa ne **olur**’la hafife alıp ‘a bu benim oğlan, kız ne kadar değişik bir **çocuk**’ suçlama, hayır ! annelerinden görmediklerinden akıllarından geçmeyen, çocukluğunda annenden almadığını; yatmadan önce her akşam annesinden aldığı “iyi geceler öpücüğünü” eve misafir (M. Swann) geldiğinde almamasının kıvrandıran sancıya **yol açışını**; tezek kokularının arasında burna değdiğinden cennette yaşanıyormuş hissi uyandırıp ‘ey çiçek, yok dünyada böyle mis koku, beni benden **alan**’la yaprakları okşanmadan, güzelliklerine ilgisiz yanlarından geçilip gidilen, ömrü solduğunda ‘elbet farkıma **varacaklar**’ inadıyla ertesi yıl yine açan, toplanıp, olmadığından **vazoda** değil, su bardağı ya da **şışede** odalara, salona fresh, taze koku vermesi için konulmayan **binbir** çeşit çiçeğin, evlerin etrafını saran en sevdiğin reçelin ham maddesi, üzerine limon sıkılarak kırmızılaşan suyuna **kıtlama** şeker batırılıp çay içilen Van’ın, kırmızı güllerin, Süphan Dağı eteklerini kaplayan gelinciklerin, lalelerin isimlerini çocuklarına anlatan tek bir ebeveyn çıkmadığından belki inanılmaz gelse de on beş, on dört yaşlarında ‘**aaaa!!! ama...ama bunların aynısını dewa ma** Badan’da, Kasman’da, Ameren’da görmüştüm, demek adı sümbülmüş’ şaşkınlığında nergis, **hanımeli, ..., ...,’yle** tanışıldığından **bir yere koyamadığından** “yeşil hortumdan çıkan su damlaları gibi serin ve sert olan Gilberte adını, yaseminlerin ve şebboyaların üzerinde yankılanırken duydum” harflerine resim yaptırtıp, ilk aşk tomurcuğunu bir çiçeğin renginden alınan ruhani doyumla; yumuşacık yastıklar üzerinde, ipeklere sardığı **sözcüklerle anlatan** duygulardan, betimlemelerden **fersah fersah** uzakta olması için öncelikle gidilecek bir memleket, gidildiğinde hepsini tanımanın imkansızlığında isimlerini bilemediğin elli teyze, bir o kadar amca çocuğu arasında kaybolan varlığının, benliğinin erimesine alışılan; birbirlerine saydırdıktan sonra gülüşen... **hadi** bunlardan dostluk, insanlık bekle! **ha** oldum olası akrabayı “**ağacın** kurdu” sayarım, dedikoducu, etrafındakileri parçalamaya hazır akbabalar. Eninde sonunda herkesin ‘yok ya, yok yedi kat yabancı, el, kardeşinden, akrabandan daha **can**’la **buluşacağı** yeni çevre, fikir ve bireylere aralanmayan kapalılıkta; bazen iyi, bazen kötü, bazen canından can, bazen candan bezdiren kabile yaşayışlı topluluğun; akrabaların dimağda yerini aldığı çocukluk sonrasında; duyumsanan tadın, kokunun peşinde sürüklenerek yaz tatillerini geçirdiği Combarı çağrışımını tetikleyecek unutulmayacak **tat** bırakan bir yiyecek yemediğinden, hiç hediye alınmadığından, tezek kokusu, küflenmiş dorak tadı, koyunların boynundaki çan sesi, bağrış çağırış, kavga dışında yenildiğinde, karşılaşıldığında tatilini geçirdiğin ev damına, dewa ma Badan’ı hatırlatmayacak güzel bir an ‘çaya batırılan madlenli kek (kurabiye) parçasından bunca duygu, cümle nasıl **fışkırdı**’ imrenmeni

mutluluğa dönüştüren **apo** “**Proust** gibi kayıp zamanlarını dürtecek cinsten gözlemci, hatta hazcı bir yaşam sürdürmeyenlerden **biri** olarak; “bırakınız yapsınlar, bırakınız üzerinden geçsinler” yaygınlaştırıldığından, sorumluluktan muaf erkekler gibi “saldım çayıra, Mevla’m kayıra” düsturlu çocuk yetiştirme, büyütme tekniğini benimseyen ev damı kadınlarının; kendileri de aynı yoldan geçtiklerinden üzerine tereyağı sürdükleri, arasına çökelek, şanslı günse bal kaymak, bazen soğan, yumurta koydukları yufka ekmeği, bir parça niyazi, çöreği ellerine tutuşturarak başlarından savıp, günün geri kalanında kendilerini rahatsız etmedikleri müddetçe ne yaptıklarını, ne halt ettiklerini merak etmemeleri, ev damı çocukları için sorun teşkil etmese de yine de ‘**bugün** Çepanik Yaylası’na gittik, yolda Nade, kenger sakızı yapacağım, size göstereyim, dedi. Toprağın üzerine çer çöpleri, otları yana yana dizdi, sonra kengerin sert, kartlaşmış kısmını çat diye ortadan böldü, böyle süt gibi akan şeyi otun üstüne döktü, çer çöple kapatıp gizledi, bir gün burada kurusun bu, alır, çiğneriz, dedi. Sonra koca bir taş, kayaya yapışmış sarı, siyah, kahverengi toprağı yanındaki bıçakla kazıdı, azıcık su döktü, bakın kına bu, diyerek avucumuza buraya sürdü, **orada** bulduğu çaputla da bağladı. Ben istemiyorum, yıkayalım dedim, rahat dur, bekle az dedi, derede yıkadık sonra. **Bak! o kadar yıkadım daha da çıkmadı...** keşiflerinin sevincini kıran ‘kızım, kızım, adamlar kapıda çay bekler, çekil önümden, sonra **anlatırsın**’ koşturmasında ‘evlat mecburen bakıyorsun, atsan atılmaz ha satsan kim **alacak**’ sızlanmasıyla, katlanılması gereken nesne muamelesine muhataplıkta, ‘ne yaptın bugün, nerelere **gittin**’ meraksızlığı; büyükbabanın **dokuz yüz kırk altı** yılındaki depremde altında kaldığı yerde yeniden aynısı yapılmış ev damı Kasmanda **çe Talu’da, çe Resul’de Badan’daki yaz tatillerini** eğlenceli, gizemli geçmesinin nedeniydi de....

....**Harvard**, Oxford, Boğaziçi, ODTÜ mezunu da olsa, hayatlarındaki herkes hizmet beklediğinden ‘**hadi** kalkın, güneş doğdu çoktan, ne duruyorsunuz, çabık, çabık’ guguk kuşlu çalar saat yaşlıların uykuyu haram ettikleri, şafaktan gece yarısına fabrikadaymışçasına bitmeyen iş akışında fırsat bulurlarsa ‘eree ne olmuş, ne, biri de dese yazıktır, günahtır bu kadın öldü aklıktan... waye, insaf, bir çalkama (ayran) yap, ben de ekmek getireyim de **yyelim**’ çöküntüsünde, bir bardak **kıtlama** çay içerken çocuklarıyla konuşacak yazgılarının; eziyet, fakirlik, horlanma, değişmeyen mansplainingle eşitlendiğini gözlemlediğin **ilk yer dewa ma Kasman’da, Badan’da**, a o yüzdendi işte, çocuklarıyla ilgilenmesine izin vermeyen, bekletemeyecek sağdığı malların sütünü kaynatma işlerinin önceliği yüzünden kızı Saime **ölmekteyken**, yorgunluktan göz kapaklarını açamamasını anladığından acıdığı teyzen Sare’nin, kadınların peşinde mala gitmek; oturduğu görülmediğinden ‘niye bütün işleri hep sen **yapıyorsun’la** üzüldüğün tamamı akrabalarından ibaret köyde zayıf mı zayıf, kızıl saçlarıyla gözüne hepsinden farklı görünen elinde bakır, alüminyumdan bakraç, sırtında deri tulumla (meşk) yola revan annenin amcasının kızı Fikriye’nin, diğer kadınlar gibi; onlarca hayvan verek, bizek, beran, tükş’ün arasında ev damına ait keçileri, koyunları tanımasının hayretinde ‘çene, çeniii, şu kulağı yırtık sarı bizek var ya o da bizimdir, bji bere (hadi getir), korkma bir şey **yapmaz**’ komutuna uyup yakalamak için düşe kalka peşinden koşulan keçileri, koyunları ağızlarını büzülerek çıkardıkları ‘şışşşş, bırrrr, **bürürü**’ sesiyle bir bacağından tutulup önlerine çektikten sonra kalçalarına şaplaklar indirip ‘sakin, sakın ol, benim güzelim, yaramaz **kızım**’ sevecenliğinde sağdıkça bakraçta köpüren **süte bakmalı**; Nade’nin ‘hayvan deyip geçme, **onlar da** kendi evlerini **tanırlar**’ önermesini haklı çıkaran sayıca az olduklarından; samanların, ot bağlarının da depolandığı evin biraz ötesindeki “kom”larda kalan koyunlar, keçiler gibi yaylaya götürülmeyen, çobanın sabah alıp akşama doğru geri getirdiği büyükbaşların; inek, dana, camışların (manda) ahıra, “gome”ye yaklaşıldığında kendiliğinden sürüden ayrılmasını **izlemeli**; bazen akşama doğru, bazen sabahın kör vaktinde evin önünde, lo(c)jnlı **mutfakta** tavana asılı kalın halata, bir ağaca ya da üç ayaklı (Sepi) Sêpik’e içine yoğurt, soğuk su doldurulduktan sonra bağlanan – keçi, koyun derisinin sıcak suyun içine daldırılarak kıllarının yolunduğu, yağlarından arındırıldığı zahmetli işlemler sonrasında ortaya çıkan kızıl, siyah renkli– tulukun (meşkin) ya da tahta yagukun kapağı kapatılır kapatılmaz ileri, geri hareketlerle iteklenmelerinden çıkan, çalkalama sesi duyulur duyulmaz yataktan fırlayan ya da neredelerse **ordan**

koşarak yayık yayanın yanında biten çocukların ‘ben **yapayım**’ isteğine ‘çenei, çenei, laoo, lacek rahat durun, işim çok benim, bırakın da bitireyim, eglemeyin beni, gücünüz yetmez **yorulursunuz**’ direnmesine ‘yorulmayız, bak gör, sen dinlen, a o taşa otur, oturun biz yaparız, sizin yerinize, **yerine**’ yalvarmasına ancak on dakika dayanamayacağı bilinen ‘errrr, yakamı kurtaramayacağım elinizden, tamam” havlusunu atan büyüklerden genellikle de **Fikriye’den**, koparılan izinle yayığın başına geçilen anda; ayranın çalkalanmasının “tık, tık, tok tok” ritmine karışan dere Çor’un, **Mengel’in**, köpeklerin, tavukların, ineklerin sesi “oooo, eroo memo, memo” bağrıışları, senfonik konser veriliyormuşçasına köyü inletirken, teknolojik devrim sayesinde her şeyi somutlaştıran görselliğin; dimağı tembelliğe iterek düşünme, yaratma, hayal etme yetisini azaltıp, duyguları ifade edecek yeni sözcüklere, betimlemelere ihtiyaç bırakmayacak 21. yüzyılda dewa ma Badan’da, Kasman’da sülalesiyle yaşayacak Proust’un; kalabalıkta hiçlenen benliğin devinimini, acıyı, aşkı, ölümü, umudu nasıl ve hangi sözcüklere betimlemelere sığdıracağının hevesinde, kim bilir, belki bu yüzyılda imgelemeler, iz düşümler, sözcükler arasında debelenmenin **alemi** de yok. Boşuna yormayayım kendimi; vereceğim linki tıklayarak görün işte neyi betimlediğimi, anlatmak istediğimi, hissettiklerimi de arada sırada blog’umda yayınlayarak yazma arzumu tatmin ederim, bitti gitti işte. Hem istediğini **photoshop’layacağın** görsellik aslında yazında betimlemenin, imgelemenin, mecazın sonunu getirmedi mi düşüncesinde multiculture **da** yukarıda yazdığım cümlelerle nasıl yapıldığını, ne olduğunu, şeklini **şemailini** tam anlatamadığım meşk, yaguk mevzusunu http://galeri.netfotograf.com/fotograf.asp?foto_id=40832; <http://www.erzurumgazetesi.com.tr/haber/yayik-geleneği-yasatılıyor/56519>; <http://rojnameyannewroz2.com/emekci-kadınlardan-bidemet-yayla-kadınları-ve-asıklar-14364.html> şu üç linki tıklayarak görebilirsin ey okuyucu! diyerek kestirip atmayı mı denesen?? **hezeyanında** şayet yazınla uğraşanlar böyle bir yol izlese, kitap okunan ülkeler listesinin sonlarındaki Türkiye’de popülaritesi yükselecek bu yazın türü sayesinde, ortalık 20, 30 sayfalık romanlarla dolup taşacağından, buyurun edebiyatın cenaze namazına... **bu** tembelliğe serenatlı uyanık aklına ne diyeyim? Uzaklaşmasana, yaz yazacağını be kadın! ‘**çocuklar**, bir bakayım hele, oldu mu?’ yiğitliğe zeval getirmemek için sızlanmadan yaymaya devam edildiğinden yorulan kollara, bacaklara azıcık nefes aldıracağından, molayı çocukların dört gözle beklediğini **anlamamazlıktan** gelip kapağını açtığı meşke, yaguka parmak daldırıp ‘eh olmak üzere, az kaldı, beş on dakika daha, haydi **durmayın**’ acımasızlığına yatan büyüklerden ‘**olmuş bu**’ duyulur duyulmaz, içten bir ‘offf bitti nihayet, yoruldum, **fenayım’la** köşeye yığılındığında ‘**nasıl, kolaymış değil?**’ alaycılığına prim vermeden ‘**hiç yorulmadım**’ ayaklanmasıyla köpük köpük ayranın döküldüğü, çamaşırın kaynatıldığı, suyun ısıtıldığı, yemeğin yapıldığı çok amaçlı kara kazanın üstünde toplanan yağın (ronu teze’nin) elle topak, beze yapılarak bakraçtaki soğuk suya atılma sonrası, odun ateşinin üzerine konan kara kazanda çürümeye bırakılan ayranın tülbentlerden, kevgirden süzülmesiyle kışın, yazın yenecek çökeleğin – (t)dorakın– deri tulumlara, posta elle iyice hava almayacak biçimde bastırılması bazen de araya tereyağı konularak ‘**hoş dorak**’ yapımında bulunulmalı; yer yer paslanmış, emayesi, kalayı dökülmüş tencereye konmuş buğday, mısır, yemek artıklarıyla yemlemenin ardından kovalanan **tavukları yakalamalı**; kümese girip **toplanan sıcak yumurtaları** kirlenmesin diye **elbiselerinin önüne** önlükten geniş peştamal takan Kasmanlı kadınlardan farklı, hiçbir yeri kirlenmesin diye elbisesinin üzerine lastik geçirilmiş etek giyen, muhasebeciler gibi kolunun yarısına kadar çektiği siyah bez kolluklar kullanan, isterse bir küçücük iğne olsun malına, tavuklarına düşkün anneannenin eteğine **koymalı** toprak, saman, su karıştırarak yapılan harcın döküldüğü uçsuz bucaksız geniş alana serilmiş dizi dizi kerpiç kalıplarının üzerinden atlayıp, labirentli kerpiç **rolunda koşmalı** faaliyetinin, onca etkinliğin içinde kimse karışmadığından, akla esen her şeyin yapıp dağ, tepe, çayır, orman gezilir, susuzluk çeşmeden, kıyısında ya da ortasındaki taşa oturup ayakların daldırıldığı dereden giderilir, açlık da kenger, yemlik, elma, yabani armut, erik, alıçla bastırılırken **saatlerin, zamanın su gibi aktığının habersizliğinde**; altı, yedi ay kar, kış altında geçirildiğinden, babanın yıllık izni; pek bir kıymetli salatalığın (hıyarın), sebze ve meyvelerin ancak

yenilecek kıvama ulaştığı, başakların olgunlaştığı harman zamanına, temmuz, ağustos aylarına denk geldiğinden ‘(ma şérére cıwéna ser) haydi gidelim, dövene **bineriz**’ eğlencesinde dibe vurmak için, harman alanına uğramadan akşamın edilmeyeceği **çocukluk zamanlarında**; taş köprüyle karşı kıyısına geçilen deré **Mengel’e** bir, iki ağaçlık mesafede neredeyse bitişik harman alanına; öküz arabası veya insan, at, eşek sırtında taşınarak getirilmiş ekinlerin tanelerini, iş bitimi iki erkeğin sazlık kamışlarını bükerek yaptığı kalın ot halatlarıyla bağlanacak sapından, samanından ayırmak için, altına kesici çakmak taşlarının çakıldığı, boyunduruğa koşulu, ezecekleri ekin buğdaydan (usareden) mısırdan yemesinler diye ağızları kalın bezle bağlanmış iki öküz, manda, atın çektiği önü hafif kalkık tahta dövende (moşene de) arabadaymışçasına uçurulmak; kendisi de on iki yaşında evlendirildiğinden, ölmeseydi teyzen Leyla, onun da diğer beş kızı gibi on iki yaşında “kocaya” verilmesine engel olamayacak, kız çocuğu için evlenmekten başka bir alternatifi varsaymayan, ele tutuşturulan ibrikle sulanan toprak zeminli odaları, evin etrafını palakaya kadar süpürmeyi iş saymayan çene Küçükağa’nın **‘bahardır**. Murat yükselmiş; çağıldıyor, gürlüyor, yıkıyor geçiyor; her yeri, köprüler sel altında, kimse geçemiyor karşıya, Turna kuşu bakmış yükseklerden insanların **acizliğine**, seslenmiş Murat’a ‘Suyun coşmuş yine Murat, Turna’nın **umurunda mı? qulng** gotiye, ava Muradê rabuye xemê min **e’** Siz **çe Talu** kızlarındaki de Turna kuşunun hesabı. Evde iş, güç mü var, çeşmeden su mu getirilecek, odalar mı süpürülecek, sofraya mı kurulacak? **varsa** yoksa tiro viro işler; gez toz. Yarın bir gün gideceğin el evinde, senden harmanda oynamanı istemezler, iş beklerler, iş...’ öfkesine değerdi değmesine de altındaki ekini tanesinden, sapından ayırmak için durmadan dönen hayvanları ayakta idare eden büyükler mola vermediklerinden, dakikalarca döven üstünde dönüp durma, ağza, burna giren toz, toprak, mide bulandırıp, göz kararttığında “uygun an” kollanıp buğday, çimen, çiçek karışımı otların arasına atlanır; **bir dakika! bir tavsiye**, yanlış anlama, kurguna müdahale değil amacım, ama okuyucuyu “Eskiden Harman Dövmek (Kovmak)”, “Hey gidi hey...”, “Eskiden harman **dövme** gem sürme, döven sürme böyleydi” başlıklı YouTube videolarını izlemeye yönlendirseydin, dövenle ilgili çok daha açıklayıcı bilgiler sunar, bunca satırı da yazmak zorunda kalmaz mıydın???? **işaretli** olsa da ultra **postmodern** yazın bana, mantıklı geliyor, görsellerle destekli paragraflar süreci hızlandıracağından okuyucunun amcan kızı Leyla’nın vefatına dair merakı da kısa sürede giderilirdi. **Ben de** biliyorum, bilgisayarmışçasına **art arda tık...tık... tık** açılan **birçok** pencereden her şeyin; duygusuzca **“tak...tak...tak”** hızında ilerlemesin, isteyenlerin fazlalığındaki bu ultra modern Alfa çağında, uzun satırların sıkılmadan okunmayacağını, üzgünüm her ayrıntının önemli kıldığı geçmiş belirlediğinden geleceği; ultra Alfa okuyucuyu bu anlamda memnun edemeyeceğim zaten karşılayamayacağımdan benden hiçbir beklentisi de olmasın. Daye kurbane cane! **sıkıldıysan** yine de hemen bir kenara koyma, belki ilerleyen sayfalarda kendinden bir şeyler bulacağın sürpriz satırlar çıkar önüne. Ve sapından, tanesi buğdayı, arpası, çavdarı ayrılacak kadar dövenle dövüldüğünden kürekle, tırmıkla harman alanının ortasında piramitlere benzer koni biçimi verilerek toplanan, bazen ertesi güne bırakılacağından düşecek **çiyden**, yağacak yağmurdan korumak için üzerlerine naylon geçirilen ya da çalı çırpı örtülen ‘pencereleri kapatın, ortalıkta da açık yiyecek, içecek bırakmayın; şimdi her yer toz toprak **dolacak**’ uyarısında bulunan, ağızlarını burunlarını, başlarını leçek, bez, çaput, kasket, şalla kapatmış erkekler; genellikle hava kararmaya başlamadan **rüzgarın** estiği yöne doğru sapından, samanından ayırmak için buğdayı, daneleri savurma işlemine koninin tepesinden aşağıya doğru inerek başladıklarında; öksürük sesleriyle beraber göğsüne yükselen kalın, ince, sarı bejimsi toz bulutu köyün üstüne çöküp karartırken havayı, saman, toprak karışımı çer çöpün de her yere; dereye, bostandaki meyveye, sebzeye, kirpiklere, saçlara, elbiselere, bakraçtaki suya **konmasının ertesinde** önce iri delikli kalburdan, elekten geçirilerek taştan, topraktan buğdayı, arpayı, çavdarı temizleyen kadınlara, erkeklere güğüm, testi, bakraçtan ziyade hafifliğinden taşınması kolay alüminyum kovalarla çeşmeden soğuk su taşımayla görevlendirilmiş; bezlerin, naylonların üzerine serilecek, çiği karnı ağrıttığından arakladıkları buğdayı, mısırı **ordan** buradan buldukları teneke, kullanılmayan **kap kacağı** üzerine koyacakları iki taştan yapıldı

ocakta, çalı çırpıyı tutuşturarak yakacakları ateşte kavururken, çuvalara, tenekelere konulan buğdaylar ökü, el arabalarında ya da sırtta taşınarak çuval çuval un için değirmenine **götürülürken**, yıkanıp, kara kazanlarda haşlanan, kalbur, bez üzerinde kurutulan, azıcık ıslayıp hanenin demirbaşlarından ‘koca taşlar böyle yuvarlak hale getirilip nasıl üst üste **konulmuş**’ **akıl sır** erdirilmeyen, elle döndürmekte zorlanacaklarını, yorulup bırakacaklarını bildikleri çocukların denemelerine izin verilen taştan el değirmeniyle, (distaryle) **çe Talu’da**, kom’un yanında toprağa gömülü dibekte kaldırmakta zorlanılacak ağırlıkta ağaç, taş tokmaklarla bir teneke için iki kadının ayakta en az iki saat kol gücüyle dövdüğü, ev damının ihtiyacı için ayrılmış **buğdayın** bulgura dönüştürülmesi, hava kararmadan gün ışığında bitirilmesi gerekli işler listesinde yer aldığından, hiç olmasa gece dinlenen arılara gıpta edilen, normalden iki kat daha fazla çalışılan yaz aylarında çok acıkmışlarsa yanına uğradıkları, ancak, koyunlardan kırılan yünleri **dere** taş üzerinde tokmakla yıkama keyfi için yardımına koştukları annelerin kendilerini fark etmeyen ilgisizliğini “iyi geceler öpücüğü almama” sendromunda dramatikleştirip ruhlarını yaralamaması, çevrelerindeki herkesin aynı tavırla karşılaşmasıyla yaşamın bir parçası, doğal bir durum sayıldığı **hengameli** günlerde ip gibi arka arkaya dizilmiş yuvalarına yiyecek stoklayan çalışan **karıncaları**; peteklerine girip çıkan **arıları**, duvarda, yerlerde dolaşan **böcekleri** “**insanların** arasında yalnızlık duyulur, dedi yılan... Ve geceleyin gökyüzüne baktığında bütün yıldızlar gülüyor gibi olacak... Yalnızca senin gülen yıldızların olacak!” satırlarını okuduğunda Can’ın gözlerinin bir o yana, bir bu yana salınmasına “bu neydi şimdi” kalakalmış ifadesine bakıp ‘**Küçük Prens**’i anlayan bir tane çocuk varsa ben taş **olayım**’ derken, filmlerde sık rastlanılan yan yana uzanmış iki kişi arasında ‘görüyor musun yıldızlar nasıl parlak, bu ben, şu sensin, aaaa yıldız kaydı, çabuk bir dilek **tut**’ repliğini tekrarlatarak “gülen yıldızları” **gözlemenin düşünülmediği** Champs Élysées’deki dükkandan satın alınacak akik bilyelerin hediye edileceği Gilberte’in, roman okuyan, müzik dinleyen, şık giyinen zarif **arkadaşlardan**, **arkadaşlıklardan** **bihaber**; Proust’a “kuşkonmazların pembe tuniklerinin üzerindeki gök mavisi hafif taşlar, tıpkı Padova fresklerindeki Erdem’in çelenk yapıp başına taktığı, sepetine sapladığı çiçekler gibi ince ince, yıldız yıldız çizilmiş olurdu” göndermeli ucuz bucaksız hayal dünyasının kapılarını aralayan **dimağı, yetisini geliştiren; dewa ma** Kasman’da şiir yazan dedenin “baba odasında” iki raflı cam kapaklı küçük tahta dolapta gördüğün birkaç kitap dışında köy dışında okumaya gönderilenler getirinceye dek; kendilerine de okunmadığından, okuma yazma bilmediklerinden çocukların eline tutuşturulacak Aya Seyahat, Define Adası, Tom Amcanın Kulübesi, Çöplük, Çocuk Kalbi, Dede Korkut **Hikayeleri**, Cin Ali kitaplarının bulunmadığı ev damlarında; devleti gibi hane içinde amcalar, yengeleri, **elkızı, eloğullarını**, üvey baba ve anneleri, ev dışında diğer mezhep ve etnik kökene sahip insanları düşman belleten **dünde; Voldemort’u** defetmeyi planlayacak Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu’na kabul edilen Harry Potter, Alacakaranlık’ta (Twilight), kan emen ama (oluyor işte) sevimli vampirler Bella, Edward; cadı Sabrina, Selena, Spider Man olunmak istenen Narnia Günlükleri, Netflix izlenerek **büyülenilen** bugünde....

....**yediklerini**, içtiklerini paylaşma görgüsüzlüğünde, kendileri gibi düşünen, hisseden ama yüz yüze tanışılmamış Twitter, WhatsApp, Facebook, **Instagram** kullanıcılarıyla yazışmanın, mesajlaşmanın da sosyalleşme algılandığı, filmleri, dizileri gerçek kıldıkları sanal dünyalarında acı çekmeden, sevgiden, hakikatten uzaklaşıp sorunlu olmayı seçen, acı çekirtmeyi, zalimliği sevebilen, vampir Edward’a Justin Bieber, Selena Gomez’e tutkusundan ağlayan Z, Alfa kuşağının, “Öyle Bir Geçer Zaman **ki**”nin Ali Kaptan’ı, Üvey Baba’**daki** Halil Güneşli’nin vicdansızlığını hiç **taşıyorlarmışçasına** Osman’a, Lamia’ya, ağlayanları eleştirmelerinin “bal gibi” saçmalığında; saman **kağıdına** basılmış, imla hatalarıyla dolu kitapların yerini almış televizyonların Lamia çilekeşliğini yükledikleri Küçük Emrah, Küçük **Ceylan**’ın oynadığı Üvey Baba’nın, Küçük Besleme’nin bin beteri dramlarla dolu prime time’larını kaçırmamak için gecelikli, pijamalı, eşofmanlı, tepsisine kumandasını, yanına çay, viski, likör bardağını, kahve fincanını meyve, çekirdek, kek tabağını koymuş, yaşayamadıkları ama olmasını, yapmayı istedikleri, düşündükleri ne varsa; aşk, zenginlik, patronluk, çete reisliği, kariyer yapma, iyi bir eğitim, özgürlük; hepsini

tadacakları içinde bulunmak istedikleri, özlemini duydukları evlerde, konaklarda, iş yerlerinde başkalarının yaşadığı hayatlarına odaklanmış Bay Yanlış, Sen Çal Kapımı, Çukur, Aile, Uzak Şehir vs. dizilerinin, Esra Erol, Müge Anlı, Zuhal Topalların **reality show'larının** sadık izleyiciliğinde 'iyi ki bir dizi çektiniz; durmadan sabah akşam tekrarlamazsanız **hatırım kalır' şikayetsizliğinde**, usanmadan on yüz bin kere de tekrarına bakacakları onlarca Geniş Aile, Aşk- 1 Memnu, Öyle Bir Geçer Zaman ki'nin senaristlerinin, yönetmenlerinin, yapımcılarının yazdıklarının aynısı diye düşündüğün **Kemalettin Tuğcu**'ya ait bir romanın uyarlaması filme, diziye 'bir eğitici, öğretmen, bu tür psikolojisini bozacak ağlak kitapları nasıl tavsiye eder şuncağız **çocuklara'** yorumunun acayıplığıne dalış yapmadan özellikle taşralı dar, orta gelirli sınıfın okumaya meraklı **çocuklarını, bir nesli** zaten kederi öğreneceği, yaşayacağı bir coğrafya karşısındayken; hayata hep hüznü tarafından baktıracak "Tuğcu Sendromu"yla tanıştırap, gereksiz merhamet gösterisine kalkışmasını sağlamanın gereği vardı mıydı? **En... en** önemlisi de kendilerini kötü hissettikleri anda bile, babasını kaybedip, annesiyle şehre taşınan, orada türlü sıkıntılar yaşayan, pek çok tanıdıkları öldükten seneler sonra döndükleri köyün tamamen yanmasıyla karşılaşan bir çocuğun başından geçeni anlatan az önce bitirdikleri romanı hatırlayıp "her şey bundan daha beter, kötü olabilir" **kanaatkarlığında**, kadere, mevcut yapıya teslimiyeti bellettiğinden **kesinlikle, üzerine en az dört beş tez yazılması gerekli** "Her sakat biraz üzüntü içindedir ve içine kapanıktır... Ben onun (annem) için iç acısı idim. Beni sakat doğurduğu için gizli gizli ağlardı" üzüntüsünde, ölgün ruh halinde camdan seyrettiği oyun oynayan mutlu çocukları görmeye dayanamadığından belki de Öksüz Oğlan, Ana Hakkı, Kolsuz Bebek, Sokak Çocuğu, Baba Evi, İçler Acısı, Yavrucuk, Yetim Malı gibi acıklı isimler koyduğu hemen her romanını "daha, daha da acı çekmeli" fikrinde temellendirerek; annesi babası hasta ya da annesinin, babasının ölmesi yetmezmiş gibi fakir yavrucuklara üvey anne ya da baba tarafından yapılan eziyetlerle doluluğundan tek satırına değil, her birine yüzlerce gözyaşı dökülen; **ilkokulda** öğretmenlerin "okuyun" tavsiyesine uyup, yatağa uzanıp gözyaşlarını sile sile **art** arda onca kitabını okumanın etkisinde kendilerine kızan, bağırın, tokat atan annelerinden **'üvey anne misin? kötü davranıyorsun? bohçacı kadından alınan üvey çocuk muyum?'** şüphelenmeleri dışında, gaddar, acımasız büyükleri taklit ettikleri **çocuk acımasızlığında**; AP'den senatör akraba vasıtasıyla tayinini Van'dan Ankara'ya çıkaran babanın da gecekondu yaptığı mahalleye, iki, üç kilometre ya var ya yok uzaklıktaki Ulucanlar **Cezaevi'nin** avlusunda kavak ağacının altında, 6 Mayıs 1972 tarihinde sabaha karşı saat **3'te** idam edilmelerini %98'inin sevinçle kutlayacağını bildikleri Türkiyelilere müjdelemek için yıldırım, ikinci baskı yapan gazetelerin neredeyse hepsinin ortak "Gezmiş, İnan, Aslan idam edildi" manşetlerini **'oyyy ananız ölseydi! Allah'ım, gece yarısı asmışlar!'** gözyaşlarıyla karşılaşmasını 'teyzen Selvi bugün bana ne dese; abla, waye nasıl geziyor bu insan denizde? **inanması zor ama... ben Deniz'in** isim olarak bir insana takıldığını bilmediğimden, Deniz, Deniz diye duydukça adını, sanıyordum ki denizin üzerinde dolaşıyor, ilahi **Selvi'** Her gün sabah, öğle, akşam ajansında aranan "anarşistler" listesinin bir numarasında adı okunan Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının yakalanıp tutuklandıklarını yine radyodan öğrendiğinde **'vah...vah... tühhhh, yazık, çok zulüm yapacaklar, öldürecekler bu gençleri'** kederini kafanda bir yere oturtamadığın, ilkokulu, beşinci sınıfı bitirdiğin yılda söylemlerini, yaptıklarını, işleyişini onaylamasa bile 'ne yapayım partimdir, vereceğim oyumu, şimdi Baykal'ı beğenmiyorum diye koca partiyi mi **gömeyim? 'le** hiç vazgeçmeyeceği 'babadan, atadan CHP'liyim **ben'** gururuna sabitli fanatikliğini 'geç git kızım, rahat bırak, ben vermem, vermem oyumu senin **istediğine'** kızgınlığına dökmesine gülümsediğin, tam hatırlayamadığın ama dur... dur hiç unutmayan annene **sorsan ?? 'evi** öyle yapmışım çiçek, tertemiz, tamam. Ben dışarı gittim, geldim ki evi öyle yapmışsınız karıştırmışsınız, çocuktunuz tabii, oyun oynamışsınız. Dedim yazık günah, ben sabahtan akşama temizliyorum tamam, kızdım. **İbrahimé Velié Talo'**nun kızı, biz ona Hakife bacı diyorduk, işte onunla oturduk çay içiyoruz dışarıda, bahçede, o **kayısı** ağacının dibinde. Biraz kaldık, sen geldin beni çağırdın, gel dedin, dedin evin

tertemizdir, geldim ki kapının önünde boş arsada kum dökmüştü komşu, eteğine **koymuşsun** getirmişsin halıların üzerine bir ton kum koymuşsun. Hadi dedin şimdi git, temizle...'

'**bunu** ben mi yaptım? Hatırlamıyorum.'

'**ben** çöktüm yere, nasıl ağladım, Hakife bacı, Allah rahmet etsin, o da benimle ağladı, dedi ki sen hiç moralini bozma, benle sen, şimdi birlikte bu halıların hepsini çıkarırız... **çırtık**, ondan sonra temizledik getirdik, serdik. Bir de sabahleyin temizliyordum böyle çiçek gibi yapıyordum, süpürgeydi ya neydi? Dışarı çıktım geldim ki böyle her taraf **altüst**, yere **atılmış** yastıklar, a o yataklar darmadağın 'ulan' dedim, bağırımla bir de baktım yoksunuz; 'ulan **neredesiniz** mahvettiniz beni' diyorum, çit yok, herkes girmiş **somyanın** altına, hiç unutmuyorum Mısto'yu da taşımışsınız. Bir gün sordum dedim tamam, siz saklanıyorsunuz somyanın altına, Mısto'yu niye götürüyorsunuz? Ama dedin, tabii ki götüreceğiz, o bizim kardeşimiz, ya sen onu döversen? Doğum yapmışım Oğuz'a, küçüktü daha kundaktaydı, **ben de** helva yaptım, siz helvayı çok seviyordunuz, **ben de** helva yaptım **sana**, Ayşe'ye. Van'da Karayolları'nın lojmanındayız, hazırladım önünüze koydum, dedim yiyin. Ben de bilmem neydi, dışarı, bahçeye çıktım geldim ki bebeğin başına oturmışsınız, helvayı ağzına koyuyorsunuz... Le, le, le, le bebektir, bebek, yeni doğmuştu.' **gülüyorsun**.

'**büyük** fırsatı kaçırmışsınız, öldürseydik üç yaşında ben, iki yaşında Ayşe, kim ne diyecekti?'

'**hele** bak! **duyan... nasıl** düşkündün kardeşlerine. Başucunda oturmışsınız, ben dedim 'ayyy kız ne oldu, kız ne yapıyorsunuz?' Çocuk böyle aaa boğuluyor. Sen dedin ki biz helva yedik, ona da verdik. Ya yavrum bu çocuk, bebek, helva yemez, olmaz kızım olmaz, dedim. Damağına yapışmış helva, böyle çıkardım aaa bu kadar (bir lokma yapıyor parmağıyla) iyi boğulmamış.'

'**boğulmadı** da ne faydası oldu memlekete, ailesine, karısından başkasına?'

'**ben** anlamadım; böyle yerde sürükleyip götürüp koyuyordunuz Mısto'yu, yatağın altına, çocuk küçüktü, iki yaşında var ya da yoktu, o da hemen peşinizden geliyordu, emekleyerek. Niye yapıyorsunuz bunu, eee bizim kardeşimizdir, döversin. O kadar tutkundunuz birbirinize, ne oldu? Allah şahittir ben çocuklarımı dövmedim. Niye öyle diyordunuz bilmiyorum ama babanız dövdü, çokkk... Yalan söylemeyeyim, ben bir çocuğuma tokat attım. O da her zaman edepsiz Gilda'ya. Bir gün a o beter Gilda yine sabah babanın peşi sıra çıktı, akşam döndü eve. Telefon yok, yol yok, otobüs yok, başına bir şey geldi diye deli oldum. Ben baktım bu geliyor nasıl rahat, **sallana sallana**.

'**nerdeydin** bu saatte kadar?'

'**hala** kızını Vaide'yle Kızılay'a indik, gezdik.'

'**madem** öyle, bunda ne var haber verseydin, istediğin yere gitseydin.' Geçti gitti önümden ama anam bu Gilda, baş edemezsin, yine giyinmiş kuşanmış, ya ortaokulda daha, nereye gidiyorsun? **söylemedi**. Öyle bir tane vurdum ki yine de arsız, çantasını omzuna attı gitti, hadi defol, dedim arkasından. Gilda kadar beter bir çocuk, dofandı, belaydı bacı, bacı, ooooo oyyy, kız sen benim hakkımı nasıl ödeyeceksin? Yine bir gün beni kızdırmışsınız, valla sebep neydi şimdi hatırlamadım 'durun hele ben sizi döveyim artık' dedim, a **ordan** sandalyeyi elime aldım, tabii yine patır patır somyanın altına baktım sen karşıma dikildin ağlıyorsun, 'ben küçüğüm, beni, kardeşlerimi değil, gücünün yettiğini döv' dedin, böyle kaldım, hiç beklemezdim böyle bir lafı.'

'**muhtemelen** seni döven babama suskunluğuna itiraz etmişim.'

'**bilmem** kızım, o günden sonra ne zaman pataklamak geçse içimden, senin sözün aklıma gelir, vazgeçerdim.' Çocukluğunu, ergenliğin savrulmalarını, büyüteceği çocuklarının yanında geçireceğinden 'hiçbir çocuğum beni anne görmedi, hep onların, çocukların hizmetini yapan biri oldum' derdinde, üniversite sınavlarına hazırlanan dayılarının, **amca oğullarının**, **anneni** destekledikleri farklı sol örgütlerin sempatizanı yapmak için yarışırken anlamını bilmediği '**şimdi** abla bu faşist diktatörlük koşullarında... **duymasın** eniştem, yatsın öyle anlatırım...' **sessizliğindeki** gizli konuşmalarından, okulda kötülünen anarşistlerden taraflıklarını, kavrayamadığın nedenlerle askerden korktuklarını çocuk kalbinle

hissettiğinden ‘bemrad, canımı yedi bu kız, rahat durduğu yok **anam**’ kızgınlığındaki mutsuz çocuk gelin annenden **intikam almanın** yolunun ondan daha güçlü gördüğün askerlere **şikayet**ten geçtiğine kanat getirerek; sıcak havalarda, sarkıttığın ayaklarını geceye, **rüzgara** emanet ettiğin, altına konulmuş somyanın, yatağının üzerine çıkıp açtığın pencere camından baktığında gözükten dar caddenin karşısındaki Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı’nın nöbet tutan erlerine ‘askerler, buraya bakın, dinleyin! annem anarşistlerin, Deniz Gezmiş’in arkadaşı” çığlığını duyduğunda alı al, moru mor suratıyla koşup kolundan tutup camı kapatmasına engel için debelendiğinden kan ter içinde kalarak, elinden kurtardığı kulpuyla pencereyi **kapattığında** ‘**veyyy** ya Hızıro Galo, nedir bu başıma gelen, hiç mi demedim ya Ali? Kızım sen, deli misin? Ya duyularsa... **bırak** askerleri, ya komşular duyduysa... ne olur halimiz, babanı alıp götürürlerse?’ çırpınışları, yaptığının çok çok kötü, bela getirecek bir şey olduğunu anlattığından, bu **sefer de** korkudan, üzüntüden ağlayacak **hale** gelmiş pişmanlığın bakışlarına yerleştiğinde; olayın şokunda başını yumruklayarak: ‘**ahhh** Allah’ım, ya Bozatl Hızır yetiş, yardım et... Ne yaptın? Ne yaptın? **ya** gelip beni alıp götürseler, hapse atsalar! Vudayy, kim bakar **size**’; ‘**Kim bakar size**’ vurgusu dayak yemediğinden değil, babanın eve getireceği üvey annenin acıtacağını sandıran **ispiyonlamanın sebebi hikmetlerinden**; yaşamın hüznünden, acısından, zalimliğinden, düşmanlığından soyutlayarak pembe bir dünya sunmanın abesliğinden belki de her evrede karşılaşılabilecek “hiçbir zaman iyiler kazanamaz, **her öykü** mutlu sonla bitmez” mesajıyla, **adeta** “hayata hazırlama rehberi” övgüsünde **okunmasında beis görmeyeceğin Kemalettin Tuğcu’yu**; ayaklarını daldırdığın, kaya büyüklüğünde parlak ve ıslak taşlarının üzerine basıp düşmemeye çalışarak karşı kıyısına geçtiğin, köylülerin dinlenme, gençlerin elle ya da dinamit patlatarak balık avlama, sevgilileriyle buluşma yeri, onlarca aldatmanın, kaçamağın sırrını gizleyen deré İn’in, deré **Mengel’in** sesine karışacak **hıçkırıklarla okuma** zevkinden azat edildiğin, uzak tutulduğun ‘**amca** kızı **Leyla’nın**, öldüğü o sene vedalaştık mı? **ne** dedik birbirimize son kez, acaba Ankara’ya gideceğinden bahsetti mi?’ sorularını karanlıkta bırakan, o günlere ait silik, bölük pörçük birkaç anıdır işte; bugüne kadar getirdiğin çocukluktan.

III. BÖLÜM

Ahhh! **benim**, yüreği hep yangın yeri **Şairim**; bazen de yarıda bıraktığından, birlikte oyun oynamanızı sabote ettiğine inanıp ‘uykusuzluğuna çare **bulacağım**’ diye Gilda’nın, 22 yaşında antidepressanlardan Laroxyl’e alıştırmaktan çekinmediği, İstanbul’dan ziyarete gelmiş – büyüdükçe **inkar** etse de herkes gibi fotokopiliğini içinde taşıdığı annesini, küçük Gildalığını ortaya serecek– Bella’yla sohbetinizi engelleme adına; minderlerini, halıya attıktan sonra tepesine çıkıp üzerine atladığından, iskeletine oturmak zorunda bırakıldığınız koltukta yanına gelip elleriyle saçlarını yüzüne doğru dağıtıp, kulağının dibinde avaz avaz “lailaiii laii” bağırmalı, anlık dikkatsizlikle düşüp kolunu, bacağını kırarak, kafasını yarıracak tehlikeler barındıran **had safhada** yaramazlıkları bezdirdiğinden ayaklanıp; yere saçtığı minderlerini toplayıp koltuğa yerleştirirken ‘ama yeter **artık**’ kızgınlığında ‘otur bakayım şuraya azıcık da çizgi film **izle**’ deyip kucaklayıp televizyon karısına oturttuğun Can’ın, cep telefonu ile fotoğraflarını çekmeyi de unutmadığın günün akşamı, yastığa başını koyar koymaz ‘niye kızdım... bağırdım ki çocuk nihayetinde, Bella yüzünden...’ düşüncelerinin etkisinde, annesine, babasına ‘bana kızdı, gelmesin, istemiyorum, **derse**’ kaygısında, yaptığın hareketin intihar etmeye yol açacak üzüntüsünde, derdini birine anlatarak rahatlama ihtiyacında ‘böyle böyle oldu... kendimi çok kötü, berbat hissediyorum, uyuyamıyorum... perişanım... intihar bile **edebilirim**’ telefonunu açtığın Gilda’yla olayın tanığı Bella’nın ‘**ama** teyzeciğim, kendini bu kadar da kahretme, o da bugün çok yaramazdı, dayanılır

gibi değildi, kim olsa, hele teyzem Mine Leyla olsaydı, o kadar da dayanmaz çoktan **patlardı**’ sakınleştirmesine ‘inandım, sen cidden delisin, bunda üzülecek ve var, dövdünse, kızdınsa... bağdınsa... ceza verdiysen ne olmuş?’ bunlar sana da yapılmadı mı hangimiz dayak yemedik, evden kovulmadık, arkamızdan atılmadı terlik, tekme ama şimdi çocuklukta, ergenlikte başımıza gelenlerin, yaşadıklarımızın kaçını hatırlıyoruz, o da bizim gibi unuttur gider” deneyimine sığınman uykuyu getirmediğinden kendini **suçlamaktan vazgeçememen** ‘ortada anımsatacak hiçbir şey, veri yokken durduk **verde**’ denir ya, benim kafası dağınık yazarım ama değil, Türkiyelilerin ölüm, yas karşısında takındığı kaderciliğe, umursamazlığa isyanının doğal seleksiyonunda Ankara’da, karın yağdığı bir kış günü annene sorduğun ‘teyzem Sare’nin kaç çocuğu öldü?’ sorusuyla, Varto, Kasman, Badan, Van, Ankara hattında radarına takılan; şu an içinde bulunduğun, bulunulan dünya vatandaşlığına uzak, küçük, bireysel cehennemimizin, cehennemlerin yaratıcıları, ebeveynlerin “uslu çocuk olur, bizi... büyüklerini dinlersen her şeyin yolunda gider” yalanına uyulmasına karşın, suratta iz bırakan; yaş ilerledikçe yalnızca bırakmakla kalmayıp, tesadüf etmediyse de sana, yaşayanı da vardır ama çoğunlukla, güzel olmayan belki öyle olmadığından yıllarca yanda taşınan “serkeşliğimizin, iplemezliğimizin, sessizliğimizin, itliğimizin, yiğitliğimizin, kopukluğumuzun” karakterimizin, insanlığımızın, saygısızlığımızın, ötekileştirmelerimizin, sevgisizliğimizin, **itaatkarlığımızın** mayası; akla her düştüğünde soğuk terler döktürten, bazen irkilten bazen de ilkokulun bitirildiği Van’dan Ankara’ya gelindiğinde; komşunun rahatsızlanan eşine takılan serum şişelerinin lastik kapaklarının silgi kullanıldığını bilmeyen kardeşler **arasındaki** silgi kavgasına ara verilip, naylon bulunmadığından gazeteyle kaplanan defterler, kitaplarla orta kısmına gittiğin Çankaya Lisesi’nde öz güvenini iyice parçalayarak, hayat boyunca her şeyden çekinmenin, her yerde kendini yabancı, itilmiş hissetmenin nedeni; konuşmanın, düşüncelerinin, ten renginin benzemediği yaşlıtlarının ‘anlamıyorum ki ne **diyorsun**’ vurgulamalı farklılığının...farklılıklarının utancıyla, hediye alacak para olmadığından Emel’e “ne zaman mendil görsem, ilkokulda doğum gününde arkadaşşıma hediye götürdüğüm mendili hatırlarım” üzüntüsünü yaşatmış doğum günlerine katılmadığın, ailece hiç pikniğe gitmediğin “fare kulağını yer, burnumu ısıırırsa” endişesinde yer yatağında büzüşerek yatılan sobalı; kavganın dövüşün ve kalabalığın eksik olmadığı mutlu yuvanda: ‘tam şurada karşımızdaki gecekondunun sahibi İsmail, önce Malatyalı **birisine** kiraya verdi, taşınıp gidince onlar, Sivaslı kiracı, Ada **Modaevi’nde** çalışan Sakine geldi, gelinlik, nişan, sanatçıların, pavyonda çalışanların giydiği elbiseleri getiriyordu hem çalışıyor hem de götürü iş alıyordu, bize de veriyordu, üç beş kuruş kazanalım diye, çok fazla bir para değildi ama. Geceleri önlerine, yakalarına, kollarına boncuk işliyordum, dikiyordum. Bir tanesini unuttu bizde giderken, a o dolabın üstünde bohça içinde duruyor yeşil tuvalet, üzerine gri gümüş pul işlenmiş, neye yarayacaksa. Babanın tek maaşıyla geçim zordu, sen şehir dışında okuyordun, götürü işten aldığım parayı sana gönderiyordum. **Ayşe de** yardım ediyordu. Gilda’nın umurunda değildi geçim meçim derdi.’

‘**ev** işi, yemek, çocuklar, babamın istekleri, ne çok yoruluyordun...’

‘**yorgunsam** yorgundum, ne yapacaktım? Ben yapmasam kim işleri yapacaktı? Şimdikilere kolay geliyor, üç leğen su değiştirip çamaşırı elde yıkardık, en az üç saat sürerdi, evde onca insanın çamaşırını yıkamak. Bulaşık da bir saat, yemek yapmak üstüne. Kıt kanaat yaşıyorduk, tatlı istediğinde çocuklar, un helvası kavururdum. Çocuklara zaman mı kalıyordu. Şimdi koy bulaşığı, at çamaşırı makineye, söyle dışarıdan yemek, **ohhh**’ **anneye** yardım için küçük yaşta temizlik, yemek yapma, çamaşır yıkama, kardeşlere bakma görevlerinin ifa edildiği, eylül ayında traktöre yüklenen bol çekirdekli ucuz, Hasan Dede üzümlelerinden kasa kasa satın alınmasına sevinildiği, uğranılan istismarın, tacizin üstünü kapatıp, olmamış farz edilen mevsimlerin buğusundaki akan **zamanlarda** ‘istemiyor olsa da adaletli olduğuna kanıt gösterilsin diye bir kerecik mutlu olma fırsatını tanıdı işte Tanrı sana da geride bırak her şeyi ve **yürü!**’ denen beklenmeyen bir “merhabaaa, beni hatırladın değil mi” hareketi, bir ses, bir gülüş, bir kokuyla geri gelip ortalığın altını üstüne getiren yaşama bakışa, ilişkilere yön veren; kimi an tökezleten kimi an koşar adımlatan ama hepsinin iç burkan olduğu, olacağı öyle söylendiği, nasihat, tavsiye edildiği gibi

unutulmayan... geçip gitmeyen... kapatılamamış nice... hesap içeren, Freud'un "karakter oluşumunun depolama süreci" üzerine; hepsi melek doğan, bir kenarda ebeveynlerini, etrafındakileri, olan biten her şeyi sessizce izleyen bireyin, yetiştiği şartların, kendine biçtiği rolü uygulayarak şeytanlaştığını öne sürdüğü "psikanaliz"ini inşa ettiği çocukluğa dair, yüreğe, dimağa ömür boyu yerleştiğinden bugüne getirilen, onlarca berbat hatıranın da peşi sıra sürüklendiğinde, kaybettiğin yoldaşlarının, Haldun'un değil de barizliğine karşın nedense diye yazmaktan, kendini alıkoyamadığın şeylerden biri de yaşasaydı herhangi bir yerde... Sosyal medya platformlarında "çocukluğun iç burkan anıları" # hashtag'i **göründüğünde acaba**; ömrünün kısacıklığını – kimse düşünemezdi, paralama kendini– düşünememe, tahmin edememe aptallığıma kızgın; öğlen uyku uyumak istemediğini ama öğretmen kızdığı için gözünü kapayarak uyuma numarasına yattığını anlattığında, küçücük kalbinin üzüntüsüne dermansızlıkta, gözümü kırpmayıp sabah erkenden yönetici Gülay Hanım'a 'çocuğun psikolojisi de dikkate alınmalı, uyumuyorsa zorlamayın, oyun odasına götürün, başka bir şey **yapsın**' uyarısıyla, hiç olmazsa son yıllarında isteğini yapmanı sağlamanın huzurunda artık severek gittiğin Minik İzler kreşinde geçirdiğin zamanlar mı? annenin de öğretmenine ilettiği sadece birinci sınıfını okuyacağın ilkokula dair ilk kırgınlığın "kalbim acıdı" **şikayetin**; Ege'nin koluyla karnına vurması mı? A4 **kağıdına** eğri büğrü el yazınla mavi, sarı, gri Can, Nil, muz 20, 19 rakamlarını, benim de 11.01.2016 tarihinde Can... Kayra'nın Melis'e "karpuz kafa" dediğini duymuş ve çok üzülmüş. Can bir daha karpuz kafa diyenleri asla affetmeyecekmiş yazdığım gün mü Teoman Erel Parkı oyun arkadaşlarından Berk'in istediğine uyararak dikenle topunu patlattığını fark eden annesinin elinden tutarak getirip senden özür dilediği Sarp mı? Yoksa etkilendiğin ama anlatmadığından bilmediğimiz başka bir **hatıran** mı aklına gelecekti? Bilseydim de yaralara merhem olamayacağını öngördüğüm halde cevabını öğrenmeyeceğimi **bile bile merak etmemse**; Bahman Ghobadi'n Niwemang'ındaki tanımadığım bir köyün, tanıdığım dewa ma Kasman'ın, Badan'ın, Ameran'ın her defasında başkaldırısı engellenen **kadınlarının**; ellerindeki herhangi bir yerde; bir ilahinin huşusu, bir ölümün yası ya da bir zafer kutlamasında sesi duyulacak **erbane'lerinin**, sağ el darbesiyle birbirine, derisine çarpan zillerinin feryadı, çığlık çığlığa dağılırken aleme, gök kubbeğe çarpan avazı; neşeli başlayan hüznü bir şarkıdan bin beterlikte, geri dönüp böğre saplandığında, sol **yanında** akşamın sönen güneşi gibi hitama erdiğinde, yaralarının, çektiklerinin yapamadıklarının, özlemlerinin, hayal kırıklıklarının cerahatinin cûş u hurûşunda benlik; bir o yana, bir bu yana devrilirken; girişi güneşin doğuşu, yükselmesi gümbürtülüken bitişi hazin, solgun ve fakat yine de rengarenk bir guruba benzeyen; bazen uzayan, bazen kısalan içinde çokça kaybolunan **iç burkan anılar** yeise itmekten, insana güveni, inancı sarsmaktan başka hiçbir işe yaramayacak, kırılğanlıkları yok edemeyecekken, belki de içinde çokça yer alınan yaşanmışlık da daha daha yaşanacakların sekteye uğramasının, yarımlığın tamamlanmasını arzuladığımdan mıydı Can! bilemedim....

....**inatla** Ömer Seyfettin kurgulu projelerini önüne koyan, erbanenin derisine vuran her biri, birbirinin aynı minik zillerin, seslerin örtüğü her **mazlum'un** bir Hüseyin, her zalimin bir Yezit olduğu hayat, sen! ufak bir dalgayla yıkılacak deniz kumu kullanılarak inşa edildiğinden, her an tuzla buz olacak **'hiçbirimiz** için iyi **değildi'** denilecek dünün, geçmişin masumlüğundan... günahlarından... yaralarından sızıp **suikast** düzenleyen **çocukluğun yaz tatillerinin mekanı**; Emin Alper'in "Kız Kardeşler" filmini seyrettiniz mi? İlk sahnelerden birinde Havva'nın geri döndüğü kapısını açıp içine girdiği evi duvarlarını, eşyalarını görür görmez sahneyi dondurarak seslenmiştin 'anne, çabuk gel, bak, evler Kasman'daki, Badan'daki evlerin aynısı; taş, aralarında tahta serpilmiş duvarlar, çatı; sac, şu odaya bak, köydeki mutfakın 'bon'un aynısı, ortada Lojın, süpürge değil mi o, yanındaki, o bile aynı, biri bana anlat deseydi, böyle anlatamazdım köyü, yollarını, dağlarını, köylüleri de...' Sinemanın büyü, sahiçiliği bu işte' diyorsun ya, boş versene, yetersiz betimleme kapasitenin, kelime dağarcığın, yazındaki yeteneksizliğin kurtarıcısı, bu film? Köyünü doğasını, yaşayanlarını tasvirlerken çok zorlanacakken şimdi okuyucuya, çocukluğunun geçtiği yer, akrabalarının yaşadığı, yetiştirildiği ortam aynen böyleydi, az biraz fark olsa da **köylüler de** bunlar gibiydi

diyerek belki de otuz, kırk sayfalık anlatımı on satıra sığdırın, tabii Alfa, Mars yok, yok Beta çağının aklı bu. Gulamın, taşlamalarının eskisi gibi etkili değil, zira bir birey olarak var olamamayı, **konumlanamamayı**; taciz, tecavüz, istismar sınıfsal çelişkiler arasında **dal budaklaşmış** organize kötülüğün **normalliğini**, klasik beyaz yaka stoikliğinden beslenen; sosyolojideki anlamıyla kent kültürünü özümsemeyip sadece biçimselliğini, görünürlüğünü yaşayan ki emin ol yeğenlerin Bella'nın, Duygu'nun, Tuna'nın çocuğu, torunu bile olmayabilir; en az üç, dört nesil sonra **biatti**, yandaşlığı, ötekileştirmeye özenmeyi bir kenara bırakmış medeni, kentli bireylere, nesillere ulaşacak bu toplumda; aydın, entelektüel vs. vs. süslü sıfatlarla anlamlandırdığı kendine has feodal, burjuva karışımı ahlaklı imparatorluğunda, sürekli 'ne güzel artık köyde yaşamalı, yerleşmeli, ver **coşkuyu**' **sendromunda** doğaya dönüş güzellemesi yaptığı köyüne geri dönmeyen, okumasının, mesleğe sahipliğinin kazancı; çalıştığı devletle ortak muktedirliği iş bulma, torpil ayarlamalı velinimetlikte beye, efendiye, ağaya, patrona dönüşüp, kavakların satışı, havasına dair her konuda beyan ettiği fikirleri dinlenen, yerine getirilen, eşlerine hizmet için götürdükleri çocuk yaşta akraba besleme kızları geceleri odasına kapatan, bazen "mide bulandırıcı bir hümanizmin sözcülüğüne", bazen abartılı şefkat gösterisine soyunan köyden, köylüden hep bitmeyen isteği, beklentisi olan onlarca doktor Necati'lerin dewa ma Kasman, Badan, Zengen, Darabi'deki temsilcileri Velié **Ağa'yı**, Memilé Talo, İbrahimé **Talo'yu**; Haydaré **Zeynel'le**, hakim Mehmeté **Şerif'i**; devrimci Hikmeté **İbrahim'i**, Selimé **Hüseyin'i** bir Emin Alper kamerası kadar **saçamazdım ortalığa** (yapan varsa da o ben değilim) keza çatışmaların, bunalımların, yıpranmışlığın dinmeyen deviniminde, akıl, akıl dışılıktaki düzlemde **git gelli hikayelerin**, olayların merkezi "Kız Kardeşler" in o tek odasına, annelerin mutfak 'bona **ma'ya** sıkıştırdıkları geçmişleri, sakladıkları sırlarıyla yüzleşmeye açık görünmelerine rağmen, hep yarım bıraktıklarından topaç gibi sürekli etrafında dönüp durdukları bastırdıkları duygularının, özlemlerinin ardına düşemeyecek **kadınlar**; öksüz Reyhan, Havva gibi çocuk gelin çene Küçükağa'nın, teyzen Sare'nin, Selvi'nin, doktora götürülmeyi beklerken son nefesini veren ortanca kız Nurhan'la aynı sonu yaşamış Leyla'nın, Belkızı'nın **geleceklerini belirleyen** kucaklarında buldukları mutsuzlukta belki aradıkları değil ama ufacık mutluluk bulacakları sonsuz tekrarlı "Size üç nankör kız kardeşin hikayesini anlatayım mı? Anlat demekle olmaz" fıkrasını anlatan, şehirde bir kapıya kızlarını besleme atmayı amaç edinmiş; kendisini herkesten akıllı gören "baba Şevket" in muadilleri başlık parası hesabını yapan **Memilé Talo'ların, Velié Ağa'ların, Alié Hüseyin'lerin**, İbrahim'lerin, **Hasané Halil'lerin**; "Kız Kardeşler" in köyündeki yıkılmış, kapanmış madenden kömür "tırtıklayan" köylüler gibi odun için ormanlarını kesenlerin, erkek muktedirlerin sohbetinin ortasına dalan münasebetsiz misafirin sofradaki herkesi kızdıran saplantılı ısrarda iş isteyen, dillendirdiği doğruları "deli işte" damgasıyla çöpe atılan çoban Veysel'lerin, Hatice'lerin dewa ma Badanı, A(E)meranı, Zengenası, Darabisi, **Kasman'ında**; geliri iyi olanların iç, dış cephesini temizlik havası katan kokusuyla gecekondu klasiklerinden; tenekede, alüminyum kazanda, leğende ya da oracığa açılan küçük bir çukurda söndürülmüş kireçle badana; diğerlerinin çimento niyetine de kullanılan, kışın soğuğu geçirmeyecek tuğla şeklinin verildiği tahta kalıplarda kurutulan kerpicing de ham maddesi saman, sazlık, kamyı, ot bazen de kalitesini artırmak kilin eklendiği suyla karılan toprakla sıvadıkları, idare lambasının, günlük kullanımdaki kap kacağın, maşrapanın, kepçenin, tahta kaşıkların, ıvır zıvırın bulunduğu bugünde niş, oyma denen çıkıntıların, rafların da bulunduğu; genellikle ev damındaki kız çocuklarına toz kaldırmasın diye önce plastik ibrikle sulatıp, ellerine ne geçmişse ondan yapılmış ot, çalı, hasır süpürgeyle süpürtüldüğünde öksürtecek toz bulutuyla birlikte kokusunun odayı dolduracağı toprak zeminli; el uzatılsa bulunacak fazlalığından inşaat malzemesi yapılmış birbirinden farklı; aralarına pencere, kapıları da destekleyen yatay biçimde konmuş birkaç sıra tahtanın üzerine döşenmiş kesme taş, kerpiç ya da tahta duvarlı – karışmayayım dedim, dayanamadım, madem yazacaktın köydeki evleri, ne diye okuyucuyu Kız Kardeşler filmine yönlendirdin "nereden baksan tutarsızlık", he baoo, he tutarsızlık, ne yapayım? Onca tutarsız her haliyle kabullendiniz, bana gelince itiraz– fay hattı geçmeyen Mezre'de devletin yaptığı depreme dayanıklı kırk evin bitimiyle yeni

köye taşınma sonu **eski köyün** hayvanların içine girip çıktığı tek, bazen iki bazen üç oda, misafirlerin ağırlandığı geniş salonlu; çoğunluğu düz, sac çatılı enkazı; yıkık dökük, otuz, belki de kırk hanede yarı sağlam birkaç odanın kaldığını bilen bir çobanın, bir evsizin, belki çatışmadan, askerden kaçan bir gerillanın gecelediği Bingöl, Capanik, Şerafettin dağlarının donduran, ten karartan **rüzgarından**, soğugundan korunmak için sönmesin diye bir duvar köşesinde yakıldığı yeri karalaştırmış ateş külünün... **kırık** bir cam parçasının... ‘içinde kim bilir kimin resmi **vardı**’ diye düşündüren kenarı kırık, **kahverengi** ince tahta çerçeveli bir fotoğrafın... **her** taş, her kerpiç, her tahta, her yerinden sökülmüş çivinin bıraktığı izin **ipuçlarına** bağlı **hayatların sesini** bastıran **metrunklukta**; bir zamanlar uğruna ‘kardeşir, **akrabadır**’ demeyip adam öldürdükleri şu an ine, cine terk eylenen, ineklerin, koyunların, keçilerin otlatıldığı arazilerde, bahçelerde arada önüne çıkan kaya büyüklüğünde taşların da üstüne basa basa ilerlediğin dar, toprak yolda; ıslak yeşermiş yosunlu taş duvarında “M.Ş. ARMAGANI 1950” yazılı çeşmenin paslı demir borusundan gece gündüz akmasının ‘eree, a o Mengel köyünün oradaki dağlardan geliyor bu su, **kesilmez**’ açıklaması çok... çok uzaklığından o dağı hiç göremeyeceğini anladığında ‘baoo hayret, bilmiyorsun Mengel değildir artık, Alabalık köyü **diyeceksin**’ düzeltmesi; orta yaşlarda sorulara alakasız cevaplar verdiren, nereye koyduğunu unutup yarım saat aranan TV kumandasını mutfak **tezgahında** bulduran “bu kaçınıcı soruşun bugün perşembe” zılgıtı yedirten, sağ olsun koca Türkiye Cumhuriyeti **Devleti’nin** en büyük başarısı tarumarlığın... bilinmezliğin içine çektiği **çocuk dimağ**; Gımgım’ı, Gümgüm’ü Varto’dan, Badan’ı Teknedüzü’nden, Kasıman’ı Köprücük köyünden farklı köyler, yerler sandığından ‘yarın Gımgım’a gideceğim, piyimle (piyemi) **babayla**’ kasıntısına ‘babam da beni Varto’ya **götürecek**’ restine teyzen kızı Nade’nin ‘wıdayy ma eree a bu çenek Lol(u)ij’a, Lolij hera her, Varto’yla, Gımgım, hayret bo, şehirli güya, aklı **fincık’a**’ alaylı benzer onlarca anının silikleştiği zamanlarda; bir web sitesinde “Berivanların At Sirtında Zorlu Yolculuğu; Kasman köyünde az sayıda kalan Berivanlar (süt sağan kadın), yüksek rakımlı yaylalarda otlayan koyunlardan süt sağmak için at sirtında zorlu bir yolculuk yapıyor...” haberini gördüğünde, Ali’nin **Eli**; Hüseyin’in Uso, Usen; Hasan’ın Heslen, Haso; Haydar’ın Heyder, Heydo, Gülle’nin Gılo; Lütfiye’nin Lütö, Mustafa’nın Mısto, Mehmet’in Memo telaffuzuna alıştığın ev damında çe Talu’da; çobanların ikindi vakti köyün dışında bir yere, mezreye; süt sağmaya (beriye) getirdikleri malların sağım seanslarını kaçırmamak için telaşlı “beppooo geç kaldık, haydi gidelim (be! maşıma) beri’ye” sesleri duyulduğunda, çene **İbrahimé Ali** (Ali Ağa’nın oğlu İbrahim’in kızı) teyzen Fikriye’nin, çene **Resulé Talo**; amojın Fatma’nın peşinde koşan sen, çeneni yorup Fikriye’ye, çene **Mehmeté Şerifé Ali** Hatun ve Sara’ya, çene Kameri **Sofué İbrahim** Benevşa’ya, teyzeli (xalı), halalı (Emıke – a–) sesleneceğine hepsine – **dağ** çiçeği ismi olarak kullanıldığını da duymadığın – ‘**Berivan**’ demek işine geleceğinden, günlük konuşmada yer alsaydı hayatta unutmazdım düşüncesinde; kimsenin aklında değilken varsa yoksa para, satın alabileceği şeyler, arzulandırma, arzular üzerinde yürüdüğünden artık ne public ne de halkla ilişkisi kalmamış inanılmaz bir PR (public relations) çalışmasıyla!!! rahatsızlık verdim diyeceği **resmi** ideolojiyle uyumlu, Türkiye Kürdistan’ına otantik bakış açısı denemesine girişen arabesk piyasasının; Sibel Can’la ülke gündemine arzıendam ettirdiği, sesi güzellerin “hadi patlat bi ... dinleyelim” **kabusu**, popülerliği **sonrasında** ‘süt sağan **kadın**’ dışında, Google’da görselini göremediğin ama “kayalık yerlerde yetişen ve etrafında hiçbir bitkinin yaşamasına izin vermeyen bitki türü”yle tanımlanmış Berivan’ın **anlamıyla ilgili** spekülasyonlara ‘ben ne etrafımda ne de ev damında tek kişiden duymadım, biz Zazacada hiçbir zaman süt sağmaya giden kadına Berivan demedik, Kürtler demiş **olabilirler**’le ömür boyu dertleneceği dışlanmayla kendini, sülalesini Kürtlerden virgülle ayırmayı ihmal etmeyen annenin beyanı karşısında; yıllardır birbirlerine en fazla 300 metre uzakta yan yana yaşadıkları, ortak pek çok kelimeye sahip aynı dilin farklı lehçelerini konuşanların bile aralarında bir kelime ve anlamıyla ilgili mutabakata varamadığı bu topraklarda; dünya kadar mesele orta yerde durur ve de hiç gereği yokken tehcir öncesinde 15 hanede 80 Ermeni’nin yaşadığı, 1900’**lerde** 10 Ermeni, 30 Kürt hanenin varlığından bahsedilen, 1965’**te** 464 nüfusa sahip, Emeran, Ameran, Amaran, Amoran, Hamaran da

denmiş, kayıtlarda 1912 yılında Amarak, 1928’de Ömeran yazılı köyün, 1967 sonrası Onpınar; Kalamaki’nin Kalkan; Makri’nin Fethiye; Nif’in Kemalpaşa; Parsa’nın Bağyurdu olarak değiştirilmesine bakıp, batıdan doğuya, kuzeyden güneye, genellikle de Kürt yerleşimlerinde; köylerin çoğunun Ermenice isimlerinin; bir coğrafyanın haktan, adaletten, geçmişe, değerlerine saygıdan, sevgiden habersiz acımasızlığını, yıkıcılığını, demografik yapıyı **altüst** etmesini karakteristik özelliği yapacak kibirli ulus devlet yönetenlerinin, destekleyicisi yazarlarının, medyanın sürekliliğini kesintiye uğratmayarak, mensubu olduklarının dışındaki her milletin, dinin, mezhebin folklorik zenginliğine, türkülerine, geleneklerine, kültürüne, yemeklerine, isimlerine uyguladıkları “Güneş Dil Teorisi (1935)” perspektifinde ırkçılık, tehcir, asimilasyon yüklü antidemokratik, anti- vicdani politikalarından “**Türkçeleştirme**”yle, Onpınar gibi on farklı ismi olmasa da bir köyün en az üç isimle anılmasının **çocuk akılda yaratacağı bulanıklık tabii ki umurlarında olmadığından**, sırf Türkçeye benzesin diye eğitim, kültür düzeylerine, hoşlarına giden kafiyeli ses uyumuna ya da ailelerinden duyduklarını harf topluluklarına dönüştürerek uydurdıkları, Türkçede bile anlamı bulunmayan **isimlendirmeleri** büyük marifet, devrim sayanların, onca yaşanmışlığı bir anda sıfırlayan, her isim değişikliğinde yerleşim yerlerinin bir kez daha... **yine... yine... yeneden** fethini zaferle taçlandırmanın **resmi geçitliğinde** ölümün, tecavüzün, acının, vahşetin, tekerrürüne... Vandallığına karşı durmak herkesin boynunun borcuyken; ümmetin ümmetliğinden hesabını sormadığı; savaş, salgın, kıtlık, pahalılık, seçim, darbe, **göçvari** herhangi bir sebep öncesi, sırası ve sonrasında; bozulan siyasal, ekonomik koşullardan ötürü toplumda karmaşa, boşluk, düzensizlik **hakim** olduğunda, işler iyiye gitmediğinde, sistemin egemeni güçler, sorumluluğu üstlerine alıp gereğini yapacaklarına, çözüm üreteceklerine; başı sıkışan tüm otoriter, faşist yönetimlerin **başvurduğu** belirli bir etnik köken, **dini** inanç, ideoloji sahiplerini hedefleyen militarist, **hamasi söylemlerle** kısıktırları kitleye taşı, sopalı saldırı, yağmalama, linç, talan, yakma, yıkma içerikli her türlü öldürme, maddi hasar verme kastıyla şiddet uygulattıkları dün, bugün ve dahi yarında geçerliliği yitmeyecek yöntemlerden, kayıtlara geçen **tarihin ilk pogromunu**; 1881 yılında İmparator II. Aleksandr’ın öldürülmesiyle tahta çıkan, beceriksizliğine karşı oluşan öfkeyi, hoşnutsuzluğu kendinden, yöneticilerinden uzaklaştırıp dikkatleri başka kesimlere yönlendirmede olduğu takdirde tahtını, gücünü kaybedeceğini hesaplayarak yarattığı **hayali düşmanı...düşmanlığı** ete kemiğe büründürmek uğruna – **tıpkı** 34 yıl sonra meydana gelecek İstanbul’un güzide, elit Beyoğlu, Florya, Nişantaşı semtlerinde ve Anadolu’da yaşayanları galeyana getirerek yıllarca içten içe zengin yaşam biçimini kısıktırdan duyguları köpürterek aynı işi, apartmanı, bahçeyi paylaştıkları komşularını **katlettiren**, mallarına el koyduran, ibret olsun diye meydanlarda sallandırtan, kadınlarına taciz, tecavüz ettiren Ermeni tehcirini, 6/7 Eylül olaylarını, Aşkale Çalışma Kampı’na sürgünü **tetikleyen**– siyasi, ekonomik başarısızlığını üzerlerine yıkarken, geçmişte İsa Mesih’in çarmıha gerilmesinde sorumluluk da attettikleri, ticaretle uğraşmalarından, zenginliklerine irretliklerinden dolayı da geçim sıkıntısındaki fakir, sivil halkın desteğini kolayca alacağını da bilen saray ve çevresinin gazete manşetleri, el altından yaydıkları asılsız rivayetlerle; II. Aleksandr’a suikast yaptıkları söylentisine; atılan yemi gagalarırken arkasından yumurtası alınan tavuk misali hiçbir şeyden şüphelenmeden inanıp, sonucunu düşünmeden, devlet mekanizmasının arkalarında duracağından emin kitleyi harekete geçirip 700’e yakın köyde, kentte kadın, yaşlı, çocuk demeden onlarca Yahudi’nin sistematik katlini **III. Aleksandr’ın** planlayıp gerçekleştirdiğinden Osmanlı İttihatçıları bilmiyorlar mıydı??? İttihatçı borazanı haline getirildiğinden, askerlerin başına gelenler payitahtta duyulmasın diye gerçekle alakasız, ordunun Kafkasya’ya muzafferce ilerlediğine dair yalan beyanda bulunan başta Tanin, gazetelere, mecmualara yayın yasağının, sansürün uygulandığı I. Dünya Savaşı’nda, Sarıkamış **harekatında** 80 bin askerin donarak telef edilmesinin bahanesi, izahı için yaratılan suçlular, düşmanlar; Müslüman olmayan azınlıklar; Rumlara sonrasında tehcir edilen Ermenilere, Süryanilere yönelik “Memalik– i Osmaniyye’de Ermenice, Rumca ve Bulgarca, hasılı İslam olmayan milletler lisanıyla **yad** edilen vilayet, sancak, kasaba, köy, dağ, nehir, ilah, bilcümle isimlerin Türkçeye tahvili mukarrerdir”le “özgürlük, kardeşlik, eşitlik” şiarını

iteleyip, terör dönemini örneklediği Jakobencililiğiyle gururlanan **kendisini**; ‘yaratmasaydın’ direnciyle işin içinden çıkılacağından, otoriterliğini, egemenliğini yalnızca yaratmanın sağlamayacağını tahminlediğinden, üzerlerinde sonsuz güç kuracağı bir nevi anayasa işlevi gören kutsal kitaplarıyla belirlediği kurallarına, ayetlerine uymayanlara yağdırdığı cezalarını “istediğim gibi olsun... davransan, kitabımda dediklerimi uygulasan... yapsaydın, sınavımdan geçer, başına bu kötü olaylar gelmez, mutlu mesut yaşardın” kılıfıyla, haklılığını da savunduracağı onlarca katakulliyi, kötülüğü, entrikayı piyasaya arzdan geri kalmayıp böylece başlarına gelenlerin nedeni gördükleri yaptıklarından, davranışlarından dolayı kendilerini suçlu hissederek, bunalıma düşecek kullarını ötekileştiren, düşmanlaştıran **Tanrı’sının** yeryüzü temsilcisi sayan çağına damga vuran müesses nizamların egemeni yönetenlerinden padişahların, sadrazamların onca ittihatçı **Enver Paşa’nın dokuz yüz on altı** yılı (**askeri** yazışmalarda karışıklığa meydan verdiğinden altı ay sonra yeni bir emirle iptal edilerek durdurulan) talimatnamesi yayınlandığında, kraldan çok kralcı kesilip: “Ülkemizin sahibi olmak istiyorsak, en küçük köyün adını bile Türkçeye çevirmeli ve Ermenice, Yunanca veya Arapça biçimlerini bırakmalıyız. Ülkemizi ancak bu şekilde kendi renklerine boyayabiliriz.” yazarak, yaşadığı memlekette, kendinden önceki; medeniyet... **bir** kültür kurmuş devamı nesillerle, atalarıyla o toprağın, o şehrin, o kasabanın, o köyün geçmişi, tarihsel dokusuyla, yaşanmışlığıyla bağını kesen hoyratlığını, gelecek nesillere sirayet ettirerek Türk, Türkçe, Müslümanlık, Sünnilik dışındaki uluslara, dillere, dinlere, mezheplere, kültürlere, ibadetlere daha pek çok şeye karşı azdırılan düşmanlık, nefret tohumlarını diye devam edersen **şayet yazmaya sen; dini** bilgiden yoksunluğuma karşın, herkesin bildiğini bildiğim, bir kadına vahiy gönderip **Peygamberlik** vermeyerek halife, imam seçilmelerini de önleyen cinsiyet ayrımcılığında; önce **Adem’i**, kaburga kemiğinden de Havva’yı yaratan ötekileştirmesiyle ataerkil, erkek egemen toplumun temelini atan... kuran... yaratan; yönetimindeki cennette sessiz sakın oturan **Adem’le**, Havva’yı cennetten kovdurmak için sadece kendisinin bildiği bir gerekçeyle belki de rutinine, can sıkıntısına aksiyon, heyecan katmak amacıyla, bugün olsa elma bahçesi sahiplerinin diğer; narenciye, nar, muz bahçesi sahiplerini piyasayı ele geçirmek için iş birliği yapıp komplo düzenlemekle suçlayacakları; ‘ağacından koparıp sakın tatmayın **yoksa’ tertipli yarattığı elmayı** yasaklama **tuzağının** tarafı da yaptığı; muhtemeldir ki kolayca baştan çıkardığından tüm meleklerden daha güzel, çekici olma olasılığı yüzde yüz; kapsama alanı dışında bırakıp sonrasında kötülüğe sevk edecek caziplikte onlarca nesneyi, şeyi önlerine sermekten geri durmadığı bu dünyada, sürekli tetikte kalmalarını gerektiren sınavlı, büyük ödülü cennet olan öbür dünyalı yaşamı dayattığı kullarının; kutsal kitaplarına uymalarını, isteklerini yerine getirmelerini sağlayacağından, yaratması gereken bahanelerden “Demokles’in kılıcı” şeytanın “Sana sonsuzluk ağacını, çökmesi olmayan bir saltanatı göstereyim mi?” sözlerinden Havva’yla sınanacakları değil, cennette yaşayacakları algısıyla kuşkulananmayan, kırmızı kabuğunun güneşte altınmışçasına parıldamasının sihrine kaptırtarak yasaklı elmayı yemeye teşvik edip sonrasında **Anayasası Kutsal** kitabına, ayetlerine itaatsizliğini ‘elmayı yedin, uymadın **yaşağma’yla** sorguladığında, mızımız çocuklar gibi Havva’yı gösterip ‘valla billa benim suçum yok, o verdi, ye dedi, ne **yapsaydım’** saflığında “eyyy Adem’e” ilk ispiyoncu kul ödülünü takdim eden **Tanrı sayesinde**; yüzyıllarca ta **Orta Çağ’da** din adamlarının “kara lekesini tüm kadınlara geçiren tüm kötülüklerin anasıdır” karalamasıyla Havva’yı öne sürerek istediklerini yapmalarına duvar ördükleri bir yaşama, ayrımcılığa maruz bırakılan, mansplaining uygulanan **kadınlara** ‘alt tarafı bir elma yedik bilader, onu da boğazımıza dizip, zehir zıkkım **ettiniz’** fırsatı da tanınmadığından ‘nefslerine **hakim** olup da yemeselerdi, her şey çok güzel olacak mıydı? adaletinden sual olunmaz bilirim.... de ama elmayı bir erkek Adem yedi, bizim suçumuz neydi ki hala dünyadayız? Sonrasında vuku bulan kötü cadının elmayı Pamuk Prenses’e de yedirmesiyle gizli bir bağlantı mevcut muydu? İşlenen günahın yanında önemsiz ayrıntı olsa da yine de yenilen elmanın cinsi de merakımı celbetmedi değil; Jersey mac Summerred, Galaxy Gala, Golden, Fuji, Amasya’ mıydı?’**yı** sonsuza dek açıkta bırakacak kalıcı durumun **varlığında**; bu **esnada** okurlarından bir #aynachallenge bekleme hakkımı da muhafaza eyleyip; bir gün **kanepede** yan yana sohbet

ederken öylesine, **nerden** aklıma geldiyse ‘bal da aksa o ağaca dokunma, aman ha yeme, sakın **yapma**’ ultimatolu diktatörlük karşısında, “bence Adem’le Havva; tersine şeytan gibi dayatılana, totaliter bir yönetim anlayışına bayrak açmış, zincirlerini kırmış, isyan etmiş ilk devrimciler” dediğinde Haldun’un ‘sen var ya sen, pek bir akıllısın, bu düşündüklerim günah, yerim de cehennemse bunu düşünmeme sebebiyet veren beni, aklıma yaratan da Tanrı değil **mi’yle cennete** giriş biletini yakmamış oluyorsun...’ **alaycılığının** nedeni, akıllarında yokken allayıp pullayarak gözlerinin önüne koyduğu ağacındaki elmayı yasaklayarak tırmandırdığı merakın işlettiirdiği günahı, bahane edip cennetten kovduğu kullarıyla gemlenemez kötülüğün, şeytanlığın, arzunun, nefretin ilk tohumlarını da **yeryüzüne eken, yaratan Tanrı’yı atlamış** olacaktın ki müdahale ederek hatandan döndürdüm seni, eyyy benim daha şimdiden Alzheimer belirtileri gösteren yazarcığım! **medeni**, kentli davranışın göstergelerinden okkalı bir yüzleşmeyle, karşılaşılardan özür de dilenmeyeceğinden; tehcirli, etnik temizlik politikalarını katmerleyen taşralı devletin tehdidi altında kalan güçsüz bireyin, kentin, kasabanın, köyün hakkını savunacak, illaki bir muhalifliği barındırması gerekli içeriği Osmanlı’da boşaltılarak **resmi** ideoloji dışına taşması istenmeyen **aydın, entelektüel kesimin oluşturulmasının sonuçlarındandı işte**, 1928’de Latin harflerine geçilmesiyle uluslararası kullanımda adı İstanbul’a dönüştürülmeden önce 1927 yılında Konstantinopolis’in geçmişinden geleceğe köprüsü sokak, cadde ve meydanlarına ait 6.215 ismin değiştirilerek Türkçeleştirilmesi de. Oysa **dini** argümanlarla halkın sömürülmesine katkı sunan kilisenin, asillerin **Orta Çağ’ından**; ilmin, doğa kurallarının dinle, sezgiyle çeliştiğini fark ettirdiğinden sempati beslediğin her şeyin **şirmişçesine** geliştiği; coğrafi keşifler, matbaa, Rönesans, reform derken bireyi, aklını, duygularını geliştiren bilimi kutsayan Voltaire, Diderot, hümanist Rousseau’lu düşünce sisteminin etkisinin yabana atılmayacağı Fransız İhtilali’nin, on ay süren kanlı terör dönemi ertesi gücünü kaybeden **kilisenin, soylu sınıfın** feodal ilişkileri **Sanayi Devrimi’li**, burjuvazili kapitalizme evrilirken “inancıma hakaret edemezsin” direngenliğiyle tarihe gömüldüğü sanılan dogmaların, yerini ne yazık yeni, başka **dogmalar** alırken, aklın, bilimin öncülüğünde her şeyin mükemmeliğini isteyen **insanoğlu**, kendini idealize ederek Nietzsche’nin “bütün tanrılar ölmüştür şimdi istiyoruz ki üst insan yaşasın” muştusu “üst insan”lı, “ari ırk”lı Nazizm kisvesine girmeden, Yahudilere uygulanmadan çok önce, toprak edinme ve kaybettiğini geri alma vizyonlu Osmanlı’da, 1908-1918 **yıllarında** devleti yöneten İttihat ve Terakki’den gelme Cumhuriyeti kuran kadrodan bazılarının da bilerek... bilmeyerek altına imzasını attıkları, bu **coğrafyada** yeşertilen, dünyanın da yapısını “faşizm” nitelemesinden önce etnik kırımın ilk uygulamalarından birine şahitlik edeceği **Ermeni tehcirini yaşatan ideolojisi gereği** ancak mizah konusu isim değişiklikleriyle, yasaklanan eski isimleri kullananların da bölücü, terörist, hain ilanıyla tutuklanıp cezaevlerin konulması, 20. yüzyılda başbakan yardımcısının akıl çürümüşlüğü’nün ötesi “kadınsa o da iffetli olacak, mahrem namahrem bilecek, herkesin içerisinde kahkaha atmayacak, bütün hareketlerinde cazibedar olmayacak” konuşması... Noel yılbaşı kutlamak caiz mi? Heykel günah mı? Kızla erkek aynı okula gitmeli mi??? sorguları bile hala yalnızca öznesi değişen, hep **yapılagelen** “Van’ın Çatak ilçesinde tarlalarında çalışırken operasyona çıkan askerler tarafından tartaklanarak bindirildikleri helikopterden atılan Servet Turgut ve Osman Şiban...” manşetli işkence, katletme haberleri... Eğitimli, mastırlı **okuryazarlar**, koca koca paşalar, doktorlar, yöneticiler ve iş adamlarının tarikat lider(ler)ine himmet parası verecek **biatin** devamlılığından kurtulmayan vatanında, on iki yaşındaki kız çocuğuyla ilgili her haber, her on iki yaşındayım diyen kız çocuğuna bakış ‘aman Allah’ım! annem bu kadarcıkmış evlendirildiğinde, daha göğüsleri **çıkmamış** kahrını yaşattığından, 12 yaşındaki kız çocuğuna cinsel istismarda bulunan tarikat liderleriyle fotoğraf çektirmiş siyasetçileri, devlet adamlarını gördükçe insanlık **Orta Çağ’ı** deneyimlemedi mi? bedbahtlığında, farz et! keşmekeşinden kaçırıldığı, yetişemediğin güzelliklere hasret Kant’ın aydınlanma çağı parolası “kullanma cesaretini göster”le vurguladığı “akıl”la; içine atıldığı, tutulduğu karanlıktan çıkarak, kendinin, ülkenin kaderinin daha güzel yapılabileceğini gösteren onlarca örnek, olgu, olay da duruyorken karşısında, karşısında **aklı**, bilimi, felsefeyi bir yana bırakarak **Orta Çağ’a** dönüşten zevklenerek yaşadığın

coğrafya Orta Doğu'nun otoriter yönetimlerinde... **toplumlarında** her şey bu kadar mantık, akıl dışıyken yine de mantıklı bir neden aramadan duramayanlardan biri olarak, bunca korkutuculuğun... zalimliğin, yoksunluğun ortasında; daha ooof of, neden, neden? YouTube'da **orda** burada yayınlanan podcast videolarda dilendirilen onlarca **felsefi** kavram "Stoacılık, Panteist, Sofist..." özüm senerek; uşağından sık sık kulağına "memento mori; ölümü hatırla" fısıldamasını istemiş İmparator Marcus Aurelius'un, olabilecek en kötü senaryoya kendini hazırlamak amacıyla her sabah uyguladığı "gün ışıyınca kendi kendine şöyle de: bugün meraklılarla, vefasızlarla, kaba, kıskanç, bencil kişilerle karşılaşacağım..." üzerine inşa edilen ya her şey ters giderse "negatif görselleştirme" tekniğini uygulamaya çalışan milyonların tersine akşama kadar aile **dahil** dört bir yandan saldırı altında; yaşamın ayrılmaz parçası kılınmış; en olmayacak – polis kapında **'buyurun karakola'**– uç kötülüklerle karşılaşılabilindiğinden kimsenin kurgulama, senaryolaştırma zahmetine girmeye gerek duymayacağı bu diyarda, Varto'da değil de mabedim Proust'çuğumun Paris'inde doğmamışım "sanki"yi düşünmediğin günlerde; dört, üç, elinde "dört, üç, iki dil, bir bavul"; aynı **mekanlara**, aynı şeylere, nesnelere, hislere ait onlarca farklı ismi, kelimeyi, sıfatı anlamlandırıp bir yere oturtmaya çalışırken, suyu hiç kesilmeyen dedenin çeşmesinin başında **'Nade**, Lol(u)ıjlar çok mu kötü, ne yaptılar ki?' konuşmanı gülerек izleyen teyzen Fikriye, anneannen; çene Küçükağa (çéna axayé gji) güneşte ısı ısı parlayan alüminyum bakraca, güğüme su doldururken sırasını bekleyen kadınlardan bazılarının seni işaretleyerek 'waye vaye, pirika, maye mi gile çene Küçükağa, a bu **kimdir**' ya da 'mala geç **kaldım**'ın hızlandırmasıyla yürüdüğünden, yetişemeyip arkasından koştuğunu görenin 'eree güneke (yazıktır), dur biraz, **yavaşıla**' ihtarına aldırmadığını görünce, **rüzgardan**, suya girip çıkmaktan yanmış morumsu, çatlak derili eliyle, elini tutup 'çenek, dayemi, yavaş, ben götürürüm, **koşma**' tavsiyesine nefesin kesildiğinden uyup birlikte gittiğin **"beri"**de beklemediğine kızdığın teyzen Fikriye'nin yanına uğramayıp, bazen tam sağarken o **zaman da** iltihabi bağırsak sendromu belirtilerinden olduğunu bilmediğin keçinin, koyunun leblebi tanesi dışkısıyla doldurduğu köpüklü sütü yanındaki, plastik yoğurt kapları çıkana kadar gün yüzü görmeyen bakracın üzerine örttüğü tül bentten, leçekten geçirerek temizleme işlemini yapan adını bilmediğin ama 'nasılsa köydeki herkes gibi bu da ya teyze ya hala ya gelinlerden, akrabalardan, hatta kuzenlerimden **biridir**' güvenindeyken 'çeneka, dakıla hele sen, **kimlerdensin**' merakını konuşmaya **dahil** olacak üçüncü kişinin 'çéna **Kemalé Resul ağa**...'; 'toruna Efendi(é) ye... **beğе**' ya da (çene waye ma) benim kardeşin kızı, teyzem **kızı**' açıklamasının yerine bir gün kendin 'çene Küçükağa'nın torunuyum, çene Turnae, çene **Kemalé Resule'yle** kendini tanıttığında 'keşke öyle bir yer **olsaydı**' insana, haklarına biçtiğin değerin, sevginin, saygının, başarının, başarısızlığın, iyi niyetin kriter alındığı uygar, medeni ilişkiler ağında kimsenin sallamayacağı ama maalesef ülkenin gelişmişliğine göre ömür boyu muhatap olunacak – niyeysе birbirine sıkı bağlarla bağlı bir topluluğun, toplumun, bir ailenin ancak milliyetçilik, ırkçılık, din, kardeşlik, kan bağı tutkalıyla sağlanacağına inandıklarından sistemli bir şekilde her safhada iyi insanlığı, vatandaşlığı, özellikle "din" ve "vatan" sevgisine etiketleyip "çarşı pazar pahalı, asgari ücret artırılın", **"resmi** işlemlerde bu nasıl bir karmaşadır her şey sadeleştirilsin" istemlerine dahi "dikkat!!! fazla konuşuyorsun, iş vatan mevzusuna gelir o zaman yanarsın..." abası altındaki sopada oldurulacak koruması kolları, parçalanmaması adına sistemlerine muhalif onca Sabahattin Ali'lerin, Mumcu'ların, Üçok'ların, İpekçi'lerin, Özgür'lerin, Aydın'ların, Dursun'ların öldürüldüğü, Adnan'ların, Deniz'lerin, Erdal'ların asıldığı; sağcısından solcusuna, darbe yapanların, destekleyenlerin de iteleyici güdüsü Hrant Dink'in katili Ogün Samast'ın eline Türk bayrağı tutuşturan polislerle birlikte çekilen fotoğrafın ana teması "... toprağı kutsaldır, kaderine terk edilemez"; "; "mevzu bahis ... gerisi teferruattır" **aforizmalarındaki** **"vatan"** kavramında yok edilişi yetmezmişçesine bu defa da – bir kere bile gitmese de yaşamasa da doğduğu yer, sülale, aileyle tanımlanma, konumlandırmayla kendisinin, kişiliğinin, **karakterinin** değil, kimlerden olduğunun önemsendiğini yüze vuran "nerelisin??? **Kimlerdensin??? de ki "ler"** çoğulunun **içinde** artık ne özneliği **ne nesnelliği**, **ne de özgürlüğü kalmış**; uğruna savaşılmasını sevdiğini bildiklerinden olsa gerek

Tanrı'nın vereceği düşmanı yenecek iman gücünü **çantada** keklik sayıp, yöneticilerin kararını verdikleri savaşlarda ölen evlatlarının “vatan”ın yanındaki **‘teferruatlığıyla’** övdüren, anda artık uyarladıkları “mevzu bahis paraysa vatan teferruatır” **cıngılı** rehber edinmiş silah, cephaneye yığan, faili meçhul cinayetler işletmekten çekinmeyen, haraççı, gaspçı, şantajcı, tarikatçı mafya, ihale çetelerin ciritliğine **susmayı**; Sakarya'ya fındık toplamaya giden mevsimlik tarım işçilerine Kürt kökenlerinden dolayı “it sürüsü” hakaretini edenlere, telefonu Kürtçe müzik çalanı ya da Kürtçe konuşanı “burası Türkiye, burada Türkçe konuşulur”la linçleyenlere **dokunmamayı**; teknolojik, bilimsel gelişmelere **adapte** zorlandıklarından “ne güzeldi bizim zamanımız” yalanında **değişimi, değişmeyi reddettiren zihniyetin yaratıcıları** inanmayacaksınız ama – zaten ne yapıldıysa, yapılıyorsa hep bu inanılmayacağına inanılması yüzündendir– böylece Cumhurbaşkanından Başbakanına, tüm siyasi parti liderlerinden genel kurmay başkanlarına, yüksek yargı mensubuna, üniversite profesöründen gazeteci, yazar, düşünür, sanatçı kimliği taşıyanların, herkesin büyük ihaneti; daima referans aldıklarını iddia ettikleri Atatürk'ün hayali, isteği “fikri, vicdanı hür” bireylerin yetişmesini, ülküsü “muasır medeniyet”e ulaşılmasını engellemeleri; yalnız vatanla sınırlı kalmayıp aile, sülale içinde de sirayet ettirilen her kesimce biteviye tekrarlanan – var olduğu söylenen **petrolün**; yardığı dağlardan, tepelerden, ovalardan, yollardan, akışını değiştirdiği nehirlerden akmadığı, her 20, 30, 40, 50, 100 yıl sonrası şehirleri, kasabaları, köyleri, binaları yıkan, on binleri enkaz altında bırakıp öldüren, hasarı önlenebilecekken önlenmeyen 7.8'lik yer sarsıntılarını, depremleri meydana getiren fay hatlarıyla sarılı– dört bir yanı “düşmanla çevirili”, “hiç dostumuz yok” – hoşlandıklarını gördükleri yönetenlerini pohpohlayıp, isteklerini yaptırmada araç kıldıklarından büyük devletlerin stratejik **önemsizliğine** rağmen bile öyleymişçesine muamelelerine– “önem arz eden jeopolitik, stratejik durumu gereği Türkiye'yi parçalamak, bölmek, Sevr'i dayatmak için”, “dünya lideri olmayalım” diye “her şeyi yapar doları yükseltir, kredi notumuzu düşürürler”li üst seviyede kırmızı alarmlı tehlikeli bir durumun varlığından bahsettikleri söylemlerinin sürekliliğinde bir korkutmayla, paranoid halde panik ataklaştırdıkları, sorgulama yetisini kaybettirdikleri **bireye** sonsuz biat telkiniyle de kendilerini hukuktan üstün tutan her şeyin, her sıfatın, her tanımın, her olgunun üstünde bir yere koyarak putlaştırılan liderlerin gölgesinde, her zaman, her dönemde **egemenliklerini** sürdürmenin keyfinden; dewa ma Badan'da, Kasman'da, Emeran'da, Zenge(na)'l'de yalnızca erkeğine, erkek akrabalarına hizmetle mükellef yaşayıp yaşamamasının, haklarının teferruatıdan öteye gitmediği sülale, aile içinde kimliği, kişiliği eritilen kadınların varlığından habersiz; çocuklarından, eşlerinden, dostlarından daha çok parasına, evine, arabasına değer veren pek saygıdeğer “Hatırla Sevgili”li beyaz Türk elitler yahu sene olmuş bilmem kaç, onlarca badire, savaş atlatılmış, faşizm geçmiş dünya üzerinden koca imparatorluklar, SSCB yıkılmış, hala ekonominin siyasetin odağını insanın kendisi, hakları, refahı, eşitliği değil de deden kalma vatan, ülke, din, etnik kimlik yapmışsınız. Bugün varlığınıza hoşlaşmayan siyasal İslamcı AKP'yle, lideriyle, kadrolarıyla egemenliği, kasti, iktidar olanaklarını paylaşmak zorunda kaldığınızdan yediğiniz **dünde** size gösterildiğinden üzerine laf söyletmediğiniz ülkeye armağanınız **biatçılığın** “şunu da yap ölmezsin ya” cümlesiyle aynı manada, her alana sirayet ettirilen söz konusu; mevzu bahis olan sağ, sol fark etmez örgütse dernekse tarikatsa... İslam'sa... Müslümanlıksa... Türk'lükse... **aileyse... aşiretse... sülaleyse** sen bebeğim hiçsin... Ayrıntıdan mütevellit teferruatı ama bak Türkiye Türklerin ha! Sen de ömrünün adaklandırıldığı, arzularını yerine getirme, derdini çekme, dayattığı hayatını yaşama mecburiyetinde **‘getir, götür, dur, kalk’** komutlu lüzumsuz efendilerin; makamlı yönetenlerin, liderlerin, patronların, sülalenin, ailenin erkeklerinin tahakkümünde **‘öyle yordun öyle bunalttın**, öyle yerin dibine koydun ki **beni’** bıkınlığında farkına varılamayan, keşfedilemeyen benliğin, yeteneklerin, kıymetlerin de katili; her şeyin bekleneyeceği kötü kötü kazaklar, çoraplar, hırkalar örüp **baştan** aşağıya geçirecek **yığın... yığın... yığınlarla... dolu çevrede**; ‘kalabalık yurt **ortamında’** geride bırakılan pisliği katmıyorum, ortak kullanılan bölgelerde ihtiyaçlarını aynı anda görme eğiliminde herkesin akbaba misali tuvaletten, banyodan, mutfaktan çıkmanı gözlediği **anlar da dahil**, az kaldı göçüyorum dünyadan; bu yaşımda **hala**

tek bir gün yalnız kalmadım, yaşamadım, özlenir mi demeyin, **aynada** yüzünün “nasıl”lığına bakacağı, yan odadan televizyonun sesini duymadan, kendini dinleyeceğin sessizliği, tek başınalığı istemez mi insan? Ama şimdilerde gereksiz, boş trend ‘sosyalleşmek lazım **azizim**’ diye , diye sürü **halinde ordan** oraya, AVM’lere gitmek, yemek yemek, kahve içmek, bowling oynamak, birbirine laf yetiştirmeye koşturmaktan helak edilirken, evli olsan da partnerinin özelini, sınırlarını, yaşam alanını, özgürlüğünü kısıtlamayan, üzmeyen, daraltmayan, incitmeyen sevgi ve saygı yüklü sade ilişkileri “ara ki bulasın” iç sıkıntısında;

‘Ayyüce ayrılmış ya!’

‘**saçına** ne yapmış öyle, bu kaçınıcı sevgili?’

‘**maaşı** euro alıyormuş...’

‘**yatakta** çok iyiymiş...’

‘**kocas**ı tapuladı o makamı, her şeyi bedavaya getiriyorlar, görsen duba gibi olmuş ye, ye, ye...’

‘Allah aşkına YouTube’da şu parçayı dinle... Sana attım şu tiktok’a, videoya bak, eğleneceksin.’

‘**akşam** haberlerinde büyük bomba, mafya babasından, iktidarı sallayacak itiraflar...’

‘**ne** değişecek? **yüzsüzlükte** tavan bu iktidara işlemez top **da**, tüfek de...’ sesleri, **baş ağrıtan** uğultuya dönüştüğünde, saçma sapan şeyler anlatan durmadan açılıp kapanan, sonunda aslına rücu edecek çoğu dolgulu dudağın; botokslu, lazerli, silikonlu liposuctionlu derinin çatlayacağı el elde, baş başta kalınacağı, ilk söyleyeni bulsan, ele geçersen yeminle boğup hapis yatmanın göze alınacağı; niye gerek duyduysa kişinin kendisini iyi, hoş, güzel hissetmesi için söylediği **–niye** mi gerek duymuştur? ‘**ne** kadar çok para döker, harcarsan, en güzel sen olursun’**la** dolgun, silikonlu, ıslak, nemli, şuh, **davetkar** özellikli gökkuşağı renkliliğinde çeşit çeşit rujlar, farlar, BB’ler, yapay tırnaklar, kirpikler (**yakında** yapay göz piyasaya sürülürse **şaşma!**) saç boyaları, parfümler üreten kozmetik, giyim kuşam şirketlerinin pazarlama stratejisinden başka ne **olabilir?** – olmamasına mantıklı açıklama getiremeyecekleri söylemekten utanmadıkları en büyük yalanlardan ‘çirkini yoktur, bakımsız kadın, erkek **vardır**’ motivesiyle ‘elbet bir gün beni bu kaşımla, gözümle seven bir kişi de **bulunur**’ gömülerek iyi hissetmek, beğenilmek, beğendirmek, beğenmek için “aman da bakım da bakım yapmalı” koşumunda kuaför, spor salonu, estetik, güzellik merkezleri arasında coşa da bilen, bütüncül bakamadığından ölesiye nefret edeceği ya da ölesiye seveceği bir ideale, ideolojiye, örgüte, tarikata, lidere, çevreye, kişiye ya da başka bir olguya, şeye inanan **biatçı benliğin**; Karl Marx’ın artı– değeri, emek sömürüsü cephesinden dünyayı algılamaya çalışan gecekondü bebelerinin, soylularının ergenliklerinde, gençliklerinde devrimci kimliklerinin kara sevdası; **hiçbir** katkısı yokmuşçasına gereksiz bulup yıkılması, yok edilmesi için kıyasıya mücadeleye giriştikleri, bugünde ‘**keşke**, gerçekten var **olsaydı**’ **talepkarlığında burjuvazinin**, kültürünün, demokrasisinin hayata kalitesine, tarihe, **çağlara** olumlu katkısının **farkındasızlığında**; hoş Osmanlı’da **dini** ulemanın da engeliyle her olumlu şey gibi bilimsel, sanatsal, toplumsal gelişimi hızlandıracak bir aristokrat kültürün (var idiyse de sarayla, İstanbul’la sınırlı kalmış) mimarı **Rönesans’ta** atlandığından, **Cumhuriyet sonrası da** gözümün nuru **Proust’cuğumun** elimde veri olmamasına karşın kendisinden nefret ettiklerini bildiğine inandığım zarıflığından, modayı takip eden giysilerinden etkilenip roman kahramanı Odette de Crécy ve Albertine’nin giyim tarzını benzettiği Kontes Greffuhle, “petit Marcel” seslenişiyle Proust’u sevmediği sır olmayan Kontes Laure de Chevigé, Clermont Tonnerre Düşesi Elisabeth de Gramont (yazar Natalie Clifford Barney’in sevgilisi), Madam Emile Straus esintili Guermentes Düşesi gibi devrim sonrası isimlerinin önünde **birçok ünvan** taşıyan, bazen ceplerinde beş kuruş bulunmayan, topluluk haline gelmiş aristokratların sosyeteye dönüşmesi öncesinde, kendini aristokrasiye eklemlenmeye çalışan James Watt’ın buhar makinesini geliştirdiği teknolojik gelişmeler ışığında üretim ilişkilerinin değiştiği, fabrikaların kurulduğu, ticareti kolaylaştıracak demiryolu ağının genişlemesiyle feodal düzeni tamamıyla alt edecek “eşitlik, özgürlük, kardeşlik” güdüsüyle hareket ederek; Haussmann’ın yol, kanalizasyon, su şebekesi inşasıyla kasaba Paris’in şehre dönüşmesine paralel bilim adamları, yazarları, müzisyenleri, ressamaları, maceracı gezginleriyle bir bütün olarak **her konuda egemen sınıf haline gelen**; değişimden, ranttan,

moderniteden koca pay alırken, çalıştırdıkları emekçilere uzun çalışma saatlerini dayatarak sömürde sınırsız kapitalizmin hırslı, **açgözlü** ve de gözü kara girişimcisi **burjuvazinin**; baskıcı, sefahat düşkünü monarşiyi temsil eden **Orta Çağ** Kalesi Bastille **Hapishanesi’ni** 14 Temmuz 1789’da basan, 98 ölü, 73 yaralı veren Parisli isyancıların, öldürdükleri monarşi yanlılarının kelleleri takılı süngülerini havaya kaldırarak “hainler böyle cezalandırılır”la **resmedilmiş bir çatışmada** bedel ödeyeceği devrimini gerçekleştirip feodal değerlerinden kopamadığından kangrenleşmiş ırkçılık eksenli bitmeyen baskı, sansür, savaş, ötekileştirme, ölüm temelli otoriter müesses nizamı, darbeleri destekleyen demokrasiyi, insan haklarını yerleştireceği tarihselliğini yaşamadığından kendisini geliştirmeyip deforme olmuş, **çarpık Avrupa aristokrasisine ait kültüre yamanarak medeniyet** saydığı **Batılılaşmayı** da giyim kuşam yüzeyselliğini tarz algılayarak yaşayıp giderken, karşısında bulduğu **Batı’ya** tezat yaşam tarzını benimsemediklerinin temsilcilerinden Emine Erdoğan’la, Melania Trump’un aynı karedeki fotoğrafını **‘bak !** şu resme o da Cumhurbaşkanı eşi, bizimki de. Kıyas kabul etmez biri **Hanya**, diğeri Konya. En çirkin, en sakil kıyafet bizimkinin. Ne giyinse yakışmıyor, olmuyor işte, silemiyor rüküşlüğü. Bizimkinde Melania’deki asaletin, inceliğin ‘i’sini bulamazsın. Onun yerine ben utandım...**rezil** etti bizi dünyaya...’ sızlanmacılığında, partilerin makarna, kömür, kahve, bez alışveriş torbası, liderlerinin oyuncak, top, balon, şal, atkı dağıtarak, çay atarak oy toplamalarına öfkelenen ama devlet ihalesini, kömür, altın madeni işletimini nepotizmle, rüşvetle kapmanın, makarna, kahve almayla eşliğini, aynılığını göremeyen çapsizlikte; edebiyattan, sanattan, siyasette yenilemenin anlamından **bihaber ‘sadece** zengindir, paraya para dememektedir o kadar **işte’ tanımlı; resmi** ideolojisini üzerine inşa ettiği etnik köken, dine mensup, **biatçılığından** makbul vatandaşlarına katlettirdiği, vatanlarından kovdurduğu gayrimüslimlerin mal varlığını **milli** piyangoymuşçasına dağıtan devlet eliyle beslenip, teşvik, kredi, vergi muafiyeti, ihalelerle büyüdüğünden kendini var eden mekanizmaya bağımlılığından bir türlü ilan edemediğinden özgürlüğü kısıtlı, sınıf olamamış, Hawaii desenli, sonradan görme Türk burjuvazisinin; bedavaya servet edinmesini sağlayan devletini biteviye kurlsızca soyma – hayır, hayır, benim dikkatli okuyucum, açığı yakalayamadın aynı şey değil galiba **2008– 2009** global krizindeydi, Avrupa’da devlet desteği alan burjuvazi sayesinde sosyal devlet, demokrasi, fırsat eşitliği, Türkiye’yle **karıştırma !–** bilinen, bariz yeteneğiyken, aracılık, komisyonculuk hizmeti sunduğu küresel iş birlikçileri nereyi işaretliyorsa oraya doğru eğilen çoğunluktan ayrılıp; servetini riske ederek sınıfına ait değişimci bilinçle gelir adaletsizliğini törpüleyecek eşitlik, kardeşlik, özgürlük ve hukukun üstünlüğünü sağlayacak, tonca eşitsizliği gidermeye yönelik ekonomik, siyasal adımların atılmasına **önayaklık etmek** isteyen Osman Kavala, Cem Boyner, Sakıp Sabancı, Özdemir Sabancı gibi temsilcilerini de öyle böyle bir yolunu bulup devre dışı bırakan, devlet yönetenlerinin bürokrasiyle **birlikte**, menfaati için **muhafazakarlığı**, mütebedeyinliği, **Batı** karşıtlığını savunarak kitlelerin gözünü boyayan; geçmişte ve bugün ve yarın evrensel değerlerinden yoksunluğundan sınıfsal işlevini yerine getirmemesinin Türkiye’nin başına neler açtığını, açacağını hala anlamamakta direnen Sermaye Piyasası Kurulu’nu kınamakla kalmayıp, sonrasında öyle olsun istediği için öldürülen ama cahil nitelemeyle yerdiği halkına da maddi manevi tazminat ödemeleri gerektiğini bildiren **İsveçli** bilim adamı değil, **İsveçli** düşünür hiç değil; İsveç, Batı (tendency) tandaslı – **değişik** dillerden etkilenip daha zengin bir dille konuşma, yazma aynı anlamı farklı kelimelerle ifade etmenin kimseye zararı dokunmayacağından, böylesi süsleme ya da espri amaçlı, yabancı kelimelerin anlatımı güzelleştirmek için değil de entelektüelliğini, kalitesini ispat amacıyla kullanma görgüsüzlüğü de **tavandayken** – herhangi bir tanınmış sığ sığ sahipsizlikten düşündükleri, yazdıkları gaile alınmayacak Türkiyeli isyancıların elebaşı olması muhtemel aday adaylarından **bu satırları yazan**, düz mantıkla ‘ülkenin ayakları yere basmayan, öyle ki **Facebook’ta** kadın ayarlayacak seviyesizlik ve **vizyonsuzluktaki** hoppa burjuvazisi sanatsal, siyasal derinlikten uzak ve kopuk lümpenlikteyken onu örnek alan, resmeden diğer sınıfların, kesimlerin, meslek erbabı; hamalın, berberin, bakkalın, öğretmen, profesörün, albayın, milletvekilinin, fahişenin hoppasızlığı, lümpensizliği,

seviyesizliği **imkansızdır önergesine** onlarca yazar, besteci, ressam, fotoğrafçı, tasarımcı, heykeltıraşı etiketlediğini gören edebiyat, sanat dünyasına katkıları **inkar** edilemeyecek – **dahi** diyeceklerden **değilim**– roman yazmış Fransız fahişelerin ??? şaşırmış yüz ifadesini kelimelere dökmektense tam buraya iki elini de yanağına koymuş şaşırmış yüz emojiyi koyup, yazında betimlemenin, imgelemenin yerini alacak görseleğe bir kez daha şans tanıyıp, hatta romanın bundan sonrasını yazmaktan vazgeçip bilginin hapvari tüketildiği gelecekte, yarında kimselerde kitap, blog okuma isteği, sabrı kalmayacağından belki **sen de** bu romanı **yazmayı bırakıp**;

‘**güneşin** soluk ışıkları karanlığı delerek girmeye çalışırken pencereden uyandım bu sabah’

‘**bugün** markete gittim, baktım bir kadın peynir alıyor ama birkaç paket, meğer iki alana bir bedavaymış’

‘**hey millet**, Starbucks’taydım’

‘arabam bozuldu...’

‘insanlar pek bir yavan, dolar yükseldi’

‘Acun uçak, Hülya ada aldı, Ağaoğlu da adasını satışa çıkardı ama neden?’;

‘bak ! bu elbisemi Trendyol’dan aldım , Zara’da, Morhipo’da %70 ucuzluk vardı **halbuki**’ falanlı filanlı arka plan dağınık çalışma odan, kaloriferin yanına çöküp elde sigara, kutu bira ‘**dışarıda** yağmur değil, deli kar **yağıyor**’ günlüğünü okuyormuşçasına; depresifliğin dibinde; sen üşüyorsun, ben üşüyorum; sen gülüyorsun, ben gülüyorum hissiyatında yaşananların, düşüncelerin, tanık olunanların on, on beş dakikalık videolara sığdırılmasından ibaret log çeşitlerinden video– log çekerek Vlogger’liğe, YouTuberlığa taşı diyemiyorum zira handikabın teknolojik özürüllüğün bunu yapmana engel, ayrıca her şeyden çabucak sıkıldığından her **gün ... her** gün absürt konu bulup, video çekmek hayır...**hayır**, sana göre iş değil YouTuberlık, Vloggerlik....

....o yüzden sen devam et yazmaya, son ne yazmıştın? Evet, “fahişe...” Önceki paragrafların birinde “Baudalaire’ı Baudalaire; Proust’u Proust yapan Fransız yosmalara, fahişelere duyulacak minnet” yazdığını hatırlayarak, yok artık yine mi fahişe, alıp veremediğin nedir anlamadık fahişelerle? Takıntı, başka bir şey değil belli ama niye ?? **diyene** bak sen, totale yönelik; gözleri kısık, “boşuna dönüyorsun dünya, okeyin ikisi de bende” soğuk duruşunu “cool” sanan yarı çıplak erkeğe tabi salak kadın modeli; Senden Daha Güzel, Bay Yanlış, Sen Çal Kapımı, Emanet, Aşk Mantık, İntikam, Esaret; sapkınlığının son kertesesi Yalı Çapkını türü; orada yaşananlarla, o figürlerle yolu hiç kesişmeyecek dizileri izleye izleye sersem salağa yatmış; benim TV’lerde trend topic (TT) dizilere göre eğilimi, algısı, tavrı değişen okuyucum !! **az** sonra “fahişelere” ilgimin nedenini öğreneceksin fakat ve **lakin**; klavye başında, başrol oyuncusunun inciği, cinciği, saçı başı yanında; final yapınca kadar az da olsa seni psikoloji, sosyoloji konularında araştırmacılığa yönelten “gerçek yaşam **hikayeleri**” logolu popüler dizilerden Kırmızı Oda, Masumlar Apartmanı ve Netflix’in “Bir Başkadır”ını görmezden gelemem; ebeveynin ekonomik, kültür düzeyinin, aile ilişkilerinin çocuğun kişiliğini belirlediğini, geçmişin ruhta bıraktığı yaralayıcı ya da mutlu izlerin kolayca silinmediğini; aynı ortamda, aynı odada bulunmalarına rağmen aile bireylerinin konuşmayan, konuşamayan; görmeyen görmezden; anlamayan anlamazdan; duymayan duymazdan gelen “bir başka” dünyaya sığınmalarına; istersen git dünyanın öbür ucuna master yap, bilimsel yeterliliğin, üç yabancı dilin olsun dön gel memlekette, otur bir lokantaya, kendinden aşağı seviyede, eğitimsiz gördüğün servis yapan garsonla sıradan bir olay hakkında ‘**gördün** mü yaptığını, adam değil **ki**’; ‘**yok** yok, bizden bir şey **olmaz**’ yılgınlığında aynı ortak yorumda, düşüncede buluşturan, birbirimizden farklı, bir o kadar da **aynılığına**, kahramanlarından en az birinin televizyon seyredişini, oturuşunu, uyuyakalışını, temizlik yapışını kendin ya da yakınlarınla eşleştirip **aynı ben... aynı sen... aynı bizim kız, oğlan...aynı komşum...arkadaşım...** aynı babam **aydınlanmasına izlenen** bir dizi, film sayesinde **ulaşma, mevcudu** kavrama garipliği artık nasıl bir gerçeklikten kopma **...nasıl** bir yaşamı algılama...**nasıl** içinde yaşanan koşullara, topluma yabancılaşma, kayıtsızlıktır da deme sakın! On yıl çalışsa alacak parayı

biriktiremeyeceği bir otomobil; donuna kadar Avrupa’da üretilip, gemiyle getirilip üstüne vurulan “made in Turkey” damgasıyla sergilendiğinde; Türkiye’de üretilmediğine ortada fabrika temeli yokken bile inanmayıp Türk **zekasıyla** gururlanan yoksullar da bir başkadır ama budur! Öylesine budur ki **geçmişte** yaşanmış pek çok nahoş, gaddar, vahşet içeren olayları perdelemek için üstün çaba harcayan çoğunluğun gerçek **saydığını**, algıladığını gerçek kabullenme, “algılama”yla tatmin olduğu mevcut sistem ve ilişkileriyle çatışmadan, sürü içinde kaybolmanın konforunda “görüntü, gösteri, imaj her şeydir” kazandırmasının **bilincinde**, değer görenin modern kıyafetler, modern **mekanlar**, sokakta yürürken elde taşınan bilmem ne marka kahve bardakları, sosyal medya profilleri, paylaşımları yeterlidir de yine de – **Kate** Middleton, Bill Gates, Obama hatta Roger Penrose, Ivanka Trump taca **atacak**– en modern, en akıllı, en kültürlü, görüşlerine değer verilen, takip edilen **benim... bizim yaklaşımında**; Kerem Bursin, Hande Erçel, İrem Derici, Enes Batur, Danla Bilic, Dilan Polat, Jahrein’in Oğuz Atay, Orhan Pamuk, Genco Erkal, Spinoza, **Proust’cuğundan**, Bach’tan **daha popüler olduğu ortamlarda** kendisinin başarı saydığıyla övünen, beğenmediğini, görmek, bilmek istemediğini sosyal medyada engellemek, onunla bir araya gelmemekle faşizmin başkasına tahammülsüzlüğünü uygulayan, bir kez kendilerine, ebeveynlerine, ailelerine dönüp bakmadıklarından, kaynağına inmeden sorun, sorunlar hakkında **‘bu** Avrupalı çocuklara nasıl imreniyorum, düşseler de ağlamıyorlar, yemeğini bitirince tabağını lavaboya koyuyorlar, uyumlular da havuz başında, kumsalda büyüklerini rahatsız etmeden sakince oturup oynuyorlar. Bir de bizimkilere **bak !!!** İncelik, nezaket **hak getire**, her biri tek başına bir çete; her yerde bağır bağır, zırl zırl ağlıyor, **küfrediyor**, tutturuyorlar; yok su, yok mısır, yok dondurma isterim, çözemedim bu **işi...**’ yüzeyselliğinde, doğru teşhisten uzak değerlendirmeler, paylaşımlarda bulunurken **#’Avrupalı çocuk ve Türk çocuk arasındaki farklar**” hastag’ini açan da **bugünün post truth** Türkiyelilerdir işte. Tamam, nasıl bir anne babanın eline düşüleceği şans, kısmet ama Hesburg’un “bir babanın çocuklarına yapabileceği en büyük iyilik onların annelerini sevmektir”, Nietzsche’nin “erkek evlat, babanın eksikliğini taşıyor” yorumlamasını tartışmaya açmadan devam edeceksek şayet, içinde yaşanan despot, erkek egemen antidemokratik devletin kadına davranışının, konumlandırmasının aynısının aksedeceği aile ilişkilerinde **de**; genellikle görücü usulü ve çocuk yaşta evlendikleri; kendilerinde hatasız gördüklerinden her olumsuzlukta **‘sen yaptın...senin yüzünden bu çocuk böyle, sen çıkardın tepemize bunları’yla** suçu üstüne attıkları, varlığını görmezden geldikleri psikolojik şiddet; sevgisizlik, iteleme, dayak uyguladıkları **kadınların**; içi, dışı yıkık dolaştığı huzursuz evlerde tatmadıkları sevgiyi, saygıyı, mutsuzluklarını yansıttıkları evlatlardan huzurlu, sakin, mutlu, uyumlu, nazik olmalarını beklemek; ancak yüzleşmekten kaçınan Orta Doğulu birey düşüncesidir **ki**, yolun ta en başında hayal kırıklığına uğratmayan bir babaya tesadüf etmemiş, baş koyacak **omzu** bulamamışken **Ey** okur, gelgelelim senin roman **yazmaya** kalkışmış bu pespaye yazarının takıntısı fahişe mevzuna; başı açık, türbanlı, çarşafı, eğitilmiş, eğitimsiz ya da başka bir kategoride bulunmasının paspas, temizlik bezi muamelesi görmesine engel olmayacak İslam **coğrafyasındaki**, hangi ülkede yaşadığının da önemsizliğinde, birlikteyken “hayatımın anlamısın sen, senden önce hiç yaşamamışım ben”i sarf eden, ayrılık sonrası “hocam, nasıl yenge, afiyettendir inşallah...”; “bırak **allasen**, çoktan unuttum o orospuyu, o fahişeyi” **yapıştıran** yalnızca **erkeklerin değil**, Azerbaycan Ermenistan arasındaki çatışmada Azerbaycan’ın savaş propagandası için sosyal medyayı bloke ettiğini öne süren Ermeni Kim Kardashian’ın paylaşımlarını, savunma hakkının olmayacağını bile bile ana haber bülteninde “Kim Kardashian’ın kameralara göstermeye alışık olduğu büyük bir kaynağı var, yine aynı kaynağı mı referans aldı acaba?” seviyesinde **!!** çığlıktan uzak, entelektüel üsluplu **kadınların da** aralarında bulunduğu **çok...çok** geniş bir kesimde; ailede, iş yerinde, okulda, partide, örgütte babası, annesi, kardeşi, abisi, ablası, amcası, kocası, arkadaşı tarafından yüzüne söylenmese de arkasından bir kez olsun “orospu”, **“fahişe”** sıfatı yakıştırılmamış, hakaretini, küfrünü yememiş tek bir kadın yoktur, **“var”** diye el kaldıran sen hanımefendi, sen kesinlikle hünerli bir **yalancı...cidden** de bir yosmasın. Bu arada naçizane bilgilendirme özellikle 19. yüzyıl Avrupa’sında ev işi, çocuk bakımı, kendilerine hizmet dışında herhangi

bir konuyla ilgilenmeleri istemeyen – **zaten** de yüklenen sorumlulukların altında dawa ma Badan, Kasman’dakiler gibi ezilmekten, yorgunluktan, başka şeylerle ilgilenecek vakit bulamayacak – **temiz** aile kızlarını, kadınlarını eve kapatan erkeklerin; birlikte zaman geçirip, fikir alışverişinde bulundukları, artı cinsel ihtiyaçlarını giderdikleri sanatla, politikayla ilgilenen, tiyatroya, operaya, baleye giden, kitaplarını hatmettikleri Proust, Zola, Maupassant, Fils’in katıldığı edebiyat toplantılarını düzenleyen, pek çok yazarın, bestecinin, sanatçının hayata dair derin fikirlerinden de etkilendikleri **ilham perileri** adabımuaşerete haiz kent soylu fahişelerin edebiyat, sanat dünyasına katkıları **takdire şayanlığını** bildiğinden olmasın **‘yosmayla** ilişkide biz erkekleri ürküten sonra yoktur. İnsanların **orda** burada ayıplamalarına bakma! Dili suskun, ruhu, bedeni diri daha çok tinsel kaynaklı bir karakter bence yosmalar, hayat kadınları. Sadece şuh, güzel olmak yetmez, farklı bir görüş, tecrübe de ister yosmalık, şayet çirkinse de **hal**, hareketleriyle bir şiirle, basit bir sözle **‘bir** adam vardı bir zamanlar bana gelen, böyle hiç konuşmayan ama bir ahhh derdi, anlardın derinlerdeydi ’ **hüznüyle** kapatır eksikliğini. Erkeklerin ne mal olduklarını, ne istediklerini bilirler ama sevgililer, eşler gibi zayıf yanlarını istismar etmezler; o yüzden vazgeçilmezlerdir, düşkünlüğümün sebebi birincisi **“imkansız”** ya da “elde edemezsin beni” numarasına yatan kadınlar olmamalarındandır, ikincisi diğerleri gibi hemen sahiplenip “iki kişilik bir ilişkide tek kişi yaşıyorsun o zaman niye benlesin” triplerine girip “acaba yanlış mı anladım, keşke demeseydim öyle, aklında ne vardı, uğrasam mı” düşüncelerine daldırıp yormadıklarından zaman da farklı akar sanki yosmaların yanında; yavaşça, demlenerek. Öyle bir bakar ki içine işler duygular; yıldızların arasında **umarsızca** uçuşan kuyruklu yıldızlara benzetirim ben; baki kalmazlar insanın hayatında, dönem dönem girer, habersizce de çıkar giderler, illaki de. Belki **efkara** sebeplikleri de bu **coğrafyadaki** duygusuz, pislik erkeklerin varlığı...’ **serenath**, **hiçbir** şeyini saklamaz benden diye yemin üstüne yemin edeceğim ahh be Haldun; çenemiz yorulmasın diye kısaca Li diye hitabımıza **‘evden** çıktım size gelene kadar karşılaştığım beş genç kızın en az ikisinin adı Leyla, erkeklerin mecnunmuşçasına, kızlarına bu ismi vermeleri de Allahlık bir muhabbet. Bendeniz şu anda bir kadına daha aynı isimle seslenemeyeceğim, o yüzden Mine’yi kullanacağım ki bence bu isim sana daha çok yakışıyor, ev halkı da **teessüflerimi sunarım**, böylesine güzel bir isim dururken it çağırır gibi **kısaca** ‘Li’de ısrar etmeniz...’; **devam** et, söyle söyle, şahtır şahbaz eyle Li’yi, kışkırt, aile faciası yaratma durduk **verde**’ çıkışına muhatap muzipliğinin – **ölümün** sonrası öğrendiğim **sırrın** yüzünden – **hiç** de öyle yansıttığın gibi olmadığını anlayan belleğimde, sohbetlerimize ait anların netleşmesi; acaba yosmalara tutkunluğuna kendin gibi beni inandırdığından mıydı?....

....arkadaşım, kardeşim dediğin, duygularını, düşüncelerini, sırlarını paylaştığın, güvendiğin, sevdiğine, aldatmayacağına inandığın **kimse, her şeyini** sen saftirik gibi açıkça ortaya sermediğinden; **izin** verdiği, anlattığı ölçüde tanıyacağını, kişiliğini, karakterini bileceğini **‘seni** bilmez miyim tanımıyor **muyum?’** iddiasının çürüklüğünü ve de en yakın gördüğün için bile hep bir soru işareti, her şeyi yapabileceğine dair bir açık kapı bırakmak **gerektiğini, vefatı sonrası kavratan Haldun’dan** okkalı **bir** hesap sormanın **imkansızlığında**, dertleşmek için kapısını çalıp **‘inanır** mısın yeni öğrendim. Yıllarca aklı fikri yatakta, bir erkekle **tanışmaya görsün** sapık, hırsız, uğursuz çıkabilir düşünmeden, korkmadan hoopp yatağa atan seks düşkünü, hep de problem, problem’ eleştirisini yaptığı Çağla’yı tanırısın, evin kızı gibiydi, çok yakın arkadaşlardı Li’yle. Şimdi araları bozulunca sırları dökmeye başladı meğer Li, Çağla’nın bin beteriymiş. Hayır, ne bok yaparsa yapsındı **‘neden** kimse benimle birlikte olmak, yatmak istemiyor, niye benim flörtüm **yok**’ kararları bağlamasını da anlarım , **ama** bunun için ağlamak **ne?** ağlamış ya kimse beni istemiyor diye işte o beni çok...**çok** şaşırttı, bizim **sessiz** sakın Li’mizin istekleri, düşünceleri konuştuklarıyla ne **kadar da** alakasızmış.Bin tane **psikiyatr** bir araya gelse de lise yıllıklarında arkadaşların kişiler hakkında **yaptığı** tahliller, tespitler kadar gerçeği yakalayamaz. Neden biliyor musun? Masumluk vardır ortada, art niyet yok, gördüğünü, kişiliğinin ayrılmazı, davranışını gizlemeyi akıldan geçirmeden yazıyorsun. Geçenlerde bir şey ararken Li’nin lise yıllığını gördüm, o günlerde okula gidecek para

bulamazken ‘şuraya da buraya da seyahat edeyim’ aklımızdan geçmezdi, onun için de bir günlük bir tatil olmaya görsün bavul elde yollara düştüğünü görmedikleri halde ne yazmışlar biliyor musun? “Evliya Çelebi soyundan geldiği de iddia edilmektedir. Sakin görünüşünün altında canavar gibi bir mizaca sahiptir. Tek gözünü kapatmakla neyi ima ettiği hala anlaşılamamıştır.” İşin ilginç babam da tek gözünü kapatarak konuşur. O öyleydi misal sana gıcık olmuşa, beğenmiyorsa öyle bizim gibi eşeklik edip pat diye yüzüne söyleyip ilişkiyi zedelemes, kesip atmazdı; akrep gibi bekler...beklerdi.En acıtacak anı bulduğunda sokacak gaddarlığını ta lisede fark etmiş arkadaşları ama bennn...oooo Çağla ‘güya ben, ona göre kıskancım, bencilim, takıntılıyım ya, acaba bana yalan mı söylüyor diye çıktığım oğlanı oturduğu kafede hiç basmadım ama Li yaptı. Az düşüp kalkmadı niyeysen oynak, erkeklerle dolaşan hep Çağla, namus abidesi hep Li oldu. Demem o ki sinsiydi, derinden giderdi, duygularını, düşmanlığını belli etmezdi, ne düşündüğünü anlamazdın (içinden babam gibi diyorsun). Bana da ansızın, beklemediğim anda vurdu. Düşün Hasım’ın ki adam bildiğin gaydi.’

‘nerden bileyim, Li ‘gecikeceğim iş çıkışı Cafe Bien’e gideceğim, Hasım bekliyor’ derdi, o kadar, hiç oraya gitmedim, tanımıyorum adamı.’

‘doğru, sen hiç gelmedin oraya. Hasım’ın annesi vefat etmiş, ikimiz de evliyiz, daha boşanmamışım, başsağlığına gittik. Adamın annesi ölmüş, senin Li dönmüş, herkesin içinde ‘bu var ya bu, sevgililerine şiir yazardı’ diyor, özelimi paylaşıyor ulu orta. Allah’tan Tekin yanımda değildi. Tepem attı, öyle sinirlendim, ‘peki sen ne yapardın, onu da anlatsana’ dedim. Kocasını İsmet atıldı ‘Li ne yapardı ki?’ Kendisi anlatsın, diyerek kapattım konuyu. Bildim ben, o an çizdi beni, kendisi başkası hakkında konuşunca kötülük barındırmayan iyi niyet, başkası onunla ilgili konuşunca anında kara defter... Aramız da düzelmedi o günden bu yana.’ demese küsmelerinin nedeni de bilmeyeceğim zira Li ‘ bu Çağla manyak ya, insanın peşini bırakmıyor, rahatsız ediyor, ruh hastası uzak durmak lazım, bir daha görüşmeyeceğim’ dediğinden, üstelememiştik biz de. Aslında; ne iş yapıyorsun dendiğinde ne olduğunu, neyi kapsadığını bilmemesine rağmen kimsenin de dönüp “ne yapıyorsun mesela” demeyeceğini bildiklerinden işsiz güçsüzlerin sığındıkları afili mesleklerden grafiker titrli; kulağında küpe, sonbaharda, kışın sırtında parka, boynunda puşi, koltuğunun altında okumadığına kalıbımı basacağım Michel Foucault “Kelimeler ve Şeyler”, elinde Ludwig Wittgenstein’in “Defterler” kitaplarıyla gezinen İsmet’le, Li’nin tanışıp iki ay içinde evlenmeye karar verdikleri, ancak Can’ın ölümü sonrası bir gün sırf “nasıl bir yerdi, acaba” merakı için gittiğinde , saklı kalsın diye mi sarmaşıklara sardırıldığından girişini, tabelasını görmeyip önünden geçip az ileride birine sorduktan sonra tekrar geri dönüp bulduğun; ortamdaki namından, hayatında, ailede estirdiği kötücül rüzgardan habersiz salaş, biraz da tuhaflığından büyüğü atmosferinde pahalı menüsüne rağmen; peynir tabağı, özel sunumlu Akdeniz tostı, seçeneği fazla şarabın memnuniyetinde, çoğu mekan gibi erkeklerin %99’unun “karı, kız”, kadınların da “cool erkek” kesme, bulma için geldiğine yemin edilecek; müptelalığı olası New Order’dan

“How does it feel to treat me like you do?

Sana senin davrandığın gibi davranılması iyi oluyor muymuş?

When you've laid your hands upon me

Ellerini üzerime koyup, kim olduğunu söylediğinde...”

Blue Monday çalarken ‘aha ben bu simaları her gittiğim ortamda görüyordum.Bu vesileyle arayışta da soğutmadık ama kimseyle yarım yamalak bir, iki laf bile edemeyeceğim’ duygusunda, masa kapma yarışındakilere bakıp ‘Ankara’da başka bir seçenek olmasa tamam, ama 50 metre yakınında zibille, kaliteli konsept mekanlar; Old Mariner Pub, Koala, Cafe Kish karşısında ıslık ıslık geniş ferah Bomonti Brasseri’ye varken’ rahatsız demir sandalyeler üzerinde, doğru dürüst ısıtma mekanizması da kurulmamışken buz gibi bir o kadar uyku getiren loş, kış kadar izbe bahçesine tikişme ısrarına anlam

veremeyip, diğerk **mekanların** ergenliğine tezat olgunluğa erişmiş bir duruşta, gecenin geç saatlerine kadar birbirini yıllardır tanıyan otuz yaş üstü kemik kadrosunu ağırlarken, kırılan bardak seslerinin de duyulacağı, sağlam miktarda gay'e ev sahipliği yapan, Konur'daki Mülkiyeliler **Birliği'ne** de giden ağır entelektüel abilerin, ablaların, hocaların takıldığı Bülten Sokağı'nın belki en eski, en köklü ve en kuytusundaki **barı** – pencereden kızlarının yolunu gözleme alışkanlığından hiç vazgeçemeyen gecekondu zamanlarında yaşansaydı geç kaldın, geç geldin öfkesinde dayak atıp **'nerden** geldiysen oraya git'le kapıyı yüze kapatıp, eve almayacağı, her birine bir dörtlük yazdığı altı çocuğundan Li hakkında; haftanın en az üç günü gittiğini bilmeden;

“Birisi var fona bakar
Sık sık bara, saza gider
Aklına estikçe **İstanbul'a** gider

Sıkıldıkça pencereden parka bakar” dörtlüğünü yazarak sıkı fıkı olmadan sadece gözlemleyerek evlatlarını annenden daha iyi tanıdığını kanıtlamış babanın, yıllar, yıllar sonra **cancığerk** kuzu sarması arkadaşı Çağla'yla arası bozulmasa senin de haberinin olmayacağı **Li'nin – Cafe Bien** maceralarını, dünde öğrendiğinde **'benim** kardeşim bunları nasıl **yaptı'** infialiyle karşılanan, bugüneyse yalnızca şaşkınlık uyandırması, sanki “yapmaz, yapamaz”la yüzde yüz kefilliğini üstlendiklerinin artık her şeyi, en olmayacak denileni yaptığını **gördüğünden olanları hüzünle anlattığında** haklı olarak **'yahu,** haydi diyelim Haldun'la her dakika dip dibe değildin o yüzden yanıldın, ya Mine Leyla (Li)? Yıllarca aynı evi, aynı odayı paylaştığın halde seni ayakta uyutan birinden bahsediyorsun, olacak şey mi? Hem bir dakika, bir dakika, bu **düpedüz vizyonsuzluk,** gözlemleyememe eksikliği, otuz yıl aynı odayı paylaştığın kardeşinin arzularını fark edememiş, tanıyamamış sen, bu toplumun nesnel ve öznel şartlar **oluştığında** ayağa **kalkıp, devrim** yapacağına inanmışsın, nasıl bir ironidir bu? Kardeşini tanıyamayan hiçbir şeyi doğru tahlil edemez **ki,** bu saatten sonra Çağla'nın anlattıkları hayatına ne katacak? Hiç, olacakları da değıştirmez aptallığına yanmandan başka' **demış** yaşamında yer almasının Haldun'un arkadaşılığıyla aynı tadı vermediği İlhan'a itiraz edecek bir şey **bulamaman 'önemli** olan ben, değildim, önemli olan koca, çocuk, torun, akrabalar, onların rahatlığı, mutluluğuydu, kendimin hiç değeri yoktu. Şu lekelerle dolmuş, buruşmuş, romatizmadan yamulmuş ellerimin şekli **şemaili** nasıldır, parmaklarım uzun, kısa mıdır? Yüzüm, derim kurumuş, çatlamış mı? Krem sürmek lazım mı? diye bir gün ne baktım ne de düşündüm. Kolay mıydı altı çocuk? **Leb** demeden leblebinin önlerine serildiği bugünün anneleri bunca kolaylığa bir çocuğa bakamazken. Onlar hasta oldu, ben onlarla yataardım, hasta olayım, kızamık, kabakulak oldum onlarla. Veliler toplantısına giden ben, hastaneye götüren ben, kuyudan su çekip getiren, keseleyen yıkayan ben, yemek yapan, okul önlüklerini ütöleyen, yatakları toplayan, seren ben. Zaman mı kalıyordu yüzüme, ellerime, bacaklarıma bakayım. Hep insanların ihtiyacını karşılamak, babana, amcalarına, dayılarına, **çocuklara,** evlenip gittikten sonra da onların çocuklarına; torunlara bakmak zorundaydım. Ne içindi bunca **çalışma...** emek, bu kendini boşlayan hizmetçilik? Boş emekmiş hepsi boşşş; çocuklar, torunlar yesin diye, seviyorlar diye beş kilo undan gözleme, su böreği yapmış, lahana dolması sarmış, mantı açmış bu eller, şimdi kavanoz kapağını açamaz, dizlerim merdiven çıkamaz **halde.** Ben **etrafimdakiler** hizmet ettiğimde; saçlarını taradığımda, boklarını temizlediğimde, çamaşırlarını yıkadığımda, çayını demlediğimde, elde börek açtığımda, Zerfet yaptığımda; çocuklarına baktığımda, evlerini temizlediğimde, lavabolarını, yerlerini sildiğimde **anaydım... ablaydım...**yengeydim, Amojındım yapamıyorum ya artık ne **anayım,** ne **ablayım,** ne de yengeyim, hiçbir şeyim. Keşke yıllar evvel, Mesut Bey gibi biri çıkıp da **'insan** vücudu para gibidir, tasarruflu kullanmak lazım, ne kadar çok harcarsan o kadar erken bitirirsin, kıymetini bilmeli, çünkü zaman öyle bir zaman ki yaşlandığında emek verdiğin, hayatını adadığın çocukların, torunların, hiç kimse yüzüne bakmıyor, yük kabul **ediyor'** deseydi, uyarsaydı ya da ben; yetmiş sekiz yaşında dewa ma Kasman'dan şehre göç zorunda kalan **'yuvasız**

kuşluğuna' ağıdına üzüldüğüm çene Küçükağa'nın başına gelenlerden ders çıkarsaydım. **Halbuki** beni ikaz etmiş, anlamamışım. Hiç unutmam, Bella doğduğunda annem bizdeydi, ben Gilda'nın yanında, İncirli'de onların evinde kalıyorum, bir hafta geçti telefon ettim annemi banyo yaptırın, siz de bana telefon açtınız, dediniz ki anneannem demiş ki Turna, gelmeden başımı yıkamam. **Ben de** yarın gideyim annemin başını yıkayayım dedim Gilda'ya. O gece, sabahleyin geleceğim, biz hastaneden eve gelmişiz, kayınvalidesi de gelmiş Gilda'nın, omuzlarına böyle şal atmış, kuruluyor, kıkırdıyor. Akşam bir de bakım Gilda'yla kocası tartışıyor. Gilda, kocası, Bella aynı odada yatıyorlar, ben de diğer bir odada, kızım doğum yapmış yardıma gitmişim ya annesi olarak. Tartışma niye? Cem Bey tutturmuş Zere koyacağım kızımın adını. Babaannesinin adı mıymış ne. Gilda da ben o adı istemiyorum, Bella koyacağım demiş. Tabii Cem ne bilsin benim **kızım** istediği olmazsa hemen sinir **krizi** geçirir, genç kızlığından beri bu böyle. Gilda kriz geçirmiş yine elini, ayağını, ağzını böyle sımsıkı kapatmış. Girdim odaya öyle görünce dedim ki ne oldu? Bir şey yok dedi **,sonra da** annemlerin apartmanında bir doktor var, çağırayım. Ya bunların yaptıkları... Güya gazeteci üç gün olmuş eşin doğum yapmış, lohusa kadına bu söylenir mi? Sırası mı şimdi? Ailesi de geldi, doktor da Gilda'yı muayene etti, ellerini, ayaklarını zorla... Dedi ki doktor ne oldu dedi, bu bir şeye üzülmüş ki böyle. Kızım, ben eşeğim o zaman dönüp desene böyle, böyle... Ben hiç sesimi çıkarmadım, neyse, doktor avucunu açtı, dilini açtı, ağzını açtı, Gilda kendine geldi. **Ben de** sabahleyin eve geliyorum, Gilda dedi ki gitme. Ben dedim anneanneni banyo yaptırayım, geleyim. Ondan sonra ben kalktım eve geldim, annem oturuyor gittim elini öptüm, böyle önünde oturdum, diz üstü... Ellerini öptüm, ovdum, anne dedim kurban olayım ben bu ellerine ama dedim ben seni üzdüm ama bir haftadır dedim, bak dedim, böyle de yaptım (bir tutam saçını tutuyor) gösterdim, bak bembeyaz olmuş, ben daha yeni torun sahibi oldum. O zaman kadın bana hiçbir şey demedi, şöyle saçımı okşadı, he yavrum he, dedi, sana bir şey söyleyeyim, biliyor musun zaman her şeyin ilacıdır yavrum, bekle de gör. O kadar, başka da bir şey değil, bir kelime, zaman her şeyin ilacıdır yavrum, dedi, bekle de gör! O kadar. Ben elini öptüm, götürdüm banyoya koydum. Gördüm işte, annemin bir sürü torunları vardı, görmüş geçirmiş kadın tabii, açıkça bana sonunu bekle dedi. Yavrum bu kadar sevinip duruyorsun ama sonu da b.k demeye getirmiş ben anlamamışım, har har har tahtaları fırçalayacağıma, halıları kilimleri çırpacağıma korusaydım ellerimi, kollarımı, dizlerimi, en azından şimdi elimi attığımı tutacak haldeydim. **İnanmayacaksınız, ama inan,** sanırdım ki hep öyle kalacağım; el yok, ayak yok, bel yok, her tarafım ağrıyor ya şimdi, bu hale geleceğim hiç aklımın ucundan geçmedi; öyle hay huy, hırgür arasında, ne zaman bitti çocukluk, gençlik? Ne zaman orta yaş oldum, ne zaman yaşlandım fark edecek zamanım da olmadı, bir baktım **yetmiş sekizindeyim. Ahh be güzelim, buralarda, bu diyarda** birinin mutluluğu bir diğerinin mutsuzluğuna bağlandığından, sahipleri erkeklerin; özgürlük getireceğini bildiklerinden ekonomik açıdan kendilerine bağımlı kılarak, pasifize ettikleri ev hanımlığında; pencere sildirip, çamaşır yıkatarak, beş saat sürecektir su böreği, mantı, içli köfte, yuvalama, analı kızlı, yaprak sarma yaptırtarak, lahana sardırarak ömürlerini tükettirdikleri; kırk yıl geçse **'elde** bulaşık yıkayacağıma, bir makine olsaydı koysaydım o yıkasaydı **ben de** kahvemi içip, azıcık rahat **etseydim'i** düşünemeyeceği biçilen rollerindeki nefes aldırmayan hizmetçiliğe adanmışlıkta dünyanın her yerindeki kadınların aynı şeyleri yaşadığını sandıklarından **–'cidden** malmışsınız kendiniz için kol **kıpırdatmamışsınız'** zılgıtını çekecek **'ne** yaptın **bugüne** değin'in sorusuna da **'çocuğa,** kocaya, toruna baktım; ev işi, ütü, salça, konserve yaptım, hamur mayaladım, tutmaç, erişte kestim, turşu kurdum, dolaba kış için domates, fasulye, biber, bezelye, barbunya, sebze attım; dolma biber, patlıcan **kuruttum'** cevabını **vermeyecek –** nispeten özgür Avrupalı, ABD'li pek çok hemcinsinin varlığından dahi habersiz, dayattıkları kalıpların dışına çıkışlarını da yasakladıklarından yeteneklerinin keşfini, gelişimini de stabilize ettikler, kitleleri, farklı kesimleri her konuda razı edeceğini bilen toplum mühendislerinin çok sevdiği, hep başvurdukları “vatan, millet, devlet, din, kutsal kitap, Allah, peygamber” kavramının ardılı “kutsal”a monteleyecekleri “anne”likle, gözlerini bağlayıp, kulaklarını tıkattırarak itirazsızlık ve memnuniyetlerini sağlayacakları kadınların, annenin;

emeğinin, göz nurunun ‘**annesin...anneydin doğurdun, tabii ki elinden geleni yapacaktın**’la değersizleştirilerek ‘**yapmasaydın** ben mi yap **dedim**’ şımarıklığıyla heba **edilmesiyle içinde** bulunduğu durumu eğer okutulsaydı ‘**rotasında ilerlerken bir çok yerinde** isabet ettireceğim **halde, her şeyi yaparak ıskalattırdıkları hayatın; bana yaptığı da yara bere içinde bırakarak,** teğet **geçtikten sonra** “gel hadi **yaşa’yla** ifade edeceği kırılğanlığını, ötelediği arzularını bitmeyen... **bitirilmeyen** hamallığını ‘**anne** oldum diye **günahkar** mı **oldum**’ serzenişinde yetmiş sekiz yaşında **anlamasına eşt**. Ellerini, yüzünü inceleyecek fırsatı bulamamasını “**biri** karnımda, biri kucağımda, biri elimdeydi, ilk çocuğumu on beş, ikincisini on altı, üçüncüsünü on yedi buçuk yaşında doğurdum. Kırk günlüktün sen, dewa ma Kasman’dan Van’a geldiğimizde. A o baban işe gidiyor; sabah çıkıyor, akşam geliyordu, amcanı da getirmişti yanımıza okusun diye. Benden başka kim vardı ki evi temizleyecek, işi, yemeği yapacak, çocuklara bakacak, hazır çocuk bezi mi vardı? Çocukların boklu, kakalı bezlerini yıkamak, kaynatmak o kadar zaman alırdı ki gün doğmadan kalkardım işleri yetiştirmek **için...**” Büyük hedefin sosyalizmi kuracak devrimci mücadelenin cevvalliğinde **atlayıp, proletarya diktatörlüğünün altına gömdüğün;** mevsimlerin penceresinden akıp gidişinin **şahidi gözlerinde,** büzülmüş ağlamaklı dudaklarında birikmiş, **suskun yalnızlığın üzüntüsünü,** yorgunluğunu **yetmiş sekiz** yaşındayken anlamın neyi değiştirir? **Kişinin zeka derecesini; hayatı,** insanı etkileyen basit görünen ama etkisi büyük **olguları,** ayrıntılarını gözlemleyebilme, **erkenden algılama ortaya çıkarır. Oysa sen! annenin** ezilmesini, biçareliğini göremeyecek kadar aptalmışsın, biraz ağır oldu **ama aslında** safsın evet, safsın sen, diyordun ya tanıdığından diyormuşsun Haldun. Harbiden gözümün önünde olanları göremeyecek, kardeşim Mine **Leyla’nın beni ayakta uyutacağı** kadar safmışım. **Senin kendini benden gizleyeceğini...** gizlemişler benden **İlhan,** hem hiç de gereği yokken, sanki ne yapacaksam ? Tamam da neden saf, iyi niyetli olmamalıydım ki? Biliyor musun kızım demişti, hastane koridorunda saatlerdir sonuç göstermek için doktoru beklerken yanına oturmuş, annenin yaşıtı teyze ‘**sen** iyiysen insanlar da iyidir? **yoksa**’; ‘**Teyzem,** artık o öyle değil. Sen **iyi olsan da** insanlar kötü.’ **İki** saniye önce dediğinin tam tersine yol alarak ‘**haklısın** kızım, o zaman seni saf sanıyorlar, üstüne biniyorlar. Benim oğlan bazen bana kitap okur, bir yazar demiş ki insanoğlunda üç özellik vardır, bir; yılan gibi sinsi, iki; kedi gibi nankör, üç; tilki gibi **kurnazdır**’ dediğinde, bak işte **bugün de** yapılane, olanlara şaşırmayacağın **yaşa, tecrübeye** erişmeden çok önceleri yazmış yazarın biri...**biz,** biraz sonbahara benzemiyor muyuz? **biraz** bahar, biraz **son;** açılmış kasımpatılar, yeşermiş çimenler yanında dökülmüş, hayatı sonlanmış yapraklar, çiçekler, birasını **yudumlarken ‘bir** seni tanırım, bir de Meryem Ana’yı ama senin bu fahişeleri, pardona de mua (Pardonne moi), yosmaları anlatsana’ demen **yok mu?** Bu yosma merakın cidden incelenmesi gerekli bir vaka. Tanımayan sanır ki sabah, akşam piyasada iş **kovalıyorsun**’ kahkahalarının ardından ‘**Haldun ! şamatanın sırası mı ? ne** iyi olur, bu işe alınsan, sayende dünyayı **gezeriz**’ **sevincini açık ettiğin iş görüşmesine gittiğin turizm şirketinde olacakları tahmin hiç de zor değildi.** Ahhh yaşanmaz denen bir dünyanın, ülkenin varlığının yaşanabilir bir dünyaya, bir ülkeye bağımlılığında; belki maddi durumu bizim aileler gibi kötü olmadığından, harçlık veren meslek sahibi ağabeylerinin bulunmasındandı **Haldun’da ki ‘daha** içeri girer girmez ısınmadım, o kendini bir bok sayan, s.ktirli, göz kenarı çapaklı patrona, işe alsaydı da iki güne kalmaz kavga ederdim. Ulan sen kimsin be! Hasbelkader paralı, sağcı bir ailede doğmasaydın görürdüm seni, diyecektim de neyse, iyi ki almadı beni işe.’ **genişlikten,** rahatlıktan eserin bulunmadığı 12 Eylül sonrası “sakıncalı, anarşist, komünist” damgası vurulan ‘**devrim** yapıp ülkeyi yönetecektik ya evim, arabam şunun **bunum olsun** peşinde koşmadık da ne oldu? Halimize bak! Açlığa iş olsun da ne olursa olsun **mahkum** edildik, kimsenin umuru **olmadı**’ yıkılmışlığını yaşayan biz, gecekondulu, solcu gençler ne çok iş aramış, ne çok ‘**yine** olmadı ... **almadılar**’ hüsrânında dibe vurmuş, ne çok da nefret etmiştik sonucu hep “biz size haber veririz”le bitmiş iş **görüşmelerinden...**

‘**bana** kalırsa asıl mevzu senin çalışmak istememen. Karl Marx’ın “**herkesten** yeteneğine göre alıp herkese ihtiyacına göre **verme**” kuramından çok önce İtalyan felsefeci Tommaso Campanella’nın 1602’de

yazdığı “**herkesin** ihtiyacı neyse sadece onu **aldığı**” ütopyası (Civitas Solis) Güneş Ülkesi’nde doğsaydın, yine de mutlu olmazdın, çünkü **orda** bile “**herkesin** çalışması esastır... her insanın günde sadece dört saati çalışarak geçirmesi **yeterlidir**” **kuraldır**. Anneler günlük sigara, bira paranı verseler, poponu kaldırıp da iş aramaya çıkmazsın sen! Gülecek ne oldu şimdi?”

‘**ayyy** nazik olayım diye kış, göt yerine popo deyince, Turna teyzenin, annenin pipiye blo değişti geldi aklıma. Sünnet olacağım diye korkudan ağlıyor Mustafa, annen ‘oğlum blo’ndan azıcık kesecekler’ diyordu, Oğuz’a dedim ‘bu blo ne?’ garip garip baktı suratıma ‘blo işte’ dedi, anlamadığımı görünce ‘çük, oğlum çük’ **dedi.**’

‘**bizim** evde ‘blo’ diyorduk. Yine konuyu değiştirmek için işine geleni araya kaynak ‘blo’yu ekledin. **Sayende** dünyayı gezeriz **dedim.**’

‘**ya** ne demezsin şansa bak! Dört ayağının üzerine düşmek **diye buna denir demiştin bende iş yeri de** tam yosmaların piyasa yaptığı cadde üzerinde. Artık akşamları iş çıkışı ne olur bilmem **demiştin sen de... yani hatırlıyorum, sarhoş değilim daha...**’

‘**tabii ki değilsin, daha yeni başladın içmeye. Ama** bilirsin ben fahişelere, travestilere **mekanlık** etmeseydi de seksi giyinen birine ‘ne o Cinnah’a mı çıkacaksın akşam, ehe ehe’ ya da parasız kalanlarla ‘Cinnah’a çık oğlum’ muhabbetlerinin odağındaki; sağında, solunda biz gecekondulu soylularına, oturma hayali kurdurtmayacak, erişilmez gözükten dış yüzeylerine hayranlıkla bakılan apartmanların, villaların; alabildiğine geniş, çim kaplı bahçe içinde farklı mimaride **birkaç** büyükelçiliğin (favorim Almanya, **İsveç’ti**); ilkbaharda Çevre Sokak girişinde tomurcuklanan iğde, ıhlamur ağaçlarından, leylaklardan yayılan kokular getiren akşamın ılık esintileriyle sersemleten, göğe yükselen **envaiçeşit** ağaçlar, etrafındaki binalardan gizlediğinden, okulu kıran Çankaya Liselilerin kapak attıkları, ortasındaki artık **ne su, ne de kocaman kırmızı balıkların olmadığı** havuzun kenarında heyecanlı, coşkulu günlerin geçirildiği, 12 Eylül’de kapısı kapanmış, çiçekleri terk edilmiş, serası metruk cam kafese dönüşmüş bir daha da kendini toparlayamamış, simitçi, helvacı, gazozcu işgali altındaki çocuk parkının eklendiği kısmında bir zamanlar Amerikan subaylarının gittiği orduevinin bulunduğu, Atakule’den girildiğinde aşağıya inildikçe hala sessizliğini sakinliğini koruyan, geceleri ıssız, karanlıkta hangi yönden geldiği anlaşılmayan köpek havlamalarıyla **adeta** korku film setine dönüşen sevdasız...’

‘**ufak** bir katkı da benden; sevgilisiz dolaşılmayacak.’

‘**hayır!** Haldun Beyciğim, hayır! Sevgili, yavuklu değil, neden hemen aklına sevgili geliyor, sevda denince... Sevdasız diyorum, sevda devrim olur... **özgürlük** olur... **yalnızlık** olur ... **hüzün** olur... **simit** olur... **tatlı** olur... Proust’un romanı olur... **benim** şairimin;

‘De gülüm! De ki: ela bir günde geleceğim

İstanbul darmadağın olacak, saçlarım darmadağın.

Hepsi, darmadağın! Üzülme gülüm! Toparlanacağız, birlikte, ayağa da kalkacağız, yürüyeceğiz de gülüm’ şiiri olur... **olur** da olur... Kuğulu’nun, Seğmenler’in abartılmasının anlamsızlığında Ankara’nın Central Parkı botanik parkının da yer aldığı; yabancıların, zengin bebelerin 70’li yıllarda Amerikan arabalarıyla darg race’ler yaptığı, sonbahara yenilmiş ağaçların sarı, kırmızı, yeşil yapraklarıyla kaplanan ya da kışta yağdı mı kartpostallık görüntü kar kapatmışken **yolunu**, karanlığa direnen aydınlığın içinde Kızılay’a doğru duraklayamadan yokuş aşağıya şehrin manzarasına bakarak yürümenin, koşturmanın zevkine doyumlayan öyle ya da böyle her Ankaralının belleğinde bir **anı...** bir fotoğraf bırakmış adı hayat kadınlarıyla anılmış Cinnah Caddesi’ni severim, **ben**. Bir keresinde öyle bir kar yağmıştı ki Ankara’ya, iş **çıkışı**, Kızılay’da tek bir araç yokken ortalıkta otobüs, dolmuş, taksi, araba ne bulsan binmeye razılıkla, eve ulaşmanın yürümekten başka bir yolu kalmadığından... onca insan dökülmüş caddeye konvoy **halinde** dağa tırmanır gibi nefes nefese tırmanıyordu, Cinnah’ın soluk kesen dik yokuşunu. Karşıdan yüzümüze yüzümüze vuruyor kar, tipi, göz gözü **görmüyor.**’

‘o günü unutmam, nasıl bir kardı o, ben de yürümüşüm, eminim o gün evine yürüyerek gitmeyen tek Ankaralı **bulunmazdı.**’

‘**kar** beyazının aydınlattığı, lambaların akseden ışıklarıyla **adeta** gündüzü yaşıyan cadde, sanki bata çıka yürüyen onlarca kardan adam, kadın tarafından istilaya uğramış, **rüzgar** da inadına kamçılanmış vuruyor da vuruyor kirpiklerimi, yüzümü acıtıyordu. Ayak, el parmaklarımı hissedemiyordum, soğuktan, üşüyorum, atkı **kar** etmiyor, kulaklarım donmuş, morarmış. Karın ağırlaştırdığı ayaklarım gitmiyor, arada durarak, mola vererek, silkeleyerek, yere vurarak botlarımı ilerlemeye çalışıyorum, tepeye Atakule'ye ulaşabilsem(k) sonrası kolay da... ‘**tamam** artık çıkamayacağım, yürüyemeyeceğim, **burda** bırakıyorum’la yılanıyorsun da. Botanik parkının oraya gelmişim ki bir taksi durdu, arka koltukta yaşlı bir bey, ‘Yıldız’a çıkıyoruz çocuklar, gelin **siz de.**’ Taksici atlıyor hemen ‘söz veremem arabanın gideceği yere kadar gideriz ama atlayın, birazdan hiçbir araba bu yokuşu çıkamaz.’ Yokuşu birlikte çıktıklarımızdan iki kişi daha biniyor taksiye. **Mantomda** biriken karlar eriyor, ıslanıyor taksinin koltuğu ‘kusura bakmayın... elim, ayağım buz kesmiş, Allah’tan yetiştiniz, gücüm tükenmişti, çok teşekkür ederim’ zar, zor konuşuyorum, kelimeler doğru düzgün dökülmüyor dişlerimin sızısından, kamaşan dilimden.’ Her güneş battığında düne katacağı günün **yaşananını** da kendisiyle birlikte götüren zamanlarda defalarca gelip geçtiğim Cinnah Caddesi ne garip en çok da o geceden ibaret oluyor hafızamda.

‘Haldun! Dinlemedin değil mi?’

‘**olur** mu güzelim? Ben en çok seni dinledim bu hayatta. Hep sen konuştun, ben dinledim.’

‘**duyan** gerçek sanacak, olan tam tersi oysa.’

‘**hani** turizm şirketinde iş görüşmesine gittim ya, çok güzel bir Rus kadın vardı, yan yana oturmuştuk. Rus kadınlar cidden güzel, yaşlanınca o güzellik kaybolursa da taş gibiler, Türkçesi de bayağı iyi idi, tercümanlık için başvurmuş, Katerina.’

‘**pek** güzelmiş ismi. Bu güzellikle, Türkiye’de ömrünün sonuna kadar onu kraliçeler gibi yaşatabilecek zengin adamlar bulabileceğini... Söylemedim de! Olacak şey mi şu gereksiz patavatsızlık? İlk defa gördüğün bir kadına, bunu söyleme ihtiyacını hissetmen garip? Aynı kadroya başvurmuş olsanız bir nebze anlar, rakibini **elemek** için söyledi derdim ama sen pazarlama departmanı için başvurmamış mıydın? **A, a** unuttum tabii, biz kadınlar hiç aklımızdan **çıkarmamalıyız**, erkeklerin beyinlerinin pipilerinde, ‘blo’larında olduğunu.’

‘**abartma!** Feminist damarın kabardı **yine**, sadece amme hizmeti sundum. Katerina ne dedi biliyor musun? Tahmin et... **edemezsin**, bu söylediğin fahişelik, dedi.’

‘**bizde** peynir ekmek giderli deseydin ya? Türkçede önce fahişe kelimesini öğrenmek zorunda kalmak, tek kelime; korkunç!’

‘**trajediye** bağlama, gündelik konuşmada günde kaç bin kez kullanıyoruz bu kelimeyi, tahayyül edemezsin. Öyle zengin, fakir eğitilmiş eğitimsiz ayrımına girmeden. Demin dedin işte pipi... blo beyinli, sapık toplum **bizim ki...**’ Katerina’nın söyledikleri o an aklıma; eleştirdikleri fahişeliği yaparak para, ev, araba, mücevher sahibi olan, spor, güzellik, kuaför salonlarından çıkmayan, yüzlerinde, giyimlerinde modernlik maskesi uzatılan mikrofonlara ahlak dersi veren, konuşmaları hayranlıkla izlenen, yazıları Twitter, Facebook, Instagram’da paylaşılan, karşımıza TV yıldızı manken, şarkıcı, oyuncu, köşe yazarı, sunucu, iş kadını çıkartılan türbanlı, açık no problem; **cafelerde**, barlarda, meyhanelerde, fakültelerde, AVM’lerde, sosyal medyada onca **mekanda**; dört açılmış gözleriyle koca avcısı, ilişkisini ‘koynuna girsem, bakireliğim yitse mecbur evlenecek sonra bir de çocuk, çalışsam, yiyip, içip, gezsem’ mantığında para, zenginlik, güç, tembellik stratejisi üzerine kuran, geliştiren, ahlaksız nitelenecek her haltı işleyip, Rahibe Terasa kılığında dolaşan, günümüzün kan emici erkeklerine özenmiş kan emici kadınlarını getirdiğinde, kim fahişe kim değil karışıklığında hep kadınlar mı suçlu mobbingden, baskıdan uzak hayatını idame ettireceği pozitif ayrımcı yasaların geçerli kılındığı bir düzen yaratılsaydı; erkeklerin o

altında hep bir günah, suç barındıran çalıntı, kirli paralarına el süreceklerine emeğiyle çalışıp, kazanarak şimdikinden bin misli iyi bir yaşam kuracak kadınlar, yanlarında bir erkeğin bulunup bulunmamasının kararını da kendileri verebileceklerdi. Ama yok... **yok**, önce mahvedebileceğini gösterip uysallaştırdığı vatandaşı uşaklığına devam etsin diye bazen el uzatıp, yardım ederek iyi, müşfik, düşünceli **‘baba’** imajını güçlendiren devletini taklit etmiş erkek profilince muhtaç bırakıldığından kendini, arzularını unutup hizmetçilik ettiklerinin rahatı, mutluluğu içindir kadınların başına gelen, getirilen her şey. Genelev çalışanlarının, seks işçilerinin hakkını koruyan sendika başkanı, üyesi edasıyla (keşke zevk için) yapmaya mecbur bırakıldıklarını, suratlarının tam ortasına hayatın sillesini kaç kere yediklerini, hangi zor şartlar altında çalıştıklarını anlattırdıkları – erkeklerin koyduğu kesin, tanımlama– **‘orospu’ları** kader **mahkumu edebiyatıyla** ağlamaklı, acınası halde gösterdikleri; parasını ödeyerek cinsel ilişkiye girdiği, girmedeği ama herhangi bir sebeple öfkelenildiği kadını, bazen kapsama alanına giren “jigolo” erkeği de “fahişe” niteleyenler, eğer ahlaksızlıksa asıl ahlaksız fahişelik müessesini canlı tutan filin gerçekleşmesinde “fahişe” kadar emek sarf eden; yüzyıllardır tacizi, tecavüzü sürdüren müşterisi erkeği niye “fahişe”lendirip, yerin dibine sokmuyorlar? Kur’an– 1 Kerim’de bir surede, bir ayette cinselliğin konu edilmesinin değil de günlük **hayatta** konuşulmasının ayıp **sayılmasının** muteber ahlak anlayışı dayatmasında, başlangıçta, özellikle de tek tanrılı dinlerin ortaya çıkışında tabulaştırılarak ahlaksızlık etiketi yapıştırdıkları ama düşkünlüklerini gizlemedikleri seksi, cinselliği abartıp beğendikleri, istedikleri kadınla birlikte olacakları çok eşlilik (poligami), kuma müessesini olağanlaştıracak dince de caizlenecek “onlardan (hanımlarından) dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın, bıraktığın hanımlarından arzu ettiğini tekrar yanına almanda, senin üzerine bir günah yoktur... ayetli **‘Ahzap suresinin’** indiğini anlatınca; ha bire yeni eş, cariye alıp öyle ki kölesi Zeyd’le zorla evlendirip, boşattırdıktan sonra **Zeynep’le**, Cüveyriye’yle evlenen Kureyş kabilesi erkeklerinin, **bugün de** Kırmızı Oda’da masaya yatırılması gereken psikolojik soruna delalet; hoş giden her kadını mahiyetlerine, haremlerine alacak cinselliğe tutkunluklarına, kadınlığı yüzünden maruz kaldığı baskılara “ya **Rasûlallah**, vallahi bana öyle geliyor ki Rabb’in (kadınların değil) ancak senin arzunu/rızanı, hoşnutluğunu tahakkuk ettirmek için böyle çabuk davranıyor dedim” (Buhari, nikah, 29; Müslim, reda’ 49). Türkçe meali ‘bakıyorum da senin efendi Tanrın, yalnızca senin şeyinin keyfini yerine getirmek için koşuyor. (kaynak: Buhari, hadis No: 1721)’la karşı çıkışı ve “yalnızca Allah’a şükretmek için ayağa kalkarım; sana değil” dediğinden Hz. Muhammed’e inanmayanların önde gelenlerinden olduğuna, deistliğine kani olup **dikbaşlılığını** seveceğin Hz. Ayşe’ye ‘üzülme bacım! senin de başına geldi bilirsin, dünyayı yöneten bu pipi, blo beyinliler var ya illaki bir neden bulup ‘kancık, kahpe, kaltak, orospu’ yaftasıyla aşağılayacakları – bazen para da verip birlikte oldukları– kadınların yanına koşmuşlardır, çünkü kendileriyle yatmayı isteyecek, sevecek kadınların, **geyse** erkeklerin varlığına **inanmamışlardır’** diyebilseydin gördüğünü görmemiş davranmanın **imkansızlığında**, dinin göz boyacılığının üstü **erkeksiliğinin** parlaklığını **yitirttikleri** akıl, felsefe ve sanatın her yere sıçratacakları kıvılcım; her yeri, her şeyi evi, mahalleyi, vatanı, dini, imanı, kutsal anneliği yakarak özgürlüğün geleceği güne kadar **herkes**, hepimiz – ki yapmayan yoktur– her zaman acayip, adaletsiz ve karmaşık bir yol tutturup **karşıdakini, birini kirletecek** yaralayıcı söz, aşağılayıcı bir sıfatla haklılığımızı **ispatladığımızı sanıp, iyileştirdiğimiz kendimizle pürü pak** dolanmadık mı ortalarda? Erkek diliyle birileri düşerse çıkılacağından, inerse yükselineceğinden benliği dibe çeken vicdansızlık, şefkatsizlik ve sevgisizliklerini boşaltıp rahatlamalarını sağlayan kadınları, erkekleri “fahişe”yle fişleyeceklerine, cinselliği, yaşanmasını tabuluktan çıkarıp ‘boşanmak mı aklından **geçirme’** tehdidiyle mutsuz hayat sürdürmelerindenense mutlu olacaklarının yanına gitmelerine **önayaklık edilseydi**, bu denli dolambaçlı yollara başvurarak kendilerini, eşlerini, sevgililerini, arkadaşlarını aldatma, aldatılma ve yalanda kaybettirmeyeceklerdi düşüncelerinden silkinip... **‘Haldun! bir** kez bile olsa, müşterisini seçme hakkını elinde tutan fahişeler kiminle çalışacağını seçme hakkından yoksunlardan daha iyi şartlara sahipler gibi geliyor bana.’ dediğimde, **gülerek ‘ya** kusuruma bakma da bir an seni, off ne dersin de ne

düşünürsen düşün, her şey kabulüm ama düşündüğümü saklamayacağım söylüyorum işte, velev ki fahişeydin, serde devrimcilik, halktan, yoksuldan yanalık var ya; üretici değil tüketici bir devletin başkenti Ankara’da, var olan sanayiciden ziyade taşralı zengin bürokrat, müteahhit, galerici, toptancı, esnafın cebinde ne varsa söğüşleme planlarıyla (bunun için gerekli çevreyi yaratma, bulma becerisini de yabana atmayalım) istemedikleri erkeklerle birlikte olmak zorunda kalan Bent Deresi’ndeki, **Rüzgarlı**, Çankırı Caddesi, Ziya **Gökaltı**’taki orospularla aynı işi yaptığı halde Monaco Prensesi Grace Kelly, Caroline, Prenses Anne’i takip eden, Dior, Guess, Valentino, Hermes markalı giyim kuşam, Box Bag çanta, **Channel** parfüm satın almasına, lüks restoranlarda yemek yemesine, yurt dışına tatile, yurt içinde kayağa gitmesine, tek başına bir evde kalmasına yetecek meblağdan çok daha fazla para kazanan, Bilkent’te, Başkent, Atılım ya da başka bir özel üniversitede okuyan Pretty Woman filmindeymişçesine Richard Gere, Julia Roberts sendromunda eskortluk, telekizlik yakıştırmasını ‘seviyorum... gönül bu, kim ne dersin’le bertaraf edenlerden olmazdın sen! **topuklu** ayakkabı giymekten hoşlanmayan, giydiğinde de ‘mahvoldu ayaklarım; şık, kadınsı gözükeceğiz diye parmaklarımızı ezen, tabanlarımızı delen şu **lanetlere... naletlere** bir saniye daha katlanamayacağım’ sızlanmasında, eve girer girmez ayağından çıkardığın orospuluğun racunu; giymen gereken cam topuklu rugan ayakkabıları ayağına geçirip sokaklara fırlamak zorunluluğu olmasaydı, gece yere düşer düşmez dapdaracak payet pembe eteğin üstüne, inci askılı turuncu dekolte bluzunu giyen, siyah file çoraplarını bacaklarını sıvazlayarak geçiren kulağında çakma taşlardan yapılma uzun, kristal, **yo... yo...** çember şeklinde küpeleri salkım salkım, kirpikleri boyadan gözlerini örtmüş, dudakları ateş kırmızılı yangın yeri, başında, cilveli parmakların okşayacağı sapsarı peruk, **envaiçeşit** tokayla süslü, işportadan alınma parfümü bastıran alkol esen nefesinin kokusuyla sendelerken bile kırılarak Taksim’e, Beyoğlu’nun arka sokaklarına, Tunalı’ya, Cinnah’a, Alsancak’a, Kordon’a inmiş bile; böyle giderse ta kavşağa kadar tıkayacak trafiği de iki araba şimdiden birbirine tosladı. Tosladılar ya, kimsenin ne arabalardan indiği var ne de birbirini dövdüğü; arabalardaki erkekler sol camdan yarı bellerine kadar aktılar önüne... **dilleri** tutuştu... **gözleri** kaydı... **istemiyor** işte, istemiyor, bu gece sadece yürüyecek. Bu gece kimseye vermeyecek kendini. Mal onun değil mi? Keyif onun değil mi? Hem güzel kadın da vermeyecek, inletecek milleti tavrında fahişelerden, orospulardan olurdun sen.’....

....**belki** “orospu” erkeklerin estirdiği fırtınanın sert **rüzgarlarının** kaldırımlara düşürdüğü bir peridir, kimsenin itiraf etmediği, çoğu kez bahçedir **mekan**, herkes toplaşmıştır. Bahçelerin tadının hafiften kaçmaya başladığı, güneşin ısıtabildiği kadar ısıttığı yaz sonudur. Kalabalıktır aile, konu komşu, misafirler, fotoğrafa bir türlü sığmamanın stresiyle kıpır kıpır **‘ayyy** yeter çek, çek artık, varsın güzel **çıkmasın** : **‘çekerim** de yarınız çıkmaz, sen ablaaa! **sen** görünmüyorsun az daha yaklaşıp Ayşe’ye. Kolunu at omzuna abimin, oldu nihayet, kırırdamaydın çekiyoruuum”un siyah beyaz fotoğrafının bir yerlerinde göze çarpan köylülükte ‘sendeki havaya, şu **hale**, şu poza bak, orta **halli** ailenin kötü yola düşmüş ortanca kızı **sanki**’ kahkahalarının ardı, erkeğin **elinin** kiri, kadının namussuzluğu, ahlaksızlığıyken, toplumun, başkalarının kendisi için ne düşündüğünü hayat memmat meselesi **haline** getirmiş sürü psikolojisinde, iffetine laf söyleteceği kaygısının **paranoyaklığında** ‘ailemizin başını öne eğdirmeyeceksin, Tansu’nun kızı Yıldız gibi adın çıkarsa, oy, oyyy, konu komşuya rezil **oluruz**’ ihtarını ne yaptığını, niye kızıldığını bilerek, bilmeyerek haksızlığı düzeltme ‘ama anne, Yıldız öyle bir kız değil” itirazına: **‘öyle** kız değilmiş, sen **nerden** biliyorsun öyle bir kız olmadığını, geceleri birlikte miydin? Ateş olmayan yerden duman **çıkamaz** kızım. Bak git, gel okuluna, oyalanma **orda burda**. Bu erkekler kötü yola düşürür, sonra da almazlar kızları. Erkeklerden uzak dur, adını çıkarırlar **‘orospu**” diye, evde kalırsın, kimse bir orospuyla evlenmek istemez, çocuk doğursan orospunun çocuğu derler. Dün filmde bir adam vardı hani, sarı, nursuz oğlan (Nuri Alço) güzelim, masum kızcağızın suyuna, çayına, gazozuna ilaç atan, işte erkeklerin akli fikri hep **ordadır... orda**” korkuları salmalar kesmezdi **‘baban... abin... deden... amcan... dayım...** kuzenin duysa, görse aman Allah’ım, düşünmesi bile korkunç, sakın ha! sakın ola...’

devamıyla sonsuz söylenmeler kızının orospu görülmesi kötüdür de daha kötüsü aileye laf gelmesidir “kodlamasıyla” **büyütüldüğünden kuşaklar**, duyulan ültimatom sağanağının aynısını 1950’lerde anneannenin kendisine **yağdırdığını** mutfakta kahvaltı sonrası tabakları bulaşık makinesine yerleştirdiğin sırada, yemek masasını silerken ‘o kadar laf eder yetmezdi, çıkardı güneş doğduğu zaman, böyle, hep derlerdi annenin duası kabul olur, böyle göğsünü açardı güneşe doğru, derdi ‘a bu Muhammed Mustafa’dan dilerim yavrum, sen gün göresin ama senin çocukların ateş olsun senin canına yapışsın’ aynen öyle oldu, gün görmedim, **çocuklar da** ateş olup yapıştı canıma, yemin ederim günde kaç kere böyle beddua **ederdi’yle** anlattığında annen, bazı bilgilere, tariflere kolayca ulaşayım diye hiç kullanmayacağını bilerek annenin cep telefonuna yüklediğin **WhatsApp’tan** kendine yolladığın YouTube’da nefis yemek tarifleri (pastane usulü poğaça) videosunu açıp poğaça yapmayı düşünürken;

‘**anne!** bir şey mi yapıyordun, ne yapıyordun da böyle beddua ediyordu anneannem?’

‘a o Hazreti Hüseyin, hiç... **bir** şey yaptığımdan değil, çok beddua ederdi, arada da ‘çene, çeni, yıldızın güzel olsun, başkasına güzel gözükün ki rahat edin’ derdi ama... daha çok beddua. Amcam kızı Hanım’ı dövüyordum, kızılıyordum, o da beni dövüyordu. Çe Talu’da babam, **zamanının** çoğunu geçirdiğinden ‘baba odası’ dedikleri, annemle, biz çocuklarının kaldığı, tek odalı evimize ‘eliniz ayağınız kirlidir girmeyin, kirletirsiniz’ diyerek bizi bırakmadığından annem, biz de **Hanım’ların** odasında oynardık, amcamla, yengenin yatağının içine girendik, onların odası küçüktü, böyle karyolada amojın Fatma, çocukları da yerde yatıyordu. Bizim ‘baba odası’ büyüktü, kocaman bir sedir vardı, iki kat yatak seriliyordu üzerine, **burda** benle Selvi, o tarafta da geniş karyolada Hatun’la annem, **Leyla da** kocaman bir beşik vardı **orda** yatıyordu. Babam öldürüldüğünde ben dört, Selvi üç, sağır dilsiz Hatun ablam da beş yaşındaymış. Annem her akşam, güneş batmadan bizi alır ‘baba odasına’ girer, kapıyı da kapatırdı. Babam öldürüldüğünde galiba iş görüşmesine – kimine **göre de** o gün tapu dairesinde Varto merkezdeki arsayı almak için imza atmaya– gidiyormuş ki üzerinde takım elbise, beyaz bir gömlek varmış, annem, üstünde babamın kanının kuruduğu o gömlekle kanlı elbiselerini çıkarır, Zazaca (Hardê Vartoyi hardo raşt o, min hini zana ke no ap nê birazeyi de raşt o);

‘Anne kurban, Varto’nun yeri,

Düz bir yerdir.

Aslanım, paşam içinde **dükkan** kurmuş.

Ben öyle sandım ki bu amca, yeğeniyle ilişkilerinde dürüştür.

Ben ne bileyim ki onu öldürür.’

Bir de Kürtçe (Germê havinê Germê havin gij gij e, hêk dêyne hêk dipije, Gelê der û ciranan, ki ditiye, ap birazayê xwe kuştiye);

‘Yazın sıcaklığı kavurucudur,

Yumurta koysan pişer.

Kimin aklına gelir ki

O kavurucu sıcakta,

Dostlar, komşular,

Kim görmüş ki

Amca kalksın, yeğenini öldürsün.’

(Wayi, wayi, kes çino ke ez mektube binivisni biruşni Husni birayi, text û payê çêna axayi şiknayı);

‘Waye waye, bacım bacım

Kimse yok ki ben mektup yazıp

Kardeşim Hüsnü’ye yollayayım.

Diyeyim ki o Yezid yıktı geçti,

Çene Küçükağa'nın tahtını.

Elini kolunu bağladı.' ağıtlarını söyler ağlardı... ağlardı, o ağlayınca biz çocuklar da durur muyuz? **annem** ağlıyor diye **bizde** ağlardık. Hiç akşam yemeği yemiyorduk, ağlaya ağlaya uyuyorduk. İki, üç sene hep böyle geçti, sonra Kurmanj geldi, anneme dedi ki 'waye, bacı, a bu böyle olmaz, yazık bu çocuklara, böyle yaparsan deli edersin, babalarının kanlı (entarilerini) elbiselerini bunlara niye gösteriyorsun?'

'**koca** dewa ma Kasman'da Kurmanj'dan başka akıllı, gün görmüş biri yokmuş, aferin kadına.'

'**biz** bilmiyorduk ki baba ne? Annem ağlayınca, biz, ondan daha çok ağlıyorduk. O duruyordu, bu sefer de biz durmuyorduk, ondan daha çok ağlayınca bu defa da bize 'niye ağlıyorsunuz' diye kızıyordu. Suç bizde değildi ki? Çok ağlıyorduk be! İsyan ediyorduk benle Selvi, annem ağlıyor diye. Kanlı gömleğini görünce babamın, çok ağladım. 25 yaşına kadar her gün, görmediğim babama ağladım durdum.'

'**çocuklarını** ağlatan anneannemin kendisi, ağlıyorsunuz diye beddua mı ederdi?'

'**ağlamayın** derdi, gitme derdi, ben giderdim; apo Yusuf'un evine, arkadaşım Naze'yle oynamaya. Bırakmazdı bir yere gidelim. Su getir derdi çeşmeden, arkamdan bağırdı 'çocuklarla, kimseyle oynama, doldur hemen gel!' Düğün olurdu, genellikle de kışın yapılırdı tarla, mal davar işleri biter, düğünler başlardı, böyle koca bir halka olup, Zazaca 'nereye gidersin hanım kız'

'Dağda kırarlar meşeyi

Hani de gelinin döşeği

Vallahi biz Kasmanlıyız

Billahi biz Kasmanlıyız

Vallahi biz Vartoluyuz

Billahi biz Vartoluyuz

Dağda kırarlar meşeyi

Hani de gelinin çeyizi' kamları, davul zurna sabaha kadar halay çekilirdi, ben çok seviyordum düğünü, herkes böyle oynardı, bakardım... **gidip** bakardık Hanım'la, Selvi'yle, o kapının önüne çıkar bağırdı 'çene, Turna, Hanım, Selvi, eve gelin hemen!' **bırakmazdı** o düğünü seyredelim. **Ben de** derdim ki niye bırakmıyorsun? O da: gitmeyeceksin, bakmayacaksın, babanız ölmüş sizin, bu ne düğündür? **size** düğün ne lazım?'; **sade** kendi çocuklarına değil, çe **Talu'daki** kız çocuklarını terbiye etmeyi üzerine vazife aldığından bize de yasaklardı. Gulamın, biz gençtik, yerimizde durmak istemezdik. Baharda a o uzağa deré **Mengel'e** üstten bakan Kozik'in o taraflara ormana gittik mantar için. Ara, ara, bulamadık, her ağacın, her meşenin, her taşı altına baktık, bulamadık, döndük, eve yaklaştıkça birbirimize yaklaşıyoruz **Amcam kızı** Turna'yla, el ele tutuşuyoruz, korkuyoruz nasıl, çene Küçükağa'dan, dört açılmış gözlerimizle etrafı tarayıp çe Talu'ya girdik, doğru ambara, kilere yani, **orda** oturduk, saklandık, bir müddet sonra **ordan** çıkıp hiçbir şey olmamış gibi 'bon'a lojinin yanına çömeldik. Bizi görse ' Hanım'a Hanım, **kız** Turna, utanmıyor musunuz dağlarda, çöllerde geziyorsunuz, siz ağa kızımanız niye geziyorsunuz, ne işiniz var, mantar yemeseniz ne olur, ölürsünüz?' **ağa** da ne ağa, ortada kimse yok, ağalık var. Nasıl ağalıksa, çe Talu'da bir teneke unla ekmek pişirirlerdi, a o Kasmanlılar gelir, götürür yerlerdi, biz hizmet ederdik köylüye. Köyün içinde birinin düğünüydü, tabii yine 'anne'den gizli gittik, annemin üzerine kuma gelmişti **çene Küçükağa**, sevmezdim hiç, çe Talu'da daye değil 'anne' derdik biz **ona**. Anam bir korktuk... bir korktuk; oynadık geldik ama ödümüz kopuyor, hemen yatağın içine **girdik** görmesin bizi çene Küçükağa, anne kızmasın diye, ya düşün yani düğüne gitmemize izin vermediklerinden uzaktan seyrederdik, damın üstüne çıkar **ordan** bakardık, yine kızardı, sevmezdi düğünü, oynamayı sevmezdi, gezmeyi sevmezdi, zıplamayı sevmezdi. Çocuktuk ya saçmalamayın, nasıl karşı çıkacaktık?'

'**bu** nasıl usul, gelenekmiş, ağa kızları oynamaz, **bizimkiler de** tuhafmış.'

‘öyle deme demişti Şerifé **Seviş, sade çe Taluda değil**, bizim Karer’de de öyleydi, Sünnilerden geçme bir **adetti**, ağa ya da köyün ileri gelenlerinin, zenginlerinin kızları oturur, düğünlerde falan oynamazlardı. Ayıptı, bir nevi taş yerinde ağırdır.’

‘**dewa ma Kasman’da, Badan’da anneler hep kızgındı**. Annem, çene Küçükağa **da öyleydi**; hep karamsar, hep kızgındı, gülüyorsun, niye gülüyorsunuz... **oynuyorsun**, niye oynuyorsun... **niye** düğüne bakıyorsun... niye rahat durmuyorsun... niye çocuklara karışıyor... dövüşüyorsun? Arkadaşlarla oynuyorduk, kavga çıkıyordu, haksızlık yapıyorlardı, mesela elimdeki leblebiyi alıyorlardı. Eee ben onları dövünce **onlar da** beni dövmez mi? Bir gün apo Yusuf’un kızı Naze’nin annesi emika, hala Benevşa geldi, anneme ‘bilmem senin bu kızın bizden ne istiyor, senin kızın Rukoş, Naze’yi çok dövüyor’

‘Rukoş mu? Rukoş **nerden** çıktı?’

‘**babam**, halam Rukoş’un adını koymuş bana, annem ‘gökyüzünde bölük bölük...’ türküsünü ve de **Hız**. Ali’nin sesi diye sevdiğinden Turnaları, Turna derdi bana, **akrabalar da** Rukoş.’

‘**eee** sen niye dövüyordun Naze’yi?’

‘**hiç**. Emika Benevşa’nın beni **şikayet** ettiğini duyunca koştum gittim çayıra, bildim annem bunun acısını benden çıkarır. Benim annem var ya, bir kere yapma dediyse tamam. Düşünmezdi bu kız durduk yerde dövmemiştir ya Naze’yi. Mutlaka bir şey yapmıştı ki onu dövüyordum, o da beni dövüyordu, Naze’nin de eli bağlı değildi ya. Onların dövmesi değil, **benimki** göze batıyordu. Yazık, Naze’nin kardeşi **amca oğlu Zeynel de** bizimle oynamaya geliyordu, biz kovuyorduk ‘sen git’ diyorduk. Böyle boyu da ufaktı, babası apo Yusuf gibi. Yazık, Allah rahmet eylesin ne kadar da iyi bir adamdı apo Yusuf, biraz sinirli olmasaydı çok iyiydi. Çok sinirliydi **çokk**.’

‘**nasıl** iyi olabilir, hanımını, Benevşa’yı, çocuklarını döven biriymiş.’

‘**ne** yalan söyleyeyim, döverdi. Hiç unutmam, babaannen Zelhan –apo **Yusuf’un kardeşi**ydı, babanın öz dayısı– yün getirmiş emika Benevşa’ya, onlara halı örsün diye; ev damında. Emika Benevşa, halıya başlamış, örüyor, böyle şu kadar yer kalmış (bir metrelik bir alan gösteriyor) halı bitecek, tamam. Biz de okuldan geldik. Cumartesiydi, gittik halaya yardıma, halı dokumayı öğreniyoruz ya. Tamam mı? Amca Yusuf geldi dedi ki ‘eree Benevşa ben açım.’ O da dedi ki ‘hele, hamur ekşi olmamış, Rukoş kalkıp gitsin çene Küçükağa’dan 4-5 ekmek borç getirsin ondan sonra ben de ekmek olunca, ekşiince yapayım.’ Annammm bu ‘senin babanın ağzına sıçayım’ dedi aldı eline makası, **kıtır... kıtır...** kesti halıyı, böyle hepimiz donduk. Nasıl üzüldük, ağladı ya kadın. Bu kadar kalmış bitmeye, koca halı. Ondan sonra ikinci günü, biz oturduk o ipleri var ya, kestiği ipleri **tek tek** birbirine bağladık. Kadın yeni asma yerini yaptı, bizim böyle duvarda değil, hazır **tezgah** yoktu, dört tane kalın ağaç, ortada da bir ağaç, ipler geçirilirdi. Kadın yeniden ördü halıyı. Bak benim yanımda yaptı, onun kızı Nazlı, Naze de **ordaydı**, bendim, amca kızı Hanım abla da vardı. Hanım pek gelmezdi amca Yusuf’lara, ben çok giderdim halı yapmaya, severdim halı yapmayı. Anam... anam benim yanımda kesti ya o halıyı. Yazdı, kızının, Naze’nin günü kesilmiş, nişanlamış, on beş **gün** sonra düğünü olacak. Biz Hanım’la evin üzerinde o cün var ya, Palaka’nın altında bizim saman yeri, geniş boş bir yer, biz ‘cün’ diyorduk. Hanım abla ile **orda** oturmuş böyle onların evine doğru bakıyorduk. Bir de baktım Naze koştu, apo **Yusuf da** arkasından öyle bir taş attı, a o kızın şurasına (alnına) değdi. Hele (**hala**) o yaranın izi durur.”

‘Allah’ım! Şiddet.... Şiddet... Naze’nin suçu neymiş?’

‘**inek** gelmiş çayırdan, yavrusu ineği emmiş. Niye emiyor? Niye bıraktın emsin? Koştuk, ben bağırdım ‘mayemi, daye, daye, **anne... anne... anne!**’, Naze yere düşmüş, gittik, kızı kaldırdık bak şöyle şurası yarık olmuş. O öğ(y)le yaralı, düğün yapıldı, gitti. Bir de bir gün annem, git dedi, bizim çay demi bitmiş, misafir gelmiş dedi, git dedi emika Benevşa’dan biraz çay getir, sonra Varto’dan gelince veririm. Ben de gittim, işte yoğurt koyuyor şeyin içine (meşkin), ayran yapacak ya, dedim emika, hala, ben geldim, sizden çay isteyeyim. O da dedi ki ‘Rukoş, az dur, sonra veririm.’ Amca **Yusuf da orada**, kürsüde

oturuyordu, hama öteden uzandı... öyle bir tekme vurdu kadın ‘ay’ dedi yere döküldü (düştü). 40 gün, o kadın öyle yatakta yattı. Ben buna şahidim, hepsi gözümün önünde oldu, gördüm.’

‘aaaa niye tekme attı, hala Benevşa ayakta mıydı?’

‘yok, kadın böyle çömelerek oturuyordu, dizleri üzerinde, böyle bir tane attı burasına, kadın yıkıldı ya!’

‘omuriliğini mahvetmiş amcan Yusuf.’

‘eee tabii kadın, öyle bir darbe alınca, ondan sonra yaşlandıkça omuriliğinden kaç kere ameliyat oldu, yerlerde sürüne sürüne gidiyordu ya böyle otura otura, yan yan gidiyordu. Oturarak yürüyordu. Öyle dövüyordu ki vallahi, kadının kalçası, beli hep kırıldı.’

‘amca Yusuf niye tekme attı, hala yalan konuşuyor diye mi?’

‘yok yok, emika Benevşa ‘şu anda işim var sonra çay veririm’ dedi, yok demedi ki benim işim var şu anda, sonra ben vereyim’ dedi. Apo Yusuf da ‘vayy, sen niye hemen kalkıp vermiyorsun’ diye tekme attı.’

‘offf, sanki Allah’ın adaleti mi var? Amca Yusuf, herkesten iyi yaşadı, herkesten de güzel öldü değil mi? Nasıl öldü?’

‘öyle güzel öldü ki... Bir görsen, kanser oldu. Ne güzeli, akciğer kanseriydi. Deliydi ya deli, herkes ‘Yusuf’a ‘heğö’ derdi. Benim yanımda kendi kız kardeşinin halısını kesti ya. Emika Benevşa, apo Yusuf’tan sonra epey yaşadı.’

‘seni o zaman babamla nişanlamışlar mıydı?’

‘ben nişanlı değildim, on yaşında falandım o zaman, yardıma gidiyordum. Cumartesi, Pazar tatil ya, biz de halaya yardıma gidiyorduk.’

‘Kasman’da iyi dedikleriniz amca Yusuf gibiyse...’

‘kız çok mertti, insanlara karşı çok iyiydi, kimseyi şey yapmazdı... Bir lokma ekmeğini kırk kişiye verirdi. Allah var şimdi bacı! insan konuşunca bir de iyi yanını konuşur. Hep kötü yanı konuşulmaz. Ne yapayım dövüyordu, kızını da dövüyordu. Herkesi de dövüyordu. Dövüyordu, ondan sonra pişman oluyordu. Kökünden dal verdiğimiz, dedemiz Mustafaé Zeynel’in Kasman’a geldiğinde yerleştiği, sonra oğlu Talo, torunu apo Yusuf’un babası Zeynel tarafından yenilenen ev; çe Mustafaye Zeynel’e, köye giriş yolunun üstündeydi ya, gelip geçen herkesi ‘baoo! bra, keko, laoo, waye, amoj hele dur, geçip gitme, bir çay iç, bir yemek ye’ diyerek kapının önünde çevirirdi. Yoldan geçen de ‘apo, Hak razı bo, sağ ol, ben size gelmedim ki başkasına, şuraya gidiyorum.’ ; ‘olmazzz, mümkün değil.’ Sen mutlaka burada oturup yiyeceksin, içeceksin, sonra gidersin. Benim oğlanlar da Oğuz’la Mustafa da mahalledeki çocukları toplar eve getirirlerdi, o zaman ben de onlara diyordum, ‘amca Yusuf, amca Yusuf gibi yoldan geçeni toplayıp getiriyorlardı. Mertti, çok mert adamdı. Ama öbür taraftan çok sinirliydi, aşırı sinirliydi. Bir semah giderdi ayakları havadaydı.’

‘anne! Müsaade et de ayakları havada olsun. Adam Hint keneviri ekiyormuş tarlasında, esrar yapıp içiyormuş sobanın üstünde. Esrar içip semah gidince tabii ayakları havada olacak. Komiksiniz ya. Yahu bu apo Yusuf katil değil mi? İlk karısı Hakife, bunun yüzünden kendini asmamış mıydı? O olay nasıl olmuştu?’

‘şimdi mi? Bir gün anlatırım. Ne bileyim, hayat böyle bir şey. Hallerini sormak için çok sık Badan’a çe Resul’e giderdi, yeğenlerini, babanları severdi...’

‘annenin cep telefonunu eline alıyorsun, yolladığın bağlantılara bakıyorsun ‘nerde bu? Hay Allah ne çok tarif yollamışım, pastane poğaçasının tarifini bulamıyorum. Hah işte!’

‘kızım, kendi kendine ne diyorsun?’

‘poğaçanın tarifini arıyordum, buldum, bir yumurta kır anne. Bu tarifte süt, yoğurt yok...’

‘biz köyde süt, yoğurt koymazdık, yağ, un, az su bijk, çörek yapardık. Amcam kızı Hanım çok güzel yapardı bijk. Çe Talu’da kızlar arasında Hanım sessizdi ama suyun altından saman yürütürdü, ben

öyle değildim, her şeyim açıktı. Çok tembeldi, **akşama** kadar bıraksan uyurdu; çe Talu'da, bizim yaşlarda erkek çocuk yoktu, olanlar kızamıkta ölmüştü, benle Hanım'a iş yaptırıyorlardı, harman dövüyorduk, öküzlerin üstüne biniyorduk böyle, öküzleri döndürüyorduk. İş bitince öküzleri çayıra götüreceksin bırakacaksın, gidiyordum ki hanımefendi o saatte odasında yatağa uzanmış, kafasına yorgan örtmüş uyuyor. İnek o kadar çok ki 17, 18 tane inek var, çamış (manda) var, evin kadınları amojın Zehra, annem, amojın Fatma, üçü de sağardı malları. Çe Talu'da apo Musa vardı, bizim evde çalışıyordu, çobandı. Bir gün gitmiş bakmış amojın Fatma süt sağıyormuş, tamam. İneği sağmış ama inek süt vermeme. O da sinirlenmiş demiş ki 'be mübarek niye süt vermiyorsun?' Bırakmış, gelmiş. Amca **Musa da** 'bon'da otururken 'daye, dakılama' dedi, 'sen gidip ineği sağıyorsun kuru kuru, konuşmuyorsun, a böyle usul usul okşarsın memesini, şarkı söylersin, türkü söylersin ki sana süt versin, sen öyle yapmıyorsun, onun için vermiyor.' Hakikaten öyleydi, sessiz dururdu amaa... Amcam İbrahim bana dedi ki... **her** gün gidiyorum koyunları otlatmaya, öküzlere bakmaya çayıra, annem bana yağ, dorak karıştırıyor, **arada da** yumurta haşlıyor 'git, gidersin çayıra ama' diyordu, biz gidip bir şey yapmıyoruz, çimenlere uzanıyor, öküzlere, mallara bakıyoruz. Bir ağaç vardı koca bir ağaç, belki de kesmemişlerdir daha, o ağacın dibinde uzanıyorduk. Annem diyordu ki bak gidiyorsun, diyordu, bir tane erkek çocuğu yanına gelse kovacaksın tamam mı? Yanına almayacaksın. Bir gün, iki gün, üç gün, dört gün, on beş gün hep ben, tek başıma çayıra gidiyorum, koyunlara, öküzlere bakıyorum. Eee, artık isyan ettim dedim ki 'ben de gitmiyorum', a o amcam İbrahim geldi '**niye** gitmiyorsun?'; '**ben** her gün giderim, senin kızın Hanım, hanım olmuş **orda** yatıyor. Senin kızın gitmiyor, biraz da o **gitsin.**' **Hama amcam** tuttu beni böyle iki kolumdan... **canım** neydi ki çok zayıftım, şu iki kolumdan tuttu beni, kaldırıp şöyle yere vurunca, **ben de** sinirlenmişim zaten, burnumdan kan boşaldı. Hiç unutmam annem, inekleri sağmayı bıraktı, geldi beni tuttu, elimi yüzümü yıkadı, burnumu temizledi 'çene, kızım, kızım sen hak ettin, ben sana bir şey söyleyeyim mi niye konuşuyorsun, karşı çıkıyorsun, aha gidip geliyorsun, sen niye öyle dedin ki amcana?' Ben ağladım, dedim ki 'daye, bir gün değil, iki gün değil, ben hep çobanlık yapıyorum, onun kızı oturuyor.' Sonra ben gittim odaya, uyumuşum, baktım annem 'kalk, kalk, Hanım harman döndürüyor, git yardıma.' Gittim, Hanım, öküzleri getirmiş harman döndürüyor. Neyse, işimiz bitti, dereye indik, amcam kızı Hanım, şeyin üstüne oturmuş, derenin kenarında kozık var ya...'

'bu kozık dediğin nedir?'

'Kozık???.. **biz** çocuklar böyle taşları yığar, dört duvar... **evcilik** oynamak için oyuncak ev yapar içinde ateş yakar, otlardan yatak yapar uzanırdık üstüne. A o kozığın az ilerisinde bir taş vardı, üstüne oturmuş, yazık, elini yıkıyor. Ben bir tane tokat attım, sen dedim, **eşek oğlu eşeğin** kızı, yine oturmuşsun, sen az değilsin. Babasına **küfrettim** ya o da benim babama **küfretti** '**sensin** eşeğin kızı.' Bu defa da ben tokat attım 'sen, benim babama **küfredemezsin**' diye, haydi bir daha birbirimize gireştik. Birlikte babamın Kasman Deresi dediği deré **Mengel'e** düştük, islandık, kalktık, eve geldik üstümüzü değiştirdik, sonra tekrar hiçbir şey olmamış gibi beraberce harmana gittik.'

'**küçük** kız çocuklarına harman **mi** döndürtülüyor, kimse yok muydu?'

'**erkek** çocuk yoktu dedim ya, iki tane, üç tane, biz artık çoban demeyelim, yardımcı diyelim vardı, ot biçerlerdi. Buğday, öyle çoktu ki sen gördün kilerde, tavana yaklaşan uzun tahtadan un ambarı, ağzına kadar un dolardı. Allah bir vermişti, bir vermişti... **ekiyorlardı**, marabalara veriyorlardı, biçiyorlardı, payımızı getiriyorlardı, biz usare diyorduk, şimdi senin organik diye aldığın tam buğday, esmer un yapıyorduk. Deré **Mengel'den**, Bingöl dağlarından arkla getirilen suyla dönen değirmen bizimdi, amcamlar, buğdayını un **yapmaya** getirenlerden para yerine; bir teneke buğdaydan bir ölçek, on tenekeden on ölçek buğday alıyorlardı. Mısır da çoktu, çoktu çok. Bizimkilerin maddi durumları çok iyiydi, gerçekten iyiydi. Koyunlar öyle çoktu ki 300, 400 koyun vardı, bizde keçi pek yoktu. **İlkbaharen** çobanlar koyunları dereye koyar yıkarlardı, yününü kırparlardı, dışarıdan insanlar gelir, yün alır götürürlerdi, Diyarbakır'dan gelir; yağ alırlardı, bal alırlardı, biz onlara çerçi diyorduk tamam mı? Bize de

Diyarbakır'dan pirinç gelirdi, öyle güzeldi, her bir tanesi böyle iri iriydi, kahve alırdı annem, kahveyi kavururdu, değirmeni vardı, misafir gelince çekerdi. Sadece bana değil, bütün kızlarına beddua ederdi. Selvi çok yaramazdı, annemin canını yedi, çok ağlıyordu, hep peşindeydi, anneme taş atıyordu, annem de 'nereye gidiyorsan git günün hep kara olsun, yüzün hiç gülmesin; lokma ağzında, gözyaşı gözünde olsun, kızın da sana yapsın' diye beddua ederdi Selvi'ye.'

'ahh çene Küçükağa ahh!'

'anneme diyorum, daye, köyde düğün var, sakın o tarafa gitmeyin. Anne, davul sesi? Sana ne? Bu evin bahçesinden dışarı çıkmayın, diyor ya, zaten köy bu kadar bir şey, tövbe ya Rabbi.'

'çıkmadın da ne oldu?'

'ne oldu? Ben de onu diyorum, evin dışına çıkmadım ne oldu? Ya küçük bir köy ya, hep akraba, Allah Allah, tövbe ya Rabbi. Bedduası tuttu. Bana da tuttu, Selvi'ye de tuttu. Çok ağlardı Selvi, yaramazdı.'

'ne yaramazlık yapacaktınız ki anne?'

'ne yapacaktık, konuşurduk.'

'siz de ne kadar akıllıymışsınız, defterin yaprağını şey yapıp...'

'neee diyorsun?'

'diyorum ne kadar akıllıymışsınız, defteri kesip, içine koyduğunuz ot, ne otuydu?'

'hiç ya kızım sen, tabii ki akıllıyım, sigara... Sigara neyle yanar? Tütün var mı bizde? Tütün vermemişler ki.'

'ne yapıyordunuz?'

'defterin yırtık parçası var ya, onu aldım, ot getirmişiz ot...'

'kış mıydı?'

'kuru ot, kuru ot, saman. Yaz değildi, Allah aşkına. Ateşin önünde oturuyorduk, ocağın önünde... Ya tamam... Şışt, 6, 7, 8... 9, 10, bırakmıyor ki bu kız, ben hareket, egzersiz yapayım, sabahın köründe nereden aklına geliyor bunlar?'

'geldi işte. Şey vardı, nerde o? Egzersiz lastiği vardı. Nerde?'

'eree baci, şimdi demişler her horoz kendi çöplüğünde öter, tamam, canım. Sizin zamanınızda bilgisayar var, sizin zamanda cep telefonu var. Bizim zamanımızda ne bilgisayar var, bizde radyo bile yoktu. Tamam, sen alay ediyorsun bizle. Tabii ki ben akıllıymışım. Ne olacak, ot, orada şey vardı, tütün de ota benziyordu. Biz de kendimize şaka yapıyorduk, oyun oynuyorduk, büyükler gibi sigara yapıp içiyorduk. Hoş yakmıyorduk ya, oyun oynuyorduk. Amcam Hüseyin geldi dedi ki Rukoş, ne yapıyorsunuz? Dedim apo biliyor musun sigara sarıyorum. Dedi ki Rukoş'um, biliyor musun yalnız bir eşeğimiz kaldı, o da içse tam olur. Annem içiyordu, amcam İbrahim içiyordu, tamam mı? O da onları eşek yerine koydu.'

'ooo, amcam Hüseyin de az değilmiş.'

'uffff amcam, onlar benim annemin canını yediler. Ben biliyorum.'

'o içmiyor muydu?'

'kendisi hiç içmezdi. Ben hiç görmedim.'

'senin baban, dedem içen miymiş?'

'bilmiyorum, babamın sigara içip içmediğini bilmiyorum. Ne bileyim kimse bana dememiş, ben ne bileyim, bir Ceylan ablamdan sorayım. Ablam Ceylan'ın da kafası yerindeyse...'

'WhatsApp'a bakayım. Ayy Musa Bey yürüyüşe gelmeyecekmiş, çarşamba gününe kadar yokmuş mahvoldum.'

'ne yapalım, çarşamba gününe kadar yoksa yok'

'yürüyüşe gidemem ki tek başıma, köpek çok o saatte, Çağla'ya söyleyeyim de erken gelsin bari.'

‘ne olmuş mahvoldun, **sen de** 6'da git. Yani sabah saat beşte şart mı? 6'da geliyor herkes. Tövbe ya **Rabbi.**’

‘**aaa** nasıl yağmur yağıyor nasıl, bir görsen!’

‘**ben** de camları açtım, sen yürüyüşten gelmeden kapattım, korkundan.’

‘**niye?** Anlamadım, korkacak ne var?’

‘**dedim** gelir der ki ben dışarıdan geliyorum, camları açmışsın sen, soğuk, üşüyorum. Haksız mıyım? **Derdin de.** Benim annem derdi, eşek bir bataklığa battığı zaman, bir daha dikkat eder batmasın, **yazık, bir de ‘Boş ambar,** boş ölçek, ha ölç, ha ölç, **kafa da** olmayınca. Ha diyim, ha diyim, bir şey değişmez.’ **derdi**’

‘**hem** öyle diyor hem de seninle evlendikten sonra **hep çe Taluya giden boş ambar dediği babamı bir güzel ağırlıyor,** anlamadım niye?’

‘**açtı.** Karnı açtı. **Orda seviyorlardı. Annem** para vermişti, geldi bir tahta karyola, tahta böyle **somya** yaptı bize. Ne yapsın?’

‘**kendisi** mi yaptı, yaptırdı mı?’

‘**yaptırdı,** para vermişti annem, tamam... **annem** bana sabun gönderirdi, başımı yıkamak, tarak gönderirdi bana, çorap gönderirdi annem, yazık. Ağlaya ağlaya, annem, ben seni nasıl bırakırım, diye diye evlendirildim ben. Oyyy çok zalimlerdi. Annemin üzerine çay dökülmüş, yanmış. Demiş ki Allah'ını seversen, Turna'yı benim yanıma getirmeyin. Kimse beni annemin yanına götürmedi, bırakmadılar gideyim, aynı evin içinde. Ben de ağladım ‘**ay** annem, ay annem, seni nasıl bırakıp gideyim **annem**’ A o Hanım ablam, evlenmişti 15 gün önce bana dedi ki sana elbise kesiyorlar, gelinlik. Ben dedim ben istemiyorum, gitmiyorum. Ablam Hanım'ı çağırdılar, geldi durdu ayakta, ölçüsünü aldılar. Ona göre elbiseyi, gelinliğini kestiler. Şeyin annesi, Fazıla'nın annesi, amojın Zehra dikti, bana giydirdiler. Gittiğim gün de gene geldi, yazık, ablam Hanım, geldi, birbirimize sarıldık, nasıl ağlıyoruz perdenin arkasında, yazık...’

‘**bugün** hep yağmur yağacak.’

‘**yağsın,** su yok su, yoksa kuraklık başlayacak.’

‘**gene** apartmanı öyle pisti?’

‘yoo...’

‘**kim** yıkamış?’

‘**ben** ne bileyim anne! **temizdi. Teyzemi,** Ceylan'ı aradım ‘babam sigara içmezdi, annem de içmezdi o zaman’ dedi. Ne zaman ki o Yezid, babamı öldürdü, ondan sonra annem sigaraya başladı. Annem bana beddua etti mi hatırlamıyorum, **o kadar çok kalmadım ki yanında** ama diğer kız kardeşlerime etmiş, **dedi**’

‘Gulamın! **aynen annemin,** çene Küçükağa'nın dediği gibi de oldu, hiç gülmedi yüzüm, hep ağladım, öyle çok ağladım ki çe Talu'dakiler beni susturmak için kara reşanı (siyah urgan) damda bir kova, tencere vardı onun üzerinde getirip götürüyor ‘bak bu tilkinin kuyruğu, eğer daha da ağlarsan seni alır götürür’ diye korkuttuklarında, hele duruyordum. Ben bilmişim ya daha küçükken başıma gelecekleri de çekeceklerime, dertlerime ağlamışım. Çe Talu'da amojın Fatma, amcalarımı ‘çene Küçükağa, arazileri oğullarının üzerine tapu ediyor’ diyerek **kışkırtırdı.** İki yenge, amojında anneme hınçlarını bizden çıkarıyorlardı; dövmüyor, onlar da beddua ediyorlardı. Amojın Fatma çift (ikili) oynuyordu, yüzümüze kurban heyran, can; arkamızdan, amcalara ‘Efendi'nin kızları çok yemek yiyorlar, yetiştiremiyoruz hem artık evlendirin gitsin, orospu **olmadan’ şikayetini ediyordu.**’ **Kasman'da kadınlara** bol keseden ‘orospuluğun, kaltaklığın’ dağıtıldığını annenden, teyzen Selvi'den dinlemenin öncesinde daha **çocuklukta;** uğruna “Nisa ve Nur” **suresinin** indiği **Kur'an– 1** Kerim’le iffeti korunan, bir anda, bir dakikada üzerine atılan iftiralar, yalanlarla ahlaksız ilan edilen kadına, istendiğinde aynı hızla masumluğunun geri yükleneceğini gösteren, bugün vuku bulsaydı reality showcu Esra Erol, Müge Anlı,

Didem Yılmaz'ın anında **çözecekleri**; elde edilen ganimet yanındakinin sayıldığından ekonomik kazancın müstakbel sahibinin belirlenmesi için eşleri arasında çekilen kura gereği, Yahudi Mustalıkoğulları aşiretine düzenlenen, zaferle sonuçlanan sefere birlikte çıktığı “beni nasıl seviyorsun” merakına “kördüğüm gibi” cevabını veren kocası Hz. Muhammed'in, Mustalık kabilesi reisinin kızı İbn- i Kays'ın savaş ganimeti, ismini küçük kız, kadın anlamına gelen Cüveyriye'yle değiştireceği Berre Hatun'la para ödeyerek evlenmesinin; hoşuna gitmesi beklenilmeyeceğinden kindar, kıskanç duygulara yenik düşmesi de garipsenmeyecek; hacet gidermek için ayrıldığı mola yerine, kaybolan kolyesini aradığından gecikince, ordunun kendisini almadan çekip gittiğini gören bu sırada karşılaştığı; sonrasında işin içinden çıkamayınca, kendisini bir şiirle hicveden şair Hassan bin Sabit'i kılıç darbesiyle yaralayacak, hakkında “**gey**” dedikodusunun çıkmasını dahi göze alıp “ya müminler, ben hasurum zaten” deyip **konuyu** bambaşka mecraya çekecek Safvan bin Muattal'ın devesinin üstünde Medine'ye dönünce, hakkında çıkarılan, kocasını aldattığı dedikodularını çürütemediğinden kovduğu, ama ayrılırsa babasının desteğini yitireceğini, itibarının da sarsılacağını düşünerek geri getirmek için gittiği kayınbabası Hz. Ebubekir'in evinde, Allah'ın müdahillliği sonrası, minderin üzerine inen vahiy; Nur **suresi** 11– 20. ayetlerindeki iftira atanı “münafıkların” cezalandırılacağını (**tüm** bunlar yaşanırken **bugün de** rastlanmayacak kadın dayanışmasına parantez açıp; rekabet ettiği Hz. Aişe için görüşüne başvuran Peygamber'e “Ya Resûlallah! Ben işitmediğimi 'işittim' demekten, kulağıma gelmeyi 'duydum' demekten kulağımı ve görmediğimi 'gördüm' demekten gözümü korurum. Vallahi, ben onun hakkında hayırdan başka hiçbir şey bilmiyorum. Müslim, 8:118” diyecek Hz. Zeyneb'i anmadan geçmek olmazdı) Hz. Muhammed'in ümmetine açıklamasıyla aklanan Hz. Ayşe'nin, maruz bırakıldığı; niyeyse kaybedilince İslam dininin yeni ayetlere, yeni geleneklere... yeni temizlenme usullerine (teyemmüm abdesti) kavuştuğu “İslamiyet'te kaybolan kolye, gerdanlık” İFK hadisesi için bile ayet gönderirken, karalama, asılsız itham, iftirayla karşılaşan kadınlara yönelik tek bir ayet gönderip de rahata erdirmedeğini, ayrımcılığına son vermediğini bilmek istemediğin Tanrı'nın makbul, dokunulmaz kulları erkeklerin adını, işlevini tanımladıkları ilişkiyi sıkıntılı **hale** sokan 'bil bakalım kadının teki yolda yürüyormuş ayağı tökezlemiş **soora** orospu olmuş **nie???**'

'**ayıp** ya, bu nereden çıktı şimdi?'

'**bugün** okulda Enis sordu.'

'**konuştunuza** şeye bak, kadınlardan başka konu yok muydu? Cevap neydi?'

'**kötü** yola düşmüş de ondan" sohbetlerinin faili Orta Doğu'nun 'çiçek açmalarına fırsat tanınmamış' kadınları; bu hayatta hep ve her zaman, en çok isimlerimizin "**orospu'ya çıkarılmasından**, kötü yola düşmekten...düşürülmekten korktuk... **korkutulduk**. Daha, hayat, toplum, vatan, din hakkında bir fikre, deneyime sahip değilken, önce ebeveynler, sonra çevresindekilerce kız çocuklarının beyinlerinin en... en dibine kazınan; şahit olunana bile “acaba yanılıyor muyum” sorgulaması gerekirken; görmediği, başkasından duyduğu şeyler için peşin hüküm; biri ya da bir şey hakkında bir şaya çıkmışsa, gerçek olma payı yüksektir saçmalığının, “beynim yok, somut delil olmasa da iddiayı doğru kabul ederim, çünkü malım” mealinin de üstü cahilliğin, ön yargılılığın beyanı söyleyen – **sanki** hiç olmamış olunmuş yapmamış, iftira atmamış, günahsızmış gibi ortalığı karıştıran kör olasıca ve pişkin **trol**– bir atanın dedikoduculuğunu kapatma uğruna; haklı, haksız herkesi zan altında **bırakan** “**çamur** at izi kalsın”ın tamamlayıcısı, yargısız infaz “ateş olmayan yerden duman çıkmaz”a güvenip yürütülen mantığın, Tansu'nun kızı Yıldız'lara, masumlara zararının tiksindiriciliğinde ‘aman kızım, ben diyeyim erkeklere güvenme, tek istedikleri yatağa atmaktır, onun için peşinde koşarlar, bir kadına baktıklarında, konuştuklarında – **olmayanlar da** mevcuttur; medeniliğin ayracı da bu **noktadır**– düşündükleri, arzuları, merakları etek, pantolon **altındakidir**' söylemli **genellemenin gölgesinde**, diğer hazlardan daha çok sevilmesi eleştirilecek bir durum da değilken, başta sosyolojik açıdan istediklerini az çok elde edecek ekonomik güçteki eğitilmiş beyaz yakalılar; hazlarını, biyolojik gereksinim cinselliği, mutluluğun aracı edip doğallığını bozarak; kapalı ortamda anda kendini gösteren şehvetin karanlık yüzü inlemeli, bağırmalı,

bilemedin en fazla yirmi dakikalık hazzı, dünyanın merkezi; tecavüz, taciz, cinayet nedeni yapıp, hayat kaydırarak kadar **önemse(t)menin, abartmanın** ayıplığı ilan edilmiş kadın, erkek üreme organının başrolü paylaştığı “a... koyum, siktir et”lerle başlayan **küfürleriyle** her günün vajina- penis diyaloglarının akarlığında, varoluş amacını üreme, seks ile anlamlandırmak, işte tam bu noktada, **burda**; ortaya sürülerek bireye, topluma **empozelenen** refah düzeyi yüksek, adaletli, özgür, kaliteli bir yaşam için değil de ‘insan çoğalmak için vardır, onun için **yaşar’ tezinin manasızlığını** kendimce ispat için ‘Homo Sapiens “modern insan” soyu da kaçınılmazdır, Arkaik Sapiens, Neandertal’ler gibi, bir gün yok olacaktır, varlığı sonsuz canlıya **rastlanmamıştır’** dememek için frene basmak zorunda **kaldığım** şu an, **acaba bunu bilmelerinden yüzü** ölen dedesine benziyor... **amcası** gibi yalancı, annesi gibi ruhsuz, babası gibi sinsi, halası gibi inatçı, anneannesi gibi eli açık, dayısı gibi cimri, teyzesi gibi hayalci, babaannesi gibi duygusal tanımlamalarının kökeni genetik pek çok özelliğini, karakterini, huyunu suyunu, göz rengini, yüzünün ifadesini, güzelliğini, çirkinliğini, boyunu posunu, belki **zekasını** da atalarından alıp sonraki nesillere devreden insanoğlunun, genetikle pek de ilintilenmeyecek çevresini algılama, ayrıntılara dikkat, sorgulama, sanatla, yazınla haşır neşirlik benzeri sosyal yönü; dünyadaki 8 milyar bireyin birbirine benzemeyen parmak izine sahipliği gibi kişiden kişiye değiştiğinden ‘babasının... annesinin oğlu hiç değil... iki kelimeyi yan yana koyamıyor, şu kadarcık babasından, annesinden **feyzalmaz** mı insan, bu kadar mı farklı **olur’** yakınmalarını duymalarından **miydı kendisi** gibi düşünüp yazamayacağını, çizemeyeceğini, üretemeyeceğini tahmin edip ‘aman da soyum devam etsin, benden bir parça kaldın geride telaşına **kapılmayıp’** ya da ‘beni tüketen iç sıkıntılarım, takıntılarım, umutsuzluğum, dur durak bilmeyen merakım, uçluklarım genetikle başına bela olmasın, hayatı **mahvolmasın’** diyerek ardında bir çocuk bırakmamış onca Schopenhauer, Michelangelo, Kant, Nietzsche, Beethoven, Descartes, Proust, Thomas Bernhard, Franz Kafka, Edgar Degas, Sait Faik ve... **ne?** Yaz haydi? Çekinme, yanıldın yine “ve kendim” yazacağımı sandın değil? **ve** sen benim “kaldır başını, aşk belden yukarıda sevgilim! ci **Şairim**, cidden ve de eğer kitleleri etkileyen roman, şiir yazma, resim çizme, heykel, beste yapma, farklı, reformcu, radikal düşünceler öne sürme, yeni şeyler icat etmeyi sağlayan kişiye özgü yetenekler kendinden sonrakine **devredilseydi**, bugün Karl Marx, Victor Hugo, Ernest Hemingway, John F. Kennedy, Martin Luther King, Che Guvera, Marie Curie, Steve Jobs; **Nazım** Hikmet, Tezer Özlü, Vedat Türkalı gibi onca yazar, besteci, ressam, felsefeci ve siyasetçinin; aldıkları telif ücretleri sayesinde kimseye muhtaç olmadan rahat bir ömür sürdürdüklerinden el – hak şanslılıklarına diyecek söz bulunmayacak çocuklarının, torunlarının; en az onlar kadar kitleleri peşinden sürükleyen eserlerinden, düşüncelerinden söz ediyor olacaktık diye **düşünmene** sebep bu konuda, öyle tez hazırlamak için yazarların, **sanatkarların**, düşün adamlarının soyunu sopunu araştırmaya, gözlemeye de gerek yok, her gün ekranlarda seyredilen, kitapları okunan, müzikleri dinlenen yazar, şair, felsefeci, sunucu, gazeteci, besteci, oyuncu, ressam; onca Mehmet Ali Birand, Ulus Baker, K. İskender, Oruç Aruoba... Müşfik Kenter öldükten ya da Sabahattin Ali, Uğur Mumcu, Tarık Dursun, Abdi İpekçi öldürtüldükten, Deniz Gezmişler astırıldıktan sonra **illaki** ‘yolu yolumdur... ondan çok şey öğrendim, mirasını devam ettirmek **borcumdur’** militanlığında fikirlerini, davasını sürdürüleceğini ayan beyan eden kan bağı olan, olmayan tonca mirasçının, kısa sürede söylediklerini unuttuğu, ölenlerin eline su dökemeyecek sıradanlıklarını, eserlerini, davranışlarını sergilediği her **yinelenen gerçeklik... aldanış gibi**, orospuların peşinde koşan caddede, otobüste, dolmuşta karşılaştığın asık, memnuniyetsiz suratlar, tabu saydırıldığından konuşulmasından hoşlanmadıkları, utandıkları cinselliğin eşleştirildiği başka bir dilde dürüstlük anlamına gelen namus da öğretilenin aksine – her ne kadar bazı insanlar için hala öyle olsa da bir gün herkes değişecek– iki bacak arasıyla ilişkisiz, kendin olmadır ki, demokrasiyi işletmeyen otoriter yönetenlerin yalanlarını, **üçkağıtçılıklarını** kapatmanın; çalıp çırpmayı, ahlaksızlığı, çapsizliği, nepotizmi felsefesi yaptıkları rejimlerini ayakta tutmanın ‘ne yapsak ne bulsak da uğraşıp dursunlar, peşinden durmadan koşsunlar, sunduğumuz hayatın rezilliğini, zehrini fark etmesin, **anlamasınlar’** derdinden kurtuluşu dinini de

kullanarak, istendiği anda **piyasaya** sürecekleri esneklikte, olağanüstü abartılı anlamlar yükledikleri onur, şeref, vatan, namus benzeri kavramlarının, argümanlarının yanına yerleştirdikleri uyuşturucu obje “**kadın**”ı geçici rahatlama, haz almadan öteye gidemeyen cinsellikle de tamamladıklarında sen:

‘Bizi sevmiyorlar hayta sevgilim

Bizi sevmiyorlar

İstemiyorlar bu gezegende.

Ne erk, ne demokrasi ne muhalefet ne de aşırı **uçtakiler**’le kaleme dökmeden de benim sevdalara aç Şairim, bil ki evladını uğruna **ölecek** kadar sevdiği **ama evlatlarını**, evladını öldür(t)meyecek kadar sevmeyen, bir **memlekette** kimse de seni, sadece sen olduğun için sevmeyecekti ‘dünyanın para, cinsellik, seks üzerinde döndüğü bir **gerçek**’ diyenlerin gerçeğinin paradan, seksten başka bir şey olmaması nedir Allah aşkına da demedim ben. Evet! **çocukken** bakkala, şimdilerde markete ekmek ya da başka bir şey almaya gönderildiğinde parayla (muadili kredi kartıyla tanışmamıştık) **istenen** alındıktan sonra belki de etraftaki çocuklar da öyle yaptığından, bir nevi kendine ait olmayan, güvenildiğinden emanet edilen paranın üstünü kullanarak, daha o yaşta anneler çalışmadığından “baba malına” çöküp sakız, tüpte çikolata, şekerleme, bisküvi, lokum alınarak alıştırıldığı vurgundan haz alan, ailenin, komşuların ‘çocuktur ne olacak, canı **çekmiş**’ korumacılığında kötü bir şey yapılmadığına inançla yola devamda, bir gün, hayatın **odağına** yerleştirildiği keşfedilen para ve seksin birlikte hareketlendiğinin (parası olan sekste de profesörlüğe uzanırken, olmayan “el”izabeth’le idare ettiğinin) farkında bile değilken sen, başkasının hakkına saygılı, sevgi dolu iyi bir insan olmanın, bilimle, teknikle, finansla içi içe Mary Anderson, Grace Hopper, Lisa Su, Marissa Mayer, Demet İnkiler, Berna Akyüz, Bill Gates, Mark Zuckerberg, Jeff Bezos, Elon Musk ve Aziz Sancarlar gibi aklını, yeteneğini kullanarak para kazanmanın teşvik edilmesinin yerine değerler silsilesinin en tepesine ‘uyuşturucu mu satarsın, kara para mı aklarsın, zaman zaman devletin desteğiyle şeytanlaştırılanların kayyumla malına mı konar, mafyatik usullerle Paramount Oteli’ne mi çökersin, 750 milyon dolar kredi kullanıp devleti mi dolandırırsın; ne yaparsan yap, nasıl olursan ol, yeter **ki**’ zenginleşerek çok para kazan = güç & güç + seksi kadın, yakışıklı erkek kondurulduğu andan itibaren de dirsek çürüterek sınavlara hazırlanıp, kazanmanın köküne kibrit suyu eken %60 dilimdeki bir öğrencinin her şehirde mantar gibi türetilmiş özel ya da devlet üniversitesine para bastıran, YKS’de ilk bine, beş bine girmiş öğrenciyle aynı “elektronik elektrik... bilgisayar yazılımı, tıp” bölümünde okuma başarısızlığını büyük bir ihtimal torpille... rüşvet vererek dolgun maaşlı işe girerek iyi bir maaş = seksi hatun = para, seks döngüsünde – **bakmayın** siz, kişinin dış görünümünden önce **zeka**, entelektüel ve kültür seviyesinden etkilenildiği iddiasında sapyoseksüel kadın, erkek tercihimdir geyiğine, Playboy dergisine kapak pozu vermesini eleştirenlere “kadınların kendi bedenleri üzerinde istediklerini yapma hakkı her zaman ve her yerde savunulur, ikiye yüzlülerin ve gericilerin hoşuna gitse de gitmese de” diyecek Fransız Bakan Marlene Schiappa’danlardansa; Osmanlı İmparatorluğu’ndaki gibi... akşam padişahın, sadrazamın, paşanın, efendisinin yanına çıkarılırsa, götürülürse gözdeliğe, valide sultanlığa, hanımlığa atlayıp, bir veliaht da doğurarak sarayda, hanede söz hakkına kavuşmak amacı olduğundan, tek işi, tek düşüncesi süslenip püslenip seçilme bahtına erişmeyi bekleyen cariyelerden yana oy kullanacakların çoğunluğunda– kola takıp cemiyete sokulan güzel, bakımlı bir kadına, bir erkeğe sahipliğin **başarı sunulduğu noktada**; tarih boyunca bulunduğu her ortamda rahatını sağlama, hizmetini görerek hoş tutma misyonu yüklenilen, kadınların da şuh, güzel, bakımlı görünme gayretinde, cilveli kadınlıklarını kullanarak ki yoksa bir halı içinde sarayına girerek sevgili olduğu (sonrasında yakın müttefiki Marcus Antonius’la evlenen) Roma diktatörü Julius Caesar hükümdar ilan edip arkasında durmasaydı ne Kleopatra Mısır Kraliçesi ne de 1711 Prut Savaşı’nda tarihçilerin hepsinin olduğunu kabullendikleri çadır ziyareti ile Osmanlı Sadrazamı Baltacı Mehmed Paşa’ya kuşatmayı kaldırtan, Çar I. Petro’nun da “çıkardığı emirnamede kurtarıcılığından söz ederek” 1712’de evlendiği Katerina, Rusya’da Çariçe **olamazdı**– istediklerini elde etmelerini sağlayan yumuşak karınları sekse zaaflarını bildiklerinden erkeklerin, **taa Orta Çağ** öncesi kabile

yaşamında bile başları sıkıştığında işlerini yoluna koymak, rakiplerini alt etmek, hatta istihbarat örgütlerinin faaliyetlerini yönlendiren – I. Dünya **Savaşı'nda** Alman Gizli Servisi'nden 30.000 mark aldığına dair senedin delil gösterildiği, Almanya yararına kullanmak için pek çok kara, deniz ataşesine metreslik yapmış, sonra idam edilmiş Mata Harilerin varlığının Sedat Peker “...Acarkent'teki **bekar** evinde yaşıyor. Cihan Ekşioğlu; o eve davet ettiği, **alem** yaptırdığın, kafan güzelken padişah kaftanı giyme...” ifşası öncesinde de herkesin haberdarlığında, failleri gizlenen, istisnasız her partide, örgütte, şirkette, aşirette ‘fakir kızlara burs verip okutuyorlar hem kendileri hem de yakın çevrelerine bu kızlardan sevgili **ayarlayan**’ Esenyurt Üniversitesi sahibi Orhan Özyurt gibi, onlarca Aliye Uzun, Korkmaz Karaca’nın; Deniz Baykal, Burhan Kuzu, uyuşturucu patronu Zindaştı’ye, belediye başkanlarına, siyasetçilere, iş adamlarına servis ve hediye “kadın sunulması” törenlerinin **şavaşasında** güneşin etrafında döndüğü unutulup “dünya; para, altın, petrol, pırlanta, bitcoin ve seks üzerinde dönüyor” zihniyetine **yol verildiğinden** Afrika’da üstsüz dolaşan bir kabilede kadınların memelerini kapatmasını isteyen “yüzyıllardır böyleyiz, kadın memesinden tahrik olunur mu”, “sapıksın”la suçlanacağını yüzde yüzlüğünde ‘**bakma** sen de kafanı çevir! yürü **yolunda**’ seçeneklerini **dışlayan**; cinsel obje saç ise saçla; gözse gözle; simsiyah bir örtüyse örtüyle; 6- 8 yaşındaki bir çocuğun duru teniyse o tenle; sakızsa sakızla; gölgeyse gölgeyle hareketlenenlere “Yeter! hiçbir şeyimi değiştirmeyeceğim, etek giydim diye arıyorum sanan sen, kafanı değiştireceksin. Evli değilim, başımda bir erkek yok diye gece eve geç geldiğimde perdenin arkasından ‘cık, cık’la gözetleyen komşum sen, perdeni kapatacaksın. Denizde kadını süzen sen, önüne döneceksin, çünkü ben, denize girmekten vazgeçmeyeceğim. Artık seninle olmak istemiyorum dediğimde üzerimde hak iddia etmeye çalışan sen, yoluna gideceksin; çocuk doğurmuyorum dediğimde “aaa ne demek çocuk **yapmam**” diyen politikacı, işine bakacaksın. İnsanlara kadın işi, erkek işi diye rol biçenler, eşit paylaşımı, yurttaşlığı öğreneceksiniz!” isyanlı Emel’in ardında “saç telinin, ayak bileğinin, poponun, göğüslerin, gözlerin, dudakların, ellerin, bir taraflarınızı şişirmesine, bikini, dekolte, mini etek, pantolon giyilmesine “tahrik ediyor...oluyorum” bokunu atmaya artık bırakın, zira, son durağı burkadan göz gözüksün mü gözükmessin mi? Kara çarşıftan burun çıkmalı mı çıkmamalı mı?” olacağı kadına, gözünün üstünde kaşın var bahaneli yaklaşımla tahriksiz bakmayacağını bildiği **erkeğin** nefisini köreltmek için kadının kendi bedeni üzerindeki kullanım hakkını “tesettüre gir, örtün, saç telinin gözükmesi Allah’ın gazabını çeker” tebliğleriyle elinden alan, ayıp saydığı cinselliğin nasıl yaşanacağını, gusül abdestini, zinanın tespiti için yeterince tertibat almasalar da paçayı yırtacakları asgari şahit sayısını 4 (Why not four?) belirleyen **Kur’an’ın sure, ayet ve hadislerle konulmuş yasaklardan**, kurallardan konuşulan konuların, yakıştırılan sözlerin sıradanlığından, seviyesizlikten, muhatap olunan bakış açısından, anlayıştan **hazzetmediğim** kaba sabalığından ısınamadığım **İslam coğrafyasında....**

....anlayamıyorum da çıkış yeri aynı coğrafya olmasına karşın büyük absürtlük Hz. İsa’nın bakire Meryem’den doğmasını kabullenmiş Hristiyanlıkta, İncil’de bu derece yer almayan gündelik yaşam, değişim, akıl ve bilimle çatışan, çelişen yasakların kaldırılması, güncellenmesi – Galileo ve Engizisyon mahkemesi– dünde; dinle, tabularıyla kıyasıya mücadeleye girilmeden mümkün olmadığı dünyada, bugünde; ne kadar ötelenirse **ötelensin** Suudi Arabistan örneğinde görüleceği üzere, durdurulamayan teknolojik gelişimle tezatlık arz ettiğinden mücadele edilmeden de **dini** açılıma yönelerek kurallarında **değişiklik yapmak** zorunda kalınsa da dönüp dolaşıp sürekli kadın, erkek doğmanın yol açtığı sorunlara demir atmaktan da artık **bıkkınım**. Öyle ilahiyat eğitimi almış, prezantabl sofı, soft irticalığını, medyatikliğinin arkasına beyaz Müslümanlığını da gizleyen mantığının gereği “cennette erkeklere kadın verileceği gibi, kadınlara da erkek verilmeli” müjdesini ihmal etmeyen, ilahiyatçı profesör tavrında dini, İslam’ı yorumlayacak ne bilgimin **ne de halimin olduğunu** baştan bildiriyorum ki kafa karıştırmaktan öteye gidemeyen “yok o ayette şu vardı, yok bu **surede** bu deniyor” tartışmasına bulaşmadan aklıma yatmadığından – eğer **Kur’an’da** yazılmasaydı örtünmenin isteneceğini öne sürebilir misiniz ki **Tanrı’nın** kulu kadının (niye ilgilendirsin ki) **ziynetlerini** söz konusu etmesi, ayet göndermesini de– mantıksız

bulduğum yasakların tartışılmasını, sorgulanmasını günahla, münafıklıkla nitelendiren cinsiyet ayrımcısı – **allasen**, en nefret ettiğim şeyi yapıp, **ordan**, ‘başka dinlerde de öyle, **şöyle**’ diye laf sokup durma, olabilir, muhtemelen de öyledir ama muhatap olduğum, hayatımı biçimlendiren kendi dinimle ilgili sorunun, sorularım var benim, ha **sen de** farklı düşünüyorsun madem, savunmak için yaz bir roman, elini tutan biri yok nasılsa– baskıcı, erkek erkli **İslam dininin** – **bugün de** onca Hiranur Vakfi kurucusunun 6 yaşında kızının (H.K.G.'nin), 29 yaşındaki talebesiyle (K.İ.'yle) **dini nikah** yapılarak evlendirildiği bu toplumda, çağdaş olduğunu söyleyenleri bile etkisi altına almış– ‘**benim malım**’ zihniyetinin **kadınların başının belası** “küçük yaştaki kızlarla evlenilmesi sünnettir”ine **binaen**; yaşananı, gelişimi, değişimi incelendiğinde bilinen **hiçbir** medeniyet, çağ, masum değildir, insanoğlu gibi, diyerek, günümüzde Sudan’da kadın sünnetleri, Afrika’da sihirli uzuvlarına sahip olanlara şans, sağlık getireceğine inanılan Albinoların uzuvlarını satmak için kaçırılıp öldürülmesi, Uganda’da eşcinsellere ömür boyu hapis cezası verilmesi gibi yöresel “kültürel” farklılıkların cinsiyetlere, ırklara yönelik hak ihlalleri, vahşeti, gaddarlığı nasıl mazur görülmeyecekse; **apolojetik yaratıcılığının** eline su dökülmeyeceğinin, apolojist kanıtlarından; peygambere, halifelerine sübyancılık yakıştırmalarını bertaraf için yaş ergenlikten sonrası sayıldığından aslında 18 yaşında genç kızlarla evlendikleri söylenip “zamanın Arap toplumunda” diye başlamadan evvel Hz. Aişe’nin evlilik yaşıyla ilgili copy paste “Onlar beni bezeyerek öğlen olmadan Resulullah’a teslim ettiler. Ben o zaman dokuz yaşıyordum (Sahih– i Buhari, c. 5, s. 70– 71). Ben Resulullah’ın huzurunda oyuncak bebeklerle oynardım; benimle oynayan arkadaşlarım da vardı. Resulullah içeri girdiğinde onlar utanırlardı, ama Resulullah onlara iyi davranır, onları benimle oynamaya teşvik ederdi; onlar da benimle oyuna devam ederlerdi (Sahih– i Buhari, c. 8, s. 37).” içerikleri aynı hadisleri Buhari, Müslim ve Ebu Davud, yanlış aktararak gaflete düşmüşlerdir diyorsanız şayet, İslam’ın önemli hüküm kaynaklarından “sünnet”i de **inkar** edeceğinizden susma hakkımı kullanıp; MS 600 yıllarında 6 yaşındaki Hz. Aişe’yle nişanlanmış Hz. Muhammed’in iki kızından; sekiz ya da on yaşlarında evlendirdiği Rukiye’nin ölümü üzerine diğer kızı Ümmü Gülsüm’ü de verdiği Hz. Osman’ın; Hz. Ali’nin on bir yaşındaki kızı Ümmü Gülsüm’ün Hz. Ömer, ölümünden **sonra da** ağabeyi Cafer’in oğlu Avn’a, Avn ölünce, kardeşi Muhammed’e, o da ölünce yine Cafer’in bir başka oğlu Abdullah’la çocuk yaştaki evlilikleri; kadın erkek arasındaki ilişkilerde “seksonormatif”likleri ayyuka çıkmış; akışı içinde tarihin, özellikle de bireyin özgürlüğünü reddederek, güçsüz ve zavallı kadına her türlü eziyeti reva görmüş dinlerin, sistemlerin arkasındaki ataerkil, sınıfsal iktidar yapısı görmezden gelinemeyip, Orta Doğu coğrafyasındaki erkek familyasında da 1400 yıldır değişen hiçbir şey yok **demek ki; diyenlere** içten kalp emoji yolladıktan sonra, iradesiyle istemesinin mümkünatsızlığında 6 yaşındaki kız çocuğunun (Hz. Aişe), yeni kurulan bir devletin başkanına verilmesinin evrensellik, bilgelik iddiasını yerle bir ettiği Kureyş ve diğer kabilelerin dışında dün ve bugünde **imparatorluklarda, krallıklarda**, çok uluslu şirketlerde, aşiretlerde, ailelerde görülen çıkar ve iktidar uğruna kadınları; ana malları, kapitalleriymişçesine takaslamalarının, evlendirmelerinin, berdellemelerinin yüzyıllardır kız çocuklarının **kaderi yapılan** çocuk gelinliklerin; ölünce kocası, karısı; kardeşi, baldızı, eniştesiyle evlendirilme geleneğinde saklı ensest ilişkilerin yaygınlığı yadırganmadığı, sorgulanmadığı müddetçe “her kadın (artık ne kadarını kapsıyorsa) bir parça **orospudur’un** tezahürü ‘her erkeğin bir parça orospu çocuğu... pezevenk olması’ tartışması karşısında sanırsın dünya orospu... **orospu** olmayanlardan ibaret bir yer ve ataerkilliği sorgulatacak, şaşırtacak düzeyde bazen erkek çocuklarına bile “Saat kaç biliyor musun? **neredeydin**, **bu saate** kadar kiminleydin?” copunu elinde sallayan babaların dayağından kurtulduktan sonra bu defa da “aptallığın dibi” gördürecek medeni birinden algılamasını istemek, ötenin ötesi bir gerçeklik olacak “sana demedim mi ben baban bi duysa, başın önde git gel işte” öfkesinde saç, kulağı çekip, tokat atarak **erkek ayarı verecek**, kızlarının ‘kendi haline, gönlüne **birakırsan**’ Cumhurbaşkanı Özal’ın kızı Zeynep gibi davulcuya, zurnacıya kaçmasını, orospuluğunu **önleme çabasındaki çoğu** çocuk gelin annelerin, boş egolu kocaların, abi ve ablaların ‘insanın, ailesinden başka nesi, kimi var, insan ailesi

için (hani hiçbir karşılık beklenmemeliydi) her şeyi **yapmalı**’ manipülesi “**kutsal aile**”nin; ‘iyi evlat, anneyi, babayı, atayı üzmez – birilerinin üzülmemesi, birilerinin üzülmeye bağlı ise buradaki hakiki üzüntü nerededir?– ders çalış, geç kalma, yaramazlık yapma, otur, kalk, ye, iç, dolanma, açık saçık giyinme, o küpe ne öyle, oğlana yakışır **mi?**’li psikolojik tacizini, baskısını hak gördürme anormalliğini kabullendirerek yetiştirilen **itaatkar** çocukların özgür bireyliği fark etmeleri “kutsal ailenin” yalanlığının idraki gibi ömürlük zaman alacağından, acaba ebeveynlik ruhsatı uygulamasıyla, anlayıştan sevgiden uzak, çağa uyumlu çocuk yetiştiremeyecek karakteri tespit edilenleri kısırlaştırarak topluma büyük bir iyilik edilmiş olmaz mı? Hey gülüm, heyyy! **senin** bu “üst insan”, “ari ırkı” çağrıştıran “ebeveynlik ruhsatı” düşüncen çoktan tarihin çöplüğüne yollandı, üstüne İsrail’in, Filistinlilere insanlık dışı ihlalleri; sırf dininden, kökeninden dolayı Nazi kamplarında, savaş alanlarında milyonların yok edilme canavarlığını savunacak derece şirazeyi kaydıranlara “Hitler, Yahudilere az bile yapmış” dedirtince; bir gün herkesin faşizm barındıran bir düşünceyi **aklından** geçirebileceği... **bir** tavırda bulunabileceği önermesi de böylece doğrulandı. Oooo sen, eyyyy ne yazacağını şaşırmış yazarım, **niyedir bu kızgın satırlar**, birazcık **gerginmiyiz** ne?

‘**amca** kızı Leyla’nın ölümünden iki, üç yıl sonra, neydi o derenin adı, hani Oğuz’un sel suyuna kapıldığı?’

‘**eree!** Ben vakit bulup da sormuş muyum acaba? Buranın adı ne, **nerden** geliyor bu su diye? Adını bilsem ne, bilmesem ne. Bizim oralarda, nereye baksak bir dere, her yer dağ, ormandı. Benim için, aramızda a **burdan** Lozan Parkı’na bir mesafe uzakta şamran altı dedikleri; kilimlerin, yünlerin, bulaşıkların, çamaşırların yıkandığı deré **Mengel** gibi suyu yazın azalan, ilkbaharda coşan bir dereydi, o kadar.’

‘**tamam**, senin vaktin yoktu, ya diğerleri? Anlayamıyorum, koca sülalede kime sorsam ne sen ne teyzemler ne amcalar ne dayılar; bir Allah **kulu da** yaşadığı **Kasman’ın, Badan’ın, Muskan’ın**, Emeran’ın, Van’ın, Muş’un etrafındaki dağların, su taşıdıkları, çamaşır **yıkadıkları** derelerin, gittikleri yaylaların, evinin karşısındaki ormanın, tepenin adını bilmiyor! İnsanın çevresine karşı bu ilgisizliği... On bir yıl yaşadığın bir şehirde en az bin kez gördüğün bir derenin adını merak etmemek tuhaf?’

‘**tuhaf** mı? Tuhaf sensin? Ne kimse bize anlattı ne de biz kimseye sorduk. Zaten niye soracaktık ki şimdi aklıma geldi mesela, deréyi Efendi derlerdi babamın vurulduğu yere, eğer dere bizim evin önünden geçseydi büyük dedenin **adını** verecek, deréyi Talu diyeceklerdi, deré **Mengel’in** adı Kasman’da Kasman Deresi, Badan’a varınca Badan Deresi’ydi, ne bileyim ben. İş yapmaktan **fırsat** bulduk da sormadık mı derenin adı ne, **nerden** geliyor diye; hem köyde hem şehirde hep çalış, hep çalış. Misafirsiz tek gün yok, köyden ipini koparanın; iş için, gezmek için, hastane için, okul için, alışveriş için, olmadı nefes almak için, canı sıkıldığı için geldiği, ne diyordu senin arkadaşın Emel ‘nohut oda, bakla sofa’ bir ev, aslında ‘Kemal Otel’ onca çocuk; amcan Haydar, yanımda okuyordu, Leyla’nın babası geldi sonra, amcan Cemal deliydi ya, deprem sonrası büyük amcan apo Hasan, hafta sonu evci çıkan yatılı bölge **okulunda** okuyan hepsi akraba bir dolu öğrenci, **lisede** okuyan dayın, Piro Kekil’in oğlu Cemal; her şeye yetiyecek, hizmet edecek tek ben. O **hengamede** hiç akla gelir mi bu derenin adı nedir?’ Cep telefonundan Google’a **bakıyor** “Akköprü Deresi’ymiş.” Duymuyor bile, üstelemiyorsun sen de bu saatten sonra bilmesi hayatına ne katacak ki. “İlkokul üçüncü sınıfa geçtiğinde sen, ikinci sınıfa giden Ayşe’nin elini tutar, üstündeki tahta köprüden karşıya, beş dakika yürüme mesafesindeki İskele Caddesi’nden geçip babanın **iş yeri Karayolları’na**, **oradan** da 2 Nisan İlkokulu’na **giderdin.**” **Şimdinin**, servis kapıya dayanmadan okula gidemeyen çocuklarını gördükçe, annenle, babanın ‘başına bir şey gelir mi gelmez **mi?**’ kaygısızlığında evden kilometrelerce uzaktaki okula göndermelerindeki rahatlıklarını, itimatlarını aklın almasa da tek başına, yanında aranda bir yaş fark bulunan kardeşinle gittiğin ilkokulun yolunun üstündeki kavşağın köşesinde, önünde babanın kışın evden hiç eksik etmediği, içine parmağını daldırıp büyük iştahla yediğin tahta kutuda pekmezlerin, bakliyat dolu çuvalların, samanların arasında yumurtaların saklandığı

sepetin dizildiği, her gün uğradığım, şeker, bisküvi, sakız aldığım **bakkalı**; yıllar, yıllar sonrası bir keresinde de şaşkın bakışlarına gülerek, boynuna “kolyen pek güzel oldu, aman yavrum, bunun içinde çok çekirdek vardır, bir de minicik bir kurtçuk, böcek de çıkabilir, dikkatli ye” uyarınla asıp, bir tane koparıp, elindeki peçeteye silip, çekirdeklerini çıkarıp ağzına verip çiğnemesini bekleyip, merakla: ‘Nasıl, güzel mi?’; ‘Çok **güzelmış**’ beğenisini aldığım Can’la, yiye yiye eve geldiğiniz, Ankara’da ne zaman yol kenarında, kaldırımlarda, parklarda illaki de yaşlı bir satıcının önünde, elinde ipe dizilmişini görsen ‘**çok** severim, iki kuruştı, ilkokulun önünde satılırdı, tadı, aroması hatta aurası başkaydı. **Nerde** Van’ın etli etli güzelim alıçları, **nerde** bu bozkırın susuz, **içi** geçmiş alıçları...’ **Şalvar**, şapık (gömlek) giysili yaşlı, köylü bir amcanın el arabasındaki çuvaldan ölçüsü bardaktan, gazetede **kağıdından** külahlara doldurduğu sonbaharın müjdecisi kırmızı, sarı, turuncu **alıçları**; **mekan**, yer ayrımsızlığında hep dewa ma **Badan’ın** uçsuz bucaksız tarlalarındaymışçasına, koşuyormuşçasına **hızlı hızlı** yürüyen, genellikle mahalledeki bostanlardan sebze, meyve veya çarşıdan entari, ayakkabı almak, bir yere gitmek için birlikte çıktığınızda, istese de yavaşlayamadığından, on adım önünüzde yürüdüğünden, yetişmek için ev halkının, annenin arkasından nefes nefese kalacağı babanın, işe gitmek için evden çıkışını görür görmez peşine takılmayı **adet** – ki az daha o çok istediği erkek çocuğundan, Oğuz’dan edecek – edinen çocuklarına; bir, iki kuruş vererek şımartma huyu sayesinde, önlüğünün cebinde hep bakkaldan, açık karton kutularda satılan lokum, bisküvi, sakız, okul önu **tezgahta** halka tatlısı, simit, boğduran leblebi tozu, diş kıracak sertlikteki keçi boynuzu, ayva, alıç, elma, pamuk helvayı alabilecek üç beş kuruşun bulunduğunu da **hatırlatan** ‘Van’da sen, ilkokula gidinceye kadar dört yanı yüksek duvarlarla çevirili, içinde mensuplarına ucuz mal satan kooperatife ait **dükkanın** bulunduğu lojmanında oturduğumuz Karayolları’yla aramızda İskele köyüne, Van **Gölü’ne** ring yapan dolmuşların geçtiği, iki yanı gökyüzüne yükselen koca ağaçlarla çevrili işlek İskele Caddesi...’; ‘Aaaa, **Allah... Allah**, her şehrin **ana** caddesinin adı ya Atatürk ya da Cumhuriyet’tir, yanlış hatırlıyor **olmayasın?**’ şaşkınlığını yansıtmaktan vazgeçtiğini bilmeyecek annen ‘Eve yakın olduğundan’ diyordu ‘**babanın** iş yerine gitmeyi çok severdiniz; amcan Haydar’ın, adını Vangül koyduğu sarı saçları, **biraz** da yüzünü o zamanın meşhur çocuk artisti **Ayşecik’e** benzeten komşum Dürdane’nin ‘Ayşecik, Ayşe’ diye seslenmesine baban da **katılınca...mahalleye**, sokağa, çarşıya çıktığında kara çarşaf giydirten; Aleviliğini açık etmemek için komşusunun ‘Ayşe’ hitabını kabullendiğini bu yıl olmuş **hala** itiraf edemiyor. İFK hadisesinde yer almış 100 esirin serbest bırakılması şartını da ileri süren Berre’yle “senin yerine mukatebe ücretini ödeyeyim ve seni eş olarak alayım” teklifini edip mehir olarak da 400 dirhem gümüş vererek evlenen Hz. Muhammed’e kızginken “Ey Allah’ın Resulü, Allah sana darlık vermez. Sana kadın çoktur. Sen cariyene (Cüveyriye’nin de Hz. Aişe’nin hamur yoğururken uyuyakalıp hamuru keçilere yedirmek haricinde hatalı hiçbir hareketini görmediğini söylediği) sor, sana gerçeği haber verir.” telkinini yaptığın, “bir adam” diye bahsettiği, cephe aldığı Hz. Ali’nin Cemel Vakası sonrası “Ya Ayşe, Resulullah sana ve bize bunu mu vasiyet etmişti?” ikazıyla, etkin olduğu siyasetle, halifelüğün kime verilip verilmemesiyle uğraşmayıp köşesine çekilmiş, ehlibeyte reva gördüğü haksızlıklarını, entrikacılığını tasvip etmeyip erkek otoritesine başkaldırışını desteklediğini söyleseydin şayet, yüzüne tüküreceği kesin çene Küçükağa’nın; Kasman’da, Badan’da köylülerin, annenin de en çok da Gilda’ya kullandığı söyleniş aklına bir kadını çağırıştırdığından Mantori adlı kadının, kıcını kırıp evinde oturmayıp o kapı senin, bu kapı benim, **ev ve** dolaştığını düşündürmüş en sevdiğin Zazaca atasözü kalıplarından “(çeneke zé mantori cérena) Montera **aşık** gibi ne dolaşıp, duruyorsun” demeyi unutmadığı ‘Ayşe , **eree** bu Ayşe **nerden** çıktı? Bunun adını, Ayşe **diye** kim koydu? Benim yanımda o lanetin adını anmayın, ağzınıza almayın. Hazretmiş, ne hazreti? Kim kaybetmiş de o bulmuş... Hindir o hin. A o Hz. Ali’nin başını yiyenlerdendir. Ehlibeytin kanını içse doymazdı, Ayşe’ye yüz bin kere lanet...’ karşı çıkışına karşın....

....**herkesin**, akrabaların, senin, adını yıllarca Ayşe bildiğin ‘**kardeşinle** sana çok güzel kısa kollu, yakası dantelli, beyaz elbise dikmişim. O elbiseyle çekilmiş bir fotoğrafın da vardı, hatırladın mı? Benim

diktiğim ilk elbiseydi, baban memur olduğundan lojmana taşındıktan sonra **ordaki** komşular sayesinde çok şey öğrendim, Dürdane abla vardı; o bana anne, abla, kardeş, arkadaş oldu; çocuğa bakmayı, giyim kuşamı, dikiş dikmeyi, yemek, turşu, salça yapmayı, alışverişi, lüzumlu ne var ne yok her şeyi öğretti. Van'a ilk geldiğimde lojmana yerleşmeden önce baban bir oda tutmuş, tek bir oda; yatıp, kalktığımız, yemek yapıp yediğimiz tek bir oda; tuvaleti de dışarıda. Hiç unutmam, babamın amcasının oğlu dava vekilliği, CHP İlçe Başkanlığı yapan dereza ma Haydaré **Zeynel'in** eski model bir cipi vardı, baban onu parayla kiralamıştı, Tatvan'a kadar Haydaré Zeynelé'nin şoförü getirdi, gelmeden bir gün önce, **hakim** abim Mehmeté **Şerif** benden... **kız**, kız, iki arada bir derede nasıl düşünmüşlerse, amcam Hüseyin'le beraber, babamın mirasından feragat edip, tüm hisselerimi de abime **"ferağ"** ettiğime dair **vekaletname** aldılar elimden. Tatvan'da bir gece otelde kaldık, ertesi sabah otobüse bindik, **aman Allah'ım** sen bir ağlama tutturdun, susmuyorsun, yanımda amcan Haydar 'eree Rukoş, hele ver bu kızı, şunu göle atayım kurtulalım' deyince ben öyle korktum, öyle bir sıkı sarıldım ki sana 'yok, yok...' ; **'annen** çok korktu ben öyle deyince niye bilmiyorum, o, yapacağımı düşündü. Geceydi, Van **Ovası'na** girdik, aman Allah'ım! **on** yedi yaşındaydım o zaman, hiç böyle bir şey görmemiş, her yer ıslıl ıslıl, aydınlık, ortalık bir parlak ki sanki gündüz mavi, kırmızı, sarı ışıklar oynuyor, dedim bu nedir? **bu** elektriktir, Erzurum'dan geliyor, **onlar da** Rusya'dan alıyorlar. Valla Muş'ta var mıydı bilmem ama **1960'ta** Varto'da elektrik yoktu, görmemiştik. **';** Geldik Van'a, otogarda baktım baban, şey kiralamış, at arabası, böyle çadırılı madırılı... **hayton**. Amcan Hasan, şehre gidiyoruz, çe Resul'den bir kat yatak, bir de cacım (kilim) başka bir şey vermedi, kapacak hiçbir şey. **Halbuki** o ev çe Resul'deki her şey, babanın babasının malıymış. Amcan Haydar, Kasman'a beni almaya gelmeden, amcan Hasan'ın verdiklerini Varto'ya götürüp cipe atmış. Van'a giderken Badan'a uğramadığımdan annemin verdiği sandığım da **orda** kaldı, bavulum mavulum yoktu, ne bavulu? To, lo, lo, lo, to... Ne diyorsun sen? Alay ediyorsun, on beş yaşındaydım seni doğurduğumda, doğum ne? Bebeğe ne lazım bildim mi ki sana bir şeyler yapayım, kim bana bir parça bez verdi, al bunu, çocuğun doğunca zıbın yap dedi de ben sana zıbın yapamadım. Hiç hazırlığım yoktu ne kundak ne zıbın, doğduğunda birileri bir bez getirdi, sardık seni, sonra çe Talu'nun terzisi amojın Zehra, çok güzel dikiş dikerdi, çok dikti sana; kundak, kollu bir gömlek **minnacık**, bir hırka ördü, altını bağlamak için bezler getirdi. Van'a gelince pudra var ya, hani böyle beyaz pudralar satılıyordu eskiden, Amerikan bezi alırdım, etrafını makineye çekerdim, bez kullanırdım. Ben doğduktan sonra kırk gün her gün yıkardım çocuklarımı, böyle çocuk tertemiz, pırıl pırıl olurdu, pudra serperdim, nasıl güzel kokardınız. Sümerbank'tan divitin alırdım, **mermerşahi** vardı, kumaş, incecik, leçek gibiydi, bembeyaz, onu alırdım, şöyle etrafını dikerdim, uzun kollu zıbınlar, işte öyle, ne olacak? Benim param mı vardı, ben gidip en lüksünü getireyim... Giydireyim... çocuklarımı... **abimin** düğünü için yanımda getirdiğim atlet, don, iki entariyle sana ait iki üç bezi annemin bohçalarından birinin içine koydum, bağladım, aldım elime o kadar, al sana bavul bohça. Düştük yola amcan Haydar'la... Otobüsün bagajından eşyaları alıp, babanın getirdiği at arabasına, faytona bindik, eve geldik, içeri girdim a böyle **rum rut... çırılçiplak...** Tek bir eşya, perde falan yok, bohçadan basma elbisemi çıkardım, astım pencereye. Ertesi gün baban Karayolları demirbaş listesinde yazılı bir tencere, bir gaz ocağı, iki üç çatal kaşık, bardak, tabak aldı getirdi imza karşılığında. Ev sahibi, meğer... biz bilmiyorduk, bir kızı da vardı, ikisi de şişmandı, bir ay kaldık kalmadık daireden biri babana 'çıkın o evden, o kadınla, kızı kötüler, orospuluk yapıyorlar, başınız belaya girer' demiş, demese bilmeyecektik, çünkü hiçbir şeyini görmedim ben kadıncağızın da kızının da. Bunun üzerine başka bir ev **tuttuk**, aynı mahallede, ev sahibinin çok güzel büyük bir bahçesi vardı, hiç unutmam, kadının adı Kevser'di; küçük bir salon, bir oda. Amcan okula gider gelirdi, o olmasa ben delirirdim, arkadaştı bana 'şöyle yapalım, böyle edelim, okulda şu oldu, bu oldu' konuşurduk, bebedin ağlıyorsun, çocuk bakmayı, niye ağladığımı bilmiyorum ya, ben de ağlıyorum, ne yapacağımı, nasıl susturacağımı, amcan kucağına alıp gezdiriyor, yine de susmuyordun. Allah'tan sütüm çoktu, bebekken topaç gibiydin, fakirdik bez yoktu, çamaşır yoktu. Bir süre sonra lojman çıktı, çeşit çeşit meyve ağaçlarının bulunduğu bahçe içinde tek katlı müstakil evlerdi, öyle apartman

dairesi değildi. Büyük bir oda, arkada koca bir kömürlük, varmış gibi fazla eşyanın, odunun konulacağı. Pahalıydı, kimse kömür yakmaz, odun yakardı. Tuvaletler evlerin dışındaydı ama tuvaletti, yani içinde musluk da vardı. Dış kapıyı açıyordun tuvalet karşında, çok da güzel taşı vardı, betonunu da güzel dökülmüşlerdi. Tuvaletle kapı arasındaki aralıkta oyun oynar, ip atlardın çocuklarla. A bu baban az değildi, Leyla'nın annesi veyvi Nace doğru demiş sana, demek görmüş, görmese yoksa niye anlatsın. Güler vardı, baban ona tutulmuştu, **on beş yaşındaydı**. Hayret etme, on beş yaşındaydı, diyordu ki 'Güler, ateşin beni yakıyor. De boş ver gitsin...'; **niye** boş veriyorsun, anlat.'; 'olan oldu, geldi geçti. Lojmanda yedi yıl kaldık, üç çocuğum da lojmanda doğdu, sen ilkokula **orada** başladın, önlüğünü giydirdim, baban elini tuttu, götürdü. Karayolları'nın servis arabası lojmandaki öğrencileri sabah tek tek toplar, öğlen üç gibi okuldan alır, Karayolları'nın önünde indirir, oradan herkes evine dağılırdı. Okula başlayınca Ayşe'yi ilk sen götürdün. **Hükumette**, devlette çalışmak o zaman çok önemli, herkese nasip olmayan bir şeydi, şanstı, memurların eşleri, çocukları için toptan sinema bileti alınırdı, sinemaya ilk **orda** gittim, seni de **götürmüştük.** Bir daha tekrarı olmayan ilk ve son, sinemaya ailece gidiş; tepenin arkasına gizlenmiş kameranın kocaman mavi gözlerine zum yaptığı başroldeki kadına, kum üzerinde kıvrılarak yaklaşan uzun ve iri yılanı görmenle attığın çığlığın salondakileri yerinden sıçratmasına, annenin utanarak 'bağırma kızım, ayıp, korkma, yılan falan yok, gözünü kapat, ben aç deyince **aç'la** elini sıktığını hatırladığım, uzun yıllar yılanın kıvrılışını, mavi gözlerini unutamadığım ilk seyrettiğin filmin isminin bir gün televizyonda aynı sahneleri gördüğün filmi izlediğinde "Boş Beşik" olduğunu öğrenmenle kırk yıllık **merakın da** sonlanacaktı. **Ne** yazık, gençliğinde, orta yaşlılığında acaba neyi olsun isterdi, en çok neyin hasretini çekti, yetimlik kolay değilmiş başına ne geldi, ya 12 yaşında evlendirilmek, çok mu korktu Badan'a giderken, **ordakiler** iyi davrandılar mı? Ta Badan'dan kalkıp da arkada da hiç kimse yokken Van'da işe girmesine kim yardım etti? Dedem ne iş yapıyordu ya anneanne, babaanne"lere varıncaya kadar yaşam **hikayelerine** ilgi duymadığın, hayallerine, dertlerine kafa yormadığın, **yabancı kaldığın** ebeveynlerinden, evin, sülalenin hizmetçisi annene '**haydi**' demiştin bir gün, yaşlılığında

'sinemaya gidelim seninle anne kız.'

'**hayırdır, nereden** çıktı **bu** şimdi?'

'methediyorlar, güzel bir **filmmiş, Vizontele** bizim oralarda, Doğu'da geçiyormuş.' Ankara'da şubat, kış; kar, sabah ayazında demir kapısının önünde açılmasını beklediğini görüp haline acıdıklarından okula alan hademeler temizliğe girişirken boş sınıfın, sınıfların, koridorların keyfini çıkarıp tahtada öğretmenmişçesine ders anlatma, resim çizme, şarkı söyleme **aktivitelerinin**; iş yerinde odacıların 'evden mi atıyorlar sizi... hanım, müsaade edin de odayı **temizleyeyim**' sataşmalarına '**sabahın** yedisinde ben yürüyüşten eve gidiyorum, bakıyorum babam kahvaltı yapıyor.'; 'Yok canım' şaşkınlığına, muhataplığın nedeni okula, işe başlayan çocuklarını gün ışımadan uyandıran babanın, kulağa 'haydi kalkın, geç kalmayın okulunuza, mesainize; geç kalmaktansa erken gidin' küpeliğine 'aman kalabalığa kalmayalım, yapılmayacak mı gidilmeyecek mi hazırlanmayacak mı yazılmayacak mı erkenden bir an önce yapalım gidelim, hazırlayalım, yazalım da aradan çıksın' desteğinin, sabahın köründe ev temizleme, randevuya en az yarım saat erken gitme, açılış saatinde marketin, bakkalın, AVM'**nin** kapısında bulunma versiyonlu aile geleneği, huyu gereği, trafiğe, kalabalığa karışmadan yürüyerek yeğenlerini götürdüğü için sevindiğin mahalleye yeni açılmış, ilk seansına bilet aldığı Atakule'nin üst katındaki Ata On'la aynı ayarda yeni açılan ne yazık ki yedi yıl sonra kapanan iki büyük, 3- 4 küçük salonlu Cine Magic'desiniz, film başlıyor, salon sıcak ki ne sıcak, mayışan **annenin**, film arasında bile horul horul uyuması "nasıl da yorgun, elleme bırak uyusun" dedirttiğinden ışıklar yanıp çıkış kapıları açılınca: 'Anne! Anne!'; 'Film başladı mı?' duymakta güçlük çektiğinden kulağına **eğilip, çıkışa** yönelmiş **sinefilileri gösterip** 'bitti anne, eve gidiyoruz' gülüşüne şaşırıyor 'aşk olsun, senin bu yaptığın, neden **uyandırmadın?**'; 'uyuyordun.'; 'nasıl yorgunsam...'; 'üzülme, yine geliriz...' annelere verilen, bir türlü yerine getirilmeyen boşlukta, havada **bırakılacak** sözlerden biri oluyor senin 'yine getiririm' vaadin **de. 'Karayolları'nın** olanakları çoktu.

Baban yemekhanede **tablod** memuruydu, sonra mutemet oldu, memurlar maaş günü küsuratını iki, üç kuruşu bırakıyorlardı, bir, iki üst üste gelince epey bir para ediyordu. Bazen **artakalan** yemekleri getirirdi eve, yemekhaneye malzemeler toptan alındığından, bakkaldaki fiyattan **ucuza peynir**, zeytin, reçel, pirinç, kuru fasulye falan da alırdı. Su, elektrik parası ödemezdik. Elektriğini yaka yaka perişan ettik **Karayolları'nı**. He valla, aynen öyle oldu. Her şeyi elektrik ocağında, sobasında yapardık; yemek, çay, banyo için su ısıtma, ısınma. Öyle olunca devlette çalışan herkes para biriktirebildiğinden çıkmak istemezlerdi lojmandan. Van'ın önemli ailelerinden Kinyaslara ait Kartal Palas otelini işletti bir arkadaşıyla, aslında oranın pavyonuydu işlettiği, **orda** vuruldu dansöz Leyla'ya. O sene kardeşi Cemal'i de yanımıza getirmişti, Karayolları'nda işçi koymuştu. Baban yok ortada, Cemal alışverişimizi yapıyor, ekmek parasını da koyuyor, Cemal alıp getiriyor, tamam. Bir gün geldi dedi ki 'sana bir şey söyleyeyim mi waye?' Dedim 'niye, ne oldu?' Dedi ki Leyla isminde bir kadın var, dedi, pavyonda, abim onun bacaklarını öyle ovuyor da ovuyor, ovuyor da ovuyor. 'Ero' **dedim 'Cemal**, sana bir şey diyeyim, sen ne kadar eşeksin, eree bir **bacağını da** sen **ovaydın**. Niye gelip bana söylüyorsun? Bana gelip söyleme oğlum.' dedim, bir bacağımı da sen ov. Üç ay sonra ne oldu? Gece, kapı çalındı. Kim o dedim, babanmış.'

'**pavyon** macerası 6 ay değil miydi?'

'**üç** aydı, üç ay. Kapıyı açtım; sen buraları bilir miydin? Sen ne kadar edepsiz bir şeydin. Yok, kusura kalma. Ne kusuru ya, kusura kalması!'

'Allah aşkına, özür dilerim dedi mi babam?'

'**evet**, dedi, ne özrü dedim ya, kimden özür diliyorsun ve **kız doğdu**, onun ismi de ona taktı, ben de kızdığımından Mine koydum ilk ismini. Adam da pavyonu kapattı, parayı aldı gitti. Birlikte iş yaptığı adam.'

'**babam**, pavyonu nasıl açtı?'

'ne bileyim.'

'kim gel pavyon açalım dedi?'

'**işte** o Malatyalı İbrahim diye bir adam. Alevi, iş yerinden değil. Malatya'dan gelmiş, orada bir astsubay vardı Malatyalı. Hani kızı vardı, öldü ya, Mine Leyla'yla yaşıt, Filiz, öldü. Onların akrabalarıydı, adam geldi, gelmiş Malatya'dan. Baban bana öyle dedi. Ben olayı bilmem, adam Malatyalıymış. Adam uzun boyluydu böyle. Onu anlatıyorum sana, 6 ay oldu para, para. Adam demiş ki buna bir tane senet vermiş, ben sana paramı altı ay içinde ödeyeceğim demiş. Baktı ki adam senedi ödememiş. Kemal Bey de kalktı, tıraş oldu, bıyıklarını, adam çalışıyordu ya, bıyıklarını kesti. Ondan sonra Yenişehir'e, Yenidoğan şehrine gitti.'

'Doğanşehir.'

'**doğru**, Doğanşehir'e gitti, parasını oradan aldı, geldi.'

'**benim** anlamadığım, bir insan geliyor Malatya'dan, bir akrabasının yanına, gel birlikte pavyon açalım diyor, o da olur diyor. O zaman öyle mi oluyormuş? İnsanlar birbirine ne kadar güveniyorlarmış.'

'**onu** bilmiyorum, o kadar biliyorum, adam Malatyalıydı. Kahve var diye orada bir kahvehane var ya, Doğulular, Aleviler varsa orada birleşiyor, orada tanışıyorlar.'

'**Babam** sana dedi mi arkadaş gelmiş, ortak olup pavyon açıyorum?'

'**pavyon** açıyorum.'

'**inanmıyorum** ya!'

'**şarkı**, türkü **söylenen** yer açıyorum dedi. Öyle deyince babanın bir musayip kardeşi vardı, o da dedi ki 'keko, kirvem, kara koyun, sonra çıkar oyunu, bırak bu işleri, yapma.' Ama baban... adam çekti gitti, üç ay sonra döndü adam.'

'**hele** bir çay koy' diyor devrimci dayın Hikmeté **İbrahim**, annenle mutfak masasındaki konuşmanıza **dahil olup 'o** zaman ben de Van'da Atatürk Lisesi'nde okuyordum. Baban hırslı **adamdı**.'

'**güldürme** dayı, babam mı?'

‘öyle deme kızım, para kazanmak için hırs yapmıştı. Şimdi anlatayım sana, baban Karayolları’nda satın alma memurluğu yaparken cebine para atıyor, alışveriş yaparken eve de alıyor. Kumar da oynuyordu, bir dönem parayı faizle iş arkadaşlarına veriyordu. Baban, kumardan eve gelmiyordu, ben hafta sonları geldiğimde size, Kemal abi iki gece evde yoktu, gelmiyordu. Pazartesi günü bir bakıyordun, sabah gelmiş, giyinmiş, işe gidiyor. Kahvede oyun oynuyordu hafta sonu. Ben, abla diyordum hiç karışma, boş ver hayat onun hayatı.’

‘verdiğin akla bak, enişten kumar oynuyor, belki batacak, aç açıkta kalacak ablan, sen hayat onun hayatı diyorsun!’

‘kaç kere arkadaşları Van Gölü yolunda yolda öldü, Engin diye bir arkadaşı öldürüldü, kumar borcu yüzünden.’

‘biliyorum, iki arkadaşını öyle kaybetti. Engin için de çok ağlamıştı. Sonra ne oldu biliyor musun? Kardeşin Oğuz da kumarcı oldu, o da kahvede kumar oynamaya başladı. Evde de oynuyorlardı, paralarını alıyorlardı birbirlerinin, kavga ediyorlardı. Baba oğulluktan iş çıkmış, kumar arkadaşlığına dönmüştü. Daha Mustafa ortaokula gidiyordu, o da oynuyordu.’

‘şimdi eniştem, para için her numarayı yapardı, her numara vardı işin içinde. Yani ben şuna inanıyorum, mobilyacıdan para almıştır. Mobilyacı Yılmaz’dan. Tabii, Güler’i peşkeş çekmiştir, para almıştır. Kadın çok akıllı kadınmış, resmen pezevenk demiş babana. Kadını satmıştır yani inanırım.’

‘dayı, ne diyorsun sen! Ya bu aşirette, sülalede paraya düşkün olmayan tek bir kişi yok, günah keçisi babam mı? Başta sen...’

‘gerçek can yakar kızım. Öyle öyle para topladı baban da.’

‘sen sekiz yaşına geldiğinde, üç yıl oturduğumuz, bahçesi, 1200 metrekareydi, büyüktü, serdiğim kilimlerin üzerinde oynadığımız geniş mi geniş balkonlu müstakil bir ev aldık, ayrıldık lojmandan.’

Ahh, diyorsun içinden, tahta tavanında çocuk uykularının katili farelerin cirit attığı o evi anımsamamak mümkün mü?

‘bak, dere gibi, adı neydi diye sor şimdi, bilmem hangi mahalledeydi ev, aradan neredeyse elli yıl geçti. Aklımdan Suvaroğlu, Selimbey, Yoğurtçular, Polatoğlu, Alipaşa, bir sürü isim geçiyor ama hangisiydi bilemiyorum. Otlu peyniri küplere koyup gömdüğüm koca bir tandır odam vardı. Karlar eriyince ilkbaharda, yaylalardan toplanan tadı güzel olanlarının, dağların Van Gölü’ne bakan tarafında yetiştiği otlar; sirimo, sirik, mendo, hellizle yapılan taze peyniri, biraz da çökeleği, bazen çarşıdan, bazen köylerdeki tanıdıklardan alırdı baban. Tazeyken değil, küpte bekletilip suyunu saldıığında tadı, lezzeti artardı otlu peynirin. On, on beş kilo taze peyniri leğenlere koyar, sonra bütün bir yıl yeneceğinden en az dört, beş küpün içine çökelek, üzerine az kaya tuzu, üstüne taze peynirleri sıra sıra dizer, son sırayı iğde yaprağıyla kapatır, beyaz bir tülbentle sıkıca bağlar, kazılan boyu büyüklüğündeki kuyuya ters çevirerek ağzı aşağıya gelecek şekilde gömerdik küpleri. Eylüle, ekime kadar bekletir, çıkarır, yerdik.’Balkon, bahçe sohbetlerinin, sofrada ister kızarmış kuzu ister Confit de Canard, Flemish Stew? olsun, sonunda mutlaka yendiğinden yemeklerin değişmez partneri, alışkın olmayan, buraya bir mim koy Allah aşkına! ‘Amsterdam’da niye yapılmıyor, otun, peynirin meşhur değil mi senin sevgili Hollanda? Yapsaydın bir otlu peynir de sırf ithal diye ‘Rokfor da hiç kokmadığından (tuu sana, yaptığın benzeşmeye, güzelim Rokforun kokusuyla kıyasladığına bak, haddini bil) ayyy kokusuna dayanamıyorum... tadı berbat, nidaları atanlar, her gün market raflarını dolduran Fransız, İtalyan, Hollanda orijinli peynirler tükettiklerinden!!! vazgeçemeyecekleri alışkanlıklarımı şçasına lezzetini ballandıra ballandıra anlattıkları Camembert, Gouda, Mascarpone, Gorgonzola, Parmesan peynirleri gibi yere göğe sığdıramayacaklardı sırf menşesi Avrupa, Hollanda diye otlu peyniri de küpten çıkarılmış hafif kekremsi, küflü Rokfor tadında hele de tandırdan, fırından yeni çıkmış sıcak ekmek, yeni demlenmiş çayla, mükemmel uyum gösterdiği şarapla, tadına doyumlayan canım otlu peynire laf giydirenler beğenmesinler, hatta mümkünse merak edip almasınlar da böylece eski usul küpte dinlendirmediklerinden hiçbir şeye yaramayan üretimden

vazgeçilip, hakikisine kavuşulacağından, ‘mıggg tadı berbat, kokusu da yenecek gibi değil’i yazmadık, duyurmadık sosyal **mecra da** bırakmasınlar. Biz; naylon beslenme çantasına; haşlanmış yumurta, patates, börek, Karayolları kooperatifinden alınma bisküvi yanına konulan Yılmaz Erdoğan’ın “soğuk ve şehirler arası otobüslerde vazgeçtim çocuk olmaktan ve beslenme çantamda otlu peynir kokusuydu babam” mısrasının kokusu üste sindiğinden birlikte sıraya oturan otlu peynirli çocuk bünyelerin, ellerindeki kulplu **naylon kupalarına** ya kuyruk ya da oturduğu okulun tahta sırasında; yıllar sonra çocuk felci, kalp, karaciğer yağlanması türü hastalıklarla karşılaşılınca; ‘meğer insanın genetik yapısına, beynine ciddi anlamda zararı varmış, işte bunlar hep o zorla yedirdikleri, içirdikleri şeyler yüzünden, mahvettiler bizim nesli, sağlığımızın içine ettiler, **laboratuvar**da ürettikleri sentetik, kimyasal sütü içirdiler “süt içirin çocuklara” kampanyasının sebebi; içeriğine bakma, şüphelenme gereği duymayacak ileri görüşlülüklerine, vizyonlarına, ABD’ye sadakatlerine hayranlık duyulacak devleti yönetenlerin, bürokratların, öğretmenlerin, ebeveynlerin ‘Amerikan çocukları her gün içiyor, onun için zeki, sağlıklı ve **güçlüler**’ telkinleriyle; tokalaşan iki el resimli beyaz çuvallar, teneke kutular içinde muhafaza edilen, okulda hademelerce kara kazanlarda kaynatılan sıcak su içine dökülerek eritildikten sonra doldurulduğu güğümünden dökülerek içirildiğinde, ağza gelen erimemiş beyaz topağından, kötü tadından **iğrenilen** – savaş şartlarının bulunmaz nimetliğinden mi nedendir bilinmez askerlere de içirildiği – 2. Dünya Savaşı bitiminde; **kıtalar arasında** kolayca taşınabilen, uzun **süre** saklanabilen araç gereç, tank, top, tüfek, buğday benzeri mamuller gibi elde kalan; şartlarından birinin ABD’den **mısır özü** yağı alınmasının da olduğu, buna yönelik ilk margarin fabrikasının kurularak yüz binlerce zeytin ağacının söküldüğünden habersiz, mutfaklarda bir köşede duran, üzerinde “**eritilmiş** tereyağı koku ve lezzetinde bir mutfak yemeklik nebati margarinidir. Brüt: 2 kg net: 1.7 kg” yazan, sarı renkli, boş tenekesi sardunyalı, sarmaşıkların, çiçeklerin saksısı “annem kullanırdı” anılarının assolisti Vita’yla, margarinle memleket insanlarını tanıştıran; 1940’lı, 50’li yıllardaki karşılığında **askeri** üsler, petrol arama izninin verildiği Marshall yardımı **dahilinde** dünya haritasının tepesindeki ABD’den aşağıya doğru bir hat içinde onca yol **katederek** son kişilerde, sende, onda, bunda nihayetlenen; her ortamda dayatılacak her şeye itaati sağlayan “ağacın yaşken eğdirilmesi” gerektiğini bildiklerinden; ‘**süt tozunu zorla içirme**’ uygulamasıyla; aba altından sopa gösterme yöntemini benimsemiş emperyalizm ve yerel uşaklarınca – hay bin kunduz, yıl iki bin yirmileri de geçti, kendini bir türlü bitirmediğin devrimci mücadele içinde sandığından **hala** 68– 78’lerin sloganvari sözcükleriyle yazıyorsun, no değişim, no gelişim, **pes!**– dünyada, ülkede, ailede, sülelede, okulda, örgütte, cemaatte normalleştirilmiş **faşizmin manipülatif kalp coşturan, ayak koşturan kelimelerinden** ‘**ülkenin... vatanın... devletin... vatandaşın...** senin iyiliğini düşünüyorum, istiyorum, hoşlanmadığını görüyorum ama inan gerekli, o yüzden yapmanı istemem, yaptıklarım, yaptırttıklarım, yoksa bana ne senin, çocuklarının süt içip **içmemelerinden’le**, savaşın yıkıcılığı karşısında büyük alicenaplığını göstererek **Batı Bloku**, bağlantısızlar **harekatı**, aç, yoksul ülkelere, sağa sola çuval çuval “insani yardım” adı altında **dağıttığı**, bazen öğretmenlerin cicili bicili paketler içinde annelere gönderdikleri “evde yapıp içirsin” hediyesi Amerikan süt tozlarına, Amerikan bayraklı gri kutulardaki limon sarısı renginde ekmeğe sürerken ‘**acaba** domuz yağı **mı?**’ kaygısında ‘**bir** bildikleri olmasa yapmaz, yemez Amerikalılar’**la** parmakların yalanarak yendiği margarinlere; yuvarlak teneke kutulardaki turuncu peynirlere, bisküvilere – yüz bin yıllık devlet geleneği adam kayırmacılık, yolsuzluk mecbur ettiğinden (yoksa vallahi de billahi de akıllarının ucundan geçmeyecek) eşine, dostuna, akrabasına götürüp, evlerinde zulaladıkları – ABD yardımlarına kolayca ve tek elden ulaşacak makam, mevkideki **devlet yetkililerinin** Van’daki temsilcilerinin de ilk yediklerinde sevmedikleri otlu peynire, yıllar geçtikçe bağımlılıkları söz konusudur ki hala damağının aradığı **küp tadında**; delicesine sessizlik, mavi **gökyüzülü** bahçelerinden badem toplanan Kız Kulesi hakkında sayısız efsanelerden birinden Antik Yunan mitolojisindeki Hero ile Leander’in **hikayesinden** araklanması **muhtemel**; sevdalısının kapatıldığı adaya ulaşmak için yüzerek aşması gereken mesafenin nefesini kesmesiyle “ahhhh Tamara, ahh Tamaraaa, ahhh

Tamaraaa” diye diye can veren delikanlının yasından martılara yüz vermeyecek küskünlükteki **Akdamar Adası’nda**; şehrin manzarasına bakmak için tepeye tırmanırken ayağın kaymasıyla düşebilececek sarp kayalıklar üzerine inşa edilmiş **kalesinde**; annenin ‘denize götürsen pazar günü de yıkasam şu beyaz çamaşırları; atletleri, gömlekleri, külotları, nevresimleri de tertemiz, bembeyaz olsa’ isteğiyle gidildiğinde, onlarca kadını çamaşırları “çiti”lerken gördüğün, mayoyla falan değil, rengini solduracağı elbiseyle içine dalındığında, boğaza, burna kaçıp, yutulduğunda ağızda bıraktığı acımsı tadı kusturan, içinde sık sık yüzüldüğünde saçların rengini açtığı tespit edilmiş sodalı suyunun bazen turkuaz, bazen açık mavi, bazen lacivert rengine büründüğü, kışın tepesi karlı, yazın gelincikli dağların çevrelediği kumsalında, ayak, parmak acıtan taşlarının ‘görürsün sen’ öfkesiyle uzaklara fırlatıldığı Van Denizi’nin, Süphan Dağı’nın **rüzgarlarıyla** kıyıya vuran dalgalarının **köpüğünde kaybolan ilkokul günlerinde** henüz; öğlene kadar okullarda öğretim, devlet dairelerinde mesai yapıldığından, üç dört saatliğine yataktan kalkıp hazırlanarak okula gitme **zülünü** kaldırttığından büyük sevinç yaşatan 1974 yılında Başbakan Bülent Ecevit tarafından cumartesi günü öğretim, mesai yapılmamasına dair kararın alınmadığı zamanda Van’da; yeni mahalleye, eve taşındığınız yıl, okula götürecek servise binmek için Karayolları’na doğru yanında Ayşe, üzerinizde kolalı beyaz yaka, siyah önlük, bazen boynunuza, bazen kolunuza astığınız devlet malzeme ofisi damgalı kahverengimsi kalem, silgi, defter konulmuş heybelerinizle yürür, tam da Akköprü Deresi üzerindeki tahta köprüye yaklaşmak üzereyken, mahalledeki yaşıtınız oyun arkadaşlarınızdan üç, dört kız çocuğu, yolunuzu kesip, elleriyle önlüklerinize, yakalarınıza dokunup, saldırgan biçimde heybelerinizi elinizden almaya uğraşır, bir yandan da – kaç yaşında olunursa olunsun, anlamı bilinmese de ağızdan çıkan iğneleyici telaffuzdan kötülüğü hissettirilen kelimeleri kullanıp – ‘okuyup orospu mu **olacaksın**’ derken; olunmak istenenle, etrafındakilerin olmasını istedikleri, ön gördükleri mesleğin bambaşkalığını da vurguladıklarını anlayıp ‘her orospuyu orospu yapan bir orospu çocuğu **vardır**’ savunmasını yapacak kelime dağarcığından yoksunluğundan ve akran zorbalığının korkutuculuğundan ‘yok ben orospu değil, Teyfik dayı gibi avukat **olacağım**’ telaşında itelediğin hemcinslerinizden koşarak kurtulmanın sonrası “şarkılar çalmaya başladı, anlayan olmasa da anlatan varmış bizi” dedirtecek Berfin Aktay’dan Xwezi Yare’yi, Sasa Serap’tan Ay dilberê’i dinlemek mi olacaktı? Ey okur **ne sen beni ne de ben seni tanıyorum**, şu an kiminle, nerede, ne yapıyorsun bilmiyorum, emin olmamakla birlikte bildiğim; bu dünyada yaşayan herkes gibi senin de canını sıkan, üzen şeylerin olduğu. Canını sıkan, üzen her neyse geçecek, demek isterdim lakin belki de geçmeyip ömür boyu yanında kalacak bir şey daha, bahsedilmediğinden bilmediğin, anlamadığın, hissetmediğinden zamanı geçirdikten sonra kendinin, hayatının kıymetini kadrini algılayamamanın pişmanlığı kavurduğunda yüreğini, yaşanmışlıklarını hatırlasan, özlesen, kaybettiklerin, acıların düşse aklına seni kör edecek derecede ağlatacak hüznünü körükleyecek duru bir ses, bir türkü, şarkı dinlemek, duymak istemenin garipliğinde YouTube’da açtığın Sasa’ın, Berfin’in sesi alıp götürürken kayalıklara; belki hemen üst, belki bir sokak aşağıda, belki de az uzağında her gün Beyoğlu, Tunalı, Konak, bilumum Cumhuriyet Caddelerinde, Atatürk Bulvarlarında rastlaştığın eşlerinden, babalarından, ağabeylerinden, sevgililerinden aldıkları parayla onların istedikleri gibi giyinen, istedikleri yerlerde yemek yiyen, alışveriş yapan, gezen, arada sırada da kimse görmesin duaları ederek istediğini yapan kadınlar, dayatılanın kor ateşlerinde meydan savaşını sürdürürken ‘Allah hepinizi kahretsin, belanızı **versin**’ temennisi yerine gülümseyerek çevresindekileri aldatma becerisinde vardıkları son nokta, bunca çaba, bunca katlanmışlık bunun için miydi? **evet** ve maalesef bunun içinmiş, olacağının kesinliğinde; akıldan geçen ama “**İnsancıklar**” **da** yazıya döktüğünden Dostoyevski’nin duygulara tercüman “çok tuhaftı, ağlayamadım ama ruhum paramparça **olmuştu’suna** sarılıp gecenin bir yarısı ışıklar şehri kapatmışken bir tepeden son ses açıp dinletesin var Ankara’ya, Varto’ya, “bû zivistan– bu sene” gibi bazı kelimeleri Zazacayla aynı anlamı içeren Ay dilberê;

“Li baxê min bû zivistan
(Güzelim) bahar zamanı

Ay dilberê dem gulistan
Soldu bağım, bahçem
Li baxê min bû zivistan
Perişan oldum, evim yıkıldı
Ay dilberê dem gulistan
Ey Dilber, sen inleme
Ay dilberê ke menale
Feqiyê Teyran artık ihtiyardır
Feqiyê Teyran êdi kal e
Çok halsiz ve çok hastadır
Nexweşeki pir bêhal e;

Bağımda kış **oldu**” **bazen** bir kere kesmez, defalarca **tekrar tekrar** dinlediğin aynı türkünün iç delici yanıklığında – ki Güler Duman’dan “bugün dost yaralanmış” **da** öyle bir ezgidir – belki aynı açıdan değil, aynı acıdan bakıldığından ağlamak için şarkı sözlerinin manasını bilmek gerekmez; tınısının acıları yerinden oynatıp depreştirip zaman... **mekan...** dünya... **vazgeçtiklerin... vazgeçenlerini** kaybettiren içli, naif ses yeteceğinden **gözünün önünden** babanın, Can’ın, Haldun’un, Aytül’ün, amcan kızı Leyla’nın, **imkansızlıklarının**, üstesinden gelemediğin gerçeklerin **geçip gözyaşlarını** akıtmaya ‘dediği **doğruymuş**’ onayını vereceğin annenin ‘**insanın** içi, yüreği güzelse kızım, sesine, yüzüne, ruhuna yansır’**ına** uyarak Berfin’in, Sasa’nın yüzlerine baktığında roman yazmaya çalıştığın odayı;

“Xwezi Yarê tu ya min ba
Tu j'ber serê min raneba; yar;
Keşke sen benim olsaydın

Başucumdan hiç kalkmasaydın” ‘**çocukluğum** şu an eşiyile **uyuyor**’**la** sarıp sarmalayan ezgiye ‘**hala**, çocukluğumla seninle **uyuyorum**’ diyebilseydim keşke, öyle uzun... **yüzlerce** apartmanın boy vermediğinden öyle de kısa bir yoldu ki babanın tayinini aldırıldığı Ankara’nın merkezinde, kantinin, denge aleti, üzerinde takla atılan koca minder, erkeklerin atlatıldığı kırık dökük atlama kasası, masası konmuş beden eğitim dersinin yapıldığı spor salonunun bulunduğu alt katının yaz mevsiminde bile üşüten soğukluğunun, eskiden hastaneyken morg olarak kullanıldığından kaynaklandığına dair rivayetin dolandığı, 70’li yıllardan itibaren aralıksız meydana gelen olaylar yüzünden Ankara’nın acayip belalı okullar listesinde TT (Trend Topic); çok paran olduğunda her gün çay içmeye, çikolatalı pastasını **yemeye ant** içtiğin öncenin Funda, sonranın Denizatı Pastanesi’nin karşısında, baharda, sonbaharda okul kırdırtan Botanik Parkı’na yakın, 6 Fen F’de derslerde sıkıldığında penceresinden teneffüs saatinde balkonlarında görülen süslemelerin, bir kaç taburenin yuva sıcaklığı uyandırdığı, sonu pek güzel bir yere çıkmasa da 1,5 porsiyon döner üzerine irmik helvasının yeneceği Mutlu Döner’e yürümenin **keyif** verdiği, ismini sevdiğin sokaklardan Portakal Çiçeği’nin başında Halide Edip Adıvar İlkokulu’nun bahçesindeki çocukların koşuşturmalarına, ip atlamalarına, top oynamalarına, gelip geçen arabaları seyre daldığın, önceki okulunda gelir düzeyi yüksek, statü sahibi, siyasetle uğraşan milletvekili, bürokrat, gazeteci babasına güvendiğinden arıza çıkardığından herhangi bir koleje giremeyen zengin bebelerinin ya da bok püsür ocağı reisinin çocuklarının, oturduğu mahalleye yakınlığından mecburen kabul edilen gecekondu bebeleriyle **hasbihal** ettiği, dönemin iyi eğitim veren okullarından; 21. yüzyılda ama ne yazık ki yaşlılığında bu insanlık tarihi boyunca geçerliliğini hiç yitirmemiş gerçeği senden tam iki yüzyıl önce fark ederek 18. yüzyılda “söz konusu para olunca herkesin dini **aynıdır**’ı keşfetmiş Voltaire babanın önünde eğil be! **aptal kız**’ kutsamasında; zengin, fakir ayrımının belirgin yaşandığı – **bu satırda** eminim ki geleneksel ‘biz bilmezdik zengin, fakir kimdi? kim değildi, hepimiz eşittik, insanlar zenginliklerinin belli olmasından utanırlardı, öyle **mütevazıydılar**’ yalanlarını yeşillendirenleri **müstehzi bakışlayıp** – ayağında kara lastik ayakkabılar, üzerinde (**‘yemin’len** tam zamanıydı depresyon hırkası giymenin) kalın hırka, en kötüsü

okul çantan, kalemlğin olmadığından kolunda taşıdığın kitapların, defterlerin arasına koyduğun kalemlerini, silgini, kalem **tıraşını** düşürebileceğin bozkır **rüzgarının** karı **yüzüne yüzüne** vurdurttuğu tipide, şimdi Kumru Rezidans, Adana Sofrası, Park Otel, Nişantaşı olmuş tarlaları yürüyerek aşır üç yıl orta + 3 yıl da lise eğitimini tamamladığın Çankaya Lisesi'ne ulaştığında, kol derine **adeta** yapışmış malzemelerinin, hırkanın üzerine birikmiş yürüyüşünü ağırlaştırmış kar tabakasını donmak üzereliğinden hissizleşmiş ellerinle temizleyip, merdivenleri çıkacak gücü kendinde nasıl bulduğunun muammasında sınıfına girdiğinde; ıslak saçların, morarmış yüzün, ellerin, konçlarından içine giren karın gözüktüğu ayaklarınla sıraya güç bela oturduğunda **'ne oldu'** dudaklarını kıpırdatamadığını, titrediğini gören sıra arkadaşının **'yardım edin, bir şey olmuş, çok kötü'** bağırsına başına üşüşenlerin **'aaa buz gibi elleri, donuyor, çabuk mantoları getirin.'** Sınıf içi askılıktan kürklü, kürksüz mantoların, montların üzerine yığılmasıyla bu defa da boğulma tehlikesi altında ovalanan ellerinin acısını nihayet hissedip **'kaldırım... nefes alamıyorum'** durumuna geldiğinde, **hali pürmelalinin** iletildiği müdür yardımcısının direktifine uyup koluna girerek ayağa kalkmana yardım eden **"kendine gelince yanıma gelsin, bekletmeyelim"** diyen arkadaşlarının arasında tedirgin vaziyette kapısını tıklattığın **'gir!'** gürlemesiyle ıslak saçların, kavuşuk ellerinle karşısına suçluymuşçasına dikildiğin Neşide Hoca'nın **'ne oldu kızım, ıslanmışsın bu havada, karda tipide** insan yürüyerek okula gelir mi? Tamam, bugün izinlisin, al bunu, git evine, üstünü başını değiştir, hasta olacaksın, haydi çocuğum.' acımasında, imzalayarak uzattığı günlük izin **kağıdın** elinde odasından çıkmak **üzereyken 'bir** dakika çocuğum, eve neyle gideceksin? **paran var mı?'** **ikircimliğine,** masa üstündeki çantasından çıkardığı cüzdanından aldığı bozukluğu **'al bakalım'la** vermek istediğinde, Sakıp Sabancı'nın **"hilekarlık** ahmaklık, gurur eşekliktir" aforizmasını da duymadığından ayaklanan gururun, yüzüne bakamadığın utancınla **'sağ olun, istemiyorum, param var benim'** çıkışıyla arkayı dönüp, hızla odanın kapısını kapatıp, sınıfına gidip kitaplarını, defterlerini sıradan alıp arkadaşlarına tek kelime etmeyip tipinin yerini kuru ayaza bıraktığı havada, diz boyu kara bata çıka yine yürüyerek evine döndüğünde, artık takati kalmamış ayaklarından, ördüğu yün çoraplarını, ıslanmış önlüğünü, hırkanı giysilerini çıkarıp battaniyeye saran, saçlarını havluyla kurulayan annenin yardımına koşmuş dört ve bir buçuk yaşındaki iki kardeşinin minik çabalarına, garibanlığınıza gözleri dolan devrimci dayın ve sonuç; Okul Aile Birliği yardımından faydalanacak öğrenciler listesine alınma. Güya psikolojileri bozulmasın, rencide olmasınlar, kimse yardım aldıklarını bilmesin diye son derste nöbetçi öğrencinin kapıyı tıklatarak **'hocam! ... ile Emel, müdüriyetten çağırılıyor'** anonsuyla **aşık** edilen, yardım alan öğrenciler kervanına katılıp **'çocuklar, içinde çizme, pantolon, kaban, çorap var, güle güle kullanın'la** yardım torbasını eline tutuşturan, sertliği **'aman bugün nöbetçi hoca o, ona göre karşılaşmayalım, sınıftan çıkmayalım, yoksa çok disiplinlidir, diğer hocalara benzemez, gülmüyor da'** ifşalı, boyuyla uyumlu saçlarını hep pixie cut, Audrey Hepburn tarzı kısa kestiren Birsen Hoca'nın odasından ayrıldığında üzerine giyinecek doğru düzgün bir şey yokken soğukta üşütmeyecek yamasız yeni giysilere kavuşmanı kursakta bırakan **'bunlarla sınıfa gidemeyiz, anlarlar, ne yapacağız'** sıkıntısına, Emel'le kafa kafaya verip anında bulunan **dahiyane** çözüm **'kimse görmeden bir yere saklayalım, zil çalınca sınıfta oyalanır, herkes gidince de alırsız'** zora sokan, saklanan yerden birileri tarafından görülüp çalınma endişesinin **'alırlarsa alsınlar, ne yapalım'** bertarafıyla, yardım poşetlerinin bayanlar tuvaletinde pencereye yakın temizlik malzemelerinin konulduğu dolabın arka boşluğuna yerleştirep sınıfa döndüğünüzde **'niye yalnız ikinizi çağırılmışlar'** kinayesini **'ya alırlarsa... aldılarsa'** panik ataklığında son ders zilin çalışını bekleme önceliği yüzünden **"yok bir şey, Birsen Öğretmen, veliniz okula gelsin, dedi"** kızarmasıyla **kale almadan** ve de çok şükür ki kimseye yakalanmadan, kimse görmeden kazaya, belaya uğramadan eve yetiştide **'okul verdi'** mahcubiyetini silen **'ben de** giyeyim bakayım, sen giymediğinde ben giyerim, ayyy çok güzeller, sıcak **tutuyor'** coşkulu kardeşlerinin sırayla torbadan çıkan ganimetleri deneme kargaşasında, annenin bir buçuk yaşındaki kardeşine çorba diye sıcak su içinde sade şehriye pişirip, ortaya bir yemek koymak için bahçedeki **envaiçeşit** otu toplayıp üzerine yumurta kırmasını zengin saydıran **'yiyecek hiçbir şey, ekmek bile yoktu**

evde, açtık, komşunun, bahçesindeki kazlarının yemesi için koyduğu ekmekleri topladık, yedik kardeşimle’ dertleşmeli Emel’in çaresizliğini annene ‘**Emel** dün kardeşiyle yemiş, çok fakirler, açlar’ duyurmalı **yoksullukta**; devlet daha “imarsız bölge”ye elektrik getirmediğinden, komşu Kürt Mehmet de ‘Alevi’ diye kendisinin de bir başka Sünni komşudan (sonrasında siz de Alevi bir komşudan...) çektiği kaçak elektriğin bağlanmasına izin vermediğinden, uzun süre gaz lambası ışığında ders çalıştığını; ihtiyaç duyulduğunda, var olduğu bilinen okul, mahalle arkadaşlarından dilenilen “ansiklopedi” yokluğundaki **gecekondu**da, öğretmenlerin istediği biçimde yazamadığın kompozisyon ödevinden yine zayıf alınca ‘herkesin annesi avukat, **hakim**, sekreter, öğretmen; babası milletvekili, kuyumcu, **bakkal**, çocuklarına derslerinde yardım ediyorlar, sen hiçbir şey bilmiyorsun’ gözyaşlarını sicim gibi akıtırken, yanına gelip saçını okşamak isteyen elini kızgınlıkla itmene aldırmandan dağarcığındaki sözcüklerin yetersizliğinden hislerini ‘okutmadılar beni ne yapayım, okumadım değil, okutmadılar, ben olamadım kızım; sen **hakim** ol, sen avukat ol, sen çocuklarına yardım et derslerinde, benim gibi cahil **kalma**’yla açıklayan annenin, yeşil gözlerini gölgelemiş üzüntüsünün, çaresizliğinin etkisinde, köyde, şehirde farklı dillerde konuşulduğunu, fakat her şehirde de Van şivesi ‘gıdağ oraya, gettim... eve gec kalım, demağ ele, men görisen, Ayşe sensen, yığanağğğğ, kaç gideğ, içağ, toğ yedim yemağı, afat yiyasan, ele gözimin, **vile**’ telaffuzun geçerli sandığından ‘nece, niye değişik konuşuyorsun ne diyorsun, konuştuğunu anlamıyorum’ tepkisi **senin de** arkadaşlarının, etrafındakilerin konuşmalarını anlayamamanın, ilk başlardaki öz güveni çöktürüp sonrasında parmak kaldırıp soru sormaktan, cevaplamaktan caydırtan geldiğin diyarın, senin farklı **olduğunun** hissettirilmesi, **düşündürülmesi yetmezmişçesine** gülüşmeler, kıpırdaşmalar, göz kırpmalar, süzmeler arasında, alı al moru mor yüzle başını sıraya eğip:

‘Giderem Van’a doğru

(valla/h) **yolum** İran’a **doğru**,

kes başım kanım aksın

(valla/h), **kadir** bilene doğru” türküsünü söylemeye zorunlu kılan boş ya da müzik derslerinde ‘susalım, şimdi arkadaşınız bize Van türküsünü söyleyecek’ komutlu öğretmenlerin de “çirkin ördek yavrusu” muamelesiyle, dört bir yandan tabii tutulduğu mobbing, ötekileştirme, ayrımcılık ve tacizin; Güler Duman, Ayşe Durukan sesini çağrıştıran güzel, içli sesinle topluluk içinde **hala türkü çığramamanın** tek başına koca bir orduya karşı **mücadelede** ilk yıl neredeyse tüm derslerde ikmale kalmayla sonuçlandığı zayıflarla dolu bir **karnenin** nedeniyle, Van’a yerleşme düşünülerek alınan evin bahçesinden 100 metrelik bir alanın, sorulmadan, izin alınmadan mahalleye yapılacak cami inşaatına katılmasına karşı çıkan babana “Allah’ın evine, arsasından pay vermeyen Allahsız Alevi” damgasının vurulmasıyla baş edilemeyecek düşmanlığı bitirmek amacıyla koca bir Isparta halısını camiye bağışlamasının nefretlerini söndürmediği Sünni komşuların, bostanınızı, ağaçlarınızı suladığınız arkın önünü toprak, taşlarla kapatarak suyu kesme hamlesi, artık mahallede barınılmayacak, ev sattırtacak noktaya taşıyan ötekileştirme ve baskılarla ‘Başkent buradaki gibi olmaz, ülke **ordan** idare ediliyor, hiç olur?’ fiiliyatında karşı karşıya kalınmayacağına güvenerek tayin istenen Ankara’da da aynı tavırlara maruz kalmanın hüsraniyle, yeni şehre, yaşama uyumsuzlukta seni anlayacak tek kişi olacak annenin kapsamını bilmediğin ‘Van’da konuştuğun dille buradaki aynı, köyde konuşulan gibi ayrı değil. Kızım, sen ‘anne yabancı dil diye bir ders varmış, sınıf öğretmeni birini seçeceksiniz dedi, ben de ismi hoşuma gittiği için Fransızca’yı seçtim’ demedin mi? Demek ki dünyada daha bizim duymadığımız, bilmediğimiz o kadar çok dil var ki. Okulda arkadaşlarının, öğretmenlerinin konuştuğu Fransızca gibi hiç duymadığın bir dil değil. Sadece konuşurken bazı kelimeleri böyle ‘gettim, gittim’ söylüyorsun, şiven farklı, o yüzden zor anlıyorsun, konuşman onun için değişik geliyor. İlk geldiğimizde daha kötüydü, şimdi yavaş yavaş onlar gibi konuşuyoruz. Sen hepimizden çabuk **düzelttin** Türkçeni, zamanla onlardan bile güzel konuşacaksın. Sen onu bunu boş ver, üzülme, derslerine çalış, çok çalış, ancak çalışkan bir öğrenci olursan, arkadaşların alay etmez, sana **yanaşırlar**’ motivesiyle sonraki yıllarda hep takdir alarak geçtiğin, iftihar listesindeki

adının Hürriyet gazetesinin Ankara sayfasında yayımlandığı Hoşdere **Caddesi'ndeki Çankaya Lisesi'nde** ‘sınıfın çirkini kara kuru bir şeyim, **nerdeyse** her hafta saç rengini değiştiren Hülya, Alev gibi ne kuaföre gidecek para **ne de evde saç kurutma makinesi olduğundan** hale yola koyamadığım, kıvrır kıvrır, kabarık, düzleşmeyen – öyle ki hakkında iki satırlık yazının kaleme alındığı Çankaya Lisesi yıllığında ‘... herkesin dikkatini çeker’ yazılan– saçlarımın berbatlığına bakıp, keşke benim de Mine’nin dümdüz, bal rengi kısa saçları gibi saçlarım, Handan’ınkine benzeyen küçük burnum olsaydı. Bu halimle kim beğenir, kim sever ki **beni, diye** küçümsediğin kendinle platonik takıldığın; sınıf arkadaşların Şenol, Hüseyin, arabasıyla hava atan Levent, Bülent, jön Kemal’le konuşmayacak içe **kapanıklığında; eylülde** okullar açıldığında; ‘uçaaan baloonn pantolonum, gömleğim, ayakkabım tişörtümüm’ reklamı, alana, üzeri şablonlu cetvel, bir, iki silgi, kalem tıraşın hediye edildiği, okulla ilgili her türlü ihtiyacın karşılandığı geniş ürün yelpazeli; en az iki, üç sene yıpranmayacak dayanıklılıkta, ayakları vurup yara, bere içinde bırakan ama yağmurda, karda su çekmeyen her türlü **darba**, kovalamacaya bana mısın demeyen hantal görünüşlü, sert deri ayakkabılarını giymekten öte yoksulluğu belli etmesinden bıkmışların ‘büyüdüğümde, (herkesin hedefi) okuyup büyük adam olduğumda, Sümerbank’ı **kapatacağım**’ hissiyatını dilendiren – büyük adamlığından vazgeçtik adam dahi olamayan– Oğuz’a fırsat tanımadan; ‘devletin işi gücü ayakkabı, basma üretmek **değildir**’ haklılığına – **haraç mezat** satılıp arazileri yok yere peşkeş çekildiğinden– leke sürülerek özelleştirilmiş, Ankara taşı duvarları, basamakları, yüksek tavanıyla Cumhuriyet’in ilk binalarından Ulus’taki Sümerbank mağazasına ailecek **alışveriş yapmak için adım atan** memur **çocuklarının ortalığa yayılmış** kumaş kokusuyla mest olduğu, püfür püfür, desen desen, top top kumaşları hızla açıp toplayan; babanın Ecevit mavisini gömlek istediği **tezgahtarların** hünerli ellerindeki, annenin kiloyla aldığı, makasla dahi güç bela kesilen perde, nevresim, sofraya örtüsü, el bezi, çarşaf, mendil, çanta diktığı Amerikan bezini, pijama için çizgili pazenleri, divitinleri, patiskaları, Rahşan Ecevit’in de giyindiği dallı güllü emprime basmaları, halıları, bugün arasan en kaliteli mağazada bulamayacağın sağlamlıktaki havluları, çarşafaları almaları için alışveriş çeki, istihkakı vererek; kamunun ekonomideki azımsanmayacak payı düşünüldüğünde; haksız rekabeti palazlandığı kesin “devlet”in çalışanlarına taksit de yapılan; tek parti dönemi “tek devlet, tek millet, tek bayrak, tek vatan” ideolojisini pratiğe döken, nevresimlerin, elbiselerin, pabuçların, pijamaların, çarşafların birbirine benzediği evlerde tek tiptleştirilmiş, bir kalıpta giyinmeye zorlayıp özgürce mağaza seçme, giyinme hakkı elinden alınmış herkes gibi **sen de** SSCB estetiğinde **Sümerbank’tan** alınma pijamanı, Sümerbank çorabının içine sokup, Sümerbank çarşafına yatıp, lastik yerine siyah Sümerbank ayakkabın, siyah önlük ve siyah hırkanla geldiğin **okulunda**; kokulu silgilerine, renk renk kalemlerine, kalem tıraşlarına, parlak **kağıtlarla** kaplı defterlerine, kitaplarına, cicili bicili renk renk tokalarına, çantalarına, deri çizmelerine, ayakkabılarına, Dior’dan alınmışçasına parıldayan zarif pilili siyah formalarına, hırka, mont, mantolarına, ince çoraplarına ancak **ay başında** babanın verdiği harçlıkla alabilirken her gün kantinde sucuklu tost almalarına **gipta ettiğin** sınıf, sıra arkadaşların Handan, Feray, Neşe ve Hülya’nın; Denizatı Pastanesi üzerindeki apartmanda oturan, babası kuyumcu Nilgün’ün, **imkansızlığın** hayalini kurmaya dahi çekindiğin kaloriferli evlerdeki hayatlarını ‘babalarının işleri iyi, zenginler **tabii**’ diyerek normalleştiren kendine **tamam da** sıcacık evde otur, sonra da ‘çalışmadım hocam, mazeretim var, **ailevi**’ diyerek her gün ilk dersin ortasında kapıyı çalan Ali, ‘hocam yani bir **kere de** göz yumsanız geç **kağıdı** istemeseniz, etek boyunu bir daha **kısaltmayacağım**’ sırnaşıklığındaki Tülin’in paçayı kurtarma şaklabanlıkları da fazla, biz olsak bize böyle ‘haydi geç geç, otur **yerine**’ demez, tolerans göstermezler, sırf fakiriz diye haksızlığa uğruyoruz, üstelik babaları da üç kuruş ödüyor yanlarında çalıştırdıklarına, diyerek karşı çıkan **öfkeli**; yönetici sekreter annesinin okuldan gelince yesin diye buzdolabına akşamdan yapıp koyduğu pirinç pilavını yoğurtla yerken, yiyenlerin ‘eline sağlık çok güzel yapmışsın’ övgüsünde bulunduğu annene, “pilavı niye Şule’nin annesi kadar güzel yapamıyorsun” **ergen isyanlarında**, olumsuzluklarla dolu eşitsiz şartlarda okumanın **dokunuşuyla sol örgütlere** devrimci mücadeleye **katılmaya hazır ve nazırlıkta** üniversite hazırlık kursuna gitmek için Ankara’ya

gelmiş – annen erkek amca çocuklarının hepsini kardeşi kabullenip “dayın” diye **tanıttığından**– dayılarının, çekindiklerinden geceleri baban uyuduktan sonra eğitim çalışmasına **tabi tuttukları** annenle konuşmalarında geçen içeriğini anlamını bilmeden kulağına hoş geldiğinden **cezbetmiş** devrim, özgürlük, eşitlik, kardeşlik, sosyalizm, yoldaş, paylaşım, emek kelimelerine aşinalığından ‘Bizim kızlarla tanıştıracam seni; Canan, Firuzan... Onlarla birlikte İlerici Liseli Derneği’nde (İLD) çalışırsın. Yerli yersiz sorular sorup da beni mahcup **etme**’ tekmiyle illegal TKP MYK’sinde yer aldığını 1987 yılında TKP, TİP birleşmesiyle oluşturulan TBKP’nin temsilcisi Haydar Kutlu (Nabi Yağcı), Nihat Sargın’ın Türkiye’ye dönüşleri, tutuklanmaları, 1990’da serbest bırakılmalarının ardından çok sonraları öğrendiğin altı yaş büyüğün, onlarca sol örgüt arasından diğerlerini değil, örgütünü seçme (dayatma) hakkını tanıyacak kadar **lütufkar**; aa bak yine aynı şey oldu, ne zaman TKP’yle ilgili bir mevzu geçse gömüldüğü yerden ok gibi fırlayıp; 4 Haziran 1990, TBKP kuruluş dilekçesini gövde gösterisiyle İçişleri Bakanlığı’na vermek için legale çıkmış komünistler Ankara’da toplandığında, ricasını geri çevirmeyeceğinin eminliğinde ‘abla bir gece, bir arkadaşımı misafir edersin, tamam”ın sonucu, partinin tüm stratejik metinlerinde imzası bulunduğunu bilmediğin ama şık giyimi, **mütevazı** kişiliğiyle evdekilerin kalbini yarım gecede kazanan Zülfü’nün misafirliği sonrası ‘Eree oğlum bak, ben bir aydır ablan Turna’nın evindeyim, a bu bir, iki defadır görüyorum seni. Ma bu kaç gündür hiç burada değildin, **nerdeydin?**’; ‘Daye, İstanbul’a gittim, toplantımız vardı. Parti kurduk. Dün de arkadaşlarla birlikte Atatürk’ün kabrine çelenk **bıraktık.**’ dediğini duyar duymaz siyah başörtüsünü eliyle düzeltip başını iki yana **sallayarak ‘errr**, laooo, tı lo, lo, lo... Ula oğul! Sen hiç utanmadın, Atatürk’ün huzuruna çıkarken? Sen onun devrimlerini yıkmak için çalışmadın mı? Devrimlerini yıkacaktın bir de yanına gidip çelenk mi koydun?’ köpürmesine gülerken cebinden çıkardığı Maltepe sigarasını, “daye, al bir sigara iç, kendine gelirsın”le uzatan **elini iterken** 12 Eylül darbesinden sonra 1990 yılına kadar arandığı kaçaklığında, çiftçi babasının gönderdiği, senin de o sıkıyönetim koşullarında, Partizan Lila’yı **mişçasına** her türlü riski göze alarak kendisine ulaştırdığın paranın geçimine, saklanmasına yetmediğini, örgütün, yoldaşların yardımıyla hayatını sürdürdüğünü düşündüğünden ‘lao, eree oğlum, ben, senin sigaranı içmem, kim bilir? kimin parasıyla aldın bunu, haram **maldır**’ çıkışmasına cevap vermeden, küserek evden ayrılan oğlunun arkasından az önce nahoş olay yaşanmamışçasına, sigarasını yakmakla meşguliyetten çene Küçükağa’nın **duymadığı ‘anneannem** ne zaman sigara içmeye başlamış? Dedem biliyor muymuş, **içtiğini?**’; **çok** oluyor. A bu annem bana, **sana** hamileyken hep sigara içtim, beni sigaraya alıştıran babandı demişti. Bir gün Gelincik sigarası getirmiş ‘bunu iç Emine, bayan sigarası’ demiş. Ben daha Kasman’daydım, evlenmemiştim, annemin, kapağında gelincik resmi olan Gelincik sigarasının kutusunu hatırlıyorum. Sigara içtiğimi çe Talu’da bir babaannen Fidan bilmezdi, demişti. Hiç ara vermeden tam yetmiş yıl sigara içmiş annem, değil mi anne?’ Dumanını dışarı verirken burnundan, başını sallayan anneannene ‘Kasman’da, kapı önünde kürsüye oturur altın renkli parlak sigara tabakana koyduğun tütünü çıkarır, ince **kağıtlara** sararak yaptığın sigarayı içerdin. **Bir ara, tütün** hediye getirirlerdi anneme, sonra sigara sarmayı bıraktı. Ne sigarası içtin, o zaman?’ ; ‘Bitlis sigarası içtim.’ Oğluna kızmasının haklılığına inanarak keyifle sigarasını **tüttüren çene Küçükağa’ya bugün de** yerini aldırın **birkaç anının** ortasında; devrimci dayının önemi tartışılmayacak devrimi yaparken sana da güvenmesinin kabarttığı koltuklarınla, adımını attığın ama perde gerisinde ‘Lise örgütlenmesi isteğimiz yolu alamadı, tabanı genişletip, sempatizan toplayamıyoruz. Liselerde örgütlenmede zayıflığımız, Dev– Yol, Kurtuluş, **Rızgari**, Halkın sülalesinin üstünlüğünü getiriyor, üniversitelerdeki örgütlenmeyi de etkiliyor. Üniversite sınavına giren üyeler, sempatizanlar tercih listelerinde, örgütlenmede zayıf olduğumuz üniversiteleri yazsınlar. Sempatizan akışını sürekli kılamazsak aleyhimize olan bu durum devam eder.’ endişesinin yattığını bilemediğin örgüt yöneticisi yoldaş **ağabeylerinin, ablalarının** – doğal süt içmesi gerekli çocuk bünyelere, katkı maddelerinin konduğunu söylemeyip daha sağlıklı olmaları için süt tozu yolladığını lanse eden çok mu alakasız oldu yoldaşım, ABD, Avrupa devlet, aile, parti, örgüt, cemaat ya da anne, baba,

koca, patron yapınca baskı, devrimci sen yapınca, yön verme adlandırdığın, farksızlığını, aynılığını gizlediğin iradeyi hiçleyen dayatmacı— ABD **emperyalizmi gibi düşüncelerini**, yeteneklerini, karakterini göz ardı edip aslında gönüllerindeki okumayı istedikleri bölümü, sahip olmayı istedikleri mesleği ‘iyiliğin, geleceğinin parlaklığı için bu üniversiteyi, bu bölümü tercih **et**’ diye diye sempatanlara, üyelere dayatmakla kalmayıp kaderlerini **belirlediklerinin**; devrim düşüyle aydınlanmış, sakın bir gölgelik arayıp da bulamayacakları şu afişte hayatta; duymayan kimsenin kalmadığı ki **sen de** duymamış biriyle karşılaşmamışsındır **benim**, müptelası olduğum mısralarına hayat bulduran içkine, sigarana ‘çok içiyorsun, bırak artık, değiştir hayat tarzını’ söylevlerini kimselere çekmemiş **Şairim**; ‘bırak artık, değiştir şunu, **yapma**’ istekleri, yönlendirmeleri görünüşte nasıl da masum duruyor değil mi? Kişinin kendisiyle ilgili iyi, güzel şeyleri düşünme yetisine sahipsizliğini varsaydığından büyük bir hazla; söylediğinin, yaptığının; söylettirdiğinin, yaptırttığından doğruluğundan emin, **karşısındakinin yerine** neye üzülüp üzülmemesi gerektiğine varıncaya dek her konuda kararlar alma, verme yetkisini kendisinde gören devletin, örgütün, partinin, ailenin, yönetenlerin, kocanın, arkadaşın, sevgilinin, ilgili ilgisiz herkesin çizdiği kırmızı çizgileri aşma, geçme ihtimaline karşı dağda, taşta her yerden, her kesimden işitilecek ‘senin iyiliğinden başka ne düşünebilirim, iyiliğin için, mutluluğun için, üzülmemen için söylüyorum, yapıyorum, yoksa bana **ne’yle başlayan**, ‘**kızma!** bu yasaklar vatandaşın, senin iyiliğin için; yapılan operasyon milletin selameti için; Suriye’ye, Irak’a, Libya’ya, Doğu Akdeniz’e, Afrika’ya müdahalemiz ülkemizin çıkarlarının gereğidir; güç durumdayım seni MYK’de değil İstanbul İl Başkanlığı’nda değerlendireceğim; listede yer yoktu ama seni belediye başkanı, meclis üyeliğine atayacağım merak etme; bu sefer il delegesisin; gitme oraya ne işin var; yapma demiyorum yap ama hobi olarak; bak son kez söylüyorum ondan uzak dur; yeme bu kadar canım, tut şu boğazını, duba gibi olmuştun; kıcını kır ders çalış, master yap; ayy buna mı üzülyyorsun, berbat biriydi, salla gitsin bebeğim, cehennemin dibine; evladım ders çalış ders, böyle elde telefon; annelik öyle olmaz, o dediğin iş öyle yapılmaz; ben biliyorum o adamdan koca olmaz; evlen artık, yoksa; geleceğin dijital dünyası yazılım üzerine doktorluk ne ki onca yıl oku sonra bir bilgisayar mühendisi kadar para kazanma, ya bilgisayar ya elektrik, elektronik ya da genetik **mühendisliğini** yaz; bak o kızı...o oğlanı gözüm tutmadı, maddi durumu iyi bir aile kızı bul yavrum, sıkıntı çekmezsin; gitme, gelme, yapma, etme” klişeli savunma cümleleriyle hayatlara müdahaleden kendini, elini alamayan, bunu **adeta** borcu kabullenen, sonrasında yol açtığı tahribatın büyüklüğüne dönüp de bakmayacakların “**patronizing**”liğine **muhataplıkta** isteneni yapsan da yapmasan da ‘sonunda o beğenmediklerinden, o eleştirdiklerinden olunduğunu **göreceksin**’ realitesinde, yapmasan... **evet!** ‘Kötü vatandaş, kötü evlat, kötü kadın, kötü öğrenci, kötü kardeş, kötü **yoldaş...arkadaş...sevgili**’ sayılırdın ama en azından ‘başka bir şey yapamazdım... **elimden** bir şey gelmezdi kılıfını geçirdiğin korkaklığının yarım bıraktığı arzuların, ukdelerin olmazdı. İstenen yapılırca, istenen gibi olunca ne oldu, ne değişti hayatında, mutlu mu oldun? Özgürlüğünü mü bireyselliğini mi elde ettin? Mutluluğunu... **iyiliğini** isteyen, geleceğini düşünen devletin, örgütün, partinin, ailen, arkadaşların, sevdalın, herkes ama herkes, senin için çırpınırken bu şeytanın avukatlığı yakıştı mı sana? Denileni yapmak hep **mutsuzluk... kötülük...** üzüntüye mi vesile, nankörlük, vefasızlık bu düşündüğün, utanmazsın! Yav he he, birine hediye alırken bile hediye aldığın kişiden ziyade duygularını tatmin ederek kendini iyi hissetme güdüsünü de **inkar** edecek sizler, içinde özgürlük bile barındırmayan, tersine büyük iticilik taşıyan “iyiliği... iyiliğin için” **abidik gubidikliklerin**; ‘devlet dediğin, lider dediğin esmese de gürlemeli” tarzı övgüler ışığında para, güç, başarı, iPhone imajlı medeniliği dizayn eden stratejilerin **odağında** söylenenler, yapılanlar, yapma(n)m, yapmamız istenenler iyiliğin, iyiliğimiz için miydi şimdi? Neden kişiler, kurumlar neyin iyi, neyin kötü olduğunu söylüyor, dayatıyorlar? Ne vardı bir kez de benim iyilik halimi belirlemeyi bir kenara bırakıp da kendimden, olmadı, Allah’ımdan bulmam beklenseydi; yapabiliyorsam... **sen** yapabiliyorsan, o da yapabilir denseydi, işte bebecan! İyileşmeye, kendini sahiplenip, diri tutmaya tam da buradan başlanacak; başka birine tutunmaktan, arkasına

gizlenmekten vazgeçilerek, bu hemen bugün gerçekleşmesi **imkansız** bir durum, zira yılların paternleri her yerden, her duvardan vuracak, eski kalıplarına dönmek isteyeceklerinden her bağımsızlaşma, her tutunma çaban, hayal kırıklıklarına uğrayacak... Aşama aşama korku döngüsünü, kaygı girdabını zorlayarak iyileşmeye yüz tuttuğunda bileceksin ki sana öğretilmeyen, gösterilmeyen, durmadan iyiliğini düşündüğünü arz eden devletten, baba, koca evlerinden, parti, dernek, örgüt, cemaat **mekanlarından**, yanında yörende bikkınlık verenlerden öte bir hayat da var(mış). Ama ne yazık her şeyin, belki de **öte bir hayatın** olabileceğini sanmakla değişebileceğini duymak, çabalamak istemeyenlerin dünyasındayız değil mi benim huysuz Thomas Bernhard' **çığım**, yaşasaydın 'bokunu çıkardınız dünyanın be, mevcut çarpık düzenleri beslettiğinizi aşık edemediğinizden, durmadan kavramlara – neymiş post– truth'muş – öldürttüğünüz, algılattığınız ya da 'ne algılıyorsan **o'dura** indirgetip, bitter çikolatalı acı sosta kaybettirdiğiniz **gerçeğin yerine** yalanı koymak yeni bir şey, post– truth mu? Yahu dünya hep böyleydi, hep post– truth çağındaydı öyle değil mi moruk Bukowski, gerçek yerine illüzyonun, ikiyüzlülüğün ikame edildiği, yalanın, manipülenin kazandığı, diyecekti diye **düşündüğüm** anda tanıyamadığım 'döktüklerini, eşyalarını, oyuncaklarını **topla**' sesi 'o kalbini toplamayı da unutma, akşama yeni maskeleriyle **gelecekler**' yoksa annenin sesi mi duyduğun? Belki bir gün kalbimi, ruhumu yormayan birine denk gelir miyim kim bilir, dediğinde '**biz**' demişti o da 'biz, yolları hiç kesişmemesi, tanışmaması gereken iki kişiyiz ya da vaktinden önce tanışmış, iki türlü de işin içinden çıkamadık ne yaklaşabildik birbirimize ne de uzaklaşabildik, yaklaşırsak birbirimizi yok ederdik, uzaklaşırsak da kendimizi.'

IV. BÖLÜM

"Uzaklaşırsak da kendimizi yok edecektik" demişti, ömür yiyen büyük aşkları tetikleyip, sonrasında bu aşkları alnından vurup öldüren sakinliğinde, gençliğin. Ne büyük huzur ne büyük rahatlamaymış meğer Haldun gibi aklından geçeni, hissettiklerini geciktirmeden, zamanında o günde ... **o** anda dile dökmek, annenin, teyzelerinin bekleyip...**bekleyip** de müsebbiplerinin vefat ettiği ve de hiçbir işe yaramayacak **bir** zamanda yaşlılıklarında anlattıklarını dinlediğinde. Başka hiçbir yeri görmeden, hiçbir yere gitmeden on iki yaşına kadar sınırlarında dolaştığı dewa ma Kasman'dan uzaklaştırılırken sesini duymamak için kulaklarını kapatan, on beş gün önce çe Talu'da lojının önünde oturmuş çay **içerken** '**bram** döndü askerden, gelinimizi alıp götürmek isteriz, ne zaman gelelim, hazırlık yapmalıyız, ben davul zurna da getirmek isterim ama dediğinde amcan kızı Leyla'nın babası apo Üso, **Hüseyin Halil** '**benim** kızım ne bilir bu yaşta düğün **ne?** çocuktur, babası öldürülmüştür, davul, zurna benim neyime? Eğer davul getirirsen Useyin, kızımı vermem, söyleyeyim.' demesinin **üstünden** kısa bir zaman sonra düğün günü gelenlere hazırlanan çayı bardaklara doldurmak için elini uzattığı anda babamın annesi Fidan'ın odasından, çe Talu'yu, ev damını inleyen 'daye, daye, dayema, ben seni nasıl bırakır giderimmm' figanının paniğiyle devirdiği teneke soba üzerindeki demlikten dökülen çayla yanmış ayaklarının acısını bastıran, dinmeyen ağlamalarına dayanamadığından kızı **Sare'ye** 'sakın Turna'yı Allaha ısmarladık için benim yanıma getirmeyin, sakın' diyerek önlemini almasına rağmen yine de ne edeceğini şaşırmış 'baba odasında' **ordan** oraya gidip gelen çene Küçükağa 'kızım, yakındır düğünün' dediğinde bile ihtimal vermedim ben, çe Talu'dan gönderileceğime. Öyle, ne bileyim, on beş gün önce evlendirilen Hanım'a, sağır dilsiz ablam Hatun'a gelin elbisesi dikilirken; Kasman'da düğünü yapılan hiçbir kızın üzerinde görmediğimizden gelinlik dediğime bakma ne gelinlik ne gelinlik; pazenden, divitinden bir elbise. Düğünüm yapılacak ya amojlar peşime verdiler 'çene gel, inat etme, sana ölçü tutalım'; olmaz da olmaz. Baktılar ölçü vermiyorum, gittiler amca kızı Hanım'ı çağırıp, getirdiler, ölçü alıp elbise diktiler. Biz çe Talu'da gelinliği **hakim** abim evlendiğinde gördük, o zaman kadının, gelinin **dudağının, yüzünün**

boyandığını da... **gelin hanım da** Erzurum'dan, şehirden geldiğinden, yoksa bizim gibi köyden alınsaydı, o da gelinlik bilmezdi. Gelin gözümüze öyle güzel görürdü ki önünde sıraya dizilip; **farklı bir yaratılmışçasına** hayran hayran bakmıştık. Oyyy, oyy eree a onlar, çe Talu'dakiler, öyle gaddardılar ki aynı gün iki kızı da gönderdiler el evine, biri de demedi ki 'yazık'tır. Haydi beni, Hanım'ı evlendirmeye karar verdiniz ya siz a o zavallı sağır dilsizden ne istediniz? Niye evlendirdiniz? Amcalarım evlendirdi, başımıza kalmasın diye sağır dilsiz kıza koca buldular, annem dedi... Dedi ki **'bundan** ne istediniz, bu kızımı evlendirmeyin, bu sağır dilsizdir, ne bilir evlilik ne? Yazıktır, bırakın benim yanımda kalsın.' Ama anam, a o amojın Zehra, ateş oldu yapıştı, her önüne gelene; bu evlenmese orospuluk **yapar...**'

'aaaa vicdan ya, sağır dilsiz kadını, Hatun'u orospulukla suçlamak!'

'yemin ederim aynen öyle dedi, ondan sonra bizde çalışan bir tane çoban vardı, adı da Hüseyin'di. **Lolanlıydı.** Hanım'ın evlendirildiği Alié İbrahimé Velié Talu, burnunu koparmıştı Hüseyin'in.'

'bir insanın burnunu koparmak da nedir? Bu ancak **neolitik** çağ başlangıcı vahşi bir kabilede yaşanacak şey.'

'ikisi birlikte bizim evde çalışıyorlardı, çobanlardı. Bizim koyunlar çoktu, a o yukarıdaki mergê Seterij çayırına giden yol kenarına ahır yapmıştı bizimkiler. Bunlar gitmişler koyunları çıkarmışlar dışarıya, az buz değil 200 koyun. Kışın koyunlar yesin diye karın üzerine öbek öbek ot bırakılırdı 'laooo niye acele ettin, bekleseydin de ben otları yerleştirseydim öyle bıraksaydın koyunları' deyince Hüseyin, Eli'ye İbrahim de (Alié **İbrahim**) 'otuz **saad** oldu, daha da ot bırakıyorsun, bütün işleri bana yaptırıyorsun' deyip kavgaya tutuşuyor, dövüşüyorlar. Eli'ye İbrahim sinirleniyor, adamın **şuradan** burnunu koparıyor.'

'nasıl? '

'Üseyin'in boyu Eli'ye göre kısa, bu hart diyor adamcağızın burnunu dişliyor, ısıırıyor. '

'anne! O nasıl dişmiş öyle? Vahşi Batı halt etmiş! Yıl 1952, dünya aydınlanma çağını döne döne atlıyorken...'

'öyle bir figanla çeşmenin **oradan** koştı geldi ki a o Hüseyin, yazık, burnu böyle sallanıyordu, kan içindeydi. '

'tabii, hemen köyün profesör doktoru Kameri Şih (E)Ali ağa çağrıldı değil mi? '

'evet, aynen öyle, babanın burnunu da o yapıştırmış. Adamın sallanan burnunu eliyle şöyle bir yukarı doğru kaldırdı, bir şeyle yapıştırdı; ince, dövülmüş et parçasıyla; **burnu** hemen yapıştı ama böyle top gibi kaldı. '

'eee tabii estetik operasyonlarda yüzde yüz başarı diye bir şey yoktur. '

'geç alayımı, Kameri Şih Eli Ağa olmasa ne olurdu bir düşün? Şimdiki cerrahlardan yüz bin kat daha iyiydi. Şimdikiler cerrah mı? O yoklukta, burun yaptı adama; doktor falan **hak getire,** tecrübeyle ne öğrenmişse onu uygulardı. Saçımız döküldüğünde koyun gübresi sürerdik, çıkardı. Kulağımız ağrıdığında annem, ateşin içine soğanı koyar, közler, azıcık soğuduktan sonra cücüğünü çıkarır, fitil gibi kulağımıza koyardı, ağrımız kesilirdi. Hiç unutmam, bir keresinde amcam İbrahim hastalandı hem de nasıl, komaya girdi. Şimdi olsa **direkt** yoğun bakıma yatırılırdı. Derezası Tekiné Haydaré **Zeynel** köye gelmişti 'ben amcam oğlunu doktora götüreceğim', amcam kalkacak gibi değil, ha öldü ha ölecek. Evin içi matem. Haber gönderdiler halam **Rukoş da** geldi Muskan'dan, a bu bal kabağı var ya, ortadan ikiye kestirdi, böldü, sacın altına koydu, pişince çıkardı, biraz soğuyunca kaşıkla içindekilerin bir kısmını çıkardı, a böyle taç gibi, yok yok, bere gibi amcamın başına geçirdiler, sardılar. Sonra amcam gözünü **açtı 'beni** niye uyandırdınız, bir çadıra götürmüşlerdi, **ben** diyorum bu çadırda kim var, diyorlar Hz. Ali, Hüseyin, Hasan. Ben diyorum; siz beni niye buraya getirdiniz? Hz. Ali, beni getiren adama dönüp; benim dediğim adam bu değil, yanlış adam getirmişsin, alın götürün bunu. Bir de bakın bunun günahına ne var, dedi. Bir keresinde koyunları suya götürürken biri inat etmişti, **ben de şöyle** bir tekme atmıştım, baktım o koyun dile geldi; sen beni dövmedin mi dedi. İşte tam o arada beni uyandırdınız. Bırakmadınız hakkımda ne

karar verilecek öğreneyim.’ Neyse, annem ‘ulan oğlum, sen bu adamın burnunu kopardın, ağzına sümüğü bile girdi, sen hiç utanmadın?’ diyerek Eli’ye İbrahime çok kızdı. Bir süre geçti geçmedi apo Yusuf kapıda annemi ‘**çene** Küçükağa, hele bir gel’ diye çağırınca **ben de** arkalarından gittim, dedi ki ‘senin kızın Hatun bizdedir, Hüseyin kaçırmış getirmiş, bizim evde oturuyor.’ Ev dediğin yan yana, gittik ki oturuyor, çok zavallıydı, garipti öyle sessiz, sağır, dilsiz, ne olduğunu anlamamış vaziyette oturmuştu sedirde, böyle etrafına bakıp duruyor. Annem tek bir hareket yaptı, tek... İşaret parmağıyla ‘gel’ dedi o kadar, hemen kalktı geldi. Annem çok kızdı Hatun’a, Üseyin’e de ‘bırak çobanlığı git buradan’ dedi, adam çıktı gitti. Köyde ne gizli kalmış ki bu hadise ortaya çıkınca amojın Zehra durur mu başladı yine ‘ben demedim mi bunu **evlendirmezseniz**, bu orospu olur.’ Yalnız bir tane Veli diye, yok, Mehmet’ti **herhalde**, Almanya’ya giden bir çocuk vardı, o hakikaten ablam Hatun’a gönül koymuştu. Adam aslan gibi ortaya çıktı ‘ben evlenirim bunla’, vermediler. Amcamlar karar verdiler, amcaları Begoé İbrahimé **Talo’nun** kızının oğlu Hatem’i çağırıp ‘kızımızı sana vereceğiz gel, al götür’ dediler. A o da ablam Hatun’u, babasıgil zengin diye gelip aldı, sonra da burnundan getirdi. Dünyada ablamın, o sağır dilsizin, kocasından yediği dayağın **haddi** hesabı yoktu, onun için Hatem öldüğünde o sağır dilsiz kadın, kalktı oynadı. Bizim dilimiz vardı baş edemedik, her Allah’ın günü dayak yedik erkeklerden, kocalardan, o ne yapsındı? **O da** bizim gibi, durmadan çocuk doğuruyordu. Kız, kız, marifet gibi peş peşe çocuk doğuruyorduk, rahat bırakmıyordu kocalar, biz bilmiyorduk ki nasıl hamile kalıyoruz, hamile nasıl kalınıyor? Üç çocuktan sonra ancak öğreniyorduk, inanmıyorsun ya ama öyleydi, gerçek buydu, kimse bize bir şey anlatmıyordu ki, **biz de çocuktuk zaten**. Yazık, ablam Hatun, yanında yatırıyordu çocuklarını, dedim ki ‘Sen nasıl anlıyorsun onların **ağladığını da** meme **veriyorsun?**’ Elini dudağına götürüyormuş, ağzı açılınca biliyormuş ki ağlıyor. Ne kadar şerefsizmişler, güya benim **hakim** abim vardı ya, sen sağır dilsiz kardeşinin **halini**, zavallılığını görmedin mi? Evlenmesine ses çıkarmadın, hem babasının mirasından ettin, arsasını elinden aldın, bari sahip çıksaydın, dayak yemesine engel olsaydın, o da yok. Sorumluluk üstünden gitsin de... Üstünden atsın da yanında olmasın, görmesin gözü de kardeşlerine ne olursa olsunmuş, kendisi çoluğu çocuğuyla mutlu olsun yetermiş. **Hakim** abim kendini kurtardı ya yetti ona, aslında ortada aile diye bir şey yok. Annem çok yardım etti Hatun’a evlenince, fakirlerdi, öyle de güzel kızdı, insan kıyamazdı baksın, annem hiç istemedi evlendirilsin, hiiiç. Amojın Zehra ne emrederse amcam Hüseyin onu yapardı, sağır dilsiz kızdan bile başlık aldı. Hanım’ı da evde çalışan çobana verdiler, başlık da aldılar adamdan. Amojın Fatma’nın kız kardeşi Havse, **amca oğlu** İbrahimé Velié Talu’yla evliydi, hani şu, adamın burnunu koparan Alié **İbrahim dediğim de** onların oğluydu, iki taraflı akrabaydı Hanım’la teyze **çocuklarıydılar.**’

‘**bu** sülalede ben çözemedim kim kimdir, kim kimin nesi oluyor, kim kiminle yatmış kalkmış? Valla belli değil, hepimiz kardeşiz, gülme, genetik yapı kırılmayınca, yani iç içe evlilikler yapılırken herkes böyle ruh hastası olmuş. Ortada bir köy var, o onunla, öbürü bununla evlendiriliyor, olan, yaşanan bu. Sadece iki taraflı mı? On taraflı akraba olunmuş, saçmalığa dur diyen de çıkmamış, bakıyorsun yan evin kızı, oğlu, akrabası, evin gelini, damadı olmuş.’

‘**doğru** diyorsun. Biri gelip elini uzatsa, kızları hemen ona veriyorlardı. Eli’ye İbrahim de ablam Hanım’ı sevmiyordu ki millet fakirdi, çobandı, evin sahibi kızını verince, ne yapsın, zengin aile kızı diye, alıp götürdü adamlar. .’ **Niye** verdiler diye annene sormayacaksın değil mi? Adamın maddi durumu, eğitimi iyi, geleceği parlaktı, kızımıza saygılı, sevgi duyan iyi bir eş olur, geliştirir, onun için verdik cevabını bekliyor olamazsın; kız çocuklarını başı bitli, altında donu olmayan adamlara vermişler **işte**. ‘Cane, bilmem niye öyle yaptılar, biz hiç bilmedik bizi niye verdiler, niye evlendirdiler o adamlarla? Zozan’ı niye verdiler, yirmi yaş büyük bir adama? Çeksin gitsin, boğaz eksilsin diye verdiler, başka ne için vereceklerdi? Amcam İbrahim olmasa kim verirdi kızını **Kadim’e**, yanında yatılacak gibi değil, ağzı çok pis kokuyormuş. Şimdi düşünüyorum da öyle de fenaydılar, çe Talu’dakiler, 50 doğumlu amca kızı Zozan’ı, Hüseyiné Alié Sormemedan oğlu, amcan kızı Leyla’nın dayısı, babanın okul arkadaşı nüfus

idaresinde çalışan **Kadim** istemiş, yaşı çok küçüktü. Evlenmesi için bir kayıt çıkarmak lazım, tabii ne yapalım? Yol araştırıyorlar, **Kadim** nüfus kaydına bakıyor; Makbule diye amcamın bir kızı vardı, ölmüştü o, kütükten düşülmemiş, yaşıyor gözüküyor, onun yerine geçiriyor Zozan'ı. Gulamın demişti bir keresinde teyzen **Zozan** 'biz ev damında Makbule diyorduk kız kardeşime ama kütükte Hüsniye yazıyormuş, hoop hallediyor **Kadim**, adım cüzdanda Hüsniye'dir. Bir gün hakim oğlunun evine gelmiş oradan da bize geldi bir gece kaldı, çene Küçükağa; yatağını serdim, eliyle şöyle bir vurdu yastığa, kabarık yün ne güzel, temiz kokuyor Turna'nın yastıkları gibi.' **sonra** 'Zozan hepiniz çocuklarınıza iyi baktınız, **elinizden** her iş geldi, fakirliğe ses etmediniz. Temiz, titizdiniz ama **çe** **Mustafaye Zeynel'in, çe** **Talu'nun** kızlarının bahtı, şansı yoktu. Hele de çe Talu'dan, o evden çıkan hiçbir kızın hayatı iyi olmadı.' dedi, hakikaten de öyle oldu... Kızları gönderirken, gelin ederken de bir kat elbise, bir entari veriyorlardı o kadar. Ellerinden gelse onu da vermezlerdi ya, eski bir tahta sandık içine biraz sabun koydu annem, tarak koydu, lif, ceviz, kuru yemiş. Beni yolcu ediyorlar ya bir de yeni sandık aldılar; bir eski, bir yeni sandık. Köyde başkaları, herkes kızlarına ne verdiyse onu koydular; iç çamaşırı, çorap... **çorap** örmüşler ayaklarını üşümesin, yün çorabı, leçek, çok leçek koymuştu, kenarları renk **renk** iplerle oya işli. Sabun da çok koymuştu, ben yıkıyordum a o veyvi Selbi kızılıyordu 'niye sen ikide bir leçeğini **yıkıyorsun?**' bu adam; baban da ona çok kızdı 'sen niye bırakmıyorsun leçeğini yıkasın, sana ne? Annem her zaman bana sabun gönderirdi. Ben giymezdim o gelin elbisesini, ablam Sara zorla giydirdi, kınadan önce. Feryadımı figanımı kimse dinlemedi. Her şeyi usulüne uygun yaptılar, kız almaya gelindiğinde maddi durumun elverdiği kadar bir, iki, üç keçi ya da koyun kesilirdi. Tandır yoktu bizim köylerde; temizlenmiş koyunu, keçiyi koca bir kazanın içinde az suyla kaynatır, pişince çıkartır, tepsie koyar, tuzlayıp soğumaya bırakırlardı 'birane' derdik biz, onu öyle getirirlerdi **kız evine**, yanına kete yaparlardı. Köyde kaç hane varsa, hepsine keteyle birane dağıtılırdı. Eğer başka köye gelin edilmişse, kızı almaya **gelenler de** evlere taksim edilirdi, **düğün evine** fazla yük binmesin diye. Akşam da herkes **düğün evinde** toplanır, gelinin ailesinin hazırladığı etle pilav yenirdi. Dewa ma Badan'dan dört beş atıyla beni almaya gelmişlerdi. Çene, o kadar çocuk yapmasına, karnı dümdüz, dimdik tahta gibi vücudu annesi Zelhan'a, babaannene benzeyen, Mustafaé Velié **Talo'nun** kardeşi Selim'le evli, yaylada ablam Sara'yla evleri yan yana olduğundan kapının önünde gördüğüm kadıncağız, babanın amcası Halilé **Memil'in** kızı Cemile – geline düğün boyunca refakat eden, yardımcı kişi, **nedimem**– berbümdü. Allah rahmet eylesin ne kadar fakirdi, bizim köyde Selimé Velié **Talo'yla** evliydi ya, yazları baba ocağı dewa ma Badan'a çe Resul'e gelirdi. Çocuk çok yapmıştı. Geldiğinde böyle çorap örüyordu, beş şişle, dedim 'bu ne?' **dedi** 'ben kocama çorap örüyorum', ben aldım elime çorabı, ölçtüm yemin ederim (dizden aşağıya) şurası bir metreydi, kocası öyle uzun boyluydu. Bu Selimé Velié **Talo** iş için dewa ma Kasman'dan birkaç akrabayla Harput a (**Elazığ**) gidiyor. Devlet Demir Yolları'nın, yol inşaatında çalışıyorlar. Çadırdı yatıyorlarmış. Her hafta sonu yevmiyelerini alıyorlar ya, başlarında bir yol çavuşu var. Bunlar parayı kaybederiz, çalarlar falan diye korkup 'al bu para senin yanında dursun, gittiğimiz zaman alırız' diyerek (ustabaşına) çavuşa veriyorlar. Zaman geliyor bunlar 'biz memlekete gidiyoruz, paramızı ver' diyorlar. Çavuş 'siz ne istiyorsunuz ne parasıdır? Siz bana para mara vermediniz.' diyor. 'Keko, ağa sen ne diyorsun, her hafta o kadar para verdik sana, bir seneden beri **burda** çalışıyoruz. Sana itimat ettik, elimizdekini, avucumuzdakini verdik.' **Adam**, ustabaşı birden yatağının altından bir bıçak, kasatura çıkarıyor 'defolun gidin, bu bıçakla kaç kişinin başını yemişim ben' diye diklenince, a bu Selim hemen kalkıyor, adamın elinden bıçağı alıyor, adamı yere yatırıyor 'ulan **kafir**, ulan Yezid' başını kesiyor. Sonra firar edip gidiyor. Ondan sonra kaçak vaziyette **gez... gez...gez**, sonunda yakalanıyor. Bir müddet Muş'ta cezaevinde kaldı, bir gün af çıktı, bu, köye geri geldi. O sıralarda babasının işlediği cinayeti üstüne almış Alié Haydaré Mehmeté **Halit** de Muş cezaevinde. Diyor ki bir gün avluda volta atıyoruz, Kürtler koca bir taşı getirip ortaya koydular, dediler 'bu taşı kim kaldırıp en yükseğe çıkarır, ona madalya takacağız' yani işin özü, biz Kürtler çok güçlüyüz demek istiyorlar. Neyse, önce bir iki Kürt deniyor, dizlerine kadar kaldırıyorlar, sıra Selimé Velié **Talo**

revaçtayken “gelinlik, duvak uyumu nasıl olmalı, duvak seçiminin püf noktaları, duvak seçerken hangi boy tercih edilmeli” pürüzlerini, gelinlik giymeyen sana değil, bilene sormalı. Yaa adamı böyle göçürtürler, nasıl da morardın ama hak ettin; her an zılgıt atacak, yiyecek mevzu, bahane eksikliği çekmeyen Türkiye klasliğini yaşamamak için “duvak”a dokunmadan devam et yazmaya.

‘**heli**, örtüldükten sonra amcam Hüseyin, beni yolcu etmek için odaya geldi.’

‘**kuşak** bağlamak için mi?’

‘**bizde** kuşak muşak yoktu. Evlenen hiçbir kıza kuşak takılmazdı, hiç görmedim, bizim zamanımızda yoktu. Babam yok ya, baba yerine koydum, o da bana kızım diyor, kıymaz bana, acır vermez diye düşündüğüm amcamı görünce ellerine sarıldım, öptüm, ağladım; amca, apo...’

‘**ağlama** kızım, çene ma haydi, güle güle git, kızım’ dedi, işi bitirdi, ilk ismi Ali’yi değil de Hüseyin’i kullanan amcam Alié Hüseyin **Ali** aldı beni bir güzel sundu **el aleme**. Ben, kucagında uyuduğum amcamın, beni sevdiğini sanırdım ne bileyim ki düşmandır ne yapacaktı elleriyle **gözyaşlarımı** mı silecekti? Oyyy bizler, o köylerdeki kızlar, kadınlar Allah bilsin ne kadar gariptik, fakirdik. Yeri cehenneme olsun, anneme bize çektirenlerin. Annesinin üstüne kuma geldi diye annemi hiç sevmeyen Hanım da gelmişti beni yolcu etmeye. ‘Anne, **daye**, dayeee, annemi getirin’ diyordum, boşunaymış; ‘yanıma getirmeyin’ dediği için beni de bırakmadılar; annemi görmeden çıktım ben. Amcam Hüseyin gittikten **sonra amca** Hasan’la, berbü Cemile koluma girdiler, beni dışarıya, kapıya çıkardılar, ata bindirecekler, binmek istemedim, ayak diredim; gitmek istemedim... **gitmek** istemedim. **Amca** Hasan kucakladığı gibi beni kaldırdı, atın üstüne oturttu. Benim atımının başını, babam öldürüldüğünde annemle ilk yetişenlerden, ilk haber verenlerden apo Hüseyin tutmuştu. Annem çağırış ‘bra Hüseyin, sen Turna’nın atının başını tut, küçüktür Turna, attan korkar.’ **Aralık’ın beşiydi**, kıştı, kar yağıyordu, hazine bir düğündü benimki. Heli’nin arkasında ‘bugünden sonra artık Kasman yok, Badanlı oldun – öyle ki ilk çocuğumun hüviyetinde Kasman’da doğduğu halde Badan yazdırılacaktı – diyenlere, olanlara itiraz edemeyecek **halsizliğimde**; ne atın karı döven ayaklarını ne dewa ma Kasman’dan **uzaklaştığını**, **dewa ma** Badana yaklaştığını görmeyecek, ağlamaktan şişmiş, kan çanağı gözlerimden durmadan yaşlar akıyordu, ben nasıl bir yere gidiyorum, neyle karşılaşacağım... Ne olur ne biter, Badan’a hiç gitmemiştim çe Resul’de ne Leyla’nın annesini ne de veyvi Selbi’yi, hiç kimseyi tanımıyorum, gitmemişim, gelmemiş, görmemişim. Bilinmeyen, ilk olan, ilk karşılaşılacak her şey korkutur insanı, **tamam da** ama ben ev damından ilk defa ayrıldığımdan değil, çocuk olduğumdan **çok** korkuyordum, korkmuştum, çünkü **zalimliklerine şahitlik ettiğim büyüklerin** yapabileceklerinden, karşılaşacaklarından korkar çocuklar. Ben o kadar da çok seviyordum okumayı, ne bilirdik koca nedir, evlilik nedir? (Zengena) Zengel’den, Mengel’den, Emeran’dan, Badan’dan, civar köylerden her yaştan çocukların geldiği, eğitmenin bütün sınıflara aynı odada ders verdiği, yere konmuş uzun bir tahta üzerinde devlet göndermekte geç kaldığında, hukuk fakültesinde okuyan **hakim** abimin Ankara’dan gönderdiği defterlere eğilerek, bazen tebeşir bulunmadığında kömürleşmiş odunla tahtaya yazı yazdığımız köy ilkokulu; önce Cafer diye bir adamın evindeki bir odaydı, **orda** ders görüyorduk. Sonra çocukların, Leyla’nın, Abbas’ın, Fazıla, Hüsnü Cemal, Süleyman’ın surijdan, kızamıktan öldüğü sene 1953’te, babamın öldürülmesinden sonra sülalenin, devletle ilişkileri ayarlayan amcalarım Hüseyin, Hasan sayesinde dewa ma Kasman’da çeşmenin yanında geniş tek odalı bir okul yapıldı. Tarihleri bilirim ben. ‘Baba odasında’ duvarda asılı arkasında yemek tariflerinin, güzel sözlerin yazıldığı, her güne bir yapraklı maarif takvimi vardı. Her sabah benim görevimdi yaprağı kopartmak. Hiç unutmam; **hükûmet** büyükleri – **ki** Varto kaymakamı, alay kumandanı, (Üstükran; Uskiran) Çaylar’ın yüzbaşısı çok sık geldiğinden çe Talu’ya – **misafir** için kullanılan tabakların, bardakların, pirinçten kahve fincanı takımının konduğu bir büfe de vardı, camdan, fincanların kulpları öyle parlaktı ki gözlerimi **alamazdım** ‘**kızlar** kahve içmez, içerse yüzleri kararır’ diyorlardı ya, içmemizi istemiyorlardı, çünkü hem pahalı hem de bulunması zor bir şeydi kahve. Üçüncü sınıftaydım, 1955’in sonbaharıydı, on yaşında nişanladılar beni. Babanı okulda görüyordum, dev gibi bir oğlan, tek bildiğim

beşinci sınıftaydı o kadar... **hiç** konuşmamıştım hiççç, aklımın ucundan geçmezdi onunla evlendirileceğim. Badanlılarla tek alışverişim, bir gün kitapta bir yeri işaretlemek için beşinci sınıftaki **Kadim** abiden kırmızı kalem istemektii...'Annenin sözünü kesip konuşmaya '**esasen** babam; laje Resulé **Memil** (**Memil'in** oğlu Resul) offff kör olaydım... **errrr**, a o Badanlılar neler getirmediler başına; arazi, çayır yüzünden. Babam ben küçükken elimi tuttu, büyük oda vardı onun başına götürdü, dışarı bak dedi, ben baktım, sonra şey geldi, o laje Selo Hıra, belki yeri cehenneme olsun, yaşlı babama bir yapıştırdı. Meğer Selimé **Ali**, Selo Hıra'ya 'Resulé **Memil** şimdi damın üzerindedir git de ki burası onun köyü değil, köyüne Kasman'a dönsün. Babasının elimizden aldığı arazilerimizi geri versin, gözünü korkutmak **için de** bir iki tokat yapıştır' **demış'le dahil** olup, ölmeden önce adını öğrenmeni sağlayarak seni büyük bir yükten kurtaran **alavere**, dalavereyi seven; Leyla'nın babası amcan Hüseyin'in "öyle akıllıymış ki büyük büyük dedemiz" bahisli, ailenin sözlü tarihinin **başköşesine** oturmuş; altın şeklinde kestiği Zêfet'in kızarmış sert, sarı kabuk parçalarını (**kırttıgını**) keseye yerleştirip üstüne iki tane Reşat (annenin anlatırken Mecidiye olduğunu söylediği) altın yerleştirip Seydali'nin elinden çayırını **alan**; Mengel'de ticaretle uğraşan Akıncılar aşiretinin; Karkapazar'ın hanedan ailelerinden Mala Xeto (Fetö)den 900 altın borç aldığını duyan, İbrahimé **Taloé Mustafa'nın** öldürülmesinden sonra aşiretin başına getirilmiş amca oğlu Selimé Ağaé **Mustafa'nın** altınları **gasbeden** baskınını '**altınlarınıza** Selimé **Ağa** baskın yapıp el koydu, ondan **isteyin**' haberinin gelmesiyle öğrenip altınlarının geri verilmesini isteyen, aralarında kirvelik de bulunan Mala Xeto'ye, Selimé **Ağa'nın** '**ben** sizden almadım ki benden **istersiniz**' cevabının başlattığı gerginliği bitirmek için, topladığı aşiret üyelerine, Mala Feranlara "Karkapazar'a sefere... **baskına... savaşımaya** gidiyoruz, talana, gaspa değil. Sadece silahlara, fişeklere el konulacak, ganimet peşinde değiliz. Talan, gasp yapanı öldürürüm.' **talimatına**; Karkapazar köyüne yaklaşıldığında, yüklediği buğdayları harmana götüren köylüyü kağnı arabasından alaşağı ettiğini görünce '**apo**, amcam demem seni öldürürüm, bırak, ne dedim talan **yok**' **hiddetine**, bir yandan kağnı arabasına bağlı öküzleri '**hooo** bavemin hooo'**yla** sürerken bir yandan da '**ere** Selimé Ağa, ben **Taloé Mustafaé Zeynel'in** oğlu **Memil**, senin amcanım, senin büyüğünüm, işime karışma, sen git, kendi işine bak, **savaş**' karşılığını vererek, çatışmanın orta yerinde, hayatta kalma uğraşında iki, üç akraba da öldürülmüşken '**ne** ganimet toplayabilirim, neyi talan edebilir, el koyabilirim '**peşine düşen** o zamanda her köylü gibi gücü yettiğinde başkasının malına bedava çökmek için bazen '**iki**, üç kese altına akbindeki (evin önündeki) çayırımı vereyim **sana'yla** köylünün altınına, parasına konup sözünü tutmayan, aşiretler arası savaşta el koyduğu kağnı arabasını Badan'a getirmesi '**ba** a o Selimé **Ağa'ya** doğru demıştır, amcasıdır, büyüğüdür, akıllı adamdır Memil ağa, hem savaştır bu, ele ne geçse alınır, hele de para, mal düşkünü **Memilé** Talo, bırakır **hiç**' **anlatılı**, çocuklarını feda edeceği para, mülk sevdalısı; Gımgım'ın köylerinde binden fazla sırf Kasman'da iki ayda 63 kişiyi öldüren, **nerdeyse** mezar kazacak adam bırakmayan **Agustos** ayındaki hal (tifo) salgınından önce 1915 Şubat'ında Rusların Varto işgalinde hastalığından dolayı kış şartlarında kızağa bağlanarak yolculuk ettirilecek Alié İbrahimé Talo'yla, Zengelli Velié Ağaé **Mustafa'nın** öncülüğünde; iki yüze yakın haneyle – **göç** etmeyip Muskan'da kalanların, köylerini terk edenlerin bıraktıkları samanla karınlarını doyursunlar diye Emeran'a götürdükleri sürüye el koyan Ruslar, yiyecek adına ne var ne yoksa talan ettiklerinden, 1918 Nisan'ında döndüklerinde zahire yokluğundan büyük bir açlık, kıtlıkla karşılaşacakları – **köylerini**, Kasman'ı, Badan'ı, Muskan'ı, Zengel'i, Emeran'ı terk eden Mala Feranlar; heybetli Bingöl, (Kiği) Karer dağlarını, karlı yolları aşma mücadelesinde, kucaktaki bebeğinin, elini **tuttuğu** çocuğunun açlığına, ağlamasına dayanamayıp oracıkta ölen cesetler arasına bırakacak teyzeleri, halaları, amcaları, kuzenleriyle **birlikte**, a o göç yolunda kaybedilen, belki de kaçırılan annesi Muskanlı çene Alié **Mahmut** kızı Fatık'ın, amcası Velié İbrahimé Talo; babası **Zeynelé İbrahimé** Talo'nun, Emeranlı Hüseyiné Mustafaé Veli tarafından gözünün önünde kurşunlanmasına tanık, Haydaré **Zeynel'in**; 14 yaşında Zengelli İbrahimé **Mustafa'yla** evlendirilmiş kız kardeşi Hediye ile Velié **Ağa'nın** hastalıktan ölen oğulları Ağa'nın, Zeki'nin göçte zayıyatını, isimlerini unutarak karşılayan,

kendi köylerinde aç açık değilken, 1916'da sığındıkları Malatya'nın Engüzek, Helavin, Hozan **köylerine yerleşip**; geçinmek için; **çocukların, gençlerin** kör, topal, sağır dilsiz taklidiyle dilencilik yapıp "Serhadın körleri, topalları canımızı yediniz, bezdirdiniz" isyanına sevk ettikleri **Malatyalılardan** topladıkları sadakanın günden güne azalmasının nedeninin Aleviliklerini gizlemeyen isimlerden kaynaklandığını düşünüp **'bundan** böyle Sünnilerin seveceği ikinci bir adın olacak, Osman; yiyecek, ekmek peynir, sadaka toplamak için gittiğin yerlerde kapısını çaldıkların, ismini sormadan, sen hemen, benim adım Osman diyeceksin'**le**, oğlu Halilé Memil'in Sünni köylerden daha çok yiyecek, para topladığını gören sevmediği akrabalarından birinin **'Memilé Talo, ağam**, benim oğlana da Sünnilerin seveceği isimlerden birini **koysan'** isteğini civarda sadece Sünni değil, Alevi köylerin bulunduğunu bile bile **'seninkinin** adı Muaviye **olsun'** telkiniyle yola düşen akrabasının oğlunun, gittiği Alevi köylerinde ismini her söylediğinde kapıların yüzüne kapanmasına, bir güzel dayak yemesine vesile; eşeği suya götürüp susuz getirmeye (Heri têşan beno ser ave û têşan ano), kötülüğe yatkın aklı **Mala Feranlarca takdir** edilen büyük dedenin **Memilé Talo Mustafa** olduğunu **aşikar** eden vefatı sonrası tuttuğu günlükte;

"Köyümüz iki dere ortasında
İçinde Mengel Suyu akar
Her tarafı kavak ağaçları
Kurumuş kızılağaçları var

Xx
Köyümüz Muş da örnek olmuş
Herkes suyuna Hasret kalmış
İnsanları misafirperver edilmiş
Beriyaten **aşiretine kucak** açmış

Xx
Sağında Koribabasına komşu olmuşlar
Solunda pirboğan gibi zat var
Çayırımızın içinde goşkarbaba var
Derede beyaz baba dede var

Xx
Köyümüzün iki tane yaylası var
Merası çok toprağı bereketli
Evimizin damı yıkılmış direği yok
Sahibi kimdir bilen yok

Xx
Köyümüz elli hane vardı
İki yüz insan yaz ayı beklerdi
Kimi fakir kimi perişandı
Bingöl Dağı'na bakıp duruyorlardı

Xx

Evimizin sahibi Resul ağa vardı
Odanın köşesinde kral gibi oturuyordu
Gelen gidene hoş sohbeti vardı
Kimseye kötülük etmesini bilmezdi

Xx

Köyümüzde **seyar** karakol kurmuşlar
Gelen gidenden kimlik sorarlar
Kimine köstek kimine destek yaparlar
Sonunda **beratına** karar **verirler**

Xx

Yaşlıları gençleri ayırtmışlar
Evli **bekarları** bir bir dağıtmışlar
Ellerine birer sopa vermişler

Bingöl **Dağın** yolunu göstermişler” mısralarıyla köyünü, Badan’ı anlattığını fark ettiğin **baban ‘a** o Seloé **Hıra’n’** diyordu babam Resulé **Memil’i**, tokatladığını **duyunca; kardeşi Halilé Memil** ölünce, onun karısı annem Zelhan’ı almış babamı, babası yerine koymuş, amca oğlu Hüseyiné Halilé **Memil** babama çok düşküdü, hep peşindeydi, arkasını kolluyordu. Öyle ki **kimse Hüseyiné Halil demezdi**, babamın boynuna **atıp Hüseyiné Resul** (Resul’ün oğlu Hüseyin) derlerdi, abim **Hasan’a da aynısını diyorlardı**. Gözünü sevdiğimin Hüseyin’i Hz. Ali gibi yetiştirdi, a o Selo’yu derenin **orda** yakaladı, dövüyor da dövüyor. Akşama muhtar, bekçiyi **gönderdi ‘Useyne** Resule gelsin, niye bu adamı **dövüyor?’ ‘get** söyle, gelmiyorum, **muhtar da** haddini bilsin, yoksa onu da döverim.’ **eee** muhtar ‘eree bunlar Talo soyundandır, adam öldürmek onlar için bir şey değildir’ korkusuyla bir şey yapmadı. Evler Kasman Yaylası’nda, Bingöl Dağı’ndaydı, haber geldi Berto’yla oğlu Ali Rıza sizin eve girmişler, evde kimse yokmuş, sade veyvi Selbi, abim Hasan’ın hanımı çene Selimé Mustafaé **Mümin** varmış, açmamış kapıyı bir hayli dayanmış.’; **‘neden** eve giriyorlar?’; **‘neden** mi? Ya kilerden yağ, peynir, ekmek çalacaklar ya da Selbi’ye kötülük edecek, ırzına geçecekler. Asıl mesele babalarını, **Memil** ağayı gönderemedik, çocuklarını gönderelim Badan’dan. Çe **Resul’ün, Memil’in** ocağını lekelemek. Allah’tan Selbi’nin yanında bir kadın daha varmış da bağırıp, çağırılmışlar, **onlar da** çekip gitmişler. Köylüler haber getirdi, ben, abim Üseyin, hemen yayladan döndük. Berto dediğimiz de evli, tek gözü görmeyen bir adamdı. Mezredeki evine giderken Berto’yu, a o köprünün **orda**, yolda yakaladık, abim Üseyin ‘eree, eroo lace hero, hera; gelin eşekoğlueşekler’ bir girişti, bir temiz dövdü, **ben de** küçüğüm ancak adamın oğlunun başına vuruyorum. O, abim Üseyin olmasa Badanlılarla baş edemezdik. Badanlılar arazi için babamı mahvettiler, öldürdüler. Babam, depremde evin altında çok sağ kalmış, yardıma gidiyorlar, veyvi Nace’nin babası Hüseyiné Alié Sormemedan enkazı kaldırmaya çalışan Badanlılara ‘Resule Memil ağanın sesini duyuyorsun değil mi? Bakın ses bu yandan geliyor, demek başı bu tarafta, niye toprağı o tarafa, terse atıyor, yığıyorsunuz?’ diyerek babamın ayak tarafındaki toprağı alıp başının olduğu tarafa attırmış, nefes almasın, ölsün diye. Eğer babam, bir gün önce benimle yaylaya gelseydi, ölmezdi. **Dakıla Zelhan, annem** bana ‘laooo, piyi bırayemi, Kemo, git söyle babana, yaylaya gelsin, köyde kimse yoktur ona bakan, aç kalıyor’ dedi, dediğimde ‘tamam, yarın **ben de** yaylaya seninle gelirim.’ Kalktık beraber deré **Mengel** (Badan Deresi) üzerindeki köprüyü geçtik, birden durdu... sen git, dedi bana, bak arkadaşların geliyor, haydi katıl onlara. A o köprünün oradan geri döndü babam. (**Babasıyla ortak noktasını; aynı şeyi**

yaptığını itiraf ettiğin farkındasızlığında) ben sana bir şey diyeyim esasen tek başına kalmayı severdi babam, herkes yaylaya giderdi bir o evde kalırdı, kendine çok güzel bakardı.’

‘sen babanın yanında sigara içiyor muydun?’

‘olur mu ya? O zaman ev damında hiç kimse sigara içmiyordu babamdan başka. Bir gün abim Üseyn’e demiş ‘git Karlıova’ya iyi bir tütün gelmiş, bana tütün getir.’ O da gitti, getirdi.’

‘amcam Hüseyin gitmiş mi? Hayret, dedeme kim para veriyordu?’

‘nasıl?’

‘babana para nereden geliyordu, nasıl geçiniyordunuz?’

‘ma yağ satıyordu, dorak satıyordu, hayvan satıyordu. Böyle şeyleri satıyordu.’

‘ot satıyor muydu?’

‘yok, ot ancak bizim mala yetiyordu.’

‘kime sorsam, babanın, Resul Ağa’nın bütün gün oturduğunu söylüyorlar, iş yapmıyormuş.’

‘hayır, hayır! Çok iş yapmazdı doğru, fakat iş yaptığında çok güzel yapıyordu. Komşular perişandı, arsaları yoktu. Onlarla, Badanlılarla iyi geçirmek için, şey... Kapı önündeki şeyi! Tarlayı veriyordu. Diyordu gelin biçin, gelin bostanı yapın beraber yiyelim. Böyle bir şeyler yapıyordu.’

‘bu durumda oturuyormuş hep. Bir de sık sık yemek mi yiyordu, sizler gibi? Büyükbabama bak sen, sigara iç, çay iç, otur. Güzel iş.’

‘çay o kadar yoktu.’

‘ne içiyordu? Ayran mı?’

‘ne verilerse onu içiyordu. Ben de Kasman’a gidip geliyordum. Dayımgile, halo Yusuf’a. Bir seferinde bunların (ananın) evine, çe Talu’ya gittim. Merdivenle yukarı çıktım, çene Küçükağa böyle oturuyordu. Ben gittim yanına oturdum. Dedi ‘Eree baoo, to lace kama, sen kimin oğlusun?’ dedim ben Resule Memil’in oğluyum. Ma dedi ‘eee neye gelmişsen, kim göndermiş? dedim ‘babam beni gönderdi. dedi git çe Talu’dan, Efendigilden kahve değirmeni getir, a bu kahveyi çekelim.’ Ondan sonra Efendi, ananın babası geldi, böyle sırtına elini vurdu, dedi ‘Emine, bu kimdir?’ Sonra kahve değirmenini verdiler, ben çıktım, geldim.’

‘kahveyi nereden almıştı büyükbabam?’

‘bilmiyorum.’

‘Öleng’den Elif hala geliyor muydu Badan’a? Elif hala ile büyükbabanın arası nasıldı?’

‘iyiydi.’ Konuşmayı pek sevmeyen babanın bariz özelliği idi, eğer konuşmaya devam etmek istemiyorsa kısa ve net cevaplarla kestirip atması.

‘ya baba tamam da nasıl iyiydi? Elif hala ona para veriyor muydu?’

‘yok ya, babamın paraya ihtiyacı yoktu ki mal, davar satılıyordu, yağ satılıyordu parasız kalmıyordu vatandaş. Her sabah yayladan yemeğini; taze tereyağı, peynir, kaymak, yoğurdunu getirdiğinde o daha uyuyordu. Çok severdi, sonunu getirdi ya o uyku. Depreme de uykusunda yakalandı. O sabah erkenden kalkan annem... ondan sonra Zelhan aslan gibiydi. Mala gidiyor, davara gidiyor ondan sonra şunu yapıyor, bunu yapıyordu. Eyle çalışkandı; tuz çuval çuval alınırdı, mala vermek için. Kıl çuvaldan aldığı kaya tuzunu getirdi ‘a bu tuzu al, taşların üstüne koy, kuzular, hayvanlar yalasın, sonra a bu da babanın yoğurdu, ekmeğidir, götür.’ Ben önce yemeğimi yedim; dorakla ekme, çayımı da içtim, tuzu kuzulara verdim. Kalan tuzu da cebime koydum, babamın yemeğini aldım gidiyorum, birden, hiç olmamış bir şey oldu, ayağımın altındaki yer, toprak az öteye kaydı, böyle o yana bu yana gittim geldim, az daha yere düşüyordum. Giyime kuşama, güzelliğine zaafından, bir kadife elbise için babama arsa sattırmış annem Zelhan’ın yola doğru koşarak ‘heyvaho heyyy, benim ağam gitti, o geç kalkar’ feryadını duydum. Baktım! Selimé İbil yayla yolunda çırpınıyor, elini sallıyor ‘beri, beri gelin, gelin, Badan, deva ma köy harabe oldu, köy yok oldu.’ E ben bunu işittim, daha durur muyum? Hemen fırladım, ayağımda çarık var. Ne ayakkabısı, çarık, koştum gittim. Cebimdeki çaputa sarılı tuzu aldım attım, babam

beni gördüğü zaman, sarılır, tuz babama gelir acıtır diye. Eve çe Resul'e geldim ki **duman beni almasın** ev yok, yerle bir, toz toprak, taş, tahta birbirine karışmış; çıkartmışlardı babamı, kapının önüne koymuş üzerine de yorgan örtmüşler. O zaman... Oooyyyyy o zaman... O zaman... O zaman feleko felek, ne diyeyim sana. Ne olsaydı da yine de yaşamak isterdi babam. Boyu uzundu, sarışındı; çocuklarından, torunlarından hiç kimse benzemedi ona, belki biraz kız kardeşi hala Elif benziyordu. Kasman'da sülalede Efendi derdik biz; ananın babası Mehmeté Şerifé **Ali** duyunca babamın, amcasının oğlunun öldüğünü, atlamış atı Zülfikar'a, gelmişti. Ben on iki yaşındaydım deprem olduğunda, annen bir yaşındaydı. A o vakit, köylüler Efendi'nin bir kızı daha oldu diye konuşuyorlardı, **ordan** biliyorum..'

'yıl kaçtı?'

'**bilmem** ben, yıl mıl, bilmemin faydası ne? Olayı hatırlıyorum yeter. Ooohfff ne bileyim ben, hangi gündü, hangi yıldı, hepsi aynıydı günlerin. '**bıkkınlığını** saklamayan, yetim bırakarak yaşamının yönünü değiştiren 12 yaşında babasını elinden alan, Google amcaya göre 31 Mayıs 1946 Cuma günü saat 5.12'de olmuş deprem, askere gittiği, evlendiği yıl **dahil** yaşadığı hiçbir olayın tarihini, yılını, ayını, gününü, saatini bilme ve de merak etme bir yana, isteği de bulunmadığından altı çocuğundan **hiçbirinin** ne doğum tarihini ne nasıl doğduklarını hatırlamayan, bilmeyen **baban**, Efendi'nin kızının, annenin doğumunu hatırladığını söylediğinde 'mümkünatı yok, yanlış biliyor' düşünceni doğrulayacak, depremin olduğu sene Efendi'nin doğan **kızı çe Talu'nun Luto (Lütfiye) su, hüviyettin Selvi'siydi**. Allah'tan tarih mefhumsuzluğu yüzünden bocalayacağı "bugün ayın kaç, günlerden ne, hangi yıldayız, hangi aydayız" sorularına muhatap "akli dengesi yerindedir" raporu altmış beş yaşından sonra gerekliydi **yoksa....**

...'**babam** depremde öldükten dört yıl sonra Mehemed Eli üç, Heydo altı yaşındayken altmış **yaşındaki** annem, çene Zeynelé Talo; Zelhan, biz çocuklarını bırakıp kocaya kaçtı; Dodan köyünde yaşlı bir adama. Amcan Heydo **diyordu** ki annem ortamızda yatarı benle, Mehemed Eli'nin. Ben çok iyi hatırlıyorum, Efendi'nin vurulduğu seneydi, Kasman, Bingöl yaylasındaydık. Haber geldi, Efendi vurulmuş, herkes gitti. İşte Efendi temmuzda vuruldu, o kışın değil birkaç yıl sonra ocak ayıydı, annem Zelhan gece aramızdan kalktı gitti, o kadar. Eyle gailersizdi annem, çocukların hepsi de ona benzedi, dünya yansın tek kendilerine bir şey olmasın... Kendini düşünürdü sade... Zelhan'ın annesinin babası...';'baba! Zelhan'ın annesinin babası ne demek ya, annemin babası, ayyy **beni de** şaşırttın, anneannemin babası, büyük dedem desene.'

'**he** he... He o işte, Emeranlı bir Lolanlıymış, adını bilmiyorum.'

'**büyük** dedenin adını bilmiyor musun? '

'dee get kızım, ben dedemin adını bilmiyorum, şart mı? Bilmiyorum. '; 'a bu baban neyi bilmiş ki onu bilsin, anneannesinin adı da Naze (Nazlı)'ymış. Apo Yusufé Zeynelé **Talo**, annesinin adını kızına, benim en has arkadaşına koymuştu. Anneanne Naze, a o da çok geçimsizmiş, bunların soyu hep öyle geçimsizdi; çocukları apo Yusuf, babaannen emike Zelhan da öyleydi. Kocası Zeynelé Talo'ya yapmadığını bırakmamış, durmadan hakaret de ediyormuş 'hera, eşek.' Kocası, babanın dedesi Zeynelé Talo iki çocuğunu, karısı Naze'yi, köyü Kasman'ı bırakıp tahminen 1910– 1920 arası bir yılda, bir sabah çekmiş gitmiş...**gidiş** o gidiş, bir daha dönmemiş. Ne haber ne de bir şey... **Mezarı nerde** kimse bilmiyor. Ama evlenmiştir, Mala Feran erkeği kadınsız yapamaz. Ma o da sorumsuz, bencilmiş, geride iki çocuk, ne olacak halleri diye düşünme yok, kızı Zelhan gibi, bırakıp gitmiş çocuklarını.'

'**alkışlanacak** hareket. Baba, deden çok akıllıymış. O dar çevrede, kapalı yerde, onca akraba arasında kafayı sıyırmadan, çekmiş gitmiş. Sorumsuz değil, onca şey görmüş geçirmiştir, bakmış ki herkes aynı hayatı yaşıyor, çocuklara birileri bakar, çünkü köy aynı kökten üreyenlerin vatanı. Adamcağız o zamanda kendine dayatılan hayata karşı çıkmış, oraya sıkışıp kalmamış, yeni ufuklara yelken **açmış**.'

'**hele** bak, karıyı, çocuğu bırak git, olur mu? Dayım Yusuf, annem Zelhan çok küçükmüşler babaları gittiğinde, köyde erkek çocuklar babalarının ismiyle çağrılır, tanıtılırdı ya dayım Yusuf'a Yusufé

Zeynelé **Talo** demezlerdi, Yusufé Nazé; Yusufu Naze; Naze'nin oğlu Yusuf derlerdi. **Mayemi**, annemi Zelhan'ı, o komşumuz dul Fadime (Fade) 'Dodan köyünden Seys Üseyin'in karısı ölmüş, adam seyittir, talipleri, **musahipleri** çoktur. **Burada**, Badan'da bu deli çocuklarının eline bakar durursun. Bu her biri cenvır, döven, her gün **küfreden** oğlanların elinden kurtul, Seys Üseyin'in, senin kıymetini bilecektir.' **diye**, diye kandırdı. Kaçtığı Seys Hüseyin de anneme ne para ne bir şey verdi, anca hizmetini yaptırdı. Fade'nin kendisi de Seys Hüseyin'in oğluna, Gül dedeye kaçtı, Zelhan'ın gelini oldu, bir oğlan doğurduktan sonra da öldü. A o Gül dedenin karısı, Fade'nin üzerine kuma gittiği Güle baktı bebeğe. Ben annemi akıllı biliyordum...**çok** değerli bir kadın biliyordum; teyyyyyy... Hiç böyle bilmezdim. Halil öldü, çocukların perişan olmasın diye aynı ev damında yaşadığın kayınbiraderin Resul'le evlendin, bunda bir şey yok. Ama babam Resul öldükten sonra bu yaptığı? Resul'ün malının mülkünün üzerine otursaydın, gül gibi yaşasaydın.'

'**çözdüm** ben bu sülale evliliklerini, eğer, evleneceği bir erkek bulunsaydı babaannem kaçmazdı ama çe Resul'de evleneceği kimse kalmamış ki.'

'**kızım** ayıp, nasıl konuşuyorsun öyle, babaannen o senin. '

'**yalan** mı? '

'**kız doğru diyor kızma!** Annem; o kadın kocaya kaçınca hem yetim hem öksüz kaldık biz dört oğlan kardeş. O zaman kavga **dövüş ne ev damlarında ne de köyde eksik olmazdı**. Her evde bağırma, çağırma, nefret ederlerdi birbirlerinden ama ayrılmaz birlikte yaşamaya da devam ederlerdi. Her şey kavga için bahaneydi... Her şey. Dewa ma Badan'da yol boyunca suyun aktığı arkın başında köylüler durur, suyu kesip kendi tarlasını sularlardı. Sırf 'eree laooo, kütik, daha benim tarla sulanmadı, suyu kesmişsin' yüzünden küreği, tırpanı, baltayı eline alanın çıkardığı kavgaları anlatsam **oooo...** haddi hesabı tutulamayacak kadar çok kavganın, dövüşün, kardeşi kardeşe vurduran olayların en bilinenlerinden Taloé **Mustafaé Ağa'yla**, Zengel'e yerleşmiş Ağaé **Mustafa** arasında geçendir; efendime söyleyeyim; **Ağustos** ayında Zengel'den gelen ark suyuyla dolan yapay Ağa gölünden Kasman'ın Emeran sınırına yakın arazilerini sularken, birden suyun kesildiğini görünce o sıcakta ark boyunca yürüyüp kan ter içinde bir saatte göle vardığında kardeşinin, arkın başında kestiği suyla tarlasını suladığını görünce 'ya Hızır'o Galo, tarlayı suladığımı biliyordun, bu sıcakta beni buralara yürüttün, eree vicdansız bırak **suyu.Hele** şuna bakın! Demiyorsun arkada birileri de vardır. Hama tek senin arazin mi susuzdur? Bize tarla sulayacak su bırakmıyorsun...','**önce** ben, sonra sen sulayacaksın. Hak budur, çünkü suyun başı burasıdır, benim arazimdedir, benim gölümdür..' atışmalarıyla alevlenen tartışmada **Taloé Mustafa** Ağa'nın kardeşi Ağaé **Mustafa** tarafından dövülüp, dermansız vaziyette dewa ma Kasman'a dönmesiyle, **amcalarının babalarına** yaptığı haksızlığı öğrenince silahlanıp atlarını **Zengel'e süren oğulları, yolları üzerinde** silahını, kılıcını kuşanmış **Taloé Mustafa** görünce '**piyimi** sen ne ara ve niye geldin? ';'Haydi, bende geliyorum ';'bu yaşlı halinle sen niye geleceksin? Biz gider, hesabını görür, amcamın anasından emdiği sütü burnundan getirir, döneriz. '

'**eroo**, siz kardeşler bir araya geldiniz, kardeşimi dövmeye gidiyorsunuz. Kardeşim **Ağa** haksızdır ama tektir, ben de kardeşimin yanına gidiyorum, siz **Talo'nun** oğullarıysanız biz de Mustafaé Zeynel'in torunlarıyız. Hele bir gelin kim kimin anasını... (Ela benre kam nano maa kami) belli olsun'la kavgayı önleyen **Talo'nun** inatçı kardeşinin suyu bırakmasını sağlayamadığı şartlarda; akşama kadar uğraşıp elde kürek Mengel köyünün alt tarafından; Aradzani (Murat) Nehri'nin sağ kollarından, Emeran'ın üst kısımlarında Güllüce Çayı'nın da kendisine katıldığı benim deli dolu avare nehrim deré **Mengel'in**; suyunu Kasman'a getirip; çayırını, tarlalarını sulamak için hem dedem Memil'in kardeşinin oğlu hem de dayım (Xalo- halo ma) Yusufé Zeynelé **Talo'ya** yardıma giden abim Useyin'in, Uso'nun peşine takıldığım, hayvan peşinde dağ tepe dolaştığım, tarlada tırpan, ot, saman çekip, biçilen otları bağ, hayvan pisliğinden tezек yaptığım **çocuk zamanlarımda**, babam yok ya öyle bir yokluk içindeydik ki abilerim, karıları, gelinler sandığa **kilitledikleri ekmekleri** kaçırıyorlardı biz Resulé **Memil** ağanın çocuklarından.

Sadece bizim ev damında değil Kasman'da, Badan'da, diğer köylerde herkes, sacda pişirilen ekmeği ortadan kaldırıyor, nereyi uygun görüyorsa oraya saklıyor; yemek vakti gelince sayılı çıkarıyorlardı. Belki inanmıyorsun ama teyzenin kaynanası öyle bir kadındı ki demişti Üseyne Gaborj, açlıktan ekmeği kilitlediği sandığın önünde kırıntıları toplayıp yiyecek torunlarına da **acımazdı**, zaten torunlardan biri de açlıktan, şimdi diyorlar ya bakımsızlıktan öldü. Senesini bilmem, babam öldükten sonraydı bir kıtlık... bir kıtlık başlamıştı tarif edemem. Nereye gidiyoruz?' dedim 'Hınıs'a' dedi abim Hasané **Halil**, Hınıs'a lo, buğday, ekmek aramaya. Bindik, Karkapazar seferinde büyük dedem Memil'in el koyduğu kağı arabasına, açlıktan takat, hal yok, öküzleri sürelim, öyle bir perişan haldeyiz. Çorak, ağaçsız bir köyden geçiyoruz, zaten Kürt köylerinde ağaç göremezdin, kadının biri bahçede kapıya az uzak ocağın önüne oturmuş, yakmış ateşi, koymuş üstüne sacı 'laoo, bira, Kemo, Kürt köyüdür burası, bak, şu ekmek pişiren kadın yüzü temiz, iyi birine benziyor, git yanına Allah rızası için de, ekmek iste, al, gel.' Atladım kağından, yaklaştıkça pişen ekmeğin kokusu midemi çalkalıyordu. Kürt köylerine, Karkapazar'a tırpana gittiğimden Kürtçe konuşmayı öğrenmiştim, dedim 'xwişka min; bacım Allah'ın yolcusu, Hz. Muhammed Mustafa'nın kuluyuz, açız', kadın üç dört ekmek verdi, o ekmeğin kokusunu, karın doyuran sıcaklığını, tadını bugün dahi hatırlarım. Malımız, davarımız vardı, yok değildi ama tereyağını toplayıp celeplere, çerçilere satıyorlardı, bir gün doya doya yiyeceğimiz Zarfet yapmadılar; dorak, ekmek...dorak ekmek. Kaşık, çatal ne? Yoktu ki. Hase Çarık, ağaç getirirdi ormandan, kaşık yapardık. Çe Resul'de veyvilerin; ne veyvi Selbi'nin ne veyvi Nace'nin gamı değildi temizlik, bitler, pireler gözümü çıkarıyorlardı. Altımda uzun paçalı bir tuman (don) üzerimde demeye bin şahit lazım gömlek diye bir bez. Beş sene bir gömlekle gittim, geldim Kasman'daki ilkokula. Yine bir gün abim Hasan 'ere Kemo, Öleng'e git emike (halan) Elif'ten biraz para iste, alışveriş yapalım şeker, sabun, un, hayvan alalım.' Dedim, ayıp değil mi? Ben, üstüm başım bu halde nasıl gideyim? Para lafını duyan abim Üseyin, Leyla'nın babası gitti Hesene Memet Ali Cafer'in gömleğini 'Öleng'e gitsin gelsin, hemen getireceğim' sözünü vererek aldı, getirdi 'giy bunu, git.' Bana güvenmediğinden (Ali) Eli Kamoru'yu da başıma yaver diktiler, gittik. Ne para ne pul ne de yüz verdi, sadece iki buçuk lira Eli'nin eline emike(a) Elif, o kadar, anlayacağın bir işe yaramadı gidişimiz. Abim Hasan çalışırdı, yorulurdu. Baharda tırpan çeker...**çeker**, böyle otları üst üste, üst üste balya yapardık. Bir bakardım tırpanı koymuş yanında, lastik ayakkabılarını çıkarmış, dayamış sırtını otlara uyuyor, yılan mı gelir, akrep mi geçer, sokar, korkmazdık hiç. Ben okula gidiyorum, çalışmıyorum , **aklıma eseni yapıyorum** diye kinleniyordular çe Resul'dekiler diye düşündüm hep. On altı yaşındaydım, bir baktım **abim Hasan** 'Kemo, Kasmanlılar, Erzurum'a tırpan almaya gidiyorlar sende git.'; 'Ne işim var benim, ev damı tırpan dolu.'; ' **Eree Kemo**, akla bak, bozulmayacaklar mı? Boş boş oturacağına, git işte.' **Allah Allah**, o ne meseleydi ben bu yaşa geldim **hala** anlamış değilim. **Herhalde** gitsin yolda ölsün, ben de kurtulayım diye düşündü.'

'**yapma baba** ! O kadar kötü olabilirler mi? Belki tırpan ucuzlamıştır, onun için demiştir. '

'**kızım**, kızım, kim, niye, nasıl öldü Kemo derdi ki kimse peşine düşmezdi, öldün, öldün... Tamam. Babamın arsalarını da bir güzel üstlerine alırlardı. İbi Rısk'la birlikte gittik Erzurum'a, tırpan aldık, **ordan** başka bir **dükkan**a girdik, **orda** host vardı, tırpanı üstüne koyup bileylediğimiz, dövdüğümüz bir taş diyeyim. İbi Rısk, sen onu, arada derede çal. Çıktık dolaşırken çarşıda 'ere Kemo ben host çaldım.' Biz dolaşırken bir baktık **dükkan** çalışanları bulmasın mı bizi? Nasıl bir dayak attılar, paramparça ettiler İbi Rısk'ı. **Biz çe Resul uzun boyluyduk**. Amcam Halilé **Memil'in** boyu iki metreymiş, babası Memilé **Talo** gibi, karısı, yani nenem ölünce...'

'**adı** neymiş babaannenin? '

'**tooo** hooo, ahret sorusu, seksen, yüz yıl geçmiş, ne bileyim. '

'**ne** demek ne bileyim? Yüz yıl ne, taş çatlasa senden yirmi yıl önce ölmüştür, insan babaannesinin adını bilmez mi? '

‘bilmez, bilmez, görmedim ki. Ben varken o çoktan ölmüş. Öyle çok derdin, açlığın, fakirliğin arasında nenemin adı ne diye sormak aklıma gelmedi. Hem çe Resul’de ne adı ne de bahsi hiç geçmedi. ’ anlatısının ardından bir ay, belki daha da uzun bir süre babanın, babasının karısının adını, büyükbabası Memilé **Talo’nun** kaç evlilik yaptığını öğrenmek için çalmadık kapı, yapılmadık telefon görüşmesi, **altüst** edilmedik aile tarihinin yazıldığı kitapları bırakmamana, baktığın kitaplarda K(o)ürtegül’deki (1894, kimilerine göre 1895) gibi, diğer aşiretlerle çatışmaların, kavgaların, hatta ve hatta aşiretin ilk yerleşim yeri Sülbüs, Badro dağlarının eteklerindeki **Dersim’in Civarık köyünden**; her zaman mal gibi hiç görmedikleri, tanımadıkları erkeklere sattıkları kadınlardan şatafatlı bir düğün, yüklü bir başlıkla evlendirdiği erkek kardeşini gerdek gecesinde beğenmeyip, bir yolunu bulup evine geri dönen, o zamanda cinsiyet eşitsizliğinin farkına varıp, kendisine dayatılan kadere karşı çıkan devrimci karakterine, cesaretine hayran kalınacak, belki o diyarın ilk kadın hakları savunucusu olmasının, erkek hegemonyasına başkaldırmasının intikamını aile tarihini yazan tümü erkek yazarların ismini söylemeyerek, anmayarak aldıkları ihtimalini dışlamadığın Karsanu aşiretinden İlbayı Eliyi (Alié) Mura Bey’in kızının kaçtığını öğrenince “namusumuzu geri verin”le evini kuşatan “dönmeyeceğim” direnmesine, Haydaran aşiretinin oğluyla nişanlı küçük kız kardeşini kaçırp, kardeşiyle evlendirerek karşılık veren Zeynelé **Yusuf ağanın** aşiret geleneklerine göre bu mala tecavüz barındıran saldırısı; Karsanu, Haydaran ve diğer Dersimli aşiretlerin başvurdukları Padişah’tan ferman çıkartıp Civarık’ı kuşatıp, yakıp yıkmaları, onlarca kişinin de ölümüyle sonuçlanınca, yapılan aşiretler toplantısında haksız bulunup geri istenen, kaçırdıkları İlbayı Eli’yi (Alié) Mura Bey’in küçük kızını “bizim namusumuz oldu, ancak mezardan alırsınız”la vermeyerek alınan kararlara uymadığından aşiretini, başına getirileceklerden korumak için; 1786 yılında 30, 40 hanesiyle birlikte yola düşüp Zeynel Ağa mezarını kurarak yerleştiği Karer’in (Kığı) mirlerinden (beylerinden) Yazıcıoğulları’nın düşmanı aşiretlerce “Zeynelé **Yusuf** oradan çıkar, yoksa saldıracamız” tehdidiyle 1787 yılında “Kızılbaşlar geldi”yle karşılanacakları Ermeni köyü Darabi’ye, sonrasında İran–Irak sınırına doğru ilerleyen hat üzerinde Gıngım’ın, Mengel, Kuzik, Zengel, Emeran, Kasman, Badan, Muskan, Uskıran **köylerine göçün**; **İmparatorluk ve sonrası Cumhuriyet** coğrafyasında her **mekanda**; sarayda, Çankaya **Köşkü’nde**, köylerde, kasabalarda, evlerde aşiretler arasındaki ve ailelerin ve aşiretlerin kendi içindeki husumetlerinin, kavgalarının, birbirlerine, Padişah’a, **hükümete**, yönetimlere, yönetenlere ihbarların, iftiraların, çatışmaların, ölümlerin; Mala Feran aşireti liderlerinden Selimé **Ağa’nın** öldürülmesinin sebeplerinden, masallardan insanlık tarihine ne kadar dönüm noktası, savaşlar, kırılmalar, zaferler varsa **hepsinin başrolüne yerleştirilmiş, starı yapılmış**; sadece **Adem’i cennetten** kovdurmakla kalınsa iyiydi, Homeros’a, 10 yıl süren, son bir aylık dönemini en ince ayrıntılarını anlattığı İlyada ve Odysseia destanını yazdıran; Antik Yunan’da Truvalı Paris’in Sparta Kralı Menelaos’un karısı Helen’i kaçırmasıyla Akhalıların, gelinleri Helen’i geri almak için saldırmalarıyla başlayan Truva Savaşı’nda; yeri titreten Tanrı Zeus’un **korumasındaki** Hektor’un gücü karşısında yenileceklerini düşünen Akhalıların, kendisine onur payı verilmiş güzel Briseis’i elinden almasına kızdığından savaşa katılmayan Yaşlı Nestor’un;

“... Haydi vakit varken gel,

Güzel armağanlar, tatlı sözlerle alalım gönlünü” seslenmesine;

“Ateşe değmemiş yedi tane üç ayak,

On külçe altın, 20 tane pırıl pırıl leğen,

Ödül kazanmış sağlam ayaklı on iki at,

Yedi Lesboslu kadın vereceğim elleri her işe yatan,

Briseis’i kız da olacak içlerinde.

Argoslu Helene’den hemen sonraki,

En güzel yirmi Troyalı kadın alsın kendine

Üç tane kızım var sarayımda Khrysothemis, Laodike, İphianassa

Ağırlık vermeden alsın istediğini...” karşılığını veren erlerin başbuğu Kral Agamemnon’un, savaş meydanına geri dönmesi için Akhilleus’u ikna etmek için **vaad ettiği**, tarih boyunca Antik Yunan’da da ödül, armağan, ganimet kullanılan, ismini, **hikayesini** duymadıkları, bilmedikleri **kadınların**; tatlı, albenili başka bir meyve yokmuşçasına **mütemmim cüzü yapılmış**; dayanılmaz işkencelere maruz kalan Prometheus’un, ateşi Olimpos’taki tanrılardan çalması benzeri; hangi mantaliteyle böyle davranıyor denilemeyecek sorgulanmazlık – **Albert** Einstein gibi; Spinoza’nın tanrısına mı inanmak **lazım?**– kutsanmışlıkta yarattığı evrenle ilgili, kendisinden başka bilgi sahibi tek varlık görmek istemediğinden “5N1K”yı sildiğinden olsa gerek, onayını almadan kendilerine yasaklandığını bilip bilmedikleri de muamma meyvenin tadının merakına yenilen **Havva’yı, Adem’le cennetten kovduran**; Zeus’un, Akhilleus’un ebeveynleri Peleus ile Thetis’in düğününe davet etmediği tanrıça Eris’in, düğünü mahvetmek için “en güzel olana” diyerek ortaya fırlatmasıyla, tanrıçalardan Athena, Hera ve Afrodite’in; aralarında en güzelin kim olduğuna karar vermesini istedikleri, bulutları devşiren ölümsüz Zeus’un, seçimi kendisinin değil, **İda Dağı’nda** yaşayan çoban Paris’in yapacağını söyleyerek tanrıcaları Hermes’in yol göstericiliğinde yanına gönderdiği Paris’in, Hera’nın, Avrupa ve Asya’nın krallığı, Athena’nın savaşta kullanabileceği bilgeliği ve yetenekleri vaadini değil de dünyanın en güzel kadınının aşkı vaatli (ki bu kadın Yunan Kralı Menelaos’un karısı Helen’dir) Afrodite’ye vererek Truva **Savaşı’nın fitilini ateşleyen hiç anlatılmadığından** kötü cadının Pamuk Prenses’i kandırmak için sepetine doldurduğu, Newton’a yer çekimini bulduran, Steve Jobs’a servet kazandıran **Apple’ın, Elma’nın** baş belalığından **bihaber**; kaderlerini değiştiremeyen, değiştirmelerine izin verilmeyen Mala Feran, **aşireti kadınlarının**; ne adlarına, kökenlerine ne anne, babalarının, kardeşlerinin kimliğine ne sürekli göç, çatışma ortamında kocaları öldüğünde, öldürüldüğünde kayınbiraderleri, kocalarının amcalarıyla evlendirildiklerinde ne hissettiklerine, düşündüklerine, yaşamlarına hangi şartlarda devam edip, hangi kapılarda süründüklerine, nasıl evlendirildiklerine, nasıl öldüklerine **dair bilgilere, izlere ulaşmak** bir yana, **adeta** yok sayılmaları; maruz kaldıkları tahminleri bile aşacak aşığılanmaların, gaddarlığın ve zulmün **gizlenmesinden** başka bir şeyin belirtisi değildi. O yüzden zavallı kadınlara yöneltilen “niye boyun eğdin, niye karşı çıkmadın, niye terk **etmedin**” bombardımanlı altı doldurulmamış cümleler...**çözümler** sunanların; Zengelli Velié **Ağa’nın** Kasman’daki amca oğlu Velié Mustafaé Talo’nun kızı Gülnaz’dan doğan beş kızı dışında; çene Küçükağa **‘ben** öldükten sonra da çıkarmayın’ **dediği**, birlikte gömüldüğü boynundaki siyah boncuğu vermiş halası Karerli Alié ikinci Zeynel’in kızı, Küçükağa’nın kardeşi Zerif’in doğurduğu, adı unutturulduğundan ey okuyucu, bilinmeyen, her okuduğunda; duygudan, vicdandan bihaber; dağdan, taştan, kavgadan, gürültüden bol bir şeyi bulunmayan sevgisizlikten, düşmanlıktan beslenen bu diyarda, **İslam Coğrafyasında** değil de başka bir diyarda doğsalardı yalnızca kendilerinin değil, başkalarının da kaderlerine yön verecek kudrete erişebileceklerinin kanıtı Habeş kültüründe anlamı “bu şekilde değil, böyle değil” Makeda; İslam’da Belkıs; Matta İncil’inde “Güneyin Kraliçesi”; Luka İncil’inde Süleyman’a götürdüğü üç hediye altın, baharat ve değerli taşların yansması altın, buhur ve mür’ü verdiği bebek İsa’yı reddedenleri de yargılayacağı söylenen “Meryem’in habercisi”, kendini beğenmişlere “kim olduğunu sanıyor, Saba Kraliçesi mi?” ayarı verdiren Saba Melikesi Belkıs; aklına düşsün diye Belkize ismini yakıştırdığın kızını kendi elleriyle öldürmesi gibi babalardan oğullara mirasmışçasına; dünden bugüne **devrettirilen**, adı hatırlanmayan yüzlerce, binlerce kadını hayatından etmiş, yapanın cezalandırılmadığı, devlet, toplum, aile destekli cinayetlerin sürekliliğine muhataplığın korumasız, çaresiz kadınları sindirmesini, susturmasını algılamaları **ciddet, çok mu zor?** Ahhh Belkize ahhh **‘a** o Velié **Ağa** kim biliyorsun, amcan **Hasan’ın** mezar taşına yazılmasını istediği “candır dayanmaz cefaya, güldür bir gün solar” onun lafıydı. O kadar çok ağrı çekmiş ki a bu lafı söylemiş, altında kuvvetli, doru bir at var idi, Cibranlılarla çatışmaların birinde ayağından kurşunlandığından, amcasının oğlu Mehemed Halité **Ali’nin** – mezre ve yaylalar içinde ilk oturana göre isimlendirildiğinden – mezre Eliğa’daki evine gelmiş, bakımı orada yapılmış fakat sakat

kalıp topalladığından yanında hep kendisini ata bindiren, indiren, işlerini gören bir hulam (hizmetli) taşımış. Cahiliye devrinin, ataerkil kültürün mihengi; yan unsurları değişse de “avradın” yerini hep koruduğu, günümüz revizesi; para, silah, iktidar, **karı**; ev, araba, hatun, cep telefonu ya da su... Para... Kadın (karı) sesi oldurulan; ihtiyaç duydukları üç materyal “at, avrat, pusat (silah)” yanlarında olsun da tek, geri kalan her şeyin eğitim, kültür, medeniyet, bilim, ilim ve irfanın fasa fiso sayıldığı her ataerkil soyda, **aşiretteki** erkekler gibi kadınlara; **kavga dövüşe**; şehirde, köyde, yurt dışında **nerede** olunursa olunsun ev damlarında ardı arkası kesilmeyen günde en az on kere duyulan, sorulan **‘ne** yiyeceğiz, yapsaydın ya şöyle yağlı, iri etli bir yemek, çörek... **ne** var yenecek...**ne** yemek yaptın...**bir** şey yoktur ağzımıza atalım...**ichelim**, hele bal, kaymak, kavurma **çıkarmak**’ desturlu **yemeye, içmeye düşkün** öyle ki bir gıdık (oğlak), çok sevdiği koca bir tepsi Zerfeti tek başına yiyen, akrabalarına **‘koynunuza** genç alın, genç nefesi koklayın ki genç kalasınız, **kadın**, evlilik dar ayakkabı gibidir (zevaj sol teng o) sıkı mı çıkarıp atmaktan başka çare **yoktur**’ nasihatini **vermeyi** de unutmamış ulu bilgilerden Zengenli Velié **Ağa** babayiğit, omuzları geniş, güzel bir adamdı, namı vardı, bir köye, bir haneye geldiğinde “Veli ağa geldi” denince ayakkabı giymeye fırsat bulunmadan çorapsız koşulur, karşılanırmış. Bir defasında dewa ma Kasman’da, çe Talu’da, akrabalar toplanmış konuşuyorlar, kız kardeşi Rukoş’la evli **Mehemedé Alié Alié Mahmut** güzel taklit yaptığından ‘zama (damat) hele kalk, bize Velié **Ağa’nın** taklidini yap’ dediğinde babam, Efendi, o da kalkmış, yürüyüşünü, sesini benzetip **‘eree** bao, Şerif’le taklide başladığında dışarıdan Velié **Ağa’nın** sesi duyulmuş **‘ eree...baoo Şerif’ içinde Mehemedé Ali**, dışarıda Veli Ağa, Şerif diye bağırıyorlar. Dışarıya taşan gülüşmelerden mevzuyu anlamış, kızı Belkize’yi öldürmüş **Velié Ağa’ya**, karşılamaya koşanlar arasında saklanmaya çalışan **Mehemed** Eli’ye ‘ulan şerefsiz, utanmadın, amcanın taklidini yaparken, alay ederken, al bu atımı götür, güzelce derede yıka getir, bu da senin cezandır’ demiş. Ma, a bu Mala Feranların, **Hurumluların** gaddarlarından Velié **Ağa’nın** iyi bir başlık alarak ağabeyinin oğlu Alié Mahmuté **Ağa’yla** nişanladığı Belkize; kuma gideceği epeyce de yaşlı amcasının oğluyla evlenmek istemediği gibi sürülerine bakan, doğru yanlış bilmem öyle deniyor, çobana gönül veriyor, kaçmak için plan yapıyorlar. 30 haneli bir köyde kızının çobanla kaçacağını haberini alması zor olmayan Velié **Ağa** ‘Keko ma, bira, ben nam yazdırmış Mustafaé **Zeynel’in** torunu Zengenli Ağa’nın oğlu **Veli’nin** kızı çobana kaçmış dedirtmem. Eliye Mahmut (Alié Mahmuté **Ağa**), **sen de** nişanlının, helalinin seni boynuzlu hale düşürmesine izin vermeyeceksin. Ailemizi, namusumuzu lekeleyecek böyle bir rezalete göz göre göre izin vermem, şanıma yediremem. Benim kızım, böyle bir şeye nasıl tenezzül eder, yapar? Beni, atasını, velinimetini dinlemiyorsa, köy yerinde başımı öne eğdirecekse, ölümü de hak etmiştir. Bu aile namusu işidir, tek başıma hakkından gelemem. Senin de nişanlındır, yardım edeceksin.’; ‘Apo, piyimi, vazgeç, bırakalım gitsin, günahına girmeyelim, öldürmek nedir? Hiç baba kızına kıyar mı?’ dese de Eliye Mahmut, amcasının **‘eree** kulakların duymaz, ne dersin sen! O benim kızım olsaydı babasına, şerefine kıyamazdı.’ **öfkesine** söz geçiremez. Bir akrabasının Zengel’in karşısında mezre Pıtıka’daki heyir (hayır) yemeğine karısı Zerif’i ‘gitmeyeceğim, sen git, hiç olmazsa birimiz gitsin, ayıptır”la gönderip yeğenini çağıran Velié **Ağa’nın**, babasının planlarından habersiz, birkaç parça eşyasını koyduğu heybeyi kapı arkasına çakılmış çiviye asmış, sevdiğinin gelmesini sedirde oturmuş bekleyen Belkize, odaya nişanlısı amca oğluyla babası girince, başına geleceği anlıyor, babası gibi babayiğit, iri yarı Belkize, kendisini yakalamaya çalışan amcası oğlunun elinden kurtulup, kapıyı açma hamlesine giriştiğinde baba **çelmesiyle** yere kapaklanıyor. O an **itibarıyla** hiç yaşamamışçasına adı anılmayan, unutturulan Belkize’nin boğazı sıkılarak ya da ağzına yastık kapatılıp boğularak mı nasıl öldürüldüğünü bilen **yok.**

‘peki, Zerif ? ya nasıl olur, kızını öldüren adamla yaşamış, koynuna girmiş, bu olanlar, aklıma mukayyet olamıyorum...’

‘ya ne yapacaktı ?? Kızını öldüren derazası, akrabası, aynı soy. Akrabasını mı ihbar edecek? Hele şunun dediğine bakın, lolij mısın sen? Onca çocuk, aralarından biri ölmüşse ölmüş ne olmuş ki kadardı

değeri bizlerin, kadınların, çocukların. Alevi, Sünni fark etmez her evde en az altı, yedi, dokuz çocuk, yoksulluk, yalnızca aşiretler, mezhepler arasında değil, ev damında, köyde akrabalar, köylüler arasında da kavga, dövüş; hayat ve ölüm anlık, sabah yanında uyandığın, **düşmanın köye saldırısında**, akrabayla kavgada, yolda eşkiya baskınında, çatışmada hayatını kaybettiğinden akşam yanında değil; gece kucağında salladığın çocuk, süt sağdığın komşun sabaha hastalanıp ölmüş. Her an, her gün ölüm var... **ölüm**. Yas tutacak zaman? Saime'yi gömen Sara teyzen, Leyla'yı gömen çene Küçükağa, Fazıla'yı gömen amojın Zehra, Abbas'ı gömen amojın Fatma, yas mı tuttular? Aynı gün mala gittiler, süt sağdılar, yayık yaydılar, çamaşır yıkadılar, ekmek, çay yaptılar, misafir ağırladılar. **Şimdi ki** gibi ölenin her gördüğünde ciğerini sızlatan yaşadığını hatırlatan, anımsatan bir odası, bir eşyası, oyuncağı, giysisi kalmıyordu ki ardından belki diğer çocuklar almasın diye yatak altına saklanmış tahtadan bir oyuncak, bir entari, bir tıman olurdu, küçülünce diğer çocuğun **giyindiği. Neye** bakıp, neye sarılıp da bu kızın, oğlun, adamın, kadınındı, diye ağlayacaksın. Ben demiş Zerif, çene Küçükağa'ya 'şüphelenmişim adamdan, kıza kötü kötü bakıyor, için için kin duyuyor ' bemrad, beni rezil etti **aleme**. Veli Ağa'nın kızı bir çobanla olur? **Sildi beni, bende onu sildim'le sabahı**, sabah ediyordu'; etme, kız bütün gün gözümün önünde iş, güçte, iftira atıyorlar, yatışmıyordu kalbi herifin. Ama Hz. Ali biliyor, kızını öldürmez, o kadarını da yapmaz diyerek kalktım gittim mezre Pıtıka'ya.' Bu Velié **Ağa**, evlendiği Ermeni bir kadını, Akçık'i de öldürtmüş. İslam dininin, Arap kültürünün çok eşliliğini benimseyip, öncüleri ehlibeyt erkeklerinin, Hz. Muhammed'in, Hz. Ali'nin yolunu yol kabullenen, bir gece bir hanımının, diğer gece kumasının, belki ev damı dışında bir başkasının koynuna giren Mala Feran erkeklerinin neredeyse tamamı, altıncı kuşağa kadar en az iki evlilik yaptığından Veli Ağa....

....**sen** var ya ancak sosyal medyada bir haber, web sitesinde konuk yazar olursun, ötesi yok derken, iş yerinde oda arkadaşın Adnan, haksız değilmiş, o kadarlık bir yazar olabilen sen, duyguları parçalı bulutlu yazar müsveddesi Veli Ağa insanlıkla ilgisi olmayan bir **mahluk ya, önce bunu bir yaz**. Senin **katil karaladığına**, Mala Feranlılar aile tarihleriyle ilgili kitaplarında **'Talo** oğulları Veli Ağa ve Memil Ağa sanki birer cisimli heykel idiler. Memil Ağa'nın nükteleri çok ince ve zarıftı... Zengelli Veli Ağa cesareti, yiğitliği ve zekiliğın yanında çok yemek yemesiyle de ün yapmış bir amcamızdı... Bu değerli ve sevilen amcamız...' övgülerini yağdırmışlar. **Şaka mısın?** Öyle zekilik batsın. Sakın! Katillerin sevildiğı, saygı gördüğü başka bir memleket arasan bulamazsın diye başlama. İşte o an, sana; dün ve bugünde; başbakanın, bakanların onca gencin asılmasının onca muhalifin faili meçhul cinayetlerde yitirilmesinin sorumlusu devlet yetkilisi; Başbakan, Cumhurbaşkanı; onca **Milli** Birlik Komitesi üyesi, onca istihbaratçı, **hakim**, savcı, polis; Salim Başol, Ali Erverdi, Cemal Gürsel; Cevdet Sunay, Nihat Erim, Mustafa Kubilay İmer, Süleyman Demirel, Kenan Evren, Bülent Ulusu, Tansu Çiller, Murat Karayalçın, Mesut Yılmaz, Çevik Bir, Erol Özkasnak, Mehmet Ağar, Sedat Peker, Korkut Eken'in ardından tek bir kişinin söylemediğı **"bir** koltuk için 19 erkek, 20 kız kardeşini, 17 cariyesini, annesini ve öz oğlu Murad'ı öldüren katilin cenazesine gidilir mi? Babam da olsa katil **katildir"** diyecek, dürüstlüğünün gereğı babası III. Mehmed'in cenaze törenine gitmediğini **resmi** tarihin yazmadığı, 1603 yılında tahta çıkmış I. Ahmed'in 14. padişah olduğı Osmanlı İmparatorluğu'nu, Hitler Almanya'sını, Mussolini İtalya'sını, **Bolşeviklerin SSCB'sini**, Doğı **Bloku** ülkelerini, Orta Doğı'nun BAAS, şu anda dünyanın pek çok ülkesinde "neyse ne, benim dediğim olacak" söylevli onca Trump, Erdoğan, Sisi, ..., ..., **majestelerinin**, askerliğini benimseyenleri, spiral döngüsünde diktatoryal, otokratik, teokratik nasıl oluyorsa aynı zamanda da demokratik iddialı liderleri, rejimlerini hatırlatacak birisi çıkacaktır. Tehlikeli olansa hep vardı, var olacaklar düşüncesinde katile, katillığe methiyeler dizerek "dünya kurulalı beri böyle" mantığında kutsayıp, kol kanaat gerilerek **'işe gelen; bihaberlik'** konformistliğine, kolaya kaçıldığından, karşılaşılan sorunu çözmede de sorun yaratanı, karşıtını yok etmeye dayalı radikallik çare görüldüğünden, onlarca insanın ölümünü, sudan sebeple çıkarılan savaşları seyretmekten hicap duymayan kocaman bir kitlenin, dünyanın varlığıdır. Ülkene, topluma, ailene, sülalene, kendine saygıyı sağlamak için – **az** sonra

da ne saygısı diye yazabilme ihtimalini dışlamıyorum – **sadece** bir masumu hayatından ettiği ispatlanmış katili, katilleri değil, onlara meydan verenleri, suç işleyen ortamı yaratanları da cendereleyecek deşifreye, **toplum içine çıkamayacak** duruma getirmek, dünyayı elimizin **altına** getiren cep telefonlarının işgalinde, Jeff Bezos’un 11 dakikada uzaya gidip geldiği bu Alfa kuşaklı dijital çağın, ileri medeniyetin gereği değil midir? Biri indiğinde, diğerinin yukarıya çıktığı, diğeri yukarıya çıktığında o birinin aşağıya indiği, birlikte yükselip, inilemeyen tahterevallli ucundaki hayatta “indir lan beni”, “indirsene”, “çok kötü oldum” sesini duymayıp gıcıklık olsun diye kıcı tak diye yere vurdurma pisliğinde, ne yazık katillliği, katilleri kutsamadığında, zarar göreceğin, dışlanacağın mekanizmada güncelliği yitirilmeden zihinlere itinayla yerleştirildiğinden bireyleri olduğu konumda...**verde** mihlattan; karşısına dikileni ya astırtmış ya öldürtmüş ya da tehcirlemiş devlet, beka, vatan, aile, namus, ar, onur için yaptım argümanlarına atıfla, kendini haklı gören on binlerce sebep, bahane sıralanıp niye de saygı duyulurulan babayiğitlik, kabadayılık, eşkıyalıkla bütünleştirilip , **yüceltilen** katillik **müessesesi** öylesine geçerli kılınmış, doğallaştırılmıştır ki insanları hayatından eden onca Topal Osmanları, Haluk Kırıcıları, Ogün Samastları var etmiş, taçlandırmış bu topraklarda nice Akçikler, Belkızeler de kimselerin ruhu duymadan öldürüldüğünde; geceden yağmış yağmurun ılıkılığı kaldırım taşlarında, **sokaklarda**, hava daha tam aydınlanmamış, sabaha karşıydı uyandım. Hep olageldiği gibi ölenlerden, öldürülenlerden habersiz uykusunun derinliğinde, sessizliğe sarılmış şehrin, nefes alıp almadığından kaygılı, kahve yaptım, bir de sigara yaktım; tek eksik belki de Sezen Aksu’nun klarnet eşliğinde söyleyeceği “Yarası Saklım; bir kırık gençlik hikayesi” **şarkısının fonda** çalmasıyken, boşluk gibi hareketsizliğin içinde, artık **hiçbir şeye kalmamış inancım**la, yüz yüze oturdum kendimle, tanıdığım acılarıma, bıkkınlığın çöreklediği gözlerime bakamadı gözlerim... **ne** söylene **kar** etmediğinden dinlemeyeceğin şu andaki düşüncelerine, inancını yitirme safhasına ulaşman için hayatından onca yılın heder edilerek geçmesi mi gerekliydi? Çocukluğunda, gençliğinde **sen de** herkes gibi inanmadın mı hep, her anlatılana, anlatana, olana, yapılan, işte ilk orada fark etmenin **imkansız** olduğu o yaşlarda, yıllarda başladı çöküşün, hayatının hederliği. **Unuttukların da** olmuştur ama ne zaman ki 12 Eylül oldu, yoldaşsız, işsiz, aç, açık kaldı; ne zaman baktın 30’undasın; ne zaman ki kardeşlerin evlendi; sosyal demokrat partilerde çalıştın; ne zaman ki kanser oldun; öldü Aytül, Fevzi, Haldun, Can, **baban**; her şeyin, benliğin, ruhun parçalandığı o noktalarda; ardında en azından “benim kararımı” diye duracağın ilkelerin... **inandıkların**... beslemediğin umutların... **soruyu** sormadan cevabını ezberlediğin, peşinden koştuğun kavramların; kazara bir anda herhangi bir sebeple yapılan yüzleşmenin kaldırdığı örtünün altına sürülmüş kötülükler... **pislikler... sırlar... yalanlarla** karşılaşmanla ‘**iyi** oldu, ohhh”la **altüstlüğüne** sevinenlerin başını çeken aile, kardeşlik bağlarını, ilişkilerini, dostluklarını yolda bırakmadın mı **sen de gerçeği**, yaşananın ardını, aslında ne ifade ettiğini, ne söylendiğini algılamayın, görmen için gerekli miydi bunları yaşamayı? Dünyanın neresinde olursa olsun vatandaşlarına sahip çıkıyorlar, hastalansa ambulans uçak gönderiyorlar, kılına zarar gelse yaptırım uyguluyorlar, görmedin mi Rahip Brunson için neler yaptı ABD? ABD **hükûmeti** seni niye düşünsün, senin **hükümetin** varken. Öldürülsek hesabını soran bir devletten bile yoksunuz. İnsan, vatandaşını kollayan, seven, güçlü bir ülkesi olsun, kendini güvende hissetsin, arada sırada da etrafındakilerden ‘iyi ki yanımdasın, seni **seviyoruz**’u duysun, saygı, hürmet, değer görsün istemez mi? Ama ne yazık **vazgeçtik değer görmekten** ‘herkes çalar çırpar, o asla..’;’gözümle görsem, kulağımla duysam inanmayacak kadar inanırdım, herkesten bekler ondan beklemezdim ‘;’ herkes yapar ama o, kesinlikle **yapmaz**’ dediklerimizin en yapan, **en çalan**, en şaşırtan, en şarlatan, en şefkatsiz, en... en olduğunu, olabileceğini görmeye engel maneviyattı, duygusallığı hançerleyen, herkesin içinde yaşattığı ‘**el alemden**, komşundan bekleyecek, isteyecek değilsin, elbette, ne bekliyorsan, ne istiyorsan en yakınlarından, eşinden dostundan bekleyecek, **isteyeceksin**’ tatminsizliğinde “**elindekini, her şeyini** ver, ver, ver” istemi doyurulamadığından, aldığından, alınandan daha çoğunu – **anneden**, babadan, evlattan, kardeşten, eşten, akrabadan, arkadaştan, sevgiliden, üye olunan partiden, örgütten, cemaatten,

tanıdık tanımadık pek çok kesimden, devletten, devletin vatandaşından – **alma**, isteme üzerine inşa edilmiş hayatta hep **beklenti** içinde olma olağanlaştırıldığından, dayatıldığındandır belki de sınıfta kalmalar, hayal kırıklıklarının çokluğu da. Geçmişin aksine bu yüzyılda; noktalı virgüllü Alfa **erkeklerin, kadınların; bireylerin hiçbirinin;** harcayacağı vakitte, kendiyle ilgili yapmak istediklerini yapamayacağını bildiğinden, gördüğünden, çakışıyorsa ne ala; yoksa başkası için, onun beklentileri için yaşamak, hayatını feda etmek, bakmak istemeyeceğini, geleneklere, değerlere ters diye açık açık söylemeyip gizlemesinin çarpıklığında; kan bağından dolayı yakının tanıtılmışların, **el alem** diye sınıflandırılanlardan bin beterliğini görüp **‘kardeşin** yapmış yapacağını, el yapmış çok **mu’ kalakalmalı** beklentisizliklerin beklentisinde; birkaç yasal düzenlemeyle Avrupa’dakiler gibi daha iyi şartlarda, zor olsa da hayata katlanılmasını kolaylaştıracağından iktidara gelmesi istenenin de iktidara geldiğinde – **12** Eylül darbesini yapanlardan hesap sorulacağını programına yazdırıp seçimlerde propagandasını yapan SODEP, SHP, DYP, DSP, CHP, RP, HDP, TKP vs. vs.– **muhallifken** savunduğu iç acıcı, demokratik vaatlerini yerine getirmeyip, göz boyayıcı iki üç rötuş sonrası her şeyin eskisi gibi akıp gideceğini bilmenin ve görmenin salıvermişliğinde, inançsızlığımın, güvensizliğimin, ilkesizliğimin kime zararı var? Kendine diyorsun ya, yanılıyorsun; inanmamanın, ilkesizliğin, güvenmemenin, kan bağından **kopuşun** tahmin edemediğin rahatlığı, özgürlüğü savurmadı ki beni **ordan** oraya; eskiden herkesin; **ailendekilerin,** arkadaş **bildiklerinin,** akrabaların, yoldaşların, hevallerin, ofistekilerin, dairedeliklerin, okuldakilerin, parktakilerin **hakkındaki** olumsuz düşüncelerinden, **dedikodunu** yapmalarından, yerin dibine batırmalarından ölesiye korkar, **duyduğunda da** öylesine etkilenirdin ki **‘söylenen, onun söylediği** gibi, düşündüğün gibi, sandığın gibi **değilim’** çırpınışlarında uyku tutmaz, **kendini** ispat için **kahrederdin** günleri. Şimdi bu yüzden sabahlara kadar **uyuyamadığın aklına** gelince **‘aptal, banal, basit** biriymişsin, **ne** “estağfurullah”ı, bütün bu sıfatların üst level’ını hak **ediyorum’** Türk, Kürt, o, bu, Alevi, Sünni, Hristiyan, Yahudi falan filan ayımsızlığında herkesin karşısındakinin içindeki büyümemiş çocuğa sarılıp, yaralarını iyileştirmeyecek bencillikte, kendilerini parlatmak için başkasını karartmaya kalkıştıklarını geç fark etmen bu gereksiz, bir de bayağı **efor gerektiren** davranış ve düşünceleri taşıyan okulda, mahallede, örgütte, iş yerinde, partide yüksek mevkilerde, makamlarda tanıdığını arkasına aldığından çekiciliğini artıran; **vurdumduymaz ‘bana** bir şey **olmaz’** eminliğinde dolanan, beş para etmez insanlarla sidik yarıştırmaktan kendi cevherinin farkındasızlığındaki milyonlar gibi kendini kahredeceğine, karşılarna dikilip **‘hakkımda** az demişsiniz, dediklerinizin, düşündüklerinizin on bin kat fazlasını yaptım, ne yapacaksınız? Bir yerlerde var olan asalet kendini başkasının gözünden görme, beğenmediğinin griliğini kabullenmedir ama tabii **nerede** sizde o kültür, **görgü?’** demediğimden kendime kızgınlım, tam şuramdan patlayacak haldeliğimin hercailiğinde geziniyorum işte amaçsız ve adamım inanamazsın bu beni öylesine de mutlu kılıyor ki okuyucunun yazdıklarını beğenmesi, beğenmemesi, sıkılması **umurum** değil, okuduğu bir romanı, izlediği bir filmi, konseri, tiyatroyu, sergiyi beğenmemesine karşın mecburmuş gibi **‘bir** kere elime aldım, bir kere başladım izlemeye, yarım **bırakmam,** bitireyim **bari’** zorlamasındaki okuyucuyla, seyirciyle işim olmaz benim, anında to dislike; disslyakk dururken devam etmek manasız bir aktivite. Hayır! Zaten okunsun, okuyucu bayılsın yazdıklarına derdinde değilim, **İmparator “seni** kimin savunmasını bekliyorsun?” diye sorunca, “zamanın” cevabını veren. [Philostratus, Vita Apollonii 7.34] Tyanalı Apollonius misali dilsiz, düşüncesini bilemeyeceğim zamana yazıyorum, rahatlığım bu yüzden. Hayat da sürprizlerle doludur değil mi sayın bir zamanlar TRT 2’de konser saatini kaçırmayan okuyucu, çoğu kez insan kendini; bir eseri, bir faaliyeti, bir şeyi beğenmediği, yerdiği halde kimselere çaktırmadan o şeyleri sevmek, tüketme fiili içinde bulabilir; hoşlaştığı karşı cins mensubuna benzettiği birinin oynadığı berbat bir filmi seyretmek; Franco Gaspari, Paola Pitti’li fotoromanlar; Teksas Zagor’lu macera öykülerini okumaktan zevklenmek gibi misal şu anda işi gücü bırakmış on dakikadır hem de yaşam biçimine tezat yayın yapan Kanal 7’de dünyanın en saçma senaryolu Emanet dizisini izliyorsun, yaşadığın tiksinti desen değil, nefret desen değil, acıma desen değil, hoşlanma desen değil,

anlamlandıramadığın; senelerce evvel de üniversitenin kampüsünde görünce kalbini deli **çarptıran** ikamet ettiği evin karşısındaki araba galerisi sahibinin oğlunu, kimselere çaktırmadan tül perde arkasından izlediğine inanmayacak yoldaşlarının yıkacağınız özel mülkiyetçi kapitalist düzenin egemenlerinden burjuva bir oğlandan – **Bejna** gibi fark ettiğini bilmediği karşıt sol ideolojiden Halkın **Kurtuluşu’ndan Eyüp’ten**– hoşlandığını anlayacaklar diye içinin içini yediği, ortaokul son sınıfta mahalleye gelen gezici kütüphaneden aldığı **‘bacım, çene, naz** bunda, kapris, yalan bunda, kibir, kindarlık bunda, bencillik bunda, daha neler neler bunda, aynı zamanda tutarlı, irade sahibi, tuttuğunu koparan, inatçı biri, atsan atılmaz, satsan satılmaz, en iyisi hiç bulaşmadan ceketini alıp gitmek’ diye düşündüğünden belki de “Hayır, buradaki her şeyle işim bitti artık, huzur istiyorum. Hayatta cazibe ve zarafetten eser kalan bir yer aramaya gidiyorum. Neden söz ettiğimi biliyor musun? Kırılmış bir vazoyu yapıştırıp hep çatlaklarını göreceğime, ona dokunmayıp eski haliyle anmayı tercih ederim Scarlett. Bu ilişki burada bitmeli...” diyerek herkesin yapmak istediğini yapıp kapıyı çekmiş, gitmiş; “para kazanabileceğin iki zaman vardır; devlet kurulurken, batarken” çıkarıcılığının altında centilmen ve duygusal, zevk sahibi, Güney’i körü körüne savunanlarla dalga geçmesine karşı savaşa katılan, yüz kadından 99’unu kendine bağlamış, hayat boyu **arayacağın** ilk aşkın Rhett Butler – **Mr.** Darcey, Pavel, Sergey, hepiniz **ayrı ayrı** civansınız, işte bu yüzden de hepiniz kurgusunuz; olsaydınız da bana **yar** olmazdınız **ya**– Scarlett o’Hara’nın, birbirlerini tüketen fırtınalı ama sonlandıramadıkları aşkını anlatan (film afişini **gördüğünde hala içini** titreten) **Rüzgar** Gibi Geçti’yi okurken hissettiğin yabancı olmama duygularının “guilty pleasure”n (Türkçe çevrisi “suçlu zevkler”, “mahcup zevk”) sayıldığını tahayyül edebilir miydin? Edebilecek öngörün olsaydı zaten, vaktini hoşlandığın, istediğin şeylere, kitap okumaya, film seyretmeye, yazı **yazmaya**, yabancı dil öğrenmeye, seyahat etmeye, değişik yerleri, yemekleri keşfe harcayacak ilim irfana erişmişliğin icap ederdi ki özellikle de eleştirilerinden korktuğun devrimci arkadaşlarının, yoldaşlarının “ıyyy, onu da mı dinliyorsun”, “böö, o diziyi de mi seyrediyorsun” çemkirmelerinin, aşağılamalarının doğurduğu utandırılma yüzünden kendine yakıştıramadığından “nereden dolandı dilime bu aptal şarkı” triplerinde **‘tamam**, biliyorum berbat, arabesk, suçluyum ama zevk alıyorum, takdir edersin ki bu kumsalda Andrea Bocelli’den “Love in Portofino” yerine Serdar Ortaç’tan şarkı dinlemek gibi hepimizin başına gelebilecek tam bir kendini cezalandırma “guilty pleasure **durumu**” savunmasına yarayacağından yıllar yıllar sonra müşerrefliğine üzülmediğin ama bu romanı okuyanların en azından duyduklarında anlamını bilmelerine sevineceğin kavramlardandı “guilty **pleasure.**’;’ **şöyle** de düşünebilirsin neden saklı, gizli olsun, neden hoşuna giden ama başkalarının basma kalıp, banal gördüğü, küçümsediği şeylerden dolayı annesi sosyal anksiyete, babası elitizm’li bir yavrucak; guilty olasın. Gizlim, saklım; “guilty pleasure”ım yok arkadaş! Bir şeyden hoşlanıyorsam niye saklama, örtme çabasına gireyim ki? İMDB’si 4’lerde sürünen standart altı **filmleri** **“Sen Çal Kapımı”, “Bay Yanlış”, “Aşk Mantık İntikam”** dizilerini izlediğimde; beynimin bir köşesinde guilty kısmın yanıp sönmelerini **affetmeyen** yüksek egom **orda** kusarken, pleasure kısmında hücrelerim keyifle dans edecektir. Elbette kıro görölme korkusu ile basitlik barındıran beğenilerimizden utanmamız da olasıdır, yine de hakkımda ne denirse densin, bana ne? Yazdıklarını okuyunca, düşüncelerini dinleyince “guilty pleasure”lara gark oluyorum eyyyy yazarlık sonrasında diyorum ki nihayet, geç de olsa hayatı kolaylaştırmanın yolu demek ki böyle bulunuyor; kimsenin ne yükünü almak ne kimseye yük olmak ne de kimseye bir şey verip, almak... **benim** okuyucularım işte böyle de akıllı bıdıklardır, **şakkadak** çözüverdiler yazarlığı. **Düşüncelerimde** haksız değilim; yaşamak için ısrar etmenin gereksizliğinde, herkesi terk edebilirim; **herkes** de beni etsin. Nasıl ben, artık kimseyi sevmek istemiyorsam, kimse de beni sevmesin. **Ha** sevdiler de... **sevince** de bir bok değişmedi hayatımda? Neden diye de düşündüm, sanki cevabı varmış gibi, olmadı işte, bazılarında olmuyor **‘tüm** kırılmalar Can’ın ölümünden sonra mı? Her bıkkınlıkta öne konan beylik “Canım benim, hayat siyah beyaz değil ki griler de... **hah**, işte oraları da gör” kalıbının bünyeye kabulüyle bütün renkleri karalayan siyahın, her zaman beyazı yutacağının ayırımına “an”da varamayan bireyin, **‘kötülüğümü**

istememezler, düşündüklerinden bunu **yapıyorlar**’ konseptinde korunduğunu sandığın, tüketildiğini, kullanıldığını **göremediğin**, henüz tanıdık birinin de vefat etmediği **zamanlarda**, ayrılıkların ardından dahi atılan hüzünlü kahkahalarımız, gülüşlerimiz vardı diyebildiğin toplumun, ailenin, yoldaşlarının giydirdiği zırhın içinde dönüp durmuştun, sen de hepimiz gibi “kendine kök salamamış”lığını keşfinden sonra, **hiçbir** şeye takılı kalmıyorum; **hiçbir** şey, **hiçbir** kimse, **hiçbir** ilke, **hiçbir** ideoloji artık vazgeçilmezim değil, dengesiz, patavatsız, dağınık kural dışıyım **da**; nefesi bile ölçülü ağırbaşlı alan senden farklıyım. Değişim istemenin değil, değiştiremeyeceğini kabullenmenin insanı değiştirdiğine, **hayatın** büyük gereksinimi “huzur”u yakalamak için de sahiplendiğin mülklerinden; çevrenden, **mekanından**, dostlarından, aile üyelerinden uzaklaşmak gerektiğini anlayınca, öyle olunca hayattan, insanlardan beklentilerin sıfırlanınca yapılan, olan, yaşatılan hiçbir şey can yakmıyor, acıtmıyor, şaşırtmıyor da hala sanki şu kapıdan girecekmiş gelen Can’ı... Babamı kaybetmiş, ölümü görmüş beni daha nasıl büyük bir acı, felaket bekliyor olabilir?; **Deme!** Deme, öyle konuşma, bir deprem, yangın, annenin, İlhan’ın vefatı felaketindir, un ufak eder, bulamayız **seni.** Ya bir **kere de...** bir **kere de** böyle anlarda, **Kardinal Lawrence** “her şeyden çok korktuğum bir günah olduğunu söylememe izin verin; kesinlik. Kesinlik, birliğin büyük düşmanıdır. Kesinlik, hoşgörünün ölümcül düşmanıdır. Hatta İsa bile ölümünde emin değildi. Çarmıhtaki dokuzuncu saatte acı içinde haykırdı. ‘Eli, Eli, lama sabachtani?’ (Tanrım, Tanrım, beni neden terk ettin?) İncamız, şüpheyle el ele yürüdüğü için yaşayan bir şeydir. Sadece kesinlik olsaydı ve şüphe olmasaydı, gizem olmazdı ve bu nedenle inanca gerek kalmazdı.” **söylevinde** duyulmadık, farklı, rahatlatan bir cümle kurun, anlamaya çalışın etrafınızdakini; teselli diye herkesin yaptığını yapıp, söylediğini dillendirip en **uç**, en kötü olasılığı, felaketi öne koyacağınıza, **korkutacağımıza**. Evet, toplayamaz, bulamazsınız beni, rahatladın mı öngörün doğru diye? Ama bunun için kendini harap etme, Birhan Keskin’in mısrasıyla “ileride bir şey yok gördün” **sen de. Ay-nen** bacım mı dedin! Saime’nin her cümle sonu tekrarladığı laf **nerden** aklına geldi? Saime, çene **Haşimé Hasan** bazen öyle gereksiz konuşuyor ki çok patavatsız...

‘**bazen** mi? Gelmiş babana, seksen altı yaşındaki adama diyor ki keko, abi, kocaya gittiği zaman, annen Zelhan’ı gördü mü? Yani sen kocaya gittikten sonra gördün **anneni?**’

‘**waye**, weyy... **ma niye** görmedim? Gördüm. ’

‘**niye** tiksindin o zaman? ’

‘**waye** Saime, Kemal amca niye tiksinsin? Her önüne gelene ‘**bizi** bıraktı, kocaya kaçtı’ dedi durdu, **insanlar da** bu annesinden nefret ediyor diye düşündü. Kaçtığı zaman olabilir ama yıllar, yıllar geçince yapacak bir şey kalıyor mu? A bu **hala**, emika Zelhan, **Van'da**, Ankara'da bize gelirdi, kalırdı, sonra oğlu, amca Hüseyin alır götürürdü Kırıkkale'ye, Cemal'in evinde de kaldı, Haydar'ın yanında. Ben evlendikten sonra üç sene Badan'da kaldım, geliyordu, 15, 20 gün kalıp gidiyordu, kışın geliyordu. Oğulları sevmese de o, geliyordu, hoş geldin diyorlardı, konuşuyorlardı. Sesini teybe, kasete de almıştık. Öyle güzel sesi vardı ki öyle yüreğini yakan kلام söylerdi ki. O kaseti bulamadık. Bilmem, a o çocuklar küçükken oynamış, ne yapmışlar? Kayboldu, yok oldu gitti. ’ Gecekondu evlerinin kıymetlisi sandıklı, nişli, yataklı ahşap kanepede baban, kaseti yerleştiriyor, play düğmesine uzanıyor ‘daye, haydi başla’; ‘eree Kemo ?’; ‘dakılamin bir hatıra kalsın senden’; ‘tamam...’ geleceğe bir şey bırakmanın **heyecanın da** ince, kırık sesinin kaydedildiği **o günü** ‘**keşke**, keşke uzak duracağıma elini tutup konuşsaydım babaannemle, o kadar hüzünlüydü ki kلامı. Biz torunları hiç ama hiçbir gün, bize geldiğinde sohbet **etmedik** – kokuyordu üstü başı belki o **yüzden**– yanına oturup, sormadık dedemizi, ne yaşadığını, niye kocaya kaçtığını. Cahil, bilgisiz gördük, varlığımızı borçlu olduğumuz kadını. Dil bilmiyorduk bahanesine sığınma, annen, baban illaki biri yardım ederdi, anlaşıp konuşurdunuz, hiç sarılmadım ya. Oysa ellerimin ona benzediğini söyledi babam, belki huyum da... **aslından** utanma, köylülüğünü gizleme **çaban**, genetik mirasını yok edemedi. Çıktığın **vajinayı** beğenmeme, gerçeğini **inkar**, bir ruh hastalığı değil **midir?**’ pişmanlığını da anımsatan teybin yanında ellerini önünde kavuşturmuş oğluna Zazaca kلام, ağıt yakan garibanlığını katmerleyen,

rengi solmuş siyah kadife elbise üzeri eski hırkanın hayal meyal görüntüsü, **‘belki** onunkine benziyordu’ diye düşündürten duyar gibi olduğun sesinin iç **burkmasının sıkıştırdığı** kalbini bastırırken elinle; ölümünden 40 yıl sonra hiç güldüğünü görmediğin, hep asık suratlı babaannene ağlamanın, gözyaşı dökmenin geç kalmışlığına tuz biber eken **‘zavallı babaanne ya, o ne gördü bu hayatta?’**

‘aaa bu niye ağlıyor, Saime, ne oldu bu kıza?’

‘bir şey olmadı, babaanneme üzülüm. ’

‘tooo, lol lo, bak kırk yıl geçmiş kadıncağızın kemikleri kalmamış mezarında yeni babaannesine ağlıyor. Emika Zelhan, yeni babaanne oldu, torunları yüzüne bakmıyordunuz. Boşuna ağlama ne duyar ne bilir sen üzölmüşsün? ’

‘duymaz, bilmez **tamam da** bu, onun **yaşadığında ki** garibanlığına ağlamama engel değil **ya’**

‘bırak ağlasın abla, Kemal amca annesinin kalbini kırmıştır onu hatırlıyor, üzüüyor **herhalde**, annem sağ olsaydı öyle yapmasaydım diyor mu? Emika Zelhan herhalde Seys Üseyin’i sevmiş, orada biraz rahatlık görmüş, öyle diyor akrabalar.’ Saime’ye bak, diyorlar ya, gazeteye ilan versen pek çok insan duymayabilir ama bir şeyi söylemişsen ya da duymuşsa Saime, herkesin, dünyanın haberi olur. De, sen **nerden** biliyorsun Seys Üseyin’i, hiç görmediğin adam için bunca laf. Geçmişte, anda olan olmuş, olacak her mevzuya müdahil yorumcu edasında sanırsın; **Yılmaz Özdil, Fatih Altaylı, Nevşin Mengü**. Komik de hele de kendi cimrilğine bakmadan akrabası, kocası Agaé Halité Mehmeté **Mümin** cimrilikle suçlaması yok mu? Genelleme yapacak veriye haizim, yaz tatillerini memleketinde geçiren ya da emekli olup 6 ay Türkiye, 6 ay Almanya’da yaşayan Türkiyelilerden kimi tanıdıysam amanınnnnn! Moliere’in “Cimri”si yanlarında bonkör, **halbuki** Türk lirasının 11, 12 katı euroyla maaş alıyorlar üstüne çoğu Türkiye’den de emekli. Onca yıldır bir tek gün Agaé **Halit** amcayı bir kafe, simitçide, pastanede çay, kahve içerken, bir **lokantada** yemek yerken, bir başka şehre seyahat edip, bir otelde dinlenir, tatil yaparken, denize girerken gören tek bir kişi bulamazsın. **‘Bu** dışarıda yemek yemek de **nerden** çıkmış? **Kahvehanede, kafede** çay, kahve, meyve suyu içsem, lokanta yemek yesem, tatile gitsem, otelde yatsam, kalksam yine aynı adam değil miyim? Ben benim gene...’ düz mantığında tutturduğu savunma sonunda **darlayınca ‘amca’** dedim bir gün **‘herkes** senin gibi düşünse, davransa ortada ne hizmet, kafe, restoran, otele de ihtiyaç duyulmayacağından inşaat sektörü de **kalmaz.**’ **Alem** kişilik, şimdi bunun **Yıldız’daki** arsasından imar geçti, 10 daireli apartmandan 5 daire az geldi – **sanki** apartman; sivil toplum örgütü, parti, cemaat, dernek yönetimde çoğunluk bende olsun, dediklerim yapılsın **diye–** bu müteahhitten temelden bir daire daha satın aldı, şeytanın aklına gelmez apartmanı şirketi, iş yeri görmek.**Tabii çoğunluk onda, apartmanın yönetim toplantısını tek başına yapıp , yönetici olarak da kapıcı Ali’yi atadı. Kim ne diyecek?** Bir insan 32 yaşında gencecik oğlunu toprağa verir de para pul, mal peşine düşer mi?....

....tuhaf ama evladını kaybeden kimi tanıyorsam, kimi gördüysem başlarda **‘malın** mülkün olsa ne yazar, kurtardı mı evladımı? Ne götürdü yanında neeee? O ki ölüm var dünyada, her şey **boş.**’ dediklerinden bonkörlük beklenirken, sonrasında tam tersi yörüngeye yol alıyorlar. Dikkatini çekmemiştir, etrafında evladını, yakınıni kaybedenleri gözlersen **sen de** söylediklerimin doğruluğuna katılacaksınız. Belki de benim tanıdıklarım, Mala Feranlılar öyledir, bilemedim. Can’ın annesi de adı ağzımdan çıksın istemem o derece değersiz gözümde, o da **öyleymiş**. Bir insanın soyadıyla uyumluluğuna örnek gösterilecek Mustafa’nın **“açıkgöz”** karısı anlatmıştı. Can, ne idüğü belirsiz o hazır market yoğurdunu yemesin, sağlıklı beslensin diye evlendiğinden bu yana yoğurdunu mayalattığı eşiği annesi yok ya artık MİGROS’a yoğurt almaya gitmişler **‘her** şey ne kadar da pahalı burada. Gel, BİM’e gidelim, orası daha ucuz, nihayetinde yoğurt, MİGROS içine kaymak mı koyuyor, hep aynı şekilde imal edilmiyor mu? Adı MİGROS ya, ürünlerim diğer marketlerden farklı imajı için fiyatı yüksek olmak zorundaymış gibi. Enayi yerine koyuyor müşteriye.’ **demiş Mine Leyla**, “İpek Hanım’ın Çiftliğinden” organik sebze, meyve alışverişini yapan, Can’ın ölümüne kadar organik ürünlerle beslenen Mine Leyla gitmiş, yerine üç **kuruşun** hesabını yapan biri gelmiş. **Herhalde** diye düşündüm onca ihtimam, sağlıklı beslensin diye organik

yiyecek, hatta organik külot almak bir şeye yaramadı diye mi düşündü? Organik külot alacağına Can'a dikkat etseydi, emniyet kemerini bağlasaydı, kaza anında arka koltukta yanında oturuyordu, bir refleks eliyle geriye atsaydı oğlunu, dikkatsizliği, özensizliği yüzünden Can hayatından oldu dememiş miydi Gilda şeytani? Sonra Mine Leyla, kocası İsmet için onca lafı söyleyen değilmişçesine annesine, babasına, ablasına düşman etti kızını? Emniyet kemeri takma, hayatın boyunca araba kullanmadığın şehirler arası E-5, İzmir, Çanakkale yolunda hem de Arife günü araba kullan, kazaya davetiye çıkardın gittin işte. Neyse, bir şey demedim tabii, bana ne, MİGROS'tan çıkıp BİM'e gittik, oradan aldı Dost yoğurt...Açıkgöz gelin konuşunca aklıma mahalledeki Selma **geldi**, kocası inşaat, turizm alanında holding sahibi, Ayaş'ta, Kaz Dağları'nda jeotermal beş yıldızlı oteller işletiyor, altı odalı tripleks evde oturuyor, iki oğlundan birini Can gibi trafik kazasında kaybediyor. Yağmurlu bir günde eve dönerken Oran yolunda, Turan Güneş'e dönerken kayıyor arabası, yanında aynı yaşlarda kuzeni, yaralı kurtuluyor, arabayı kullanan oğlu ölüyor. Korkunç olan, amcası, yeğenini kaybettiği kazada, oğlu yaralı kurtuldu diye kurban kesiyor. Tamam, anlarım, kimse oğlu ölsün istemez ama ölen **yeğenin**, sevincini aleni kurban keserek göstermek **??? ne amcaymış, Alfa** çağında, insanlık yerde sürünüyor.Bu Selma, barbunyasından, çayına her şeyini BİM'den alır. Üç harfli marketlerin indirim günlerini takip eder. Yirmi beş yaşında oğlunu kaybetmişsin, trilyonersin, git, en iyi mağazadan Macrocenter'dan alışverişini yap, organik beslen, ye, iç. Böyle üç beş kuruş artırarak, tasarruf ederek zengin olunmadığını da en iyi o bilir. Kocası da tersine lüks restoranlardan, **mekanlardan** çıkmıyor, aldatıyordur da. Belki de acının dibini yaşadıklarından, merhametsizleşiyor, **hiçbir** şeye üzülmüyor, kimseye acıymıyorlar, bencilleşiyor, acımasızlaşıyorlar. Düşünülenin, sanılanın aksine yakınlarını, evlatlarını kaybedenler, diğerlerinden daha sıkı sarılıyorlar **hayata**; ağızlarından da "Allah'ım beni al" duası eksik değildir. Teyzem **Ceylan da** her gün aynı duayı ederdi, dört çocuğunu aynı gün depremde yitirmişti, azıcık grip olsun, azıcık kalbi sıkışsın, ateşi çıksın bir telaş, bir telaş, o sevmediği hayatta kalmak için hemen en iyi doktora, hastaneye gitmek ister, kızlarının canına yapışırdı. Bir de pek bir gaddarlaşıyorlar; kötü bir olay karşısında başlarına gelmiş felaketten, evlat acısından istifade; mağduriyetin ardına sığınıp masumluğunu bile bile sinir olduğunu, **hoşlanmadığını** da aradan çıkarmak **için**, yıllarca içten içe öfke biriktirdiklerine kusacağını kusup, hak etmemiş pek çok kişiye "kullan at" travmasını da yaşatmışlardır. Mine Leyla **hamileyken; Erkin** Koray gibi çocuğunu okula göndermeden evde eğitimi için Bodrum **Gümüşlük'e tayini düşünmüş** ama teşebbüste dahi bulunmamıştı. **Sonra, Can vefat edince** ilk işinin **Gümüşlük'e** yerleşme olduğunu duyduğunda yüreğine saplanan sancı nefes aldırılmazken **'annesi** böyle yapıyorsa, bana ne oluyor' da **diyemedim ama... öyle istenince**, ha denince ölemiyorsun da. Anne, baba varsa kardeşlerle başladığın hayata; erişkinlik sonrası ayrı **mekanlarda**, koşullarda, ayrı kişilerle **devam yaşamın** olağan akışı fakat aklın, ruhun algılamakta zorlandığı acı veren, özlem yükleten yaşamı paylaştığını bir mezara bırakarak yola devam... **her zamanki** gibi... **herkes** gibi derinlere gömülen söylenmeyen, yazılmayanlar "kol kırılsın yen içinde kalsın" saçmalığı aşılmadığından; okumayacaksın biliyorum, o kibir yüklü egon, **sıradan "ben" in yazdıklarımı** okunmaya değer bulmayacak; günün birinde şayet "best of" olursa yazdıklarımı okuduğunu duyduğumda, bilmeni isterim; Fransız filminde; kapısı açık kırmızı arabanın yanında ayakta duran, bigudi yardımıyla **lüle lüle olmuş** uzun sarı saçlarını, elbisesiyle aynı renk lacivert bandanayla bağlamış Brigitte Bardot'un söyleyemediği "bu kadar **...ötesi yok ...** olmaz" sitemini söyleyen sessizliğinde; arkasını dönüp gittiği andaki aynı yüz ifadesini takıp, ardından "Non, je ne regrette rien"le gözyaşlarını akıttıran özlemimi de bilmeni isterim sahnesinde... **a o** dındık **Saime bile** "ay- nen bacım, ay- nen" diye diye beni anladığını gösterdi, gülme! Saime de böyle, sohbet ediyorsun, konuşuyorsun, bitim noktası ya da öncesinde iki heceli "ay- nen"li bir tasdik duyuyorsun. Belki "ay- nen" in kullanılması **Zazaca da** Hüseyin'e U-so; Gülay'a Gu(ı)l-o, Haydar'a Hey- do, Hakife'ye Hako (e) iki heceli hitabın yaygınlığındandır da bu "bacım" hitabı **nerden** çıktı?' ;'Kızacağını bildiğimden, Seda Sayan taklidi yapıtım **bacım!';'ben de** gıcıklık olsun diye ara sıra markette falan tanımadığım, duruşuna, bakışına, saçına, boyuna posuna ifrit olduğuma 'bacım'la hitap

ediyorum' **ipi** elden kaçırılmış, çoğu kez de ne kadar yükselecek merakından bilerek bırakılmış, nereye gideceği belirsiz kaçık, kopuk uçurtma gibi alıp başımı gitmek isteğim şu anda gereksiz geldi 'bacım'; iki üç basamaklı merdivenin en alt basamağında yan yana oturduk, sigara yaktık, hava kararmaya yüz tutmuşken; yıldızlar gözükmüş müydü hatırlamıyorum; zaten etekleri ağır ağır karanlığa gömülen lavanta, kekik kokan tepelerin, dağların, ağaçların gölgeye dönüştüğü Kasman'da, Badan'da, Emeran'da, Zengena'da gece aniden saldırcasına bir anda gelir; korkunun titrekliliğinde boynu bükük ezilen ev damlarının idare (gaz) lambalarının **aydınlatamadıkları** simsiyah gece altında, uzaktan uzağa köpek, kurt havlamaları arasında elde kalan; tek hatada yargısız infazla, kör kuyulara itilerek kapı dışarı eden adaletin, menfaatinin bittiği yerde vicdan ve şefkatlerinin de bittiğini gösteren; mutlulukları, rahatları için çırpınıp durulan en sevdiklerinin, yakınlarının, dostlarının açtıkları daha derini olmayacak yaralarla tepetaklak ettikleri zaman içinde; seni kendinden bile koruyup, elini tutarak kör kuyulardan çıkarmaya çalışanın hiç tanımadığın ya da bir, iki gün önce tanıdığının olması hayatın attığı kazık, en acı şakayken, bu şans mı, şanssızlık mı ? diye **düşündüğünü**, düşündüğünde **'bu** topraklarda katillere bu akıl almaz övgü, tolerans, tahammül niyedir biliyor musun? **şunu** okusana...' diye uzattığın kitapta altını siyah kurşun kalemle çizdiğin **paragraf** **"dağlık** bölgelerde yaşayan, sınırlı düzeyde tarımcılık yapan aşiretler, şiddete en fazla başvuran, bu konuda tecrübeli olanlardı. Onlar, yetersiz üretimlerini, yaptıkları talanlarla telafi etmeye çalışıyorlar ve yaşadıkları dağlık alanlar, onları karşı saldırılardan koruyordu. Osmanlı denetiminin zayıflığı sayesinde kendi köylerinin, kasabalarının uzağındaki köylere, kasabalara da seferler düzenleyerek..." **yazan** doğru yazmış, inanmayacaksın belki , **o dönemde Cibranlılar, Hayderanlar gibi Mala Feranlar'da Karkapazar, Mengel seferleriyle "...talancılık**la geçimlerini sağlıyor, zenginleşiyorlardı. Bunun sonucunda nüfus artışı, yayılma, toprak işgalleri vardı ki bu muhatabını öldürmeyi de gerektiren genişlemenin, **gasbın, talanın"** politik merkezle, iktidarla kurulan ilişkiler sayesinde – **işte** bu nedenle aşiretler Osmanlı'da koşar ayak Hamidiye Alayı, Cumhuriyet'te Milis Kuvveti olmak istemişlerdir– meşrulaştırıldığı Kürdistan **dahil**, memleketin her yerinde; her köyde, kasabada, vilayette, her evde, her ailede, her aşirette, savaşılan milletten, isyan edenlerden diye konuşurken, kitabı elimden alıyorsun **'düşman** görülen aşiretten, eşkıyalığa, talana baskına gidilen yerdekilerden birini, namus için bir kadını öldürmüş; yasama, yürütme, yargı yetkisini tekeline almış erkeklerin hegemonyasında herkesin kıyısından köşesinden 'katillik' eylemine ortaklık ettiği zalim, ahlaksız bir toplumdur mevzubahis...'

'yalnızca geçmişte böyle bir toplum mevcutmuş gibi konuşulmuyor mu? Bu toplum hep böyleydi yarın da öyle olacak gibi duruyor zira bak, iyi dinle, Cibranlı 2. Hamidiye Alayı basmış Rakasan köyünü, çatışmada onlardan 3, biz Mala Feranlardan Hüseyin'le Selimé **Ağa'nın** yeğeni İbilé **Mustafa** ölmüş; 'gördün, nasıl tepeledik Mala Feranları. Sırtımızı Gori'ye dayayacağımızı düşünmemişler, güle oynaya gidiyorlardı ki duman oldular. Keke, keko, zannedersin Zülfikar, taktı koluna dokuzluyu Talo **Mustafaya** Zeynel, Hz. Ali gibi dağıttı hepsini.'

'tek başına, elinde mavzer Zeynelé Faki, mezrede Cibranlı Eliye **Safi'nin** evini basıyor, karşı koyanı **kim var kim yok** öldürüyor, malını, sürüsünü kattı önüne köye getirdi. Keyfi yerindeydi , **diyordu ki 'Eliye Safi** öyle de eşek, insanlar **elini** daldırıp bakmaz diye altınlarını da kesenin içinde ahırdaki tezek **yığınının**, bok çukurunun ortasına saklamış. O ne **bilsin**, ben kaçın kurasıyım, bırakır **mıyım?'** yorumlu baskınlarda en çok düşman öldürenin, ganimet getirenin, emeğe, mala **çökenin kahraman ilan edilerek;** Milli (Millan)lı İbrahim Bey'in; Cibranlı Mustafa'nın, Karkapazarlı Hasan'ın, **Hurumlu** Velié ve Selimé **Ağa'ların**, Hamidiye Alayları Komutanı Halit **Bey'in**, onca aşiret mensubunun can almalarını, talan ve gasplarını ve tecavüzlerini **'aşiretin** devamı, bekası için başka yol mu vardı, mecburlardı, yoksa düşmanları onları **öldürecekti'** normalleştirilmesinde, **affedildiği**, kadınlarının da eşkıya, çete lideri, alay komutanı, asker, milis, kaçakçı babaları, kayınbabaları, kocaları, erkek kardeşleri, amcaları veya dayılarının; erkeklerinin güçlü kuvvetli, sağlıklı olmaları için **kendilerini** harap edecek vaziyette didinip,

bakımlarına ihtimam göstermeleri, yaptıklarını desteklemeleri, gaddarlıklarını kabullenmeleri bir nebze de olsa anlaşılabilir ama Osmanlı'nın "katli vaciptir"liğinin Cumhuriyet'te devamıyla, kestikleri düşman kellesini Padişah'a sunanlar, Dersim tertelesinde kesik kafataslarıyla fotoğraf çektiren askerler gibi can almış, ocak yıkmış onca tetikçi; Alpdoğan, Kırıcı, Çatlı, Yıldırım'a, Ağar'a gösterilen ilgiye, yaptıkları vahşete gösterilen müsamahaya, kutsanmaya akıl sır erdirmekte zorlanıyorum diye yakınıyor, anlayamıyorum diyorsun ya bazen, cevap belki de Bob Dylan'ın;

"The answer, my friend, is blowin' in the wind

The answer is blowin' in the wind

Cevap **rüzgarda** esiyor dostum

Cevap **rüzgarda esiyor"un** rüzgarında, yine de anlatayım sana tane tane, sadece Bilal'e değil, Joe da anlatır gibi. Demiyor muydun her evde, ailede bir katil vardı ve **hala** her evde, ailede potansiyel bir katil adayı bulunuyor. Demek ki katillik **adeta** bir meslek, itibar vesilesi sayıldığından **herkes de** katillerle birlikte yaşamaya, onlara hizmete alışkın, bu kadar basit! Konuyu irdeleme, uzun uzadıya Carl Gustav Jung, Freud, Doğan Cüceloğlu tahlilleri yapma, gizli saklı gerçekleri arama ihtiyacı "çöp" demiş miydim **ben de** diye düşündüm. '**Kırmayayım seni**', demiştin, **bak !** kadın katili Velié **Aga** yazdım ki dört tane ev damı gelinini de karı diye almış.'; 'nasıl olur?'; yiyecek ekmeği zor buluyordu insanlar, herkesin evi yoktu Gılo; anne, baba, kardeşler eşleri, çocuklarıyla aynı ev damında birlikte yaşıyorduk. Ev damında kardeşlerden, amca oğullarından kim ölmüşse, kalan onun eşiyle, karısıyla evlenmiş. Bu **katil de** ev damında kim ölmüş, onun eşini almış. Kadın katili Velié **Aga** uzun yaşamış, evlendiği **Ermeni kadın; Akçik; bunların** (Ermenilerin) sürülme fermanını çıkaran Osmanlı'da Cumhuriyet'te ve **hala**, yüzyıllardır devleti, aşireti, aileyi yönetenler yanlış icraatları, stratejik, politik, siyasi hatalarıyla yüzleşmektense başarısızlıklarının, hatalarının sorumluluğunu, suçunu başkalarına atmakla yetinmeyip düşmanlaştırma ve ötekileştirmeyle **pirüpak** dolanma gelenek **haline** getirildiğinden, I. Dünya Savaşı, 1915 Ocak Sarıkamış yenilgisi, **Şubatında** da Rusların Varto'yu işgali, geri çekilen Osmanlı askeriyle birlikte göç yollarına düşen onca Kasmanlı, Badanlı, Muskanlı, Zengenli, Gımgımlı, Muşlu tebaanın bitaplığının, Sarıkamış yenilgisinin, Rusların ilerleyişinin öcünü almak için piyasaya sürülen **yüzyıllara devrettirilen** "Araplar arkadan vurdular, yenilmedik biz, Almanlar yenildiğinden I. Dünya Savaşı'nda yenik sayıldık" versiyonlarından "Ermeniler Ruslarla ittifak halinde, İstanbul'da isyan **çıkarcaktı**"; "**Kürtler de düşmanla işbirliği yaptılar**, Şeyh Said isyanı..."; "İngilizlerle anlaşılan eşkıya Seyit Rıza öncülüğünde Aleviler, **Dersim'de, Cumhuriyet'e başkaldırdılar**"; "hainler, nankörler, eşkıyalar, teröristler, komünistler, anarşistler, düşmanlar dört bir yanımızı sarmışlar" **toplumsal paranoyaklıkta**; eğer bunca düşman varsa, ortada sorun da var demektir bağını kurup; uzlaşma, anlaşmayla çözmeye kalkışmak **yerine** – bu bazen bir ideoloji, düşünce, bazen etnik köken, mezhep, bazen muhalif kişilik, bir parti; aşiret, aile içinde anne, baba, amca, kardeş, karı, koca, **evlat** – işaretli düşman, hain **ilan ettiklerini** suçlayarak, hedef tahtasına koyarak, uzaklaştırma ya da radikal çözüm ortadan kaldırma, yok etmeyle sorunlarını çözmeye odaklı **bu coğrafyada**; bir milletin devletin olmasını istemesinin yasaklanması, suç kabullenilmesinin de sorgulanması gerekirken, diyelim ki Ermeniler **Osmanlı'yla** savaşıyor Ruslarla – **Ermeni** Devleti kurmak isteyen Taşnak, Hınçak Cemiyetleri, Armenakan Partisi'nin üyeleri arasında iş birliği yapan, destekleyenler olmuştur da... **bunların** iş birliğinin moda deyimle "ihanetinin" bedelini ana vatanında günlük rutinini sürdüren, hiçbir parti, örgütle **ilgisiz** – 1856'ya kadar ağır cizye sonrasında bedel– i askeriye ödeyerek askere alınmayan; sevmemenin, düşman saymanın hadislerle serbest bırakıldığı ehl– i zimmet görülen Hristiyanlar, okumaya, yazmaya **zanaatkarlığa**, ticarete yöneldiklerinden Yahudiler ve Rumlarla birlikte ekonomide ağırlıklarını kullanarak iç çamaşırı, giysi üretimi, kumaş dokumacılığı, boyamacılığı, terzilik, çuval, teneke, güğüm, bakraç, çizme, ayakkabı, kemer, soba imalatında kuyumculukta, demir, bakır işlemeciliğinde, taş ustalığında, çömlekçilikte uzmanlaşarak, ün kazanarak servet biriktirmiş – **çoluk** çocuk dinlemeden **Ermenilere** ödetmenin, evinden barkından ederek

cezalandırmanın; sevgiden, insanlıktan nasiplenmemiş öz biçarelik taşıdığını algılayamayan, insanlıktan, medeniyetten uzak devlet yapılanmasını gözler önüne serdiğinin farkındalığına bile varılamaması yüzünden güzel ve huzurlu geçmeyecek yarınların; adaletten, insani değerlerle uzaklığının da **göstergesiyken**; savaş yenilgisi, ekonomik bunalım, idari başıbozukluk, gücü gücüne yetene şartlarında çare her **zamanki** gibi yine devlet yönetme geleneği; ortadan kaldırmada, düşmanlaştırılanın malına çökmede, talanda bulunduğu; 23– 24 Nisan 1915 Kızıl Pazar (Garmir Giragi) gecesi, İstanbul’da (Kostantineyye’de) Ermeni aydınların tutuklatılması; 27– 30 Mayıs 1915 tarihlerinde Meclis– i Mebusan’dan çıkarılan Tehcir Kanunu’yla “yerel mülki ve **askeri** yöneticilere, uygun görecekları kişileri geçici olarak başka vilayetlere nakletme yetkisinin süresiz verilmesiyle” **Ermenilerin tehcirinde** izlenecek yolu, yöntemi belirlemek için kurulacak Tahkik Komisyonlarında yer aldırılan askerin, aşiretlerin, eşkıyaların, serbest bırakılan **mahkumların**, hangi mıntikalarda görevlendirileceğine; kimin gözetiminde hangi yollardan tehcir merkezlerine götürüleceğine, mallarının nereye konulacağına, nasıl bölüşüleceğine, elden çıkarılacağına dair işlemleri düzenlemek için; **adını** Yunan mitolojisindeki aşk, güzellik tanrıçası Aphrodite’nin Ermeni mitolojisindeki temsilcisi su, güzellik, aşk tanrıçası her gece ovasındaki Aradzani (Murat) Nehri’ne yıkanmaya indiğinde, gençlerin kendisini seyretmek için tepeye topladığını bildiğinden fark edilmemek için ovayı sisle (Mısuş) kaplatan tanrıça Asdgik’in sisli ovasından **almış** “sancaktaki bütün Ermenilerin savaş bitene kadar geçici olarak Diyarbekir’e gitmeleri gerektiği” emri gönderilmiş **Muş sancağında da**; Osmanlı sınırları içinde her vilayette, sancakta, kasabada, köyde olduğu gibi Devlet– i Aliyye– i Osmaniye’nin valisi, kaymakamı, paşası, mübaşiri, odacısı; İttihat ve Terakki Cemiyeti, Teşkilatı Mahsusa mensupları, yöredeki aile, aşiret liderleriyle yapılan toplantılar neticesinde, yetkilendirilenlerden; Cıbran aşireti liderlerinden **Saidê Nado gibi** “ehl– i zimmetin malıdır bu, ümmeti Muhammed’e helaldir, vurun **gavura**, Allah adına, Allah– ü Ekber” nidalı atlılarca köyleri basılan, bazen içinde hane halkı varken evleri, samanlıkları, ahırları ateşe verilen – **Orta Çağ Avrupa’sında da** görülen evleri, insanları, cadıları diri diri yakma; 1993’te Sivas’ta Madımak Otel’inde tekrarlandığında, toplumca dehşete düşülmemesi de acaba bu yakmalı, yıkmalı geçmiş yüzünden miydi ?– malları, hayvanları yağmalanan, kadınları tecavüze uğrayan, kaçırılan Ermeniler hemen katledilmeye başlandığında; 1915 öncesinde Osmanlı’da Ermeni milletin Nuh Tufanı’nı andığı su serpmeye bayramı Vardavar’ın kutlandığı 28 Nisan Pazar günü **Muş’taki Ermenilerin** de büyük kısmı öldürülecek ya da Aradzani (Murat) **nehri’nde** boğdurulacak, Diyarbekir, **Elazığ** yolunda telef olmayıp kendilerine ayrılan; Talat Paşa’nın tehcirden on ay önce Meclisi Mebusan’da “... Bu muhacirleri dedikleri gibi, oralara gönderip çöllere serpecek olsaydık, oralarda cümlesi açlıktan öleceklerdi...” itirafını ettiği, tarihe bir milletin yok edildiği yer diye kazınan Suriye Deyri– zor (Deyru’z– zur) çölüne ulaşanlar da bir deri bir kemik, hastalıklarla boğuştuğunda; adının anlamını, kim tarafından konulduğunu hiç merak etmeyip yıllar, yıllar sonra ilk yerleşimi başlatan Ermeni Prensi; Ermenice gül, Zazaca **da** vare– to (senin yaylan) anlamındaki Vart– an yerine 1923’te TBMM onayıyla Varto denen Gıngım **maiyet memurunun da (kaymakam)** muhtemelen; mahallelerinde, köylerinde topladığı ‘**çoluğunuz**, çocuğunuzu yanınıza götürebileceğiniz eşyalarınızı alın, **güzergah** boyunca (kurda kuzunun teslimi) o tarihlerde adı Aşiret Süvari **alayı değiştirilmiş** Hamidiye Alayları, aşiret atlıları, askerler refakatinde, Devlet– i Aliyye’nin sizlere tahsis edilen yerlere göçeceksiniz ’ **talimatını** verdiği – edebiyatta gerçekçiliğin babası Balzac’ın “her büyük servetin arkasında bir suç gizlidir” ifşasının, Osmanlı’da sürekli zuhuru; istila, sefer, baskın, **savaşta**, kavgada mala mülke el koymayı, yağmayı, talanı **resmileştirip** sonrasında da alay edercesine “çok söz yalansız, çok mal haramsız olmaz”ı literatüre ekleyen ataların da gözünü diktiği – **Ermenilerin** herkese pay edilecek büyüklükteki mal varlıkları; o güne değin husumet, düşmanlık gerekçesi **mezhep farklılıklarının** alt satırında gizlenmiş duygu, düşünce; aşiretin, ocağın sınırını genişletecek topraklara, mensuplarını zenginleştirecek mallara çökme olduğundan; sürekli kavga, çatışma, çekişme içindeki ehl– i zimmet dışındaki her tebaa, tarikat, aşiret, her mezhep, her kesim, köken, din gibi Kürdistan’daki Kürt,

Türk, Çerkez, Alevi, Sünni aşiretler; Cibranlılar, **Hurumlular**, Lolanlılar, Hıranlılar vs. **anlaşmazlıklarını anında bitirip ‘hepimiz** ümmeti Muhammed’iz, her aşiret, cemaat, tebaa kendi köyü, kasabası civarındaki Ermenilerin arazilerini, mallarını alsın, paylaşsın, kimse diğersininkine el **atmasın’** defacto uzlaşmayla, tehcirin uygulanmasını tetikte **beklerken ‘yeni** bir ses, insanca bir çığlık arıyorduk, kaybolmakta olan bir memleketin sahipsiz şehrinin, sahipsiz sakinleriydik **‘çünkü’** çaresizliğindeki zengin **Ermeni aileleri; Muşlu** Keşişyan, Mezrigyan, Baduhasyan, Amriğyan, **Vartolu** Simo Korki, Arp, Gırp, Agi, Makar’ları **‘korurum...koruruz’** vaadiyle evlerine alıp altınlarının, paralarının, mücevherlerinin yerlerini öğrenerek el koydukları, bir kısmını da devlet yetkililerine teslim edecekleri; evlerinden, dükkan ve mağazalarından aldıkları menkul mallar; mobilyaları, çamaşırları, giysileri, ziynet eşyaları; yüzükler, bilezikler ve kolyeleri, alet edevatları, silahları, **depo olarak** kullanacakları kiliselere, konaklara, büyük binalara istifleyecek; ümmeti Muhammed’in ilgi alanı olmadığından yüzüne bakılmayan müzik **aletleri**, piyanoları isteyene bedava veren paşaların, tabur, alay komutanlarının, askerlerin, valilerin, kaymakamların, aşiret liderlerinin yağmalarından geriye göstermelik bıraktıkları malların satışı için kurulan komisyonlar aracılığıyla – **bir** Ermeni’nin **kütüphanesindeki** 30 ciltten oluşan Fransız eserlerini 50 kuruşa (9 DM); değerli halıları, kilimleri, ipek giysileri, vazoları, bakırları, gümüş sigara **tabakalarını** 2 mecidiyeye – **yine** kendileri tarafından alınması **komedisindeki** satıştan elde edilen gelirden eğer mahallinde iç edilmemişse devlet hazinesine aktarılırken, 18 deveye yüklü malları başka yerlere, **payitahta** götüren kervanları izleyen yetkisizlikten yağmaya katılamamış halkın **‘bre** vicdansızlar, deyyuslar bu nasıl bir **açgözlülüktür**, azıcık da bize bıraksaydınız, ye ye, al al doymadılar, ne var ne yok hepsini toplayıp yüklediler, götürüyorlar ’ **şikayeti**, buza yazılı bir yazıydı. Sıra taşınmadığından götüremedikleri, talan edemedikleri **gayrimenkullere** geldiğinde; koca Meclis’te tek bir mebusun **Ahmet Rıza**’nın “beni kolumdan tut, köyümden dışarı at, malımı mülkümü de sonra sat, bu hiçbir vakitte caiz değildir . **Bunu ne Osmanlı vicdanı kabul eder ne de kanun.**” diye karşı çıktığı, 13 Eylül 1915’te kabul edilen “Geçici Müsadere ve Kamulaştırma Kanunu”yla “Emval– i Metruke” terk edilmiş mal tanımlanan Ermenilerin tüm gayrimenkullerine, arazilerine, çiftlik hayvanlarına, evlerine el konulacak ancak, dünyadaki gelişmeler, İstanbul’un işgali, **Osmanlı’nın** yıkılışı yüzünden tamamlanamayan dağıtımın, bölüşümün devredildiği Cumhuriyet’i kuran kadroların, sivil **askeri** bürokratların; 1950’li yılların ortalarına kadar kendileri, çevreleri tarafından el koyduktan sonra **artakalan “Emval– i Metruke”lerde**; yönetimi desteklemelerinin, iş birliği yapmalarının **mükafatı** olarak **kağıt** üzerinde üç, beş kuruşa satışını gösterdikleri mezhep, etnik köken, cemaat, tarikat, aşiret ve ailelerin temsilcilerine bölüştürülmesinden Varto’daki müttefikleri Mala Feranlar da nasibini alacaktı....

....annenin bıçak yarası “53’te o kış zamanı amcam bu pisliklerle uğraşıyormuş, Varto’ya gitmiş, arsayı üzerine tapulamak için” kızgınlığının; **Kuzikli M. Halité Halit’in ‘vala** bra, Eliye İbo (**İbrahimé Ali**) parasını aldı, cebine attı, sonra ben sizden 300 değil, 200 metrekarenin parasını aldım, dedi, 200 metrekareyi tapuladı’ **şikayetinin**, yetmişli yıllarda ölüm döşeginde oğlu İbrahim’e **‘laoo... keke** ma, oğul ben sağken, Gımgım’da derezalarının sattıkları arsanın tapusunu al, yoksa Eliye Uso’yla (**Hüseyiné Ali**), Eliye İbo (**İbrahimé Ali**) benden sonra sana, çok zorluk çıkarırlar, üstelik istediklerinden bir kat daha fazla para; 500 TL ödedim onlara, a o Eliye İbo’ya’ dediği yeğeni (**İbrahimé Ali**) Eliye İbo’nun da ölmeden oğullarına **‘Gımgım’da**, amcam **Hasané İbrahimé Talo’ya** sattığım, parasını aldığım arsanın tapusunu vermeyi unutmayın, adamların **hakkıdır ’ vasiyetler silsilesinin nedeni**; bir zamanlar “Varto’nun Sesi” gazetesi matbaasının da bulunduğu önce **Hükümet**, sonrasında elbette Atatürk adı verilen caddedekileri **de kapsayan**; hizmetleri karşılığında devletin yasallaştırma adına cüzi bir paraya sattığı aralarında **Lolanlılar, Hurum** ağaları, beylerinden **Haydaré Zeynel** ile adına tapu kaydı hazırlan, bir rivayete göre, ödemede bulunmak üzere Varto’ya yola çıktığı gün öldürülen Efendi; **Mehmeté Şerifé Ali’nin**, **hakim** çıkacak oğlu **Mehmeté Şerif’nin** iki amcasıyla **iş birliği halinde** üzerine geçirttikleri akrabalarına – **amcaları** (Hesene) **Hasané İbrahimé Talo’ya**, amca çocuğu **Alié Haydaré Süleyman**

(Sılıman)'a, **M. Halité Halit– Vartolulara parsel parsel** sattıkları, aşiretinin devletle ilişkilerini sağlamlaştırmak için her şeyi denemiş, yapmış Efendi'nin kız çocukları ve de **'biz** çalıştık, seni okuttuk, müfettiş yaptık, şimdi Kasman'a tapu girmiştir, takip etmek için bize vermen **gerekir**' bahanesiyle alınan **vekaletnameyle** hisselerini üzerine geçirerek kardeş okutmanın (ağabeyliğin) bedelini ödedikleri küçük kardeş **Hasané Ali'ye**, amcasına, babası eliyle gerçekleştirilmiş düzenbazlığı; devrimci ahlakının bir köşesine **'babam**, piyi mi, **İbrahimé Ali** her sene iki teneke kavurma, bal, dorak, peynir gönderiyordu, üzerine tapu ettiği hisselerin **karşılığında**' savunmasıyla sığıdıran "Ermeni Tehcirini" kınamış devrimci dayın **Hikmeté İbrahim** gibi devrim, demokrasi mücadelesi vermiş, hapiste yatmış, yargılanmış, ailenin solcu, devrimci, ilerici kesimi; amca çocuklarının, yeğenlerinin bir daire, bir **dükkan** için birbirleriyle kavgaya tutuştukları, düşmanlık besledikleri şimdilerde üzerinde dört bloklu apartman, 8 **dükkanın** bulunduğu "BİM" sitesinin yükseldiği **dönümlerce arazinin** sahibi Ermeni Tehciri kurbanlarından 1949 tarihli tapuda "... Ermeni milletinden hazineye **intikali**" ibaresinde adı geçirilen Simo Korki Veladanı Hovikden'di; **'dedelerimiz 1800'lerde Darabi'den Kasman'a, Badan'a, Emeran'a, Zengel'e gelip yerleştiklerinde, gördüğün bütün bu araziler; Emeran'da hala sahiplerinin** adıyla anılan **Selimé İsa'nın** üzerine tapuladığı mergê Agi (Agi'nin çayırı), Agoy, mergê Markar, Gırp, Geyri, Bejan... Kasman'da **İbrahimé** Talo'ya ait mergê Hope, mergê Seterij çayırıları, Alié Dılmış (Eliye Dılmış)'ın üzerine evini kondurduğu 200 dönümlük merge Eliye'de, Osmanlı **öncesi de bu** topraklarda yaşamış, yerleşmiş Ermenilerindi. Gulo, gulamın a, ma bu Dılmışlar; diğer aşiretler gibi kavgacı, dayanıklı değildiler, çatışmaktan korkarlardı. Babam çene Küçükağa'ya **'eree** Emine demiş, ben bilirim amcam Xallo (Halil) **İbrahimé Talo** beni öldürür.' **dediği** gibi de **olmuş, zamanın** başbakanı Şemsettin **Günaltay'ın yolladığı başsağlığı telgrafi** – pirika mı babaanne Fidan mı desem, kadını boş yere suçlamış olurum, okuma yazma **bilmiyordu. Mutlaka a o** amcam **Hüseyin işlerimi halletsinler diye Varto'daki devlet büyüklerine göstermek için almış işi bitince bir yere attığından–** öyle yok olup gitmiş. 1930'larda Cumhurbaşkanı İnönü'nün "Ankara'ya gel, **burada** yerleş, milletvekili yapalım seni" teklifini **'errr** bavemın Şerif, **a bu** deden Talo'nun, **Musatafé Zeynel'in** topraklarını kime emanet edeceksin? Sen, hepimizin gözü kulağı, eli kolusun, aklından öyle bir düşünce geçirme, **sana ihtiyacımız vardır** yoksa bu Cibranlılar, bakma sen şimdi böyle süklüm püklümler, yarın mahvederler **bizi'** nasihatinde bulunarak, **reddetmesine** sebep olmasaydı; bugün kim bilir hangi mevkideydi, üstelik de belki de yaşıyordu. Babam pirine, haddinden fazla, çok düşkünmüş, önemli davalarından önce illaki Emeran'a gider, duasını, görüşünü alırmış. Ölümünün ardından yazdığı:

"Ne geceler ona misafir kaldım,
Yıllarca onunla sevgiye daldım,
Muhabbet dersini ben ondan aldım.
Gitti bu illeri viran eyledi.
Dolaştı gökleri seyran eyledi.

Benimle yaşadı gezdi dünyada.
Göçtü gitti gözüm kaldı arkada.
Hasretinle kaldım cevru cefada.
Gitti bu illeri viran eyledi.
Yaktı dostum beni püryan eyledi.

İçin için ona ağlar yanarım,
Yıllar geçti **hala** onu ararım.
Her yerde benimle gezer **sanarım.**

Gitti dostum yurdun viran eyledi.

Dolaştı gökleri seyran eyledi.” mısralarının acısını ifadede kifayetsiz kaldığı Hanesli’nin kocası Piro Seys Süleyman (Sılıman); Karer’deki çe tekyadan (dede ocağından) iki, üç hanesiyle göçüp yerleştiğinde E(A)meran’a, mezarlığın **yanında** içinde kara meşelerle çevrili bir korunun da bulunduğu tepede, altında deré **Mengel’in** aktığı mergê Eliye’nin manzarasına büyülenir. Cumhuriyet’in ilanı sonrası bin dokuz yüz otuzların sonu, kırkların başına doğru **‘bra** a oradan ot getir, hayvan **açtır’** talimatını verdiği kapı önüne bağlı atı Zülfikar’ı seyreylediği geniş balkonda, **kırçilli saçlarıyla** uyumlu siyah **beyaz takım elbisesini** tamamlayan siyah kravatı, yeleşyle oturduğu kürsüde, pantolonun paçalarını içine koyduğu siyah çizmelerine elindeki siyah kırbaçıyla vururken **‘bra** Şerif, Efendi, bu Eliye Dılmış’la konuşsak, mergê Eliye’nin bir kısmını bana satsa, genişçe bir hanem olsa. Görüyorsun işte, artık bu ev geleni, gideni, talipleri kaldırmıyor, küçüktür, yetmiyor. Mergê Eliye Emeran’dan köylüden uzakta, sessiz, sakin, çok da güzel, yemyeşil bir yer. A o kavaklar, göğe değecek kadar uzun, korudaki kökleri toprak üstüne çıkmış, geniş bir alana dağılmış, yüzyıllık meşenin altına atılır bir masa; **Haydaré Zeynel, Alié Haydaré Selim’e de** haber yolladık mı oofffff mergê Eliye’de bülbül sesleri, çiçek, çimen kokuları arasında demlenir, coşarken, eline de aldın mı defterini, kalemmini, yazarsın:

‘Gel sevdiğim, **sen de** benim gibi yan

Benim içimde

Gözlere görünmeyen

Fırtınalar

Gözlere görünmeyen

Kasırgalar vardı

Ben bir dağ değil

Bir **alemdim**.

Ne bildim rüyada yahut bidarım’ gibi bir beyit daha. Ben sordum, soruşturdum bra, geçenlerde Gımgım’a indiğimde **Hükümet** Konağı’na da gittim, baktım mergê Eliye’nin tapusu da ortada yok, kimin üstünedir belli değil. Ermenilerin malı değil mi mergê Eliye? Kimsenin malı elinden alınmış **olmayacak.**’ diyen Seys Sılıman da – yolda gördüm, biri düşürmüş aldım, ben almasam başkası alacaktı bak nasıl da güzel bir gözlük, kalem, saat, cüzdan, telefon, anahtarlık, atkı, eldiven, şemsiye, aaa on kuruş, beş para diyerek bulduğuna, çaldığına çökenin, bir süre sonra çöktüğünü, çaldığını unutup malıymışçasına sahiplendiği, koruyup, kolladığı, başına bir şey geldiğinde “saatimi/anahtarlığımı/telefonumu/cüzdanımı kaybettim, üzerine su, çay kahve döküldü işe yaramaz, **“çok üzüldüm” tıynetinde**, çöktüğünün, çaldığının **sahibi bulunsa, bilirse bile teslimine yanaşmayam–** binlerce insan gibi mergê Eliye’yi satsın diye, pirinin ricasını **kırmayıp** elçi gönderdiği **Selimé İsa’ya**, Eliye Dılmış’ın **‘baooo** Efendi’ye söyle, yanımda yeri herkesten apayrıdır. Gönlümdeki ağırlığı her daim fazladır. Ona sevgim, saygım sonsuzdur ama mergê Eliye, bana dedemden kaldı, **yadigardır**. Ortada bir şey yok, durduk zamanda niye satayım?’ ; **‘eree** Keko, Eliye Dılmış, **sen de ben de** biliriz mergê Eliye’nin **sahibini.**’

‘a orada dur **Selimé İsa**, ağa! **Sen de ben de** bütün bu civar da bilir buradaki araziler kimindir. Fakat o vakit biz yollamamışız Ermenileri, Osmanlı, idare gönderdi. Ben mergê Eliye’yi almasam, başkası, **mesela sen** orayı da **ahırdın.**’

‘eree Eli, deden rahmetli Hesene Çor hepimizden erkenciydi. Daha köyden çıkmadan Gırplar, gözlerinin önünde çevirdi çayırın etrafını, hanesini getirdi, yerleştirdi. Ama **sen de** bilirsin buranın tapusu üzerinde değil, yıllarca ektiniz, biçtiniz iyi mahsul aldınız, ot sattınız kazandınız. Şimdi Eliye Dılmış, **ağa ma**, sana yalan demem, Seys Sılıman burayı çok beğenir, çayırın bir kısmını ona ver, sat, yoksa bu iş **hükümet** kapısına kadar gider, **sen zararlı çıkarsın**. Efendi diyor ki gelsin bu işi iyilikle, rızasıyla **halledelim**’ konuşmalarının sonucunu tahmine gerek var mı? Var diyorsan okuyucu, mergê Eliye’de çıkan yangının telef ettiği, ahıra, ev damına tüfeklerden atılan kurşunların, çığlıkların karanlığını deldiği gecenin

sabahında, yangından kurtarılmış üç, beş parça eşyalarını, çocuklarını, kadınlarını yükledikleri kağı arabasını takip eden at ve eşekleriyle Eliye Dılmış'ın, aşiretinin Karlıova yolunda görülmesinin haftasında; 200 dönüm arazinin Seys Sılman'a tapulanmasının ardından yüzyıllık meşenin altında toplanmış **Haydaré Zeynel, Romié Selim**'li dost meclisinde;

“Kurulmuş Kalçıkta bir meclisi mey,
İnletti bahçeyi sazlar ile ney.
Gönüllere neşe vermişti bade.
Zamanın geçişi gelemezdi yade.
Gönüller birliği meclisi sardı,
Sakinin elinde döner peyal e.
Herkes, her şey dalmış neşe sürura.
Mehtap, yıldızları boğmuştu nura,
Bulmuştum bu bağda **ebedi** hayat.
Sanki gelmiş bana haktan teminat.” şiirini huşuyla okuyan Efendi'nin;

“Yanımda arkadaşım gene bizim Haydar.
Ben Haydar'ı çok severim
Çünkü o bir alemdir

O bir gönül, o bir demdir” ithafını ettiği, birlikte vakit geçirdikleri, **herkes Ermenilerin** altını, parası peşindeyken, terk ettikleri evlerden Voltaire, Balzac, Hugo, Rousseau'nun kitaplarını toplayıp kendine kütüphane kurmuş, Farsça bilen bu **Alié Haydaré Selim**; dünya yetişilemeyecek hızda değişirken anlamıyorum demiştin **sen de** okuyucun gibi İlhan'a, yüzyıllardır pek çok ortak değeri, kökeni, kelimeyi, geleneği paylaşımlarına karşın insanların bugün dahi **etnik köken**, mezhep **farklılığını** öne çıkarıp birbirlerini yabancı kılmalarını. Mezhebi farklı köyler arası çatışmaların ortasında, Mala Feranlıların tarihinde önemli yer edinen 1905 yılında Emeran'a 13 km uzaklıktaki Karlıova Karkapazar'a sefer düzenlenen, “Kızılbaşların katli helaldir” fetvalarının verildiği Osmanlı İmparatorluğu geride kalmış gibi geliyorsa da demiştin o da Osmanlı'nın mezheplerle, etnik kökenlerle çatışmasını, ötekileştirmesini yineleyen Cumhuriyet, **daha yeni yüz yaşında**, yani olgun sayamayız. Demem o ki demokrasi, insan hakları, adalet eksikliği tamamlanıp, eşit yurttaşlık, hesap verebilirlik gerçekleştirilmediği müddetçe, müesses nizamca geçmişte olan **bugün de yarın da** birbirini ötekileştirme, düşmanlaştırma yoluyla devam ettirildiğinden, toplumda da “bizimkiler, sizinkiler” ayrımında, bireylerin mezhepsel, dinsel, dilsel farklılıkları öne **çıkartılacaktır.** ‘Bu ayrım ruha, kana işletiliyor, işletilmiş. Annem, bir yere gitsek ‘nerelisin’ dense hemen Muş, Varto, der, ardından alelacele ekler ‘**Alevi**’yim.’ İlk başlarda mezhebini açıklamaktan korkar, **Vartoluyum**, der, karşı taraf anlasın isterdi; **Aleviliğini**. Sonra baktı ki Alevilik; laiklik, ilericilik ve medeniyetle özdeşleştiriliyor, ‘Cumhuriyet kadını’ ilan **eyleyerek** kendini, bir **güven tazeledi** ki sorma...’ demiştin sen de. ‘Benim annem de öyleydi’ diye atılmıştı teyzen Sara'nın oğlu Sırrı. Eve biri gelsin, güvenilirliğini “şarê ma (bizim insanımız)”la tasdiklerdi, fark ettin mi? Bizimkiler “a o Tirk a (Türk'tür), a o Kurmanca (Kurmançdır), hatta aynı dilin farklı şivesini konuşanları bile “a o lolija, Dılmışa” keskin hatla kendilerinden ayırır, “öteki”, “yabancı” yerine koyar. Alevilerin ekseriyeti Zazaca konuştuğundan Kurmanc lehçesiyle konuşanları “Kurd (Kürt) “Kurmanç”la, Sünnilikle özdeşleştirirlerdi. Pirika mı babaannem Kurmanj(c)'ın Aleviliği yanında bizimki Alevilik sayılmazdı, bir **Alevi**'den daha çok **ritüellerini bilir** , **adetlerini** yerine getirirdi ama ölene kadar Kurmanj'lıktan kurtulamadı; dewa ma **Kasman'dakilerin odağındaki** “a o Kürtler”in saldırısına uğradıklarını sonradan öğreneceği Hınıs'ta bir köyden geçerken, silah sesleri üzerine mavzeriyle yanlarında siper alarak çarpıştığı, püskürttükleri çatışma sonrası Babaguş ailesince ‘**Hızır**’ gibi yetişip, Hz. Ali gibi

dövüşmeseydin, kim bilir ne halde, kimin arkasından ağıt yakıyorduk. Kimlerdesin, nesen, necisin bilmeyiz. Senin gibi **çengaver** bir adamımız, damadımız olsun **isteriz.**’ övgüsüne **mazhar** kılınmanın hediyesi Hıdıze’yle **evlenecekti.** Güldüğünde ağzında parıldayan iki altın dişinden gözün alınmadığı, hep takım elbise, kravatla dolaşan, Cumhuriyet’in ilanı sonrası bir ara Üstükran (Çaylar) nahiye müdürlüğü yapmış, iki kızı ama erkek çocuğu olmayınca Hıdıze’nin üzerine yeğeni **Doğané Romié Haydaré Selim’le** evlenen Zengelli **Yusufé Mahmut’un** kızlarından Zozan’ın kardeşi Hakife’yi kuma getirmiş, yedi oğlan, altı kız çocuğunun marabalığıyla tarla tapan, **hiçbir** işle uğraşmayıp zamanını Palakada Kur’an, kitap okuyarak, Efendi’yle at sırtında dağ, taş, köy, şehir gezerek geçirmiş, her yerde **‘bu** hiç bizlere benzemez, aksinin **tekidir,** aklından ne geçer belli **değil’** diyerek kızdıkları, sevmediklerini açıkça **söyledikleri** kardeşleri **Alié Selim Ağa,** altmış yaşında, **amca oğlu Alié (Eliye) Mahmut** öldürdüğünde **‘dereza** Eli’ye Mahmudu boşa sevmemiştik’**le haklılığı kanıtlanan Alié Haydaré Selim’le,** Romi’den, evladı Belkız’ı katletmiş **Velié Aga’dan** akrabasını öldürmüş **Alié Selimé Hüseyiné Mustafa’dan, Velié İbrahimé Talo’dan** habersizliğinde **‘oyyy bu Talogiller,** Mala Feranlar felakettir. Bu soy... Bu soyun mayası bozuktur. Kardeş kardeşi, amca yeğeni vurmuştur, ben ne **yapayım?’** yakınmasını doğrulayan olayların yaşanmasından önce de **‘çene,** çene, kız, kız, eskiden çe **Talu’da** ‘köpek akraba, ata ararsa (isterse) amcasını kurt, dayısını tilki sayar’ derlerdi. Errr, **bu** Mala Fero(an)lar kadar birbirlerine düşman sülale dünyada bulunmaz. Ele, yabancıya iyidirler, kendilerini yer, kul etmişlerdir.’ **İlk** başlarda Gımgım’a geldiklerinde göçebelikten bıkmış bir kavim, bir yerde kök salmak istediklerinden birlikte hareket etmişler – yoksa her aile, aşiret, cemaat, tarikat, parti ve örgütte olan karşıtına düşmanlık– hanede hoşlanmadığına, düşüncelerini iplemek istemediğine, gıcık olduğuna için için kin gütme, tahammülsüzlük gösterdikleri akrabalarına, ev damındakilerine de kan kusturmuşlardır. Öyle ki birbirlerine düşmanlığın, **Hurumluların** aşiret içi kollarından Feranlıların Cibran aşiretinin Halılanlar; Pircanıjların da Teymüranlarla iş birliğini yaşayarak gördüğünden, her sabah yataktan kalkar kalkmaz ilk iş **‘Hz.** Mevlana bile dayanamamış da köpeklerin kardeşliği aralarına kemik atılincaya kadardır, demiş. Hego, Hego; Allah’ım, Allah’ım sen ! önce evdeki dost fırsat verme, sonra dışarıdaki düşmana...’ duasını ettiğinden bir gün **‘daye,** maye **mi,** insanın dostu ne yapar ki böyle dua **ediyorsun?’** yüzünde büyük bir acı ve üzüntü, **bana** **‘oyyyy** yavrum, çene ma, kızım, kızım, evdeki dost fırsat bulsa, düşmandan beterdır. Onun için Allah dışarıdaki değil önce evin içindeki dost görünen düşmandan korusun **hepimizi.’ne** kadar doğruymuş söyledikleri, aile içi çekişmesi sonunda babamın amcası; Cibran lideri kaymakam Mahmut Bey’in de akrabası tarafından öldürülmesi gibi onlarca olayı duyduğumdan, yaşadığımdan boşuna mı diyorum ben **‘bunların** annesiyim, kimse evladı için kötü şey konuşmak, düşünmek istemez ama Allah kimseyi benim çocuklarımla düşmanı etmesin, ablalarıydın sana neler yaptılar, görmedin **mi?’** uyarılarını dinlemediğin yıllar geçtikçe; amcanın yeğeni, yeğenin amcayı, kardeşin kardeşi vurduğuna, öldürdüğüne tanıklık edilen ilişkiler yumağında; aralarında birinin bir adım öne geçtiğini, devlette, toplumda sevgi ve saygı gördüğünü fark ettiklerinde aynı koşullarda yetiştiklerinden, yaşadıklarından belki de **‘bra,** keko, **waye** neyim eksik, akli benden fazladır **?** boyum posum **yeter’** psikozunda “istemezük”la ayaklanmakla kalmayıp **‘o** ayrı, ben ayrı, ayrı düşünüyoruz, ona baksan ailenin lideri, büyüğü, o kim? Olacak şey mi? Ona gelen kadar şey **var ...** filanca dururken, aile adına konuşmak ona mı **kaldı?’** aşağılamalarıyla, ihbarlarla ön kesen, öldürmeye varan düşmanlık, nifak tohumlarının geleceğe intikaliyle ortada birlikte hareket eden bir sülale de bırakmayan Mala **Feranlar** **‘birbirlerini** yiyip bitirmişler ya’**yla hak verdiğin anneni** çok geç anladığını, değişmesinin, yaşanan ülkenin yönetim biçimiyle orantısının göz ardı edilmeyeceği insan doğasında var olan hırs, iktidar, güç, kudret, nefret, intikam, aldatma, kavga içerikli duygular yüzünden birbirlerine üstünlük sağlama peşinde, kimsenin, kimsenin gözünün yaşına **bakmadığı,** her insan diğer bir insanın, her kesim diğer bir kesimin (akrabanın akrabasının, ebeveynin evladının, evladın ebeveynin, komşunun komşusunun, yönetenin yönettiğinin) kuyusunu **kazdığından da** hep bir kavga, kaos, anarşi, vahşet halinin devamında ; **cennete** ya da cehenneme dönüşen hayatta kalmak, kendini korumak için her şeyi

yapmayı olanaklı kılacak egemenlik, iktidarı ele geçirerek karar alma, verme, kazanma savaşında, on binlerce yıl, hatta yüz bin yıl öncesi, yüzyıllar sonrası için de geçerliliğine **inanıp** ‘ ne kadar da doğru’**yla** tasdik ettiğin “homo homini lupus; insanın insana kurtluğunda” birbirilerine saldıracakların , **saldırılarını** önlemek adına; bir daha geri istemeyecek kaydıyla; bir araya gelip yapacakları toplum sözleşmesiyle haklarını devredecekleri kurumdan – **hak** devrinin asırlar öncesi dinlerin, biat kültürünün etkisinde tek adama, tek yönetime; **Peygamberlere, Halifelere, Padişahlara, Paşalara**, aşiret, parti, örgüt liderlerine; hacılara, hocalara, erkeklere yapıldığı Orta Doğu coğrafyasındaki toplumlarda çoktan gerçekleştiğini bilmeyecek yabancılığından yeni bir şeyin keşfiymişçesine – **bahsettiği** Leviathan eserini iki asır sonra **okuduğunda**, ihtimaldir ki haklarının devrini ‘**ne** diyon kardaşım? Önümüze koyduğun çözüme bak! İnsanın vazgeçemeyeceği tek şey özgürlüktür... **özgürlük!**’ çığlıkları atarak, **kağıda** kaleme sarılan **Jean Jacques Rousseau’ya** özgün kuramlarını geliştirmede yardımcılık ettiğinden meşrutiyetin, mutlakiyetin ateşli savunucusu 17. yy. İngiliz siyasetçisi, felsefecisi Thomas Hobbes Beyciğime, dünyayı yerinden oynatan Fransız **Devrimi’ne** ilham ve **imkan** kaynaklığından saygılar, sevgiler sunarak....

....**eyyy** bu romanı yazan yazarcığın **ordan** oraya atlayan dimağından yorulmuş çaresiz okuyucu; kabul edersin ki her zaman ve hala birbirinin kanını içmeye, entrikaya, doyamamanın ‘**hele** bakın şuna, daha düne kadar adı, esamesi okunmuyordu ’ **kıskançlığı**, göz karartıp her şeyi yakıp yıktırdığından, **zalimleşen** için ana, baba, evlat, kardeşin; akraba, amca, yeğenin bir şey ifade etmediğinin gözleneceği geçmişlerini irdeleyebilselerdi...yüzleşebilselerdi Cibran, Çarekan, Haydaran, Hasenan, Lolan..., ..., **ve Hurum** aşiret liderleri, ileri gelenleri; çatışmayla, savaşla birbirlerinin kanını dökeceklerine, onlarca mensuplarını kaybedeceklerine, illaki bir gün gerçekleşeceğinden ‘**bilmez** misiniz? **bunlar** bir gözükür arkadan da birbirlerinin altını oyar, kuyusunu kazarlar, bu her zaman böyle olmuştur. Onun için sabır, sabır, seyredin ve bekleyin görün bakın **nasıl da** kendi kendilerini imha edecekler. Yalnızca **sabredin.**’ öngörüsünde had safhaya ulaşacak çekememezliğin, lider kavgasının sonunda rakip aşiretin kendi kendisini yok etmesini bekleyeceklerdi. Niye bu kimsenin aklına gelmedi şimdiye kadar? Bu “yalnızca sabredin” yöntemi sayesinde bir bakmışsın aşiretler, devletler arası kavgalar, savaşlar da sona erivermiş, sana da Nobel Barış Ödülü kazandırırımı! **pek** bir akıllıymışsın Adam Smith, John Stuart Mill, Kapital’i yazmış Marx’ın, sosyolojinin babalarından Auguste Comte, Max Weber, Saint Simon’un mezarında ters dönmesini beklemeden tek satırda ‘**geç** bunları anam babam **geççç**’ yazarak devam et! Birbirlerini öldürecek kadar nefret yüklü, kindar **Hurumlular** arasındaki kavgaların, küslüklerin, çekemezliğin sonucu, onca olaydan yalnızca biriydi **Alié Selim’in** altmış yaşında yeğeninin katili olması. İnanması zor, aralarında hiçbir nahoşluk geçmediği, somut bir zarar görmediği halde sırf hoşlanmadığından, beğenmediğinden, **nefret ettiğinden**; bu gerçekliği bilmene rağmen bu şaşırılmış halin niyedir eyy okuyucu **! olumlu**, olumsuz bir şeyini görmediğin halde, nedensiz hiç mi sevmedin birini, hiç mi nefret etmedin? Bazen ‘ **bir şey de** yapmış değil ama ısınmadım, sevmiyorum, gıcık oluyorum, onda, beni rahatsız eden bir şey var, çözemiyorum , **şimdi** bunu sana nasıl ifade edeyim **ki**, benim hayatımda yanında konuşmaya, cümle kurmaya çekindiğimiz şair Cengiz, işte **tam da** öyle biri. Adam **Dil Tarihten** mezun, gerçekten şiir yazıyor, editörlük yapıyor, anladık birikimlisin, entelsin de ama kardeşim; “ki”, “ve”, “da”, “de” bağlaçları, hayatın neresine ne anlam yükler, ondan vazgeçtim; kendini okulda Türkçe, edebiyat dersinde hissettiren, konuşmayı keserek ‘**cahil**, önce de, da, ki’nin nasıl kullanacağını öğren, **sonra anlat**’ düzeltmeleri, kurduğun cümleye müdahale yok mu? Sınavda ya da önemli bir toplantıda, konferansta değiliz ki konuşmamıza dikkat edelim, **altı** üstü yürüyor ya da bir yerde oturmuş kahve içiyor, şunun şurasında sohbet ediyoruz, niye limon sıkıyorsun be adam! Günlük, spontane konuşmada dil bilgisi kurallarına riayet mümkün mü? Hayır, gereği de var mı? Mesleğini, editörlüğü karakterine ilıstırdığından, günün yirmi dört saati noktaya, virgüle, hatta noktalı virgüle uygun Mücap Ofluoğlu tonunda, ağdalı, ağır teatral konuşması, off, yeminle, yazarken bile baydı. Twitter, Instagram ergenliğinde, sadece kendinin değil karşısındakinin de sürekli tetikteliğini sağladığından, dostluğu, sohbeti eziyet çekmekten başka bir

halta da yaramıyor. Geçen gün konuşma sırasında mesleğini icra etsin diye bile bile “nalet” dedim, anında **başöğretmen** edasıyla ‘**ancak** nalet değil tabii o, lanet, Allah’ın **köylüsü**.’; ‘düşün tongaya! Bilerek ‘nalet’i kullandım.’; ‘aayyy, sahibe, beni **sınıyormuş**’ alaylamasıyla gerginliği yumuşatarak, kendini kurtardığını sanacak çapsızlıkta, dikine dikine vuruşuna karşı çıkılınca da sıkıntıyı yaratan değilmişçesine ‘**n**’apıyım ben böyleyim işte, sen bilirsin’ **restinde**; kırıp dökmesinin, yargıçlığının, yaptıklarının ‘**benden** ancak bu olur, bu halimle sev **beni**’ şımarıklığında, kimseye göstermediği hoşgörüyü başkalarından bekleyerek, bir nevi mikro dokunulmazlık isteyen Cengizlerin çokluğundan sıkıldım da ne yazık **memleketin** dört bir yanı, bu sinir bozucu karakterler, tiplerle çevrili. **Halbuki** hepimizin parlayan, parlatılan yanları gibi karanlık, izbe yanları da olacaktır. Ama işte “şuyum buyum, editörüm...” kibri soğutucu etkisi yaptığından şair Cengiz’den uzaklaştım **ben de**. Artık insanların, karşısındakini **yaptıklarıyla**, düşünce ve tavırlarıyla yaralayıp sonra da “ben buyum” diyerek sorumluluktan kaçıp kurtulmalarına geçit de vermeyip yontma, tıraşlama, ayar verme yöntemlerini devreye koymalı diye düşündüğünü bilmediğinden, doğalmışçasına ‘**akşam** Birhan Keskin’in toplu şiirlerini okudum, notlar aldım, esinlendim, sabaha bir şiir **yazdım**’ anlatımına devam eden sen, auteur editörüm; (esinlenildiğini iddia ettiği dizenin bire bir kopyası olan) başkasının dizelerinden yaratımından çalıp sonra benim dizem, eserim, düşüncem denileni, bildiğin “intihali”, “esinlenme” diye adlandırıp, emek sarf etmeden kendini bir yerde konumlandıran araklamanın direkt söylenmeyip kibarlaştırıldığı günümüzün trendi **esinlenmeci şairlerinden**, yazarlarından olabilirsin **ama sevdiğim şiirlerden** “Gidersen yıkılır bu kent, kuşlar da gider...”i **beğenmediğini söylediğinde narsistliğine kani olarak, ben senin Ahmet Telli’ye, diğerlerine** bir şeyler kanıtlama zorunda hissettiğin meslektaşlarından biri **değilim, onun için** ağızımızdan çıkan her sözü düzeltme alışkanlığın hoş, doğru değil diyebileceksen, günlük bazen bir saate sığan ilişkiyi bozup da başıma yeni bir sorun daha açmayayım **Doğru, şimdi sen** bir şey dersin, o cevap verir, **altta** kalmamak için **sen...** kayıkçı kavgasına dönüşmesin diye **sustum, zaten** bu tip karşısındakini; duruşu, bakışı, oturuşu kalkışı, konuşması, vurgusuyla irrite eden, sinir bozucu karakterler; sevilmemelerini kesinleştirecek özelliklerini ‘**kimyam** uyuşmamış, elektrik alamamıştım, altıncı hissim hiç yanıltmadı **beni’yle** göze sokarak, haklarındaki **olumsuz düşüncelerden** dolayı ‘**ya** öyle değilse, ya yanılıyorsam’ **ikircimliğinde** sonlandıracaklardır. Diyeceğim o ki aslında bir insanı nedensiz sevmek **de**, sevmemek de bildiğin peşin hüküm; her birimizin bilgisi, kişiliği, inancı, kültürü, yaydığı enerji farklı, ilk anda aurayı tutturmuşsak kaynaşiyor, seviyoruz, tersi durumda öteliyoruz, tanışmak dahi istemiyoruz, bu yüzyılda galiba en **akılcısı** “poker face” takılmak, böylece tahmin edilemeyecek sürprizlerle karşılaşıldığında şaşırmaz, duygusal suiistimallerinden **koruluna bilinir** diyerek konuya dönelim. Auraları tutmadığından amca oğlu **Alibegé Resul’de**, derinlere gizlenen “Anadolu irfanı”lı köylülüğün içinde yaşayan psikopatlık; kin güttüğünün, sevmediğinin tarlasına, ağaçlarına davarını salma, hem hasmına çok zarar vereceğinden hem de sadece bir kibrit, çakmak gerektirdiğinden kolay eylem; evi, **mekanı**, tüm yılı aç geçirecek senelik rızık; harmanı, herkes ancak kendisine yetecek kadarını topladığından eğer diğer köylerden alacak durumda da değilsen, kimse kimseye de vermeyeceğinden tek çarenin eldeki **mali** satmak olacağı kışlık yem; otları, samanlığın konduğu ahırı yakıp kül etmek için **Kürtlerle** anlaşıp samanlığının yandığını görünce elinde mavzer yangının etrafında dönüp duran **Alié Selim**; dumanı, ateşi fark edip toprak atarak söndürmek için kaptığı gibi kapı önündeki küreği yardıma koştuğunda **Hasané Ali**’den boşanmış, çene Hayderé **Zeynel Zeynep’le** evlenmiş amcasının oğlu **Gazié Alibeg’ye ‘baoo, Emin! Sen misin?’**

‘**apo** benim, ben **Gaziye Alibeg**, yangını söndürmeye...’ **cevabını** duyar duymaz mavzeri üzerine doğrultup ‘**bırak! bırak yansın**’ öfkesinden korkarak uzaklaştığında, köy yolunda karşılaştığı ‘**keko, bra!** Sen gidiyorsun da amca Eliye Selim deli olmuştur, bırakmıyor yangını **söndürelim.**’

‘oyyy, bilmez miyim, apo Eli huysuzun tekidir, ne yapacağı, kime saldıracağı belli değil. Valla gitmeyecektim emma senin karı, Zeynep eve gelmiştir, ‘kalk git, amcandır, büyüğüdür, dardadır, birbirinizi sevmeseniz de kötü gününde yanında ol’ deyince....’

‘doğru demiş fakat o vakit bırakmadı, az daha beni öldürecekti.’ **derken**, az ötesinde, hiç alakasının bulunmadığı yangını söndürmeye koşan **Alié** (Eliye) Mahmut’u ‘**eroo**, errr Eliye Mahmut, yaktın, utanmadan söndürmeye mi gidersin, kimi **kandırıyor**sun?’ hıncıyla karşılayıp mavzerini ateşleyerek öldüren, az biraz hapis yatıp, afra dışarı çıkan **Alié Selim’in başrolündeki** bu vaka öyle yıllar önce değil, 70’li yıllarda yaşanıyor, yine pusulayı şaşırdın ey yazarlık! Anlaşılan elinden, klavyenden çekeceğimiz bitmedi, eee sonra ne olmuş?.. sonra, efendime söyleyeyim, Ermeniler Emeran’dan gönderilince sadece Eliye Dılmış’ın değil, çocuksuz Alta Ga-borj’un arazisine de el konuluyor. Ga- borjlar vardı... Yok artık diyorsun içinden Aborjin çağrışımına şaşarak, Aborjinlerin akrabası falan mıydı bunlar? Kardeş, aklın kesiyor mu 18. yüzyılda kıtalarına yerleşen **İngilizlerin** katliamına uğrayan, topraklarından edilen Avustralya yerlileri Aborjinlerin, öldürülmemek için kaçıp da kıyım, katliam şahı Osmanlı’ya, Türkiye’ye sığınacaklarını? A bu Ga bizim **dilce** öküz demektir, bunlar çok önceden İran’da yaşarlarmış, Hz. Hüseyin Kerbela’ya giderken, geri dönmesine **mani** olmak için beyaz öküzlerine binip arkasından gelip yolu kesen kabile bunlar işte. Arkadan vurdukları, ihanet ettikleri **Ehl- İ Beytin** katlini sağlamışlar, nasıl olmuşsa bir şekilde gelip Emeran’a yerleşmişler, Sünniler, Ermenilerin yanında barınmak için de **Alevi’yiz** demişler, bir şey bildiğimden değil, ben öyle diyorum arazileri yok tabii bunların, Çepanik **yaylası’na** çıkıp oralarda bir yerleri ekip biçiyorlar. Bunların başı Sisi Ga-borj çok fenaymış, fesatmış, mal, hayvan, silah için Hamidiye Alaylarından Cibranlılara muhbirlik (istihbarat) ederek 40 **Hurumlunun**, **Mala Feran’in** öldürülmesine sebep olmuş.’; ‘o koşullarda, küçücük bir yerde ispiyonculuğu nasıl becermiş, fark edilmeden?’; **Mala Feran**lardan Mustafa, yarın Üstükran’a yağ almaya, satmaya **gidecek** haberini atla ya kendisi götürüyor ya da biriyle yolluyormuş. Ertesi gün Üstükran yolunda mavzer atışıyla öldürülüyor Mustafaé **Ali**. O zamanda yeter ki elinde bir silah bulunsun, Padişah da sensin Paşa da. Osmanlı koca imparatorluk Yemen’e uzanan, her yerde muktedir değil ki kolunun uzanmadığı yerlerde nizamı, intizamı ağalara, beylere, paşalara, çetelere, eşkiyaya bırakmış, silah yasağı **? hak getire**, eşkiya, çete her yerde, evler, ahırlar, mağaralar, taşların, **samanların**, köprülerin altı silah, cephaneye yığını, çünkü insanların kendilerini, ailelerini, mallarını, mülklerini koruyacak başka çareleri yok, kime güvenecekler, yeter ki paran olsun, evini cephaneliğe çevirirsin. **Mala Feran**lar da Ermeniler vasıtasıyla mavzer, tüfek satın aldıkları gibi çatışmalarda, eşkiyalıkta, baskınlarda, **talanda** ele geçirilen ganimetler de var tabii. Her ev silah deposu, 1921’in 7 ve 8 Ağustos’unda “...**halk**, elinde bulunan lüzumlu bütün silah ve cephaneyi üç gün içinde teslim etmeli, bu emre cins, mezhep, sınıf ve meslek ayrımı yapmaksızın herkes uymalı. Yoksa, İstiklal Mahkemelerinde asılacaklar.” **ibareli** on maddeli Tekalif- i Milliye emirleri yayımlanıyor, Cumhuriyet’in ilanıyla da senet karşılığı alınan silahların bazıları sonrasında ‘hatıra’ olarak sahiplerine teslim ediliyor ki bazı köylerde, duvarlarda asılı duran, camlı büfelerde görülen mavzerler işte bunlardır. Bu Alta’nın kocası... ‘**Alta** kadın mı? Ben erkek sandım.’; ‘kadın tabii, kocası Boke’nin parası da malı da çok. Adam ölünce malın mülkün tek sahibi Alta Ga-borj, bir süre sonra Kuzik’ten Kameri Sılı Kılı’yle evlenince, geçmişteki husumetleri bitirmek için Hese Ga-borj, birkaç akraba ile 1928 doğumlu oğlu Ali’yi de yanına katıp kirvesi Efendi’nin evine çe Talu’ya **gidecek** ‘**Kirvem**, bilirsin Alta’nın arazisi dedelerimizden Boke’nindir, evlenince, arazilerimiz hiç emeği yokken Kameri Sılı Kılı’ye geçti, bu haktır? Üzülüyoruz, artı bu işi saf edelim kirve.’; ‘**tamam**, halledeceğim’ sözünü veren Efendi; Mehmeté Şerifé **Ali**, başlığına: ‘Muş Dağlarında bir hatıra 9.9.1936 Vali Tevfik Gürün işe başladığı günler. Eski Muş yeni baştan yapılıyor, mektepler konaklar, sular, hamamlar. Yer yer kaynaşıp duruyor.’ notunu eklediği;

‘Bir sonbahar günü;

Unutma o günü;

Hava durgun,
Güneş yakıyor;
Çarşı pazar bütün kaynıyor;
O gün pazardır;
Halk dinlenmek için;
Bağlara köşklere;
Gezmeye çıkıyor’ dizelerini yazdığı Muş’a gidiyor, Alta Ga-borj öldü gösterilip kütükten düşürülüyor, böylece araziler yeniden kirve Ga-borjlara geçiyor. O günlerde kimsenin **haddine değildi**;
‘Yeşil pınarın başında;
Haydar bir şişe açarak;
Bize bir kadeh mey sundu;
Çarşıda gördüğümüz;
Sıcak ve susuzluğun;
Yorgunluğu geçmemiştii;
Bu susuzluk ve yorgunluk bize:
Kerbela’nın sıcak çölünde– Üç gün susuz kalan İmam Hüseyin’in;
Dertlerini hatırlatmıştı;
Iztıraplar haddini aşıyordu;
Yekpare olarak **Haydarla** mersiyeler okuyarak;
İçimizi **hakka** yakarak;
Kanlı yaşlar akıtarak;
Ebediyete gidiyorduk.
Biz o çağlayan dere ile Kerbela çölünde
Hakk’a yetmiş iki kurbanını susuz veren şehitler şahına
Dolu selamlar gönderdik.
Dere vecde gelmiş bizimle;
Akar ağlar coşuyordu’yla Allah, Muhammed, Ali yoluna taliplikte, ikrar için Seyitlerine, musahiplerine büyük kıymet biçtiğinden, isteklerini emir **telakki** edip, yerine getirmek için her şeyi yapacak **Efendi’yi şikayet** etmek. Böyle böyle ülkenin dört yanında torpil, rüşvet, hile hurdayla önceden verilecek **kışının** belli olduğu satış ihaleleriyle arazileri talan edilen ‘beterin beterine’ maruz Ermenilere **“100** Kürt bize gardiyanlık ediyordu ve hayatımız onların keyfine kalmıştı. Kızlarımıza gözlerimizin önünde tecavüz etmek onlar için sıradan bir olaydı. Sık sık 8– 10 yaşlarındaki kızların ırzına geçiyorlardı, bunun sonucunda birçok kız yürüyemez hale geliyordu ve vuruluyordu. Yarım saat sonra bir grup Kürt’ün Çapağ(k)çur (Bingöl) yönünden bize doğru geldiğini gördük, Etrafımızı çevirdiler ve nehri geçmemizi emrettiler, birçokları denileni yaptı... ve öldüler...” **zulmü**, vahşeti... **zalimlik**, **gaddarlıkta** sınır yoktu; Ermeni kabilelerini teslim alan askerler, kadınları, erkekleri sıraya koyar, tek tek sayar, üstlerini arayarak; yanlarındaki paralarına, kıymetli madenlerine, güzel giysilerine el koyar, **ganimetleri paylaşırlardı deme** sakın, güçlünün güçsüze mezalimini, rezilliğini, hukuksuzluğunu yasalmışçasına meşrulaştırma, ellerindekini, avuçlarındakini çalmışlar, çökmüşler işte. **Çırılçıplaklıklarına** kani olunca yüzyıllardır devşirme mekanizması işletildiğinden özellikle çocuklar ve kadınlara kafa sayısına göre fiyat biçip başta Kürtler, eşkıyaya, çetelere, **kim** istiyorsa onlara mal gibi **sattılar da**. Ağızlarında altın diş ve kaplama olanların vay halineydi... Bir, iki yıl öncesinde, Rus işgalinde topraklarından, baba ocaklarından göçe zorlanan, çoluğunun çocuğunun cansız bedenlerini zor şartlarda aylarca katettikleri yollarda bırakacak acıyla, zulümle karşılaşp, çetecilerin, askerlerin, eşkıyanın saldırılarına uğrayan, bazen yanlarında götürdükleri kızlarına, kadınlarına gözlerinin önünde **tecavüz edilenlerden değilmişçesine**, günde en az on kez çeşme başında, mala giderken, yayık yayarken, sacda ekmek pişirirken, meyve, sebze, tar, so, cag,

helig mantar toplarken, ot biçerken, harman savururken karşılaşp konuştukları komşularına, tehcir yoluna dizilmeden ‘**dakıla mı**, gıle Besime, başımıza ne gelir bilmiyoruz, bunca kap kacağı yanımızda götüremeyiz, süt, ayran kaynatmak için ödünç istiyordun, başkasına gitmesine gönlüm razı değil, gel al bu kara kazan artık senin, süt, ayran, dare kaydattığında, su ısıttığında beni hatırla, yeter. Geçen sene Garo, bu kahve takımını İstanbul’dan getirmişti, bunu da al. Nasılsa birileri alacak, önceden ben dağıtayım dedim, ailenizi severim. Veyvi Güle’yle, Selbiye’ye de haber yolla, gelin bakın, işinize yarayan alın, sandalye, masa... **a o** gaz lambaları, kandiller, güğüm. Canımızı, çoluğumuzu çocuğumuzu kurtarma derdindeyiz’le eşyalarını taksim eden Ermenilerin, gözyaşları içinde kapılarına kilit vuramadan terk ettikleri evlerine, köylerine, tepelere, dağlara, yaylalara, deré **Mengel’e dönüp dönüp bakmalarını**; böyle bir fırsat her zaman ele geçmez fikrinin aceleciliğinde uçsuz bucaksız arazilerine, eşyalarına, giysilerine el koyma, sahiplenme sabırsızlığında ‘de haydi, gidin artık’ mırıldanmalarıyla **seyredip** Emeran’dan, Zengel’dan, Muskan’dan, Badan’dan, Mengel’dan uzaklaşmalarını, gözden kaybolmalarını beklemeden; katır, eşek, at ve kağı arabalarının azlığında, yanına alınamadığından geride bırakılan, evi ev yapan; karyola, somya, tel dolap, kazan, sandalye, masa, güğüm, leğen, süpürge, bardak, çanak, o kargaşada çocukların bir kenarda unuttukları müzik kutuları, bez bebekler, oyuncak arabalar, romanlar, okul kitapları, işlemeli kapı tokmaklarına varıncaya kadar, tehcir kararını duydukları andan itibaren önceden gözlerine kestirdikleri yükte ağır pahada hafif ne varsa ‘**ma** ben sana söylüyorum keko, Mısto ağa, bak Gırpların evindeki kazan, leğenler benim, Korkilerin büfe içindeki tabaklar Zerif’in, kimse elini sürmesin. A o Garoların kara bir kazanı vardı, gözüm ondaydı, onlar gitmeden eşyalarını çe Mehmeté Müminé verdiler. Eliz’in giyindiği kadifeleri, elbiseleri çe Selimé götürelim sonra paylaşırız.’ açgözlülüğünde, yağmalama sonu, el konulmadık hiçbir şeyi pas geçmeme peşinde, define avına çıkıp altınlarını, mücevherlerini, paralarını gömdüklerini düşündükleri evlerinin, **Kiliselerinin**, tarlalarının kazılmadık yerini bırakmayıp göç yolundaki Ermeni kabilelerine **de** (askerlerin, çetelerin, eşkıyanın bulamadığı) mücevherleri, parayı bulmak için refakatçi askerlerin önünde saldıracaklardı. Öyle bir başına buyruluk, öyle bir çapulculuk, öyle bir kendi hesabını kendin kesmeydi ki talana katılmayan, kenarda kıyıda duran tek bir Allah’ın kulu olmayacaktı. ‘Bu Ermeniler; Ruslarla birlikte Piro Dergi ocağının bulunduğu a o Serçuk’ta harman yerinde erkekleri toplayıp birbirine bağlamış, tek tek kurşunlamışlar; piroları, dedeleri, kadınları, çocukları bir eve yığıp ateşe vermişler. Çene Eliye Rıza; Zerde, o da lojına saklanmış, epey bir zaman sonra bacasından **tırmanarak** ev damına çıkmış ki ortada ses mes yok. Sabaha kadar **orda**, damda bekliyor, sabah bir bakıyor ki harman yeri ceset dolu. Oyyy nasıl gavurlar! Az insana kıymadılar. Düşmez kalkmaz bir Allah, ne hale düştüler, a o öldürdüklerinin intikamını alma sırası bize geldi...’ anlatımıyla da sadece savaşta **taraftar** arasında yaşanacak zulmü, hak ihlallerini düşman sayılmış kesim yapmış da kendileri ellerine hiç silah almamış, tek bomba, top, kurşun atmamış, hiç Ermeni, Rus öldürmemiş, zulme, ihlale yeltenmemişçesine vicdan ve acıma ve adalet kırıntısını da sıfırlayıp, iftiraları yüzünden cezalandırılmayacaklarını da bildiklerinden tehcir günlerinde Emeran’da **Agae Hüseyin** hizmetlileriyle baskına gittiği Markar’ın evindeki yedi Ermeni’yi mergê Agi’ye götürecekt, ellerine **tutuşturdıkları** kürekle mezarlarını kazdırdıktan sonra, fazla mermi harcamayayım, tek kurşunla hepsini halledeyim diye tek sıra dizerek mavzerini ateşleyecekti. Anda ölmeyen, ağır yaralanan acıyla kıvranırken, güç bela ‘Üso’ya decal lo, bir daha sık, öleyim’ **yakarısındaki** Agop’u ‘a o pis canın için kurşun harcamam’la **canlı canlı** mezara itip, üzerine toprak attırtacaktı....

....**ahhhhh Gulamı**, daye gurbane; ben, sana daha ne anlatayım, mergê Agi’ye bir Ermeni kafilesi götürüyor, emrindeki askerlerle Salo jandarma, adamın adıydı Salo, jandarmaydı, Salo jandarma... Salo ekser diyorduk biz. Kız kardeşler; Lara, Liza yan yana yürüyorlardı. Lara’nın kucağında sıkı sıkıya sarıldığı her adım atışında kolunun üzerine düşen sarı saçlarının dalgalandığı iki, üç **yaşlarındaki** kızı Angel vardı. Hiç unutmam, bahardı, dağlarda eriyen karlar **deré Mengel** coşturmuştu ki nasıl. Liza ‘bizi öldürmeye götürüyorlar, sen bunu nereye götürüyorsun’la Lara’nın kucağından aldığı gibi damların

üzerine çıkmış kendilerini seyreden Emeranlıların gözü önünde attı dereye çocuğu, sarı saçları battı, çıktı, suyun yüzünde bir var, bir yok, o kadar, su aldı götürdü çocuğu. Oyyy ya Rabbi, ya Rabbi! Hego, hego o kadının, o kadının ciğer delen çığlığı... O kadının kurşun sesiyle biten figanı, dağ ağladı, dağ, değil insan. Şimdi üzerine buğday, mısır, çavdar ekilen mergê Agi, Ermenilerin toplu mezarıydı. Eree bütün bunların, bu zalimliğin yaşandığı bir yerde; kimseden acıma, insanlık bekleme, hepimiz zalimiz... **hepimiz** mal mülk, para peşindeyiz. Veyvi demişti daha gözleri akmamışken Gıle Gaare **'a bu** içinde yemek pişirdiğim tencerenin sahibi, sana anlatırken aklıma geliyor zaten o yollarda ölmüştür de bir gün konağın balkonundan Kasman'a, etrafındaki dağlara, yeşil ovaya baktığında çene Küçükağa'ya; öldüğümde beni şu karşıdaki (raver'de) tepeye gömün, vasiyetli Efendi gibi, alt tarafında deli deli akan deré **Mengel'in** sesinin duyulduğu merge Eliye'deki tepede Seys Sılman'ın mezarının yanındaki çayırın ortasında Şılan diyoruz biz, kuşburnu; gulame, o Şılan ağacı halen de oradadır, tam orada, Ermeni Nare, kucağında üç, dört yaşlarında çocuğuyla kaçarken Salo eksere rastlıyor, öldürüleceklerini anlamış, 'Allah rızası için önce beni öldür, bana bu acıyı yaşatma', gaddar ki ne gaddar eskere Salo'dur bu, almış Nare'nin kucağından çocuğu, kurşunlamış, görenler diyordu ki kurşun sesiyle sanki semaha durdu Nare, yere çökmedi, çocuğunun kanlı cesedinin etrafında döndü...**döndü**, yanına düştü, a o Salo, **onun da** işini tek kurşunla bitirdi. A o çayırın üstünde ilkbaharda bazen beyaz bir kuş, bir şey **arıyormuşçasına** dönüp durur. O kuş, acısından semaha duran Ermeni anne Nare'dir, hala öldüğüne inanmaz da arar durur **yavrusunu.**' Ta Osmanlı'dan bu yana insanlık dışılıkların sadistliklerin, hukuksuzlukların hesabının sorulmaması, cezai işleme tabi tutulmaması da zaten olmayan utanmayı, arı da ortadan kaldırdığından zengin, fakir, Türk, Kürt, Sünni, Alevi, kültürlü, cahil her kesimin, emek sarf etmedikleri **halde kazanmış**, almışçasına **gayrimüslimlerin** mallarını paylaşmalarındaki bu hep **yapıla gelmiş suç ortaklığı...severliği**; Cumhuriyet Halk Partisi 9. Bürosu tarafından hazırlanan 1939, 1940 tarihli Milliyetler Rapor'da azınlıklarla ilgili **"Ermeni'lerin** asimile olmayacakları gerçeğinden hareketle mübadele edilmeleri ya da başka ülkelere göçlerinin kolaylaştırılması yoluyla, her gün nispetlerinin azaltılması; Anadolu'da artık bir tehlike olmayan Rumlarla ilgili asıl esaslı tedbir alınması gereken yerin İstanbul olduğuna dikkat **çekilerek"** bu hususta söylenecek tek söz, İstanbul'un fethinin **(500.) yıl dönümüne** kadar İstanbul'u Rumsuz bir hale getirmektir önerilerini hayata geçirmek – **İstanbul'un** fethinin **500.** yılında, yani 1953'te değil de iki yıl sonra uygulanan şiddet, yağma, saldırılarla Rum nüfusu azaltmak – **için** ilmek üstüne ilmek atılarak hazırlanan plan gereği; 1942 yazı boyunca hemen her gün, her gazetede **"karaborsacı Yahudi"** tipllemeli karikatürler yayımlayıp, gayrimüslimleri hırsızlık, tefecilik, vurgunculukla suçlayan haberler, yazılar eşliğinde; Başbakanı olduğu ülkenin azınlık vatandaşlarını fazlalık görme çarpıklığında Şükrü Saraçoğlu'na **"Bu** memleket tarafından gösterilen misafirperverlikten faydalanarak zengin oldukları halde, ona karşı bu nazik anda vazifelerini yapmaktan kaçınacak kimseler hakkında bu kanun, bütün şiddetiyle uygulanacaktır... Bu kanun aynı zamanda bir devrim kanunudur. Bize ekonomik bağımsızlığımızı kazandıracak bir fırsat karşısındayız. Piyasamıza egemen olan yabancıları böylece ortadan kaldırarak, Türk piyasasını Türklerin eline vereceğiz..." dedirten eseri;11 Kasım 1942'de Varlık Vergisi Kanunu'yla – **muaf** dışılık için Osmanlı'nın devşirmeliğini seçip İslam'a geçenler hariç **tutularak– Boğaz'daki** yalıları, köşkleri, Beyoğlu'ndaki apartmanları, **dükkanları** bir gecede ellerinden alınıp malından mülkünden, yuvasından edilen **"saf Türk"** olmayan vatandaşların, Hitler'in Yahudiler için 1940'da yapımını başlattığı Auschwitz'ine özentili Aşkale (toplama) çalışma kamplarına gönderilmesiyle uygulamaya konulan; MGK sekreteri Sabri Yirmibeşoğlu'nun **"6– 7 Eylül de bir Özel Harp işidir. Muhteşem bir örgütlenmeydi. Amacına da ulaştı."** itirafına nail **gayrimüslimler için 6/7 Eylül 1955 günü bir kez daha, tekrar zuhur ettirildiğinde**; Ermeni **tehcirindeki** gibi İstanbul sokaklarına ellerinde silah, kazma, balta, sopalarla dökülüp kafa, göz yaran, evlerini, **iş yerlerini, dükkanlarını** yakıp yıkarak **"Kristal (bir günü) Geceyi"** yaşattıkları; belki dün, belki de sabah karşılıklı kahve **içtikleri**, malına, canına göz diktikleri komşuları, tanışları, vatandaşları Rumlardan, Ermenilerden, Yahudilerden, **Hristiyanlardan**

yağmaladıkları gümüş şamdanları, vazoları, kol saatlerini, alyansları, altınları, Fransız porselen kapaklı sahanları, kazandıkları zaferin **tacıymışçasına** ellerinde, çantalarında övünçle taşıyan; cadde ortasına çömelmiş, topuklu ayakkabı, şık kısa kollu, yakası açık, boyu dize kadar beyaz elbiseli, ipek kumaş yırtan kadınların, takım elbiseli erkeklerin fotoğraflarının çekilmesinden utanç duymamaları, **bizatihi kendilerini sergilemeleri** de herkesin gücüne göre başkasının malına çöktüğü, Ermeni tehcirli talancı geçmişin **resmileştirilmesinden**, olağanlaştırılmasındandı. Çena... Çene boyê rizayê Heqii (Hego) bo (boyeriza hekobo– Allah rızası için) hadsiz hesapsız mezalim, hangi tarafa dönsen, sus artık! Ne kadar **inkara** kalkılırsa da bu topraklarda, hepimizin bir yanı...**bir** parçası biraz Akçık, biraz Lara, Nare; biraz Agop, Gırpken; senin biraz çene Küçükağa, Zelhan, Behij, Belkize, annen; biraz İbrahimé Talo, Memilé Talo, Kemalé **Resul** barındıran parçalarının birbirinden ayrılmaya meraklı ve kararlı oluşu, belki de her kadının, en iyisine dahi lanet okuyacağı bir erkeğin; her oğlun, her kızın da bir **babanın, geçmişinin kurbanı olduğunu bildiğinden miydi?** Onun için miydi HER GİDENİN ardından da bu hesapsız darmadağınlığın, savrukluğun? Ermeniler tehcir yoluna dizilmeden (Hamidiye) Süvari Alayları komutanlarına, aşiret liderlerine, köylerin ileri gelenlerine, tanıdıklarına **mülki amirin** ‘gidip bakın, işe yarayacakları, beğendiklerinizi seçin, alın, nasılsa yollarda ziyan olacaklar’ dediğini duyunca çoğu köylü gibi güçlü kuvvetli, güzel bir Ermeni kadını almak üzere Kuzik’ten aşağıya a o yol (cadde) üzerine atımı sürdürdüm diyecekti; yıllar yıllar sonra torunu Agaé **Halit’in ‘bizde** bir kazan vardı beş teneke su alırdı, beş teneke... Onda çorba yapıyorlardı, a o Ermeniler 40 kişiymiş bir evde...’ anısını anlattığı Mehmeté **Mümin. Zamanın** vesaiti kağrı arabaları, at, eşek, kadın, erkek, çoluk çocuk, aha böyle ana, baba günü, kalabalık, uzayıp giden Ermeni kafilesine Emeran çıkışında a o deré **Mengel’in** üzerindeki köprüde yetiştim. O zamanda tek tük görülen ordudaki komutanlarla, **zenginlerin** bindiği (ilk olarak 1895 yılında İstanbul’un tanıştığı) ‘zatü’l– hareke’ otomobil, fayton içinde, at üstünde kafiiledaki kadınları inceleyen, gözüne kestirdiğini tuttuğu gibi yanına katanlar gibi **ben de** yolun kenarında yürüyen güzelce bir Ermeni kadını gördüm, hoşuma gitti, atımın yularını topladım, yanına yaklaştım, beni fark etmemişti, tek **elimle** kolunu tuttuğumda öyle bir sıçradı, bir feryat bir figan, yere çöktü ağladı, sızladı, saçlarını yoldu, çekti, yerde taş, toprak bırakmadı. Kendi kendime dedim; ben bunu alsam, bundan ne heyr çıkar? Bunun rızası yok, hele baksana ne işler yapıyor, yarın kim bilir ne yapar? Bıraktım. A o ara baktım Mengel tarafından bir atlı geldi, bir kadını kolundan yakaladı, kaldırdı, oturttu önüne, durmadan sürdürdü atını, kadının derenin çağlayan suyunu yaran, kuşları havalandıran **‘Allah’ımı** seversen beni ayırma **çocuğumdan**’ çığlığı, adamın sırtını yumruklaması, saçlarını yolması, dövünmesi, nafile. Eee be, zalımın zalımı Velié **Ağa**, hiç bu fırsatı kaçırmır? Akac, köydekilerin Akçık’i Ermeni kadını almış, getirdi çe **Ağa’ya**. Kime sorsan, öyle bir karı yoktu idi dünyada, diyordu. O kadar güzelmış, çokkk, çokkk, dağ çiçeğiymiş, zeytin karası gözler, dişler inci, uzun sırma saçlar, beyaz ten, boy pos... Amcam oğlundan duydum, Velié **Ağa’ya hep ‘yalnız**, bir öpüşüm dahi yok idi sana, bir bakışımı vermez idim ama felek, şartlardan istifade ettin, aldın beni; bizimkilerin altınlarının, paralarının yerini biliyorum, gün var ki gelir böyle senin ceplerini altınla, parayla doldururum, diyormuş.’ Ancak bir türlü, **herhalde** hayatının garantisi; altınların, paranın yerini söylemiyormuş; öyle de yalancı, **sahtekarmış !!!!** Ermeni tehcirinden on, on bir yıl sonra, Şeyh Said **isyanında destek** verdiği, Milis kurduğu devletten beklemediği sürgün kararının çıktığı Kütahya’ya giderken Karer yolunu kullanacağından **‘ben** yarın gitsem, Küçükağalar bana, sen bacımızın üstüne niye kuma getirdin, der, rezil ederler, bırakmazlar **yakamı**’ korkusunda **‘eee** burada, çe **Ağa’da** bırakıp gidemem **de’yle** Akçık’i hulamlarından (hizmetlilerinden) iki kişiye teslim ediyor, onlar da götürüyor, a o aşağıda Efendi’nin;

“Hayatın ve dünyanın

En kötü tarafı...

Her şey vefasız

Her an hercai...

Tatlı, acı her alem geçer.
Her şeyde son, bir ayrılık.
Bu **fani** pek vefasız meğer.
Bana bak kardeşim Haydar,
Bak bu güzel **günümüzde** geçti,
Bütün bir ömür, bütün bir hiçti.
Çünkü böyle imiş– kanunların hilkatın

Tanrı’daki hikmetin.” dizelerindeki ilhamını, sırlarını, Ermenilerin ölü bedenlerini Murat’ın sonsuzluğuna taşımaktan yorgun sergüzeşt nehir **deré Mengel’in** orada öldürüyorlar. Lara, Belkize, Akçık ve Nare’nin çıktıkları, nesillere duyurulmadan, devredilmeden **sümen** altı edildiğinden, yaşamamışlarcasına isimleri unutturulup, varlıkları yok sayıldığından, haklarında tek bir bilgi kırıntısına da ulaşamadığından, hatırlanmamalarını sindirip, araştırmaktan vazgeçecekken amcan **Hasané Halil’in** kızı Cemile’nin mentalini zorlamasıyla, ailede kaç defa evlendiğini bilen bulunmadığı babanın dedesi Memilé Talo’nun eşlerinden **birinin**; deden Resul’u, kardeşi Halil’i, Elif’i, Gülizar’ı, Rus **işgalindeki** göç sırasında yolda, sadece **Erzurumlu** bir aşirete iyi bir başlık parasına sattığı bilinen izi kaybedilmiş Cevriye’yi doğuranın **adının**; kesin olmamakla birlikte Şadi aşiretinin kızlarından adı belli belirsiz hatırlanan Canbek (Canbegiz); **diğerinin**; ufak bir bağlantının, ilişkinin devlet katında baskı, sürgün getireceğine, mevki, makama boğdurulacak “makbul vatandaşlıktan” çıkaracağı görüldüğünden ailelerde, **aşiretlerdeki** önceki kuşaktakilerin **gayrimüslimlerle**, Ermeni kadınlarla evlilikleri gizlendiğinden, kripto Ermenilik, Rusluk, Rumluk..., **ve** Çerkezlikte; **Hurum** aşiret liderlerinden Selimé **Ağa’nın**, pek çok kez yaptığı başvurular dikkate alınmayınca Dahiliye Nezareti’ne çıktığı **son telgraf** “... kulları Bitlis vilayet celilesi mülhakatından Varto kazasında Hormek aşairi olup, mecmû– yı aşiret Hınıs ve Göynik kazalarında bulunan altı yedi bin nüfus şamil olup, eyyam– 1 sayfda Bingöl cibalinde cümlemiz haymenişiniz. Şevketlü ve merhametlü padişamız bizim aşiretin etrafı ve eknafı cümleten Hamidiye Hafif Süvari Alayları’nı teşkil ederek o nam– 1 aliden heman biz mahrûm kaldık. Bu ifadatımızı sem– i humayûna reside ettiremediğimizdendir. Alayların teşkilinde şimdiye kadar heman yüz telgraf keşide etmekliğim ber saika– yı muhabbet ve uğur– 1 meyamin– i mevfûr– 1 hazret– i tacdari yolunda kurban olmaklığımızın sevdası cüret ettirdi. Yoksa bizim haddimiz değildir ki o makam– 1 aliye arz ve niyaz edelim. Bunun saye– yi ihsanvaye– yi hazret– i hilafetpenahide üç alay kulları hazır olup hangi mevkide muayenemiz emr olunursa esblerimizle müheyyayız. Lütfen ve merhameten bizi de akran ve emsallerimiz merhamet– i şehinşahiye dehalet ederek arz ediyoruz. Muradımız hizmet ve sadakattir. Eğerçi bu marûzatımızı şevketlü padişahımıza takdim etmezler ise bu kadar ahali– yi fakir kulları yarın muakeme– yi kübrada müsebbiblerinin yakasından tutup ihkak– 1 hak buyurulmasını iddia edeceğiz yoksa biz için itibara şekva eden kullardan değiliz her halde muradımızın husûlü içindir bu marûzatımız son def’a olarak arz eyler...”de **görüleceği üzere**; hiçbir Kızılbaş aşiretin alınmadığı, dışında bırakılan diğerlerinin makam– 1 aliyece verilen düzenli maaş ve cephaneliklerle edindikleri prestij ve gücü kullanarak mal ve mülklerini artırmalarına, Müdür Kamil Bey’in “bunlar aşiret değil haşerat” **şikayetini** ettiği çocuklarının İstanbul’daki Aşiret Mektebi’ne gönderilmelerine, ali kıran baş kesenliklerine gıpta edecekleri; Sultan II. Abdülhamid’e “Bave Kurda– Kürtlerin Babası” denmesinin nedeni “idari makamların sıkı gözetimi altında tutacağı Kürtleri; Rusya karşısında güçlü bir **askeri** siper, İran’a karşı saldırı aracı durumuna getirme yanında, azınlıkların, özellikle de Ermenilerin özgürlük hareketlerine karşı” kullanmak amacıyla 1891’de kuruluşu öncesinde yapılan istihbaratla **biatlarından** emin olunan **okuryazarlığı** meçhul aşiret reisleri İstanbul’a davet edilerek, sarayda ağırlanacak; atlılar, askerler aşiretten, her türlü **askeri** mühimmat, giysiler, para da devletten şartıyla keselerinde “Hamid” altınları, omuzlarındaki albay, binbaşı, vs. vs. rütbelerine uygun maaş cetvelleri atlarının terkinde de bir yüzü Kur’an ayetli diğer yüzü padişah tuğralı atlastan sancak ve beyaz ipek kumaşa nakşedilmiş fermanla döndüklerinde Kürdistan’a, artık koca

İmparatorluğun güvenine **mazhar** merkezi Erzincan, müşir Zeki Paşa'nın başkomutanlığındaki milis gücü Hamidiye Alayı seçilen Zirkan, Hasenan, 1200 süvariden dört alaylı Cibranlılarla, Karkapazarlılarla arazi, yayla, mal anlaşmazlıkları yüzünden sürekli çatıştıklarından er geç öldürüleceğini tahmin eyleyip oğullarına **'bir** gün ölürsem silahımı Veli'ye, evlerimi Ali'ye, aşiretin idaresini Zeynel'e **verin'** vasiyetini etmiş, beş eşinden on oğlan, iki kız sahibi İbrahimé Talo'nun Besse (Besra), Nazan, Melek, Şerife dışındaki beşinci, son eşi, babanın amcası Selim'i doğuran **Behij (Sadıja) olduğunu öğrenecektin.** Osmanlı ve Cumhuriyet'te akrabaları tarafından veya çatışmalarda öldürüldüğünden, eceliyle ölen birkaç kişiden biri olduğundan **Hurumluların ' Allah'ın sevgili kuluydu, yatağında ölümü karşıladı'** şükriyle andıkları **Taloé'nun** babası Mustafaé Zeynelé **Yusuf ağa deyip** geçme, yiğit ki nasıl bir yiğitmiş, uzun boylu, iri yarı, ayı ile **güreşmiş. Adam** var ya eşkiyaymış. Dağlara kaçıyormuş. Eee biz dağlara, Aleviler hep kaçtık. Tamam. Adam orada, bunu tutuklayıp götürüyorlar; oranın – **sancak** beyi mir– i liva, beylerbeyi demek **istiyor**– Paşasının, önüne getiriyorlar. Paşa diyor ki “Sen ormanda ayıyla güreşen değil misin? Sen gözü kara, güçlü kuvvetli bir yiğitsin, ben seni içeri atmam, sen ne istiyorsan, hediye verip, göndereyim. Muş Ovası'nı vereyim?” Benim salağım demiş ki ‘ben Muş **Ovası'nı** ne yapayım? Benim düşmanlarım çok. Tövbe ya Rabbi onun için demiş ben Kasman köyünü istiyorum.’ O da verdim gitti demiş. Bu aslında dağda gezerken, eşkiyayken Kasman'a da gitmiş, **orda** bir çoban varmış, adı Kasım'mış. Mustafa'ya Zeynel'in evi, babanın dayısı, apo Yusuf var ya işte onun oturduğu evmiş, ortasında böyle kocaman bir ağaç vardı, o ağacı herkes gidip öpüyordu, diyorlardı bu ağaç Mustafaya Zeynel'indir, bu damın, çe Mustafaya Zeynel'in himmeti üzerinizdedir. Herkes gidip öpüyordu, bir **tane de** bizim evde, “bon”da vardı. Hiç sormadım niye öpüyoruz diye, hiç....

....**çe** Mustafaya Zeynel'de, lojının orada, kalın bir sütun, direk, ağaçtan kesilmiş getirilmiş, ev yapılıncı, çatıyı dengede tutmak için konmuş, waye Sara'nın dediği odur, diyecekti **Alié Yusuf**, anlatılanın aslı astarı nedir diye sorunca. Bu ağaç, Kasman'a ilk gelen, yerleşen büyük dedemiz **Mustafaé Zeynel'indir.** Diyorlardı ki her evin bir sahibi, koruyucusu vardır, bu evin çe Mustafaya Zeynel'in **hatta çe Talu'nun** da hamisi, **koruyucusu** Mustafaya Zeynel'dir. Öyle bir ağaç **çe Talu'da da vardı. Basit** bir ağaç değildir, ziyaretir, ondan himmet beklerdi ev halkı, öper şefaatinin eksik etme üzerimizden, derdi. Evet, ayıyla güreşmiş ama Muş'ta değil. Karer'de Darabi'de **yine bir kadın** mevzusu yüzünden yerleştikleri Darabi köyünü, düşman kuşatıyor. Günlerce sürüyor bu abluka, bir türlü Mala Feranların direncini kıramıyorlar. Sonunda **anlaşıyorlar, diyorlar ki kardeşi Mehmeté Zeynel kalabilir ama Mustafaé Zeynel köyü terk ederse, size hiçbir şey yapmayacağız.** Bunlar Darabi'den çıkıyorlar, böyle 500– 600 metre uzaktaki ormana sığınıyorlar. Ama Osmanlı askeri, Emin Paşa kuvvetleri sözünü tutmuyor, talan edip, yağmalıyorlar köyü. Bizimkiler ormanda. Bunlar ormandayken birden bir ayı karşısına çıkıyor, güreşiyor, ayıyı alt ediyor. Güreşirken bu sancak beyi, o zaman bugünün valisi yerinde sayılan zat, bu güreşi görüyor. Bu adam ayıyı alt etti, canını zor kurtardı ayı, çekti gitti, biz niye çatışalım diyor, toplayıp askerlerini gidiyor. Aradan yıllar, iki seneye yakın bir zaman geçiyor, Osmanlı af çıkarıyor. Mustafaé **Zeynel** de gidiyor, teslim oluyor. O kişi Emin Paşa, sancak beyi, bakıyor teslim olan, ayıyla güreşen Mustafaé **Zeynel.** Karısına da diyor **'işte** bu sana bahsettiğim babayiğit, sen nereye istiyorsan orayı vereyim, yerleş. **'İnsan dara düştüğünde, asil bir ve asi bir dağ hayta kurtarır' düsturlu dedemizde,** Kasım korusu, ormanı var. Benim düşmanlarım çoktur, açık alan olmaz, **sırtımı dağlara yaslamalıyım, gome Kasım'ı** ver diyor. O zaman etrafı dağlarlar çevrili, derenin ikiye böldüğü bir çanak Kasman, tamamen ormanlık, **hedefe konulacak açık alan değil, düşmandan saklanılacak bir yer, onun için Kasman'ı** istiyor, içinde bir çeşme, bir de Kasım diye bir adamın “kom”u (ahır) var. Gome Kasım derdik, palaka dediğimiz tepenin altındaydı komu. Bunun üzerine Mustafaé **Zeynel** topluyor hanesini, çoluğunu çocuğunu geliyor Kasman'a, evini yapıyor. O koca ormanlık alanı da ev yeri için, odun yerine kullanmak için kese kese yok ediyorlar. **Kardeşlerini Karer'de bırakıp geldiği Kasman'da , birlikte oturacağı Talo dışındaki oğulları** Veli'yle Resul'ü Emeran'a, İbrahim'le Mahmut'u Muskan'a, Ağa'yı da Zengel'e

yerleştirdiğinde, Muş; Erzurum vilayeti Erzincan’a bağlı bir sancakmış. Ermenilerle, Hıran aşiretinin elindeki Emeran’a geldiklerinde (é harfi telaffuzda ismin son harfine gôre Veliye, Selime evirildiğinden) Veliye **Mustafa**, bir gûn kalkıyor kimseye bir şey demeden, danışmadan Erzincan’a Osmanlı’nın Emin Paşa’sının yanına gidiyor. Yalan olmasın ya Emin Paşa ya da onun yardımcısı gibi biriyle tanışıyor, dedesi Zeynelé Yusuf’tan bahsediyor, orada tabii aşireti falan biliyorlar ‘**hayırdır**, buraya kadar niye geldin **ağa?**’; ‘**ben** geldim, Emeran’da biraz arazi úzerime geçirin. ’;‘**Veliye Mustafa o kadar yol** gelmiş, zahmete katlanmışsın, kôyûn hepsi sana feda olsun. ’;‘**yok** paşam, yok beyim, geinmem için lazım olan kadar **yeter.**’ Yine de buna bayağı bir yer tapuluyorlar, o zamanlarda arazilerin sınırları **birbirinden** koca bir taş, tahta, direk falanla ayrılırdı. Ermeran’a dônûnce Veliye **Mustafa** ilk iş tapu edilen yerlere işaret, taş koyunca Emeranlılar;

‘**apo** hayırbo, a sen buraya niye taş koydun, bu ayır senin değil ki. ’

‘**benimdir**, Devlet– i Osmaniye bana verdi, a bu da fermanı, tapum. . ’ Resulé **Mustafa** ‘**eroo**, eroo, oyy oyy Veliye **Mustafa**, seninle biz hani kardeştik? Keko, benim arazimi de almışsın. ’

‘**bra mı** Resule **Musatafa** , **akıl** taa zerrin a herkes sare d’in a (akıl, altın taca benzer, herkesin başında olmaz) sen gitseydin, sen yapsaydın. Aklına gelseydi, **emminbo**, benden ônde **koşardın.** ’

‘**herkesi** kendin gibi bilme, seni kardeş bilirdim ne bileyim sen dışmansın ne bileyim aklın bôyle pis şeylere çalışır? Haber vermeden gitmiş kôyûn tamamını ústûne tapu etmişsin şimdi de suçlu benim **ôyle?**’ Tepe attırılınca, herkesin ômrûnûn sonuna doğru algıladığı gerçeği Albert Camus’nun “sizi yıpratan insanlardan sessizce uzaklaşın” **ifadesinden çok ônce** ‘ôyle bir yere gideyim ki beni yoran, úzen bu kan bağlarından, kardeşlerden, akrabalardan uzakta, bir lokma boğazımdan huzurla geçsin’**le** fark edip hanesiyle birlikte **Hurumlulardan**, Mala Feranlardan kimsenin bulunmadığı Kuzik’e yerleşen; (uzak ne ki o zamanda aha bu kôy değil orası arada bir, iki kilometre var yok) Resulé **Mustafa** gibi kardeşlerin, akrabaların arazi, mal mûlk için birbirlerine dıştûğunû bildiğinden yetmiş yaşında hasta yatağında oğullarına ‘**kendar... kendar** (sindor sindor) sınırları, hudutları aşmayın, hakkınıza razı gelin. Amcalarınızın, kardeşlerinizin, akrabalarınızın arazisine, malına, mûlkûne gôz koymayın, arazilerin hududunu değiştirmek kôttûdur, bela **getirir**. Sakın **ha!**’ vasiyetini yapan **Taloé Mustafaé Zeynelé Yusuf ağa’nın** ôlûmû sonrası Kasman’da babalarının vasiyetini unutan kardeşler Memil’le Veli arazi kavgasına girişecek **Memilé Talo**, Kasman’dan ayrılıp Badan’a yerleşecekti. Teyzen, Sara’nın kayınpederi olacak **Hasané İbrahimé** Talo’ya hamileyken Behi’ya; ilkbaharda çıkılan Bingôl Dağı’ndaki Kasman Yaylası’nda, temmuz başında sağılan sûtûn her yıla gôre azalmasını ‘**bizim** şiwane, oban Eliye Uso; hayvanları istediğimiz yerlere gôtûrûp otlatamıyoruz onun için sût azdır. Hamidiye Alayları, Cibranlı **obanların bekçisi gibiler**, bırakmıyorlar kozıka girelim’**le** açıklayan çobanların **şikayetine** hal çaresi arayan, her gûn yaylalarının yakınında geçit tôreni yaparcasına mermi sıkarak geçen, bir keresinde **gasbettikleri** tam 700 koyunu (inan, inanma sayı doğrudur) kavurma yaparak aşiretlerine ziyafet çeken Cibranlıların, Hamidiye Alayı’nın **baskınlarını**, yan yan **adırlarda** konaklayan İbrahimé **Talo’nun** amcasının oğlu Selimé Aėaé **Mustafa** komutasında pûskûrten ancak, sûrûlerinin neredeyse tamamının **alınmasını** engelleyemeyen **Hurumluların** ‘ Hamidiye atlıları, atmışlar omuzlarına tûfek, mavzer ú, dôt kişi birlikte gezip duruyor, ne gôrûrlerse alıp gôtûrûyor, talan **ediyorlar’la başvurdıkları** İbrahimé **Talo**; çok ônceden de saldırıların durdurulması amacıyla kirvesi Ermeni Serop Vartan’ın Miran kôyûndeki evine oğlu Zeynel’le yaptığı ziyarette Serop’un okula giden çocuklarının davranışlarından, heyecanlarından, İstanbul dışında adını yeni yeni duyduğu ôlkelere gitme heveslerinden ‘**kirve** gel oğlumuz Zeynel’i, bizim çocukların gittiği okula **gônderelim**’ teklifinden etkilenip, heybesinde peynir, yağ, yoğurt hediye gôtûrdûėünde niyetini açıkladığı Gımgım kaim– i makamının ‘**buraya** geldiğimden beri bakıyorum úmmeti Mûslûman birbiriyle hep kavgada. Gûn geçmiyor siz **Hurumluların** , Cibranlılarla ôlûmlû vakası olmasın ama **gayrimûslimler, gavurlar** arasında Mûslûmanlardaki gibi kavga, sûrtûşme olsa da bu kadar değil. Okumaya vermişler çocuklarını, kazandıklarıyla silah almıyorlar,

ticaretini yapıyorlar, hayvancılık, ekip biçme, çiftçilik dışında da iş tutuyorlar, **zanaatkarlar**; sanatla uğraşıyor, çocuklarını Osmanlı dışına, uzaklara yolluyorlar. İlimle meşguller, ümmeti Müslüman'ın önündeler. Memnun oldum ben, senin bu düşüncene. Harput'taki okulun müdürü arkadaşımıdır, mektup yazarım, oğlunu kabul **eder.**' telkinleri, yardımıyla 1891 yılında Harput'taki yatılı okula kaydettirdiği, eğitimini önemseydiği oğlu Zeynelé İbrahimé **Talo'yu** Gımgım kaymakamıyla görüşmeye gönderecekti. Odasına girdiği, göreve yeni başlamış kaim- i makama vaziyeti anlatmak, **şikayet** dilekçesini sunmak üzereyken, **başköşede** oturmuş Cibranlı Mahmut Ağa'nın **'ne** yapalım, siz **Hurumluların** fermanı Padişah'tan Efendimizden, Sultan II. Abdülhamid'den **çıkı**tı' tepkisiyle Zeynel'in **kovdurulması**, Osmanlı'dan **ümidini tamamen kesip**, saldırılara kendi öz güçleriyle karşılık verme kararını almaları; "isyan başlattılar"la İstanbul'a payitahta Cibranlılar ve diğer aşiretlerce ihbar edilen **Hurumluların** te'dibi için bir alay nizamiye askerinin Gımgım merkeze gönderilmesi, baskıların artması, mallarının **gasbı**, Zengelli Mahmuté **Ağa'nın** Karer'deki Mehmeté ikinci **Zeynel** ağayla nişanlı kızı, yeğeni Zozan'ın ağnam (vergi) adı altında durmadan koyun, zahire topladığı **Hurumlu**, Lolanlı halka **zulmeden**, Üstükran Nahiye Müdürü Hüseyin Ağa'nın oğlu Hasan tarafından kaçırılması üzerine **Hurum** ileri gelenlerinden Selimé **Ağa'nın**; Caneseran köyüne geldiğini haber aldığı **nahiye müdürü** Hüseyin Ağa'nın kaldığı eve, gece baskın düzenleyip, dövdükten sonra silahına, topladığı vergiye el koyması; kardeşi Memilé **Talo'ya** **'Osmanlı'dan**, Devlet- i Aliyye'den çektiğimiz ortada, dereza Selimi Ağaye, yaptı yapacağını kimseye sormadan, tek başına yine samanı ateşe verdi, **rüzgarın** önüne geçti (Adir Verda simeri ho da vere vayi) bu çok yanlıştır. Uskırana (Üstükran) gidip derezaya Selime, Talo'nun oğulları olarak karşı durduğumuzu, Hüseyin Ağa'ya söylemek lazımdır. Yoksa yarın bir gün Hamidiye Alaylarıyla Kasman'ı, Badan'ı, Emeran'ı, Muskan'ı, Zengel'i basıp sürülerimize, zahiremize, ambarlarımıza el **koyacaklar** **'şikayeti** **'eree** lacé piyi mi, **babamın** oğlu, İbo şur (kızıl) hiç gördün sen, köpek, köpeğin ayağına basar (kutık payna lınga kutiki nêdano); bu vakitten sonra sen ne yapsan da Muaviye torunlarının önünü alamazsın. Devlet- i Aliyye'ye giderler, ecdadımıza isyan ediyorlar diye adımızı çıkartıp arkalarına idareyi, Divan- ı Hümayun'u alır, dünyayı dar ederler. Ne yapsak olmaz, boşuna gidip de bizi; Evladı Kerbelâ'yı **önlerinde** küçültme, rezil etme. Hatırlasana, babam Mustafaya Zeynelin oğlu Talo Ağa ne derdi 'bir günlük aslan ol, bir yıllık tilki olma.' Sen, haberim yoktu desen de demesen de olacakları değiştiremezsin. Zaten Pircanışlar Selim'e esip gürlüyorlardır ki bu mevzu da böyle kalmaz. Müdürün kaldığı evi basmak ne demek? Bunun hesabını, intikamını **illaki Hurumlulardan** alırlar. Az bekleyelim, a o komun altında epey bir cephane, mermi vardı ya bir bak bakalım duruyor **mu?** **'yatiştirmasıyla** kesilen İbrahimé **Talo**, Badan'dan, Kasman'a dönüş yolundayken; mülazım- ı sani komutasında **bir takım** nizamiye askeri ile Osmanlı'nın Gımgım'ın asayişini emanet ettiği Cibranlı Hamidiye Alayı'ndan 200 atlı, Selimé **Ağa'yı** yakalamak için Zengel köyüne hareket edecekti. Cibranlı Teymüranlıları saldırıya **katılmak** için ikna etmiş nahiye müdürünü destekleyen; 1900 yılları, iki katlı taş evli Gûdêmira köyü Ermenilerinden Sarukhan ailesinin damadı, Ermeni köylerini, oğullarını yerleştirerek yöneten Kula'lı Cibranlı Ahmet'le, yeğeni Hasan'ın nahiye müdüründen aldıklarını **iadesine** **'hayır'** demiş Selimé **Ağa'nın** hulamından **'Selim ağa** der ki Cibranlılar, esker Zengel yolundadır, **zannım** odur ki tüm **Hurum** köylerini basacaklar. Dereza ma **İbrahimé** Talo, Kasman'ı terk etsin, bir süre ormanda, dağda saklansınlar. A o amcam oğlu bilir, ben, düşman karşısında bir günün aslanı olmayı, yüz günün ineği olmaya yeğlerim." haberini aldığı geride bırakacakları kadınlara, yaşlılara, çocuklara **'sırtımızı** dereza Selim'e dayayacağız. Hamidiye atlıları, Cibranlılar dewa ma Kasman'a da geleceklerdir. Karşı koymayın, ses **çıkarmayın.**' tembihinde yanında birkaç akraba oğulları Ali, Cindi ve Hasan'la, **Şubat** ayında yedi metre boyundaki karı zar zor yararak Bingöl Dağı **eteklerindeki** K(o)ürtegül mezresinde **saklandığı**; Zengel'de Selim'in direnmesini kıramayıp Gımgım'a dönüş yolunda – **askeri** mezreye çekmek için silahın ateşlediği gün gibi ortayken, aşiret içi rivayete göreyse kaçarken, kendini yaralayan askerlere karşılık verdiğinden takip edilen– **eşküyalardan** **Zeynelé Faki'nin** de sığındığı evi çeviren askerlerin, **içeridekileri** dışarıya çıkarmak için, kapının önüne

yıgıdıkları otu ateşe vermesiyle, dumandan boğulmamak için; tutukluk **yapınca** duvara çarparak kırıdından mavzersiz, silahsız kapıya çıkan, cesetlerinin altında kaldığından kurtulan Ali hariç iki oğluyla birlikte kurşunlarla delik deşik edilen İbo şur (Kızıl İbrahim) lakaplı **İbrahimé Talo** öldürülünce, kardeşi **Memilé Talo'yla** evlendikten bir süre sonra doğuracağı; kırkı çıktıktan sonra, senin acımasızlık ama oradakilerin normal saydıklarından komediymişçesine gülerek anlattıkları kardeşinin oğlunu, yeğenini **'gelin, yetiminizi alın götürün' diyerek** geri yolladığı Kortegül baskınından sağ kurtulan ağabeyi **Alié İbrahimé Talo'nun** karısı Kärerli **Alié** Beğ'in kızı Fidan'ın **Hasané İbrahimé Talo'yu** büyüttüğünü; Leylek köyü Sünni Cibranlı, Rakkasan Alevi arada 300 metre var yok, birinde bir kurşun atılsa, diğerinde anında duyulur, sabah Cibranlıların Rakkasan'a, akşam Rakkasanlıların Leylek köyüne saldırdığı vakitte; Harput'taki yatılı okulu bırakarak baba intikamını almak için döndüğü Kasman'da kurduğu 18 kişilik çeteyle; **Hurumluların** ya da Alevilerin köylerinin basıldığını, talan edildiğini duyar duymaz iki üç güne kalmadan saldırganların taşını taş üstünde bırakmadığından **'gidin... gidin, yarın bunun hesabını sizden soracak'** gözdağlarının **'olmasaydı** rahat bırakmayacak, yerimizden yurdumuzdan **edeceklerdi'** minnetinin kahramanlaştırdığı, cesaretini anlata anlata efsaneleştirdikleri; kaldığı, ağırlandığı, saklandığı evden çıkarken tahta kapılarına demir uçlu kalemle Ömer Hayyam'dan;

“... **Ezeli** sırları ne sen bilirsin ne de ben
Bu muammayı ne sen okuyabilirsin ne de ben
Perde ardında sen ben dedikodusu var amma...
Perde kalktı mı ne sen kalırsın ne de ben...”

Pir Sultan'dan;

“...
Kısmet verip bizi salan çöllere
Ya eceldir ya didardır ya nasip
Felek bizi saldı özge hallere
Ya eceldir ya didardır ya nasip...”

Fuzuli'den;

“... Vefa her kimseden ki istedim ondan cefa gördüm
Kimi kim bivefa dünyada gördüm bivefa gördüm...”

Bazen de kendine ait;

“Mehtabını saklayamayan kamer
Rebi'ül- ahirde bana da siper olmazdı ey Canan
Sevda- ül kalbini koyduğum makber olur idi emma

Bulsa idi beni hakim- i zalim” **dörtlüklerini** yazan **Zeynelé İbrahimé Talo'nun** (Zeynel Efendi'nin) nam yürüten eşkıyalığını, babanın babaannesini, Behj'ı araştırırken, öğrenecektin. A o dağ köylerinde, gözlerinin önünde, haberleri **dahilinde** kadınların, bir mezarın çok görüldüğü Akçık'ın, Belkızı'nın başına getirilenler sonrasında ahalinin, köylülerin **hiçbir** şey olmamışçasına koyun sağmaya, dereden su çekmeye, yemek yapmaya, ot biçmeye, harman savurmaya devam **etmelerindeki**; Zerif'in evladını öldüren Velié **Ağa'ya** kaymaklı, ballı kahvaltı **hazırlamasındaki** isyansızlığı, **sükuneti** nereye koyacağını, mantıklı açıklama **getirememenin, anlamlandıramamanın çelişkisinde**; **a o** suskunluğun, itirazsızlığın **nedeni**; **yüzyılların** öğretisi **'başın** derde girsin istemiyorsan, birinin yanlışını (çire çevt kerda to zana hena nêva mekke) gördüysen **de**, biliyorsan da söyleme, **sus !** susmasan söylesen ne **olacak?** kim seni **kale alacak?** sana mı kalmış dürüstlük? Söyledin diye belki kötü olacaksın. Hayatı

cehenneme çevirmek, öldürmek çok kolay, görmüyor musun? Waye mı öldürülürsün! Herkes işine gücüne devam eder, kimse de sen öldün diye yas tutmaz, ardına düşmez. Akçık'ın yokluğunun ardına kim düştü, kimse. Her taraf kızını öldürmüş Velié Ağa'larla dolu, sana mı kıymayacaklar? Kimin kapısına gidersin, kim alır seni, herkes birbirinin akrabası... Herkes kendine **var...** telkinli çaresizliği, umutsuzluğu dağ kadar büyüten korkular, iki dudak arası kelimalarına kaderi düğümlendirilmiş kadına, hayat bahsettiğine inanan erkeğinin; kocasının, babasının, kardeşinin, oğlunun; arkın yolunu, kavak ağacını kesmeli eften püften mevzular yüzünden çıkan aşiret içi ya da aşiretler arası çatışmada, savaşta öldürülebileceği; ekmek pişirdiği, yemek yediği, mala gittiği kumasının, kızının, komşusunun da boğdurulacağı koşullarda her an karşılaşabilecekleri ölümün varlığı **mi ?** yoksa psikolojik rahatsızlığı **aşık**, şiddet, taciz uygulayanın **'şimdi** bu, kaçıp başkasının damına gitmesin, beni **aldatmasın** anksiyetesinde, katmerli kötücüllüğe kalkışma olasılığında kıymetsizliklerini anlayıp, yerlerinin hemen doldurulduğunu gördüklerinden; dünyadan, diğer ülkelerden, şehirlerden, kasabalardan, köylerden soyutlanmış yalnızca ev damından, mahallesinden, köyünden, kasabasından; ikamet ettikleri yerlerden ibaret çevresinin dışına da çıkmadığından, çıkarılmadığından, moda deyimle sosyalleşemediğinden, başka bir dünyanın, yaşamın varlığını bilmediklerinden, alternatif kılınacak farklı bir yaşama, bakış açısına da rastlayamadıklarından, cehennemden çıkışın **imkansızlığına** inançla **'kurtulamayacaksın** bu yerden, bu ev damından, bu hayattan. Rahatlık istiyorsan hep sus, her şeye evet de. Bak **! ma**, a o gördüğün bütün bu kadınlar hepsi senin gibi. Kocandır, hiç olmasa arada gönül alır, altın, para koyar eline. İstese senden daha güzelini başına kuma getirir; işini, temizliğini, yemeğini yaptırır, ayaklarını **yıkatar'la** kendilerine güvensizliği beslemeleri miydi? Bu her an cehennemin yaşatıldığı endişe ve korkunun **imparatorluğundaki** ortamda, aynı toprağı paylaştıkları Ermenilerin tehcirine, mallarına, mülklerine el konuluşuna tanıklıkta **' a bu** devlet her şeyi yapar, yıkar. Görmedin Ermenilerin başına ne **getirdiler?** tavanlığında dini, mezhebi, kökeni, dili farklı Kürt, Rum, Çerkez, Alevi azınlıklar da tehdit, tehlike unsuru sayılmalarını önleme çabasında; boyun eğmeli, sessizliğe gömülü **'hayatta** kalma **stratejisini** geliştirip kadınlar gibi, (ufacık bir iyiliklerini **yücelttikleri**) üzerlerinde tahakküm kuran, şiddet uygulayan kimse ona; azınlıkta devlete, Zerif, Behij, Nazlı, Selvi; kadınsa erkeğe, sıkı sıkıya tutunmaları, sarılmaları karşısında; mucize **mi ?** hep beklenmeyenden gelir, ne de olsa. Sadece verilen talimatları yerine getiren Bonobo Kanzisi ruh halinde **'öyle** götün açık gezmeseydin, dediği saatte evde olsaydın... adam aç gelmiş yemek **yok'la** benimsemenin ötesine geçip savunduğu kendisini zora sokan, zarar veren, üzen koşulları yaratanları sorgulamayarak, minnet duygularıyla baskı kuranın, ezenin yanında durmasının "Stockholm sendromu"nın semptomlarından sayılmasına bakıp eğer bilimsellikten, analitik düşünceden, gözlemden, **biatçılıktan** fersah fersah uzak olunmasaydı **'dön** geriye bir **bak !** her gün her evde, her **mekanda** her çağda, **Cilalı Taş Devri'nde** bile herkesin, her kesimin, her kökenin, mezhebin, dinin, cinsiyetin, minnet duygularıyla otoriterlikte sınır tanımayan, horlayıcı celladına **aşıklığını** bulursun ki Batı'da ancak 1973 yılında literatüre **dahil** edilmesinden asırlar öncesi, (1048– 1131) Ömer Hayyam'ın;

"Azrail'ine, celladına **aşık** olmuşsa bir millet

İster ezan dinlet ister çan dinlet

İtiraz etmiyorsa sürü gibi illet

Müstahaktır ona her türlü zillet"le dile getirdiği bugün de varlığını artarak sürdüren sosyolojik ve psikolojik durum çok önceden fark **edilebilinseydi**, belki Stockholm değil de **Orta Çağ ... Orta Doğu, Osmanlı ...Türkiye...** Gıngım Sendromu'yla literatüre **kaydedilecekti** düşüncesi abesle iştigal midir? Hiç kimse kalkımasaydı da en azından sen **'gitmediğim** yer, götürmediğim doktor kalmadı, bulamadılar ne olduğunu' **telaşında 'buls**a, bulsa onlar bulur çareyi dediler, kalktım ta buralara **İsviçreli** bilim adamlarının yanına, sana **geldim** sevgili Carl Gustav Jung, Jean Piaget Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti'nde hemcinslerine; annelere, kız kardeşlere, gelinlere, ..., ..., yönelik **erkek** (baba, amca, dayı, abi, koca vs.) şiddetine taciz ve tecavüzüne göz yuman dünde Konstantinopolis'te İstanbul'da, Ankara'da, Karer'de, Kasman'da, Badan'da, Muskan'da, Gıngım'da **iftirasına**, tacizine

dayanmadığından kendini asan onca Hakife; kırk günlük bebeğinin elinden alınmasına susan Behij, kocasının, babasının öldürdüğü çene **Alié Mahmut**; Nazlı, kocasının, kızı Belkize'yi, kuması Akçık'ı öldürdüğü Zerif; bugünde 14 yaşında babasından hamile kalan L.Ş.'nin annesi S.D.A., dedesi babası çikanı öldürülen üç yaşındaki Müslüme'nin annesi S.Y., dikkatsizliğini bile bile kiraladığı arabayla kocasının yaptığı trafik kazasında evladını kaybeden Mine Leyla gibi, hayatlarını **altüst** eden vahim olayların sorumlularının koyunlarına girmekten vazgeçmeyen, yanından ayrılmayan **'ne** yapalım, çocuklarla nereye gitseydim, kim kabul ederdi beni, çekmekten başka yolum mu **vardı'ya** sığınan kadınlarla....

....maddi manevi gücü elinde toplamış kimliğine, kökenine, dinine, siyasi düşüncesine, duygularına, cinsiyetine kadar her şeyini takip eden, gençlerini idam edeni, işkenceden geçiren, asan, kesen hak, eşit yurttaşlık taleplerini acımasızca bastıran hegemonik devletle ilişkilerinde **'sen** kalk protesto, boykot et, eylem **yap !** hak ettin, devlet bu, ne **yapacaktı?** yasasına karşı çıkmama, bölmene, parçalamana izin mi verecekti? Tutuklayacak da asacak da sürecek de. Vatandaşın görevi devlete **uymaktır** söylemli dayatmacı, faşist bakış açısıyla olguları, dünyayı değerlendirip, başına gelenlerden kendini suçlama eğiliminde, maruz bırakıldığı hukuksuzlukların, hoyratlığın azaltılması, olumsuz yorumlarda bulunulmaması için **sömürgelerinde yaşayanların**, sömürgecilerine Afroların Amerika'ya, Hindistan'ın İngiltere'ye, Cezayirlilerin Fransa'ya hayranlığına benzer tavırdaki azınlıkların, muhaliflerin olanı kabullenişleri....

....**bireylerin** de gözüne girme, **memnun etme çabasında** dayak yediği öğretmenine **'hocam**, verin mübarek elinizi öpeyim hocammm'; kocasına **'Allah** bol kazançlar nasip eylesin, seni başımızdan eksik etmesin, akşama ne yapayım, ne istersin'; azarlayan evladına **'Cenabı** Allah zihin açıklığı versin yavrum, kazadan beladan **saklasın** **şüküründe**, katledene, öldürene, dövene, sövene, **bir bakmışsın** **'eyvallah**, eksik **olma** medetini ummaları **karşısında** Saygıdeğer Jung, Game Of Thrones'ta Ramsey Bolton'un kendisini hadım eden Theon Greyjoy'a sempati duyduran iyi **niyettekilerin** işlerinin, yaşamlarının kötü, kötülerin işlerinin, yaşamlarının iyi, yolunda gitmesi yanında hep kazanan olmaları, güzellikten, iyilikten uzak Tanrı, katliamcı, işkenceci adaletsiz devlet; hırsızlık, yolsuzluk, yağma; zarar verici eylem için hep üst bir makama sahip kul virüslerinin virallığının yiyip bitirdiği bireyin tedavisi için acaba Berlin'de Freudcuların kapısını da mı çalmak lazım? **söylevine dayanabilirse zannımca** **'acelecilik...** tez canlılık hastalığı **tanı da** yanlışa sevk edebilir. Bahsettiğin semptomlar; tehlikeli ortamı yaratanların, şiddeti, tehdidi silah kullanarak gücü ellerinde topladığını gördüğünden, denileni yaparsa kendisine dokunulmayacağını zannettiğinden, hayatta kalma güdüsüyle kurbanın katiline bağlanması, kulluğu duyulmamış bir şey değil ki halkla yönetenler, kadınla erkek, ebeveynle çocuk, öğrenciyle öğretmen, erle komutan, astla üst arasındaki düşünsel, duygusal ilişkilerde bozukluğu, kopmayı ve şiddetin devamını getiren, dünyanın her yerinde özellikle de şimdilerde faşist **argümanlı** otoriter devlet yönetimlerinde ; **daha** çok da medeni bağlar kuramamış Orta Doğu toplumunda ölümle ya da başka bir unsur, hapse atma, tutuklama, korkutmayla genelleştirildiğinden ... **gelenekselleştirdiğinden** psikolojik bozukluk algılanmayan bu travmatikliğin adının Türkiye... Gımgım ya da Stockholm sendromu olması, önemsiz bir detay. Tedavisi kendini değerli kılma, maddi, manevi özgürlükte bireyselleşme, bu bir sitem değişikliğini gerektirdiğinden, az gelişmiş ülkeler bu aşamaya çok geç **ulaşırlar** **açıklamalı** hocaların hocası Jung'la **diyaloğun**, **herhalde** **'o** vakit Orta Doğu'da, Türkiye'de sonraki yüzyıllara sirayetle de hep baki bu sendrom **'deseniz'eyle** sonlanırdı....

....Jung **değilsem de**, annene, Zerif'e, Behij'a, Nazlı'ya, çene Küçükağa'ya, veyvi Selbi, amojın Fatma'ya **'ya** kızımı, oğlunu, babasını, kocasını öldürmüş, dayak atmış, tecavüz etmiş erkeklerin koynuna nasıl girmişler'le kızma sakın ! **asıl vahamet**, ulaşım aracının at, kağı olduğı dağ köylerinde, gözlerini kırpmadan insan öldüren katillerin yanında, kendilerini haklı görecekt, el uzatacak tek bir ev damının, sığınacak **devletti dahil** tek bir yerin bulunmadığı, okuma yazma bilmeyen mesleksiz onca Zerif'in, Behij'ın, Nazlı'nın, Heje'nin başlarının çaresine bakacak yollar varmış da bakmamışlar gibi düşünmen.

Bugün de eğitimli, makamı, mevkisi ekonomik bağımsızlığını elinde tutan, o zavallı arkaik dönem kadınlarından çok daha iyi **imkanlara** sahip kadınların; onlarca Mine Leyla'nın, Ceylan'ın, Zerif'le, Behi'la aynı zihniyette, tavırda buluşmasına da şaşma! Kesinlikle **'ailelerin** çocuklarına koydukları isimlerle, dönemler arasındaki alaka tez konusudur da (ne alaka şimdi, bunu yazman, aklıma geldi yazayım dedin değil mi?) derin siyasi mevzulardan, **ahkam** kesmekten, dünyaya ayar vermekten fırsat bulunmadığından ardına düşecek kimse yoktur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ; **Mustafa**, Kemal, İsmet, Atilla, Kazım, Fevzi, Halide, Latife, Mülkiye, Türkiye; Yeşilçam'ın popüler zamanlarında ; **Belgin**, Türkan, Fatma, Emel, Ayşe, Ayhan, Tarık, Kadir, İzzet; 1960 **ihtilal öncesi**; **Adnan**, Celal ; **sonrası** Cevdet, Gürsel, İrfan, Hürriyet; **12 Mart sonrası** ; **Deniz**, Hüseyin, Mahir, Sinan, Taylan, Vedat, Emek, Umut, **Barış**; 12 Eylül **sonrası**; Kenan, Eylem, Devrim, Evrim, **Özgür**; AKP iktidarında; İslami **ve milliyetçi kesimin**; Aleyna, Enes, Ecrin, Eymen, Ela, Tayyip, Batuhan, Doğuhan, Devlet; **sekülerlerin**; Kemal, Mustafa, Mert, Yiğit Çağdaş, Asya, Egemen, Emre ; **günümüz Z kuşağında**; **Mira, Lina, Arya, Liva, Alara, Alya, Ada, Efe, Can, Defne, Kuzey, Atlas**; döngüsünde siyasi iklime, iktidardaki zihniyete göre isimlerinin **gözdeliğinin değiştiği**, günün küçük burjuva – **trend** profili televizyon seyretmeyen, kitap okuyan, köpeğini dışarı çıkarmayı sosyal medyada takılmayı eğlence gören, işkembe çorbasını kokoreci sevmeyen, genellikle klasik, Rock müzik dinleyen, yazlarını Bodrum'da **geçiren**– elitleri **dahil herkesin, kendini** bir gruba **katma çabasında**, köprüyü geçene kadar oldukları değil, olmak zorunda kaldıkları başka biriymişçesine davrandığı, **gösterdiği 'bugüne** kadar tanıdıklarım, çıktıklarım, gördüklerim, rastladıklarım, bulduklarım arasında en cicisi, en zekisi, en anlayışlısı, en iyi yazanı, çizeni, en **en'e** sığdırılmayan her şey gibi “ilk”, “buldumcuk” olma şokuyla vıcık vıcık “aşkıım, bebeğim, cicim”le seslenilen, ofistekiler, etraftakiler çatlasınlar işte, cam fanus içinde 7 kırmızı gül, su damlası kolyeler, telefonlar vs. vs. gönderilmesini sağlama, böylece kendini mutlu, şanslı hissetme aktiviteleriyle de abartıldıkça abartılan – **kışın** dağ başında, ovada ya da başka bir yerde mahsur kaldığında soğuğun etkisinde donuyorsundur, yürümek, hareket değil, uyumak tatlı gelir de öldüğünün farkında değilsindir ya, onun **gibi**– kişiliğin, karakterin analiz edilmediği birliktelikler evlilikle **taçlandığı** ana dek aynı **mekanda** partnerle yaşanmadığından dikkat çekmeyen **'sevgiliyken** hoşuna giden kıyafetlerim birden tu kaka oldu. Babama tahammül edemezken adam bildiğin pis; 3 günde bir, o da benim zorumla banyoya giren, çamaşır değiştirmeyen, parmağıyla dişlerini temizleyen, yemek, tuvalet sonrası elini yıkamayan biri çıktı. Bir de **'evi** kim kirletti de temizliyorsun demiyor **mu?**' Dahası ben bunun kirliliğini nasıl fark edemedim ??? **işsiz** kaldı, işe gir dedikçe, adam, ben 35 yaşından sonra el kapısında çalışamam, onun bunun ağzının kokusunu çekmem, diyor. Benim maaşımdan başka eve üç kuruş para girmiyor, arada 3– 5 kuruş ailesinden alıp getiriyor ama neye yeter, ancak kredi kartlarını **kapatıyor.**' pişmanlığına takılı Türkiyeli kadınların; sonrakine muhataplığa kadar, tekrarı ihtimalini **bilinçaltına** ittikleri şiddeti, eziyeti, dayaağı **'döven**, üstüne küsen babam, yazık adamcağz bir şey yemeden yattı diye üzülen annem'; 'sabah Azer, Selim akşam dövdü beni, dedi, mesai bitimine doğru makyajımı tazeleyeyim eve gidince de güzel bir sofraya kurayım' içselleştirmeleriyle; zorbalık yaparım, çalarım çırparım, eserim gürlerim sonunda da affedilirim ey halkım ! **ey** ailem, neden bir kez daha bana övgüler döşemiyor, mükemmelliğimi alkışlamıyorsun?' egosu da şişirilen erkeği baskın **Türkiye... Gımgım sendromunun** kalıcılığını görmen seni **de**; kapitalizme muhaliflerin, devrimcilerin **'biz** onlar için mücadele ederken meğer millet keyfindymiş, herkes olup işime, gücüme **bakacağım**' yanına taşıyacak noktanın yanına **dört** nokta koymalarının sebebiydi de....

.....**ayrıca**, bırak katillerle yaşamayı, onlara hizmet etmeyi Proust amcanın Sodom ve Gomorra'da “...ama henüz taze olan bir kederin ortasında bile fiziksel arzu yeniden doğar. Bir çocuklarını kaybetmiş olan çiftlerin, üstelik de ölümün olduğu odada, kısa bir süre sonra birbirlerine sarılarak kaybettikleri çocuğa bir kardeş yaptıkları vaki değil midir?”le altı çizilen insan ruhunun “gel– git”li karmaşıklığının sonucu çoğu kişinin kabullenmeyeceği ama arzusunun itekleyiciliğinde gelişen eylemlerdeki acımasızlıklar,

gaddarlıklarla yüzleşmeyi yüzyıllardır ertelemiş ataların, kuşakların torunlarından merhamet, vicdan, adalet beklenemez diyordum ki, Ankara’da, yağmur öncesi okşayıcı, ılık bir hava, içten kelimeler bulmanın zorluğunda ‘**orda**’ olup pencereden yağmur damlalarının göle düşüşünü **izleseydim**’ hasretinde, sana da anlatmak istiyorum **benim sevdasız, sevdalı Şairim; merkez** binasının da bulunduğu **hala** kesilmemiş ama yaşlanmış anıtsal çınarın altında İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin ileri gelenlerinin Meşrutiyet fikrini tartıştıkları, Arnavut kaldırımlı daracık sokaklarında, elma, ceviz ağaçları dolu bir bahçenin ortasında, balkonundan çiçekler sarkan beyaz taş evlerine ‘**böyle**’ bir evim olsaydı başka bir şey **istemezdim**’ duygusunda paçozların Bodrum’una,Ege’ye, Güney’e, Kuzey’e gidildiğinde yemek; otel, pansiyon, kiralık ev, falan filan derken harcadığın paranın üçte birini harcayıp ‘**bu**’ yemeği Bodrum’da yeseydik **50.000 TL.den** aşağıya **çıkamazdık**’ **sitemine dükkanlarında** Ülker, Torku ürünlerini gördüğünde ‘**ayyy**’ nereye gitsek bu dincilerden, İslamcılardan kurtuluş yok arkadaş ’ **kinini** ülke sınırlarına taşıran satıcının boynundaki **haçı** gösterip ‘**boş**’ ver sen şimdi dini mini, yaşasın, insanlarda din, iman bırakmayan paragöz, kapitalizm! Hem dikkat ettin mi insanların karakterleri, davranışları, nezaketleri, huyları memleketine, iklimine göre nasıl fark ediyorsa aynı durum hayvanlar **için de** geçerli. Bizim memlekettekiler bırakmazlar yürüyelim, parçalayacakmışçasına havlarlar, hırçınlar, bunların sokak köpekleri gözümüzün içine ‘sev beni’ dercesine sevimli sevimli bakıyor, kuyruklarını **sallıyorlar**’ laf yetiştirmesi, Makedon güneşi altında Arnavutluk’un “mavi incisine” dalarak, **rüzgarın** getirdiği iyot kokusuyla **Balkanlar’ı** içine çektiğinde, Milcho Manchevski’nin “her çember yuvarlak değildir” cümlesiyle başlayan “Before The Rain” filminde Anastasia “Pass Over” çalarken telefonda, akşam karanlığında kıyısındaki bir otele yerleşip, sabah perdeler açıldığında karşılaşılan manzaranın “Tanrı cenneti yaratırken bir damlasını yeryüzüne düşürmüş, o damla Ohrid’miş” efsanesini doğrulatan kıpırtısız duruluğunda, deniz seviyesinden 700 metre yükseklikte dik yokuşunda soluklandığında, senin gibi Çar Samuel Kalesi’nin inşaatında kullanmak için taşları, kayaları tepeye taşıyan emekçilere “ahhhh Ohrid” dedirtmiş, Emeran’da gökyüzünün maviliklerinde süzülen Nare’nin beyaz kuşu belki **de**, bıraktığı kalbini geri almaya buraya Ohrid’e gelecektir, bekle **!....**